

గోండి డిక్షనరీ

గోండి శబ్ద పదకోశ్

Gondi Dictionary

గోండి - ఆంగ్లము - హిందీ - తెలుగు

Gondi - English - Hindi - Telugu

ఆంగ్లము - గోండి

తెలుగు - గోండి

హిందీ - గోండి

మరియు అర్థసంవర్గం పట్టిక

and Semantic Category Listing

Gondi Dictionary

Gondi – English – Hindi – Telugu

with

English – Gondi (Telugu script)

Telugu – Gondi (Telugu script)

Hindi – Gondi (Devanagari script)

and

Semantic Category Listing

First Published:

March 2005

Copies:

1000

Compiled by:

Mark Penny

Joanna Penny

Pendur Durnath Rao

Publishers:

Integrated Tribal Development Agency

Utnoor, Adilabad District, Andhra Pradesh

Images:

Courtesy of Asha Kiran Society, Lamtaput, Koraput, Orissa.

Copyright:

This compilation copyright © 2005. Anyone is permitted to copy and distribute copies of this text or any portion of this text. It may be incorporated in a larger work, and/or quoted from, stored in a database retrieval system, photocopied, reprinted or otherwise duplicated by anyone without prior notification, permission, compensation to the holder, or any other restrictions. All rights to this text are released to everyone and no one can reduce these rights at any time.

గోండి పరిచయం

ఆదిలాబాద్ జిల్లా తే వడ్కవలిక్ బాసాన్ రొప్పో గోండి (కోయ) బాసా ఉంది. ఇద్ జిల్లాతే వెల్లెటిర్ ఆదివాసి మంతేర్. ఇద్ బాసాత్ కోయాంగ్ ఇంతేర్. కరుం కరుం 1,85,000 మాంది మంతేర్. వీర్కున్ గోండ్స్ కోయ్తుర్ ఇంజేర్ ఇంతేర్. ఆంధ్రప్రదేశ్ నగ ఆదిలాబాద్ జిల్లాత గోండిబాసాతున్ తెలుగు లిపితే లెహికియవల్ ఆత, గోండి బాసా తెలుగు బాసాతల్ తెర్ అలగ్ మంత. గోండి బాసాతగ కొన్ని పదార్క్ హింది, మరాఠీ, తెలుగు బాసాతల్ వాతంగ్.

గోండి డిక్షనరి ఆదివాసి బాసాతే తెలుగు లిపితే తయార్ కియన ఇత్తొం. తేన్ హిందల్ నార్ నాటే కరివలిర్ కాండిర్కున్ ఇద్ డిక్షనరి కాం సీంత. తీన్ (30) సాల్కున్ మొదోల్ ఇప్పీర్ జన్క గోండి బాసాత్ పొర్రో కాం కీతేర్. శ్రీ డాక్టర్. నెవిల్ జాన్ లింకన్, కోర్నల్ విశ్వవిద్యాలయము యు.ఎస్.ఏ. అని డాక్టర్ పీ. ఎన్. సుబ్రమాణ్యం, అన్నమలై విశ్వవిద్యాలయము, తమిళనాడు ఇంగ్లీస్ లిపితే గోండి బాసా పదార్క్ లెహికితేర్. ఇవ్ పుస్తక్ ఊర్ ప్రచార్ కియపర్మకి. ఇద్ డిక్షనరితగ వీరంగ్ పుస్తక్ నల్ కొన్ని పదాల్ లెహికియవల్ ఆత. ఇద్ డిక్షనరి ఆదివాసిత్లాసి నివిడి కియవల్ కుసిత గొప్పి ఇద్ డిక్షనరి తయార్ కియన్ సాటి ఉంది సాల్ మెండ్ లాగ్ త.

ఇద్ మొదోడ ప్రయత్నం నగ మాకున్ పుట్తంగ్ పదాల్కున్ మొమొట్ గోండి డిక్షనరితగ పుస్తనగ లెహికితొం. ఉండే మీకున్ ఇద్ గోండి డిక్షనరితగ తప్పు దిస్తేకే మిమెట్ ఇద్ అడ్రస్ నే రొహట్. ఉండే ఇద్ బాసాత్ పొర్రో పరిశోధన కీసి తేన్ గ వాయ్మకి అవ్ పదాల్కున్ గిర్ మీ మున్నె ఇరన ఇంజేర్ మావ ప్రయత్నం మంత.

గోండి డిక్షనరి తయార్ కియవల్ బారి ఇత్తికే, గోండి బాసాత అస్సల్ రూపం తాన సంస్కృతి, నిపుసన్ సాటి, ఇద్ గోండి డిక్షనరి మీ మున్నె ఇర్నెర్ మంతొం.

మీ, భవదీయులు,
మార్క్ పెన్ని అని జొహన్న పెన్ని,
వేందూర్ దుర్మథ్ రావ్
మంచిర్యాల, జిల్లా ఆదిలాబాద్,
ఆంధ్ర ప్రదేశ్.
తారిక్: 05-03-2005.

తెలుగు పరిచయం

ఆదిలాబాద్ జిల్లా ప్రజలు మాట్లాడుకునే భాషలలో, గోండి భాష ఒకటి ఈ జిల్లాలో అత్యాధికులు, ఆదివాసులు నివసిస్తున్నారు. మాములుగా గోండి భాషను (కోయాంగ్) అని కోయ గోండి భాషలో అనబడుతుంది. దాదాపు 1,85,000 గోండులు, లేక కోయ్ తుర్ అని వారికి వారు గా పిలుచుకుంటారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని ఆదిలాబాద్ జిల్లా యందు మాట్లాడే గోండి భాషను తెలుగు లిపియందు వ్రాయడం జరిగినది, కాని గోండి భాష తెలుగు భాషకన్న భిన్నంగా, ఉంటుంది, ఆసక్తి కరమైన విషయము ఏమంటే గోండి భాషలో కొన్ని పదాలు, దేవనాగారి, భాషలైన హిందీ, మరాఠీ, నుండి కూడ ఉండడము విశేషము.

గోండి భాషలో సంక్షిప్తమైన నిఘంటువు రాష్ట్ర భాషయైన తెలుగులిపి యందు తయారు చేయాలి అని అనుకొన్నాము. దీని వలన గోండి పల్లెటూరులలోని ఆదివాసి ప్రాంత విద్యార్థులకు వాడుకొనుటకు ఉపయోగ కరముగ ఉంటుంది మరియు స్థానిక రచయితలకు రచనలకు అనుకూలమైన సాంస్కృతిక, ఆచార వ్యవహారాలు, నమ్మకాలు, చరిత్ర మొదలైన విషయాలను రచన చేయు వరులకు సలహా ఇచ్చిన ప్రోత్సహించిన వారము అవుదాము అనే దృక్పథము ఒకటి 30 సంవత్సరాల క్రితం ఇద్దరు విద్యావేత్తలు, గోండి వ్యాకరణము అనే అంశముపై పరిశోధనలు చేశారు. వారు శ్రీ డాక్టర్ నెవిల్ జాన్ లింకన్ కోర్నల్ విశ్వవిద్యాలయము యు.ఎస్. ఏ డాక్టర్ పి. వి. సుబ్రమాణ్యం అన్నమలై విశ్వవిద్యాలయము తమిళనాడు వర్ణతమక వ్యాకరణం గోండిలో వ్రాయడం జరిగినది వీటిలోని కొన్ని అంశములను ఈ నిఘంటువు యందు తీసుకొన బడినవి కాని దానిని జనబహుళ్యంలోనికి విస్తృత ప్రచారములో తీసుక రావడము జరగలేదు మరియు అది ఎవరికి అందాలో వారికి అందలేదు. ఇది ఆదివాసుల సముదాయములో రావలని విస్తృతముగ గత సంతకరము నుండి అహర్నిషలు కష్టపడుతు చిన్న ప్రయత్నం చేయడము జరిగినది.

మాకు తెలుసు ఈ మొదటి ప్రయత్నంలో మాకు దొరికిన అందుబాటులో ఉన్న పరిమితులలో మాత్రమే దీనిని తయారు చేయడము జరిగినది, ఇంకను దీనికి ఏమైన సవరణలు, తప్పులు సరిచేయుటకు మీ సలహాలను సూచనలను ఆహ్వానిస్తున్నాం. ఇంకను ఈ భాష యందు పరిశోధన చేసి దీనిలో దాగివున్న విషయాలను ప్రపంచానికి చాటి చెప్పాలనే మా ప్రయత్నం.

గోండి నిఘంటువును తయారు చేయడం వలన గోండి భాష యొక్క అసలు తనమును దాని, ఉనికిని సంస్కృతిని, కాపాడుటకు దోహద పడగలదు అనే ప్రగాడ విశ్వాసముతో మీ ముందర ఉంచుతున్నాము.

మీ భవదీయులు,

మార్క్ పెన్ని మరియు జొహన్న పెన్ని
పేందూర్ దుర్నాథ్ రావ్ తో.

మంచుర్యాల జిల్లా ఆదిలాబాద్ ఆంధ్రప్రదేశ్.

తేది: 05-03-2005.

Introduction

The Gondi spoken in Adilabad District of Andhra Pradesh, India, (commonly referred to as *Koyang*) is spoken by approximately 185,000 Gonds, or *Koitor* as they call themselves. Though written here in the Telugu script, one can clearly see that the Gondi language is very distinct from Telugu. An interesting feature of this variety of Gondi is the high level of borrowing from the neighbouring Indo-Aryan languages, Hindi and Marathi.

We have yet to come across a comprehensive Gondi dictionary in the regional script (Telugu) which could be used in schools, to encourage local writers to be more actively involved in committing their cultural stories, beliefs, and local history to paper, and to encourage development of literature in Gondi. However, more than 30 years ago, two scholars worked on the grammar of this dialect of Gondi: Dr. Neville John Lincoln, *Cornell University*, wrote *A Descriptive Analysis of the Adilabad Dialect of Gondi* and Dr. P. S. Subrahmanyam, *Annamalai University*, wrote *A Descriptive Grammar of Gondi*. This dictionary is based on, but not limited to, the wordlists contained in these two publications. In addition, hundreds of example sentences with their meaning translated into English have been added to illustrate usage of the language. The final section shows the entries sorted by semantic domain (e.g. plants, animals, occupations, actions, parts of the body, home, relation) which is an invaluable resource.

We are very much aware of the limitations of this first edition and welcome feedback and corrections. It is our intention to continue working on this resource: to increase the number of entries – especially including words that are unique to the Gondi language and culture; to have more example sentences; to add Gond-specific pictures; to fill in the missing Hindi and Telugu entries; and to correct the occasional wrongly translated sense. A website containing the complete dictionary, along with a downloadable interactive version containing photos and audio clips, is also planned.

Our hope and prayer is that this dictionary will be an important step toward long-term Gondi language and culture preservation which should go hand in hand with development and modernisation in the region.

Mark and Joanna Penny
with *Pendur Durnath Rao*
Mancherial, Adilabad, A.P., India.
5th March 2005

V. SHESHADRI, I.A.S.,
Project Officer,
Addl. District Magistrate &
Ex-Officio Joint Collector (TW)

STD : (08731)-275226, 275242 (Off)
: 275201 (Res) 275201 (Fax)
9848198235 (Cell)
E-mail : itda_utnoor@rediffmail.com
Integrated Tribal Development Agency
UTNOOR
Adilabad District-504 311

FOREWORD

Gonds of Adilabad have been inheritors of a splendidly rich cultural heritage. Language plays a vital role in preserving the cultural heritage for posterity. Gondi dialect of the Adilabad variety is spoken by nearly 2 lakh Gonds of Adilabad. Though there is no Gondi script as such, attempts are underway to evolve a Gondi script. In order to further develop and enrich the dialect, a dictionary of Gondi – English – Hindi – Telugu has been a long felt need. The present work has been a commendable effort to address this long felt need.

This work is indeed an effort worthy of rich commendation. It would indeed go a long way in mainstreaming the Gondi language. It is an enduring contribution to the Gondi culture and is a significant step forward in the direction of preservation of Gondi language and culture.

I hope the work gets further expanded and more and more words get added to it. I heartily congratulate Mr. Mark Penny who has endeavoured to compile this dictionary. I hope it would be of immense use to Gondis and also to other connoisseurs of Gondi dialect.

PROJECT OFFICER
ITDA UTNOOR

మొదొడ గొప్ప

ఆదిలాబాద్ జిల్లాత కోయ్తుర్ (గోండి) బచ్చోర్ యో డగూర్ సంస్కృతి సాంప్రదాయ్ ఆచార్ వాలిర్. బాసా ఇన్వల్ మానవ నాగరికతతున్ సంస్కృతి, సాంప్రదాయమున్, పీడి పీడితల్, నిపుస్వాల్ ఉంది సాధన ఆండ్. వాయ్ వల్ పీడితున్ వెహవల్ సాధన ఆండ్ గోండి బాసాతున్ ఆదిలాబాద్ జిల్లాతగ కరుం, కరుం రండ్ లాక్ మాంది కోయ్తుర్ లోకూర్ వడ్కసేర్ మంతేర్. తొల్లెడల్ మత్త ఇద్ బాసా లిపి సెల్వాక్ మన్వల్ వెల్లె విచారత గొప్పి. గోండి బాసాతున్ ప్రచార్ కియ్లే గోండి పదార్కనే గోండి-ఇంగ్లిష్- హింది తెలుగు-డిక్షనరి బచ్చోరెయ్ అవసరం మంత ఇంకే డిక్షనరి తయార్ కియ్లే కియ్వాల్ ప్రయత్నం బయ్చొకొట్టు గొప్పి.

ఇద్ కాం గోండి బాసాన్ ప్రధాన స్రవంతినగ తర్వల్ ఆంత. అని గోండి బాసాన్ సంస్కృతి, విషయాల్కన్ నిక్షిప్త కీసి ఇర్వాల్. భవిష్యత్తునగ తేన్తోడొ వెల్లె పదార్క లెహికియ్వాల్ ఆంత. ఇద్ కార్యసాధన్ కృషి కీతోర్ శ్రీ మార్క పెన్నిన గట్టి ప్రయత్నమును అభినందన్ కీసేర్ మన్తోన్ కీ ఇద్ డిక్షనరి ఉపయోగం నగ తచ్చి గోండి మాందితున్ అని సమ్మిర్క గోండి కరివల్క గిర్ సహాయకారిగా మందంత ఇంజేర్ ఆస కీన్తోన్.

శ్రీ. వి. శేషాద్రి ఐ.ఎ.యన్.

ప్రాజెక్ట్ అధికారి ఐ.టి.డి.ఎ.

ఉట్ూర్.

ముందుమాట

ఆదిలాబాద్ జిల్లా గోండులు ఎంతో వైభవ సంస్కృతికి వారసులు. భాష అనేది మానవ నాగరికతను సాంప్రదాయాలను, సాంస్కృతిక వారసత్వమును నిలిపే కీలక సాధనము. భవిష్యత్తు తరానికి తెలిపే గొప్ప సాధనము. గోండి భాషను ఆదిలాబాద్ జిల్లాలోని దాదాపు రెండు లక్షల మంది గోండులు మాట్లాడుచున్నారు. ఆనాది నుండి ఉన్న ఈ భాషకు లిపి లేదు ఆయిన ఇప్పుడు లిపి తయారు చేసే కృషి కొనసాగుతుంది. గోండి భాషను విస్తృత ప్రచారమునకు తెచ్చుటకు, భాషను ఇంక అభివృద్ధి చేయుటకు గోండి మాండలికలలో గోండి-ఆంగ్లము-హిందీ-తెలుగు నిఘంటువులు ఎంతో అవసరమున్నవి. ప్రస్తుతము నిఘంటువును తయారు చేయడానికి చేస్తున్న ప్రయత్నము ఎంతో మెచ్చుకోతగినట్టిది.

ఈ పని చేయుడము వలన గోండి భాషను ప్రధాన స్రవంతిలోకి తీసుకరావడము జరుగును మరియు గోండి భాషకు సంస్కృతికి సంబంధించిన విషయాలను నిక్షిప్త పరిచిన వారలమౌతాము.

దీని వలన భవిష్యత్తులో విస్తరముగా ఎక్కువ పదాలను చేర్చడము జరుగుతుంది. ఈ కార్యసాధనకు కృషి చేసినటువంటి శ్రీ మార్క్ పెన్ని యొక్క గట్టి ప్రయత్నమును అభినందిస్తున్నాను. ఈ నిఘంటును అపారముగా వాడుకలోకి తెచ్చి గోండి ప్రజలకే కాక గోండి మాండలికాలు తెలిసిన వారికి కూడ సహాయకారిగా ఉంటుందని ఆశిస్తూ!

శ్రీ. వి. శేషాద్రి ఐ.ఎ.యస్.

ప్రాజెక్ట్ అధికారి ఐ.టి.డి.ఏ.

ఉత్పూర్.

Acknowledgement – దండోస్ ముజ్రా

బెన్ని అని మేరి కురియన్ నాకున్ ఇద్ గోండి బాసాతున్ తొహ్తార్. ఉండే ఇద్ బాసాత కాం కియన ఇంజేర్ వెహ్తార్. ఊర్కున్ మావ దండోస్ ముజ్రా.

ఇద్ గోండి (కోయ) డిక్షనరి పుస్తక్ తయార్ కియన్సాటి వెల్లెటిర్ ఆసర (సహాయ్) కీతేర్. నార్ నాటే సాన్జి పదార్క్ చెక్ కీతేర్, నాహ్కనేర్ గిర్ ఇద్ కామ్దున్ ఆసర కీతేర్. మెస్రం సోంజి, అర్క మానిక్ రావ్, చహ్కటి ధస్రు, డాక్టర్ తొడసం చందు, మెస్రం మనోహర్, సిడాం అర్జు. వీర్ సమ్మిర్ ఇద్ గోండి డిక్షనరి పుస్తక్ తయార్ కియన్సాటి గోండి పదార్క్ న ఆసర కీతేర్. ఇద్ డిక్షనరి పుస్తక్ వొరోన్ హిందల్ ఆయుక్కి, తేన్ తయార్ కియన్సాటి, వీర్ ఆసర కీతేర్. వూర్ సమ్మిర్కున్ దండోస్ ముజ్రా.

శ్రీ. వి. శేషాద్రి సాబ్ ఐ.ఎ.యన్. ప్రాజెక్ట్ ఆఫీసర్ ఐ.టి.డి.ఎ. ఉట్నూర్, ఆదివాసిత్ పొర్లో మత్త అభిమాన్ కరేమాత. గోండి సమాజున్ గోండి డిక్షనరి తయార్ కీసి సియవల్ వెల్లె కుసిత గొష్టి. గోండి సమాజ్ వాలిర్ పీ.ఓ. సాబ్ కీత సేవతున్ మరుజూర్. ఇద్ గోండి డిక్షనరి పుస్తకున్ ముద్రణ కీతోర్. మావోర్ శేషాద్రి పీ.ఓ. సాబున్ దండోస్ ముజ్రా.

We would like to express our thanks to Benny and Mary Kurian for introducing us to the Gondi language and making us aware of the need for language development in the region.

Many people have helped prepare this Gondi (Koya) dictionary. Having gone from village to village the words were checked. Even the villagers themselves have helped with this work. In addition, Dr. Thodasam Chandu, Shri Mesram Somji, Shri Arka Manik Rao, Shri Mesram Manohar, Shri Sidam Arju and Shri Chahkati Dasru have all contributed to the words in this dictionary. This dictionary has not come about by the work of one person. In order to prepare it, all these people have helped. To all of you a hearty thank you!

Shri V. Sheshadri (I.A.S.), Project Officer, I.T.D.A. Uttoor, is very understanding towards the tribal people. He has been very pleased about the preparation of a Gondi dictionary for the Gondi community. The Gondi community will never forget this Project Officer. He has made it possible to publish the Gondi dictionary. A hearty thank you to our Project Officer, 'Sheshadri saab'!

సంకలనకర్తలు

శ్రీ మార్క్ పెన్ని, శ్రీమతి జొహన్న పెన్ని, అని శ్రీ పేందూర్ దుర్నథ్ రావ్ ఇద్ గోండి (కోయ) డిక్షనరి పుస్తక్ టైపింగ్, చెక్కింగ్, డెవలపింగ్ వీర్ సమ్మి కాం కీతేర్. ఇద్ కాం కోయ్తుర్ సంగ మీరేమాసి కుసితే కీసేర్ మంతేర్.

శ్రీ మార్క్ పెన్ని: వేర్ భారత దేశం నే తారిక్: 29-11-1970 దున్ బిహార్ రాష్ట్రం నగ రాంచి జన్మ ఆతోర్. వేర్ సాడ బిహార్, కర్నటక్, తమిళనాడు రాష్ట్రం నగ కరితోర్. ఇంగ్లండ్ యునివర్సిటీతగ కంప్యూటర్ ఇంజనీరింగ్ కీతోర్. ఉండే బ్యాంక్ నగ కంప్యూటర్ కాం కీతోర్.

శ్రీమతి జొహన్న పెన్ని: అద్ న్యూజిల్యాండ్ దేశం నే తారిక్: 26-02-1972 దున్ క్రెస్టెచర్చ్ నగ జన్మ ఆత. అద్ ఇంగ్లండ్ యునివర్సిటీతగ ఎం.ఎ. లిబ్రెరీస్కిక్ కీత.

వీరంగ్ మర్మింగ్ న్యూజిల్యాండ్ ఆతంగ్. మర్మింగ్ ఆసి బాసాత డిప్లొమ ఆస్ట్రేలియా దేశనగ కీతేర్. వీర్ 1999 సాల్దున్ భారత దేశం నే యస్. ఐ. ఎల్. సంస్థతల్ కంప్యూటర్ కరుసన్సాటి మల్ని వాతేర్. వేర్ బెంగులూర్, హైద్రబాద్, నాసిక్ కంప్యూటర్ ట్రైనింగ్ వెహంతోర్. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఆదిలాబాద్ జిల్లా తే 2003 సాల్దున్ గోండి బాసా కరియన్ సాటి ఉండే బాసాతున్ వాయ్వల్ పీడితున్ డిక్షనరి రూప్నే మున్నే వోయాన్లాసి వాతేర్. వీర్, ఆడ్మాడ్సో, జొహన్న అని రెండ పేకింగ్ అబిగేల్, ప్రియ ఆదిలాబాద్ జిల్లా తే మంచిర్యాల మందంతేర్.

శ్రీ పేందూర్ దుర్నథ్ రావ్: వలద్ మోతిరాం నార్ భీసముగూడ (దుబ్బగూడ). తారిక్: 09-07-1982 దున్ జన్మ ఆతోర్. వేనోర్ బాబాల్ ఖేతి కాం కీందూర్. వేర్ చుడూర్ మన్నెకే సాడ కరిలే మూండ్ కిలోమిటర్క లంగ్ తాక్సెర్ సాందూర్. అస్కే వేనోర్ బాబాల్ సర్కారి సాడ ఆస్ట్రాల్తగ సేరిక్ కీతోర్. అగ్గ సమ్మిర్ తోడో మీరేమాసి మందూర్. మూడవ తరగతితల్ పదవ తరగతి వేరి మార్లవాయి ఆస్ట్రాల్తగ కరితోర్. వేర్ ఆదిలాబాద్ ప్రైవేట్ కాలేజ్నగ కరితోర్. ఉండే ఉట్నూర్ ఐ.టి.ఐ. తగ స్టెనో-డిప్లొమ కీతోర్. డిగ్రీ బి. ఆర్. అంబేత్కార్ బపెన్ యునివర్ సిటి కాగజ్ నగర్ కరిసేర్. శ్రీ మార్క్ అని జొహన్న పెన్ని వీర్ తోడో గోండి డిక్షనరి కాం కీసేర్ మంతోర్.

ఇంకే విద్యాశాఖ అని గిరిజన సంక్షేమశాఖ ఐ.టి.డి.ఎ. తల్ నార్ నాటే మాతృ బాసాతే సాడ కరియాన ఇంజేర్ ఉంది విచార్ ఆంధ్రప్రదేశ్ సర్కార్తున్ వాత తాన్గ వీర్ చుడుక్ కాండర్ పేకిన్ సాటి, పుస్తక్ తయార్ కీసేర్ మంతోర్.

About the compilers

This dictionary was developed, typed and checked by Mr. Mark Penny, Mrs. Joanna Penny and Mr. Pendur Durnath Rao. They happily do this work on behalf of the Gondi community.

Mr. Mark Penny was born in Ranchi (Bihar, India) on 29 November 1970. He completed his schooling in Bihar, Karnataka and Tamil Nadu. In England he gained a Computer Engineering degree, and later worked in computing at the headquarters of a major bank.

Mrs. Joanna Penny was born in Christchurch, New Zealand on 26 February 1972. She completed her M.A. in Linguistics in England in 1995.

They were married in New Zealand. After their marriage they both completed a Diploma in Applied Linguistics in Australia. In 1999 they returned to India with *S.I.L. International* to do linguistic related computing work. Mark instructs courses for specialized linguistic software training in Bangalore, Hyderabad and Nasik. Joanna specializes in Grammar. In 2003, they came to Adilabad district of Andhra Pradesh to learn the Gondi language and to help advance the work of producing Gondi books such as this dictionary. They presently live in Mancherial, Adilabad District, with their two daughters, Abigail and Priya.

Mr. Pendur Durnath Rao, son of Motiram, of Bheemuguda (Dubbaguda), was born on 09 July 1982. His (late) father was a farmer. When he was small he used to walk 3 kilometers to go to school. Then his father enrolled him at the Government Ashram school. The children lived there together. From the 3rd class right up until class 10 he studied at the Marlawai Ashram School. He then studied at a private college in Adilabad. Later, at the I.T.I in Utnoor, he completed a Diploma in Stenography. He is presently enrolled at B.R. Ambedkar University, Kagaznagar. He works (very hard!) with Mr and Mrs Penny on the Gondi dictionary project.

The Andhra Pradesh Government is currently implementing a programme through the State Education and Tribal Welfare (I.T.D.A.) Departments to teach children in schools in their own mother-tongue. Mark is involved in that programme – preparing books for small children.

Contact Information – సంప్రదించ వలసిన చిరునామ

Please send any corrections, suggestions for improvement, and additional words to be included in future editions to:

Mr. Mesram Manohar
P.M.R.C., I.T.D.A., Utnoor
Adilabad District
Andhra Pradesh
Pin code: 504 311

Mr. Arka Manik Rao
S.C.E.R.P.
School Complex
Mahagaom, Sirpur (U)
Adilabad District
Pin code: 504 313

Mr. Pendur Durnath Rao
Bheemuguda (Dubbaguda)
Post, Mandal: Jainoor
Adilabad District
Andhra Pradesh
Pin code: 504 313

or by e-mail:
mark_penny@sil.org

దయచేసి ఏమైన సవరణలు సూచనలు
ఉన్నచో వాటిని అభివృద్ధి పరుచుటకు
మరియు తదుపరి ప్రచురణకు
పంపవలసినదిగ మనవి:

శ్రీ మెస్రం మనోహర్
పి.ఎమ్.ఆర్.సి., ఐ.టి.డి.ఏ. ఉత్నూర్
జిల్లా: ఆదిలాబాద్
ఆంధ్ర ప్రదేశ్
పిన్ కోడ్: 504 311

శ్రీ అర్క మానిక్ రావ్
ఎన్.సి.ఈ.ఆర్.పి.
స్కూల్ కాంప్లెక్స్
మహగాం, సిర్పూర్ (యు)
జిల్లా: ఆదిలాబాద్
పిన్ కోడ్: 504 313

శ్రీ పేందూర్ దుర్నాథ్ రావ్
గ్రా: భీముగూడ (దుబ్బగూడ)
పోస్టు: మండలం: జైనూర్
జిల్లా: ఆదిలాబాద్
ఆంధ్ర ప్రదేశ్
పిన్ కోడ్: 504 313

Contents – విషయ సూచిక

గోండి పరిచయం.....	i
తెలుగు పరిచయం	ii
Introduction	iii
Foreword.....	iv
మొదొడ గొప్పొ.....	v
ముందుమాట	vi
Acknowledgement – దండొన్ ముజ్జొ	vii
సంకలనకర్తలు	viii
About the compilers	ix
Contact Information – సంప్రదించ వలసిన చిరునామ.....	x
Pronunciation – ఉచ్చారణ	xii
Grammatical Abbreviations	xiv
Gondi Grammar Sketch.....	xv
గోండి గ్రమార్.....	xx

Dictionary – పదకోశం

గోండి – ఆంగ్లము – హింది – తెలుగు

Gondi – English – Hindi – Telugu 1-88

Reverse Listing

English – Gondi..... 89-139

తెలుగు – గోండి..... 141-163

हिन्दी – गोंडी..... 165-181

మరియు అర్థసంవర్గం పట్టిక

Semantic Category Listing 183-258

Pronunciation – ఉచ్చారణ

గోండి: ఇద్ గోండి (కోయ) డిక్షనరీ పుస్తకనగ అక్షర్కొ, ఇవ్ డబ్బన రీతితే లెహికీసి మంతంగ్. మొదొడ డబ్బతగ లెహికీసి మంతంగ్ అవ్ అక్షర్కొ, గోండితంగ్ అక్షరమాల ఆందుంగ్.

తెలుగు: ఈ గోండి నిఘంటువు పుస్తకంలో దిగువ చూపబడిన పట్టికలలో తెల్పుబడినవి మొదటి వరుసలో వ్రాసిన అక్షరాలు గోండి అక్షరాలు.

English: These are the sounds of the Gondi language, with a pronunciation guide for English speakers referring to the romanized script.

అ	अ	a	cut
ఆ / ౌ	आ / ॠ	ā	far
ఇ / ి	इ / ॊ	i	hit
ఈ / ి	ई / ी	ī	feet
ఉ / ు	उ / ु	u	put
ఊ / ూ	ऊ / ू	ū	cool
ఎ / ై	ऐ / ै	e	pet
ఏ / ె	ए / े	ē	pair
ఒ / ౌ	ओ / ौ	o	cot
ఓ / ృ	ओ / ो	ō	court
క	क	k	sky
గ	ग	g	good
ంగ	ंग	ng	song
జ	ज	ñ	singing
చ	च	c	chilli
జ	ज	j	jug

ట	ट	ṭ	sty
డ	ड	ḍ	ladle
డ	ड	r	adapt
త	त	t	bath
ద	द	d	there
న	न	n	net
ప	प	p	special
బ	ब	b	bubble
మ	म	m	man
య	य	y	yellow
ర	र	r	run
ల	ल	l	leg
వ	व	v	wind
స	स	s	sun
హ	ह	h	hand

గోండి: బస్కే బస్కేన్ పదార్థ దుస్రా బాసాతల్ గోండి బాసాతగ వాతంగ్. ఆవ్ పదార్థ లెహికియన్సాటి ఇద్ డబ్బతంగ్ అక్షర్క్ వష్టా. గోండి బాసాతగ ఇవ్ అక్షర్క్ కమ్మి వాంతంగ్.

తెలుగు: అప్పుడప్పుడు పదాలు వేరే భాషల నుండి గోండి భాషలో వచ్చినవి. ఆ పదాలు వ్రాయుటకు ఈ పట్టికలలో ఉన్న అక్షరాలు గోండి భాషలో ఈ అక్షరాలు తక్కువగా వస్తాయి.

English: These sounds are *not* native to Gondi, but are found in some borrowed words from Indo-Aryan languages such as Marathi and Hindi (and Sanskrit). Many of these sounds are not found in English either. Aspirated consonants (kh, gh, ch, jh, ṭh, ḍh, th, dh, ph, bh) are said with emphasis almost as if the h is pronounced.

ఐ / ై	ऐ / ై	ai	bu <u>y</u>
ఔ / ౌ	औ / ౌ	au	ho <u>w</u>
ఖ	ख	kh	<u>k</u> ite
ఘ	घ	gh	—
ఛ	छ	ch	<u>ch</u> eck
ఝ	झ	jh	—
ఞ	ञ	ñ	<u>n</u> ewt
ఠ	ठ	ṭh	<u>t</u> op
ఢ	ढ	ḍh	—
ణ	ण	ṇ	rou <u>n</u> d

థ	थ	th	<u>th</u> ing
ధ	ध	dh	—
ఫ	फ	ph	<u>p</u> ot
భ	भ	bh	—
శ	श	ś	<u>sh</u> op
ష	ष	ṣ	pur <u>s</u> ue
శ	क	!k	sil <u>k</u>
క్ష	क्ष	kṣ	act <u>i</u> on
ఱ	र	ṛ	—

Grammatical Abbreviations

adj	adjective
adjl	adjectival
adv	adverb
advl	adverbial
attr	attributive
conj	conjunctive
corr	correlative
int	interjection
n	noun
ppn	postposition
ppnl	postpositional
ppt	past adverbial participle
pron	pronoun
vc	causative verb
vi	intransitive verb
vt	transitive verb
(sg.)	singular
(pl.)	plural
(m.)	masculine (human)
(f.)	feminine (human)
(nm.)	non-masculine
(prox.)	proximate (nearby)
(dist.)	distal (further away)
(incl.)	inclusive
(excl.)	exclusive

Gondi Grammar Sketch

Basic Tips for Understanding Gondi Morphology
by Joanna Penny, MA Linguistics

The word order in Gondi is subject, object, verb (SOV). Subjects and objects are nouns (or pronouns) which can take different suffixes which show pluralisation or case. Verbs also have suffixes marking the tense, aspect, or person to which the verb refers. A brief explanation of these suffixes follows, with examples to demonstrate how the language is used in context.

1. The Structure of the Noun

1.1 Plurals

There are three suffixes to indicate the plural in Gondi. *-ŋ* is added to nouns ending in a vowel, for example, *kōpā* ‘pot’, *kōpāŋ* ‘pots’; *kapḍi* ‘cloth’, *kapḍiŋ* ‘clothes’. *-k* is added to nouns ending in a consonant, for example, *pal* ‘tooth’, *palk* ‘teeth’; *janvār* ‘animal’, *janvārk* ‘animals’; *mīn* ‘fish’(sg), *mīnk* ‘fish’(pl). *-īr* is added to masculine nouns to show the plural, for example, *maynal* ‘man’, *maynalīr* ‘men’, *kāṇḍi* ‘son’, *kāṇḍīr* ‘sons’. However, there are a number of exceptions to the rule, as in *menj* ‘egg’, *mesk* ‘eggs’; *rōn* ‘house’, *rōhk* ‘houses’; *kēvi* ‘ear’, *kēvk* ‘ears’; *puṅar* ‘flower’, *puṅak* ‘flowers’.

1.2 Case

Case refers to the morpheme that identifies the role of the noun. Case can be nominative (subject), accusative (object), dative (indirect object), and genitive (possessive). In Gondi the nominative case is unmarked.

1.2.1 Oblique form

Before case markers and post-positions the noun takes an oblique form. For human nouns the suffix is *-n*. For sonorant ending words (ie. *l, r, n, ṅ, v, y*) the oblique suffix is *-d*, elsewhere *-t* is used. In *-r* ending words the *-r* drops and the oblique suffix becomes retroflex *-ḍ*, or *-ṭ*. For example,

<i>suffix</i>	<i>regular noun</i>	<i>oblique form</i>	<i>meaning</i>
<i>-n</i>	<i>bābāl</i>	<i>bābān</i>	‘father’
	<i>ātī</i>	<i>ātīn</i>	‘father’s sister’
<i>-d</i>	<i>mal</i>	<i>mald</i>	‘peacock’
	<i>māv</i>	<i>māvd</i>	‘deer’
<i>-t</i>	<i>kāsō</i>	<i>kāsōt</i>	‘tortoise’
	<i>rōn</i>	<i>rōt</i>	‘house’
<i>-ḍ</i>	<i>sovōr</i>	<i>sovōḍ</i>	‘salt’
<i>-ṭ</i>	<i>nār</i>	<i>nāṭ</i>	‘village’

For plural nouns the obliques are as follows: *-ṅ* ending nouns become *-n*, *-k* ending nouns become *-kn*, and *-īr* ending verbs remain the same for singular and plural.

1.2.2 Possession

Possession is indicated by adding the suffix –a to the end of the oblique form of the noun, as in:

bābāna puṣṭak	‘father’s book.’
khētidarana kāsur	‘farmer’s bullock cart.’
kāsuḍa gāre	‘bullock cart’s wheel.’

1.2.3 Case in pronouns

Pronouns take a different form according to their case. The first person pronouns are presented below according to case.

	<i>Nominative</i>	<i>Accusative</i>	<i>Dative</i>	<i>Genitive</i>	<i>Oblique</i>
singular	nannā	nākun	nāk	nāva	nā
plural (inclusive)	marat	mākun	māk	māva	mā
(exclusive)	momot	mākun	māk	māva	mā

1.3 Noun Phrase

Nouns occur with other words such as adjectives. The adjective is also inflected for number and gender to agree with the noun it modifies. There are two main sets of suffixes: (1) –al for singular and –īr (masculine) or –ik (non-masculine) for plural. (2) –or (masculine) or –a (non-masculine) for singular and –er/-ur (masculine) or –aṅ (non-masculine) for plural. An example of each is shown.

<i>singular</i>	<i>plural</i>	<i>meaning</i>
–al deṅgāl maynal	–īr deṅgalīr maynalīr	‘tall man/men’
–al deṅgāl veylo	–ik deṅgālik veylōk	‘tall woman/women’
–or persōr dādāl	–er/-ūr persūr dādālīr	‘big brother/brothers’
–a persa yēni	–aṅ persāṅ yēniṅ	‘big elephant/elephants’

Post-positions come after the noun and express relationships such as location of the noun (karum ‘near’, roppo ‘inside’), accompaniment (saṅga ‘with’), benefactive (sāṭi ‘for’), etc.

id pustak priyan sāṭi manta	‘This book is for Priya.’
vōr sōptan saṅga karser mantōr	‘He is playing with his friend.’
moḍḍe rōt roppo narumser manta	‘The baby girl is sleeping inside the house.’

2. The Structure of the Verb

Verbs are made up of several morphemes:

verb stem – tense/aspect marker – person number gender agreement

In the dictionary only the verb stems are listed, although most verbs do not occur in this form without any inflectional morphemes. The verbs are classified as transitive (*vt*, ie. has an object), intransitive (*vi*, ie. does not have an object) or causative (*vc*, ie. cause to do action).

All the examples will be given for the verbs sūḍ- ‘see’ and kī- ‘do’ with the first person singular ending meaning ‘I’, to enable easy comparison.

2.1 Person-number-gender Agreement

There are three sets of personal endings that are required for finite verbs. Set I occurs in the present and past tenses. Set II occurs with the imperfect tense. Set III occurs with the future tense. (See section 2.2). These suffixes indicate the person (first, second, third), number (singular or plural) and gender (masculine or non-masculine) of the subject. Even if the subject is not stated with a separate pronoun it can be deduced from this person-number-gender agreement suffix.

		I	II	III
1	singular	-ōn	-ūn	-ā(n)
	plural (inclusive)	-aṭ	-ūṭ	-aṭ
	plural (exclusive)	-ōm	-ūm	-ōm
2	singular	-i	-i	-i
	plural	-iṭ	-iṭ	-iṭ
3	singular	-ōr	-ūr	-ūr/-er
	plural	-ēr	-īr	-īr
	singular	-a	-ū	-ār
	plural	-aṅ	-ūn	-ūn

For example, the past tense (using set I, above) is expressed in the following way for the verb *sūḍ-* ‘see’.

<i>subject</i>	<i>object</i>	<i>verb (stem+past+png)</i>	
nanna	mal-d-un	sūḍ-t-ōn	‘I saw a peacock’
marat	mal-d-un	sūḍ-t-aṭ	‘We (incl.) saw a peacock’
mommoṭ	mal-d-un	sūḍ-t-ōm	‘We (excl.) saw a peacock’
nimme	mal-d-un	sūḍ-t-i	‘You (sg.) saw a peacock’
nimmeṭ	mal-d-un	sūḍ-t-iṭ	‘You (pl.) saw a peacock’
(v)ōr	mal-d-un	sūḍ-t-ōr	‘He saw a peacock’
(v)ūr	mal-d-un	sūḍ-t-ēr	‘They (m.) saw a peacock’
ad	mal-d-un	sūḍ-t-a	‘She/it saw a peacock’
av	mal-d-un	sūḍ-t-aṅ	‘They (nm.) saw a peacock’

The agreement is between the pronoun (subject) and the final suffix on the verb.

2.2 Finite Verbs

Finite verbs require a person-number-gender agreement suffix.

2.2.1 Present tense

The present tense morpheme is *-nt* for vowel ending verb stems and *-ānt* for consonant ending verb stems. This suffix is also used to indicate present habitual actions, as in English.

sūḍ-ānt-ōn	‘I see.’
kī-nt-ōn	‘I do.’

The present negative tense has no morpheme (-∅), except when it occurs before -ī/-īṭ as in second person agreement suffixes.

sūḍ-∅-ōn	‘I don’t see.’
kīy-∅-ōn	‘I don’t do.’
sūḍ-v-ī	‘You don’t see.’
kīy-v-ī	‘You don’t do.’

2.2.2 Past tense

The past tense morpheme is -t .

sūḍ-t-ōn	‘I saw.’
kī-t-ōn	‘I did.’

2.2.3 Imperfect tense

The suffix -nd is used for vowel ending verb stems and -ānd is used for consonant ending verb stems to indicate a past habitual (imperfect) action.

sūḍ-ānd-ūn	‘I used to see.’
kī-nd-ūn	‘I used to do.’

2.2.4 Future tense

The future tense suffix is -k.

sūḍ-k-ān	‘I will see.’
kī-k-ān	‘I will do.’

2.3 Non-finite Verbs

Non-finite verbs do not require a person number gender agreement suffix.

2.3.1 Past Participle

The past participle is formed by adding the suffix -sī to the verb stem. When the verb stem ends in the consonants -d, -j, -t, -h, -c the past participle suffix -cī is used.

sūḍ-sī	‘having seen’
kī-sī	‘having done’

2.3.2 Continuous aspect

The continuous suffix is -sēr (or -cēr after -d, -j, -t, -h, -c ending verb stems).

sūḍ-sēr	‘on seeing’
kī-sēr	‘on doing’

The continuous sense is also used with the auxiliary verb man- in past present and future tenses.

sūḍ-sēr ma-tt-ōn	‘I was seeing’
sūḍ-sēr ma-nt-ōn	‘I am seeing’
sūḍ-sēr man-k-ōn	‘I will be seeing’

2.3.3 *Gerund*

The suffix -māḍ is used when a verb is nominalized.

sūḍ-māḍ	‘(the) seeing’
kīy-māḍ	‘(the) doing’

2.3.4 *Gerund-Actor*

The gerund-actor refers to the person who does the action. The suffix -vāl is added to the verb stem.

sūḍ-vāl	‘the one who sees’, ‘seer’
kī-vāl	‘the one who does’, ‘doer’

2.3.5 *Supine*

The supine suffix is -lē.

sūḍ-lē	‘in order to see’
kīy-lē	‘in order to do’

2.3.6 *Infinitive*

The infinitive suffix is -ā.

sūḍ-ā	‘to see’
kīy-ā	‘to do’

2.3.7 *Obligatory*

The obligatory suffix is -ānā.

sūḍ-ānā	‘one should see.’
kīy-ānā	‘one should do.’

2.3.8 *Imperative and Prohibitive*

The imperative suffix -ā is used for commands. For most verbs this is the same as the infinitive form of the verb. The verb kī- is irregular. Some verbs don’t take any suffix, for example tin ‘eat’ and un ‘drink’.

sūḍ-ā	‘Look!’, ‘See!’
kī-m	‘Do (it)!’

The prohibitive suffix -mā is used when the command is negative. The plural imperative can be formed by adding the plural suffix -ṭ to the singular form.

sūḍ-mā (-ṭ)	‘Don’t look!’
kīy-mā (-ṭ)	‘Don’t do (it)!’

గోండి గ్రమార్

ఇద్ గోండి (కోయ) డిక్షనరి పుస్తక్ నగ గ్రమార్ ఇగ్గే మంత. ఇద్ పుస్తక్ నగ పూర్తి పదం లెహి కియ్యుకి. ఇహిన్ పదార్క్ డిక్షనరి తగ మంతంగ్. అదేన్ సాటి ఇహిన్ లెహి కీతొం. ఇవెన్ మిరట్ వాచి కీమ్ట్ వాచి కీసి కరకీమ్ట్.

ఉదా: కీ- అక్షరం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “కీ” కీతోన్, కీతోర్, కీనూర్, కీంతేర్, కీంత, కీంతంగ్, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “కీ” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: ఆ- అక్షరం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “ఆ” ఆత, ఆంత, ఆతంగ్, ఆయ్యల్, ఆయార్, ఆతోర్, ఆతేర్, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “ఆ” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: పా- అక్షరం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “పా” పాక, పాతోర్, పాయ్యు, పానూర్, పాంతొం, పాంతంగ్, పానుంగ్, పాయార్, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “పా” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: సీ- అక్షరం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “సీ” సీతోన్, సీతోర్, సీనెకే, సీనూర్, సీనూంగ్, సీంత, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “సీ” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: వా- అక్షరం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “వా” వాతోన్, వాతొం, వాకొం, వానూర్, వాకట్, వాయార్, వానుంగ్, వాంతంగ్, వాతంగ్, వాంతిట్, వాతిట్. ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “వా” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: ఇర్- పదం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “ఇర్” ఇర్తేర్, ఇర్తోర్, ఇర్తోన్, ఇర్తంగ్, ఇర్దూన్, ఇర్దీర్, ఇర్మాడ్, ఇర్కట్, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “ఇర్” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: మా- అక్షరం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “మా” అప్పేమాత, సుద్దేమాత, సమ్మేమాత, హట్టేమాత, సర్కేమాత, లజ్జేమాత, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “మా” తగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: -తేరీ పదం నగ పదార్క్ లెహి కీకట్. “తేరీ” మాక్తేరీ, నాక్తేరీ, నన్నతేరీ, మొమ్మిట్తేరీ, ఊర్తేరీ, వోన్తేరీ, తాన్తేరీ, అవెన్తేరీ, ఇహిన్ ఉండే పదార్క్ వెల్లె “తేరీ” పదం నగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: -తోడో పదం నగ పదాల్కు లెహి కీకట్. “తోడో” నాతోడో, మాతోడో, మీతోడో, వోన్తోడో, ఊర్తోడో, అదేన్తోడో, తాన్తోడో, అవెకున్తోడో, పబ్లికున్తోడో, మయన్తోడో, వెయ్లొన్తోడో, కాండిన్తోడో, పేడిన్తోడో, ఇహిన్ పదాల్కు వెల్లె “తోడో” పదం నగ తెయార్ ఆంతంగ్.

ఉదా: సూడ్- ఇద్ పదం నల్ వాక్యల్కు ఇహిన్ తెయార్ కియవచ్చొ. ఇద్ పట్టికతగ ఉదాహర్ణ కీసి మంతంగ్:

గోండి బాసా	గోండి గ్రమార్	తెలుగు ఆర్థం
నన్న మల్లున్ సూడ్తోన్	(సూడ్-త్-ఓన్)	నేను నెమలి చూశాను
మరట్ మల్లున్ సూడ్తట్	(సూడ్-త్-అట్)	మనము నెమలి చూశాము
మొమొట్ మల్లున్ సూడ్తోం	(సూడ్-త్-ఓమ్)	మేము నెమలి చూశాము
నిమ్మె మల్లున్ సూడ్తి	(సూడ్-త్-ఇ)	నీవు నెమలి చూశావు
నిమ్మెట్ మల్లున్ సూడ్తిట్	(సూడ్-త్-ఇట్)	మీరు నెమలి చూశారా
ఓర్ (వోర్) మల్లున్ సూడ్తోర్	(సూడ్-త్-ఓర్)	అతను నెమలి చూశాడు
ఊర్ (వూర్) మల్లున్ సూడ్తేర్	(సూడ్-త్-ఏర్)	వారు నెమలి చూశారు
అద్ మల్లున్ సూడ్త	(సూడ్-త్-అ)	అది నెమలి చూసింది
అవ్ మల్లున్ సూడ్తంగ్	(సూడ్-త్-అంగ్)	అవి నెమలి చూశాయి

ఉదా: ఇహిన్ బద్గిర్ పదం లెహి కీసి వాక్యల్కు కియవచ్చొ.

నన్న	సూడ్-	-తోన్
మొమొట్	తిన్-	-తోం
మరట్	ఖరాబ్-కీ-	-తట్
నిమ్మె	బేటె-మా-	-తి
నిమ్మెట్	భూలే-మా-	-తిట్
వేర్ / వోర్	తయార్-ఆ-	-తోర్
వీర్ / ఊర్	మెయాడ్-ఆ-	-తేర్
ఇద్ / అద్	కరి-కీ-	-త
ఇవ్ / అవ్		-తంగ్

అ

అంచె [aŋce] *n.* small basket. చిన్న గంప.
 అంటిత రోజ్ [aŋtīt rōj] *n.* that day.
 అంటి [aŋtī] *adv.* on that day.
 అందూన్ [andūn] *n.* gift (of cattle such as cows, goats or buffaloes) for marriage usually from the bride's parents to the couple. బెయ్ బాబాల్ మియాడున్ హారే, మూర సీతెకే తాన్ అందూన్ ఇంతేర్. It is called * when a father and mother give goats and cows to their daughter (for marriage). తండ్రి కూతురుకు ఇచ్చే మేకలను, ఆవులను కట్టుము అంటారు. *See:* అహార్.
 అంద్- [and-] *vt.* to reach. అందడము.
 అంద్రియాల్ [andriyāl] *adj.* night-blind. నర్కక్ దిస్సో వోన్ అంద్రియాల్ ఇంతేర్. He who cannot see at night is called *. రాత్రి పూట కనిపించని వారిని రేచీకటి వారు అంటారు. *See:* అచంద్రల్.
 అంబడి [ambari] *n.* rosella.
 అకుర్పొక్ (-మహినా) [akurpōk (-mahinā)] *n.* month 6 of the Gond year (August-September).
 అక్కాల్ [akkāl] *n.* wisdom. బ్రుద్ది.

అక్కో [akkō] *n.* maternal grandfather. తాతయ్య.
 అక్రా [akrā] *num.* eleven. ग्यारह. పదకొండు.

అక్సీదాంగ్ [aksidāng] *n.* rice mixed with vermilion thrown at a wedding, or on cattle (e.g. during 'laxmi pooja') in order to bless. మర్మి మండగ్గా నొవి, నొవ్తన్నా సమ్మిర్ అక్సీదాంగ్ వాటంతేర్. Everyone throws rice on the bride and groom in the wedding shelter. పెండ్లి పందిరిలో వదు, వరులకు అక్షింతాలు వేస్తారు.
 అగటల్ [agatal] *n.* someone (nm.) or something from there. అక్కడనుండి.
 అగ్గ [agga] *adv-ppn.* there. వగ్గా. అక్కడ.
 అగాటోర్ [agātōr] *n.* man from there. వేర్ మయనల్ అగాటోర్. This man is from there. ఈ మనిషి అక్కడి వారు.
 అజే [añē] *n.* elder brother's wife. వదిన.
 అచంద్రల్ [achandral] *adj.* night-blind. రేచీకటి ఆయన. *See:* అంద్రియాల్.
 అచ్చోర్ [accōr] *pron.* that much, that many (nm.). అంతే.
 అచ్చోడ్ రొప్పో [accōḍ roppō] *adv.* meanwhile.
 అచ్చీర్ [acvīr] *pron.* that many (m.).
 అజడ్-బుజడ్ [ajad-bujad] *See:* కబుక్-కిబుక్.
 అజుక్ [ajūk] *adv.* even now.
 అట్- [at-] *vt.* to cook. వండుట.
 అట్వల్ యేర్ [atval yēr] *vc.* water for cooking. రసోడయా.
 అట్టా యేర్ [attā yēr] *n.* boiled (cooked) water. గాటో అటన్ లాసి యేతున్ అటంతేర్. To cook food we boil water. అన్నము వండుటకు నీటిని ఎసరు పెట్టుతారు.
 అట్వల్ రోన్ [atval rōn] *n.* cooking house. వంటశాల.
 అట్టి-కీ- [atki-kī-] *vt.* to hang. టాగ్నా.

అట్టచాలీస్ [attēcālīs] *num.* forty-eight.
అత్తతాలీస.

అట్టసాత్ [attēsāt] *num.* sixty-eight. అత్తసర.
అట్టహతర్ [attēhatar] *num.* seventy-eight.
అత్తహతర.

అట్టావన్ [atthāvan] *num.* fifty-eight.
అత్తావన. యాభై ఎనిమిది.

అట్టావీస్ [atthāvis] *num.* twenty-eight.
అత్తావీస.

అట్ట్యానోవ్ [atyānov] *num.* ninety-eight.
అత్తానవె.

అట్ట్యాన్సీ [atyānsī] *num.* eighty-eight.
అత్తాసీ.

అట్టా [atrā] *num.* eighteen. అత్తారహ.
అడాం [aḍām] *n.* shelter. ఆడ.
అడిచ్ [aric] రెండున్నర.
అడుసాత్ [arūsāt] *See:* అట్టసాత్. *num.* sixty-eight. అత్తసర.
అడెతీస్ [aretīs] *num.* thirty-eight. అత్తతీస.
అడ్డం [aḍḍam] *adv.* across. అడముగా.
సరియే నొన్నకే తరాస్ అడ్డం వాత. While going on the road, a snake came across. త్రోవలో నడుస్తు వెళ్ళంగా పాము అడ్డం వచ్చింది.
అడ్డుట్యూల్ [armutyāl] *adj.* foolish. దుర్బుద్ధి.
అడెన్ మోడి [aḍēn mōḍi] *adjl.* like that, similar to that. తన తరహ. అలాంటిది.
అద్ [ad] *pron.* she, it, that (nm.).
అడెన్ లాసి [aḍēn lāsi] *corr.* therefore. తన లియె.
అద్మద్-రాత్నె [admad-rātne] *n.* midnight. ఆది రాత. అద్దరాత్రి.
అద్దు- [adma-] *vt.* to press, squeeze. దబానా.
అద్దీ [adli] *n.* a measure. మానిక.
అని [anī] *conj.* and. ఐర.
అన్ [an] *num.* ఎనిమిది.
అన్నిస్ [annis] *num.* ఎనుబది.
అన్మాన్ [anmān] *n.* hesitation. అనుమానం.
అప్టే-మా- [aptē -mā-] *vi.* to hit against.
అప్పా [appā] పడునెనిమిది.
అబ్బా [abbā] *int.* oh! (expression of surprise). ఆరే! అబ్బా.

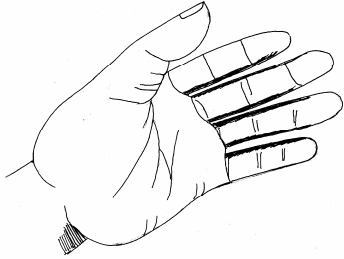
అయిన [ayina] *n.* the day after the marriage day.
అయిన జావ [ayina jāva] *n.* porridge which is made on the first day after marriage and given to the 'avval' goddess.
అయో [ayō] *int.* expression of surprise, hurt or displeasure, ouch!
అయ్ వార్ [ayt vār] *n.* Sunday. రవివార.
అదివారము.
అయ్యో [ayyō] *int.* oh no! (expression of disappointment). అయ్యో.
అరీల్ [arīl] *n.* chest. సంద్క. రొమ్ము, చాతి.
అరీ-సోన్డ్- [arī-sond-] *vt.* to take away, take with. *Usage:* archaic.
అరీ-వా- [arī-vā-] *vt.* to bring. లానా.
Usage: archaic.
అరే-కుట్ట [arē-kuṭṭa] *n.* spoke of a wheel.
అర్- [ar-] *vi.* to fall. గిరనా. కాండి అర్సేర్ మంతోర్. The boy is falling. బాలుడు పడుతున్నాడు.
అరూస్- [arūs-] *vc.* to cause to fall.
అర్గ్- [arg-] *vi.* to melt, dissolve, wear out. పిఘలనా.
అర్త [arta] పడ్డది.
అర్తోర్ [artōr] పడ్డాడు.
అర్త్ [art] *n.* meaning. మతలబ. అర్థము.
అర్ద్ [ardo] *adjl.* half. ఆధా. సగము.
అలం [alam] *n.* ginger. అలం గడ్డ.
అలవాట్ [alavāt] *n.* habit, custom. ఆదత.
అలవాటు.
అల్- [alj-] *vi.* to lean against.
అల్లె [allē] *clitic.* reportative.
అవ్- [avī-] *vi.* to be tired. తకనా.
అవ్ [av] *pron.* they, those (nm.). అవి.
అవ్వల్₁ [avval] *n.* mother. తల్లి, అమ్మా.
అవ్వల్-బాబో [avval-bābō] *n.* parents, father and mother (pl.).
అవ్వల్₂ [avval] *n.* the mother god, smallpox goddess. పోచమ్మ దేవత. మర్మిన అయిన జావ కియై డవ్వు పాసేర్ అవ్వల్ పేన్దగ దాంతేర్. At the beginning of a wedding,

for doing pooja, the beat drums and go to the * goddess place (temple). పెండ్లి పూజ చేయడానికి పోచమ్మ దేవత దగ్గర బాజ బాజాంత్రిలతో వెళ్ళుతారు. It is believed that this goddess inflicts smallpox, chickenpox or other similar 'spotty' diseases on people.

అసీ [asī] *num.* eighty. అస్సీ. ఎన్బై.

అస్కే [askē] *adv.* then. తబ. అప్పుడు.

అస్క- [ask-] *vt.* to cut, carve, cut throat (as in sacrifice). కారనా.

అస్తూరీ-కెయ్ [astūrī-key] *n.* palm of hand.

అస్తూరీ-కాల్ [astūrī-kāl] *n.* sole of foot.

एक मात्र.

అస్సీ [asī] *adj.* good. అచ్ఛా. అందము.

అస్సాల్ [assāl] *adj.* good. అచ్ఛా. అందమైన.

అహాన్ [ahan] *adv.* in that way, thus.

అహేర్ [ahēr] *n.* gift (of things excluding cattle, such as clothes and household items) for weddings or housewarming ceremonies. చుట్టూల్ బందుక్, మర్మిన్ గ నొవ్విన్, నొవ్విన్ బెయ్ బాబాన్ కప్పింగ్ అహేర్ కీంతేర్. Family members, during marriage give the brides and grooms gifts of clothes. చుట్టూలు, బందువులు పెండ్లిలో వరుడు, వధువు తల్లి, దండ్రులకు బట్టలు కట్టుము చేస్తారు. See: అందూన్.

అహ్చా-₁ [ahc-] *vt.* to push or shove.

అహ్చా-₂ [ahc-] *n.* to make a thumb impression.

ఆ

ఆ- [ā-] *vi.* to become, happen, be (by nature).

ఆంత [ānta] *adj.* to be enough, sufficient, ample. చాలు.

ఆంగున్ కాహ్టాల్ [āngun kāḥṭal] *n.* lazy man. See: ఆజీరాస్యాల్.

ఆంగ్ [āngrē] *n.* shirt. అంగి, చొక్క.

ఆంజీ- [ānj-] *vt.* to catch. పకడనా.

ఆంద్రా [āndrā] *n.* Andhra. ఆంధ్ర.

ఆకడ [ākada] *n.* alphabet. అక్షరము.

ఆకాడి [ākāṛi] *n.* a festival held in July.

పండుగ పేరు.

ఆకాడి (-మహినా) [ākāṛi (-mahinā)] *n.*

month 4 of the Gond year (June-July).

ఆపాడం (జూలై).

ఆకి [āki] *n.* leaf. పत्తా. ఆకు.

ఆకి-పేన్ [āki-pēn] *n.* one of the Gond gods, the that stays in the centre of a village. గ్రామదేవత, పోచమ్మ.

ఆకిరి [ākīri] *adj.* in the end, finishing. అంత మే. చివరి.

ఆకూడ్ [ākūr] *adj.* short.

ఆకూడ్-ఆ- [ākūr-ā-] *vi.* to be insufficient to wear.

ఆక్లే-మా-₁ [ākṛē-mā-] *vi.* to shrink (as in cloth).

ఆక్లే-మా-₂ [ākṛē-mā-] *vi.* to become numb from cold.

ఆగ్- [āg-] *vi.* to stop, stand. रोकना. ఆగింది.
 ఆజీ [ājī] *See:* ఆంగ్.
 ఆజాడస్థాన్ [ānūrastān] *n.* ritual bath.
 ఆజ్దుడీ [ān̄duḍī] *n.* bathroom. స్నానము గది.
 ఆజ్‌రాస్యాల [ānrāsyaāl] *n.* lazy man.
See: ఆంగున్ కాష్టల్.
 ఆచార్-విచార్ [ācār-vicār] *n.* religious observances (pl.).
 ఆచ్- [āc-] *vt.* to choose.
 ఆచ్ఛోణల్ [ācongāḥal] *n.* choose from these. चुनाव.
 ఆజీ [ājī] *n.* father's mother. నానమ్మ.
 ఆటా-పా- [ātā-pā-] *vt.* to twist something. ఱేతనా. నోడెత్ కస్తా కియ్లె ఆటాపాంతేర్. We twist the rope to make reigns. త్రాడును పగం చేయుటకు అల్లుతారు.
 ఆటి-పా- [āṭi-pā-] *vt.* to strangle something (the way a constricting snake kills its prey).
 ఆటే-మా- [āṭē-mā-] *vi.* to evaporate, to dry up (river, etc). ఎండిపోవడము.
 ఆటేరా [āṭērā] *n.* attic, store area above rafters of house, loft. అటుకు. రోతగ, బుడ్డింగ్- ముడ్డింగ్ పొర్లో ఇల్లె ఆటేరా కీంతేర్. In order to put pots and things up, * is made in the house. ఇంటి సామాను ఉంచుటకు ఇంట్లో అటుకు తయారు చేస్తారు.
 ఆట్ [āt] *num.* eight. आठ. ఎనిమిది.
 ఆడా [ādā] *n.* oath.
 ఆడా-పి- [ādā -piy-] *vi.* to take oath. खसम खाना. నిమ్మె కొత్తంగ్ కల్మాకి ఇంజేర్ ఆడా పియంతి. Take an oath if you say you didn't steal the money. నీవు డబ్బులు దొంగతనము చేయలేదని ఒట్టు తీసుకొంటవా.
 ఆడే [ādē] *n.* main horizontal wooden beam to support the roof of a dwelling. రోన్ వాసంగ్ హిందల్ హిందల్ పాయస్సాటి ఆడే కెట్టే వాటంతేర్. A main beam is put up so that the rafters can be nailed to both

sides. ఇంటి వాసాలు ఇటు అటు కొట్టుటకు ఆడే కట్టె ఎనీగర తయారు చేస్తారు.

ఆడే- [ād-] *vi.* to cry, weep. रोना. ఏడ్చుట.
 మొడ్డె అడ్సెర్ మంత. The baby is crying. పాప ఏడ్చుచూంది.
 ఆడేమాడ్సె [ārmārsō] *n.* husband and wife. భార్య భర్త.
 ఆడ్వా-సోన్- [āḍvā-son-] *vi.* to go and fetch the bride for the wedding ceremony (lit. don't cry and go).
 ఆతాప్ [ātāp] *adjl.* dark. ఆఁఖెర.
 ఆతాల్ [ātāl] *adj.* of that kind (nm.). అటువంటిది.

ఆతి [ātī] *n.* father's sister, mother's brother's wife. అత్తమ్మ.
 ఆతోర్ [ātōr] *adj.* of that kind (m.).
 ఆదత్ [ādat] *See:* అలవాట్.
 ఆనంద్నె-ఆనంద్ [ānaṇḍnē-ānaṇḍ] *advl.* with great pleasure. సంతోషం. చుడూక్ కాండిర్కున్ కర్స్వల్ బొమ్మా తత్తేకే ఆనంద్నె-ఆనంద్ ఆంతేర్. Little children are so pleased when a playing doll is brought. చిన్నపిల్లలకు ఆటలాడెందు బొమ్మలు తెస్తే చాల ఆనంద పడుతారు.
 ఆప్పుస్- [āpūs-] *vt.* to stop. रोकना. ఆపడము.
 ఆపే [āpē] *adv.* with that.
 ఆప్ [āp] *clitic.* like, in the manner.
 ఆముస్ [āmus] *See:* ఆవుస్.
 ఆమ్టే [āmt] అవ్వండి.
 ఆయర్ [āyar] *adj.* it is enough, (no more!). काफ़ी. చాలు.
 ఆయి [āyi] *clitic.* even, also. भी. నన్న మీన్యె ఆయి, సవింగ్ ఆయి, తిన్తోన్. Even eggs

(and) even meat I eat. నేను చేపలు, కాని మాంసము, కాని తింటాను.
ఆరూ [ārū] *n.* iron spike at the end of a driving stick.
ఆరూ-బెడ్డె [ārū-bedḍē] *n.* stick with an iron spike, goad.
ఆరూస్- [ārūs-] *vt.* to cool.
ఆర్- [ār-] *vi.* to become cool, quench thirst. చల్లరింది.
ఆర్తి [ārti] *n.* a plate with a burning oil lamp that contains copper coins, betel nuts, dried coconut kernel, etc offered at the time of settling a marriage.
ఆర్సా [ārsā] *n.* mirror. దర్పణ. అద్దము.
ఆలీ (మర్రా) [ālī (marrā)] *n.* peepal tree. పేక. రావి (చెట్టు).
ఆలూ [ālū] *n.* potato. ఆల్నూ ఆలు గడ్డ.

ఆల్మారి [ālmāri] *n.* almirah, metal cupboard. ఆల్మారి.
ఆవాజ్ [āvāj] *n.* sound. आवाज़. శబ్దము.
ఆవారా [āvārā] *n.* fence or compound.
ఆవుస్ [āvus] *n.* new moon. మహ్నూత్ ఉంది జోక ఆవుస్ వాంత. The new moon comes once monthly. నెలకు ఒకసారి అమవాస్య వస్తుంది.
అవుసున్ నేటి [avusun nēṭi] *advl.* on the day of the new moon.
ఆవూక్ [āvūk] *n.* life. జీవన.
ఆవ్- [āv-] *vt.* to cross.
ఆవ్రి-కీ-1 [āvri-kī-] *vt.* to embrace.
ఆవ్రి-కీ-2 [āvri -kī-] *vt.* to tie down.
ఆశా-కీ- [āśā-kī-] *vi.* to hope.
ఆసర [āsara] *s.* సహాయం.
ఆస్కుర్ [āskur] *n.* axle. ఇర్సు.

ఇ

ఇంకే [iṅkē] *adv.* right now. ఇప్పుడే.
ఇంగుమ్ [ingum] *n.* kind of round tablet fed to animals during monsoon. ఇంగువ.
ఇంజేర్ [iṅjēr] *attr.* therefore. अतः.
ఇగ్గే [iggē] *adv.* here. ఇక్కడ.
ఇగ్గేటల్ [iggēṭal] *n.* someone (nm.) or something from here. ఇక్కడి నుండి.
ఇజే [iṅjē] *adv.* now. ఇప్పుడు.
ఇచా-కీ- [icā-kī-] *vt.* to desire.
ఇచ్చుక్ [iccuk] *advl.* a little. కొంత.
ఇచ్చోర్ [iccōr] *pron.* this much, this many (nm.). ఇంత.
ఇచ్చీర్ [icvīr] *pron.* this many (m.).
ఇట్- [iṭ-] *vt.* to touch. छूना. ముట్టుట.
ఇట్కే [iṭkē] *n.* brick. ఇటుక. రొప్పా, గోడంగ్, ఉండే వెల్లె రంకనంగ్ దొహన్ సాటి తోడిత ఇట్కే కీంతేర్. In order to make houses, walls and many structures, clay/mud

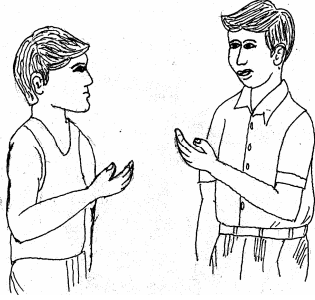
bricks are used. ఇండ్లు గోడలు కట్టుటకు మట్టితో ఇటుకలను తయారు చేస్తారు.
ఇత్తాల్ కీ- [ittāl kī-] *vt.* to announce, make known.
ఇత్తెకే [ittēkē] *ppt.* (Ppt of 'to say' used to mark topic or quotation) 'if-say'. అంటే. వోర్ రాంగ్ సీతోర్ ఇత్తెకే సొడితోర్. He said bad things (swore?) and went away. ఆయన తిట్టినాడు అంటే వెళ్ళినాడు.
ఇదేన్ మోడి [idēn mōri] *adjl.* like this, similar to this. క్కస తరఫ్. ఇలాంటిది.
ఇద్ [id] *pron.* she, it, this (n). ఇది.
ఇదేన్ లాసి [idēn lāsi] *corr.* therefore. క్కస ల్లియే. దీని కొరకు.
ఇద్దే [iddē] *vt.* (here) take this. తీసుకో.
ఇన్- [in-] *vt.* to say. कहना. అన్ను.
ఇన్- [in-] *vt.* to say. कहना. See: వడ్కీ-; వెహ్-.

ఇయండ్ [iyənd] *adv.* this year. ఈ సంవత్సరము.

ఇర్- [ir-] *vt.* to put, keep. ఉంచు.

ఇర్ప (మర్తా) [irp (marrā)] *n.* gul-mahua tree. పేక. ఇప్ప (చెట్టు). *bassia longifolia*.

ఇవ్ [iv] *pron.* these (nm.). ఇవి.

ఇవ్విర్ [ivvīr] *pron.* these two men.

ఇసోబ్ [isōb] *n.* counting. గణనా. లెక్క.

ఇసోబ్నె [isōbne] *adv.* carefully. పరవాహ.

ఇస్రుగుండి [isrugundi] *adj.* smallest. అందరి కంటే చిన్నవాడు.

ఇహిన్ [ihin] *advl.* thus, in this way.

ఇహిన్ బహన్ [ihin bahan] *adv.* how so?

ఈ

ఈచ్- [īc-] *vt.* to blow nose.

ఈతాంగ్ [itāng] *adj.* of this kind (nm., pl.).

ఈతాల్ [itāl] *adjl.* like this, such a, of this kind (nm.). ఇటువంటిది. మయనలిర్ తిన్వల్ ఈతాల్ చిల్ పన్నె ఆయి. People don't eat green frogs like this.

మానవులు తినె కప్ప ఆకుపచ్చ కప్పకాదు.

ఈతోర్ [itōr] *adj.* of this kind (m.).

ఈపి [īpē] *adv.* with this.

ఈర్- [ir-] *vi.* to accumulate.

ఈసా [īsā] *n.* part, piece. భాగ. భాగము.

ఈసాంగ్-వాట్- [īsāng-vāṭ-] *vt.* to split up, divide. భాగలు చేయుట.

ఈసుల్ [īsul] *n.* flying ant. ఉసుల్లు.

ఉ

ఉండే [uṇḍē] *attr.* and, also. ఐర. మరల.

ఉండే-మర్ల [uṇḍē-marla] *advl.* once again.

ఉంది [undi] *num.* one (nm.). ఒకటి.

ఉంది జోక [undi jōka] *adv.* once. ఒక్క సారి.

ఉక్కే [ukrē] *n.* sweat. పసీనా. చెమట.

ఉక్కే-మా- [ukrē-māy-] *vi.* to sweat. పసీనా.

ఉగడీ-కీ- [ugarī-kī-] *vt.* to found, begin, start, open.

ఉగ్రే-మా- [ugrē-māy-] *vi.* to melt.

కల్-బండంగ్ ఉగ్రే-మాంతంగ్. the hail melted. వడబండ్లు కరుగుతాయి.

ఉబ్- [uṅ-] *vt.* to swing a cradle. కెలనా.

ఉచ్చూటీ [uccūṭī] *n.* date palm. ఖర్జూరము.

ఉజ్జే-మా- [ujrē-mā-] *vi.* to dawn.

ఉటాడ్ [uṭāḍ] *n.* camel. కౌర. ఒంటి.

ఉటీ-కీ- [uṭī-kī-] *vt.* to clean.

- ఉడ్డి- [ud̪i-] *vt.* to spit something out (like seeds from fruit etc.), let fall from mouth. ఖూకనా.
- ఉడ్డి-కీ- [ud̪i-kī-] *vt.* to strike a target (with a bullet, stone, marble).
- ఉడూం [ur̪ūm̪] *n.* a white, large, tick found mainly on cattle.
- ఉడ్డి-₁ [ur̪-] *vt.* to comb (hair). యేర్ మిప్పి కాండిర్-పేకినంగ్ తల్లంగ్ ఉడంతంగ్. After bathing boys and girls comb their hair (lit. head). స్నానం చేయించి పిల్లల తల దూస్తారు. *See:* కంగా.
- ఉడ్డి-₂ [ur̪-] *vt.* to plough. జొతనా. వాష్టె నాయ్జడే ఉడంతేర్. The plough ploughs the field. నాగాలితో చేనును దున్నుతారు.
- ఉడ్డి- [ur̪k-] *vt.* to urinate.
- ఉడ్డి- [ur̪p-] *vt.* to scrape up.
- ఉతార్ [utār] *n.* mountain path, steep downward slope.
- ఉదార్ [udār] *n.* to have something on credit. ఉద్దెర.
- ఉద్- [ud-] *vt.* to sit, take place. షేరనా. కూర్చో. కాండిర్ బూడ్ ఉచ్చి మంతేర్. The boys are sitting on the ground. పిల్లలు క్రింద కూర్చోని ఉన్నారు.
- ఉదుస్- [udus-] *vc.* to seat.
- ఉద్రి [udri] *n.* white ant. తరాస్క, డొక్కెంగ్ మన్వల్ పుతిత్థా ఉద్రి మందంత. White ants live in the places (anthills) where snakes and lizards live. పాములు, తొండలు ఉండే పుట్టలో చెదలు ఉంటాయి.
- ఉన్- [un-] *vi, vt.* to drink, smoke (cigarette). పీనా, పిలనా. త్రాగు. పియ్య మురదగ పాల్ ఉంటా. The calf is drinking milk from the cow. దూడ ఆవు దగ్గర పాలు త్రాగుతుంది.
- ఉండన [undana] *vt.* drink (in the infinitive form). పీనా. త్రాగు. కాండిర్-పేకింగ్ సక్తే పాల్ ఉండన. Boys and girls [should] drink milk in the morning. పిల్లలు ప్రొద్దున పాలు త్రాగాలి.

- ఉన్నోడా [unnōdā] *n.* the hot season, summer. ఎండకాలం. *See:* యెద్ది-గాలుం.
- ఉప్పుస్- [upus-] *vc.* to seat, put sitting.
- ఉప్పొగ్ [upyōg] *n.* use. ప్రయోగ. ఉపయోగం.
- ఉబ్రి-కీ- [ubrī-kī-] *vt.* to discard liquid (by pushing over container).
- ఉమర్ [umar] *వయస్సు.*
- ఉమ్- [um-] *vt.* to pull, drag. ఖీచనా. కాండిర్ నోడేత్ ఉమ్మేర్ మంతేర్. The children are pulling the rope. పిల్లలు తాడును గుంజుతున్నారు.
- ఉయ్యార్-ఆ- [uysār ā-] *vi.* to become active.
- ఉరుంగ్- [uruṅg-] *vt.* to break off.
- ఉరూం [urūm̪] *n.* scaly pangolin, iguana, ant-eater. కేడతె, పుత్తిన్గ, మరకనంగ్ డోబ్బన్గ, ఉరూంక్ మందంతంగ్. The * lives in fields, anthills and hollow trees. అడవిలో, పుట్టలలో చెట్ల తోట్టలలో ఉడుములు ఉంటాయి.
- ఉరూస్- [urūs-] *vt.* to break, or snap. తొకనా.
- ఉర్- [ur-] *vi.* to be caught (in a trap) usually by the neck.
- ఉర్స్- [urs-] *vt.* to plant, place, put, set up. రోపనా.
- ఉర్స్వాల్ [ursvāl] *n.* transplanting.
- ఉల్లి [ulli] *n.* onion. ఉల్లిగడ్డ.
- ఉసీర్కా (మర్తా) [usirkā (marrā)] *n.* kind of tree (the roots of which are used for curing snake bite).
- ఉసీర్-కీ- [usīr-kī-] *vi.* to be late.
- ఉసుమ్- [usum-] *vt.* to wipe away, dust off. పొతనా.
- ఉస్- [us-] *vt.* pound, crush. ఇప్ రోకడే వంజింగ్ ఉస్సేర్ మంతంగ్. They are pounding grain with a pounding stick. వీరు రోకలితో వడ్లు దంచుతున్నారు.
- ఉస్కే [uskē] *n.* sand. బాన్లు.
- ఉస్క- [usk-] *vi.* to spit. ఖూకనా.
- ఉహ్- [uh-] *vc.* to cause to drink, water (animals).
- ఉహ్క- [uhk-] *vt.* to blow (horn).

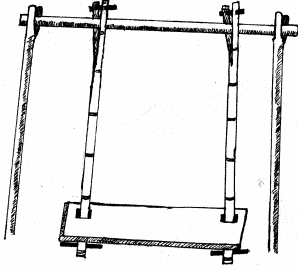
ఉప్పా- [uhc-] *vt.* to lean heavily on a stick as an old man does.

ఉ

ఉంగ్- [ūng-] *vt.* to swing. కాలనా.

ఉంచా [ūncā] *See:* ఉచ.

ఉంద్- [ūnd-] *vt.* to snatch something away. ఖీచనా.

ఉకడ్ [ūkar] *n.* swing, cradle. ఉయ్యాల.

ఉచ [ūca] *n.* height.

ఉచ్ [ūc] *n.* spittle. తుక్. ఉమ్మి.

ఉచ్ డేండ్ [ūc dēṅḍē] *n.* sugar cane. క్క.

ఉటిడ [ūṭera] *n.* a pre-marriage ceremony where turmeric is applied to the bride and groom. వధువరులకు రాసే పసుపు పిండి.

ఉత్తి [ūtī] *n.* quail. పూరేడుపిట్ట. లవడినే, డాట్ బేస్టం వేలీన్గా, ఉతింగ్ మందంతంగ్. In

rivers, where there is much growth/greenery, quails live. వాగులోగాని, బెపరం పొరకలలో గాని పూరేడు పిట్టలు బాగా ఉంటాయి.

ఉత్- [ūt-] *vt.* to suck. చూసనా.

ఉమ్- [ūm-] *See:* ఉమ్- .

ఉయిల [ūyil] ఒకారము.

ఉర్ [ūr] *pron.* they, those (m.). వారు.

ఉర [ūra] *pron.* their (dist.). వారిది.

ఉల్ [ūl] *n.* urine. మూత్రము, ఉచ్చ.

ఉస [ūsa] *n.* flood. తుఫాన. వరద. డగూర్ పిర్ వాతెకే లవడితున్ ఉస వాంత. The river gets flooded after much rain. పెద్ద వాన పడితే వాగును-వాగు పొంగింది అంటారు.

ఉస్-₁ [ūs-] *vi.* to boil over while cooking.

ఉస్-₂ [ūs-] *vt.* to smear floor with cow dung solution.

ఉస్త్రీ (పిట్టే) [ūsri (pittē)] *n.* kind of bird. పక్షి. నల్లపిట్ట.

ఎ

ఎకంద [ekanda] *Variant:* యెకంది. *corr.* if. అగర.

ఎక్ చాడ్ [ek cār] *num.* forty-one. ఇకతాలీస.

ఎక్ సాట్ [ek sāt] *num.* sixty-one. ఇకసఠ.

ఎక్కునిస్ [ekkünis] *num.* nineteen. తన్నీస.

ఎక్కున్ అన్సి [ekkün ansi] *num.* seventy-nine. తన్యాసీ.

ఎక్కున్ చాలీస్ [ekkün cālīs] *num.* thirty-nine. తనతాలీస.

ఎక్కున్ తీస్ [ekkün tis] *num.* twenty-nine. తనతీస.

ఎక్కున్ నొవ్వాద్ [ekkün novvad] *num.* eighty-nine. నవాసీ.

ఎక్కున్ పన్నాస్ [ekkün pannās] *num.* forty-nine. తనచాస.

ఎక్కున్ సత్తర్ [ekkün sattar] *num.* sixty-nine. తనహత్తర.

ఎక్కువ సాట్ [ekkūn sāt] *num.* fifty-nine.
 కనసఠ.
 ఎక్కి అన్సి [ekkē anṣī] *num.* eighty-one.
 ఇక్యాసి.
 ఎక్కి వీస్ [ekkē vīs] *num.* twenty-one.
 ఇక్కిస.
 ఎక్కివాన్ [ekkēvān] *num.* fifty-one. ఇక్యావన.

ఎక్యత్తర్ [ekyattar] *num.* seventy-one.
 ఇక్యత్తర.
 ఎక్యా నొవ్ [ekyā nov] *num.* ninety-one.
 ఇక్యానవె.
 ఎత్తిస్ [ettis] *num.* thirty-one. ఇక్కిస.
 ఎరె [erce] చమటకాయ.

క

కంగ్వా [kaṅgvā] *n.* comb. దువ్వెన. *See:* ఉడ్- .
 కంజుటి కోలా [kaṅjuṭi kōlā] *See:* సివోడా.
 కంజ్క- [kaṅj-k-] *vi.* to dream. కల.
 కక్- [kak-] *vi.* to vomit.
 కక్రాంజ్ [kakraṅj] *n.* kind of partridge.
 కక్రాజ్ (పిట్టే) [kakraṅj (piṭṭē)] *n.* kind of bird.
 కష్టుల (పిట్ట).
 కచ్- [kac-] *vt.* to hold between teeth.
 కక్చూర్డ్ [kackūr] *n.* flat pan for bread making. సరాతము.
 కచ్చి [kacci] *n.* iron, steel, sword. లోహా.
 ఇనుము. కచ్చి దుకన్తంగ్ కుయ్సంగ్,
 పాస్ కియన్సాటి కచ్చి యేతంతేర్. We
 bring iron from the iron shops to make
 plough tips and blades. ఇనుము
 దుకాణములో కర్ర కొరకు ఇనుము
 తీసుకుంటారు.
 కచ్చి-వీసి [kacci-vīsi] *n.* large green fly.
 కచ్చి-టుక్డే [kacci-tukḍe] *n.* steel piece
 used with flint.
 కచ్చి-తావి [kacci-tāvi] *n.* cast iron frying
 pan. ఇనుప పెనం.
 కచ్చురి [kaccuri] *n.* office. ఆఫీసు,
 కార్యాలయము.
 కచ్చా-కాడి [kacṛā-kāḍi] *n.* rubbish, waste,
 litter, trash. కచరా. చెత్త చెదరము.
 కటిన్ [kaṭin] *adj.* difficult. మృశికల. కష్టం.
 కటూల్ [kaṭūl] *n.* bed, cot. పలంగ. మంచము.
 కటోడాల్ [kaṭōrāl] *n.* clan priest.
 కటోడే [kaṭōre] *n.* priest's wife.

కట్ [kaṭ] *n.* spleen.
 కట్- [kaṭ-] 1) *vt.* to meet. मिलना. 2) to join.
 కట్టా [kaṭṭā] *n.* embankment, dam. యేర్
 ఆపుసన్ సాటి లవడితే కట్టా దోహంతేర్. In
 order to stop the water an
 embankment/dam is built in the river.
 నీటిని ఆపుటకు వాగుకు అడ్డం కట్టా
 కట్టుతారు. *See:* కోండి-కీ- .
 కట్టియాల (తరాస్) [kaṭṭiyāl (tarās)] *n.* kind
 of snake with stripes over the body.
 కట్టూడి (మీన్) [kaṭṭūrī (mīn)] *n.* kind of
 fish. జెల్లా.
 కట్టే [kaṭṭē] *n.* stick (for firewood etc.). కట్టే.
 కట్టేడే-మా- [kaṭṭēḍē-mā-] *vi.* be exhausted,
 tired.
 కట్టేనూసి [kaṭṭē nūsi] *n.* woodworm.
 కడా [kaṛā] *See:* ఖడా.
 కడాక్ [kaṛāk] *See:* ఖడాక్.
 కడి- [kaṛi-] *vi.* to become rotten,
 decompose, to go off.
 కడీ [kaṛī] *n.* curry made with ground
 channa.
 కడూస్- [kaḍūs-] *vc.* to cause to rot.
 కడే [kaḍē] *n.* handle (round, usually
 attached to large cooking vessels).
 కడ్ [kaṛ] *n.* eye. आँख. కన్ను.
 కడ్-కొండా [kaṛ-kōṇḍā] *n.* eyebrow. కన్ను
 బొమ్మ.
 కడ్- [kaṛ-] 1) *vi.* to go through narrow
 space. 2)

— *vt.* to thread a needle.

కడ్డా [karcā] *n.* stick twisted in rope or string for bringing two things together (for example in tightening a drum).

కడ్డా [karbā] *n.* dried stalks of millet, etc used as fodder. చొప్ప.

కడ్డేడ్డి [karvēr̥ci] *adv.* in the light, broad daylight. చాదనీ.

కతమ్-కీ- [katam-kī-] *vt.* to kill. మారనా. చంపుట. *See:* జమ్-; మొయ్-.

కత్తెరా [katterā] *n.* scissors. కేచీ. కత్తెర.

కడ్డి [kaddi] *adv.* whenever. జబ్బకి. ఎప్పుడైనా.

కప్పి [kappi] *n.* cloth (as in clothes to wear). కపడా. బట్ట, చీర.

కప్పర్ [kappar] *n.* forehead. మాతా. నుదురు.

కప్పే (పిట్టే) [kappē (piṭṭē)] *n.* kind of bird. పక్షి. పక్షిపేరు.

కబుక్-కిబుక్ [kabuk-kibuk] *adv.* here and there.

కబ్బె-మా- [kable-mā-] *vt.* to agree. కబ్బలనా. ఒప్పకోవడం.

కమర్-పట్టా [kamar-paṭṭā] *n.* rainbow. కండ్ల-ధన్య. ఇంద్రధనుస్సు.

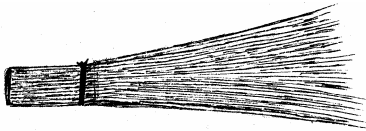
కమ్మ [kamka] *n.* turmeric. పసుపు.

కమ్మారీయల్ [kankūriyāl] *adj.* yellow. పీలా.

కమ్మయ్-కీ- [kammay-kī-] *vt.* to earn. కమానా.

కమ్మి [kammi] *n.* deficiency, want of money. తక్కువ.

కయూర్ (మర్రా) [kayūr (marrā)] *n.* kind of tree. పెక్క.

కయ్యెర్ [kayser] *n.* broom. చీపురు. రోస్ సియ్యె చప్పింగ్ రచ్చింగ్ సియ్యె కయ్యెర్ కాం సీంత. A broom is used to clean the house, porch and courtyard. ఇల్లు శుభ్ర పరుచుటకు చీపురు పనికి వస్తుంది.

కయ్యెర్-జాడి [kayser-jāri] *n.* kind of grass used for brooms. వాష్టె దురనే, కయ్యెర్-జాడి పిరంత. On the boundary of fields * grass grows (lit. appears, or comes up). చేనులో (చీపురు)గడ్డి చాల పెరుగుతుంది.

కరంగాడి [karaṅgār̥i] *n.* metal pin or bolt fitted to a cart to prevent the axle slipping. కాసూడ ఆస్సుడున్ హిందక్-హందక్ మేల్య సియ్యవక్, కరంగాడింగ్ దొసంతేర్. To prevent slipping bolts are fitted to the sides of the cart's axle. ఎడ్ల బండి అటు ఇటు తిరుగకుండా ఇర్పును కట్టుతారు.

కరల్-కీ-కరల్ [karālē-kī-karal] *n.* to be true or not, to question the truth. వాస్తవమెన.

కరల్ [karal] నిజము.

కరియా [kariyā] *n.* bud of flower.

కరీ- [karī-] *vt.* to learn. సీఖనా, సిఖనా. నేర్చుకో. నన్న ఇంకే కోయంగ్ కరిసేర్ మంతోన్. Now I am learning Gondi. అమీ మే గొకీ సీఖ రహా క్లీ నేను ఇప్పుడు గోండి భాష నేర్చుకుంటున్నాను.

కరూస్- [karūs-] *vc.* to teach. పఠానా. వోర్ తాన్ కంప్యూటర్ కరూసేర్ మంతోర్. He is teaching them computing. ఆయన ఆమెకు కంప్యూటర్ నేర్పుతున్నాడు.

కరు- [karu-] *vi.* to be burnt. జలనా. మాడిపోని.

కరుం [karum] *adv-ppn.* near. నజదీక. దగ్గర.

కరున్కువరి [karunkuvāri] *n.* unmarried person (bachelor, spinster). కన్యా. *See:* టూడార్; టూడి.

కరూ [karū] *n.* hunger. ఖూ. ఆకలి.

కర్ వస్తా [kar vastā] hunger strikes. వాష్టె కాం కీతేకే బయ్ కర్ వసంత. Having worked in the fields one gets very hungry. చేనులో పనిచేస్తే చాల ఆకల్తుంది.

కరూజ్ [karūj] *n.* itch. గజ్జి.

కరూమనీర్ [karūmnēr] *n.* neighbours.
దగ్గరవారు.

కరెంట్ [karent] *n.* electricity, power.
విద్యుత్తు.

కరే-మా- [karē-mā-] *vi.* to be known,
understood. తెలుసు.

కర్కోడా [karkōḍā] *n.* plane. విమానం.

కర్స్తి [karsti] *n.* game, match. ఆట. నిమ్మె
నిన్నె చొకొట్ కబడీ కర్స్తి Your game of
'kabadi' was good. నీవు నిన్న చాల
మంచిగా కబడీ ఆడినావు.

కర్కాటా [karkāṭā] *n.* scraps of food left on a
plate for several days (get stuck on and
dry). గాటో తింజి దెడె నొర్వక్ ఇరైకే కర్కాటా
పియంత. After eating food if the plate
is unwashed the dried scraps get stuck.
అన్నము తిని పళ్లెం కడుక పోతే పల్లెం
పాడవుతుంది.

కర్జ [karja] *n.* debt, loan. కశ్. అప్పు.
See: బాకీ.

కర్దోడా [kardōḍā] *n.* ornamental belt. గుసాడ్క
నడితగా ఘుంగుక్ దోహాన్ సాటి కర్దోడా
దోహంతేర్. In order to tie bells, the
'gusadi' dancers tie an ornamental belt
on their waist. గుస్సాడి వారు గజ్జెలు కట్టు
కోవాడానికి నడుముకు మొలత్రాడు కట్టు
కుంటారు.

కర్నాట్ [karnāt] *n.* kind of stringed
instrument. కోయ్తుర్ కర్నాట్ నేకుస
పరంతేర్. Only the Gond people play
the *. గోండ్స్ మత్తమే కర్నాట్ అనే సంగీతం
వాయిద్యం వాయిస్తారు.

కర్పా [karpā] *n.* flock of birds. पक्षीयों का
क्लक. పిట్టల గుంపు.

కర్బూజ [karbuja] *n.* watermelon. పుచ్చ
కాయ.

కర్బూజీ [karbūj] *n.* watermelon. కర్బూజు.

కర్స [karsa] *n.* expenditure. కర్సులు.

కర్స్- [kars-] *vi, vt.* to play. खेलना. ఆడుట.
వీర్ చేండు కర్సేర్ మంతేర్. They are
playing [with the] ball. వీరు బంతి
అడుచున్నారు.

సికార్-కర్స్- [sikār-kars-] *vt.* to hunt
(game).

కల్ [kal] *n.* liquor, wine. సారాయి.

కలాడీ [kalārī] *n.* winemaker. కలాడీ
సీందీత, తాడిమర్రత కల్ రెహంతోర్. The
winemaker taps liquor from the 'sindi'
and 'tadita' trees. గొడు ఈత చెట్టు, తాడి
చెట్టు నుండి కల్లు దించుతాడు.

కల్- [kal-] *vt.* to steal. చూరనా.

కల్ల [kalle] *n.* thief. चोर. దొంగ. కొత్తంగ్ ఆయి
సోనే, ఉండే బతయగిర్ కల్లకే కల్ల ఇంతేర్. A
thief is someone who steals money,
gold and other things. డబ్బులు కాని
బంగారం, ఇతర వస్తువులను దొంగలిస్తే దొంగ
అందురు.

కల్తా [kaltā] *adj.* stolen.

కల్-బండా [kal-baṇḍā] *n.* hail stone.
See: గార్- బండా.

కల్లా-కీ- [kallā-kī-] *vi.* to shout. झल्लाना.
See: లొళ్లీ- కీ- .

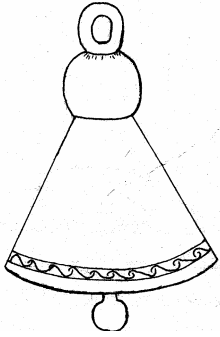
కల్లీ- [kallī-] *vt.* to embrace, greet.

కవూస్- [kavūs-] *vc.* to cause to laugh.
నవ్వుట.

కవ్- [kav-] *vt.* to laugh. हँसना. నవ్వు. కాండిర్
కవంతేర్. The boys are laughing. పిల్లలు
నవ్వుతారు.

కవ్వా (మర్రా) [kavṭā (marrā)] *n.* kind of tree.
feronia elephantum.

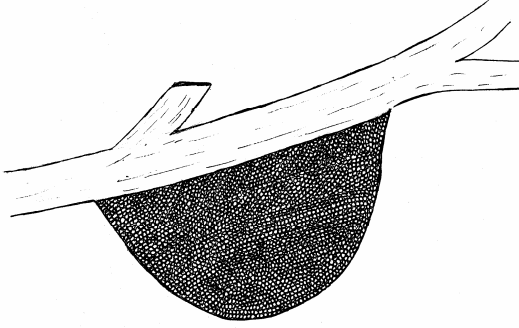
కవ్వి లిం (మర్రా) [kavrī lim (marrā)] *n.* a
variety of margosa the leaves and the
bark of which are used in medicine.
వేప (చెట్టు).

- కసాటి [kasāṭi] *n.* brass animal bell. గంట.
 కోందన్ పోరత్ సారి కీనెకే (సజ్జి కీనెకే) గోటిద్దా
 కసాటింగ్ దొహంతేర్. During month 5
 (July-August), having prepared, we tie
 bells on the necks of bullocks. ఎడ్ల
 మెడలో గజ్జలు పొలాల పండుగ రోజు
 కట్టుతారు. *See:* టాపూర్.
- కసూం [kasūm] *adjl.* straight (down).
 లోతు.
- కస్క- [kask-] *vt.* to bite, sting.
- కస్తా [kasrā] *పగము.*
- కస్సా [kassā] *n.* deep pool. *See:* ఢడి.
- కహ- [kah-] *vt.* to calculate, count,
 measure. లెక్కించుట. బూతిత్ సొత్తెకే
 కొత్తంగ్ సీతపేజ్జె కహంతేర్. Having been
 given money, labourers count (it)
 while going. కూళీకి వెళ్ళుతే బబ్బులు
 ఇచ్చిన తరువాత లెక్క పెట్టుతారు.
- కాం [kāṁ] *n.* work. కామ. పని.
- కాం-దందా [kāṁ-dandā] *n.* work. కామ.
- కామ్నా [kāṁna] *adj.* important, crucial,
 useful. महत्त्वपूर्ण.
- కాం అర్- [kāṁ ar-] *vt.* to be used (or be
 useful) for.
- కాం సీ- [kāṁ sī-] *vt.* to be used (or be
 useful) for.
- కాం వా- [kāṁ vāy] *vt.* to be used (or be
 useful) for.
- కామున్ రొప్పో యేత్- [kāṁūn roppō yēt-]
] *vt.* to make use of.
- కాంజ్- [kāṁj-] *vt.* to shoulder, carry on
 shoulder. సిర్దంగ్ జుప్పింగ్ కాంజ్చి వోంతేర్.
 They carry (take and go) the plough

- and ropes on their shoulder. అర్కు
 తాళ్ళు కట్టి తీసుకెళ్ళుతారు.
- కాండి [kāṁḍi] *n.* boy. బాలక. బాలుడు,
 కుమారుడు, పిల్లవాడు.
- కాంతీ [kāṁtī] *n.* twig. కొమ్మ. మరతీ కాంతీంగ్
 హిక్కె హిక్కె దాంతంగ్. The twigs of a tree
 go this way and that way. చెట్టు కొమ్మలు
 అటు ఇటు వెళ్ళుతాయి.
- కాకడ్ [kākar] *n.* crow. కౌవా. కాకి.
- కాకాల్ [kākā] *n.* father's younger brother,
 mother's younger sister's husband.
 కాకాయ్య, చిన్ననాన్న.
- కాకీ [kākī] *n.* father's younger brother's
 wife, mother's younger sister.
 చిన్నమ్మ. *See:* యాయాల్.
- కాకో [kākō] *n.* mother's mother. అమ్మమ్మ.
- కాక్ [kāk] *n.* side. ఆర.
 నాలుంగ్ కాక్ [nālūṅg kāk] *adv.* on (all)
 four sides.
- కాక్లే [kākrē] *n.* cucumber. ఖీరా. దోసకాయ.
cucumis melo-utilissimus.
- కాచ్-₁ [kāc-] *vt.* to dig, bore. ఖొదనా. తవ్వడం.
 వీర్ మయనలిర్ డొడ్డొంగ్ కాచ్చేర్ మంతేర్.
 The men are digging holes. వీరు
 మనుషులు గోతులు త్రవ్వుచున్నారు.
- కాచ్-₂ [kāc-] *vt.* to string (as beads,
 flowers).
- కాజుడి [kājūḍi] *n.* eye colour. కాటుక.
 కాజుడి దొస్- [kājūḍi dos-] *vi.* to put on
 eye colour. పేకింగ్ బాయిక్ కడ్కున్
 కాజుడి దొసంతంగ్. Girls and ladies put
 on eye colour (mascara) on their eyes.
 అమ్మాయిలు కళ్ళలో కాటుక పెట్టుతారు.
- కాటా₁ [kāṭā] *n.* sting of the bee.
- కాటా₂ [kāṭā] *n.* 1) pointer (of weighing
 scales). 2) hand of watch.
- కాటి [kāṭi] *n.* a decorated ritual bamboo
 pole used during worship of the great
 god.
- కాట్ [kāṭ] *n.* hem of cloth. కప్పితున్,
 దోత్రెతున్, లుంగితున్ కాట్ మందంత.
 Clothes, 'dhoti', and 'lungis' have a

hem. బట్టలకు, దోతులకు, లుంగిలకు, అంచు ఉంటుంది.

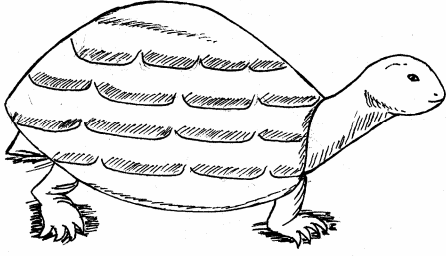
- కాడల్ [kāḍal] *n.* bee hive (nest). తేనెతట్టు.
 కాడల్-వీసి [kāḍal-vīsī] *n.* bee that lives in the bee hive (nest). తేనెటీగ, తుమ్మెద.
 కాడల్-నియ్ [kāḍal-niy] *n.* honey. శిశ్న.
 కాడి-కడ్డా [kāḍi-kacḍā] *See:* కడ్డా-కాడి.
 కాడి₁ [kāḍī] *n.* dried stalk (waste).
 కాడి₂ [kāḍī] *n.* thin spoke of wheel (cycle).
 కాడెల్ [kāḍēl] *n.* tear. ఆస్స్ కన్నిళు.
 -కాడ్కి [-kāḍki] *conj.* because (used after a past adj). క్యోకి. కొరకు.
 కాత్రి-కీ- [kātrī-kī-] *vt.* to cut with teeth or scissors. కాటనా. కలిరించుట.
 కానార్ తోడి [kānār tōḍī] *n.* dark (black) soil - ideal for growing cotton. నల్ల మట్టి.
 కాపుస్ [kāpus] *n.* cotton. రుక్. పత్తి.
 కాపే [kāpē] *n.* shell of a mahua flower.
 కాయ [kāya] *n.* unripe fruit. కాయ. మర్క మర్కా కాయంగ్ మంతంగ్. There is unripe fruit in the mango tree. మామిడి చెట్టు దగ్గర కాయలు ఉంటాయి.
 కారా ఉద్- [kāḗ ud-] *vt.* to hatch (eggs).
 కారి-పెత్తె [kāri-pette] *n.* black ant. నల్లచీమ.
 కారీ [kāri] *adjl.* black. కానా. నలుపు.
 కారియాల్ [kāriyāl] *adj.* blackish. కానా. నలుపుగ.
 కారున్ [kārun] కర్మకాండ, దినాలు.
 కారే [kāḗ] *n.* small louse.
 కారేలా [kāḗlā] *n.* the gourd Balsam pear. కాకర కాయ. *momordica charantia.*
 కార్- [kāḗ-] *vt.* to hatch.

- కార్తి (-మహినా) [kārti (-mahinā)] *n.* month 8 of the Gond year (October-November). కార్తీకం.
 కార్వాయి [kārvāyi] *n.* planning. కార్యము.
 కాల్ [kā] *n.* leg. టాగ. కాళ్ళు.
 కాల్యనే [kālnē] *advl.* on foot.
 కాల-వడ్డా [kāl-vaddā] *advl.* north (in ceremonies), direction of feet.
 కల్క్-అర్- [kalk-ar-] *vi.* to prostrate oneself.
 కల్క్-కేర్- [kalk-kēr-] *vi.* to worship (by folding hands and touching forehead). రోజీ యేర్తుంగ్ సక్తే భూమాతన్ కాల్ కెరంతేర్. Daily, after bathing in the morning, we worship the [God of the] earth. రోజు స్నానం చేసి ప్రొద్దున భూమాతకు దండం పెట్టుతారు.
 కావడ్ [kāvar] *n.* door made of wood. దరవాజా. తలుపు. *See:* టాటీ.
 కావ్వా [kāvtā] *n.* end of a sword.

- కావ్వి [kāvvi] *n.* carrying yoke with slings at each end for carrying things. సర్వన్ బాడల్ గుడ్డి- గుడ్డన్ కావ్విన్ గ ఉపుసీసీ కాశితే వోతోర్. Serwan Badal seated his blind parents in a carrying yoke and took them to the 'Kashi' river. శ్రవణ కుమారుడు తన తల్లి దండ్రులను కావాడిలో కాశీకి తెసుకెళ్ళనాడు.
 కాసూర్ [kāśūr] *n.* bullock cart. ఎద్దులబండి. కేడతల్ కెటెంగ్ తర్ల కాసూర్ కాం సీంత. A bullock cart is useful for bringing wood from the forest. అడవి నుండి

కట్టలు తీసుకరావడానికి ఎడ్లబండి పనికీస్తుంది. See: యుద్ధా కాసూర్.

కాసో [kāso] *n.* tortoise. తాంబేలు. గంగాతే కాసోంగ్ యేతగ డాట్ మందంతంగ్. Many tortoises live in the water of the big river. గంగా యందు నీటిలో తాంబేలుఎక్కువగ ఉంటాయి. See: మినోడాల్.

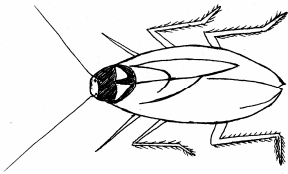
కాస్- [kāś-] *vi.* to heat, become hot, to be boiled. వేడి. వేర్ గొమ్మరనగ దప్పా కాసుసంతోర్. He is heating the branding iron in the fire. పిడికెల పైన అగ్గిలో ఇనుము వేడిచేస్తారు.

కాసూస్- [kāśūs-] *vc.* to make hot.

కాస్త [kāsta] *adj.* hot, warm. ఉష్ణమైన.

కికాలీ (-జాడి) [kikālī (-jāri)] *n.* kind of grass. ఘాస.

కిచ్- [kic-] *vt.* pick vegetables leaves. కేడంగ్, గూడెన్ గా పిర్ రెయ్ నెకే బాజి కిచ్చి తింతేర్. In smaller villages we pick greens [vegetables] during the wet season. గూడెలలో వర్ష కాలం వచ్చిన తరువాత ఆకు కూరలు తింటారు.

కిక్కూర్ [kitkūr] *n.* cockroach.

కిన్నాన్ [kinnān] *adj.* wet, cool. చల్ల.

కిన్నీతా [kinnitā] *adj.* very cold. చల్లటి.

కిప్ట్యా [kiptyā] *n.* mucus crust in nose.

కిప్ట [kipta] *n.* scab. పుండు పైన ఎండిన తోలు.

కిరక్ [kirak] *n.* silverfish, Silver-grey wingless insect found in houses feeding on book bindings and starched clothing. అద్ బయ్ కిరక్. తానంగ్ పుస్తక్ యేత్మా!. It has lots of silverfish. Don't take books from her!. ఆమె చాల ఆవేశురాలు ఆమె పుస్తకాలు తీసుకోకు.

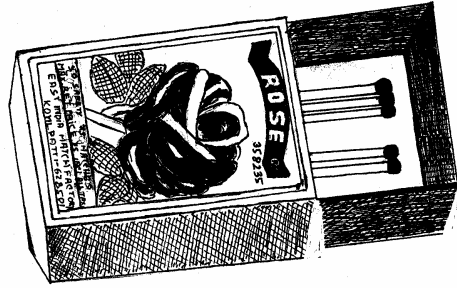
కిరూటీ [kirūtī] *n.* metal peg used on the end of the bullock cart wheel to keep the axle on.

కిరెట్క్ [kireṭk] *n.* thread on a screw.

కిలాచ్ [kilcā] *n.* joint (of limb).

కిల్లి- [killi-] *vi.* to scream, cry out. చీకానా.

కిస్ [kis] *n.* fire. ఆగ. అగ్గి.

కిస్-డబ్బీ [kis-dabbī] *n.* matchbox. అగ్గి పెట్టె. నొద్దెడ్ గా తడ్డి నిరుసన్ సాటి కిస్ డబ్బీ పాంతేర్. To light the stove we strike the matchbox. పొయ్యిలో అగ్గి చేయటకు అగ్గి పెట్టె తో వెలిగిస్తారు.

కిస్-కోలా [kis-kōlā] *n.* matchstick.

కిస్ డబ్బీ లావీ-కీ- [kis dabbī lāvi-kī-] *vi.* to clear jungle or a field using fire.

నావ జాడిత్ బోర్ కిస్ డబ్బీ లావీ-కీతేర్? Who has burnt my grass (cleared my field) with fire? నా గడ్డికి ఎవరు అగ్గి పెట్టినారు.

కిస్క్- [kisk-] *vt.* to pinch. గిచ్చుట. ఉంది జాగ సమ్మిర్ చుడూక్ కాండిర్ మీరే మత్తెకే వొరోస్ ఒరోస్ కిస్కంతేర్. Little boys gather together in one place and pinch each other. ఒక చోట పిల్లలు గుమిగూడితే ఒకరి నోకరు గిచ్చుకొంటారు.

కీ [kī] *pron.* whether, that.

కీ- [kī-] *vt.* to do. చెయుట.

కీక్రా [kīkrā] *n.* chisel for cutting wood.
 కీక్రి [kīkri] *n.* 3-stringed violin-like instrument played with bow.
 కీడా [kīrā] *n.* nail (for carpentry etc.). మొల్లులు.
 కీడింగ్-గోడింగ్ [kīriṅg-gōriṅg] *adj.* zigzag, jagged. వంకరబింకర.
 కీర్ [kīr] *n.* line. లీక.
 కీర్ ఉం- [kīr um-] *vi.* to draw a line.
 కీవ్ [kīv] *n.* disapprove.
 కీసా [kīsā] *n.* pocket. జేబ. జేబు.
 కుందా (-జాడి) [kundā (-jāri)] *n.* kind of grass. ఘాస.
 కుక్కూ [kukkū] *n.* vermilion powder (used to apply a mark on the forehead). కుంకుమ.
 కుక్కూ గుల్వల్ [kukkū gulval] *n.* vermilion and pink powders used for worship. పేన్యున్ పూజ కియన్సాటి కుక్కూ గుల్వల్ హాటుమ్మ తరంతేర్. In order to worship the gods, they bring red and pink powder from the market. దేవుళ్ళ పూజ కొరకు కుంకుమ గులాలు అంగడి నుండి తెస్తారు.
 కుక్కూ కుమ్మి (పిట్టి) [kukkū kumrī (pitṭi)] *n.* Indian cuckoo. సోమర కాకి.
 కుచ్చీ కీ- [kucchi kī-] *vt.* to strike with the fist (not necessarily 'to punch').
 కుటుమ్యాల [kutūmyāl] *n.* fellow clan member. బంధువులు. పెర్సాంగ్ పేన్యున్ అటుం కుటుమ్యాలీర్ సమ్మిర్ మీరే మంతేర్. During [worship of the] 'big god' all the fellow clan members meet together. పెద్ద దేవుని దగ్గర చుట్టాలు, బంధువులు అందరు కలుస్తారు.
 కుట్టా [kuṭṭā] *n.* stubble (dried stem of maize, millet, etc.), tree stump. కొయ్య.
 కుడూస్- [kuḍūs-] *vc.* to take off (draped clothing).
 కుడెడ్ [kuḍer] *n.* river, large stream. నదీ. వాగు. పిర్ వాతెకే కుడెడున్ ఉస వాంత. Having rained the river becomes

flooded. వర్షం వస్తే వాగులు పొంగుతాయి.
 See: సీల్కా; లచ్చి.
 కుడ్కా [kurkā] *n.* ear-ring.
 కుత్తూల్ [kuttūl] *n.* bench, seat. చౌకీ. పీఠ.
 కుదుర్కనె-ఆ- [kudurknē-ā-] *vi.* to be surprised. భయపడుట.
 కుదుర్-డొక్కె [kudūr-ḍokke] See: డొక్కె.
 కున్జి [kunji] *n.* key. తాలము చేయి.
 కున్జి-డబ్బా [kunji-ḍabbā] *n.* lock (lit. key container). తాలము.
 కున్బి [kunbī] *n.* farmer. किसान. వ్యవసాయము చేయువాడు.
 కుప్ప [kuppa] *n.* heap. కుప్ప.
 కుప్ప-కీ- [kuppa-kī-] *vt.* to heap.
 కుప్పే-మా- [kupsē-mā-] *vi.* to enter into something to hide one self. చొరడము.
 కుబ్రే [kubrē] *n.* cucumber. ఖీరా. దోసకాయ.
 See: కాక్తే.
 కుమూడ్ (మర్రా) [kumūr (marrā)] *n.* gourd-bearing tree. పెక.
 కుమ్మల్ [kummāl] *n.* potter. క్రాఫ్తార.
 కుమ్మరివాడు. కుమ్మల్ బుడ్డి కీసేర్ మంతేర్. The potter is making a pot.
 కుమ్మరి వాడు కుండ తయారు చేస్తున్నాడు.
 కుమ్మే [kummē] potter's wife.
 కుమ్మే₂ [kummē] *n.* hornet.
 కురాడీ [kurārī] See: మర్న్.
 కుర్కీ [kurki] *n.* animal's thigh. పిత్రెన్గా (కారుంతగా) హారే కొయ్యెకే కుర్కీ అలదీ ఇరంతేర్. For the 'pitren / karum' ceremony the goat's thigh is cut and kept aside. కార్యకాండము చేసే రోజున మేక కాలును వేరుగ ఉంచుతారు.
 కుర్కూం [kurkūr] *n.* spot on skin.
 కుర్పా [kurpa] *n.* cutting hook, small sickle. కుర్పె. చుడుర సెట్టెడున్ కుర్ప ఇంతేర్. A small sickle is called a *. చిన్న కొడవలిని కుర్ప అంటారు.
 కుర్పి-కీ- [kurpī-kī-] *vt.* to weed.
 కుర్మా [kurumā] *n.* chaff.
 కుర్రా [kurrā] *n.* bull calf. కంక.
 కుర్వి [kurvī] *n.* pot. భాక్తా. కుండ.

కుర్చి [kursi] *n.* chair. कर्सी. కుర్చి.
 కుర్స్ [kurs] *n.* deer. కృష్ణ జింక.
 కుసాయ్ [kusāy] *adv.* in a low tone, secretly. गुप-चुप.
 కుసీ [kusi] *adj.* liking, happy. रुच. అనందం.
 కుసాల్ [kusāl] *adj.* happy. శ్రుశ.
 కుసీ-కుసీతే [kusi-kusitē] *advl.* happily.
 కుసీ-గమత్నే [kusi-gamatnē] *advl.* happily.
 కుస్- [kus-] *vi.* to fall, or drop (leaves, or fruit etc.).
 కుస్మూస్ మన్- [kumūs man-] *vi.* to be silent.
 కుస్కవీడే [kuskavīrē] *n.* bat (nocturnal mouselike mammal). గబ్బిలము.
 Nocturnal mouselike mammal with forelimbs modified to form membranous wings and anatomical adaptations for echolocation by which they navigate.
 కుస్-కుస్-వర్క్- [kus-kus-varḥ-] *vi.* to whisper. फुसफुसाना.
 కుస్రీ [kusrī] *n.* seasoned vegetables. కూర.
 కుహి [kuhi] *n.* well. कुआँ. బావి.
 కుహ్పా (మీన్) [kuhcē (mīn)] *n.* kind of fish. ఆలుగు (చేప).
 కూచ్- [kūc-] *vi.* to scrape off, strip. తల్లడగ సోక్వల్ నియ్ మారైకే డబ్బతున్ కూచంతేర్.
 When the head rubbing oil is finished we scrape the container. తల నూనే అయిపోతే నూనే డబ్బను చూస్తారు.
 కూజా [kūjā] *n.* pitcher. कलसा.
 కూటా [kūṭā] *n.* cubit (the length of one's forearm).
 కూటార్ [kūṭār] *n.* millet heads fed to animals. జొన్న, తూరి కూటార్ కోందన్, మూరన్, యెద్ది- గాలుం వాటంతేర్. During summer we scatter 'millet', and 'dhal' straw for the bullocks and cows. జొన్న చొప్ప కంది చొప్ప ఎడ్లకు ఎండ కాలంలో మేత పెట్టతారు.
 కూట్- [kūṭ-] *vi.* to limp, be lame. लँगडाना.

కూటాల్ [kūṭāl] *n.* lame man, disabled, cripple. కాల్ ఆయి, కెయ్ ఆయి సెల్వైకే కూటాల్ ఇంతేర్. We call someone without legs or arms 'disabled'. కాళ్ళు చేతులు లేని వారిని కుంటి వారంటారు.
 కూటి [kūṭi] *n.* lame woman. కుంటి.
 కూడీ [kūrī] *n.* leaf plate. విస్తరి (ఆకులు). వీర్ కూడిన్ సాటి పాక్కి మరతంగ్ ఆకింగ్ కొయ్యేర్. They are picking leaves for making leaf plates. వీరు ఇస్తారాకుల కొరకు రాగి చెట్టు ఆకులు తెంపుతున్నారు.
 కూడ్- [kūr-] *vi.* to roll over, topple over.
 కూడూస్- [kūrūs-] *vc.* to push over.
 కూట్లీ [kūṭlī] *n.* armpit. చంక.
 కూట్లీ-కీ- [kūṭlī-kī-] *vt.* to tickle. గుద్గుదానా.
 చుడూక్ కాండిర్ కున్ కవుసన్ సాటి కూట్లీ- కీంతేర్. In order to laugh we tickle little boys. చిన్న పిల్లలను నవ్వించుటకు గులగుల (కితకితలు) పెట్టతారు.
 కుయ్సా [kūysā] *n.* steel tip of plough.
 కూరా [kūrā] *n.* silver. चाँदी. వెండి.
 కూరీ [kūrī] *n.* hoof.
 కూర్ [kūr] *n.* dead body. మరదా మృదా. శవము.
 కూర్క్- [kūrḥ-] *vi.* to doze. కౌఠనా. నిద్ర.
 చుడూక్ కాండిర్క్ బస్సునగా పియ్యి ఉదేతేర్ కూర్కంతేర్. While in the bus small boys doze off while sitting on a lap. చిన్న పిల్లలను బస్సులో పట్టి కూర్చుంటే నిద్రపోతారు.
 కూలా [kūlā] *n.* buttock. పిర్ర.
 కూలూం [kūlūm] *n.* pus. పున్క్, గడ్డంగ్ ఆతెకే కూలూం పియంతంగ్. After getting wounds or tumours pus comes. పుండ్లు, గడ్డలు అయితే చీము పట్టతాయి
 కూస్- [kūs-] *vi.* to crow.
 కెంజ్కా [kenḥkā] *n.* intestine.
 కెయ్ [key] *n.* hand. కౌత. ఖరము, చేతు.
 కెయ్- [key-] *vi.* to be bitter in taste. తేరియా కాయ బయ్ కెయంత. 'theriya' is very bitter. బుడిమి కాయ బాగా చేదుగ ఉంటుంది. కుసిడ్డా సోవోర్ వెల్లె ఆతెకే కెయంత. If there is too much salt in the

- 'dhal' it is bitter. కూరలో ఉప్పు ఎక్కువైతే, రుచి పోతుంది.
- కెయ్యూల్ [keymūl] *adj.* bitter. कट्ट, कट्टा, कट्टवाहट. చేదు.
- కెయ్యూ [keytā] *n.* thick or long piece of firewood. కట్ట.
- కెర్- [ker-] *vt.* to wear (not said of draped things). తోడుక్కుంది. నన్ను ఆంగ్లే కెర్తోస్. I am wearing a shirt. నేను చొక్క వేసాను
- కెల్ [kel] *n.* hair. బాల. వెంటుకలు.
- కెవ్వి [kevvi] *n.* ear. కాన. చెవి, కర్ణము.
- కెవ్క [kevka] *n.* ears (plural). చెవులు.
- కెహ్- [keh-] *vt.* to shut, close. మీచనా. మూయుట.
- కేంజ్- [kēnj-] *vt.* to hear. విను. కాండిర్-పేకింగ్ కేంజంతేర్. The children are listening. బాలురు, బాలికలు వింటున్నారు.
- కేండేర్ [kēndēr] *n.* hump.
- కేడా [kērā] *See:* ఖేడా.
- కేప్- [kēp-] *vt.* to guard, keep watch, wait.
- కేయ్- [kēy-] *vt.* to call, summon. బ్రూనా. పిలుపు.
- కేరీ [kērī] *n.* spine.
- కేరె [kēre] *n.* banana. కేలా. అరటి.
- కేరె (మర్రా) [kēre (marrā)] *n.* plantain tree. పేక. అరటి (చెట్టు).
- కేల్ [kēl] *n.* drama, play acting. ఆట.
- కేస్కూర్ (సీడి) [kēsūr (sīri)] *n.* ladder, steps. సీడి. నిచ్చెన.
- కేస్లపుడి [kēsrapudi] వానపురుగు.
- కేస్లా (మర్రా) [kēsālā (marrā)] *n.* kind of tree. పేక.
- కొండ బుడ్కూం [koṇḍa buḍkūr] *n.* water snail. కొండ బుడ్కూం గంగాతే మందంతంగ్. Water snails live in the river. శంకులు నదులలో, సముద్రంలో ఉంటాయి.
- కొక్కోర్ [kokkōr] *n.* cock's comb.
- కొబాల్ బండా [koṇāl baṇḍā] *n.* big rock.
- కొజ్జి [kojji] *n.* footprint. మరల్ దుబ్బాద్గా చిక్కిందగ తాక్కికే కొజ్జింగ్ అరంతంగ్. When we walk we leave footprints in the dust

- and mud. మనము ఇసుకలో, బురుదలో నడిస్తే అడుగులు పడుతాయి.
- కొటూడి [koṭūrī] *n.* 1) room, sometimes used to refer to a side room for women in childbirth or menstruation. కమరా. గది, ఖాళీ ప్రదేశం. బాయి బాలంతి ఆన్నెకే రోతంగ్ ఉంది కాక్ కొటూడి కీంతేర్. A room is made on one side of the house where a lady gives birth. శిశు జన్మ సమయంలో ఆడవారికి ప్రత్యేక స్థలము ఏర్పాటు చేస్తారు. 2) shed for goats. హారేంగ్ కోండి కియన్సాటి కొటూడి (కొట్కూ) కీంతేర్. An animal shed is made to keep the goats in. మేకలను ఉంచడానికి కొట్టము తయారు చేస్తారు.
- కొట్- [koṭ-] *vt.* to poke, sew, pierce, hoe. కుట్టు.
- కొటూస్- [koṭūs-] *vc.* to prick, stab.
- కొట్కూ-పిట్టి [kotka-pittē] *n.* sparrow. పిచ్చుక.
- కొట్కూ [koṭkā] *n.* cowshed. కొట్టము, పశువులపాక. మూరంగ్, హారేంగ్, హార్మింగ్ కోండి కియన్సాటి కొట్కూ కీంతేర్. To keep all the cows, goats, and buffaloes together a cowshed is made. జంతువులను, ఉంచడానికి కొట్టము చేస్తారు. *See:* డొడ్డి; కొటూడి; కొట్కూ-పిట్టి.
- కొట్టెల [koṭṭela] *n.* threshing stick shaped like a cricket bat. గూటి.
- కొట్వల్ (మీన్) [koṭval (mīn)] *n.* kind of fish. జెల్లా.
- కొరోప్ [korōp] *n.* receptacle made by joining both hands.
- కొడకేలా [koḍkēlā] *adj.* tender, young, unripe. లేతగ.
- కొడ్డి [koḍḍi] *n.* point, crest. నొక. కోన, మూల. కాలదగ సాప్ గండ్తెకే సుయేద కొడ్డితే టెండంతేర్. If a thorn goes into the foot they remove it with the point of a needle. కాలకు ముల్లు గుచ్చినచో సూదితో తీస్తారు.
- కొడ్డింజ్ [koṭṭīnj] *n.* fat.

కొడ్స్-

కొడ్వీంజ్ నియ్ [korvīn̄ niy] *n.* oil prepared out of fat.

కొడ్స్- [kors-] *vt.* to sprout, bud green.

కొత్త [kotta] *n.* coin. सिक्का. పైసలు.

కొత్తంగ్ [kottaṅg] *n.* money. पैसा. డబ్బులు.

కొద్దంగ్ [koddāṅg] *n.* the seeds of the 'mahka' fruit which can be eaten.

మహ్కా పండి తినెకే కొద్దంగ్ కిచిర్-కిచిర్ ఇంతంగ్. When eating the 'mahka' fruit the seeds make a noise. మారేడు పండు తినేటప్పుడు పండ్లకు తాకుయి.

కొద్దా-పా- [kodā-pā-] *vi.* to stumble.

కొనోడా [konodā] *n.* niche in wall.

కొయ్- [koy-] *vt.* to cut (with sawing action), reap, pluck. కోయ్యడం.

కొయ్యా [koyyā] *n.* part of seed drill (tipun).

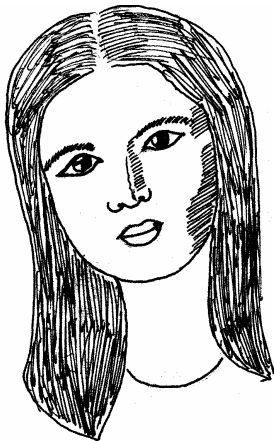
వాస్తై తిప్పునతంగ్ కొయ్యానె సరెంగ్ వాటంతేర్. With the [vertically down part of the] seed drill we make furrows in the fields. చేనులో మూడు కాళ్ళ (మోగడలో) గీతాలు వేస్తారు.

కొరాల్ [korāl] *n.* wild boar. కొమ్ములు.

కొరీ-₁ [korī-] *vi.* to scuff (scrape) along the ground.

కొరీ-₂ [korī-] *vt.* to shave. శ్లేకనా. వేర్ దాడీ కొరీసేర్ మంతోర్. The man is shaving. ఈయన గడ్డం తీస్తున్నాడు.

కొరీ-₃ [korī-] *vi.* to bend while dancing.

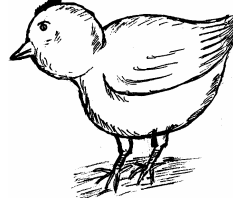
కొరీయాడ్ [korīyār] *n.* son's wife, daughter-in-law.

కొహ్కా-

కొరే-కల్ [korē-kal] *n.* earwax. చెవిలోని జీబిలి. కెవ్విత్ రొప్పొ కొరే-కల్ మందంత. There is earwax inside the ear. చెవిలో జీబిలి ఉంటుంది.

కొరోప్ [korop] *vt.* buttermilk. సల్ల. దహితున్ కస్తాద్గా కొరోప్ కీంతేర్. Buttermilk is made by churning curd. పెరుగును ఒక పాత్రలో చల్ల చేస్తారు.

కొర్ [kor] *n.* hen, fowl. కోడి.

కొర్-పోరి [kor-pōri] *n.* young fowl, chicken. కోడిపిల్ల.

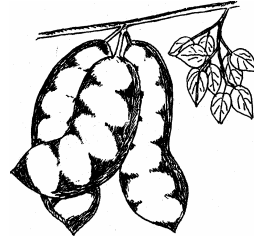
కొర్-పోంజ్ [kor-pōnj] *n.* pullet, young hen.

కొర్క- [kork-] *vt.* to gnaw, bite.

కొర్-గూడా [kor-gūdā] *n.* chicken nest - for hens to lay and hatch their eggs. కోళ్ళగూడు.

కొరే [kortē] *n.* thistle. కృతకటారా. ముల్ల పొద.

కొర్రి [korri] *n.* bean. చిక్కుడు.

కొర్రి-సేజాంగ్ [korri-sēnāṅg] *n.* bean pods. చిక్కుడు కాయలు.

కొర్వి [korvī] *n.* cheek. గాల. చెంప.

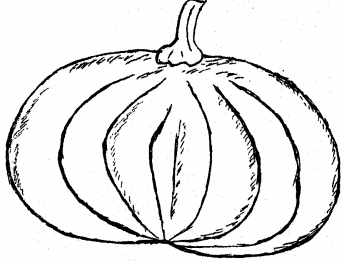
కొలూస్- [kolūs-] *vc.* to forge (implements). ఖాతి మర్చక్ కొలుసంతోర్. The ironsmith forges axes. కమ్మరి గొడ్డెళ్లు పదును చేస్తారు.

కొహ్కా (మర్రా) [kohkā (marrā)] *n.* bhilwa tree. పెక. జీడి (చెట్టు).

కొహ్కా-₁ [kohk-] *vt.* 1) to pound (in a mortar). కృతనా. జీడి. 2) to beat (stalks of

millet wheat, etc. with a stick so that the seeds fall off). 3) to grind into a paste.

కొహ్క-2 [kohk-] vt. 1) to gore. 2) to pierce (when having a tattoo).

కొహ్క [kohrē] n. pumpkin. గుమ్మడి కాయ. *beninkasa cerifera*.

కొండీ-కీ- [kōṇḍī-kī-] vt. 1) to block off, or restrict. See: కట్టా. 2) to keep a person forcibly.

కొంద [kōnda] n. bull. సొక్క. ఎద్దు.

కొంద-వాడా [kōnda-vāḍā] n. cattle section or division. కొంద హటుం ఉదంతా. తాన్ కొంద- వాడా ఇంతేర్. The place where the bullocks sit in the market is called the * . ఎడ్ల అంగడి ఉంటుంది. ఎడ్లు ఆమ్మె స్థలాన్ని ఎడ్ల వాడా అంటారు.

కోకో [kōkō] n. younger brother, also used as a term of endearment (e.g. father to son). తమ్ముడు.

సర్నడు కోకో [serṇḍu kōkō] n. wife's younger brother. మర్రి.

కోక్లా-కీ- [kōklā-kī-] vi. to cough. ఖాసనా. దగ్గు.

కోటా [kōṭā] See: కొట్కా.

కోడమావ్ [kōḍamāv] n. wild horse. దుప్పి.

కోడల్ [kōṛal] n. religious mask. నృత్యదేవత పేరు. ఆకాడిత్ నేటి కోడల్ పేసేద పూజ కీంతేర్. On the day of the 'akadi' festival we worship the 'mask god'. ఆకాడి పండుగ రోజు కోడల్ అనే దేవుని పూజ చేస్తారు.

కోడల్-పేన్ [kōṛal-pēn] n. one of the Gond gods.

కోడా [kōṛā] n. room. कमरा. గది.

కోడా [kōḍā] See: ఖోడా.

కోడా సాప్ [kōḍā sāp] n. a thorn bush. గొఖరు. బొమ్మజముడు.

కోట్లాల్ [kōṭlāl] n. watchman. चौकीदार. కావలివాడు.

కోట్లే [kōṭlē] n. watchman's wife.

కోనా [kōnā] n. room. कमरा. గది.

అట్యల్ కోనా [aṭval kōnā] n. kitchen. రసోడ. వంటగది.

కోన్ [kōn] n. direction. ओर. మూల. మావ దేశున్ నాలుంగ్ కోన్స్ మంతంగ్: ఖాలాన్, తెల్జాడ్, సిడాయింగ్, ఫరాయింగ్. Our country has four directions: North, South, East, West. మాన దేశనికి నాలుగు దిక్కులున్నాయి, తూర్పు, పడమర, ఉత్తరం, దక్షిణ.

కోపా [kōpā] n. earthen pot, clay vessel. కుండలు. మర్రి బొవలద్దా నాలుంగ్ కోపంగ్ ఇరంతేర్. At the wedding place four small pots are kept. పెండ్లి పందిరిలో నాలుగు చిన్న కుండలు ఉంచుతారు.

కోమ్టా [kōmtā] n. corner. कोना. మూల. పేన్-కోమ్టా [pēn-kōmtā] n. corner set aside for worship. రోత్ రొప్పో ఉంది మూలత్ పేన్-కోమ్టా ఇంతేర్. Inside the house, one corner is set aside for worship. ఇంటిలో ఒక మూల దేవుడు స్థలం ఉంటుంది.

కోమ్టి [kōmti] n. a Telugu caste name. కోమటోడు.

కోయంగ్ [kōyaṅg] n. Gondi language. గోండి భాష.

కోయా [kōyā] adjl. Gond. గోండి.

కోయతోర్ [kōytōr] n. Gond man. కేడంగ్, గూడెన్గా మన్వలీర్ కోయతూర్. Those who live in small villages (lit. forest habitations) are called 'koitor' (Gonds). అడవులలో, గూడెలలో ఉండేవారు గోండువారు.

కోయతడ్ [kōyṭar] *n.* Gond woman.

కోయలల్ [kōylal] *n.* fox. నక్క. లవడినే నర్కక్ ఆడే గదినంగ్ కేక్లెంగ్ తిన్నే - తాన్ కోయలల్ ఇంతేర్. At night at the river it howls and eats crabs from their holes - that is called a fox. వాగులో రాత్రి పూట ఎండ్రికాయాలు తినె జంతువును నక్క అంటారు.

కోరా₁ [kōrā] *n.* folded arms (in order to cradle a baby). పార.

కోరా₂ [kōrā] *See:* ఖోరా.

కోరీ₁ [kōrī] *n.* valley. ఘాటి. పల్లం.

కోరీ (కోరీ)₂ [kōrī (kōlī)] *n.* weaver caste.

కోరూం [kōrūrūm] *n.* lateness, delay. ఆలస్యం.

కోరూం-కీ- [kōrūrūm-kī-] *vi.* to be late.

కోర్ [kōr] *n.* horn. సోగ. కొమ్ములు.

కోర్సే [kōrsē] *n.* charcoal. బొగ్గు.

కోలా [kōlā] *n.* 1) stick. తాళి. పుల్ల. చచ్చోయ్ కోలాంగ్ పాసేర్ డండారి యేందంతేర్. They hit sticks together for the 'chachoy' dance for 'dandari'. చచ్చోయ్ కోలాటముతో దండారి నృత్యం చేస్తారు.

2) peg of stringed instrument.

3) arrow. తీర. బాణం.

లెక్కన్-కోలా [lekkān-kōlā] *n.* piece of chalk.

కోల్యాల [kōlyāl] *See:* కోయలల్.

కోవే [kōvē] *n.* red-faced monkey. బందర. కోతి.

కోసి [kōsi] *n.* slough of snake, the skin that is cast off.

కోసిస్-కీ- [kōsis-kī-] *vt.* to attempt.

ప్రయత్నము చేయుట.

కోస్ [kōs] *n.* a distance of two miles.

ఖ

ఖండీ [khaṇḍī] 1) *num.* twenty of something (used particularly for animals). ఇరువది. 2) — *n.* a measure.

ఖజుర్ [khajur] ఖర్జూరము.

ఖడా [khaḍā] *n.* threshing floor, special surface for ceremony. జొన్న, వంజింగ్, తూరింగ్ తెడన్సాటి వాణ్ణె ఖడా కీంతేర్. To remove [thresh] the 'jowar', rice, and 'dhal' we make a threshing floor in the field. జొన్నలు, వరి, కంది, తీయుటకు చేనులో కల్లం చేస్తారు.

ఖడాక్ [khaḍāk] *n.* small stone. పఠర. చిన్న బండలు.

ఖడే [khaḍē] *n.* ornament for arm or ankle.

మాతరిక్ కాల్యనగ కెయ్యోనగ ఖడేంగ్ కెరంతంగ్. Old ladies wear bracelets on their ankles and wrists. ముసలివారి చేతులకు కాళ్ళకు కడియాలు ఉంటాయి.

ఖడ్గ టాటీ [khaḍga ṭāṭī] *n.* large basket for transporting manure by bullock cart.

ఖడ్యాల [khaḍyāl] *n.* jungle cat (panther?).

See: డువాల.

ఖబూర్ [khabūr] *See:* ఖయపత్.

ఖయపత్ [khaypat] *n.* news. ఖబర. వార్త. కబురు.

ఖయపత్-సీ- [khaypat-sī-] *vt.* to spread news. వార్త చెప్పుట.

ఖరాబ్ [kharāb] *adjl.* bad. బూ. చెడు.

ఖరాబ్-కీ- [kharāb-kī-] *vt.* to spoil.
బిగాడనా.

ఖరాబ్-ఆ- [kharāb-ā-] *vi.* to be spoiled.

ఖరాల్ [kharāl] *adj.* true. సచ్చా. నిజం.

ఖరేటా [kharētā] *n.* dried stalk (used as a broom, or for firewood).

ఖాండూం [khāṇḍūm] *n.* piece of flesh, chunk of meat. మాంసపు ముక్క.

ఖాందా [khāndā] *n.* branch of a tree. కొమ్మ.

ఖాందాన్ [khāndān] *n.* dynasty, race.

ఖాజే [khājē] *n.* a function when the relatives of the bridegroom go to the bride's house for presenting her a sari before marriage.

ఖాతి [khāti] *n.* blacksmith. లోహార. కమ్మరి.

ఖాత్ [khāt] *n.* manure. ఖాద.

ఖాత్ వాట్- [khāt vāt-] *vi.* to spread manure. వాట్లై కాపున్ ఉర్సన్ సాటి ఖాత్ వాటంతేర్. In the fields they spread manure when planting cotton. చేనులో పత్తి పంట వెయుటకు ఎరువు వేస్తారు.

ఖాప్రీ [khāprī] *n.* ritual dance while putting a god back in place after a festival.

ఖాలాన్ [khālān] *n.* north.

ఖాస్ [khās] *adjl.* important, main.

महत्त्वपूर्ण. అవసరమైన.

ఖిద్దీ [khiddī] *n.* anus. గుదా. గుద్ద.

ఖుండీ [khuṇḍī] *n.* kind of small clay pot. భాండ.

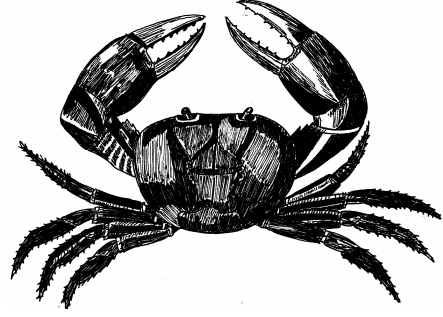
ఖుల్లో [khullō] *adjl.* open.

ఖుశా [khusā] *See:* కూయసా.

ఖూజా [khūjā] *n.* bow of stringed instrument. కీక్రి నేకుసన్ సాటి ఖూజా మందంత. In order to play a 'kikri' (stringed instrument) there is a bow. కీక్రి అనే సంగీత సాధనము మ్రోగించుటకు ఖూజా ఉంటుంది.

ఖూబ్ [khūb] *adjl.* very. బహుత్. చాలా ఎక్కువ.

ఖూరీ [khūrī] *See:* కూరీ.

ఖోక్రే [khēkrē] *n.* crab. ఎండ్రికాయ.

ఖోడ-హెర్మి [khēra-hermi] *n.* wild buffalo (lit. forest buffalo). అడవి బర్రె.

ఖోడా [khērā] *n.* jungle, forest. జంగల్. అడవి.

ఖోతి (-బాడీ) [khēti (-bārī)] *n.* farming. ఖేती. వ్యవసాయం.

ఖోతి-కీయ్యల్ [khēti-kīyval] *n.* farmer.

కिसాన్. ఖోతి-కీయ్యల్ మడిన్ గ కాం కీసీర్ మంతోర్. The farmer is working in the fields. వ్యవసాయము చేసేవాడు మడిళ్ళలో పనిచేస్తున్నాడు.

ఖోగ్రీ [khōgrī] *n.* saddle.

ఖోజా [khōjā] *n.* bowl. గిన్నె.

ఖోడా₁ [khōḍā] *n.* 1) horse. ఛోడా. గుర్రము.

2) horizontal horse-shaped beam which sits atop a marriage pole.

3) miniature earthenware horse used for worship.

ఖోడా₂ [khōḍā] *n.* trigger of gun.

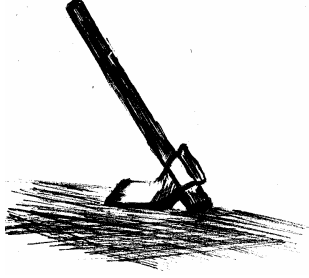
ఖోడా₃ [khōḍā] *n.* grasshopper.

ఖోడా₄ [khōḍā] *n.* stilt.

ఖోడ్₁ [khōḍ] *n.* log, horizontal part of seed drill to which the tubes are attached.

ఖోడ్₂ [khōḍ] *n.* bundle of dried chickpea plants.

ఖోబ్రే [khōbrē] *n.* inner white part of coconut. నారీయల్. కుడుక. *See:* నారేల్.

ఖోరా [khōrā] *n.* small digger, tool for gathering up soil. పారా. ఖాత్ రీక్లె ఖోరా కాం సీంత. To spread manure a small digger is used. ఎరువును(ఆవు పేడ) విసురుటకు పారా ఉపయోగిస్తారు. ఖోరతే నాలీన చిక్కా తెడంతేర్. They remove mud

from the drains with a digger. నాలీలు శుభ్రపరుచుటకు పారా ఉపయోగిస్తారు.

ఖోరీ [khōrī] *See:* కోరీ.

ఖోలీ [khōlī] *n.* room. कमरा. గది.

ఖోల్ [khōl] *adjl.* deep. गहरा. లోతు.

ఖోసీ-కీ- [khōsī-kī-] *vt.* 1) to hang clothing, rope, or bag on something. 2) to tuck in clothing (like the end portion of a 'sari' or 'dhoti').

గ

గంగా [gaṅgā] *n.* Ganges (stream in Utnur Taluk), river. నది (గంగా).

గంగార్ [gaṅgār] *n.* large earthen vessel. గంగాళము.

గంజ్ [gaṅj] *n.* cooking vessel. बरतन. గంజు.

గంటెల్ [gaṅtel] *n.* ear-ring.

గండ్- [gaṅḍ-] *vt.* to pierce, prick, stab, become embedded (thorn). చుభనా.

గందాల్ [gandāl] *n.* kite (bird). గ్రద్ద. గందాల్ నహ్మానంగ్ కొరకున్ పియ్యి వోంత. In villages, the kite (bird) having caught a hen goes (flies) away. గ్రద్ద ఉరిలోని కోళ్ళ పిల్లలను ఎత్తుకొని పోతుంది.

గగ్రా [gagrā] *n.* bronze pitcher. బిందె. బాయిక్, దాదలిర్ కుహిత, బోరింగ్ గగ్రానే యేర్ తరంతేర్. Ladies and men use a bronze pitcher to bring water from the well and bore well. స్త్రీలు, పురుషులు బావి, బోరు నీళ్ళు బిందెలతో తెస్తారు.

గచ్చే [gacchē] *advl.* suddenly. अचानक. అకస్మితుగ.

గజ్-బిజ్-మా- [gaj-bijē-māy-] *vi.* to get crowded.

గట్కా [gatkā] *See:* ఘట్కా.

గట్టి [gattī] *n.* knot, bundle, clump, parcel (usually bound together in a piece of cloth). गांठ, గఠి. ముడి.

గడించ [garinca] బిందెలుపెట్టి బల్ల.

గడీ- [garī-] *vi.* to come together.

గడోలా [gadōlā] *n.* kind of small metal (steel, bronze) pot or vessel. भाँडा.

గడ్డా [gadḍā] *n.* kind of edible root.

గడ్డీ [gadḍī] *n.* black-faced monkey.

గడ్యాల [gadyāl] *n.* servant, ritual food server. హోటల్స్ నగా (వాఫ్టె) దుస్రొనగ కాం కియ్యవీర్క్ గడ్యాల ఇంతేర్. Those who work in hotels (or in the fields) [for pay] are called *. హోటలలో, చేను ఇతరులు దగ్గర పని చేస్తున్న వారిని జీతగాళ్లు అంటారు.

గడ్సీ-కీ- [gadṣī-kī-] *vt.* to pack into a small space (too many people on a bus, or too many clothes into a trunk).

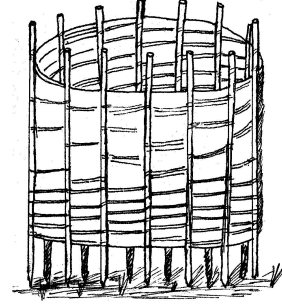
గద్ది [ghaddī] *n.* hole. छेद. రంధ్రము.

గద్ది అరూస్- [ghaddī arūs-] *vt.* to bore hole.

గన్నె [gunne] *n.* knot in wood, joint between sections of bamboo.

- గవ్ (గప్పే) [gap (gapnē)] *advl.*
down(wards).
గప్పే అర్- [gapnē ar-] *vi.* to fall down.
గవ్ ముడుంగ్- [gap muruṅg-] *vi.* to dive
down, sink down.
- గమ్మి [gamḍi] *n.* thick (usually black)
blanket, used by shepherds to shelter
from rain and cold. గొంగాళి.
- గమ్మతీ [gammat] *n.* happiness, fun. ఖృశ.
గరీ [garī] *n.* fish hook.
గర్-గర్ [gar-gar] *advl.* round and round.
గర్గోటీ-బండా [gargōṭī-baṇḍā] *n.* flint stone.
గర్జే-మా- [garjē-māy-] *vi.* to thunder.
गरजना.
- గర్దాన్ [gardān] *n.* nape (back of the neck).
గర్బాడ్ [garbar] *See:* గల్బలా.
గర్సే [garsē] *n.* stair.
గల్బలా [galbalā] *n.* children's noise,
racket. *See:* లోళ్ళి.
- గసీ-కీ- [gasī-kī-] *vt.* to rub with hands.
గహీ [gahī] *n.* measurement for the
foundation of a house.
- గాంజా [gānjā] *n.* a drug. నహ్మానే మాత్రలీర్
గాంజా ఉన్నకే సాప్సె ఉతంతేర్. Old men
in the villages smoke/inhale 'ganja' (a
drug). ఉర్లలో ముసలివారు గంజాయి
త్రాగెటప్పడు పొగ పీల్చుకుంటారు.
- గార్ [gār] *n.* sacred brass ankle bell. గజ్జె.
డెమ్సా గార్గంగ్ కాల్యనగ దొప్పి
యేందంతేర్. During Demsa they tie
ankle-bells on their legs and dance.
డెమ్సా నృత్యంలో కాలకి గజ్జెలు కట్టి నృత్యం
చేస్తారు.
- గార్గీ [gārgī] *n.* metal pitcher.
గాజ్జీ [gājī] *n.* bangle. గాజు. ఇద్ గాజ్జింగ్
యేచ్చెర్ మంత. She is buying bangles.
ఈమే గాజులు కొనుచున్నాది.
- గాటో [gātō] *n.* boiled rice. అన్నము,
అహారము.
- గాడ్వా₁ [gāḍvā] *n.* an abusive word for a
bad person.
గాడ్వా₂ [gāḍvā] *n.* a measure.

గాడి [gādī] *n.* donkey. गधा; गदही. గాడిద.

గాడే [gādē] *n.* cylindrical framework of
bamboo or sticks. జొన్న తూరి కూటార్
నిప్పి గాడేద్దా ఇరంతేర్. The shells/peels
of 'jowar' and 'dhal' are put in the *.
జొన్న, కందులు కూటార్ నింపి గుమ్మిలో
ఉంచుతారు.

గాబా [gābā] *n.* the hard interior of a stick or
tree trunk.

గాబ్రిమంత [gābrimanta] పొట్టతో ఉన్నది.

గాయ్కా [gāyki] *n.* cowherd. పశువుల
కాపరి.

గారా [gārā] *n.* mahua fruit.

గారే [gārē] *n.* wheel. चक्र. చక్రం.

గార్ [gār] *n.* eyeball. కన్ను గూబ. కడ్డగా
గోయ్ల దావల్- దావల్ గార్ మంత. An
eyeball is the white-white round thing
inside the eye. కళ్ళలో గుండ్రంగా తెల్లటి
కనుపాప ఉంటుంది.

గార్-బండా [gār-baṇḍā] *n.* hail. ओला.
See: కల్-బండా.

గార్కా [gārkā] *n.* a kind of cake prepared
out of black gram. గారెలు.

గార్కా (జాడి) [gārkā (-jāri)] *n.* a kind of
grass. *agrostis linearis*.

గార్నీ [gārni] *n.* strainer, sieve. *See:* చాడ్పి.

గారి-కీ- [gārī-kī-] *vt.* to strain, sieve,
filter.

గాలుం [gālum] *n.* season. శ్రేతు.

గావాడ్ [gāvār] *n.* cattle shed.

గాస్ [gās] *n.* morsel, food given to cattle
during festival (a small taste). గ్రాస.

గిందా [gindā] *n.* small piece of cloth. कपडा.
పేలుక. కాస్త గంజ్ గిందాతే పియ్య

రెహంతంగ్. Ladies use a small cloth to put hot vessels down [from the fireplace]. వేడి వంట పాత్రను బట్టతో పట్టి దించుతారు.

గిర్కా [girkā] *n.* winding mechanism on well.

గిర్కా [girrā] *n.* framework of branches used for dragging loads along the ground and for breaking in (training) young bullocks to pull a plough. కురంగ్ కరుసన్ సాటి గిర్కా కీంతేర్. For young bullocks to learn, a * is made. కంకలను నేర్పుట కొరకు గిర్క అనే దానిని తయారు చేస్తారు.

గిడి-పా- [gīrī-pā-] *vi.* to lie in coils (snake, rope).

గీతో [gītō] *n.* line. లీక. అక్షరము, లైయన్.

గీతో ఉం- [gītō um-] *vi.* to draw a line.

గుంజే (మర్తా) [gunjē (marrā)] *n.* kind of tree. పెడ.

గుండీ-కీ- [gunḍī-kī-] *vt.* to wrap, roll up. లిపटना.

గుండే-మా- [gunḍē-mā-] *vi.* to be wrapped, rolled up.

గుండూర్ కాయ [gunḍūr kāya] *n.* internal organ.

గుండ్రాల్ [gunḍrāl] *adj.* round. పరాంత.

గుంతి [gunti] *n.* small bow and arrow. విల్లు.

గుంతి-కోలా [gunti-kōlā] *n.* arrow. బాణం.

గుగ్రి [gugrī] *n.* cooked (boiled) seeds or grain. బీజ.

గుట్ట [gutṭa] *n.* hill. పహాడ. కొండ.

గుడి [gudī] *n.* temple. మందిర. మందిరం.

See: మటం.

గుడుబా [gurūnā] *n.* adam's apple. గొంతుక, కంఠమణి.

గుడ్డి [guddī] *adj.* blind. అంధా. గుడ్డి.

గుడ్డె [gurṣē] *n.* hut. గుడిసె.

గుతే-మా- [gutē-mā-] *vi.* to be caught (in a trap) usually by a limb. కేడ గొర్రే పాసన్ గుతే-మాత. Wild sheep are caught in

traps (by noose). అడవి గొట్టె వలలో పడిపోయింది.

గుద్- [gud-] *vi.* to quarrel. క్షాగ్తనా.

గుప్పూర్డ్ [guppūr] *n.* slingshot. ఒడిసెల.

గుబూర్డ్ [gubūr] *n.* owl. గూడ్లగుబ్బ.

గుబ్బ [gubrā] *n.* grove, orchard, collection of cultivated trees.

గుబ్బే [gubbē] *n.* lobe of the ear. గూబా.

గుముల్ మర్తా [gumul marrā] బుర్గు (చెట్టు).

గుమేలా [gumēlā] *n.* small drum. వాయిద్య వస్తువు పేరు.

గుల్గుల్ [gulgul] *n.* tickle.

గుల్గుల్-కీ- [gulgul-kī-] *vt.* to tickle.

గుల్లేర్ [gullēr] *n.* catapult.

గుల్వల్ [gulval] *n.* pink powder used for worship. See: కుక్కూ.

గుసాడీ [gusārī] *n.* clown (in rituals, in Dandari festival). గోసాయి. భోగిత్ నేటి గుసాడ్కీ ఆంతేర్. On the 'bhogit' festival day the * dancers come. భోగి రోజున గుస్సాడి వేశం వేస్తారు.

గుస్రాల్ [gusrāl] *n.* wolf. ఖేక్రియా. తోడేలు.

గుస్రాల్ కేడతె మందంత, హార్తేంగ్ మక్కి తింతా. The wolf lives in the forest and secretly eats goats. తోడేలు అడవిలో ఉంటుంది మేకలను వేటాడి తింటుంది.

గుహ్ [guh] *n.* mushroom. గోదుములు.

గుహ్క [guhk] *n.* mushrooms (plural).

గూడ [gūrā] *n.* small village, hamlet. గావ్. చిన్న ఊరు, గూడెము.

గూడా [gūdā] *n.* nest. ఘోసలా. పక్షిగూడు.

గూనాల్ [gūnāl] *n.* dwarf. గూనివాడు.

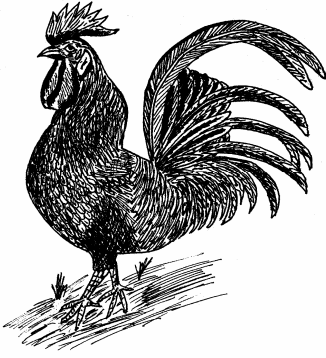
గూరే [gūrē] *n.* wall or partition usually of mud with wooden pillars for reinforcement. ఇంటి చుట్టు కట్టిన తడకలు. పూన రోతగ గురెంగ్ దొసంతేర్. They put up walls for the new house. క్రొత్త ఇంటి ముందు ప్రవహారి గోడ కట్టుతారు.

గెగ్గా [gegrā] *n.* woman's underskirt. పేకింగ్ గెగ్గంగ్ కెరంతంగ్. Girls wear underskirts. అమ్మాయిలు గొను తొడుగుతారు.

గేండుర్ [gēṇḍur] *See:* నడ్వంజ్.

గేచూడీ [gēcūrī] *n.* a small black tick found on cattle, particularly buffaloes.

గొందా [gondā] *n.* sacred thread worn around waist. మొలత్రాడు.

గొగ్గీ [gogṛī] *n.* rooster. మృగా. కోడిపుంజు.

గొట్టా [gotṭā] *n.* pipe (for liquid), quiver, cylinder. బాస్సూరి. వాస్తై యేర్ ఇంజనీతే గొట్టానె సుట్టింతేర్. The pipe is used to let water into the fields from the pump. చేసులో నీటిని పైపుల ద్వారా వదులుతారు.

గొపేరా [gopērā] *n.* spider. సాలపురుగు.

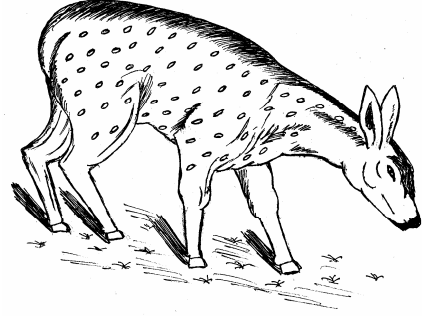
గొపేరా (పిట్టే) [gopērā (pitṭē)] *n.* common bird.

గొప్ప [goppa] *n.* cowpat (fecal matter of a cow).

గొమ్మేరా [gommērā] *n.* cow dung cake (used as a fuel for burning). పిడక.

గొయిట బొక్క [goyita bokka] *n.* ankle. కీలు బొక్క. *See:* మొట్టి.

గొర్కా [gorkā] *n.* spear. భానా. బల్లము.

గొర్రే [gorē] *n.* deer (gazelle?). జింక.

గొర్రే పుడీ [gorē purī] *n.* kind of centipede (reddish brown in colour and usually found in big groups, rarely alone). పురుగు.

గొల్కా [golkā] *n.* corn of paddy.

గొల్లల్ [gollal] *n.* shepherd (m.). గొల్లవాడు.

గొల్లే [gollē] *n.* shepherd (f.).

గొవూర్ [govūr] *n.* compost. గొబర. ఎరువు.

గొప్పి [gostī] *See:* గొప్పి.

గొవ్కా [gohk] *n.* wheat (pl.).

గొప్పి [goḥṭī] *n.* word, news, matter, language (in pl.). భాషా. మాటలు. పాట్లన్ గ మీరే మంట్ సమ్మిర్ ఉంది గొప్పి (గొప్పి) వడ్కువల్ మంత. Gather together at the headman's house; there is news to be told. పట్లో దగ్గర అందరు కలవండి ఒక విషయము మాట్లాడాలి.

గొప్పి-కీ- [gohṛī-kī-] *vt.* to soil clothes (by sitting in mud etc).

గొప్పి-మా- [gohṛē-mā-] *vi.* to become soiled.

గొకూడ్ [gokūr] *n.* itch. గజ్జి.

గొచీ [gōcī] *n.* kind of small round bread. రోటి. చిన్న రొట్టె.

గొడ [gōṛa] *n.* cement wall. దీవార.

గొడ్ [gōṛ] *adj.* sweet. మిఠాళ్. తియటి.

గొడ్ లిం (మర్తా) [gōṛ liṁ (marrā)] *n.* curry-leaf tree. murraya koenggii.

గొబే [gōbē] *n.* generic word for cabbage.

పాన్ గొబే [pān gōbē] *n.* cabbage (leafy). పాన్ గోబే.

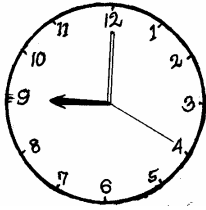
పుజార్ గొబే [puṅār gōbē] *n.* cauliflower. పూల గోబే.

గోలి [gōli] *n.* pill, tablet. गोली. గోళి.
 గోల్ [gōl] *adj.* round. पराँठा.
 గోల్యల్ [gōlyāl] *adj.* round. पराँठा.
 గోలా [gōlā] *n.* ball. गेंद. గుండు.

గోవర్దాన్ గోటాం [gōvardān gōṭām] *n.*
 place in the centre of a village where
 people meet (especially for marriages).
 గోహ్రాల్ [gōhrāl] *adj.* male of animals. नर.

ఘ

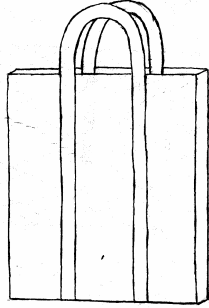
ఘంటా [ghaṅṭā] *n.* hour. घंटा.
 ఘట్ [ghaṭ] *adj.* hard, strong.

ఘట్కా [ghaṭkā] *n.* time, hour. बार, बारा.
 ఘడి [ghaṛi] *n.* a watch, timepiece. घड़ी.
 గడియారము.
 ఘడోలా [ghaṛōlā] *See:* గడోలా.
 ఘన్నేర్ (మర్తా) [ghannēr (marrā)] *n.* kind
 of tree, oleander. *nerium odorum*.
 ఘస్రీ-మా- [ghasrē-mā-] *vi.* to slip.
 ఘాడీ [ghārī] *n.* smell. गंध. వాసన.
See: వాస్.
 ఘావ్ [ghāv] *n.* scar.
 ఘుంగుర్ [ghuṅgur] *n.* small spherical
 animal bell usually made of brass.

పోరత్ నేటి కోందనంగ్ గోటిన్ గ ఘుంగుర్క్
 దోహంతేర్. On the 'pora festival' day (in
 August) they tie bells to the necks of
 the bulls. పొలాల పండుగ రోజున ఎడ్ల
 మెడలలో గజ్జలు కట్టుతారు.
 ఘుసీ-కీ- [ghusī-kī-] *vt.* to plant. रोपना.
 ఘూసీ [ghūsī] *n.* bandicoot, large rat.
 పందికొక్కు.
 ఘొజేరా [ghoñērā] *n.* bumble bee.
 ఘొట్టి [ghoṭṭī] *n.* ankle. टखना. చీలమండ.
 ఘొందీ [ghōndī] *n.* 1) large forest. 2) place
 where the god 'jangubai' lives.
 ఘొటీ [ghōṭī] *n.* throat. गरदन. మెడ.
 ఘొటీ-కీ- [ghōṭī-kī-] *vt.* to rub 'pan' in palm.
 ఘొనాడీ (-జాడి) [ghōnādī (-jāri)] *n.* kind of
 grass. घास.
 ఘొర్ [ghōr] *n.* worry, sorrow.

చ

- చంచి [cañci] *n.* bag. झोरा. సంచి.
 చండ్కాల్ [cañḍkāl] *n.* man of the Harijan caste.
 చండ్కే [cañḍkē] *n.* woman of the Harijan caste.
 చందీ [cañḍī] *n.* provisions, supplies.
 చందోడా [cañḍōḍā] *n.* kind of trap for catching small animals (rabbits, pigs, deer, etc.). పికారి వస్తువు.
 చంబారాల్ [cañbārāl] *n.* cobbler.
 చంబారే [cañbārē] *n.* wife of cobbler.
 చక్కార్-వా- [cañkār-vā-] *vi.* to swoon.
 చచ్చోల [cañcchōla] *adv.* completely. पूर्णतः. పూర్తిగ.
 చడి-కీ- [cañi-kī-] *vt.* to hoist (a flag), pull something up.
 చడ్డా [cañḍḍā] *n.* drumstick.
 చప్టి [cañḍḍī] *adj.* tasteless, insipid, bland, flavourless. చప్పవైన, చప్పగా.
 చప్తీ [cañḍḍī] *n.* roof, covering. छत.
 చమ్మి-కీ- [cañmī-kī-] *vt.* to shine, polish. चमकना. రాజు తన గుఱ్ఱమును చాల శుభ్రం చేసాడు.
 చమ్మే-మా- [cañmē-mā-] *vi.* to shine, polish. चमकना.
 చమ్మా [cañmā] *n.* spoon. చెమ్మా.
 చర్వీ [cañvī] *n.* brass container for liquids.

- చవూర్ [cañvūr] *See:* చహూర్.
 చవ్వేర [cañvēra] *n.* kind of short green bean. చవ్వేర సెజాంగ్ కుస్తీ అట్టి తింతేర్. They cook and eat the green beans. గోరు చిక్కుడు కాయలను కూరచేసి తింటారు.
 చహూర్ [cañhūr] *n.* ceremonial fly-whisk with long hair or strips of cloth ties to one end (used for giving blessing). సవరము.
 చహ్కీ [cañhī] *n.* mortar for grinding spices. రోలు.
 చాంగ్లో [cañāṅlō] *See:* చొకొట్.
 చాకూ [cañkū] *n.* small knife. छुरी. కత్తి.
 చాచగోయిందల్ [cañcāgōyindal] పక్షిపేరు.
 చాట్ [cañāt] *n.* whip. कोडा. కమ్మి.
 చాడే [cañḍē] *n.* funnel part of seed drill.
 చాడ్నీ [cañḍnī] *n.* sieve. *See:* గార్నీ.
 చానల్ [cañānal] *n.* chisel for use with rocks.
 చాపా బండా [cañpā bañḍā] *n.* large slab of stone (typically used as a place for bathing or laundry, also used as part of a trap for rats). *See:* డప్పా.
 చాప్రా [cañprā] *n.* mat.
 చాబుక్నీ [cañbuknē] *n.* a prod or poke.
 చారో [cañrō] *n.* animal feed (grass, hay, etc). జంతువుల (గడ్డి).
 చాలీస్ [cañālīs] *num.* forty. चालीस. నలుభై.
 చాహ్- [cañh-] *vi.* to stretch. तानना.
 చాహ్క- [cañhk-] *n.* thorn(s), fishbone(s) (same word is used for s. and pl.).
 చిక్కాల్ [cañkkāl] *n.* mouse.
 చిక్లా [cañiklā] *n.* mud (often used in pl.). కీచక. బురద.
 చిచాల్-బొట్టా [cañcāl-boṭṭā] *n.* little finger.
 చిచ్చాల్ వడ్డిన్స్ [cañcchāl vañḍī] *n.* little finger.
 చిట్కీ-కీ- [cañṭkī-kī-] *vi.* to snap fingers.

విట్ట [cittē] *n.* half pound (approx.) measure.

చిప్ టుండ- [cip tuṇḍ-] *vi.* to stick, fix, join, bond, attach, glue. चिपकना.

చిప్టే [ciprī] *n.* dried rheum of eye, dry nose mucus, dry secretion. కంటిమైల.

చిప్ప-కీ- [cipnē-kī-] *vt.* to hide from harm, protect (in the way a mother hen hides her chicks under her feathers). छिपना, छुपना. కాగిలించుట.

చిప్పూ [cimtā] *n.* pincers, tongs.

చిమ్మి [cimni] *n.* kerosene lamp. चिराक. దీపము. See: డిప్స్.

చిరాల₁ [cirāl] *n.* ring-worm.

చిరాల₂ [cirāl] *n.* cricket insect.

చిర్కాల [cirkāl] *n.* kind of insect. కీచురాయి.

చిర్నా [cirnā] *n.* kind of bell. గంట.

చిలటీ (మర్రా) [cilaṭī (marrā)] *n.* kind of tree. पेड़.

చిలల్ [cillal] *adj.* unripe, green. ఆకుపచ్చ.

చిల్కే-ఆ- [cilkē-ā-] *vi.* to be finished (work). खत्म होना.

చిల్కొలాటీ [cilkōlāṭī] *n.* kind of game. बाजी.

చిహ్నా [ciho] *n.* lion. सिंह, शेर. సింహం.

చీచే [cīcē] *n.* immature, young fruit, fruit just formed after blossom.

చీచోకా [cīcōkā] *n.* seed of tamarind.

చీచోరా-బండా [cīcōrā-baṇḍā] *n.* kind of rock (usually white, sometimes black).

చీతల్ [cītar] *n.* cheetah, leopard.

చీతాకి [cītāki] *n.* bead necklace (long).

చీపా [cīpā] *n.* splint.

చీరీ-కీ- [cīrī-kī-] *vt.* to cut open, incise.

చీర్నీ [cīrni] *n.* file.

చీలా [cīlā] *n.* peg for keeping wheel on the axle.

చుక్- [cuk-] *vi.* 1) to commit a mistake. 2) to be avoidable.

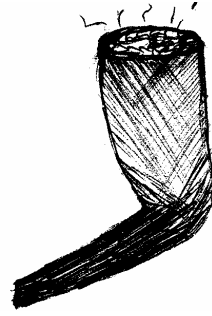
చుక్చుకే-మా- [cukcukē-mā-] *vi.* to repent, feel sorry.

చుక్కి [cukki] *n.* mistake.

చుక్కే-మా- [cukkē-mā-] *vi.* to get lost.

చుక్-చుకే-మా- [cuk-cuke-mā-] *n.* the noise one makes when disappointed by something, or unexpectedly missing something.

చుక్కా (-జాడి) [cukḍā (-jāri)] *n.* kind of grass. घास.

చుట్టా [cuṭṭā] *n.* pipe. बाँसुरी.

చుట్టా-ఆకి [cuṭṭā-ākī] *n.* leaf for smoking used to wrap tobacco in. చుట్టా-ఆకితా తమ్ముక్ నిప్పి ఉంటే. They put tobacco in the 'cuta' leaf and smoke (drink) it. చుట్ట ఆకులలో తంబాకు నింపి త్రాగుతారు.

చుడూర్ [cuḍūr] *adj.* small. తొట. చిన్నది.

చుడూర్ బెయే [cuḍūr beyē] *n.* mother's sister.

చుడూర్ బాబాల్ [cuḍūr bābāl] *n.* father's younger brother.

చున్న [cunna] సున్నము.

చుబూక్-చుబూక్ [cubūk-cubūk] *n.* a person who habitually goes from one house to the next gossiping. రొప్పా రొప్పా నెంగ్వన్ చుబూక్ చుబూక్ ఇంతే. Someone who goes visiting from house to house is called a *. ఇంటింటా తిరుగేవాని, అడ్డా తిరుగుడు అంటారు.

చుమ్మార్ [cummār] *n.* head pad (for carrying pots). చుట్ట.

చుయ్-ముయ్-ఆ- [cuy-muy-ā-] *vi.* to shrivel up.

చురీ-కీ- [curī-kī-] *vt.* to massage to relieve pain.

చుహ్కా- [cuhk-] *vt.* to suck, smack ones' lips. చ్చూసనా.

చూచో [cūcō] *n.* penis.

చూస్ [cūn] *n.* chickpea curry. పిట్ట.
 చెంచీ-కీ- [ceñci-kī-] *vi.* to farm.
 చెక్కంగ్ [cekkaŋg] *n.* wood chips (pl.).
 చెక్కలు.
 చెక్కా [cekrā] *n.* small bullock cart for
 carrying people. చిన్న ఎద్దుల బండి.
 పేన్సున్ యేర్ మిష్టా వోనేకే చెక్కంగ్, కాసూక్
 పుప్పి దాంతేర్. During the time to take
 the gods for a dip in the water they
 take *s and bullock carts and go.
 దేవుళ్ళను స్నానానికి ఎద్దు బండ్లు గట్టి
 తీసుకెళ్ళతారు.
 చెప్పల్ [ceppul] *n.* sandal. चप्पल.
 చెరుపాన్ [cerupān] *num.* fifty-four. चौवन.
 చెరెచాలీస్ [cerēcālis] *num.* forty-four.
 చవాలీస.
 చెర్పొండా [cercōṅḍā] *n.* plait of hair. జడ.
 చెవ్టాల్ [cevtāl] *See:* చెవ్టాల్.
 చెవ్టాల్ [cevrāl] *n.* deaf man.
See: బెహ్రాయాల్.
 చెవ్వి [cevrī] *n.* deaf woman.
 చెవ్బాలి [cevbāli] *n.* earring worn on the top
 of the ear (in contrast to those that
 hang below).
 చెహ [ceha] *n.* tea. चाय, चाय-वाय. తేనెరు,
 ఛాయ.
 చెహ్తీస్ [cehtīs] *num.* thirty-six. త్తీస.
 చెహ్లి [cehlī] *n.* coarse flour of millet.
 చేండు [cēṅḍu] *n.* ball often made out of
 rags. గోద. బంతి.
 చేడి-కీ- [cēḍī-kī-] *vt.* to tease. త్తీలనా. డగూక్
 చుడూక్ కాండిర్-పికికున్ చేడి-కీంతేర్.
 People tease little boys and girls.

పెద్దవారు చిన్న మొగ, ఆడ పిల్లలను హేళన
 చేస్తారు.
 చేడే [cēḍē] *See:* చాడే.
 చేతో [cētō] *adjl.* awake. మేల్కొని.
 చేవ్ [cēv] *n.* wakefulness. మెళుకువ.
 చేస్టేంగ్ [cēstēṅg] *n.* acts of fun.
 చేహ్- [cēh-] *vi.* to make jokes at a
 marriage. During the marriage
 ceremony, the women sing songs
 while showing mirrors to each other.
 చైత్ (-మహినా) [cait (-mahinā)] *n.* month
 1 of the Gond year (March-April).
 చొండ్కా [coṅḍkā] *n.* musical instrument.
 చొకోట్ [cokoṭ] *advl, adjl.* good, well. अच्छा.
 మంచిగ.
 చొకోట్టు [cokoṭṅā] *adj.* beautiful, proper.
 అందమైన.
 చొరు సాట్ [coru sāt] *num.* sixty-four. चौसठ.
 చొరే నొవ్ [corē nov] *num.* ninety-four.
 చొరనవే.
 చొరేయాన్సి [corēyānsī] *num.* eight-four.
 చొరాసీ.
 చొరేహత్తర్ [corēhattar] *num.* seventy-four.
 చొత్తర్.
 చొవ్తీస్ [covtīs] *num.* thirty-four. चौतीस.
 చొవ్దా [covdā] *num.* fourteen. चौदह.
 చొవ్విస్ [covvīs] *num.* twenty-four. चौबीस.
 చొప్రీ-కీ- [cōprī-kī-] *vi.* to pat on the back.
 చొరి [cōri] *n.* blouse.
 చొర్చొర్ పిట్టే [cōrcōr piṭṭē] పక్షిపేరు.
 చొర్నా [cōrnā] *n.* short pants, shorts.
 చొహ్- [cōh-] *vi.* to itch.

చ

చాటీ [chāṭī] *n.* the side of a drum which is
 beaten by hand (rather than with a
 drumstick).
 చానొవ్ [chānov] *num.* ninety-six. छियानवे.

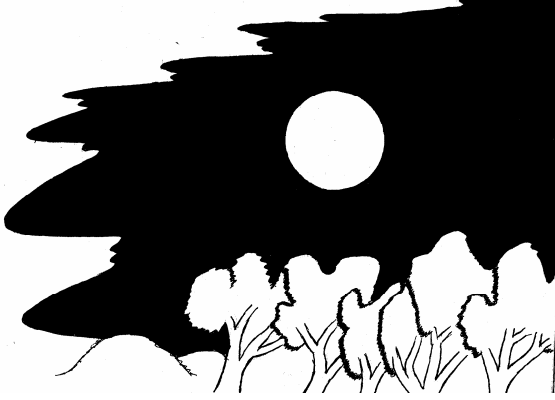
చెక్కా [chekrā] *See:* చెక్కా.
 చెడే [chedē] *n.* cane stick. త్తడి.
 చెప్పన్ [cheppan] *num.* fifty-six. త్తప్పన.
 చే అన్నీ [chē anṣī] *num.* eighty-six. త్తయాసీ.

చే చాలీస్ [chē cālīs] *num.* forty-six.
 छियालीस.

చే సాట్ [chē sāṭ] *num.* sixty-six. छियासठ.

చే హత్తర్ [chē hattar] *num.* seventy-six.
 छिहत्तर.

జ

జంగో [jaṅgō] *n.* moon. चाँद. చంద్రుడు.
 జంగ్-పీ- [jaṅg-pī-] *vi.* to rust. సెయ్కల్ చిక్నా
 ఆతెకే జంగ్-పియంత. Having got
 muddy, the cycle will rust. సైకిల్ బురద
 అయితే తుప్ప పటుతుంది.
 జక్మక్ [jakmak] *n.* lighter (usually using
 flint and steel together).
 జగడ [jagara] *n.* fight, argument, quarrel.
 గొడవ.
 జగ్రాస్ (పిట్టి) [jagrās (piṭṭi)] *n.* kind of
 bird. పక్షి.
 జటుమ్నె [jaṭumnē] *adv.* carefully.
 జడి-కీ- [jaṛī-kī-] *See:* యుడి-కీ- .
 జత్త [jatta] *n.* stone for grinding flour. సాన.
 ఇసురాయి.
 జత్తూర్ [jattūr] *n.* kind of stringed musical
 instrument.
 జత్తే [jattē] *n.* fresh-water shrimp. రొయ్య.
 జత్రా [jatrā] *n.* travelling fair, market,
 bazaar. మేలా. యాత్ర.
 జన్క్ [jank] *n.* people (pl.). లోగ. ప్రజలు.
 జన్మా [janmā] *n.* birth. జన్మ. పుటుక,
 ఉద్భవం.

జన్వార్ [janvār] *n.* animal. జంతువులు.
See: జివ్రాస్.
 జప్పీ [jappī] *n.* kind of green slime in water
 or on stone, moss.
 జమ-కీ- [jama-kī-] *vt.* to gather. కమకనా.
See: మీరి-కీ- .
 జమే-మా- [jamē-mā-] *vi.* to gather.
 కమకనా.
 జమానా [jamānā] *n.* period, time.
 తొల్లేతా-జమానాతే [tollētā-jamānātē]
adv. at an earlier time, a long time
 ago.
 జమియా [jamiyā] *n.* large knife. కత్తి.
 జర్ [jar] *corr.* if. అగర.
 జర్-జర్ [jarra-jarra] *adv.* a little. కొదిగ,
 కొదిగ.
 జలూ- [jalū-] *vt.* to chew. చబానా.
 జల్ [jal] *n.* underground water (like a
 spring, or stream). జలము.
 జల్కర [jalkara] *n.* lampstand. ఇత్తడితో చేసిన
 దీపముల సమూహము.
 జవాబ్ [javāb] *n.* answer. కతర. జవాబు.
 జవాబ్-సీ- [javāb-sī-] *vt.* to answer. కతర
 దేనా.
 జవ్క్- [javk-] *vt.* to kill. మారనా. చంపు.
See: మొయ్- .
 జవ్-గొహ్క్ [jav-gohk] *n.* barley (pl.). జొ.
 బార్లీ.
 జాంపర్ [jāmpar] *n.* blouse. రవిక.
 జాగ [jāga] *n.* place. అక్కా. స్థలము.
 జాగ్గి [jāgli] *n.* watching or guarding of
 crops. రాత్రి కావలి, జాగరణ. నర్కక్ వాప్టె
 మాల్దున్ కేఫ్ దాంతేర్ - తాన్ జాగ్గి ఇంతేర్.
 Going to the fields at night to guard

the crops - that is called *. రాత్రి పూట పంటలను కాపాడుటకు వెళ్ళుతారు వారిని కాపాల దారులు అంటారు.

జాగ్లింగ్-పి- [jāglīng-pī-] *vi.* to take spells of guard duty over crops.

జాటా [jātā] *n.* kind of bean. అనుములు.

జాడి [jārī] *n.* grass. घास. గడ్డి.

జాతి [jāti] *n.* caste, kind, sort. जाति. కులము.

జానూసా [jānūsā] *n.* lodging of bridegroom's party. విడిది గృహము.

జామి [jāmi] దడి.

జామ్ (మర్తా) [jām (marrā)] *n.* guava tree. జామ (చెట్టు).

జార్ [jār] *n.* flame, spark, hot coals.

జార్- [jār-] *vt.* to trample, tread on.

జావ [jāva] *n.* kind of porridge. అంబలి.

జావార్డ్-పోర్డ్ [jāvārd-pōrd] *n.* morning, before 9 O'clock.

జాస్తా [jāstā] *adjl.* more, too much, too many. बहुत. ఎక్కువ.

జింగానీ-కీ- [jingānī-kī-] *vi.* to live. जीना; जिलाना.

జివ్రాస్ [jivrās] *n.* animals, living things. जंतु. జంతువులు. *See:* జన్వార్.

జీక-సీ- [jīka-sī-] *vi.* to lean on.

జీలా [jīlā] *n.* small cattle bell used on the necks of cattle, but also tied to the waist or ankles for ceremonial dancing.

జుట్టి [juṭṭi] *n.* 1) frayed end of a rope. జుట్టు. 2) the tuft of hair remaining after a head has been shaved.

జులుక్ [juluk] *adv.* a little while.

జువ్వా [juvvā] *n.* yoke (for oxen).

జుడా [jūdā] *n.* bunch of hair. జడ.

జుడ్ [jūd] *n.* shrub.

జునా [jūnā] *See:* పడానా.

జునోర్ [jūnōr] *See:* పడానోర్.

జెండా [jēṇḍā] *n.* flag. జెండా.

జెండా-పేన్ [jēṇḍā-pēn] *n.* flag god.

జెండా పుజార్ [jēṇḍā puñār] *n.* kind of flower. బంతి పువ్వులు.

జేవి [jēvi] *n.* meal.

జేవి-కీ- [jēvi kī-] *vt.* to eat, have a meal. खाना, खिलना.

జేవున్ [jēvun] *n.* feast.

జైతూర్ [jaitūr] *n.* minor Gond god.

జొన్న [jonnā] *n.* millet. जोगार. జొన్నలు.

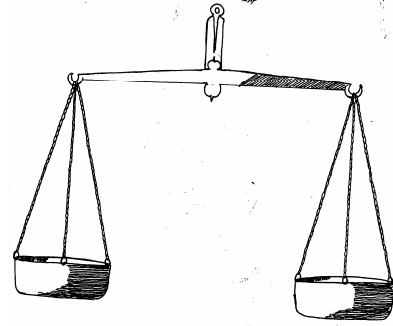
జొల్ [jol] *n.* saliva. నొట్లు.

జొహ్రా-మా- (ఝూరే-మా-) [johrē-mā- (jhūrē-mā-)] *vi.* to feel sorry, repent. पछताना.

జో [jō] *corr.* if. अगर.

జోక [jōka] *n.* time, occurrence. बार, बारा.

ముంద్ జోకంగ్ [mūṇḍ jōkāṅ] *adv.* three times.

జోకీ-కీ- [jōkī-kī-] *vt.* to weigh.

జోక్నీ [jōknē] *advl.* slowly, carefully, in measured steps. धीरे. మెల్లగా.

జోడి-కీ- [jōḍī-kī-] *vt.* to join, fold. जोड़ना. జంటచేయుట.

జోడే-మా- [jōḍē-mā-] *vi.* to be suitable, similar, fitting, proper.

జోతా [jōtā] *n.* a pad which is tied around the neck of a bullock for plowing. జోతై.

జోతాడ [jōtāra] *n.* beam. तट्टा. దూలము.

జోపా [jōpā] *n.* compound gate. గల్మ తడక.

జోపు [jōpu] *n.* sleep, rest, snooze. నిద్ర.

జోర్తే [jōrte] *advl.* with force, loudly, strongly, quickly. జోరుగా.

ఝ

ఝక్కే-మా- [jhakkē-mā-] *vi.* to become very tired, exhausted.
 ఝగా [jhagā] *n.* bloom, blossom.
 ఝగూం-ఝగూం [jhagūm-jhagūm] *adv.* onomatopoeic word for glittering, (cat's eyes reflecting, stars shining).
 ఝడీ-కీ- [jharī-kī-] *vt.* to shake off (dust from clothes, or fruit from tree), thresh lightly.
 ఝడూన్ [jharūn] *post.* whole. सारा.
 ఝడే-మా- [jharē-mā-] *vi.* to collapse, wither, fall. ढहना.
 ఝడ్డా [jhartā] *n.* shudder.
 ఝడ్డా సీ- [jhartā sī-] *vi.* to shudder (animals have to do this before they can be sacrificed).
 ఝడ్డా [jharpā] *n.* bamboo mat.
 ఝడ్డా కాసూర్ [jharpā kāsūr] *n.* bullock cart with a bamboo mat covering.
 ఝడ్డ- [jharp-] *vt.* to fan air (for a fire, or to cool someone or thing).
 ఝలీ-కీ- [jhalī-kī-] *vt.* to catch (something) while it falls down. पकड़ना.

ఝల్కా [jhalkā] *n.* swaying movement (hips) while dancing.
 ఝల్క- [jhalk-] *vi.* to be spilt.
 ఝారీ [jharī] *n.* kind of bronze vessel. పూజ ముంత.
 ఝార్ [jhar] *n.* fishing net.
 ఝున్జూర్ [jhunjūr] *adj.* dense, thick (of forest). सघन.
 ఝుమ్కా [jhumka] *n.* bell (often used on heads of cattle).
 ఝులుక్కే [jhulukē] *adv.* in short steps, dragging one's feet (in dancing).
 ఝులీ-మా- [jhulī-mā-] *vi.* to swing. కాలనా.
 ఝూల్ [jhūl] *n.* decorative bullock blanket on which patterns are embroidered.
 ఝేలా₁ [jhēlā] *n.* the free end of a woman's sari which is worn over the shoulder and wrapped around the back.
 ఝేలా₂ [jhēlā] *n.* the flower that stands at the top of the maize plant.
 ఝొమ్-మా- [jhomē-mā-] *vi.* to embrace.
 ఝొప్ [jhōp] *n.* sleep. నీద.
 ఝొరీ [jhōrī] *n.* shoulder bag.

ట

టక్కే-మా- [ṭakkē-mā-] *vi.* to be wearied (as in old persons).
 టచ్చాంతా [ṭacpāntā] *adv.* shining brightly (beam of light).
 టచ్చాయో [ṭacpāyō] *adv.* shining dimly (beam of light).
 టవ్వే (పిట్టే) [ṭavvē (pittē)] *n.* Indian roller bird. పాలపిట్ట.

టహ్కా (మర్రా) [ṭahkā (marrā)] *n.* behera tree. పెక.
 టాంగీ-కీ- [ṭāngī-kī-] *vt.* to hang meat (a sheep or goat in order cut it up into pieces). టాగనా.
 టాక [ṭāka] *n.* crore, one hundred lakhs, (ten million). కోటి.
 టాటర్ [ṭāṭar] పైకప్పులోని ఇల్లు.

టాటా [tāṭā] *n.* vessel made of metal sheeting.
 టాటీ [tāṭī] *n.* 1) bamboo matting used for walls. తడక. 2) door made of bamboo matting. *See:* కావడ.
 టాడ్వా [tāḍvā] *See:* తాడ్వా.
 టాపూర్ [tāpūr] *n.* 1) stick used for making noise to frighten away animals from crops. ధ్వనించే కట్టగంట. *See:* లిక్కి.
 2) cow bell made of wood.
 టారేల్ [tārel] *n.* churning stick.
 టారో [tārō] *n.* fontanelle, the soft or weak spot on a child's head. తపాలము.
 Usually when a baby's hair is shaved, a tuft of hair is left to remain over the fontanelle (weak spot on head).
 టిక్లా [tiklā] *n.* forehead mark. టిక్లా (బొట్టు).
 టిక్లా ముద్దు [tiklā mudda] *n.* signet ring.
 టిప్కా [tipkā] *n.* spot, blot. చుక్క.
 టిప్లీ-దాండూ [tipli-dāṇḍū] *n.* kind of game. గిలీ కంకా.
 టిట్రి (పిట్టి) [ṭīṭri (pitṭē)] *n.* crane bird.
 టుండ- [tuṇḍ-] *vi.* to stick, be stuck (to clothing). చిపకనా.
 టుక్రే [tukrē] *n.* piece. టుక్ర. ముక్క.
 టుక్రే-కీ- [tukrē-kī-] *vt.* to break into pieces.
 టుప్సి [tupsi] *adj.* short in height. పొట్టి.
See: లాండీ.
 టెండ- [teṇḍ-] *See:* తెండ- .
 టెప్పా [teppā] *n.* cloud. బాదల. మేఘం.
 టెప్సి (మీన్) [tepsi (mīn)] *n.* kind of fish (flat). బుడ్డ పరక.
 టేడ్పా [tēḍpā] *n.* wooden peg used for snares.

టేబల్ [tēbal] *n.* table. మేజ. బల్ల. *See:* మేజ్.
 టేమ్ [tēm] *n.* rain drop.
 టోంగీ [toṅgī] *n.* elbow, kneecap. ముంజేయి.
 టోంగ్రా [toṅgrā] *n.* knee. ఘటనా. మోకాలు, మోకాలి-కీలు.
 టోక్సా వాడే (పిట్టి) [toksā vādē (pitṭē)] *n.* wood-pecker. వడ్లపిట్టి.
 టోనాల్ [toṅāl] *adj.* tallest. ఎత్తు. *See:* డెజాల్.
 టోనాల్ (పిట్టి) [toṅāl (pitṭē)] *n.* stork bird (lit. tall bird).
 టోట్టి [totṭē] *adjl.* female of animal. ఆడది.
 టొడ్డి [todḍi] *See:* తొడ్డి.
 టొప్లీ [toplī] *n.* basket. టోకరీ. గుల్ల, గంప.
 టొప్లీనె కేడతల్ హిరుక్ తచ్చేర్ మంతంగ్.
 They are bringing 'hirp'-fruit from the forest in baskets. గుల్లలలో అడవి నుండి ఇప్పుడు తెస్తున్నారు.
 టొవ్రి [tovri] *n.* small earthen pot which is used to make a lamp 'diva' for 'pooja'.
 టొసూర్ [tosūr] *adj.* thick, fat. మోటా. దొడ్డు.
 టొహ్టుడి [toḥṭuri] *n.* a musical instrument made of bamboo which is hit with a stick. ధ్వనిని ఇచ్చే బొంబు వాయిద్యం.
 టొండ్రీ [toṇḍrī] *n.* tondla vegetable. దొండకాయ.
 టొక్రే [tokrē] *n.* 1) eggshell. 2) shell of crab. 3) stone of fruit.
 టొట్కా [totkā] *n.* turai vegetable, sponge gourd. బీరకాయ.
 టొడ్మా [toḍmā] *n.* point where stem joins fruit. తొడిమె.
 టొపి [tōpi] *n.* hat. టోపి. టోపి.
 టొయీ [tōyī] *n.* stone of fruit (used primarily for mangoes). *See:* పెడే.

ఠ

ఠావా [thāvā] *n.* leg of a bed.
 ఠావుక్ [thāvuk] *n.* knowledge. తెలియడం.

డ

డండారి [ḍaṇḍāri] *n.* Gond ritual song and dance. నృత్య బృందము.
 డండుగ్గ [ḍaṇḍuḡḡ] *adj.* good-for-nothing.
 డండుల్ [ḍaṇḍūl] *n.* good-for-nothing person.
 డక్రే-మా- [ḍakrē-mā-] *vi.* to roar. దళకనా.
 డగూర్ [ḍagūr] *adj.* big. బక. పెద్ద.
 డగూర్ ఆ- [ḍagūr ā-] *vi.* to grow up.
 డగ్గారి [ḍagḡāri] *n.* male samba. దుప్పి.
 డప్ [ḍap] *n.* tambourine shaped drum.
 డప్ప.
 డప్పా [ḍapkā] *n.* falling stone trap (used to kill small animals such as rats and birds). ఖదా. కుతంత్రం.
 డబ్బా [ḍabbā] *n.* container. డబ్బా.
 డర్దీ [ḍardī] *See:* దర్దీ.
 డవ్రా [ḍavrā] *n.* grass-pulling tool attached to bullocks like a plough. కాపుస్నగా జాడి ఆతెకే డవ్రా పాంతేర్. When grass comes between the cotton they make use of the *. పత్తిలో గడ్డి మొలచినచో గుంటుకు కొట్టుతారు.
 డవ్వారింగ్-కీ- [ḍavvāriṅg-kī-] *vt.* to make fun of.
 డాండ [ḍāṇḍa] *n.* handle, shaft (of tool such as an axe, or digger).
 డాండె [ḍāṇḍe] వద్దు.
 డాండ [ḍāṇḍ] *n.* compensation. జరుమన.
 డాండీ [ḍāṇḍī] *n.* barber. మంగలి.
See: మంగలీ.
 డాకా [ḍākā] *n.* heel. ఇకీ.
 డాబుర్ [ḍābūr] *n.* a horizontal pole used to hang clothes on while drying. దండెము.
 డాట్ [ḍāt] *adjl.* much, many. బక్త.
 డారి [ḍāri] *n.* pulses. పప్పు.
 డాలా [ḍālā] *n.* basket. టోకరీ. గుమ్మి.

డావ్ [ḍāv] *n.* time or turn to cast or play. బార, బారా.
 డిడ్డి [ḍiddi] *n.* backyard. ఇల్లు చుట్టుస్థలము.
 డిబ్బల్ [ḍibbal] బొర్రగలవాడు.
 డియోర్ [ḍiyōr] *n.* young man. యువకుడు.
 డండారి పియ్యి డియూర్ దుస్త్రో నాటీ యేండ్లె దాంతేర్. Having gathered (everything) together for 'dandari' the young men go to a different village in order to dance. దండారితో పడుచులు వేరే ఊరికి వెళ్ళుచున్నారు.
 డియా [ḍiyā] *n.* young woman. యువతి.
 మర్మిన బోవల డియంగ్ వాటంతంగ్. The young women make the wedding platform. పెండ్లి పందిరి, గద్దెలు ఆడవారు వేస్తారు.
 డిల్లల్-కీ- [ḍillal-kī-] *vt.* to loosen something that is tight.
 డివ్రల్ [ḍivral] *n.* fisherman. మత్తా. చేపలు పట్టేవాళ్ళు. *See:* బోయల్.
 డివ్వే [ḍivvē] *n.* kerosene lamp. చిరాక.
See: చిమ్మి.
 డీవా [ḍīvā] *n.* earthen oil lamp. దీపము.
 డుండ- [ḍuṇḍ-] *vi.* to burn. జల గయా.
 డుండుస్- [ḍuṇḍūs-] *vc.* to burn. జలనా.
 డుడుస్ [ḍuḍūs] *n.* dust. ఖల్. దుమ్ము.
 డుడ్డే [ḍuḍḍē] *n.* young of a buffalo.
 బర్రెబొక్క.
 డుడ్డు [ḍurḍma] *n.* cattle bell. ధ్వనిఇచ్చే ఇత్తడిగంట.
 డుబీ-కీ- [ḍubī-kī-] *vt.* to sink, drown.
 డుబే-మా- [ḍubē-mā-] *vi.* 1) to sink, drown, set (of sun). 2) to make a loss (either on an investment, or a loan to someone).
 డుమాల్ [ḍumāl] *n.* uncovered head.
 రుమాలల్నివాడు. పేన్దగ తల్ల దొప్పా

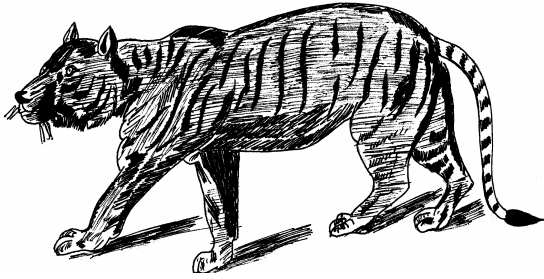
కాల్ కెరోర్ వోస్ డుమాల్ ఇంతేర్. Those that don't tie/cover their heads and worship at their god are called *.

దేవుని దగ్గర దండం పెట్టటప్పుడు తలపాగ కట్టి మొక్కుని వారిని బోడి తల అంటారు. During worship, it is expected (and usual practice) to cover one's head (hair) with a scarf or handkerchief.

డుమ్మెరా [dummēra] n. 1) partially ripe fruit. ఇప్పుపువ్వు. 2) mahua flowers that have just fallen down from the 'hiruk' tree.

దుర్గా [durḡā] n. dust. ఖల్. దూళి.

దుల్లె [dulle] n. grain store. గుమ్మి. See: సిబ్బి.

డువాల్ [dūvāl] n. tiger. బాఘ. పులి.

డుహ్కీ [dūhki] n. bamboo fish trap.

డెగ్గల్ [deggal] n. parrot. రామ చిలుక.

See: రాగో.

డెజాల్ [deñāl] adj. tall, high. ఎత్తు.

డెజాల్ బొట్టా [deñāl bottā] n. middle finger (lit. tall finger).

డెబ్బా [debrā] n. sweet made from water and cooked rice.

డెమ్మా [demma] adj. left. ఎడమ.

డెమ్మా కెయ్దే [demma keydē] n. on the left hand.

డెమ్మా కాక్ [demma kāk] adj. on the left hand side.

డెరీ [derī] n. pole (vertical). గుంజ.

డెర్క [derka] n. belch. తేన్ను.

డెర్క-కీ- [derka kī-] vi. to belch.

డెహ్కా- [dehk-] vi. 1) to jump. కత్తనా.

దునుకు. నన్ను డెహ్కాసేర్ మంతోన్. I am jumping. నేను ఎగురు చున్నాను. 2) to bubble while boiling. 3) to beat (as in a person's heart or pulse).

డెహ్కా [dehra] n. mud. బురద.

డెండ్ [deṅḍē] n. stalk.

డొక్కె [ḍokke] n. lizard. తొండ.

కుదూర్ డొక్కె [kudūr ḍokke] n. house lizard (usually found within houses).

బల్లి.

తరాస్ డొక్కె [tarās ḍokke] n. snake-like lizard (usually found outdoors, under stones, logs etc.).

డొగ్గి [ḍoggi] adj. old (of cattle). పురానా.

ముసలి పశువు.

డొడ్డి [ḍoddi] n. open-roofed enclosure for animals. పశువుల పాక.

డొడ్డొ [ḍodḍo] n. pit. గాత. బొంద.

డొప్పొ [ḍoppo] n. cup or bowl made of leaves.

డొబ్బల్ [ḍobbal] adj. fat, plump, chubby.

సోడా. దొడ్లు.

డొహూన్ [dohūn] n. 1) water mixed with chaff, etc given to animals for drinking. 2) a wooden tub for holding water given to animals. 3) food scraps fed to cattle.

డొహొ [doho] n. deep pool in a stream.

మడుగు.

డొకా [ḍokā] n. mind. మనుస్సు.

డొండెర (మర్తా) [ḍōndera (marrā)] n. kind of tree. జమ్మి (చెట్టు).

డొబ్రా [ḍōbrā] n. 1) a hollow space or cavity that birds, and insects can live in.

2) fireplace, brazier. చలిమంటవేసేచోటు.

డొరియల్ [dōriyal] n. beast. పశువు.

డ

డగ్లీ-కీ- [dhaglī-kī-] *vt.* to push. డకెలనా.
 డయ్- [dhay-] *vi.* to jump, leap, hop.
 డతలనా.
 డహ్కీ [dhahki] *n.* a small double-sided
 drum. డమురు.
 డాస్ [dhās] *n.* big jungle fly.
 డూటీ [dhūtī] *n.* fish basket.
 డెండ్రీ [dhenḍrī] *n.* back, trunk. ధీర. శరీర
 వెనుక భాగము.
 డెప్లా [dheplā] *n.* clump of earth (as in soil).
 డెమ్సా [dhemsa] *n.* kind of dance. నృత్యము.
 లగ్లీన్ నేటి నర్క డెమ్సా యేందంతేర్. On the
 third marriage day night they do the

'demsā' dance. పెళ్ళి రోజు రాత్రి పూట
 డెమ్సా నృత్యము చేస్తారు.
 డేక్లా [dhēklā] *See:* డెప్లా.
 డోకాలాం [dhōkālā] *n.* the hot season,
 summer. ఎండకాలం. *See:* యెద్దీ-గాలుం.
 డోకూం [dhōkū] *n.* vulture. గిఱ్ఱ. రాబందూ.
 డోర్కాల్ [dhōrkāl] *n.* man who tends cattle.
 పశువులు మెప్పువాడు.
 డోర్కె [dhōrke] *n.* woman who tends
 cattle.
 డోల్ [dhōl] *n.* large drum.
 డోల్కీ [dhōlkī] *n.* small drum.
 డోల్కీయాల [dhōlkyāl] *n.* drummer, person
 who drums.

త

తక్కా [takkā] *n.* elder sister. అక్క.
 తక్దీర్ [takdīr] *n.* luck. అదృష్టం. *See:* నసీబ్.
 తక్లీబ్ [taklib] *n.* difficulty. కఠినత. కష్టం.
 తగ్- [tag-] *vi.* to last, wear well.
 తగ్తోర్ [tagtōr] *vi.* to become weak. దుబ్బల.
 మయనల్ యెడ్కీతే జరసి తగ్తోర్. After
 fever, the man became a little weak.
 మనిషి జ్వరము వలన కొద్దిగా తగ్గినాడు.
 తానోరార్ [tanōrār] *n.* wife's elder sister.
 తానమరీ [tanmarī] *n.* grandson. బిడ్డ
 కుమారుడు మన్నడు.
 తానమియాడ్ [tanmiyār] *n.*
 granddaughter. బిడ్డ కూతురు మన్నరాలు.
 తానార్-మానార్ [tanār-mānār] *adv.*
 hurriedly (work not done well). పని
 ఆశ్రద్ధాగ చేయుట.
 తానీ [tanī] *n.* spouse's elder sister; elder
 brother's wife (used only with

reference to second and third persons).
 వదిన.
 తాట్- [taṭ-] *vi.* to get stuck (choke on food,
 or clothing gets caught on a protruding
 object).
 తాడాకీ [tarākī] *n.* liver. కార్జము.
 తాడాయీ [tarāyī] *n.* dam. చెరువు.
 తాడీ- [tarī-] *vi.* to think, occur to mind to
 come to mind. సోచనా.
 తాడెంజాల్ [tarenjāl] *n.* wolf. భిక్షియా. తోడలు.
 తాడ్-కెయ్ [tar-key] *n.* palm of hand.
See: అస్తూరీ-కెయ్.
 తాడ్-కాల్ [tar-kāl] *n.* sole of feet.
 తాడ్మీ [tarmi] *n.* fire. ఆగ. అగ్గి, నిప్పు.
 తాన్వీ [tanvī] *pron.* his own, her own.
 తాన్వీ-తాన్వీ [tanvī-tānvī] *pron.* by
 oneself.
 తమ్మ [amma] *n.* copper. రాగి.

తమ్ముక్-ఆకి [tammuk-āki] *n.* tobacco leaf.
వోర్ తమ్ముక్ ఆకింగ్ వొమ్సోర్ మంతోర్. He
is selling tobacco. ఆయన పొగకూ
ఆకులు అమ్ముతున్నాడు.
తమ్ముర్ [tammur] *n.* younger brother.
తమ్ముడు.
తమ్మున్-కొరీయాడ్ [tammun-korīyār] *n.*
younger brother's wife. తమ్ముని భార్య.
తమ్మో-తమ్మోక్ [tammō-tammok] *pron.*
reflective pronoun - themselves.
తమ్వ [tamva] *pron.* their own.
తమ్వ-తమాయ్ [tamva-tamāy] *pron.* by
themselves.
తయార్-కీ- [tayār-kī-] *vt.* to make ready.
డంఠారిద్దా వెర్తలీరంగ్ కార్క్ నొరన్సాటి యేర్
తయార్ కీంతేర్. The relatives of the
Dandari (dancers) get water ready in
order to wash their feet (lower legs).
దంఠారిలో చుట్టాలకు కాళ్ళు కడుగుటకు
నీళ్ళు ఉంచుతారు.
తయార్-ఆ- [tayār-ā-] *vi.* to be ready.
తయ్లా [taylā] *n.* bag. క్షాంలా. సంచి.
తర-తర-ఆ- [tara-tara-ā-] *vi.* గజ్జ గజ్జ
వణికిండు.
తరాస్ [tarās] *n.* snake. సొప్ప. పాము.
తరాస్-డొక్కె [tarās-ḍokke] *See:* డొక్కె.
తర్- [tar-] *vt.* to bring. తానా. తెచ్చుట.
తర్- [targ-] *vt.* to climb. చఢనా.
-తర్సో [- tarsō] *post.* amongst. తోటి.
తలూర్ కొర్ [talūr kor] *n.* young hen, pullet.
తల్క్- [talk-] *vt.* to beg, ask for. అడుగుట.
తల్ల [talla] *n.* head. సెర. తల.
తల్ల-నోంతా [talla-nōntā] *n.* headache.
తల్ల-వడ్డా [talla-vaḍḍā] *n.* south. దక్షిణ.
తల్వార్ [talvār] *n.* sword. ఆసి.
తస్క్- [task-] *vt.* to scrape.
తహ్- [tah-] *vt.* to raise the position
something.
తాక్- [tāk-] *vi.* to walk, be in progress.
నడుచుట. మయనలిర్ హాటుమ్మే తాక్సోర్
మంతోర్. The man is walking to the

market. జనము అంగడికి లో
నడుచుకుంటు ఉన్నారు.
తాకూస్- [tākūs-] *vc.* to drive, to lead.
చుడూర్ కాండిన్ కెయ్ పియ్యి తాకుసంతేర్.
They hold the little boy's hand and
lead him along. చిన్న పిల్లలను చేతులు
పట్టి నడిపిస్తారు.
తాకూస్వాల్ [tākūsval] *n.* beater (when
hunting).
తాగ్గీ [tāgḡī] *n.* plate used in weighing scales.
తరాజు, త్రాసు. *See:* పాస్సీ.
తాడి (మర్తా) [tāri (marrā)] *n.* a very tall
palm tree from which country liquor is
extracted. తాటి (చెట్టు).
తాడి-కల్ [tāri-kal] *n.* palm liquor.
తాడీ [tāḍī] *n.* ear-ring with bells.
తాడ్- [tāḍ-] *vt.* to burrow.
తాడ్క్- [tārḱ-] *vt.* to scratch. నొచనా. గోకుట.
తాడ్వా [tāḍvā] *n.* chin. రుక్కి. గద్వభాగము.
గల్లి ఆతెకే మాప్ కీం ఇంజేర్ తాడ్వా
పియంతేర్. Having done wrong they ask
for forgiveness and hold (stroke?) the
chin. తప్పు అయితే క్షమాపన అడుగుతు
గడ్డం పట్టుతారు. The guilty party
holds/strokes the chin of the non-guilty
party as they plead for forgiveness.
తాతో [tātō] *adjl.* fresh food or water (not
used for fruit).
తాదల్ [tādal] *See:* దాదల్.
తాదో [tādō] *n.* father's father. తాతా(నాయన
తండ్రి..). బావనోర్ బాబాన్ తాదో ఇంతట్.
Father's father is called *. నాన్న తండ్రిని
తాతా అంటాము.
తాదో-బాబాల్ [tādō-bābāl] *n.* ancestors
(pl.). పూర్వీకులు.
తాద్-మురీయాల్ [tād-muriyāl] *n.* elder
brother in law. బయ్కొనోర్ తాదన్
తాద్- మురీయాల్ ఇంతట్. The wife's
elder brother is called *. ఇల్లాలి
అన్నదమ్ములను, బావ, బామ్మి అంటారు.
తాన [tāna] *pron.* her, its. ఆమెది.
తానడి తోడీ [tānari tōḡī] *See:* కానార్ తోడీ.

తాన్ పిర్నే [tān pirnē] *n.* four days from now, (or possibly even later). ఎలుండి.

తాష్టా-పా- [tāpṛā-pā-] *vt.* to slap.

తార్ [tār] *n.* 1) wire. 2) web of a spider. సాలగూడు. 3) instrument string.

పెన్సింగ్ తార్ [pensīng tār] *n.* fencing wire (usually barbed).

తార్- [tār-] *vt.* to spread something out (blanket, paper, etc.).

తాలి [tāli] *n.* pail, jug, tumbler. ముంత.

తావా [tāvā] *n.* earthen frying pan. పెనం.

తావీ [tāvī] *n.* iron frying pan. పెనము.

తావ- [tāv-] *vt.* to dish up, spoon out. కుస్తీత్ గంజీనల్ సుఖుడే తావంతేర్. 'dhal' is dished out of the pot with a spoon/ladle. కూరను గంజునుండి తెడ్డుతో తీస్తారు.

తాస్ [tās] *n.* furrow dug along by the plough.

తాహ్- [tāh-] *vt.* to raise, lift. కభారనా.

తికల్ యేర్ [tikal yēr] *n.* clean water. శుభ్రమైన నీరు.

తికాడీ (-జాడి) [tikādī (-jāri)] *n.* kind of grass from which scented oil is extracted.

తిడింబ్ [tirīṅ] *n.* claw, nail. గోరు. పికింగ్ తిడింబ్కనగా నక్-పాలిన్ సోకంతంగ్. Girls put nail polish on their fingernails. అమ్మాయిలు గోరుళకు పెంటు వేసుకుంటారు.

తిత్తి [titti] *See:* పొప్పోస్.

తిన్- [tin-] *vt.* to eat. ఖానా, ఖిలనా. తినుట.

తిన్నా [tinnā] *adjl.* right. దాఢినా. కుడి.

తిన్నా కెయ్దే [tinnā keydē] *adj.* on the right hand. కుడిచేతితో.

తిన్నా కాక్ [tinnā kāk] *adj.* on the right hand side.

తిపూన్ [tipūn] *n.* seed drill. తిపూన్తే జొన్న, సోయాబిన్ యెదంతేర్. 'jowar' and soya-beans are sowed using a *. మూడు కాళ్ళ వెలుగడతో జొన్న విత్తునాలు నాటుతారు.

తిరి హత్తర్ [tiri hattar] *num.* seventy-three. తిరెత్తర.

తిరీ- [tirī-] *vi.* to turn. మృకనా.

తిరూస్ [tirūs] *vc.* to cause to turn. మృకనా. కోదనే జొన్న సెన్దగా బంతి తిరూసీసి జొన్నంగ్ టండంతేర్. Having made the bullocks go around on the 'jowar' heads at the threshing place, they remove the 'jowar'. ఎడ్లను జొన్నచెలిలో కట్టి బంతి తింపుతారు.

తిరుపాన్ [tirupān] *num.* fifty-three. తిరపన.

తిరుసాట్ [tirusāṭ] *num.* sixty-three. తిరసఠ.

తిరేచాలీస్ [tirēcālīs] *num.* forty-three. తేతాలీస.

తివ్- [tiv-] *vi.* to break off while cutting. తొకనా.

తివూస్- [tivūs-] *vc.* to break off while cutting. తొకనా.

తిస్తో [tisrō] *adj.* third. తిహాళ్.

తిహ్- [tih-] *vt.* to feed. ఖిలనా.

తీకూర్ [tikūr] *n.* kind of fly (wasp, or hornet).

తీక్యా [tikyā] *n.* mustard seed. రాళ్. *See:* మోవేర.

తీజ్-బీజ్ [tij-bīj] *n.* thunderbolt. పిడుగు.

తీరూనీ [tirūnī] *n.* a blackish centipede. జెర్రి.

తీర్ [tīr] *n.* kind, sort. ప్రకార. రకాలు.

తీర్-తీర్కనా [tīr-tīrknā] all kinds of. అనేక రకాలు. మర్మిన్గ తిన్వల్ తీర్-తీర్కనా అటంతేర్. For weddings they cook all kinds of food. పెండ్లిలో రకరకాలు వంటకాలు చేస్తారు.

తీర్ప్- [tīrp-] *vt.* to sift, removing small stones from rice.

తీస్ [tīs] *num.* thirty. తీస. ముప్పై.

తుంగ్- [tuṅg-] *vt.* to do. చెయుట.

తుడూం [turūm] *n.* drum. డంక.

తుడ్కాల్ [turkāl] *n.* Muslims. ముస్లింవాడు.

తుత్- [tut-] *vt.* to suck. చూసనా.

తుత్తారి-బెడ్డే [tuttāri-beddē] *See:* బెడ్డే.

తుమ్మా (మర్తా) [tummā (marrā)] *n.* babul tree. పెక. తుమ్మ (చెట్టు). *acacia arabica.*

తుమ్మి (మర్తా) [tumri (marrā)] *n.* ebony tree. పెక్క. తుమ్మి (చెట్టు). *diospyros tomentosa*. తుమ్మి మర్తతంగ్ ఆకీన్ బీడింగ్, చుటంగ్ కీంతేర్. They make 'beedis' and leaf-pipes from the leaves of the * tree. తునికి ఆకులతో బీడీలు తయారు చేస్తారు.

తుర్తా [turrā] *n.* blowing horn. ఊదెకోమ్ము.

తుల్సి (మర్తా) [tulsi (marrā)] *n.* sacred Tulsā tree. పెక్క. తుల్సి (చెట్టు). బ్రహ్మన్ (హిందు) యేర్ తుగ్ని తుల్సి మర్తత రోజీ పూజ కీంతేర్. Daily, after Brahmins (Hindus) take bath, they worship the 'Tulsa' tree. హిందువులు స్నానం చేసి తుల్సి మొక్కను (చెట్టును) రోజు పూజిస్తారు.

తువాల్ [tuvāl] *n.* towel. తువాల.

తుమ్మో- [tuhk-] *vi.* to sneeze. తోకనా.

తూడ్- [tūd-] *vi.* to blow away.

తూడూస్- [tūdūs] *vt.* winnow.

తూరింగ్ [tūrin] *n.* kind of lentil, pulse. కందులు. *cajamus indicus*.

తూర్- [tūr-] *vi.* to spill, drop.

తుహ్- [tuh-] *vc.* to cause to spill, drop.

తూస్- [tūs-] *vt.* to share, divide.

తెండ- [teṇḍ-] *vt.* to take out, remove, draw (water). నికాలనా. తియ్యడము. See: టెండ-.

తెగ్గోర్ [tegtōr] *vi.* to get ready. దృఢం. వేర్ వోస్ పాయస్ సాటి తెగ్గోర్. He is getting ready to hit him. ఈయన ఆయనను కొట్టడానికి తెగించాడు.

తెరి- [teri-] *vt.* to open. ఖొలనా. తెర్చుట. నన్న కావడ్ తెరిసేర్ మంతోన్. I am opening the door. నేను తలుపు తీస్తున్నాను.

తెరూస్- [terūs-] *vc.* to fight, quarrel. లక్కనా. ఉంది బాయి వొరోర్ మయనల్ బయ్ తెరుస్తేర్. One woman and man fought much. ఒక మనిషి ఒక ఆడ ఆమె చాల కొట్లాడుకున్నారు.

తెర్- [ter-] *vt.* to pull out, uproot. పీకు.

కస్నే-తెర్- [kasnē-ter-] *vt.* to uproot something.

కస్-కస్-తెర్- [kas-kas-ter-] *vt.* to uproot many things quickly. సడాయి మొరొల్వో కస్-కస్ తెరంతేర్. They uproot the channa plants. శనగ మొక్కలను తొందర తొందరగా తీస్తారు.

తెర్గ్- [terg-] *vt.* to climb up, mount. వీర్ సమ్మిర్ మర్తత పొర్తొ తెర్గ్తేర్. They all climbed up the tree. వీరందరు చెట్టు పై ఎక్కినారు.

తెర్వీ (జూడి) [tervī (jārī)] *n.* kind of grass, the root of which is a fragrant bulb. *cyperus rotundus*.

తెల్జూడ్ [teljār] *n.* south. దక్షిణ.

తెహ్- [teh-] *vt.* 1) to rouse from sleep. లేపు. 2) to revive to life. 3) to build.

తెహ్తీస్ [tehtīs] *num.* thirty-three. తేతీస్.

తెహ్చ- [tehc-] *vt.* to clean rice or lentils using an open-ended basket.

తే [tē] *attr.* emphatic particle.

తే [tē] *corr.* if. అగర్.

తేక (మర్తా) [tēka (marrā)] *n.* teak tree. పెక్క. టేకు (చెట్టు). *tectona grandis*.

తేద్- [tēd-] *vi.* to rise, get up, fly up. లేమ్ము.

తేదూస్- [tēdūs-] *vc.* to raise, cause to rise. క్షమారనా.

తేనా [tēnā] *pron.* her, its. ఈమెది.

తేరా [tērā] *num.* thirteen. తేరహ్. పీకు.

-తేరీ [-tērī] *attr.* (so)ever.

తేర్ [tēr] *attr.* also. ఖీ. కూడ.

తేర్ [tēr] *corr.* although. యచ్చి.

-తేర్ [-tēr] *clitic.* 1) than. 2) even though (used after a past or negative conditional form).

తేర్యా [tēryā] *n.* bitter gourd (looks somewhat like a cucumber). దోసకాయ.

తేవీస్ [tēvīs] *num.* twenty-three. తేకేస్.

తోక్కుడ్-బండా [tokkur-bandā] *n.* a children's game. తోక్కుబండ.

తోడ్డి [todḍi] *n.* beak, mouth. నోరు.

తోడ్డింగ్-వా- [todḍiṅg-vā-] *vi.* the tonsils (pl.) have come.

తొత్తొర్ [tottōr] *adj.* past, former, earlier, old man. ముసలయ్య.

తొత్త [totta] *n.* old woman. పురానా.

తొత్తూర్ [tottūr] *n.* ancestors. పూర్వీకులు.

తొల్లే [tollē] *adjl.* first, previous, earlier.

పూర్వం.

తొల్లే-జమానాతే [tollē-jamānātē] *advl.* in earlier or ancient times. పూర్వము.

తొహ్- [toh-] *vt.* to show, point out. దిక్షానా. చూపుము.

నెలేంజ్ తొహ్ [nelēj tohta] *vi.* the moon appeared. దురాడితా నెలేంజ్ తొహ్ కాండిర్ బొమ్మి కీంతేర్. When the moon appears during the 'duradi' festival the boys make a noise while tapping their lips. దురాడి పండుగ చందమామ కనిపించింది పిల్లలు అల్లరి చేస్తారు.

తొహ్వాల్ బొట్టా [tohval botṭā] *n.* index finger (lit. the finger that shows).

తొకోర్ [tōkōr] *n.* tail. పుణ్ణ. తోక.

తొచ్- [tōc-] *vt.* to carry on head.

తొడీ [tōḍī] *n.* dry earth, ground, clay, or mud. మిట్టి. మట్టి.

-తొడో [-tōro] *ppnl.* with. తోడు.

తొడ్గ- [tōrg-] *vi.* to be spilt.

తొయా (మరా) [tōyā (marrā)] *n.* glomerous fig tree. పెక. మేడి (చెట్టు). *ficus glomerata.*

తొయ్- [tōy-] *vi.* to swell. స్వజ్జనా. ఉబ్బడము.

తొయ్టల్ [thōyṭal] *adj.* talkative. కులము పేరు.

తొర్- [tōr-] *vt.* to scoop liquid in order to transfer to a different container.

తొల-పుడి [tōla-purī] *n.* rash, hives.

తొల-పుడి ఆతెకే మేందోల్ బయ్ దదూల్ వాంత. After getting rash many itchy spots appear on the body. తొలపుడి అయితే శరీరమంత పొక్కులు అవుతాయి. An itchy skin eruption characterized by weals with pale interiors and well-defined red margins; usually the result of an allergic response to insect bites or food or drugs.

తొలే [tōlē] *n.* tortoise. *See:* కానో; మినోడల్.

తొల్ [tōl] *n.* skin, hide, bark. ఖాత. తోలు, చర్మము.

త్రెయాన్సీ [treyānsī] *num.* eighty-three. తిరాసీ.

త్రేనోవ్ [trēnov] *num.* ninety-three. తిరానవే.

థ

థడీ [tharī] *n.* place at a river where there is always water (used for immersing idols). పేన్కున్ యేర్ మిష్లా థడీతే వోంతేర్ (ఉదా: జంగుబాయి, భీమల్). In order to immerse the gods they go to the *.

(e.g. Jangubai, Bheemal). దేవుళ్ళను స్నానము చెయించడానికి గంగకు తీసుక వెళ్ళుతారు. *See:* కస్సా.

థోడో [thōrō] *adjl.* some. క్రుత.

ద

దంచ్యాల్ [dančvāl] *n.* 1) pain, ache.
 2) person threatening to hit.
 దండాారి [daṇḍāri] *See:* డండాారి.
 దండెడ [daṇḍeḍa] *n.* wreath. దండ.
 దండ్ [daṇḍ] *n.* arm. ఆయుధం.
 దండ్-ఖడే [daṇḍ-kharē] *n.* upper arm
 bracelet.
 దండోస్ [daṇḍōs] *n.* greeting. నమస్కార.
 రాణి రాజున్ దండోస్ కీంత. The queen
 greets the king. రాణి రాజుకు వందనం
 చేసింది.
 దండోస్ కీ- [daṇḍōs kī-] *vt.* to greet.
 దందా [dandā] *n.* work. काम.
 దక్- [dak-] *vi.* to remain, survive, be
 spared. बच गया.
 దక్కూస్- [dakkūs-] *vc.* to cause to remain,
 save.
 దడుబ- [daruñ-] *vi.* to be cold (of weather),
 when the heat recedes.
 దడ్మి [darṃi] *n.* shade. छाया. నీడ. మర్క
 మరత్ బూడ్ చొకొత్ దడ్మి మందంత.
 Below the mango tree is nice shade.
 మామిడి చెట్టు క్రింద మంచిగా నీడ
 ఉంటుంది.
 దదూల్ [dadūl] *n.* spot that appears after
 being stung by an insect. నుల్లెంగ్
 కస్మోతెకే మేందోల్ బయ్ దదూల్క వాంత.
 Having been bitten by mosquitoes
 many spots come on the body. దోమలు
 కుట్టితే శరీరమంత పొక్కులు వస్తాయి.
 దబ్ [dab] *adj.* quiet, silent. గమ్ముగ.
 దర్దీ [darḍī] *n.* bank, embankment, house
 foundation. ఒడ్డు. డగూర్ పిర్ వాతెకే ఉస
 దర్దీ నించీ దాంత. Having rained much
 the flood (water) goes to the top of the
 embankment. పెద్దవాన పడితే వాగు ఒడ్డు
 నిండ ప్రవహిస్తుంది.

దల్ [dal] *adj.* thick (used for flat things).
 मोटा. *See:* రట్.
 దవ్వి-కీ- [davrī-kī-] *vi.* to get lost.
 దవ్రాల్ [dhavral] *adj.* white. सफ़ेद. తెలుపు.
 కాపితంగ్ పాస్క దవ్రలిక్ మందంతంగ్. The
 pages of a notebook are white. నోటు
 పుస్తకములోని కమ్మలు తెల్లగ ఉంటాయి.
 దస్తీ [dastī] *n.* handkerchief. దస్తీ, చేతిగుడ్డ.
 దహా [daha] *num.* ten. दस. పది.
 దహాన్ [dahān] *advl.* thus, in that way.
 దహాన్ . . . అహాన్ . . . [dahān . . . ahān .
 . .] *advl.* like . . . like . . .
 దహీ [dahī] *n.* curds. పెరుగు.
 దహ- [dah-] *vi.* to rise, go up (as in waves).
 దా- [dā-] *vi.* to go. పద. *See:* సోన్- .
 దాండ [dāṇḍa] *See:* డాండ.
 దాట్ [dāt] *See:* డాట్.
 దాడా [dādā] *n.* jaw. దంతము.
 దాడీ [dādī] *n.* beard. గడ్డము.
 దాతడ [dātara] *n.* rake.
 దాత్ [dāt] *ppnl.* like, resemblance.
 దాదల్ [dādāl] *n.* elder brother. అన్న.
 దాద్రా [dādrā] *n.* lower abdomen.
 దాన [dāna] *n.* grain. గింజ.
 దాపి-బెడ్డే [dāpi-bedḍē] *See:* బెడ్డే.
 దాపూకీ [dāpkūr] *n.* part of cart holding
 body to axle.
 దాబీ-కీ- [dābī-kī-] *vt.* to press with great
 force. दबाना.
 దామ్మి [dāmri] *n.* rope for leading or tying
 up cattle (halter). తనుగు. మూరన్
 దామ్మినే కుటన్ గ దోహంతేర్. Cows are tied
 to the stake. ఆవులను కుట్టలలో
 కట్టుతారు.
 దిక్కి [dikrī] *n.* sari tied in such a way
 (between legs) that enables ladies to
 work more comfortably. చీర. నార్ నాట్

కోయ బాయిక్ జాస్త దిక్షింగ్ పోండంతంగ్. In villages Koya (Gond) ladies usually wear local saris (a regular sari but worn differently). ఊళ్ళలో చాల మంది ఆడవాళ్ళు చీరలు కట్టుతారు.

దియ్య [diyya] *n.* day. దిన. రోజు.

దిర్మాన్ పోర్డ్ [dirmān pōrd] *n.* the time of sun rise.

దిల్దార్యల్ [dildāryāl] *adj.* generous.

దివాడి (-మహినా) [divāri (-mahinā)] *n.* month 7 of the Gond year (September-October).

దివోస్ [divos] *n.* day. దిన. దినము.

దివ్స్- [divs-] *vt.* to tread down, trample.

దిస్- [dis-] *vi.* to appear, seem.

దిహిన్ . . . ఇహిన్ . . . [dihin . . . ihin . . .] *advl.* like this.

దీడి [dīri] *n.* interest rate. అప్పు.

దీరా- [dīrā-] *vi.* to wait a while, or stop. ఆగు. బగ్గ దాంతీ? దీరా, నన్న గిర్ వాంతోన్. Where are you going? Wait, I also will come. ఎక్కడికి వెళ్ళుతున్నావు ఆగు నేను కూడ వస్తాను.

దీసోడ [disōra] *n.* lampstand. దీపము స్టాండు.

దుకాన్ [dukān] *n.* shop. దుకాణ. దుకాణము.

దుక్-లావీ-కీ- [duk-lāvi-kī-] *vi.* to work hard.

దుఖ్ [dukh] రోగము.

దుడ్మ [durma] *See:* దుడ్మ.

దున్యి [duniya] ప్రపంచము.

దుపారి [dupāri] *advl.* at midday, in the afternoon. మధ్యాహ్నం. యెద్దితే దుపార్ దుపారి ఆతెకే సేర్క సుట్టి కీంతేర్. In summer, after midday comes the field workers (including equipment and oxen etc.) take a break. వేసవిలో ప్రొద్దు ఎక్కి ఎండెకువైతే మధ్యాహ్నం నాగలి పని విడిచి పెట్టుతారు.

దుప్ప [duppa] *See:* మావ్.

దుబ్బ [dubba] *n.* dust, dirt. ఖ్ల. దుమ్ము.

దుబ్బ-దుబ్బ-ఆ- [dubba-dubba-ā-] *vi.* to be completely burnt up, reduced to ashes.

దుమ్మే [dummē] *n.* necklace for religious purposes (c.f. prayer beads).

దురూస్త్-కీ- [durūst-kī-] *vt.* to cure a disease.

దుర్నాగి [durnāgi] *n.* kind of snake. చిన్న శరీరముగల విషపూరితమైన పాము.

దుర్స్- [durs-] *vt.* to insert, push in, fit in, to thrust.

దులాల్ [dulāl] *n.* wooden cross beam of house. దూలము. రోన్ దులాల్తగ ఊకడ్ డోహంతేర్. We tie a swing to the wooden cross beam in the house. ఇంటి దూలలకు ఉయ్యాల కట్టుతారు.

దుస్రో [dusro] *pron.* second, another, next. ద్కసరా.

దుదీ [dūdī] *n.* wool off fruit of 'savri' tree used for fire making with 'cakmak'.

దుదీ (మర్తా) [dūdī (marrā)] *n.* silk-cotton tree. *eriiodendron anfractuosum.*

దుదో [dūdō] *n.* breast of woman. స్తన.

దెడే [derē] *n.* plate.

దేగో [dēgō] *n.* eagle, hawk. డేగపిట్ట.

దేనా [dēnā] *n.* ritual song.

దేవారి [dēvārī] *n.* village priest. పూజారి.

దొంగ్-దింగ్-ఆ- [dōng-diṅg-ā-] *vi.* to dangle. లడకనా.

దొబ్బా [dobbā] *See:* పొప్పోస్.

దొస్- [dos-] *vt.* to lay (eggs), put down, apply.

దొహ [doha] *v.* lash, bind, tie together. కట్టు.

దొహ్- [doh-] *vt.* to tie, attach, bind. లగానా.

దోం-దోం-ఆ- [dōm-dōm-ā-] *vi.* to be completely destroyed.

దోత్రే [dhōtre] *n.* 'dhoti' (cloth worn by males, wrapped around waist). దోవతి.

దోర్నా [dōrnā] *n.* seeder.

ధ

ధక్క-ఆ- [dhaknē-ā-] *vi.* to be shocked (by bad news, etc).
 ధడియా [dharīyā] *n.* plate for eating from. పల్లెము.
 ధడీ [dharī] *n.* mountain path, steep upward slope.
 ధడ్క-మా- [dharḱē-mā-] *vi.* to beat (heart).
 ధనవాన్ [dhanvān] *n.* rich man. ధనము గలవాడు.
 ధని [dhani] *n.* donor. దాత.
 ధన్ [dhan] *n.* wealth (often specifically meaning 'wealth in cattle'). ఖన. ధనము.
 ధన్కా [dhankā] *n.* stroke.
 ధప్కా [dhapkā] *See:* డప్కా.
 ధానూడీ [dhānūdī] *See:* ధావాన్.
 ధాబా [dhābā] *n.* roof. ఇత.
 ధావాన్ [dhāvān] *n.* herd of cattle tethered together by rope. *See:* ధానూడీ.
 ధిర్య [dhirya] *n.* courage, daring, brave. ధైర్యము.

దుందాడ్ [dhundār] *n.* storm. గాలి వాన. వడి, గడ్డవల్, మిడ్చవల్, పిర్, తేన్ దుందాడ్ ఇంతేర్. We call the wind, thunder, lightening, and rain a storm. ఉరుములు, మెరుపులు వాన, జోరుగా ఉన్న దానిని తుఫాన్ అంటారు.
 ధూరా₁ [dhūrā] *n.* boundary. నాకా. వాప్టున్ పాక్ కీనకే ధూరా వాటంతేర్. Having divided a plot of land a boundary is put down. చేను పంచెటప్పడు హద్దులు వేస్తారు.
 ధూరా₂ [dhūrā] *See:* నొగ్గ.
 ధూరాడి (-మహినా) [dhūrāḍi (-mahinā)] *n.* month 12 of the Gond year (February-March).
 ధెడియా [dheriyā] *See:* దెడే.
 ధేండే [dhenḍē] *See:* డేండే.
 ధోబే (మర్రా) [dhōbē (marrā)] *n.* kind of tree. పేక.

న

నక్సా [naksā] *n.* drawing.
 నగూర్ [nagūr] *n.* city, town. శిఖర్. పట్నం.
 నజా [nañā] *adv.* earlier.
 నట్పే [natpē] *adj.* middle in terms of order of occurrence. మధ్యవాడు.
 నడీ [narī] *n.* waist, barrel (of gun). కమర. నడుము.
 నడీ-పట్టా [narī-paṭṭā] *n.* waist belt.
 నడీ- [narī-] *vi.* to swim (humans). ఈత.
 నడ్ [nar] *n.* bug.

నడ్డుం [naḍḍum] *adv-ppn.* centre in terms of location, in between, among, in the middle (of). నడ్కు.
 నడ్వంజ్ [narvañj] *n.* earthworm. వానపాము. నడ్వంజ్ గరితగా దొస్సి మీన్క్ పియంతేర్. We put an earthworm on a hook and catch fish. వాన పాములను గాలనికీ తగిలించి చేపలు పట్టుతారు. *See:* గేండుర్.
 నత్నీ [natnī] *n.* nose stud. నమ్కొనంగ్ బాయిక్ మొసొడ్డా నత్నీంగ్ కెరంతంగ్. In villages the ladies put nose studs in

their noses. గ్రామలలో ఆడవారు

ముక్కుకు ముక్కుపుల్ల పెట్టుకుంటారు.

నద్దూర్ [naddūr] *n.* a look, or glance. వ్రాడె.

దృష్టి.

నద్దూర్-కీ- [naddūr-kī-] *vt.* to glance,

look briefly, 'keep and eye out' for

something. ఇగ్గే బోరే వానిర్, నాసాటి

నద్దూర్-కీం. If someone comes here,

keep an eye out for me. ఇక్కడికి ఎవరైన

వస్తారు నా కొరకు కొద్దిగ చూడు.

నన్ను [nanna] *pron.* I. నేను.

నమ్- [nam-] *vi.* to break, be broken, snap a

rope. తొకనా.

నమీస్- [namīs-] *vc.* to break. తొకనా.

నరుమ్ [narum] *adj.* soft. కౌమల. మెత్తగ.

నరుమ్- [narum-] *vi.* to sleep. సొనా. నిద్రపో.

పేడి కటుడ్ పొర్రో నరుమంతా The girl is

sleeping on the bed. అమ్మాయి మంచం

పై నిద్రపోతుంది

నర్కా [narkā] *adv.* at night. రాత్రి.

నర్కా-పడింగ్ [narkā-pariṅg] *advl.* all

night long. చుడూర్- డగూర్ నర్కా-పడింగ్

నర్మంతేర్. Everybody (lit. small and

big) sleeps all night long. చిన్నలు,

పెద్దలు రాత్రంత నిద్రపోతారు.

నసీబ్ [nasīb] *n.* luck. *See:* తక్కిర్.

నస్₁ [nas] *n.* snuff.

నస్₂ [nas] *adj.* brown (the colour of snuff).

నస్-పన్నె [nas-panne] *n.* kind of small

brown toad.

నహా- [nah-] *vt.* to make wet.

నాందే-మా- [nāndē-mā-] *vi.* to live. జీనా.

నాంద్- [nānd-] *vi.* to get wet, become wet,

to be soaked.

నాక్- [nāk-] *vt.* to lick. చాటనా. మూర

పియ్యతే నాకంత. The cow is licking the

calf. ఆవు దూడను నాకు తుంది.

నాగోబాల్ [nāgōbāl] *n.* a snake God

worshipped by Gonds; a temple of this

God is in Keslapur which is situated at

about 30 kilometres from Utnoor. నాగు

దేవుని పేరు.

నాగ్-తరాస్ [nāg-tarās] *n.* cobra snake.

నాగ. నాగుపాము. పంచమిత్ నేటి సమ్మిర్

నాగ్ (నాయుం) తరాస్న పూజ కీంతేర్. On

the 'panchami' festival day everyone

does cobra snake worship. పంచమి రోజు

అందరు నాగు పామును పూజ చేస్తారు.

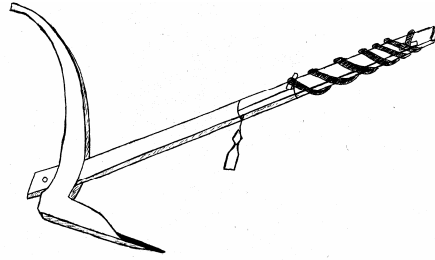
నాట్ [nāt] *n.* log.

నాడీ [nādī] *adv.* tomorrow. రేపు.

నాడే [nādē] *n.* a measure.

నాయుం-తరాస్ [nāyūm-tarās]

See: నాగ్- తరాస్.

నాయ్జాల్ [nāyñāl] *n.* plough, ploughshare.

నాగలి. వావై ఊడ్ల నాయ్జాల్ కాం

సీంత. In order to plough the field a

ploughshare is used. చేను దున్నుటకు

నాగలి పనికిస్తుంది.

నాయ్చల్ [nāyca] *n.* dancer.

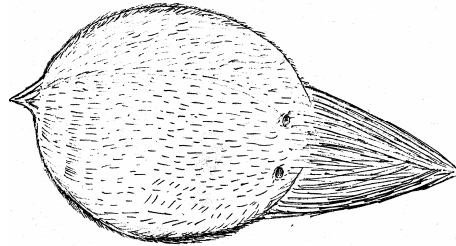
నారాజ్ [nārāj] *adj.* displeased.

నారీ- [nārī-] *vt.* to drill.

నారీ (నారూ) [nārī (nārū)] *n.* leech.

నారీ (మీన్) [nārī (mīn)] *n.* a kind of fish

that has a razor-like like back. చేప.

నారేల్ [nārēl] *n.* coconut. నారయల.

కొబ్బరికాయ. పోరత్ నేటి సమ్మిర్

హన్మంతన్గ నారేల్ వోహంతేర్. On the

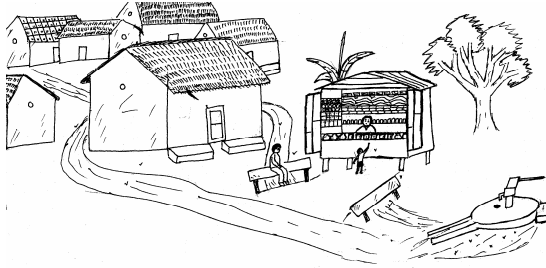
'pora' festival day everyone breaks a

coconut at the Hanuman (temple).

పొలాల పండుగ రోజున అందరు

అంజనేయుని గుడిలో టంకాయ కొట్టుతారు.
This happens in the morning, whereas
the offering of food happens in the
evening of the same day. See: ఖోబ్రే.

నారేల్ (మర్రా) [nārēl (marrā)] *n.* coconut
tree. కొబ్బరి (చెట్టు).

నార్ [nār] *n.* village. గావ్. గ్రామము.

నార్-నాటే (-నాటేన్) [nār-nāṭē (-nāṭēn)]
advl. from village to village.

నాట్నా [nāṭna] *n.* villager (nm.).

నాట్నోర్ [nāṭnōr] *n.* villager (m.). వోర్
మయనల్ మా నాట్నోర్. That man is our
villager (of our village). ఆయన మా
ఊరి మనిషి

నాలుంగ్ [nāluṅg] *num.* four (nm.). చార.
నాలుగు.

నాల్వీర్ [nālvir] *pron.* four (m.). చార.

నాల్లి [nālli] *n.* ditch, trench. గడ్డా.

నావ [nāva] *pron.* my, mine. నాది.

నావ్కరి [nāvkarī] *n.* service. నౌకరీ.
ఉద్యోగము.

నింద్- [nind-] *vi.* to be full.

నిత్- [nit-] *vt.* to be standing.

నితూస్- [nitūs-] *vc.* to put standing.
కటూల్ అరైకే నితూసంతేర్. The bed,
having fallen over is put standing.
మంచం పడితే లేపుతారు.

నిన్నే [ninnē] *adj.* yesterday. నిన్న.

నిప్- [nip-] *vi.* to rise, to stand up.

నిపూస్- [nipūs-] *vc.* 1) to raise, put
standing, to make erect. కఠారనా. 2) to
cause to stop (a moving vehicle).

నిమ్మె [nimme] *pron.* you (s.). మీరు, నీవు.

నిమ్మెట్ [nimmet] *pron.* you (pl.).

నియ్ [niy] *n.* oil. నెల. నూనె.

పాల్-నియ్ [pāl-niy] See: పాల్.

నియ్ గడ్డా [niy gaḍḍā] *n.* part of the honey-
comb where the honey is.

నిరూ- [nirū-] *vi.* to burn, light. జలనా.

నిరూస్- [nirūs-] *vc.* to burn, light. జలనా.

సక్తే సొద్దెడగా తడ్డి నిరూసంతేర్. In the
morning we light fire in the fireplace.

ప్రోద్దున పొయ్యిలో అగ్గి చేస్తారు.

నిల్- [nil-] *vi.* to stand, to rise. ఖక్కా ఘో.

నిల్చుండు. కాండిర్ సెయ్ కల్కున్ కరూం

నిల్చి మంతేర్. The boys are standing

beside their cycles. పిల్లలు సైకలు ప్రకన

నిలబడి ఉన్నారు.

నిలూస్- [nilūs-] *vc.* to put standing, to
stop.

నివోద్ [nivōd] *n.* food offering. నైవేద్యము.

పోరత్ నేటి హన్మంతగా నివోద్ వోంతేర్.

On the 'pora' festival day they bring a

food offering to the Hanuman

(temple). పొలాల పండుగ రోజు

అంజనేయునికి నైవేద్యము చూపుతారు.

This happens in the evening, whereas

the coconut breaking happens in the

morning of the same day.

నివ్డే-మా- [nivrē-mā-] *vi.* to be ready.

తయారైనది.

నివ్డే-కీ- [nivrē-kī-] *vt.* to make ready.

నిహ్- [nih-] *n.* to fill. భర. వీర్ నలగ్గా యేర్

నిహంతేర్. They are filling water at the

tap. వీరు నల్లా దగ్గర నీళ్ళు

నింపుకుంటున్నారు.

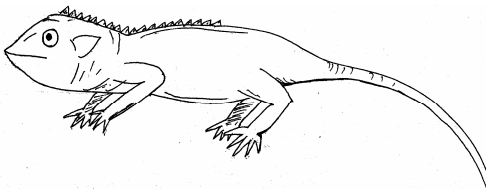
నీడాల్ [nīḍā] *adj.* dark blue. నీలా. నీలి

రంగు.

నీడ్ [nīḍ] *n.* kind of deer or antelope.

నీరే [nīrē] *adj.* last year. గత సంవత్సరము.

- నీర్ [nīr] *n.* ash. బూడిద.
 నీవ [nīva] *pron.* your (sg.). నవ. నీది.
 నుక్యాన్ [nuksān] *n.* destruction. నాశ.
 నుర్మే [nurme] సూక్ష్మమైన.
 నుల్కా [nulkā] *n.* webbing for bed. కటుడున్
 నుల్కాతే సరియంతేర్. They weave the
 webbing for/on the bed. మంచంను
 నుల్కాతో అల్లుతారు.
 నుల్పే [nulpē] *adv.* during the evening, after
 the sun has set. సాయంత్రం.
 నుల్లే [nullē] *n.* mosquito. దోమ.
 నూంగ్ [nūng] *n.* sesame. నువులు.
sesamum indicum.
 నూడీ [nūrī] *n.* the powder that is produced
 by woodworms in wood or weevils in
 food. బొంతపురుగు.
 నూర్ [nūr] *num.* hundred. వంద.
 నూల్ [nūl] *n.* thread. దరము.
 నూసి [nūsi] *n.* insect rust on plants, weevil.
 నూసి.
 నెం [nem] *adv.* straight. సీఠా. నిజనముగ.
 నెట్క్- [netk-] *vt.* to cut down (a tree, or
 grass), split (wood).
 నెత్తూర్ [nettūr] *n.* blood. ఖైన్. రక్తము.
 నెయ్ [ney] *n.* dog. కృణా. కుక్క.

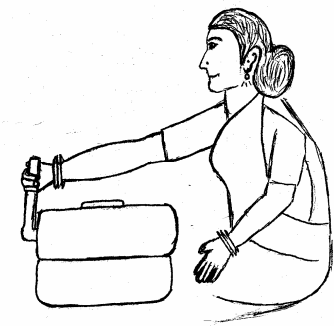

- నెయ్ నొడొంజ్ [ney norōṅ] *n.* chameleon.
 నెయ్ నొడొంజ్ కేడతె చిలల్ మందంత,
 యెడూంగ్ రంక్ మారీయంత. The
 chameleon which is green exists in the
 forest, it changes into seven colours.
 ఊసిరవెల్లి అడవిలో ఉంటుంది ఏడు రంగులు
 మారుస్తుంది.
 నెరోండా [nerōṅḍā] *n.* castor plant.
 కాసూడ్సాటి, డివెత్సాటి నెరోండాన నియ్
 తెండంతేర్. Oil is extracted from the
 castor plant (beans) for bullock carts

- and lamps. ఎడ్ల బండి కొరకు ద్వీపము
 కొరకు ఆముదము నూనే తీస్తారు.
 నెలేంజ్ (లేలేంజ్) [nelēṅ (lelēṅ)] *n.* moon.
 చాద్. చంద్రుడు. నర్కాక్ నెలేంజ్ ఉండే
 సుక్కుక్ దిసంతంగ్. At night the moon
 and stars are seen. రాత్రి పూట చంద్రుడు
 నక్షత్రలు కనిపిస్తాయి.
 నెల్లీ (మర్తా) [nellī (marrā)] *n.* kind of tree.
 పెక. ఉసిరి (చెట్టు). emblic myrobalan,
phyllanthus emblica.
 నెహాలీ [nehālī] *n.* meal - breakfast, lunch or
 dinner. నెహాలీ కీసి సొత్తోర్. Having eaten
 he went out. అల్పహారము చేసి
 వెళ్ళినాడు.
 నెహ్రీ [nehri] *n.* eating. సక్తే నెహ్రీ కీతి? Have
 you had breakfast? (lit. Is your
 morning eating done?) ప్రొద్దున
 అల్పహారము చేశావా. See: నెహాలీ.
 నేంగ్- [nēṅg-] *vi.* to enter. ఘృషణా. చొచ్చుట.
 నెంగ్కే [nēṅgekē] *n.* inauguration.
 నేండ్ [nēṅḍ] *adv.* today. आज. ఇవ్వాల.
 నేండ్- [nēṅḍ-] *vi.* to take root.
 నేక్- [nēk-] *vi.* to sound.
 నేకూస్- [nēkūs-] *vc.* to play (musical
 instrument).
 నేక్-నెకె [nēk-neke] *advl.* at the time of
 sound (O'clock).
 నేటి [nēṭi] *clitic.* used after the name of a
 day.
 నేస్క్- [nēsk-] *vi.* to breathe, pant.
 నేహార్ [nehār] *advl.* slowly. ఖీరే. మెల్లగా.
 చెహ కాస్త మంత, నేహార్ ఉన్. The tea is
 hot, drink it slowly. చాయ వేడిగా ఉంది
 మెల్లగా త్రాగు.
 నేహ్- [nēh-] *vt.* to put in.
 నొగ్గ [nogga] *n.* part of the chassis of a
 bullock cart (main length-wise piece of
 wood; two are required for each cart).
 కాసుడున్, చెక్తే రెండ్- రండ్ నొగాంగ్
 మందంతంగ్. Bullock carts and small
 carts have two length-wise pieces of

wood (each) [for the chassis]. ఎడ్ల బండికి, రెండు పోడుగాటి కట్టలు ఉంటాయి.
 నొక్క- [noɾk-] *vi.* to crawl (on stomach).
 रेंगना.
 నొర్- [nor-] *vt.* to wash (not used for washing clothes). కడుగుట.
 నొవోంగ్ [nōvōng] *n.* kind of agricultural ceremony (pl.). సమ్మిర్ కుటుమ్బ్యారీర్ ఉంది రోన్ మీరే మాసి నొవోంగ్ కీంతేర్. All the members of the clan (family, saga) gather together to perform the * ceremony. ఒకే కుటుంబీకులందరు కలిసి క్రొత్త దినుసుల పండుగ చేసి తింటారు.
 నొవ్ [nov] *num.* nine. తొమ్మిది.
 నొవ్రాల్ [novrāl] *n.* bridegroom. ద్లఱా. వరడు, పెండ్లికొడుకు. ఇజే మర్మింగ్ అయేవన్ నొవ్రాల్ ఇంతేర్. The man getting married is called the bridegroom. ఇప్పుడు పెళ్ళి అయ్యె అబ్బాయిని పెండ్లి కొడుకు అంటారు.
 నొవ్రి [novrī] *n.* bride. ద్లఱఱన. వదువు, పెండ్లికూతురు. ఇజే మర్మింగ్ ఆయేన్ నొవ్రి ఇంతేర్. The woman getting married is called the bride. ఇప్పుడు పెళ్ళి అయ్యె అమ్మాయిని పెండ్లి కూతురు అంటారు.

నొవ్రి-నొవ్రాల్ [novrī-novrāl] *n.* bride and groom, the wedding couple.
 నొవ్వుద్ [novvad] *num.* ninety. నాబె.
 నొవ్వానొవ్ [novvānov] *num.* ninety-nine. నిన్యానవె.
 నో- [nō-] *vi.* to hurt.
 నోంతా [nōntā] *n.* pain. నొప్పి.
 నోట్- [nōt-] *vt.* to make rope by twisting, entwine. బుల్లుత నోడే నోటంతేర్. Hemp is used to make (twist) rope. జనుమలో తాడు అల్లుతారు.
 నోడే [nōḍē] *n.* rope. రस्सी. త్రాడు.

నోర్- [nōr-] *vt.* to grind. పీసనా. ఇసుట.
 నోస్కా [nōskā] *n.* yam.

ప

పంగద్ [paṅgad] *n.* feast.
 పంచానొవ్ [pañcānov] *num.* ninety-five. పచానవె.
 పంచావన్ [pañcāvan] *num.* fifty-five. పచపన.
 పంచీస్ [pañcīs] *num.* twenty-five. పచ్చీస.
 పంచే అన్స్ [pañcē anś] *num.* eighty-five. పచాసీ.
 పంచే చాలీస్ [pañcē cālīs] *num.* forty-five. పేతాలీస.
 పంచే సాట్ [pañcē sāt] *num.* sixty-five. పేసఠ.

పంచే హత్తర్ [pañcē hattar] *num.* seventy-five. పచఱఱర.
 పంజే- [pañj-] *vi.* to be replete, satisfied, filled, full up.
 పండి మిచ్చో [paṇḍi miccō] *See:* మిచ్చో.
 పండ్- [paṇḍ-] *vi.* to ripen.
 పండి [paṇḍi] *n.* ripe fruit.
 పంటా [paṇṭā] *n.* crop, harvest.
 పంద్రా [paṇḍrā] *num.* fifteen. పంద్రఱ. పదిహేను.
 పక్కా-కీ- [pakkā-kī-] *vt.* to decide, settle.
 పక్కీ [pakkī] *n.* bamboo strip. వెదురు బద్ద. రోతగ వాసన్ పొర్రో పక్కీంగ్ పాంతేర్. Bamboo strips are fastened

(horizontally) on the beams of a house (usually for attaching tiles). ఇంటిలో వాసాల పై బద్దలు కొట్టతారు.

పగ్గి-కీ [pagrī-kī] *vt.* to spread out on the ground. కేలనా. జొన్నంగ్ నూసింగ్ ఆతెకే బూడ్ యెద్దితే పగ్గి కీంతేర్. When weevils come in the millet it is spread out on the ground in the sun. జొన్నలలో పురుగులు అయితే ఎండ బెట్టుతారు.

పగ్గి-మా [pagrī-mā] *vi.* to be spread.

పజ్జ (పెజ్జె) [pajja (pejje)] *adv-ppn.* behind, after, since. కే షీతే. వెనుక.

పటాకా [paṭākā] *n.* firework. బెటు.

పటాడి [paṭāri] *n.* the Pardhan caste, hereditary musician of Gonds. ప్రధాన్ (కులంపేరు). మర్మిన్గ పటాడి పేప్రెంగ్ ఉహ్మాంతోర్. During weddings the * play (blow) the 'phepre' (woodwind) instruments. పెండ్లిలో ప్రధాన్ వారు సన్నాయి వాయిస్తారు. *See:* పాట.

పట్- [paṭ-] *vi.* to lie down, sleep.

పట్కా [paṭkā] *n.* turban with a 'train' of cloth at the back, worn only by men. రుమ్మలు. *See:* పాగోటా.

పట్టా [paṭṭā] *n.* belt. ఛేటి. దట్టి. సాడ కాండిర్ ఆంగ్డే కోస్కీసి పట్టా కెరంతేర్. School boys having tucked in their shirts wear a belt. బడి పిల్లలు చొక్క తోపల వేసి బెట్టు వేసుకుంటారు.

పట్టి [paṭṭi] *n.* area, region. భాగ.

పట్పటి [paṭpaṭi] మోటర్ సైకిల్.

పడానా [paṛānā] *adj.* old. పురానా. పాతది.

పడానోర్ [paṛānōr] *n.* old man. పురానా.

పడింగ్ [paṛiṅg] *clitic.* entirely (occurs only after the word 'narka' night). బెలకూన.

పడిద్ [paṛid] *n.* wilderness, barren area. బియాబాన. మరక, పొదేలంగ్ మనోంగ్, అద్ జాగతున్ పడిద్ ఇంతేర్. Where there are no trees and bushes, that place is called a wilderness. చెట్లు, చేమ ఉండని ఆ స్థలమును పడిద్ అంటారు. గాయ్కీర్ సారింగ్ తిన్నె పడిద్నగ మూరంగ్

ఆపుసీంతేర్. Cowherds in order to eat chapatis (bread) stop their cows in a barren area. ఆవులను కాసేవారు అన్నము తినుటకు ఆవులను మైదాన ప్రాంతములో నిలుపుతారు.

పడి [paṛi] *n.* ladle.

పడి [paṛi] *n.* point in a game.

పడియా [paṛiyā] *n.* comb (large, double-sided, used by ladies). దువ్వెన.

పడెమేన్ [paṛemēn] *adjl.* quarter. ఉంది సారిత నాలుంగ్ టుక్డెంగ్ కీతెకే ఉంది టుక్డెత్ పడెమేన్ ఇంతేర్. If we break bread into four pieces, we call one of the pieces a quarter. ఒక రొట్టెను నాలుగు ముక్కలు చేస్తే ఒక ముక్కను పావు అంటారు.

పడ్డ [paṛḍḍa] *n.* cow calf, heifer. ఆడ దూడ.

పడ్డాంగ్ [paṛsāṅg] *n.* cold (to have a cold).

పతంగ్ [paṭang] *n.* kite (that children fly). పతంగ. గాలి పటం.

పట్టి [paṭṭi] *n.* blade.

పత్పార్ [paṭpār] *n.* upbringing. పాలన-పోషణ. పెంపకం. వోస్ బెయే-బాబాల్ సెల్లేర్, అదేన్ లాసి మొమొట్ పత్పార్ కీంతోం. He is an orphan (parents are not there), so we brought him up. ఆయనకు అమ్మా నాన్నలు లేరు అందుకని మేము అతనిని పెంచుతున్నాము.

పత్రంగ్ [paṭran] రేకులు.

పత్తో [paṭtō] *adj.* thin (used for flat things).

పద్ది [paḍḍi] *n.* pig. స్వగర. పంది.

పద్దుర్ [paḍḍūr] *n.* end portion of a dhoti.

పద్నా₁ [paḍnā] *n.* sharpness.

పద్నా₂ [paḍnā] *adj.* wet soil, almost muddy.

పన్నాస్ [pannās] *num.* fifty. పचाస. యాభై.

పన్నె [panne] *n.* muscle. కండరము. కాండిర్ కర్నెకే కెయ్ ముడ్డుసీసి పన్నె తోహంతేర్. When boys play they flex their arms to show off their muscles. పిల్లలు ఆటలాడు కొనే ముందు చేతిని ముడిచి కండలు చూపుతారు.

పన్నె [panne] *See:* పెన్నె.

పరాడ్ (తరాస్) [parād (tarās)] *n.* kind of snake with spots on its body.
 పరాత్ [parāt] *n.* plate (large). పరాత్నగ బాయిక్ పిండి పిస్కుంతంగ్. Ladies knead flour on a large plate. పళ్ళెములో ఆడవారు పిండిని పిసుకుతారు.
 పరీ- [parī-] *vi.* to fly. కక్తనా. ఎగిరింది.
 పరేందా [parēṇḍā] *adj.* year before last.
 పర్- [par-] *vi.* to be able.
 పర్కాడా [parkārā] *n.* track, marks, line.
 పల్₁ [pal] *n.* tooth, tusk, fang. దౌత. దంతాలు.
 పల్కేనే కాత్రి-కీ- [palkē kātī-kī-] to bite off with the teeth. కష్టింగ్ కొట్టి సీపి నూల్ దున్ పల్కేనే కాత్రి- కీంతోర్. The tailor bites off the thread with his teeth. బట్టలు కుట్ట దర్జి దారమును పళ్ళతో తెంపుతాడు.
 పల్₂ [pal] *n.* dawn. ప్రభాత.
 పల్ వీయ్- [pal vīy-] *vi.* to dawn.
 పల్లా [pallā] *n.* plain, meadow, cleaned-up place. రూఖా. నీటిగ.
 పసీ-కీ- [pasī-kī-] *vt.* to deceive. భరమానా. మోసం చేయుట.
 పస్తిస్ [pastis] *num.* thirty-five. ప్తీస.
 పస్పర [paspara] *n.* the scraps of rice left over after eating. అంట్లు.
 పహారా (టహారా) [pahārā (ṭahārā)] *n.* finger board of musical instrument.
 పహిలే [pahilē] *adv-ppn.* first, at first, earlier, before. మొదలు. *See:* మొదోల్.
 పహ్జా [pahje] *adj.* is necessary, needed. జరూరీ.
 పహ్నా [pahna] *adj.* 1) wet. పచ్చిది. 2) raw, green, tender.
 పా- [pā-] *vt.* to beat, strike. ధీరనా. కొట్టు.
 పాంజోల్ [pāṅjōl] *n.* anklet (chain). అందె.
 పాంత [pānta] *n.* large pot for heating bath water. నీళ్ళు కాగించేకుండ.
 పాక్తి (మర్రా) [pākṭi (marrā)] *n.* fig tree. పేక.
 పాగోటా [pāgōṭā] *n.* turban with a 'train' of cloth at the back, worn only by men. రుమ్మలు. పాగోటా (పట్టా) దొప్పా డండారి

యేందంతేర్. Having tied a turban, the 'dandari' dancers dance. పట్టా కట్టి దండారి ఎగురుతారు. *See:* పట్టా.
 పాజుడ్ [pājūr] *n.* cloth. కపకా. బట్టలు.
 పాచ్వి [pācvi] *n.* naming ceremony. పురుడు.
 పాట₁ [pāṭa] *n.* song, tune. గానా. పాట.
 కాండిర్- పేకింగ్ పాట వార్సేర్ మంతేర్ The children are singing a song. అబ్బాయిలు, అమ్మాయిలు పాట పాడుచున్నారు. *See:* పటాడి.
 పాట₂ [pāṭa] *n.* small beam. *See:* వాసా.
 పాటబండా [pāṭabandā] స్నానం చేయుబండ.
 పాటి [pāṭi] *n.* board, plank, slate. పటరా. చెక్క. పలక.
 పాటూం పోరి [pāṭūm pōri] *n.* young of a goat or a sheep (f.). మేక పిల్ల.
 పాట్ [pāt] *n.* second marriage. పాటు (2వ పెండ్లి).
 పాట్లాల్ [pāṭlāl] *n.* headman of village. గ్రామ పెద్ద మనిషి. నాటున్ వొరోర్ పాట్లాల్ మందంతోర్. In each village there is one headman. ఊరికి ఒక్కక్క పటోల్ ఉంటారు.
 పాట్లే [pāṭlē] *n.* headman's wife.
 పాడీ₁ [pārī] *n.* obstruction (dam), used to trap fish.
 పాడీ₂ [pārī] *n.* clan, surname. ఇంటిపేరు.
 పాడీతోర్ [pārītōr] *n.* fellow clan member (m.).
 పాడీతా [pārītā] *n.* fellow clan member (f.).
 పాడ్-ఆ- [pād-ā-] *vi.* to be spoilt. చెడిపోయింది.
 పాతి [pāṭi] *n.* row of bulls for threshing paddy.
 పాతూర్ [pātūr] *adj.* thin, dilute, watery, weak, adulterated, impure.
 పాన్ గోబే [pān gōbē] *See:* గోబే.
 పాన్ఘాట్ [pānghāt] నీళ్ళరేపు.
 పాపే₁ [pāpē] *n.* uvula. అతిజివ్వా.
 పాపే₂ [pāpē] *See:* సురీపాపే.
 పాప్ [pāp] పాపము.
 పాయద [pāyda] *n.* profit, use.

పాయద యేత్- [pāyda yēt-] *vt.* to make use of.

పాయదతే అర్- [pāydatē ar-] *vi.* to be useful.

పాయరీ [pāyri] *n.* step. పగ.

పాయలి [pāyli] *n.* measure for measuring grain. మానిక.

పారండు [pārandu] *num.* పన్నెండు.

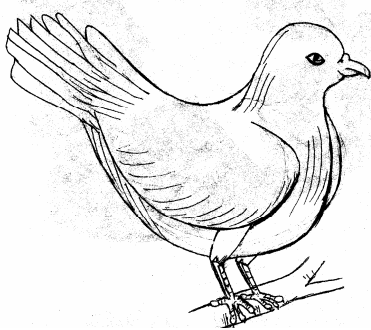
పారా₁ [pārā] *n.* aerial root of a banyan tree.

పారా₂ [pārā] *vt.* to bless (as in marriage).

పారింగ్-బొడ్డింగ్ [pāriṅg-bodḍiṅg] *n.* amount (clothes, etc) given to the bride's father by the bridegroom.

పారీ₁ [pārī] *n.* dowry. దక్షిణ. వియ్యంకుడు.

పారీ₂ [pārī] *n.* son's father-in-law, daughter's father-in-law.

పారేవా (పిట్టే) [pārēvā (pittē)] *n.* rock pigeon, homing pigeon. కఖగర. పాపురము. నహ్మనే పారేవంగ్ పోస్కింతేర్. In the villages pigeons are raised. ఊరుళ్ళలో పాపురాలను పెంచుతారు.

పార్యాక్ [pāryāk] *n.* the assembly in which the members of the bride's party and the bridegroom's party sit together during marriage. వియ్యంకురాలు.

పార్యాడ్ [pāryār] *n.* son's or daughter's mother-in-law. వియ్యంకు ఆమె.

పాలకి [pālaki] *num.* లక్ష.

పాలా [pālā] *n.* tender leaf. ఆకు.

పాలాన్-కీ- [pālān-kī-] *vt.* to waken.

పాలూండీ (మర్రా) [pālūṅḍī (marrā)] *n.* ray tree. పెక్క. జీల్లేడు (చెట్టు).

పాలె [pāle] *n.* stick which is attached to the plough in order to hold it at a higher level. నాగలికి అనుకొని ఉండే కట్టె.

పాలే [pāl] *n.* milk. ద్దూ. పాలు. మొడ్డె, మొడ్డల్ బెయేన పాలే ఉంటేర్. Mothers feed milk to their babies. అమ్మాయి, అబ్బాయి తల్లిపాలు త్రాగుతారు.

పాలే-నియ్ [pāl-niy] *n.* ghee. నెయ్యి.

పాలే గొమ్మి [pāl gomtri] *n.* cow's urine. ఆవు మూత్రము.

పాలీక్ [pālīk] *n.* palanquin (a covered chair or bed carried on two poles by bearers).

పావే-మా- [pāvē-mā-] *vi.* to be got, be obtained.

పాస [pāsa] *n.* loop of snare, trap, noose.

పాసోడీ [pāsōḍī] *n.* blanket. కంబళ. పీని గాలుం పాసోడీ ముచ్చి నర్మంతేర్. In winter we sleep having covered ourselves with a blanket. చలికాలం గొంగాళి కప్పి పడుకుంటారు.

పాస్ [pās] *n.* blade of agricultural implement. పలుగు.

పాస్కే- [pāsk-] *vt.* to dislike. కాండి పేడిన్ పాస్కేతోర్. The boy dislikes the girl. అబ్బాయి అమ్మాయిని అయిష్ట పడ్డాడు.

పాస్రీ [pāsri] *n.* weighing stone. See: తాగ్డీ.

పింజ్రా [piṅjra] *n.* cage. పంజరము. రాగో పింజ్రాత్ రొప్పో మందంత. The parrot lives inside a cage. చిలుక పంజరంలో ఉంటుంది.

పిండి [piṅḍi] *n.* flour. ఊర. పిండి. జొన్న పిండితంగ్ సారింగ్ తుజంతంగ్. They make 'roti' (bread) from 'jowar' flour. జొన్న పిండితో రొట్టెలు చేస్తారు.

పిట్ట [pittē] *n.* bird. పక్షి. పక్షి.
 పిట్టే-పురాడ్ [pittē-purār] *n.* the birds (generic term meaning all the birds).
 చుడూర్ డగూర్ సమ్మి పిట్టేన్ పిట్టే-పురాడ్ ఇంతేర్. Together (collectively), the small and big birds are called *. చిన్న పెద్ద పిట్టను పిట్ట గువ్వ అంటారు.
 పిడి- [piri-] *vi.* to be boiling hot.
 పిడ్- [pir-] *vi.* to pop (grain).
 పిడూస్- [pirūs-] *vc.* to dry, parch (grain).
 మ్మఖనా. పంచమిత్ నేటి లోహంగ్ పిడుసంతేర్. On the 'panchami' festival day (various) grains/lentils are parched (fried without oil). పంచమి రోజు ప్యాలాలు చేస్తారు.
 పిడ్కా [pirkā] *n.* tile. పెంకటిల్లు.
 పిడ్చ- [pirc-] *vi.* to grow grey (haired). తెల్ల వెంట్రుకలు.
 పిడ్చ [pirp] *n.* bamboo matting. తడక.
 పిత్తుడ్ [pittur] *adj.* brass. పీతల. ఇత్తడి.
 పియాల్ [piyāl] *adj.* by day. పగలు.
 పియాల్-పోడ్డ్ [piyāl-pōrd] *advl.* all day long. పగలంత. ఖేతి కాం కియ్యలీర్ పియాల్-పోడ్డ్ కాం కీంతేర్. Those who work in the fields work all day long. వ్యవసాయ పనులు చేసేవారు దినమంత పని చేస్తారు.
 పియ్య [piyya] *n.* calf of cow. లేగ, దూడ.
 పియాంగ్-కాల్క్ [piyāng-kālk] *n.* cattle (pl.). ఆవులు, బర్రెలు, మేకలు. నాట్నంగ్ సమ్మి చుడూర్ డగూర్ డోర్యలికున్

(జన్వర్తున్) పియాంగ్-కాల్క్ ఇంతేర్. All the small and big animals of the village are (collectively) called cattle.
 ఊరిలోని చిన్న పెద్ద జంతువుల, తెగదూడలు అంటారు.
 పిరాది [pirādi] *n.* complaint. శికాయత.
 పిరుత [piruta] మొల్పింది.
 పిర్ [pir] *n.* rain. బారिश. వర్షము, వాన.
 పిర్-గాలుం [pir-gālum] *n.* the rainy season, monsoon. వర్షకాలము. ఆకాడి తల్ కార్తి వేరి పిర్-గాలుం ఇంతేర్. The time from July to November is called the rainy season. ఆకాడి నుండి కార్తి మాసం వరకు వర్షకాలం అంటారు.
 పిర్-యేర్ [pir-yēr] *n.* rainwater.
 పిర్- [pir-] *vi.* to have gone out (a fire is extinguished, or seeds sprouted). ఆరిపోయింది.
 పిర్నే [pirnē] *adv.* three days from now.
 పిర్పిహూ (పిట్టే) [pirpīhō (pittē)] *n.* koyal (kind of bird). కోకిల.
 పిల్లా [pillā] *n.* young of animal. పిల్ల.
 పివ్వాల్ [pivrāl] *adj.* light blue. పీల. నీలి.
 పిసంగ్ [pisang] *n.* madness. పిచ్చితనము.
 పిస్సాల్ [pissāl] *n.* mad person (m.). పిచ్చివాడు, పిసోడు. వదూర్సెర్ మన్వన్ పిస్సాల్ ఇంతేర్. A person who goes on talking (to himself) is called a mad person. బాగా వాగ్ వానిని పిచ్చోడు అంటారు.
 పిస్సే [pissē] *n.* mad person (f.).
 పిస్- [pis-] *vi.* to be saved, spared, be alive, survive. బచనా.
 పిసూస్- [pisūs-] *vc.* to save. బచా.
 పిస్మాడ్ [pismār] *n.* salvation, saving. మ్మక్తి.
 పిస్తా [pistā] బ్రతికింది.
 పిస్కా- [piska-] *vt.* knead, squeeze. పిండి కలుపుట.
 పిహ్- [pih-] *vt.* to extinguish, (to cover?).
 పిహ్కా- [pihk-] *vi.* to break wind, to fart.
 పిహ్కా [pihkā] *n.* fart.

పీ- [pī-] *vt.* to hold, seize. पकड़ना. పట్టు.
 పీంగ్ [pīng] *n.* human excrement.
 పీంజీ (మర్తా) [pīnjī (marrā)] *n.* kind of tree.
 పీచీ [pīcī] *n.* oil cake. అంబడిత నియ్
 తెండ్తెకే పీచీ పెసియంత. After extracting
 oil from rosella, an oil cake comes out.
 అంబలి యొక్క నూనె తీస్తే పీచు
 వెలుతుంది.
 పీడీ- [pīrī-] *vt.* to screw.
 పీని [pīni] *n.* cold. ज़ुकाम. చలి.
 పీని-గాలుం [pīni-gālum] *n.* the cold
 season, winter. చలికాలము.
 పీపా [pīpā] *n.* square-shaped cooking oil tin.
 డబ్బా.
 పీరి [pīri] *n.* straw, fodder, hay. పీరి మూరంగ్
 కోందన్ వాట్టే కాం సీంత. The straw is
 giving to the cows and bullocks. వరి
 గడ్డి ఎడ్లకు వెయ్యుటకు పనికి వస్తుంది.
 పీరికప్పు [pīrikuppa] *n.* haystack. వరిగడ్డ.
 పీర్ [pīr] *n.* pregnant stomach, (womb?).
 గర్భము.
 పీర్- [pīr-] *vt.* to squeeze out. निचोड़ना.
 తియ్యడము.
 పాల్ పీర్- [pāl pīr-] *vt.* to milk. दूहना.
 పాలు తియ్యడము. బాయి హెర్మిత పాల్
 పీర్సేర్ మంత. The lady is milking the
 buffalo. అక్క బరె పాలు తీస్తుంది.
 పీర్- [pīr-] *vt.* to wring (clothes).
 పుండ్- [pund-] *vt.* to know, guess. जानना.
 పుకీ-కీ- [pukī-kī-] *vi.* to fire (gun).
 పుకోట్ [pukot] *adj.* free. పుక్కము.
 పుజాంకన హార్ [puñākna hār] పూలదండ.
 పుజార్ [puñār] *n.* flower. फूल. పువ్వులు.
 పేకింగ్ తల్లద వేనిద్దా పుజార్ దొసంతంగ్.
 Girls put a flower in the plait on their
 head. ఆడ పిల్లలు జడలలో పూలు
 పెట్టుతారు.
 పుజార్ గోబే [puñār gōbē] *See:* గోబే.
 పుజారి [pujāri] *n.* Kolam man. కొలామి (జాతి
 పేరు).
 పుట్- [puṭ-] *vi.* to be gotten, born, found,
 discovered.

పుట్వాల్ [puṭvāl] *n.* birth. जन्म.
 జన్మించుట.
 పుటూస్- [puṭūs-] *vc.* to get, acquire,
 procure, search and find. पाना.
 సంపాదించుట, ఆర్జించుట.
 పుడీ [purī] *n.* insect, worm. कीड़ा. పురుగు.
 పుడీ- [purī-] *vi.* to proliferate, infest
 (insects in fruit, or wound on an
 animal). పిర్ గాలుం మూరంగ్ పుడితెకే
 పుడ్కీ ఆంతంగ్. During the rainy season
 worms (maggots) infest a wound on
 cows. వర్ష కాలం జంతువులకు పుండ్లు
 అయితే పురుగులు పడుతాయి.
 పుడ్పూల్ [purpūl] *n.* urad dhal (kind of
 lentil). మినుములు.
 పుట్టి [putti] *n.* anthill. పాము పొట్ట. పుత్తిత్ గ
 గూడంగ్ కీసీ హుద్రి మందంత. White ants
 having made a nest live in an anthill.
 పుట్టలలో చెదలు ఉంటాయి.
 పునాక్ [punāk] *n.* full moon. పూర్ణిమ.
 పున్ [pun] *n.* sore, boil, wound. పుండు.
 పున్- [pun-] *vt.* to solve a riddle.
 చెప్పడము.
 పురవ్ [purav] సాక్ష్యము.
 పురాడ్ (పిట్టి) [purār (pitṭē)] *n.* bronze-
 winged dove.
 పురాడ్-దేగో (పిట్టి) [purār-dēgō (pitṭē)] *n.*
 pigeon hawk.
 పురున్ సారీ [purun sārī] *n.* kind of
 sweetmeat. బూరె, పొల్లల్.
 పురే-మా- [purē-mā-] *vi.* to suffice. ఇచ్చోర్
 గాటో ఇచ్చోర్ మందిత్ పురే- మాయర్?.
 Will this much food be sufficient for
 this many people?. ఇంత అన్నము ఇంత
 మందికి సరిపోతుందా?
 పుర్కా [purkā] *n.* kind of gourd used for
 making dishes, spoons, bottles,
 musical instruments. సోరకాయ. తొల్లెత
 జమానాతే పుర్కాతే యేర్ ఉండీర్. In olden
 times (long ago) they used to drink
 from a 'purka'. పూర్వపు కాలంలో

చేదుబుర్రాతో తయారు చేసిన దానితో నీరు త్రాగేవారు.

పుర్రా [purkā] సోరకాయ.

పుర్కి [purki] *n.* louse (lice). పుర్కింగ్ పేకినంగ్ తల్లన్గ జాద మందంతంగ్. Girls' heads have a lot of lice. పేలు ఆడపిల్లల తలలో ఎక్కువగ ఉంటాయి.

పుర్తా [purtā] *adl.* sufficient, enough, adequate. కాఫీ. నా పుర్తా ఇరా. Keep enough for me. मेरे लिये रखो. నా వంతు ఉంచు.

పుస్తక్ [pustak] *n.* book. किताब. పుస్తకం.

పుస్తె [puste] *n.* pendant of necklace. మంగల సూత్రం.

పుహ్-₁ [puh-] 1) *vt.* to harness. 2) — *vi.* to be troubled, face difficulty.

పుహ్-₂ [puh-] *vt.* to wet. भिगोना.

పూజ [pūja] *n.* worship. आराधना. పూజ.

పూడే [pūdē] *n.* vagina. పూకు.

పూడ్- [pūr-] 1) *vt.* drive. నడుపు. ఇవ్ లూన పూడ్సేర్ మంతంగ్. They are riding the moped. వీరు లూన నడుపు తున్నారు. 2) — *vt.* to chase.

పూనా [pūnā] *adj.* new (nm.). नया. కొత్త.

పూనోర్ [pūnōr] *adj.* new (m.). नया.

పూరీ [pūrī] *n.* part of the honey-comb where the honey is. తేనెతట్టు.

పూరో [pūro] *adj.* all, the whole. పూర్తి.

పూరో-కీ- [pūro-kī-] *vt.* to complete, finish. పూర్తిగ.

పూర్- [pūr-] *vi.* to get wet, be wet. తడుచుట.

పూసి-కీ- [pūsi-kī-] *vt.* to question, ask. పరిచయం చెయుట. వెర్తల్ ఆసీ సొత్తెకే చొకొట్ పూసి- కీతేర్. The guest having gone was received well (lit. asked good questions) . చుట్టమైయి వెళితే చాల మర్యాద చేస్తారు.

పూస్ (-మహినా) [pūs (-mahinā)] *n.* month 10 of the Gond year (December-January). పుష్యం.

పెండ్యా [penḍyā] *n.* bundle of grass (tied together). గఠరీ.

పెందో [pendō] *n.* riddle. పొడుపు కథ. నర్కాక్ తడ్మిన్గ ఉచ్చి పెందోంగ్ వాటంతేర్. (ఉదా: ఆకి మరాం బాకీ? సాప). At night having sat by the fire they say (lit. throw) riddles. (e.g. What is behind the leaf? Brinjal). రాత్రి పూట నెగళ్ళ ముందర కూర్చోని, సామేతలు, పొడుపు కథలు చెప్పతారు.

పెందో పుంద్- [pendō pund-] *vi.* to guess a riddle.

పెట్టి [petṭī] *n.* stomach. కడుపు.

పెడే [perē] *n.* seed, stone of fruit (other than mango). గింజ. కాపుస్ పెడే వాష్టె ఉర్నంతేర్. Cotton seed is planted in the field. పత్తి గింజలు చేనులో నాటుతారు. See: టోయీ.

పెత్తే [petṭē] *n.* ant. చీమ. పెత్తెంగ్ సాకుడ్గా ఆంతంగ్. Ants come in the sugar. చీమలు చక్కెరలో అవుతాయి.

పెన్నే [pennē] *n.* frog. मेंढक. కప్ప.

పెయ్- [pey-] *vi.* to be split.

పెయూస్- [peyūs-] *vc.* to split. కటింగ్ తడ్మిద్గా యెదన్సాటి పెయ్యుసంతేర్. They split wood in order to burn wood at the fire. కట్టలను మండుటకు పొయ్యిలో పెట్టుతారు.

పెయ్సా [peysā] *n.* money. పేసా. రూపాలు.

పెరా బొక్కి [perā bokki] *n.* honeycomb of large bees. పెద్ద తేనె. See: బెరాల.

పెరేండే [perēṇḍē] See: పరేండా.

పెరేక్ [perēk] *n.* rice (pl.). चावल. బియ్యము.

పెర్- [per-] *vt.* pick up.

పెర్సా [persā] *adj.* big (nm.), older woman. అక్క. పెద్దది.

పెర్సోర్ [persōr] *adj.* older man, big, fat, important (m.). అక్క. పెద్దవారు.

పెర్సా పేన్ [persā pēn] *n.* the big god; one of the Gond gods, the big god.

పెర్సా బొట్టా [persā bottā] *n.* thumb. అంగుఠి.

పెసి- [pesi-] *vi, vt.* to go out, come out, bring out, emerge, rise (sun). ఎల్లడం.

పెసెల్క్ [peselk] *n.* moong dhal (kind of lentil), green gram pulse (pl.). పెసలు.

పేండా [pēṇḍā] *n.* anus. గుద్ద. గుద్ద.

పేకూర్ [pēkūr] *n.* children (pl.). కుమారులు.

పేకూర్-వేకూర్ [pēkūr-vēkūr] *n.* many children. కుమారులు.

పేటి [pēṭi] హోయీని.

పేడాల్ [pēḍāl] *n.* boy, son. బాలక. కొడుకు, బాలుడు.

పేడి [pēḍi] *n.* girl. అమ్మక. కూతురు, బాలిక.

పేన్ [pēn] *n.* god. కేశవ. దేవుడు.

పేన్-గడా [pēn-garā] *n.* holy place, place where god is kept. దేవుని స్థలము.

పేపి [pēpi] *n.* fathers elder brother, mother's elder sister's husband. పెద్ద నాన్న.

పేప్రే [pēprē] *n.* kind of woodwind instrument. సన్నాయి.

పేమ్ [pēm] భూమిలో దాన్యం ఉంచుసొరంగం.

పేరి [pēri] *n.* mother's elder sister, father's elder brother's wife. పెద్దమ్మ.

పేల్క్- [pēlk-] *vi.* to defecate. పాఖానా. మరుగు దొడ్డు.

పేవ్ [pēv] *n.* step of a ladder. నిచ్చెన మధ్యనవున్న చెక్క.

పొంటిన్ [poṇṭin] *n.* pen. కలము.

కెట్టే-పొంటిన్ [ketṭē-poṇṭin] *n.* pencil (lit. stick pen). పెన్సిల్.

పొక్నే [poknē] *n.* swollen area. ఉబ్బడము.

పొట్ [pot] *n.* skin of fruit, fish, husk. పొట్టు. కేర పండి తింటే పొట్ పెక్కి కీంతేర్. Having eaten a banana they throw away the peel. అరటి పండు తిని తొక్క పారెస్తారు.

పొట్టి [pottṭi] *See:* టుప్పి.

పొత్తి- [pot-] *vi.* to fan into flame, light, blaze, burn. మండుట.

పొత్తు- [potṭu-] *vc.* to light, burn. గాట్ అటన్ సాటి సొద్దెడగా తడ్డి పొత్తుసంతేర్. In order to cook food they light the fire at the fireplace. అన్నము వండుటకు పొయ్యిలో అగ్గి చేస్తారు.

పొత్తంత [pottanta] మండుతుంది.

పొదూర్ [podūr] *n.* insides, entrails. పేగు.

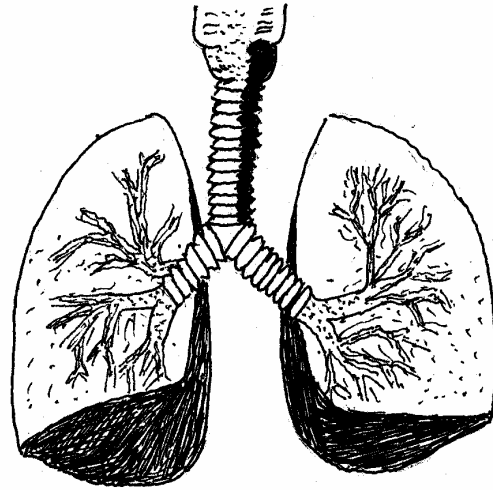
పేండా పొదూర్ [pēṇḍā podūr] *n.* bowels. ఎర్రటి పేగు.

పొదేలా [podēlā] *n.* small tree, bush, shrub. పొర్రు.

పొద్- [pod-] *vi.* to go inside, enter.

పొప్పయ్ (మర్తా) [poppay (marrā)] *n.* papaya tree. ఛెక్క. బొప్పాయి (చెట్టు).

పొప్పొటా [poppōṭā] *n.* bubble.

పొప్పొస్ [poppōs] *n.* lungs.

పొయూస్ [poyūs] *vt.* to season (curry). తొక్కనా. తాలింపువేయు.

పొరొడ మోటార్ [poroḍa mōṭār]

See: కర్కోడా.

పొరోల్ [porōl] *n.* name. నామ. పేరు.

పోర్కే (తరాస్) [porkē (tarās)] *n.* water-snake.

పోర్కే (మర్రా) [porkē (marrā)] *n.* kind of tree. పరికి (చెట్టు).

పోర్రో [porro] *adv-ppn.* on, upon. పైన, మీద.
పోరోడల్ [porroḍāl] *adv.* from above. పై నుండి.

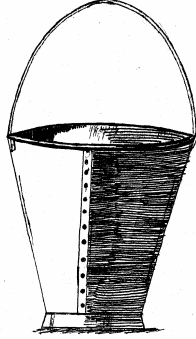
పోలేసా (మర్రా) [polēsā (marrā)] *n.* kind of tree. ఛెక.

పోవ్వా [povvā] *n.* flute. వంశీ.

పోహాన్యాల్ [pohānyāl] *See:* వెర్లల్.

పోహూన్చార్ [pohūncār] *n.* a big meal together before guests leave (last supper).

పోహ్పా [pohpā] *n.* big chisel.

పోహ్రా [pohrā] *n.* bucket. బాగడి. బొకనా.

పోంచే-మా- [pōncē-mā-] *vi.* to reach.
చేరడము. మిమెట్ సమ్మిర్ ఇగ్గే సక్తే
పోంచే-మాయన. You must all reach here (tomorrow) morning. మీరందరు ఇక్కడ ప్రొద్దునే చేరుకోవాలి. *See:* యెవ్-

పోంజ్ [pōnj] *See:* కొర్-పోంజ్.

పోండ్- [pōṇḍ-] *vt.* to put on, wear, (draped clothes such as dhoti). కట్టుకోవడము.
డందారిత్ సమ్మిర్ దోత్రంగ్ పోండ్పి
యేందంతేర్. The 'dandari' dancers all put on their 'dhotis' and dance.
దందారిలో అందరు ధోవతులు కట్టి నృత్యం చేస్తారు.

పోజ్- [pōj-] *vi.* to flow, drown, wash away, overflow. బాగనా. కుహిత యేర్ నించీ
పోజంత. Having been filled the well

over flows. బావిలో నీరు నిండి పొంగి పొర్లుతుంది.

పోచమ్మ [pōcmma] *See:* అవ్వల్.

పోడ్ [pōr] *n.* boil, pustule.

ఫొట్కుడి (పోడ్-కుడి) [photkuri (pōr-kurī)] 1) *n.* chicken pox. 2) insect bites.

పోర్డ్ [pōrd] *n.* sun. సూర్యుడు.

పోర్డ్-పెసినాల్ [pōrd-pesināl] *n.* daybreak, sunrise. భోర.

పోర్డ్ (మీన్) [pōrd (mīn)] *n.* kind of fish.

పోతి [pōtī] *n.* necklace of married woman. మంగలసూత్రం. నల్లపూసల మంగల సూత్రం. నొవ్రిన్గా నొవ్రాల్ పోతి దొహంతోర్. The groom ties the marriage necklace (mangal sutra) on the bride. వరుడు వధువు మెడలో మంగళ సూత్రం కట్టుతాడు.

పోతే [pōtē] *n.* large bag.

పోద్రెక్ [phōrdrek] *advl.* afternoon. మధ్యాహ్నం.

పోనడ్ [pōnar] *n.* kind of pigeon that lives in the forest. కబూతర్. పోనడ్ పిట్టెంగ్ కేడతె మందంతంగ్. Wild pigeons live in the forest. గువ్వ రకపు పక్షులు అడివిలో ఉంటాయి.

పోయ్-₁ [pōy-] *vi.* to smoke (fire).

పోయా [pōyā] *n.* smoke, fume. ధూమ్; ధూమ్. పొగ.

పోయ్-₂ [pōy-] *vi.* to flower. ఫూలనా.

పూస్తుంది. మర్క మర్రా సాదన్ సాటి పోయంత. The mango tree flowers in order to (bear) fruit. మామిడి చెట్టు కాయలు కాసుటకు పూలు పూస్తుంది.

పోరా (-మహినా) [pōrā (-mahinā)] *n.* month 5 of the Gond year (July-August). శ్రావణం.

పోరాడ్ [pōrār] *n.* mother in law, wife's mother, husband's mother. అత్తమ్మ. బయ్కొన బెయ్ నాక్ పోరాడ్ ఆంతా. My wife's mother is my mother in law. భార్య తల్లి నాకు అత్త అవుతుంది.

పోరి [pōri] *n.* young one of animal. కోడపిల్ల.

పోర్కా [pōrkā] *n.* sapling, young tree. ఛెక.

పోసటి పోరల్ [pōsaṭi pōral] *n.* orphan boy.
ఆనాద పిల్లవాడు.
పోసటి పోరి [pōsaṭi pōri] *n.* orphan girl.
ఆనాద ఆడ పిల్ల.

పోసి-కి- [pōsi-kī-] *vt.* to train up (a child),
raise (horses, etc.).
పోహ-మా- [pōhē-mā-] *vi.* to swim
(animals).

ప

ఫడీ [pharī] *n.* small spoon.
ఫడే [pharē] *n.* hood of cobra.
ఫరాయింగ్ [pharāyīng] *n.* west. पश्चिम.
పడమర.
ఫర్రా [pharrā] *n.* small drum.
ఫాకి-కి- [phāki-kī-] *vt.* to divide, separate,
spread.
ఫాకే-మా- [phākē-mā-] *vi.* to be spread,
separated.

ఫేకి-కి- [phēki-kī-] *vt.* to throw. झोंकना.
విస్తడము. కాండి చేండు ఫేకి- కిసీర్ మంతోర్.
the boy is throwing the ball. అబ్బాయి
బంతిని విసురు తున్నారు.
ఫొట్కుడి [phoṭkurī] *See:* పోడ్.
ఫోక్రాల్ [phōkrāl] *adv.* hollow. खोखला.
ఫోడ్య [phōryā] *See:* పురున్ సారీ.
ఫోడ్రీ [phōḍrī] *n.* calf (of leg).

బ

బంటి [baṅṭi] *adv.* on what day? when. जब.
ఎప్పుడు.
బండా [baṅḍā] *n.* rock, stone. चट्टान. బండ.
బంద్-కి- [band-kī-] *vt.* to close, finish.
బంద్-ఆ- [band-ā-] *vi.* to close, finish.
బక్రా [bakrā] *See:* బోకుడ్.
బగ్గ [baggā] *adv.* where? ఎక్కడ.
బగ్గన్ [baggan] *advl.* anywhere,
somewhere. ఎక్కడైనా.
బగ్గన్-సెల్లె [baggan-selle] *advl.* nowhere.
బచ్చోంగ్ [baccōng] *pron.* how many? ఎన్ని.
బచ్చోర్ [baccōr] *pron.* how much? ఎంత.
బచ్చే [baclē] *pron.* how many? (nm.). ఎన్ని.
బచ్చీర్ [bacvīr] *pron.* how many?(m.).
ఎందరు. నీక్ బచ్చీర్ కాండిర్ మంతోర్? How
many boys do you have? నీకు ఎంత
మంది పిల్లలున్నారు.
బడీ-కి- [baṛī-kī-] *vt.* to increase. बढ़ना.

బడే-మా- [baṛē-mā-] *vi.* to increase.
बढ़ना.
బద్గా [baṛgā] *n.* medium thickness stick,
rod. छड़ी. *See:* బెడ్డే.
బద్డే [baḍḍē] *See:* బెడ్డే.
బతే [bata] *pron.* what?
బతల్ [batal] *pron.* what? ఏమిటి.
బతయ్ [batāy] *advl.* anything,
something. ఏదో ఒకటి.
బతయ్-సెల్లె [batāy-selle] *advl.* nothing
at all. ఏమి లేదు.
బత్తంగ్-పుత్తింగ్ [battaṅg-puttiṅg] *pron.*
whatever, anything, this or that.,
బత్తి [batti] *advers.* but. पर.
బత్తీస్ [battīs] *num.* thirty-two. बत्तीस.
బదూర్-బదూర్ [badūr-badūr] *adjl.*
blurred. వెడిల్- వెయ్యెన్ లక్షనోర్ కాండి
బదూర్- బదూర్ దిసంతోర్. Boys at a
distance appear blurred to old men and

women. ముసలి వాళ్ళకు దూరం నుండి కనిపించే బాలుడు మసక, మసక కనిపిస్తాడు.

బదెన [badena] *pron.* whose? (nm.).

బద్ [bad] *pron.* which, any, who (nm.).

బద్దే [baddē] *pron.* anybody (nm.) anything, somebody (nm.) something. ఎవరో ఒకరు.

బద్దే-సెల్లె [baddē-selle] *pron.* nobody (nm.) nothing.

బద్రంగ్ (బద్ రంగ్) [badraṅg (bad raṅg)] *pron.* which colour?

బద్ది-కీ- [badlī-kī-] *vt.* to change. बदलना.

బద్దే-మా- [badlī-mā-] *vi.* to change. बदलना. నావ తయ్యా బస్ నగ బద్దే మాత. My bag got changed on the bus. నా సంచి బస్సులో మారిపోయినది.

బయ్ (బై) [bay (bai)] *adjl.* much, many. बहुत.

బయ్యూ [baydā] *See:* బెడ్డే.

బవ్ [bav] *pron.* which, who, what.

బస్కే [baskē] *adv.* when? ఎప్పుడు. బస్కే వాతిట్? When did you come?. ఎప్పుడు వచ్చినారు.

బస్కేన్ [baskēn] *advl.* anytime, sometimes.

బస్కేన్-సెల్లె [baskēn-selle] *advl.* never.

బస్కే-బస్కే [baskē-baskē] *advl.* sometimes. బస్కే-బస్కే మా నాటి సూట్ల దాంతోన్. I go sometimes in order to see my village. అప్పుడప్పుడు మా ఊరు చూడడానికి వెళ్తాను.

బస్తూర్ వార్ [bastūr vār] *n.* Thursday. గురువారము.

బహన్ [bahan] *advl.* how? బహన్ . . . అహన్ . . . [bahan . . . ahan . . .] as...so.....

బహితాడ్యాల్ [bahitāḍyāl] *adj.* wild man, savage, thug, terror. जंगली.

బహ్రీ [bahri] *adv-ppn.* outside. के बाहर. బయట.

బాకీ [bākī] *n.* debt, loan. कर्ज. అప్పు. *See:* కర్జ.

బాగీ-కీ- [bāgī-kī-] *vt.* to bend. झोड़ना. పండింగ్ కొయస్ సాటి కాంతీ బాగీ-కీంతోర్. In order to pluck fruit he bent the branch. పండ్లు తెంచడానికి కొమ్మాను వంచుతాడు *See:* వరుస్-.

బాగ్రియాల్ [bāgriyāl] *adj.* curved, bent, slightly crooked. *See:* వాక్డాల్.

బాజ్ [bāj] *n.* side. వైపు.

బాతాల్ [bātāl] *pron.* of what kind? (nm.).

బాతోర్ [bātōr] *pron.* of what kind? (m.).

బాద్ర [bādra] *num.* వెయ్యి.

బాన్ [bān] *n.* arrow. బాణము.

బాపే [bāpē] *pron.* with which?

బాబాల్ [bābāl] *n.* father. పితా. తండ్రి.

బాబూర్ (మర్రా) [bābūr (marrā)] *n.* babul tree. పేక. దంత (చెట్టు).

బాబో [bābō] *n.* father. పితా. తండ్రి.

బాబ్రే (మర్రా) [bābrē (marrā)] *n.* kind of tree. పేక.

బాయి [bāyi] *n.* elder sister. అక్క.

బాయ్ లాల్ [bāylāl] *n.* eunuch. నపుंसక.

బాయ్ కొ [bāykō] *n.* wife. పత్నీ. భార్య.

బాయిక్ [bāyik] *n.* wives, ladies. అక్కలు.

బార [bāra] *num.* twelve. बारह. పన్నెండు.

బారి [bāri] *advl.* why? ఎందుకు.

బారితైకే [bārittekē; bāri-ittekē] *Variant:* బారి-ఇత్తైకే. *corr.* because, (lit. 'if say why'). क्योंकि.

బారిక్ [bārik] *adj.* thin (used for long objects such as pipes, sticks, finger, people, but not flat objects such as paper or cloth).

బార్చి [bārcī] *n.* carving tool used primarily for on wood. బార్చితే కటూల్ టావంగ్ చెక్కంతోర్. The legs of a bed are carved with a *. బాడిశతో మంచం కొళ్ళు చెక్కుతారు.

కెయ్ బార్చి [key bārcī] *n.* small tool for carving wood.

నిల్లో బార్చి [nilo bārcī] *n.* large tool for carving (digging out) wood which is swung while standing.

బార్-వా- [bār-vā-] *vi.* to flower. फूलना.
 బావన్ [bāvan] *num.* fifty-two. बावन.
 బావిస్ [bāvis] *num.* twenty-two. बाईस.
 బాసాట్ [bāsāt] *num.* sixty-two. बासठ.
 బాహ్కా-మా- [bāhkā-mā-] *vi.* to go wrong,
 be in vain.
 బిందే [bindē] *n.* vessel. बरतन.

బిచ్చెగాండల్ [biccegāṇḍal] *n.* beggar (m.).
 అడుక్కునేవాడు.
 బిచ్చెగాండే [biccegāṇḍē] *n.* beggar (f.).
 బిజ్జూరీ (మర్రా) [bijjūrī (marrā)] *n.* lemon
 tree. నిమ్మ (చెట్టు). *citrus medica acida*.
 See: లింబూ (మర్రా).
 బిత్తి [bitti] *n.* span.
 బిబూత్ (మర్రా) [bibūt (marrā)] *n.* ash tree.
 షేక.
 బియే [biyē] *n.* spouse's younger sister.
 మర్దలు.
 బిర్ [bir] *adj.* tight.

బిల్ల [billa] *n.* coin. सिक्का.
 బీ [bī] *attr.* also, emphatic particle. भी.
 కూడ.
 బీడా [bīdā] *n.* inner room. कमरा. గది.
 బీడీ [bīdī] *n.* cigar, 'bidi', local cigarette.
 బీడీలు.
 బీబాట్ [bībāt] *n.* young tiger. చిరుత పులి.
 బుక్కా [bukkā] *n.* handful (of food). ముద్దు.

బుక్కి [bukki] *n.* fine particles. పిండి (పొడర్).
 బుగ్గా [buggā] *n.* balloon, bulb.
 బుచ్చి¹ [bucci] *n.* fruit of maize.
 బుచ్చి² [bucci] *n.* little girl.
 బుజ్జేడా [bujjērā] *n.* scarecrow. బెదురు.
 బుడ్కూం [burkūm] *n.* snail.
 బుడ్కూ- [burk-] *vi.* to spring up, gush out.
 బుడ్డి [budḍi] *n.* clay pot, earthen vessel,
 dish-shaped hollow. కుండ. బుడ్డింగ్
 కుమ్మల్ కింతోర్. A potter makes pots.
 కుండలు కుమ్మరి చేస్తాడు.
 బుడ్-భావేయ్ (-మహినా) [bur-bhāvēy (-
 mahinā)] *n.* month 3 of the Gond year
 (May-June). మార్గశిరమాసం.
 బుద్దా [budlā] *n.* rear, or tail of bird.
 బుద్వార్ [budvār] *n.* Wednesday.
 బుధవారము.
 బుయ్ సేనా [buy sēnā] *n.* groundnut.
 బుయ్లీ [buyī] *n.* hemp. బుయ్లీత నోడే
 నోటంతేర్. With hemp they twist (make)
 rope. జనుమలో తాడు అల్లుతారు.
 బురుక [buruka] *n.* small pieces of trash,
 rubbish, or waste. తుక్కు.
 బుర్- [bur-] *vt.* to kiss, nuzzle. చ్ఛమనా.
 ముద్దు.
 బుర్కాల్ [burkā] *n.* tiger. బాঘ. పులి.
 బుర్సాల్ [bursāl] *adj.* furry, covered with
 hair. యెడ్డ (ఎడ్డ) బుర్సాల్ మందంత.
 Bears are covered with hair.
 ఎలుగుబంటి వెంట్రుకలతో ఉంటుంది.
 బుర్సిక్ [bursik] *n.* 1) harvest festival
 (during which freshly harvested grain
 is offered to the ancestors). 2) during
 the 'divadi' festival a small pot of rice
 is prepared with a burning wick which
 is placed at the door, and later fed to
 the animals.
 బుల్ల [bulla] *n.* hole (nest) in a tree used by a
 wood-pecker or owl.
 బూందా [būndā] *n.* collection, girls or ladies
 collect money from others in the
 village in a cloth.

బూడా [būrā] *n.* bread prepared with ghee.

బూడ్ [būd] *adv-ppn.* under, underneath.

క్రింద. టేబుల్ బూడ్ పుస్తక మంత. The book is under the table. బల్ల క్రింద పుస్తకము ఉన్నది.

బూడ్-అర్- [būd-ar-] *vi.* to fall down.

బూడ్-ఆరూస్- [būd-ārūs-] *vt.* to defeat. ఘరానా.

బూరా [būrā] *n.* feather. ఈక, రోమము.

బూర్ [būr] *pron.* who? which? (m.pl.). ఎవరు.

బూస్ [būs] బుస్సి.

బెడ్డే [beddē] *n.* bamboo stick. మాత్రల్ బెడ్డే (బయ్యూ) ఉహ్చేర్ తాకంతోర్. The old man is walking leaning on his stick.

ముసలివాడు కట్టి సహాయముతో నడుస్తారు. *See:* బడ్డా.

తుత్తారి-బెడ్డే [tuttāri-beddē] *n.* a spiked bamboo stick used for urging bullocks forward.

దాపి-బెడ్డే [dāpi-beddē] *n.* a bamboo stick with a sharpened metal spike at one end used to prod bullocks while plowing, and a blunt blade-like instrument at the other end for removing mud from the plough.

బెయే [beyē] *n.* mother. మా.

బెయే-బాబాల్ [beyē-bābāl] *n.* mother and father, parents. బెయే- బాబాల్

మాకున్ జన్మ సీతేర్. Mother and father gave birth to me. అమ్మా నాన్న మాకు జన్మానిచ్చారు.

బెరాల్ [berāl] *n.* honeycomb of large bees.

తేనెపట్టు. *See:* పెరా బొక్కి.

బెరూలీ (మర్రా) [berūlī (marrā)] *n.* the banyan tree. ఛేక. రావి (చెట్టు). *ficus bengalensis.*

బెర్రే [berrē] *clitic.* reportative.

బెర్స్- [bers-] *vi.* to grow.

బెహ్రియాల్ [behriyāl] *adj.* deaf (m.). బహరా. చెవిటివాడు. *See:* చెవ్దాల్.

బెహ్రి [behrī] *adj.* deaf (f.). బహరా. చెవిటిరాలు. *See:* చెవ్దాల్.

బేంగ్- [bēng-] *vi.* to creep, crawl.

బేంచి [bēnci] *n.* desk, table. మేజ. బల్ల.

బేకె [bēke] *adv.* where? whither?

బేంద్ [bēnd] *adv.* where?, in which side?

బేందాల్ [bēndāl] *adv.* from where?

బేందా-హక్కే [bēndā-hakkē] *advl.* from all sides.

బేచాడ్ [bēcār] *num.* forty-two. బయాలీస.

బేటి-మా- [bēṭe-mā-] *vi.* to meet. మిలనా. కలుసుట.

బేట్ బెడ్డే [bēt beddē] *n.* measuring stick made of bamboo.

బేరె [bēre] *n.* thin strip of bamboo used for tying things. బేరెలు.

బొం [boṁ] *n.* nipple. రొమ్ము.

బొకేనా [bokēnā] *See:* పొహ్.

బొక్- [bok-] *vi.* to erupt, to irritate. కొహ్క పెడత నియ్ తోల్దున్ బొక్కంత. The oil of the 'kohka' nut irritates the skin.

జీడిగింజ నూనే అంటుతే పొక్కుల వస్తాయి.

బొక్క [bokka] *n.* bone. ఆస్తి. బొక్క.

బొగ్గా [bogrā] *n.* high place.

బొట్ [boṭ] *n.* red spot on forehead. బొట్టు. హిందు బాయిక్ దాదలిర్ బొట్ కెరంతేర్.

Hindu ladies and men wear a * (spot on the forehead).

హిందువులు, పురుషులు, స్త్రీలు, బొట్టు పెట్టు కుంటారు.

బొట్టా [boṭṭā] *n.* finger. కంగళి. వ్రలు.

బొట్టే [boṭṭē] *n.* kind of fish. మఱలీ. చేప.

బొడ్స్- [bors-] *vt.* to roast, fry. భ్ననా.

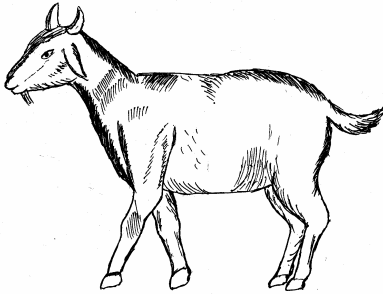
బొదేలా [bodēlā] *n.* small wild gourd.

బొమ్మ [bomma] *n.* toy, doll. బొమ్మ.

బోవల [bovla] *n.* platform for weddings. మర్మిన్ గ నొచ్చి, నొవ్రాల్ ఉదన్ సాటి బోవల వాటంతంగ్. At a marriage, in order for the bride and groom to sit, (the ladies) put a platform. పెండ్లిలో వధు, వరులు కూర్చోవడానికి గడ్డలు వేస్తారు.

బోంగా [bōngā] *n.* kind of wind instrument that produces only one note for accompaniment. సన్నాయి. పటాడి, తోయ్ టల్ బోంగా ఉహ్కంతేర్. 'Pardhan' and 'Thoytal' people play (blow) the *. ప్రదాన్, తోటి, సన్నాయి వాయిస్తారు.

బోంతా [bōntā] *n.* quilt. పీని గాలుం బోంతా ముచంతేర్. During the winter season they cover (themselves) with a quilt. చలికాలం బోంతలు కప్పకుంటారు.

బోకుడ్ [bōkuḍ] *n.* male goat. బకరా. మేకపోతు.

బోకూడ్ పిల్లా [bōkūr pillā] *n.* male young of goat or sheep. మేకపోతు (పిల్ల).

బోడీ [bōrī] *adj.* shaven-headed. బోడిగుండు.

మొడ్డై మొడ్డన మొడ్ అరైకే బోడీ కీంతేర్.

After small babies lose their umbilical cord, they have their heads shaven.

అమ్మాయి, అబ్బాయి, బోడ్డు ఉడిన తరువాత వెంట్రుకలు తీస్తారు.

బోడ్కాల్ [bōrkāl] *adj.* bald. బట్టతలగల.

బోన [bōna] *pron.* whose? (m.). ఎవరిది.

బోమూల్ [bōmrāl] *n.* Brahmin. బ్రహ్మనుడు.

బోమ్మే [bōmrē] *n.* female Brahmin.

బోర్ [bōr] *pron.* who, which (m.). ఎవరు.

బోరే [bōrē] *pron.* anybody (m.),

somebody (m.). ఎవరో ఒకరు.

బోరే-సెల్లె [bōrē-selle] *pron.* nobody (m.).

బోర్ . . . బోర్ . . . [bōr . . . bōr . . .] *pron.*

the one... the other.

బ్యానోవ్ [byānov] *num.* ninety-two. బానవే.

బ్యాన్సి [byānsī] *num.* eighty-two. బయాసీ.

బ్యాహత్తర్ [byāhattar] *num.* seventy-two.

బహత్తర.

భ

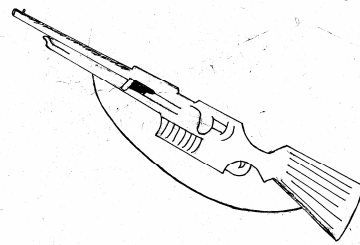
భక్తల్ [bhaktal] *n.* medicine man who uses traditional herbal (ayurvedic) medicines. పూజారి. డగూర్ భేమారి వాతెకే భక్తల్ చొకొట్ కీంతేర్. When there is a major illness the medicine man makes it better. పెద్ద రోగము వస్తే పూజారి మంచిగ చేస్తాడు.

భరోస [bharōsa] *adj.* trustworthy. ఖరా.

సమ్మకం.

భరోసతోర్ [bharōsatōr] *n.* trustworthy man.

భర్ణాడీ [bharnārī] *n.* rib cage.

భాండే [bhāṇḍē] *n.* gun. తుపాకీ.

భాజీ [bhājī] *n.* hair parting.

భాటో [bhātō] *n.* older sister's husband.

బావ.

భాడీ [bhārī] *n.* a small grain.
 భాయ్ [bhāy] *See:* బయ్ (బై).
 భాయ్-భాయ్-ఆ- [bhāy-bhāy-ā-] *vi.* to dawn.
 భావేయ్ (-మహినా) [bhāvēy (-mahinā)] *n.* month 2 of the Gond year (April-May). వైశాఖము.
 భికర్యాడల్ [bhikarvārāl] *See:* బిచ్చెగాండల్.
 భివ్డా [bhivḍā] *n.* large basket.
 భిసూడ్క్- [bhisūr-k-] *vi.* to slip, slide.
 తడయితే మీన్స్ పియనెకే మీన్స్ బయ్ భిసూడ్క్-తంగ్. At the dam, while catching fish, the fish slip (slide) a lot. చెరువులో చేపలు పట్టటప్పుడు చాల చేపలు తప్పించు కుంటాయి.
 భీడా [bhīrā] *See:* బీడా.
 భీమాల్ [bhīmāl] *n.* name of one of the Gond gods. భీము దేవుడు. సట్టి మహినా భీమాల్ పేన్ద పూజ కీంతేర్. In November-December they do 'Bheemal' god pooja. మార్గశిర మాసమందు భీమ్ దేవుని పూజ చేస్తారు.
 భూడే-మా- [bhudē-mā-] *n.* loss. నష్టపోయిండు.
 భూతీ [bhūtī] *n.* employment, work. నౌకరీ. కూళీ. నహ్కానే బాయిక్ మయనలిర్ భూతీ కాం కియ్లు దుస్రో నాటీ దాంతేర్. In the villages ladies and men in order to work (be employed) go to other villages. ఊళ్ళలోని ఆడవారు, మొగవారు కూళిపని కొరకు వేరే ఊరికి వెళ్ళుతారు.
 భూమ్కాల్ [bhūmkāl] *See:* దేవారీ.

భూయారీ [bhūyārī] *n.* cave. ఖోఱ. గుహ.
 భూయ్తాల్ [bhūytāl] *n.* worker (m.). కుళీవాడు.
 భూయ్తే [bhūytē] *n.* worker (f.).
 భూల్-మా- [bhūlē-mā-] *vi.* to forget. భీలనా. డగూర్ కేడతె సొన్సి సరి భూల్-మాతోర్. Having gone to the big forest he forgot the way. పెద్ద అడవిలోకి వెళ్ళి త్రోవ మరిచి పోయాడు.
 భేండీ [bhēṇḍī] *n.* ladies-finger vegetable (okra). శికి. బెండా కాయ.
 భేగీ-భేగీ [bhēgī-bhēgī] *See:* వెయ్య-వెయ్య.
 భేడ్కీ [bhēḍkī] *n.* wild sheep. జింక. కేడ గొర్రెత్ (గొల్లాడున్) భేడ్కీ ఇంతేర్. A wild (male) sheep is called a *. అడవి బట్ట పోతును భేడ్కీ అంటారు.
 భేబ్రే [bhēbrē] *n.* tomato. టమాట.
 భేలీ [bhēlī] *n.* jaggery, coarse brown sugar. గ్లక. బెల్లం. ఊచ్ డెండేన భేలీ కీంతేర్. They make 'jaggery' from sugarcane. చెఱుకు గడ్డ నుండి బెల్లం తీస్తారు.
 భోవ్రి [bhovri] *n.* whirlpool. సుడి.
 భోడాల్ [bhōḍāl] *adj.* yellow. ధీనా. కమ్మ. భోడాల్ మందంత. Turmeric is yellow. పసుపు పసుపు పచ్చగ ఉంటుంది.
 భోడూం [bhōḍūr] *n.* a bull dedicated to the temple to be worshipped.
 భోయాల్ [bhōyāl] *n.* fisherman. మత్తా.
 భోయే [bhōyē] *n.* fisherman's wife.
 భోరాడీ [bhōrādī] *n.* evil spirit. దయ్యం.

మ

మంగాలీ [maṅgālī] *n.* barber. మంగలోడు.
See: డాండీ.
 మంగీ (మర్రా) [maṅgī (marrā)] *n.* kind of tree. ఛేక.

మంగూర్ వార్ [maṅgūr vār] *n.* Tuesday. మంగళవారము.
 మంగ్ [maṅg] *See:* మర్గ.
 మంజే [maṅjē] *adv.* after. బాద. తర్వాత.
 మండా [maṅḍā] *n.* shelter. పందిరి.

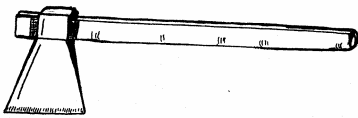
మంత [manta] *vi.* existential verb 'is', there is. ఉన్నది.
 మందా [mandā] *n.* herd, group of cattle or sheep. మంద. గొర్రెంగ్ వాలీర్ బయ్ వెల్లె మందాంగ్ గొర్రెంగ్ తరంతేర్. Shepherds bring big herds (flocks) of sheep. గొళ్ళవారు ఎక్కువ గొట్టల మందలను తెస్తారు.
 మందూడీ [mandūrī] *n.* group. దళ.
 మందే [mandē] *n.* pleasure. వినోద.
 మందే-వా- [mandē-vā-] *vi.* it is pleasing.
 మందే-పీ- [mandē-pī-] *vi.* to take pleasure.
 మంద్- [mand-] *vi.* to be, live, stay, continue.
 మన్మాడ్ [manmār] *gerund.* to stay.
 మక్- [mak-] *vi.* to hide. తిప్పనా, త్రప్పనా.
 మకీ-సీ- [makī-sī-] *vt.* to hide something. దాచుట.
 మక్కెంగ్ [makkeṅg] *n.* maize. మక్కలు.
 మగ్- [mag-] *vi.* to be healed (wound).
 మగ్గూర్ [maggūr] *n.* crocodile. మకర. మొసలి.
 మచ్ [mac] *n.* dew. పీని గాలుం నర్కక్ బయ్ మచ్ అరంతా. During the winter much dew falls. చలికాలం రాత్రి పూట చాల మంచు కురుస్తూంది.
 మజ్బూత్ [majbūt] *adjl.* strong. మజబ్బుత్. గట్టిగ.
 మటం [maṭam] *n.* temple. మందిర. మందిరం.
 మడింగ్ [maṛiṅ] బంగారు గుండ్లు.
 మడీ [maṛī] *n.* bead of a necklace. మణిపూస.
 మడూ- [maṛū-] *vi.* to be charred (for example food at the bottom of a cooking vessel). మాడింది.
 మడ్కాంజీ (మడ్కాన్) [maṛkāṅjī (maṛkāś)] *n.* kind of small fish (sg.). నల్ల చేప.
 మడ్కాస్కీ [maṛkāskī] *n.* kind of small fish (pl.). నల్ల చేపలు.
 మతీ [matī] *advers.* but. పర.
 మత్ [mat] *n.* medicine, lotion, potion, drug. మందు. భక్తల్ నాక్ ఇద్ భేమారిత మత్

సీకా ఇత్తోర్. The medicine man prescribed me medicine for this illness. పూజారి నాకు ఈ రోగం మందు ఇస్తాను అని అన్నారు.
 మన్ను [mannu] *v.* to be. ఉండు.
 మన్నే [mannē] *adv.* day after tomorrow. ఎలుండి.
 మయనల్ [maynal] *n.* man. ఆదామీ. మనిషి.
 మయ్జూ [mayjā] *n.* barber's razor, blade. మంగలోన కత్తి.
 మయ్దాన్-సొం- [maydān-son-] *vi.* to go to toilet (lit. 'field').
 మయ్యూస్- [mayyūs-] *vt.* 1) to spare, cause to remain. బాచా. 2) to cause to win.
 మరకొండల్ (తరాస్) [marakoṇḍal (tarās)] *n.* kind of snake that lives in trees. చెడుగుపాము.
 మరట్ [marat] *pron.* we (excl.). మనము.
 మరుంగ్- [maruṅg-] *vt.* to forget. మర్చనా. మర్చడం. నన్న రోస్ కొత్తంగ్ మరుంగ్సి వాతోన్. I came, having forgot the money at home. నేను డబ్బులు ఇంటికే వద్ద మరిచి వచ్చాను.
 మరూం [marūm] *adv-ppn.* behind. కే పీతే. ప్రక్కకు. వోర్ హక్కె మరూం బతల్ కీసేర్ మంతోర్. He is doing something back (behind) there. ఆయన కనిపించకుండా ఏం చేస్తున్నాడు.
 మర్క బేలంగ్ [marka bēlan] మామిడి కాయ తొక్కు.
 మర్కా (మర్కా) [markā (marrā)] *n.* mango tree. ఛెక్క. మామిడి (చెట్టు).
 మర్ద్ (మర్కా) [mard (marrā)] *n.* saj tree. ఛెక్క. మద్ది (చెట్టు).
 మర్న్దాడ్ [marndār] *n.* father's sister's daughter.
 మర్న్దూ [marndū] *n.* male cross-cousin.
 మర్మింగ్ [marmiṅg] *n.* marriage ceremony. పెండ్లిలు. కాండి ఆయి పేడి ఆయి డగూక్ ఆతెకే మర్మింగ్ కీంతేర్. Boys and girls, having become big (matured), they get

married. అబ్బాయి కాని అమ్మాయి కాని పెద్దవాళ్ళు అయ్యాక పెళ్ళి చేస్తారు.
మర్త [marra] *n.* insecticide, pesticide.

మర్త-డబ్బా [marra-dabbā] *n.* back-mounted pesticide pump.
మర్తా [marrā] *n.* tree. పేక. చెట్టు.
మర్తి [marri] *n.* son. పుత్ర. కుమారుడు.
మర్తి-ఇవ్వీర్ [marri-ivvīr] *n.* father and son (pl.).
మర్తి-మియాడ్ [marri-miyār] *n.* boys and girls, sons and daughters (pl.).
మర్త [marla] *advl.* 1) again. ఫిర. ఇంక, మళ్ళా. 2) afterwards. బాద మే. తర్వాత.

మర్స్ [mars] *n.* axe. గొడ్డలి.
మలంజ్ (మీన్) [malanj (mīn)] *n.* kind of fish. మఱలీ. చేప పేరు.
మలెద [maleda] *n.* రొట్టె ముక్కలు బెల్లం.
మల్ [mal] *n.* peacock. నెమలి.
మల్-పట్టా [mal-pattā] *n.* peacock feather belt.
మల్- [mal-] *vi.* to return. లౌటనా. మల్పా.

మలూస్- [malūs-] *vc.* to return, bring back. లౌటనా.

మల్సుడుం [malsurum] పక్షిపేరు.
మల్ల [mallā] *See:* మర్త.
మల్వా (-జాడి) [malvā (-jāri)] *n.* kind of grass. ఘాస.
మసేమా-పేన్ [masēmā-pēn] *n.* one of the Gond gods. దేవుడు.
మస్కీయాల్ [maskyāl] *n.* a man who tends buffaloes. బర్రెలు మెపేవాడు.
మస్తరల్ [mastaral] *n.* teacher. ఆఱ్యూపక. ఆచార్యుడు. తొల్లత జమానాతే సాడ వెహ్వాన్ మస్తరల్ ఇందిర్. A long time ago school teachers were called *. పూర్వపు కాలం యందు బడి చెప్పి ఆచార్యుడుని మస్తరల్ అనే వారు.
మస్త్రాల్ [masrāl] *adj.* 1) dirty. గండా. ముర్కీ, నల్లగా. 2) blackish. కొంచెం నలుపైన.
మహినా [mahinā] *n.* month. మఱీనా. నెల.
మహీత్ [mahīt] *See:* హేతు.
మహో (-మహినా) [maho (-mahinā)] *n.* month 11 of the Gond year (January-February). మాఘం.
మహ్- [mah-] *vt.* to finish.
మహ్కా (మర్తా) [mahkā (marrā)] *n.* Bengal quince, 'bel' tree. పేక. మారేడు (చెట్టు). *aegle marmelos.*
మహ్కా- [mahk-] *vt.* to search for. వెతుకు.
మాంజూ-పుడీ [mānjā-purī] *n.* glow worm. మినుగురు పురుగు. మాంజూ పుడీ నర్కక్ మిడ్చంత. Glow worms flash (spark) at night. మినుగురు పురుగు రాత్రి వేళ్ళలో మెరుస్తుంది.
మాండి [māṇḍi] *n.* thigh, lap. జొఱ.
మాండి-కీ- [māṇḍi-kī-] *vt.* to arrange, tidy, set (trap). సజొనా.
మాంది [māṇḍi] *n.* crowd of people, big affair. ప్రజలు.
చుక్కే మాంది [cukkē māṇḍi] *n.* thought. చింతా.
మాచ్ [māc] *n.* dirt on skin. మైల.
మాచ్- [māc-] *vt.* to plaster, smear, daub.

మాటి [māṭi] *n.* kind of edible root from the forest. గడ్డ (దుంప).

మాట్యూల్ [māṭyāl] *n.* whirlwind, tornado. బాయ్.

మాడీ [māḍī] *n.* house (with multiple levels). మకాన. బండ్లా.

మాడ్క- [mārḱ-] *vi.* to glance. ఝాంకనా.

మాడ్సో [mārsō] *n.* husband. పతి. భర్త.

మాతెర [mātera] ధాన్యంలో కన్ను.

మాత్రల్ [mātral] *n.* old man. ముసలివాడు.

మాతరి [mātari] *n.* old woman. ముసలమ్మ.

మాద్గీ [mādgī] *n.* tanner (person who tans animal hides). మాదిగ. మాద్గీ మూరంగ్ సాతెకే మూరన తోల్ తెండంతోర్. When cows die, the tanner removes the skin of the cow. మాదిగ జంతువులు చస్తే తోలు తోస్తాడు.

మాన్ [mān] *n.* honour, respect. లాజ. మర్యాద.

మాన్-మర్యాద-కీ- [mān-maryāda-kī-] *vt.* to honour.

మాన్-పాన్ తుంగ్- [mān-pān tuṅg-] *vt.* to honour.

మానే-మా- [mānē-mā-] *vi.* to be respectful.

మాన్- [mān-] *vi.* to be made. బన గయా. సరి తాక్సి-తాక్సి మాంత. Having walked and walked, a path was made. చలకె-చలకె రాస్తా బన గయా. త్రోవ నడిచి, నడిచి ఎర్రడినది.

మామల్ [māmal] *n.* mother's brother, father's sister's husband. మామ.

మాయా [māyā] *n.* kindness. కృప. మాయము.

మాయ్ [māyṭa] *n.* bangle, anklet (worn by married ladies). కడియం. నొన్రి ఆతెకే కెయ్దగ మాయ్ కెరుసీంతంగ్. Having become a bride they (ladies) wear a bangle on their arm (wrist). పెళ్ళి కూతురుకు చేయికి కడియాలు తోడిగిస్తారు.

మాయ్యా [māyā] *n.* love. ధ్యార.

మారుస్- [mārus-] *vt.* to tease, to pull faces. ఊర్ నాకున్ మారుసీసీర్ మంతేర్. They are teasing me. వారు నన్ను హేళన చేస్తున్నారు.

మారేల్ [mārel] *n.* wing. పంఖ. రెక్క.

మార్ [mār] *n.* blow, beating.

మార్- [mār-] *vi.* to be finished. ఖతమ్ హోనా.

మార్వేలి (-జూడి) [mārvēli (-jāri)] *n.* kind of grass. घास.

మాలుండి (తరాస్) [māluṅḍi (tarās)] *n.* two headed snake. రెండుతలలపాము.

మాల్ [māl] *n.* produce, cultivated goods, wares. फसल.

మాల్యూల్ [mālkāl] *n.* head of household, owner. యజమాని.

మావ [māva] *pron.* our (sg.). మనది.

మావంగ్ [māvāng] *pron.* our (pl.). మనది.

మావ్ [māv] *n.* deer. దుప్పి. మావ్ క్ డగూర్ కేడతె మందంతంగ్. Deer live in the big forest. దుప్పలు అడవిలో ఉంటాయి.

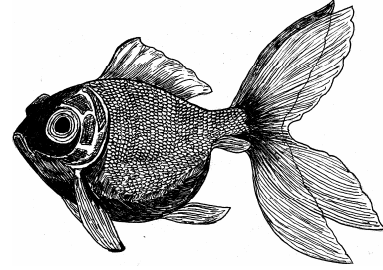
మాసూల్ [māsūl] *n.* python. అజగర. కొడచిలువ. మాసూల్ తరాస్ జన్వర్తున్ ఆన్రి కీసి జక్సి తింతా. The python wraps around animals and having killed, it eats. కొండ చిలువ జంతువులను పట్టి చంపి తింటది.

మాస్- [mās-] *vi.* to start a fire, get a fire going.

మింగ్- [miṅg-] *vt.* to swallow. నిగలనా. మింగుట. యెడ్కి వాతెకే గోలింగ్ మింగంతేర్. Having got fever they swallow tablets. జ్వరము వస్తే గోళీలు వేసుకుంటారు.

మింజ్- [miŋj-] *vi.* to be covered over, buried, immersed.
 మిండ్- [miŋḍ-] *vi.* to sleep. సొనా. పండుకో.
 మిండువాస్- [miŋḍūs-] *vc.* to put to sleep. పండబెట్టుట.
 మిందీ [mindī] *n.* eyelash. కన్ను రెప్ప.
 మిచ్చుక్-ముచ్చుక్ [miccuk-muccuk] *adj.* flashing. మెరుసుట. పూన రోస్ నెంగ్కుక్ మిచ్చుక్-ముచ్చుక్ ఆయ్యలీర్ లైట్స్ దోహంతేర్. While inaugurating a new house, they tie flashing lights. నూతన గృహప్రవేశం చేసేటప్పుడు చిన్న విద్యుత్ దీపలు ఇల్లుకు కట్టుకుంటారు.
 మిచ్చో [miccō] *n.* scorpion. విఠ్ఠ. తేలు.
 పండి మిచ్చో [paṇḍi miccō] *n.* a reddish coloured scorpion. ఎర్రటి తేలు.
 మిటుస్- [miṭus] *vt.* to apply (rice, or vermilion) in order to bless. లక్ష్మీ పూజత్ నేటి పియ్యంగ్ కాలకున్ అక్సీదాంగ్ మిటుసంతేర్. On 'laxmi pooja' day they apply rice (as a blessing) on their cattle. లక్ష్మీ పూజ రోజు ఆవుల కాళ్ళకు అక్షింతాలు వేస్తారు.
 మిడుంగ్- [miruŋg-] *vi.* to turn over.
 మిడువాస్- [mirūs-] *vi.* to turn over.
 మిడ్చ- [mirç-] *vc.* flash of light (as in lightning, or glow worms). చమకనా. మెరుస్తుంది.
 మిడ్చవల్ [mirçval] *n.* lightning.
 మినుంగ్- [minūŋg-] *vi.* to taste sweet.
 మినోడా (మర్రా) [minōṛā (marrā)] *n.* kind of tree. షేక.
 మినోడాల్ [minōṛāl] *n.* tortoise. తాంబేలు.
See: కాసో.
 మిన్జూల్ [minñūl] *n.* spark.
 మియాడ్ [miyār] *n.* daughter. కృత్తి. కూతురు.
 బెయే బాబాల్ తమ్మ పేడిన్ మియాడ్ ఇంతేర్. A mother and father's girl is called a daughter. అమ్మా నాన్నలు వారి కూతురులను చిన్నారులు అంటారు.
 మియే- [miy-] *vi.* to sprout, become abundant.

మిరట్ [mirat] *pron.* you. మీరు.
 మిరుగ్ [mirūg] *n.* start of rainy season (in June).
 మిర్- [mir-] *vi.* to splash.
 మిర్కూట్ [mirkūt] *n.* chilli (pounded into flakes). గొడ్డుకారము.
 మిస్- [mis-] *vt.* to bury. దఫనానా. బొంద పెట్టుట. బోరే ఆయి సాతేకే డొడ్డొ కాచ్చి మిసంతేర్. If anyone dies, a hole is dug and they buried them. ఎవరైన చనిపోతే బొంద తవ్వి పాతి పెట్టతారు.
 మిస్టీ-కీ- [misī-kī-] *vt.* to mix. మిలనా. కల్యడము. మయనల్ రోత్సాటి చిమిట్ మిస్టీ-కీంతేర్. The worker is mixing cement for the house. మనిషి ఇల్లు కట్టుటకు సిమెంట్ కలుపుతున్నాడు.
 మిహ్- [mih-] *vt.* to bathe. నహనా; నహలనా; నహలవానా. స్నానము చేయించుట.

మీన్ [mīn] *n.* fish. మత్స్య. చేప.
 మీన్ టోజాల్ (పిట్టే) [mīn ṭōṛāḷ (piṭṭē)] *n.* stork. కొంగ.
 మీరి-కీ- [mīri-kī-] *vt.* to gather, collect. జమ చేయడము. పేకింగ్ డబ్బింగ్ కర్నస్ సాటి పొద్దింగ్ పొద్దింగ్ మీరి-కీంతంగ్. Girls, in order to play with small containers, gather them (from) the rubbish heaps. ఆడపిల్లలు ఆటాలాడెప్పుడు ఆవు పేడ కుప్పలలో డబ్బాలు జమ చేస్తారు.
 మీరే-మా- [mīrē-mā-] *vi.* to gather. గుమికూడారు.
 మీవ [mīva] *pron.* your (pl.). తవ. మీది.
 మీసల్ [mīsāl] *n.* whisker, fin (of fish). మీసము.
 మీసల్కీ [mīsēlk] *n.* moustache. మీసాలు.
 మయనన్ మీసల్కీ మందంతంగ్. Men

have moustaches. పురుషులకు మీసాలు ఉంటాయి.

ముంగూర్ [muṅgūr] *n.* roof, lean to. తాన.

ముంగే (మర్రా) [muṅgē (marrā)] *See:* ముల్లే (మర్రా).

ముండి [mundi] *adj.* lazy. మొండితనం. *See:* లొండాల.

ముండేల్ [muṅḍēl] *n.* vertical pole (with a pointed end to attach the cross beam 'patti') used for the side of a house.

ముకేరా [mukērā] *n.* nose ring. ముక్కు పుడక. మాతరిక ముకేరంగ్ మొసొక్సంగ కెరంతంగ్. Old ladies wear nose rings on their noses. ముసలి ఆడవారు ముక్కుకు ముక్కెర తొడుగుతారు.

ముగూస్ [mugūs] *n.* mongoose. ముంగీస. ముగూస్ తరాసున్ తన్వ తొడ్డే టుక్కెంగ్ కీంత. A mongoose cuts (makes) a snake into pieces using its mouth. ముంగీస పామును తననోటితో ముక్కలు చేస్తుంది.

ముగ్గీ [muggī] *n.* bud of flower.

ముచ్చే- [muc-] *vt.* to cover. తిప్పనా, త్రాపనా. కప్పట. నర్మక సమ్మిర్ ముచ్చి నర్మంతేర్. At night everyone sleeps having covered themselves. రాత్రి పూట అందరు బట్టలు కప్పి పడుకుంటారు.

ముచ్చడ్ [muccar] *n.* cover, lid, stopper, capping. మూత.

ముచ్చక్ [muccuk] *ppnl.* without. కే తినా. నీ ముచ్చక్ మొమొట్ నొన్సొం. Without him we will not go. నీ తప్ప మేము వెళ్ళలేము.

ముజ్రా-కీ- [mujrā-kī-] *vi.* 1) to salute. వందనలు, నమస్కారాలు. 2) to put hands together to greet someone (not a handshake!).

ముట్- [muṭ-] *vt.* to recognize.

ముట్టి [muṭṭi] *n.* 1) fist. మ్మర్. పిడికిలి. 2) short handle (of implement, weapon, whip etc.) that can be gripped by the fist.

ముట్టి-మేన్ [muṭṭi-mēn] *n.* handful.

ముడి- [muṛi-] *vi.* to snore. మాత్రలీర్ నర్మక నరుమ్మెకే ముడియంతేర్. Old men snore while sleeping at night. ముసలివారు నిద్రపోయెటప్పుడు బుద్లు గొట్టుతారు.

ముడ్- [muḍ-] *vi.* to tip over, be immersed. క్రబానా.

ముడూస్- [muḍūs-] *vi.* to drown, etc. క్రబానా; క్రబానా.

ముడుంగ్- [muḍuṅg-] *vi.* to dive.

ముడ్డూస్- [muḍḍūs-] *vt.* to fold (a cloth).

ముడ్సే- [muṛs-] *vi.* to stoop.

ముద్ద [mudda] *n.* ring. ఆగ్గరీ. ఉంగరము. నొవి నొవ్రాల్ మర్మంగ్ ఆతెకే హాటుమ్మె బొట్టనగ ముద్దంగ్ కెరై దాంతేర్. The bride and groom having got married go to the market in order to wear rings. వదువు, వరుడు పెండ్లి అయ్యాక అంగడికి వెళ్ళి ఉంగరములు తొడుగుతారు.

ముద్ద బొట్టా [mudda boṭṭā] *n.* ring finger, second finger.

ముద్దా [muddā] *num.* thirteen. తేరా. పదమూడు.

మున్నీస్ [munnis] ముప్పది.

మున్నె [munne] *adv-ppn.* forward, before, in front of. షేశ. ముందర.

ముప్టా [muṭṭā] *n.* fold. తగ్గ.

మురాడీ₁ [murārī] *n.* cowshed.

మురాడీ₂ [murārī] *n.* a large basket for storing paddy.

మురుంగ్త [muruṅgta] *adjl.* cold (water). రక్క. చల్లటి (నీరు).

ముర్- [mur-] *vi.* to grow, to ripen.

ముర్తా [murtā] *n.* full grown (nm.).

ముర్తోర్ [murtōr] *n.* full grown (m.).

ముర్ (మర్రా) [mur (marrā)] *n.* flame of the forest tree. షెక్క. మోదుగు (చెట్టు). *butea frondosa.*

ముర్గుడి-కీ- [murgurī-kī-] *vt.* 1) to wring the neck of an animal. 2) to twist someone's arm or skin. షేరనా.

ముర్రే [murrē] *n.* fried gram. పుట్టులు.

ముల్లే (మర్తా) [mulgē (marrā)] *n.* Indian horse-radish tree.

ముసూర్ [musūr] *n.* monsoon. రుతుపవనం. రండ్ మూం దియంగ్ దుమ్ పిర్వతెకే తాన్ ముసూర్ ఇంతేర్. If it goes on raining for two or three days or more they call that monsoon. రెండు మూడు రోజులు ఒకే మాదిరిగ వర్షం వస్తే దానిని ముసూర్ అంటారు.

ముస్కే [muskē] *n.* animal's muzzle. ముస్కే. కాపుస్, జొన్నదగ డవ్రా పానెకే కిందన్గా ముస్కేంగ్ దొహంతేర్. While using the 'daura' for cotton or 'jowar' muzzles are tied on the bullocks. చేలలో గుంటుకు కొట్టెటప్పడు ఎడ్లు ముఖులకు తోడుగు తోడిగిస్తారు.

ముస్డేర్కా-పీ- [musḍērkā-pī-] *vi.* to be bloated due to indigestion.

ముస్-ముస్-కవ- [mus-mus-kav-] *vi.* to goggle.

ముహ్- [muh-] *vt.* to block, plug.

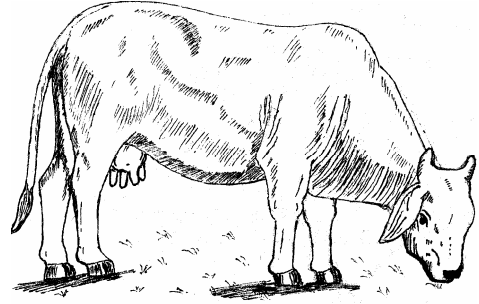
ముహ్- [muhc-] *vi.* to bark. భోకనా.

మూండ్ [mūnd] *num.* three (nm.). తీన. మూడు.

మువ్వీర్ [muvvīr] *pron.* three (m.). తీన. ముగ్గురు.

మూకా [mūkā] *adjl.* dumb, mute, person who cannot speak. గ్లగా. మూగవాడు. చుడూర్ మనెక్కాల్ వడ్కా వాయు వోన్ మూకాల్ ఇంతేర్. Someone who since birth cannot speak is called dumb. చిన్నగున్నప్పటి నుండి మాట్లాడరాని అతనిని మూగ అంటారు.

మూకే [mūkē] *adjl.* feminine dumb, mute, person who cannot speak.

మూరా [mūrā] *n.* cow. గాయ. ఆవు.

మూరీయాల్ [mūrīyāl] *n.* father-in-law. సస్య. మామయ్య.

మూరే మర్నీ డాడ్ [mūrē marṇḍār] *n.* mother's brother's daughter.

మూరే మర్రి [mūrē marri] *n.* husband's brother's son.

మూర్- [mūr-] *vi.* to be blocked.

మూస్కే- [mūsk-] *vt.* to sniff, nuzzle, inhale. See: ముస్కే.

మెట్టా [metṭā] *n.* mountain. పహాడ; పహాడీ. గుట్ట.

మెదుర్ [medūr] *n.* brain. దిమాగ. మెదడు.

మెయంత [meyanta] మిగులుతుంది.

మెయాడ్-ఆ- [meyār-ā-] *vi.* to disappear.

మాయము అవ్వడం. నన్న కొత్త ఇగెన్ ఇర్సి, బేకె మెయాడ్ ఆయర్?. I left money right here, where has it disappeared?.

నేను డబ్బులు ఇక్కడె ఉంచాను ఎటు మాయం అయినవి.

మెయ్- [mey-] *vt.* to win. జీతనా. గెల్పింది.

మెలీ- [melī-] *vi.* to shake. క్షిణ్కొకనా.

మెలూస్- [melūs-] *vi.* to shake. క్షిణ్కొకనా.

మెసీ- [mesī-] *vt.* to sharpen.

మెసెల్-బండా [mesel-baṇḍā] *n.*

sharpening stone. మర్నక్, బార్పింగ్, కీక్రంగ్ మెసెల్-బండాద్గ మెసియంతేర్.

They sharpen axes, carving tools and chisels are on a sharpening stone.

గొడ్డలి, బాడిశ, ఉల్లి నూరడనికే బండ పై రాకుతారు.

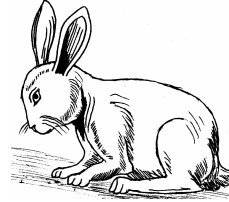
మెస్ [mes] *n.* small bee-hive.

మేంజ్ [mēñ] *n.* egg (sg.). అంక. గుడ్డు.

మేస్క్ [mēsk] *n.* egg (pl.). అంకె. గుడ్లు.

మేందీ [mēṇḍī] *n.* henna. *lawsaina alba*.
 మేందోల్ [mēṇḍōl] *n.* body. తన. శరీరము.
 మేందోల్-పీ [mēṇḍōl-pi-] *vi.* to get fat.
 మేజ్ [mēj] *n.* table. శ్రేణి. బల్ల. *See:* టేబుల్.
 మేడా [mēḍā] *n.* eaves of roof. గుంజ.
 మేతీంగ్ [mētiṅg] *n.* fenugreek seeds.
 -మేన్, -మేండ్ [-mēn, -mēṇḍ] *clitic*.
 equivalent to English -ful. పూ.
 మేయ్- [mēy-] *vi.* to graze. చరనా.
 మేహ్- [mēh-] *vt.* to cause to graze. చరనా.
 మొకొట [mokoṭa] *n.* mask.
 మొక్కొం [mokoṁ] *n.* face. మృఖ. మొఖం.
 మొక్కో-కీ- [mokrō-kī-] *vt.* to stretch oneself.
 మొక్షల్ [moksāl] ముఖ్య వ్యక్తి.
 మొడోకా [moḍōkā] *n.* shoot of a seed.
 సోయాబీన్ పూరైకే జల్లి మొడోకాంగ్
 వాంతంగ్. If soya beans get wet the
 shoots come quickly. సోయబీన్ నానితే
 తొందరగా మొలకెత్తు తుంది.
 మొడ్ [moḍ] *n.* navel, bellybutton. బొడ్డు.
 మొడ్డల్ [moḍḍāl] *n.* newborn boy. బాలక.
 చిన్న మొగపాప.
 మొడ్డె [moḍḍe] *n.* newborn girl. లడక.
 చిన్న ఆడపాప.
 మొదోల్ [moḍōl] 1) *n.* beginning. శుక్ర.
 మొదలు. 2)
 — *adv-ppn.* earlier, before. ఇదీ కాం
 మొదోల్ బోర్ సురు కీతేర్. Who started

this work before. ఈ పని ముందు ఎవరు
 ప్రారంభించారు. *See:* పహీల్.
 మొద్ [moḍ] *n.* tree trunk. మొద్దు, కట్ట.
 మొమొట్ [momot] *pron.* we (incl.). మేము.
 మొయ్- [moy-] *vt.* to murder, finish off.
 హయా. *See:* జవ్వ-; మొయ్- .
 మొరోల్ [morol] *n.* stalk. మొక్క.
 మొరోస్ [morōs] *n.* bark for rope making.
 చుట్టా ఆకినంగ్ కట్టంగ్ మొరోస్ వేలినే
 దొహంతేర్. Bundles of leaves for 'bidis'
 are tied with strips of 'moros' bark.
 తునికి ఆకులను తీగలతో కట్టలు కట్టారు.
 మొర్రో [morrō] *n.* birthmark(?), mole.

మొల్లోల్ [mollōl] *n.* rabbit, hare. కుందేలు.
 మొసోర్ [mosor] *n.* nose. నాక. ముక్కు.
 మొక్తా-కీ- [mōktā-kī-] *vt.* to fold.
 మొతి [mōtī] *n.* pearl. సోతి.
 మొప్-ఆ- [mōp-ā-] *vi.* to be founded.
 మొర [mōra] *n.* leaf hat.
 మొలా [mōlā] *n.* iron-nail.
 మొవేర [mōvēra] *n.* mustard seed. రాడ.
 ఆవలు. *See:* తీక్యా.

య

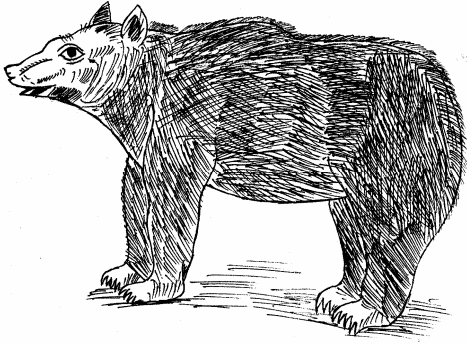
యాది [yādi] *n.* memory, recollection. యాద.
 జ్ఞాపకం.
 యాదీ-కీ- [yādī-kī-] *See:* హేతు-కీ- .
 యాయాల్ [yāyāl] 1) *n.* mother's younger
 sister, father's younger brother's wife.
 చిన్నమ్మ. *See:* కాకీ. 2)
 — *n.* maternal aunt. చిన్నమ్మ.
 యెంజే [yenjē] *n.* kernel of chironji fruit.
chironjia sapida. సెర్కా పెడెకీనంగ్

యెంజెంగ్ కొహ్కాసి తింతేర్. Having
 cracked open the nuts of the chironji
 fruit they eat the kernels. మొర్రి పండ్లను
 పగుల గొట్టి సారాపలుకులు తింటారు.
 యెండ్- [yend-] *vi.* to dance. నాచనా, నచనా.
 నృత్యం. బాయిక్ యెంచెర్ మంతంగ్. The
 ladies are dancing. స్త్రీ, నృత్యం
 చేస్తున్నారు.
 యెక్కి-కీ- [yekki-kī-] *vi.* to hiccup. ఎక్కిళ్ళు.

యెఖీన్ పీ- [yekhīn pī-] *vt.* to believe. వోర్ ఇహిన్ వెహ్సార్ కరలకీ కరల్. ఆయన ఇలా చెప్పడు నిజమే నా! *See:* మాన్-మా-; కరలే-కీ-కరల్.

యెడ్కా [yerkā] *n.* ram.

యెడ్కి [yerki] *n.* fever. క్షయము. రోజీ-రోజీ రెయ్యోర్ మంతోర్ బారి ఇత్తెకే వోర్ యెడ్కితే మంతోర్. Day by day he is getting weaker because he has fever. రోజు రోజుకు తగ్గుతున్నాడు ఎందుకంటే జ్వరముతో ఉన్నాడు.

యెడ్జ్ [yerj] *n.* bear. భాగ్ బల్లూకము, ఎలుగుబంటి.

యెత్- [yet-] *vt.* to take to lap, take on shoulder.

యెద్- [yed-] *vt.* to sow, (with drill, not by scattering). బీజనా.

యెద్దా కట్టె [yeddā katte] *n.* firewood. వంటచెరకు.

యెద్ది [yeddi] *n.* sunlight. ఎండ. సకే పోడ్జ్ పెసితెకే యెద్ది వాంత. In the morning after the sun rises sunlight comes. ఉదయం అయితే ఎండ వస్తుంది.

యెద్ది-గాలుం [yeddi-gālurū] *n.* the hot season, summer. ఎండకాలం.

యెద్ది-గాలుం సకెడల్ ఫోడ్సొనల్ బయ్ యెద్ది తెరంత. During summer it is very hot from morning till evening. వేసవి కాలంలో ఉదయం నుండి సాయంత్రం వరకు చాల వేడిగ ఉంటుంది.

యెన్జూర్ [yenjūr] *n.* sweet preparation made by pounding 'jaggery' and sesame seeds together. నువ్వులపొడి.

యెరీ- [yerī-] *vt.* to drag, pull along. తేనెతట్టు.

యెల్లి [yelli] *n.* rat. చృశా. ఎలుక.

యెవ్- [yev-] *vt.* to reach. *See:* పోంచే-మా-.

యెవ్నల్ [yevnal] *ppnl.* up to, until. వరకు.

యెహ్- [yeh-] *vt.* to cause to dance.

యేం [yēm] *n.* spirit of death. సాతకే యేమ్మో జీవత్ వోయ్ వాంతోర్. Having died the spirits (of death) come to take away the soul. మరణించిన తరువాత యముడు ప్రాణము తీసుకెళ్ళడానికి వస్తాడు.

యేడూంగ్ [yērūng] *num.* seven (nm.). సాత్. ఏడు.

యేడ్వీర్ [yērvīr] *num.* seven (m.).

యేత్- [yēt-] *vt.* to take, buy, fetch. తీసుకో.

యేత్మా [yētmā] *n.* a Gond god, deity. దేవుని పేరు.

యేనీ [yēnī] *n.* elephant. ఖాళీ. ఏనుగు. యేనీ తన్వ సోండుమ్మే కాండీర్కే యేర్ మిహంత. The elephant showers boys with water using its trunk. ఏనుగు తన తోడంతో పిల్లల పై నీరు జల్లుతుంది.

యేమల్ [yēmal] *n.* twin boy.

యేమే [yēmē] *n.* twin girl.

యేమలిర్ [yēmalir] *n.* twin boys.

యేమెక్ [yēmek] *n.* twin girls.

యేమల్-యేమే [yēmal-yēmē] *n.* twins (one boy, one girl).

యేరీ [yērī] *n.* dry part of the honey-comb where there is no honey.

యేర్ [yēr] *n.* water. పానీ. నీరు. ఇవ్ కస్సనే యేర్ తచ్చేర్ మంతంగ్. They are bringing water. వీరు చిన్న బిందెలతో నీళ్ళు తెస్తున్నారు.

యేర్-తుంగ్- [yēr-tuṅg-] *vi, vt.* to bathe, wash. నగ్నానా.

ర

రంగ్ [raŋg] *n.* colour, dye. రంగు.

రంగ్-రంగా [raŋg-raŋgnā] *adj.* many coloured. రంగు రంగుల.

రండ్ [raŋd] *num.* two, both (nm.). రెండు.
See: ఇప్పీర్.

రక్తపింజోర్ [raktapinjōr] పెంజెరసాము.

రగాల్ [raggāl] *adj.* red. లాల. ఎరుపు.

రగ్గీ-కీ- [ragrī-kī-] *vt.* to scrape.

రచ్చా [raccā] *n.* courtyard. आँगन. రోత్ మున్నెత జాగత్ రచ్చా ఇంతేర్. The place in front of the house is called the courtyard. ఇంటిలో ముందు స్థలాన్ని వాకిలి అంటారు.

రచ్చీ-కీ- [raccī-kī-] *vt.* to heap.

రట్ [rat] *adj.* thick (used for flat things).
मोटा. See: దల్.

రహా-మా- [rahē-mā-] *vi.* to live, stay. जीना; जिलाना. ఇద్ నాట్నల్ సొన్జి అద్ నాట్ హాసే రహా-మాతోం. Having gone from this village they stayed there in that village. ఈ ఊరి నుండి వెళ్ళి ఆ ఊరిలో అలాగే ఉండిపోయము.

రహా- [rah-] *vi.* to gather, assemble. उमडना.

రాంగ్- [raŋg-] *vt.* to abuse, scold, revile.
తిట్టుట, దూపించుట.

రాండే [raŋdē] *n.* 1) widow. విధవా.
వధవరాలు. 2) term of abuse for women or animals.

రాకీ-కీ- [rākī-kī-] *vt.* to do the gardening, to watch over, take care of (young plants etc.). పెంచడము.

రాగో [rāgō] *n.* parrot. చిలుక. రాగో పంచంగం టెండంత. The parrot took out the fate (fortune telling). చిలుక పంచాంగం చూపిస్తూంది. See: డెగ్గల్.

రాచ్- [rāc-] *vt.* to cut by striking (with an axe).

రాజాల్ [rājāl] *n.* king. राजा. రాజు.

రాజ్-వాడా [rāj-vārā] *n.* palace. రాజ్యము.

రాన్జీ [rāñjī] *n.* bamboo (thin variety). బంబూ. వెదురుకంక. రాన్జీ బయ్ కాం వాంత. Bamboo is very useful. వెదురు చాల పనికి వస్తుంది.

రాయాల్ [rāyāl] *n.* vulture. గిద్ద. రాబందూ. రాయాలిక్ మూర సాతెకే తిన్లె వాంతంగ్. When a cow dies, vultures come in order to eat it. జంతువులు చనిపోతే రాబందూవులు తినడానికి వస్తాయి.

రాయిసిడిమాటో [rāyisirimāṭo] పక్షిపేరు.

రాయ్తా [rāytā] *n.* pickles. పచ్చడి.

రావ్దాల్ [rāvṛāl] *n.* parrot. రామ చిలుక.
See: రాగో.

రాసి [rāsi] *num.* hundred. వంద.

రికాం [rikām] *adjl.* empty, clear. ఖానీ.

రికాం-కీ- [rikām-kī-] *vt.* to empty out, clear out, take out everything.

రికా బాకా ఆ- [rikā bākā ā-] *vi.* to be scattered. తిరకనా.

రికా బాకా ఇర్- [rikā bākā ir-] *vt.* to place things in a disordered manner. బిఖెరనా.

రిక్- [rik-] *vt.* to scatter.

రీతి [rīti] *n.* way, manner. రాఢ. దారి.

రుద్దే (మీన్) [ruddē (mīn)] *n.* kind of fish.
సన్న జిమ్మ.

రుప్య [rupya] *n.* Rupee. రుపయా. రూపాయి. ఇంకే దహా రుప్యన ఉంది కొత్త వాత. Now a ten rupee coin has come. ప్రస్తుతము 10 రూపాల విలువ గల ఒక పైస అయ్యింది.

రుప్యాంగ్ [rupyaŋg] *n.* money (pl.). పేసా. రూపాలు. టాక్టర్ యేతన్సాటి బయ్ వెల్లె రుప్యాంగ్ పష్టా. In order to buy a tractor

very much money is needed. ట్రాక్టరు కొనుగోలు చేయుటకు చాల రూపాలు కావలెను. See: కొత్త.

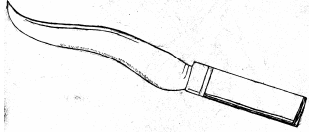
రుమాల్ [rumāl] *n.* turban. రుమ్మలు.

రుమ్మ [rumna] *n.* handle. రుమడ. రుమ్మ పేయ్యి సీర్ పాంతేర్. Having held the handle they start to plough. రుమ్మన పట్టి అరక దున్నుతారు.

రుయ్ [ruy] *n.* cotton padding used in mattresses, pillows etc. పత్తి దూది.

రూండ్ [rūnd] *n.* breadth. వెడల్పు.

రూక [rūka] *n.* boat. నావ. నౌక. వెళ్లె యేతగ రూకాతె దాంతేర్. Where there is a lot of water they go by boat. లోతైన నీటిలో పడవతో ప్రయాణము చేస్తారు.

రూసీ [rūsi] *n.* large knife. కత్తి.

రెప్పె-మా- [repse-mā-] *vi.* to be broken down (as in a vehicle), damaged, collapsed. కూళిపోయిన.

రెయ్- [rey-] *vi.* to descend (from a mountain), alight (from a vehicle). క్తరనా. దిగు. కెటింగ్ పియ్యి గుట్ట రెయ్తంగ్. Holding the (bundle of) wood she descended the mountain. కట్టలు పట్టుకొని గుట్ట దిగుతారు. అద్ బస్సుల్ రెయ్త. She got down from (alighted) the bus ఆమె బస్సు నుంచి దిగింది.

రెహ్- [reh-] *vt.* to lower. దించు.

రేంగ్- [rēng-] *vi.* to come loose (rope).

రేఖ [rēkha] పదిహేడు.

రేజా [rēnā] *n.* wild plum. రేగు పండు. *zizyphus jujuba.*

రేస్క్- [rēsk-] *vi.* to fan.

రొం- [rom-] *vi.* to rest. విశ్రాంతి. యెద్దితే తాక్సేర్ సొన్నెకే నడ్డుం మర్రత దడ్డి సూడ్చి రోమంతేర్. While walking in summer, having seen a shady place on the way,

they rest. వేసవి కాలంలో నడుస్తు వెళ్ళంగా మధ్యన చెట్టు నీడ చూసి విశ్రాంతి తీసుకుంటారు.

రొండి [ronḍi] *n.* thigh of animals. తొడ.

See: మాండి.

రోక్- [rok-] *vi.* to be digested.

రోప్పొ [roppō] *adv-ppn.* in, inside. లోపల.

రోప్పొడా బనిన్ [roppōḍā banin] *n.* undershirt, vest.

రోబేకాల్ [robēkāl] *n.* stone pestle.

రచ్చబండ, రుబ్బెరాయి. చప్పీద్గ రోబేకాల్తే డారి రొబంతంగ్. (Ladies) grind lentils with the stone pestle at (in) the mortar. రుబ్బు రోలుతో పప్పును రుబ్బుతారు.

రోహా [roha] పంపుము.

రోహీ [rohi] See: మావ్.

రోహ్- [roh-] *vt.* to send. భేజనా, భిజానా.

రోహ్కా- [rohka-] *vi.* to chew cud; ruminate.

మూరంగ్, హెర్మింగ్, గొర్రెంగ్ సమ్మి

రోహ్కా- పాంతంగ్. Cows, buffaloes and sheep all chew cud. ఆవులు, బట్టెలు,

గొర్రెలు అని జంతువులు నెమరు వేస్తాయి.

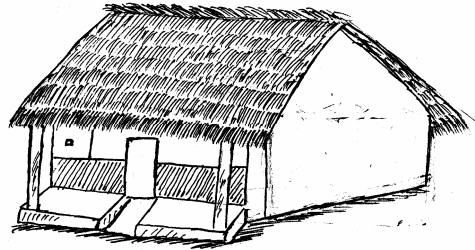
రోంజ్- [rōnj-] *vi.* to hum, buzz. గుణగుణానా. శబ్దము.

రోండా [rōṇḍā] *n.* weed. ఖరపతవార. కలుపు.

రోకాల్ [rōkāl] *n.* wooden pestle. రోకలి. మిర్చ వాటీ కియ్యె రోకాల్ కాం సీంత. In order to pound chillies the wooden pestle is used. కారం నూరిటకు రోకలి పనికి వస్తుంది.

రోజ్ [rōj] *n.* day. దిన. రోజు.

రోజీ [rōjī] *adv.* daily. రోజు.

రోన్ [rōn] *n.* house, home. మకాన. ఇల్లు.

రోతోర్ [rōtōr] *n.* male member of household.

రోత [rōta] *n.* female member of household.
 రోత్-కారూమ్నార్ [rōt-kārūmnār] *n.* neighbour. పక్కోసీ.
 రోమీ (మర్తా) [rōmī (marrā)] *n.* tree under which people habitually rest on a journey. పెక్క. విశ్రాంతి (చెట్టు).

రోస్క- [rōsk-] *vt.* to bale out. బాయిక్ మీస్క పియన్ సాటి లవ్డితే యేర్ రోస్కంతంగ్. Ladies in order to catch fish at the river bale out the water. మహిలలు (స్త్రీ) చేపలు పట్టడానికి వాగు నీళ్ళను తోడుతారు.
 రోహ్కా-పా- [rōhkā-pā-] *vi.* to chew.cud.

ల

లంగ్ [laŋg] *adjl.* far. దూరము.
 లంగాల్ [laŋgāl] *n.* vagabond, wanderer, someone unable to pay back a loan, loser. దేశదిమ్మరి. కొత్తంగ్ తచ్చి మలుసి సియ్యకే వోన్ లంగాల్ ఇంతేర్. Those who borrow money and can't repay it are called *. దూపాలు తీసుకొని తిరిగి ఇవ్వని వారిని చెడ్డ వాడు అంటారు. నహ్లా కాచ్ గోలింగ్, వోర్ లంగాల్ ఆతేర్. The marbles are with me. He is the loser. అతను నా వద్ద గోళీలు ఒడిపోయినాడు.
 లండీ [laŋdī] *n.* idle person, lazy.
 See: లొండాలే.
 లంబో [lambō] *adj.* long. చొగ్గా.
 లక్ [lak] *adjl.* far. దూర.
 లక్క [lakka] *n.* lacker (polish), wax. లక్క.
 లగం [lagam] *n.* bridle. లగ్గామ్.
 లగు [lagu] బలము.
 లగ్నింగ్ [lagniŋg] *n.* betrothal ceremony (pl.) involving a time of joking (or spoof negotiating) with the ladies in the bride's party with those in the groom's party. లగ్నము, పెండ్లి. నొచ్చి నొచ్చాన్ బేటి కీసి లగ్నింగ్ చెహంతేర్. After the bride and groom have met, the ladies do the betrothal ceremony (a part of the marriage). పెండ్లి కూతురు, పెండ్లి పిల్లవాడు కలిపి పెళ్ళిలో అక్షింతాలు చల్లుతారు. See: మర్మింగ్.
 లాజ్ [laŋ] *n.* menstruation, monthly period.

లంగాల్ [laŋgyāl] *adj.* bare, barren. వట్టి.
 లజ్జే-మా [lajjē-mā-] *vi.* to be shy, ashamed. సిగ్గుపడుట.
 లడాయి [ladāyi] యుద్ధము.
 లప్పంగ్ [lappaŋg] *n.* falsehood, dishonesty, deception.
 లబాడ్ [labād] *n.* a lie. క్లార, క్లార. అబద్ధము.
 లబాడ్ వడ్క- [labād varḱ-] *vi.* to tell a lie. లబాడ్ వడ్కమా. Do not lie. అబద్ధము మాట్లాడకు
 లబానాల్ [labānāl] *n.* Lambadi man. బంజార మనిషి.
 లబానే [labānē] *n.* Lambadi woman.
 లమ్మా [lamgā] *n.* cloves. ముక్కుపుడక.
 లవ్వి [lavvī] See: కుడెడ్.
 లసూన్ [lasūn] *n.* garlic. ఎల్లపాయ. లసూన్ కుస్తితగ వాటంతేర్. Garlic is put into the 'dhal' (lentils). ఉల్లి పాయాలు కూరలో వేస్తారు.
 లహేంగ్ [lahēng] *n.* parched grain.
 లహ్కీ [lahki] *adv.* hurriedly. తొందర.
 లాం [lām] *adjl.* long. చొగ్గా. పొడువు.
 లాండీ [laŋdī] *adj.* short in length. మొండి, కురుచ. See: టుప్పి.
 లాగ్- [lāg-] *vt.* to touch, be necessary, start. క్లగ్నా. తగిలింది.
 లాటీ [lātī] *n.* fishing rod. వెదురుబొంగు. మీస్క పియన్ సాటి లాటీద్దా గరీ దొహంతేర్. In order to catch fish a hook is tied to the

fishing rod. చేపలు పట్టుటకు కట్టెకు గాలం కట్టుతారు.

లాడ్ [lār] *n.* love. प्यार. ప్రేమ.

లాడ్-కీ- [lār-kī-] *vt.* to love. ప్రేమ చూపడం. బెయ్ బాబల్ చుడూక్ కాండిర్- పేకిన్ బయ్ లాడ్- కీంతేర్. Father and mother love their little boys and girls very much. అమ్మా నాన్నలు చిన్న పిల్లలను చాల ప్రేమిస్తారు.

లాడాల్ [lārāl] *n.* bridegroom, lover (m.). दूल्हा.

లాడీ [lārī] *n.* bride, lover (f.). ద్వులహన.

లాడ్ గ్యాల్ [lāndgyāl] *See:* గుస్తాల్.

లాత [lāta] *n.* a kick. लात. కాలు దెబ్బ.

లావీ-కీ- [lāvī-kī-] *vt.* to make use of, put on. పెట్టుకోవడము.

లాసి [lāsi] *ppnl.* for, in order to, on behalf of. लिए. కొరకు.

లింబూ (మర్తా) [limbū (marrā)] *n.* lemon tree. నిమ్మ (చెట్టు). *citrus acida.* *See:* బిజ్జూరీ (మర్తా).

లిక్టీ [likrī] *n.* noise-making stick on snare. జొన్న త్ పిట్టెంగ్ తింతంగ్ ఇంజేర్, వాస్తై మూలంగ్, మూలంగ్, సుమ్కెనె లిక్టీంగ్ దోహంతేర్. If birds are eating the 'jowar' then, in the corners of the field, *s are tied. జొన్న పంటల రక్షణ కొరకు చేను మూల మూలలో కట్టె గంటలు కట్టుతారు. *See:* టాపూర్.

లీం (మర్తా) [līm (marrā)] *n.* 'neem' tree. వేప (చెట్టు). *azadirachta indica.*

లూటీ-కీ- [lūṭī-kī-] *vt.* to loot, rob, steal, thief. चोरी. దొంగిలించుట.

లెండ [lenda] *n.* animal droppings (not dung) from sheep, goats etc. పేడ కుప్ప.

లెండాల్ [leṇḍāl] *adj.* lazy. आलसी. మొండివైకరి. లెండాల్ మయనల్ కాం కియ్ సొన్నోర్. The lazy man is not going to work. సోమరి మనిషి పనిచేయుటకు వెళ్లడు. చుడూక్ కాండిర్ పేకింగ్ లంగ్ తాక్తే లెండాల్ ఆంతేర్. When little children walk long distances they become lazy.

చిన్న పిల్లలు దూరం నడవడానికి మొండికేస్తారు. *See:* లండి.

లెక్- [lek-] *vt.* to count. गिनना. లెక్క.

లెప్టి-కీ- [leṭṭī-kī-] *vt.* 1) to attach, hit. लगाना. 2) to dent.

లెహి-కీ- [lehi-kī-] *vt.* to write. लिखना. వ్రాయుము. వేర్ చిట్టి లెహి కీసర్ మంతోర్. He is writing a letter. ఈయన ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాడు.

లెహంగా [leheṅgā] *n.* dress.

లేంగ్ [lēṅg] *n.* tone, voice. కంఠము, రాగము. తాన చొకోట్ లేంగ్ మంత, పాట వారంత. Her voice is good, she will sing a song. ఆమె రాగం మంచిగా ఉంది పాట పాడుతుంది.

లేంగ్ గ్రాల్ [lēṅgrāl] *adj.* lame. लँगड़ा. కుంటివాడు.

లేండి (మర్తా) [lēṇḍī (marrā)] *n.* 'jamun' tree. पेड़. అల్లనేరెడు (చెట్టు). *eugenia jambolana.* లేండి మర్తంగ్ పండింగ్ కారిక్ మందంతంగ్. The fruit of the jamun tree are black. అల్ల నేరడి పండ్లు నల్లగా ఉంటాయి.

లేండ్యా (మర్తా) [lēṇḍyā (marrā)] *n.* kind of tree similar to eugenia jambolana.

లేకాల్ [lēkāl] *n.* man or boy (used with contempt).

లోటోస్-సొండ్- [loṭōs-sonḍ-] *vi.* to shrink (cheeks). చిక్కి పోవడము. వోస్ భేమారి మంత అదేస్ సాటి వోసంగ్ కొవ్రింగ్ లోటోస్- సొత్తంగ్. He has fever (is sick), so his cheeks have shrunk. ఆయనకు రోగం ఉంది అందుకని ఆయన చెంపలు లోనికి వెళ్ళిన్నాయి.

లోద్దీ [loddī] *n.* valley. घाटी.

లోల్లీ [lollī] *n.* noise, racket. అల్లరి.

లోల్లీ-కీ- [lollī-kī-] *vi.* to make a noise, or racket. అల్లరి చెయుట.

లోకూర్ [lōkūr] *n.* people (pl.). ప్రజలు.

లోనీ [lōnī] *See:* వోండి.

లోమీ-కీ- [lōmī-kī-] *vt.* to swing. टाँगना.

లోమే-మా- [lōmē-mā-] *vi.* to swing.
 टॉगना.

వ

వంజి [van̄ji] *n.* paddy (sg.). వరి.
 వంజింగ్ [van̄jing] *n.* paddy (pl.) (used mostly in the plural form). వరి.
 వకీలు [vakkīlu] *n.* lawyer, advocate, barrister, attorney. న్యాయవాది.
 వకుత్ (వక్త) [vakut (vakt)] *n.* instance, time. బార, బారా.
 వక్తూన్-వక్త [vaktūn-vakt] *advl.* recurring time.
 వకూర్ [vakūr] *n.* harrow. కాపున్ కుటంగ్ టెండ్రె వకూర్ కాం సీంత. In order to remove the cotton stems a * is useful. పత్తి చెట్లను తీసేవేయుటకు గుంటుకు పనికి వస్తుంది.
 వగ్గార్ [vaggār] *n.* male buffalo (m.).
 వత్క- [vatk-] *vi.* to be thirsty. దాహం.
 వట్టా [vaṭṭā] *n.* fight. జగడం. కాండిర్ వరోన్ వరోర్ వట్టా వాంతేర్. Boys fight with each other. పిల్లలు ఒకరి జోలికి ఒకరు వస్తున్నారు.
 వట్టియె [vaṭṭiye] వట్టిగా.
 వట్టియ్ [vaṭṭiy] *adj.* unnecessary, not needed. అక్కరకురాని.
 వట్టెడ [vaṭṭera] బటాని.
 వడి [vaṛi] *n.* wind, air, spirit. పవన. గాలి.
 వడ్- [vaṛ-] *vi.* to leak. చ్చనా.
 వడ్ (మర్రా) [vaṛ (marrā)] *n.* banyan tree. మర్రి చెట్టు. *ficus indica.*
 వడ్క- [vaṛk-] *vt.* to speak, talk. बात करना. మాట్లాడు. *See:* ఇన్- ; వెహ్- .
 వడ్డా [vaḍḍā] *n.* neighbourhood, section of town, colony.
 వత్- [vat-] *vi.* to dry up, be dry. బహ్ని కష్టింగ్ వత్తె మంతంగ్, వత్తెకే రొప్పో తచ్చి ఇరా. The clothes are outside in order to dry;

having dried bring and put them inside. బయట బట్టలు ఆరడానికి ఉన్నాయి ఆరాక ఇంట్లో తెచ్చి ఉంచు.
 వత్తా [vattā] *adj.* dry, dried. सूख.
 వయ్యోయాల [vaydyāl] *n.* doctor. डॉक्टर.
 వయ్యూక్ [vayyūk] *n.* yawn. ఆవలించు.
 వయ్యూక్-సీ- [vayyūk-sī-] *vi.* to yawn.
 వర [vara] రమ్ము.
 వరీ- [varī-] *vi.* to bend. మరొకనా. వంగింది.
 వరుస్- [varus-] *vt.* to bend something around in order to fit it to something.
 వరోర్ [varōr] *num.* one (m.).
 వర్- [var-] *vt.* to cross, ford, climb up/over, ascend, go up. ఎక్కడం. కెటంగ్ తరన్సాటి గుట్ట వర్తంగ్. In order to bring wood they are ascending the mountain. కట్టలు తేవడానికి గుట్ట ఎక్కరు.
 వర్టాల [vaṛṭāl] *n.* washerman. ధోళి.
 వర్టే [vaṛṭē] *n.* washerwoman.
 వరోస్నే [varsōnē] *advl.* at the same time, all at once. నిమ్మెట్ సమ్మిర్ వరోస్నే వాతిట్!
 You all came at the same time! మీరు అందరు ఒక్కే సారి వచ్చారా!
 వస్- [vas-] *vi.* to be felt, to experience (hunger, thirst, etc.), to want to. లగనా.
 వహ్- [vah-] *vt.* to give birth to (animal). మూర పియ్య వహ్. The cow gave birth to a calf. ఆవు దూడకు జన్మనిచ్చింది.
 వహ్చ- [vahc-] *vi.* to boil.
 వహ్చు-సీ [vahcu-sī] *vc.* to boil.
 వహ్చి-కీ- [vahcī-kī-] *vt.* to boil. జొన్న గాటో అటన్ సాటి మొదోల్ యేతున్ వహ్చి-సీయలాగర్. In order to cook 'jowar' food the water must be boiled

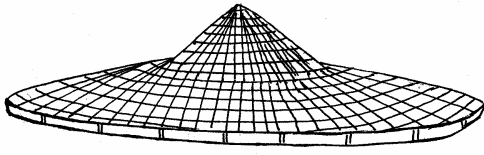
first. జొన్న అన్నము వండడానికి ముందు నీటిని వేడి చేయవలెను.

వా- [vā-] *vi.* to come. आना. రావాలి.

వాగాటీ [vāgātī] *n.* an evil spirit which stays on trees and captures animals (it is believed that the hair of an animal killed by a tiger becomes this spirit).
भूत.

వాక్టాల్ [vākṛāl] *adj.* crooked, bent. कुटिल.
See: బాగ్గియాల్.

వాక్క్రియాల్ [vākṛiyāl] See: వాక్టాల్.

వాగుడ్ [vāgur] *n.* large round net for catching animals. వల్ల.

వాగ్చేయ్య (వేలి) [vāgcēyn (vēlī)] *n.* a creeper that is used in curing snake bite.

వాజ్- [vāj-] *vi.* to leak profusely. चूना. యేర్ తర్వల్ బిందే గద్ది అర్త వాజంత. If a hole comes in the pot for bringing water, it leaks. నీరు తెచ్చు చర్వి రంద్రం అయ్యింది నీరు కారుతుంది.

వాచీ-కీ- [vācī-kī-] *vt.* to read. पढ़ना. చదవడము. సాడ కాండిర్ పేకింగ్ నర్మాక్ పుస్తక్ వాచీ- కీంతేర్. School boys and girls read books at night. బడి పిల్లలందరు రాత్రి పూట పుస్తకాలు చదువుతారు.

వాజ-గాజతే [vāja-gājatē] *advl.* with much noise.

వాటీ-కీ- [vāṭī-kī-] *vt.* to pound. కూटना.

వాటే- [vāṭē-] *n.* idea. ఉపాయము.

వాట్- [vāṭ-] *vt.* to throw, sow, scatter. झोंकना. విసురుట, వేయుము.

వాట్నీ [vāṭnī] *n.* division, heap. बँटवारा.

వాడీ [vāṭī] *n.* garden. కథాన. తోట.

సాపంగ్-మిర్చంగ్ వాడీతే ఉర్సంతేర్. They

plant vegetables in the garden.

వంకాయలు, మిర్చి, తోటలో పండిస్తారు.

వాడే [vādē] *n.* carpenter. బాడక. వీర్ వాడిర్ టేబుల్ కీసీర్ మంతేర్. The carpenters are making a table. వీరు వడ్రంగి వారు టేబుల్ చేస్తున్నారు.

వాతి [vāti] *n.* wick of a lamp. వత్తి.

వాయిట్ [vāyit] *adj.* bad. బాద. చెడు.

వారీ [vārī] *n.* string (of musical instrument).

వారీ- [vār-] *vt.* to sing. గానా. పాడుట. వేర్ పాట వారీతోర్. He sang a song. ఈయన పాట పాడినాడు.

వార్తీ [vārtī] *n.* leather rope or strap. వార్లు. సీర్ పుష్టా వార్తీ కాం సీంత. In order to harness the plough a * is used.

వార్లు తాడు అర్కుకు పనికి వస్తుంది.

వావూర్ [vāvūr] *n.* field. క్షేత్ర. చేను.

వాసా [vāsā] *n.* rafter, each of the sloping beams forming the framework of a roof. బాదా. గుంజ, వాసము. రోతగ ఆడేతల్ వాసంగ్ బూడ్ పట్టి యెప్పల్ వాంతంగ్. In a house, the rafters come down from the main beam to the side beams. ఎనీగర కట్టే నుండి క్రింది పట్టే వరకు వాసాలు వస్తాయి.

వాసి [vāsi] *ppnl.* for, on behalf of. కే లిఱ. See: లాసి.

వాస్ [vās] *n.* smell. గంధ. వాసన. See: పూడి.

వాస్ యేత్- [vās yēt-] *vt.* to smell. శ్లేషనా. వోర్ పుజడా వాస్ యేచ్చెర్ మంతేర్. He is smelling the flower. అతను పువ్వు వాసన చూస్తున్నాడు.

విక్ [vik] *n.* poison. విష. విషము.

విక్యాడ్ (మీన్) [vickār (mīn)] *n.* a kind of fish. చేప పేరు.

విజ్జా [vijjā] *n.* seed. బీజ. విత్తనము.

విజ్జా వాట్- [vijjā vāṭ-] *vt.* to sow seed. పిర్ గాలుం సమ్మిర్ ఖేతి దారలీర్ వాట్టే విజ్జా వాటంతేర్. In the rainy season all the farmers sow seed in the fields. వర్ష కాలంలో వ్యవసాయ దారులు అందరు విత్తనాలు వేస్తారు.

విరాడ్ [viṭṭār] ముట్టుడు.
విద్యా [vidyā] *n.* metal collar to attach the blade of an agricultural implement.
విదూర్క- [vidūrka-] *vt.* to lay down (offering), scatter. మందిరతగ నివోద్ విదూర్కసి రోన్ వాసి గాటో తింతేర్. Having scattered the food offering at the temple they come home and eat. గుడిలలో నైవేద్యము చూపి ఇంటికి వచ్చి తింటారు.
విద్రీంగ్ [vidrīng] *n.* agricultural festival which takes place before sowing (pl.).
వియ- [viy-] *vt.* to transplant.
వియ్యార్ [viyyār] *n.* rubbish, garbage, refuse.
విస్- [vis-] *vt.* to thresh (with bullocks). జొన్న సెన్దున్ ఖడాద్గా కోందన్తోడో విసంతేర్. The heads of 'jowar' are threshed by bullocks at the threshing floor. జొన్న పంట కల్లలను ఎడ్ల బంతి కట్టతారు.
విస్కూర్డ్ [viskūr] *n.* charred wood, a partly burned stick from the fireplace, or a stick still burning. శశిగణ. కట్టి నిరుత పెజ్జె తాన్ విస్కూర్డ్ ఇంతేర్. After a stick has been burned it is called *. కట్టి కాలిన తరువాత దానిని విస్కూర్డ్ కట్టి అంటారు.
వీచ్ [vič] *n.* tomb, grave. గోరి.
వీడా (మర్రా) [viḍā (marrā)] *n.* betel nut tree.
వీడా-ఆకి [viḍā-āki] *n.* betel, 'paan' leaf. వీడా- ఆకి తిత్తేకే టొడ్డి రగ్గాల్ ఆంతా. Having eaten a 'paan' leaf the mouth becomes red. తమలపాకు తింటే నోరు ఎర్ర బడతుంది.
వీత్- [viṭ-] *vi.* to run. దౌకనా. ఉర్కుట.
వీయ- [viy-] *vi.* to dawn, emerge.
వీర్ [vīr] *pron.* they, these (m.). వీరు.
వీర [vīra] *pron.* their (prox.). వీరిది.
వీసా [viṣā] *num.* twenty. బీస. ఇరువై.
వీసి [viṣi] *n.* fly. ఈగ.
వీస్- [viṣ-] *vi.* to wear out. గస జానా. కాసుడ ఆస్కూర్డ్ వీస్తా. The axle of the bullock

cart has worn out. ఎడ్ల బండి ఇర్కు అరిగి పోయింది.
వీస్క- [viṣka-] *vt.* to pull down. మర్రతగ పండిన్ సాటి తెగ్గతా పెజ్జె కొడ్డితంగ్ విస్కంతేర్. Having climbed a tree in order to get fruit, they pull down the branches. చెట్టును పండ్లు కొరకు కొమ్మలను వంచుతారు.
వూర [vūr] *See:* ఊర.
వూర్ [vūr] *See:* ఊర్.
వెంజేర్ [venjēr] *n.* tongue. శీఖ. నాలుక. వడ్కులే అని సవ్యాద్ సూడ్లె వెంజేర్ కాం సీంత. The tongue is used for speaking and tasting food. మాట్లాడుటకు, రుచికి నాలుక పనికిస్తుంది.
వెజూర్ (మర్రా) [venjūr (marrā)] *n.* kind of tree. ఛేక.
వెట్టా [vetṭā] *n.* a small copper coin.
వెట్టే [vetṭē] *n.* small drum-like instrument. నృత్యవాయిద్య వస్తువు. చచ్చోయ్ యేంద్చేకే వెట్టే పాంతేర్. While doing the 'chachoy' dance they beat the * drum. చచ్చోయ్ నృత్యం చేసేటప్పుడు (వెట్టే) అనే సంగీత సాధనం వాయిస్తారు.
వెడీ- [vedī-] *vt.* to pour out.
వెడీల్ [vedīl] *n.* old man. ముసలివారు.
వెడీల్పాన్ [vedīlpān] *n.* old age. బృధాప్యా.
వెడ్మా (మర్రా) [vermā (marrā)] *n.* kind of tree. ఛేక. తిర్మన్ చెట్టు.
వెద్దుర్ [veddūr] *n.* bamboo (thick variety). ఖల్ల వెదురు. వెద్దుక్నంగ్ కోడంగ్ తాకంతేర్. They walk with stilts of bamboo. వెదురు కట్టలను గుర్రలు చేసి నడుస్తారు.
వెయ్యె [veyne] *adv.* immediately, right away, quickly. జల్దీ. తొందరగా. హాటుం వయ్ కీమ్ట్, రోన్ వయ్ దాకట్. Let's do the shopping quickly, and quickly go home. అంగడి(బజారు) తొందరగా చేయండి ఇంటికి వెళ్లదాం. *See:* సప్పి.
వెయ్య-వెయ్య [veyya-veyya] *advl.* quickly. జల్దీ-జల్దీ. *See:* సప్-సప్.

వెయ్యె [veylo] *n.* wife, woman. पत्नी. భార్య, ఆడది.
 వెయ్యె-మయనల్ [veylo-maynal] *n.* man and woman, (sometimes husband and wife). స్త్రీలు, పురుషులు.
 వెయ్యె-జుజ్జాల్ [veylo-junñāl] *n.* 1) a man who is always with the ladies. 2) a man with a female complexion.
 వెరి- [verī-] *vi.* to be afraid.
 వెరూస్- [verūs-] *vc.* to frighten, threaten. కరణా.
 వెరే [verē] *n.* fear. కర. భయము. వోర బయ్ వెరే కొండల్, అగ్గ నొన్నోర. He is very afraid, he won't go there. ఆయనకు భయమెక్కువ అతను అక్కడికి వెళ్ళడు.
 వెరే - పి- [verē -pi-] *vi.* to take fright.
 వెరే-కీ- [verē-kī-] *vt.* to warn, or scare away. జామ్ పండింగ్ తిన్లె కాండిర్ రోజీ వాంతేర్, ఊర్క్ వెరే- కీయలాగర్. Everyday the boys come to eat guavas, they must be scared away. జామ పండ్లు తినడానికి పిల్లలు రోజు వస్తారు వారిని బయపెట్టవలెను.
 వెర్కడ్ [verkar] *n.* cat. పిల్లి.
 వెర్చే [vercē] *n.* squirrel. ఉడుత.
 వెర్తల్ [vertal] *n.* guest (m.). చుట్టము. మా రోస్ వెర్తల్ వాతోర్. A guest (male) has come to my house. మా ఇంటికి చుట్టము వచ్చినారు.
 వెర్తే [vertē] *n.* guest (f.).
 వెర్స్- [vers-] *vt.* to brand. వీర్ కురత్ డష్టాంగ్ వాటంతేర్. They are marking the young bull with the branding iron. వీరు ఎద్దు కంకకు వాతాలు పెట్టుతారు. గుసాడీర్ లాసున్ నేటి తడ్మితీగ కైసర్ కోలా నిరుసీసి సమ్మిర్క్ గోటిద్దా వెర్సంతేర్. On the Laxmi festival day, the 'gusadi' clowns light a broom in the fire and burn everyone's necks. గుస్పాడి వారు లక్ష్మీ పూజ రోజు చీపురు కట్ట పుల్లను అగ్గిలో పెట్టి అందరిని కలుస్తారు.

వెలి- [velī-] *vi.* to stroll, roam, wander. టఫలనా. తీగ.
 వెలూం [velūm] *n.* compound wall or fence. దడి. మూరంగ్ నేంగ్వక్ రోత్ బోవతల్ వెలూం కీంతేర్. To prevent cows entering a compound wall is made surrounding the house. జంతువులు రాకుండా ఇంటి చుట్టు కంచే చేస్తారు.
 వెల్కీ (మర్తా) [velkī (marrā)] *n.* silk-cotton tree.
 వెల్లె [velle] *advl.* very. బక్త. ఎక్కువ.
 వెహ్- [veh-] *vt.* to tell. బాలనా. చెప్పండి. See: ఇన్-; వడ్కీ- .
 వే- [vē-] *vi.* to cook. ఉడుకుట.
 వేయూస్- [vēyūs-] *vc.* to cook. ఉడికింది. మక్కెంగ్ చొకోట్ వెయూస్తేర్. They cooked the corn well. మక్కలు మంచిగా కాల్చినారు.
 వేగ్రో (వేగోరా) [vēgrō (vēgōrā)] *adjl.* separate, different. ఆలగ.
 వేగ్-వేగ్రో [vēg-vēgrō] *adjl.* separate, different (emph). ఆలగ.
 వేట్ [vēṭ] *n.* outer-most metal rim of a bullock cart wheel. కాసుడ ఘరెత్ కచ్చిత వేట్ మందంత. There is a metal rim on a bullock cart wheel. ఎడ్ల బండి చక్రనికి ఇనుప కమ్ము ఉంటుంది.
 వేడా [vēḍā] *n.* yard of a house, or small plot of land near to the house for growing vegetables etc. పెరడు. వేడదీగ మక్కెంగ్ యెదంతేర్. They grow corn in the *. పెరడిలో మొక్కజొన్న వేస్తారు.
 వేడ్చీ [vēṛcī] *n.* light (from fire, lamp, sun, etc.). జ్యోతి. వెలుతురు. నర్కాక్ పుస్తక్ వడ్కీలే వేడ్చీ పహ్జె In order to read books at night, (a) light is needed. రాత్రి పుస్తకం చదువుటకు వెలుతురు అవసరము. ఫోడ్స్నల్ వేడ్చీ వాంత. Light comes from the sun. ప్రొద్దున సూర్యుని వెలుతురు వస్తుంది.
 వేన [vēna] *pron.* his (prox.). ఇతని.
 వేరి [vēri] *clitic.* up to, until. తక. దాకా.

- వేర [vēr] *pron.* he, this (m.) referring to someone near by. यह. ఇతడు.
- వేరమాయ్తా [vērmāyṭā] *n.* a function for fixing the marriage during which vermilion and an anklet will be given to the bride by the bridegroom's party.
- వేర్నీ [vērnī] *n.* bowl made of clay. మట్టి పల్లెము.
- వేలాడ్ [vēlār] *n.* queen. రాణి. రాణి.
- వేలి [vēli] *n.* kind of creeper. లత.
- వేసుని [vēsuni] *n.* halter (rope for leading or tying bullocks).
- వేసుడి [vēsūri] *n.* story, tale. कहानी. కథ.
- వేస్- [vēs-] *vt.* to cover a house (e.g. with thatch, tiles, or corrugated sheets).
కప్పట.
- వోజ్జే-వాట్- [vojje-vāt-] *vt.* to load. లాదనా.
కట్టలమోపు.
- వొడూంగ్- [voḍūng-] *vi.* to be peeled.
ఊలనా.
- వొడ్కి [voḍki] *n.* knowledge. జ్ఞాన. జ్ఞాపకం, పరిచయము.
- వొడ్కి-ఇర్- [voḍki-ir-] *vt.* to remember, recognize.
- వొడ్కే-మా- [voḍkē-mā-] *vi.* to be known, recognized. జాననా. గుర్తు చేసాను.
- వొదాల్-ఆ- [vodāl-ā-] *vi.* to sag (mattress, or woven surface, basket, etc.), sink.
కటుడ్గా వెల్లెటి ఉత్తెకే నోడే వొదాల్- ఆంతా.
When many people sit on a bed, the (criss-crossed, weaved) rope sags.
మంచంలో ఎక్కువ మంది కూర్చుంటే నుల్కా వదులు అవుతుంది.
- వొరోనయ్ [vorōnay] *advl.* alone (m.).
అకేలా. ఒక్కతనే.
- వొరోయ్ [varōy] *advl.* alone (nm.). అకేలీ.
ఒక్కతను.
- వొరోర్ [vorōr] *See:* వరోర్.
- వొర్కె [vorke] ప్రక్కకు.
- వొహూ [vohō] *n.* udder.
- వొహ్- [voh-] 1) *vi.* to hatch (of young bird).
2)

— *vt.* to burst, break open.

- వో- [vō-] *vt.* to carry away, take and go.
ఠేనా. తీసుకపోవడం.
- వోండి [vōṇḍi] *n.* butter. मक्खन. మీగడ.
- వోందల్ [vōṇḍal] జాతి పేరు.
- వోటా [vōṭā] *n.* verandah, porch, threshold, covered entrance area of a house. రోత్ మున్నె వోస్తీత జాగత్ వోటా ఇంతేర్. In front of a house, the area covered by the roof is called *. ఇంటి ముందు ఉన్న స్థలమును అరుస అంటారు
- వోటీ [vōṭī] *n.* pouch (usually for collecting cotton) formed by tucking cloth it in at the waist and folding the other half upwards.
- వోడా [vōṛā] *n.* boat, trough. नाव. నౌక.
- వోడూ-సీ- [vōṛū-sī-] *vt.* to peel or remove the shell or cover of food items (boiled eggs, beans, peas, corn, bananas, peanuts, etc.). ఊలనా. కొరింగ్ కొయ్య కుస్తీ అటన్ సాటి వోడూ- సీంతేర్. Having plucked beans, in order to cook it the shell is removed. చిక్కుడు కాయలు వండుటకు విరగొట్టుతారు.
- వోతాడ్ [vōṭār] *n.* woman. औरत. స్త్రీ.
- వోన [vōna] *pron.* his (dist.). అతని.
- వోపా [vōpā] *n.* section of a field.
- వోమ్- [vōm-] *vt.* to sell. బేచనా. అమ్మాడం.
వోర్ వత్తంగ్ మీన్స్ వొమ్మెర్ మంతోర్. He is selling dried fish. ఆయన ఎండుచాపలు అమ్ముతున్నాడు.
- వోర్ [vōrī] *n.* long section of a field, aisle, (when planting cotton, the field is divided into sections by planting single rows of other crops such as lentils).
- వోర్ [vōr] *pron.* he that (m.). అతను.
- వోర్- [vōr-] *vi.* to burst. పగిలింది. పుగాతూన్ బయ్ ఉహ్మాసీ వొహ్చోర్. Having blown a balloon too much, it bursts. గాలి బుగ్గను బాగా ఊది పగుల గొట్టినారు.
- వోర్పి-కీ- [vōrpī-kī-] *vt.* to remove or strip something without permission, steal.

नोचना. कर्लूर रीतल देडेङ्ग-तारिङ्ग
 వోర్పి-కీసి వోతేర్. The thieves, having
 removed the plates, pots and pans and

went. దొంగలు, ఇంటి నుండి ప్లేట్లు,
 ముంతలు, దేవులాడి తీసుకెళ్ళారు.
 వోస్తి [vōsrī] *n.* verandah. बरामदा. వసారా.

స

సంజ్- [saŋj-] *vt.* to become numb, knock
 out, deadened. ఉంది కెయ్ దే సామన్ లంగ్
 వోయన ఇతైకే బయ్ సంజంత. When
 carrying some load for a distance with
 one hand, it becomes numb. ఒక చేతితో
 వస్తువులు దూరం తీసుకెళ్ళేలంటే చాల
 ఇబ్బందిగా ఉంటుంది.
 సంతార్ [saŋtār] *n.* orange. నారింజ.
 సంతార్ (మర్రా) [saŋtār (marrā)] *n.* kind of
 citrus tree. నారిజ చెట్టు.
 సక్రే [sakraē] *advl.* in the morning. ప్రొద్దున.
 సక్రేన్ [sakraēn] *advl.* early in the morning
 (emph). ప్రొద్దునే.
 సగూడ్ [sagūr] *n.* a pre-wedding tradition,
 ritual or procedure. సగూడ్ సాటి నొవ్రిన
 రోస్ సారింగ్ పియ్ దాంతేర్. For the *
 ritual, they take the 'chapatis' and go to
 the bride's house. అల్లు కొరకు పెండ్లి
 కూతురు ఇంటికి రొట్టెలు తీసుక పోతారు.
 Prior to a wedding, senior members of
 the groom's family take 'chapatis' to
 the bride's house and discuss wedding
 plans etc., later the bride's family
 reciprocate in a similar way.
 సగూన్ [sagūn] *n.* sneeze. తుమ్ము. పడ్సాంగ్
 ఆతెకే బయ్ సగూన్క వాంతంగ్. After
 getting a cold, many sneezes come.
 జలబు అయితే తుమ్ములు వస్తాయి.
 సగ్గా [saggā] *n.* phratry (related to the
 number of gods that are worshipped).
 సగ్గాల్ [saglāl] *n.* wife's sister's husband.
 సడకుడు.

సజీ [saŋī] *n.* friend (m.). మేన మామ
 కొడుకు.
 సజో [saŋō] *n.* friend (f.). మేన మామ
 కూతురు.
 సట్టా [saṭṭā] *num.* పదహారు.
 సట్టి (-మహినా) [saṭṭi (-mahinā)] *n.* month
 09 of the Gond year (November-
 December). మార్గశిర (డిసెంబర్).
 సడా₁ [saṛā] *n.* the horizontal beam(s) of
 wood used to hold up the eaves of a
 house, or shelter (such as a marriage
 shelter). మండగ్గా డెరిన్గ సడంగ్
 వాటంతేర్. They put horizontal beams
 on the vertical pillars of a shelter.
 పందిరిలో గుంజల పైన వాసాలు వేస్తారు.
 సడా₂ [saṛā] *n.*
 — *n.* cow dung mixed with water
 (used to keep courtyards looking
 clean). *See:* సడాపి.
 సడా₃ [saṛā] *n.*
 — *n.* leash, rope for controlling
 bullocks.
 సడాంగ్ [saṛāng] *n.* sound of a drum. ఠోల కా
 ఆవాజ్.
 సడాపి [saṛāpi] *n.* cow dung. పేడ. సడాపి
 యేతగ మిసిడి కీసి రచ్చతే సడా వాటంతంగ్.
 Having mixed cow dung with water
 they spread (throw) the mixture on the
 courtyard. ఆవు పేడ నీటిలో కలిపి కల్లపి
 చల్లుతారు.
 సడాపి సీత్రి [saṛāpi sitri] పేడతీసె గంప.

సడాయి [sarāyi] *n.* the chickpea, Bengal gram, 'channa'. తెనగలు. *cicer arietenum*.

సడే [sarē] *n.* daughter's husband. అల్లుడు.
 సడే-మర్రీ [sarē-marrī] *n.* sister's son. చెల్లె, అక్క కొడుకు.
 సడే-మియాడ్ [sarē-miyād] *n.* sister's daughter.

సడేతీస్ [sarētīs] *num.* thirty-seven. సేతీస్.

సడే-మా- [sarē-mā-] *vi.* to rot, decay, decompose, become spoilt. యెద్ది గాలుం మర్రకనంగ్ పాలంగ్ సడే-మాంతంగ్. In summer the leaves of the trees decay. వేసవి కాలంలో చెట్ల ఆకులు రాలుతాయి. మర్క కాయంగ్ వెల్లె జేల్ మిస్సి ఇర్రెకే సడే-మంత. If you leave (lit. bury) mangoes for a long time they will become rotten. మామిడి కాయలను చాల రోజులు కప్పి ఉంచితే చెడిపోతాయి.

సడే [sar] *n.* a festival which lasts for several days.

సడే- [sar-] *vi.* to run, drip. దొకనా.

సడతర్ [sattar] *num.* seventy. సత్తర.

సడతావీస్ [sattāvis] *num.* twenty-seven. సత్తావీస్.

సడతీపేన్ [sattipēn] *n.* one of the gods. దేవుని పేరు.
 సడతీ-డోల్ [sattī-dhōl] *n.* kind of drum used for dances.

సడతేచాలీస్ [sattēcālīs] *num.* forty-seven. సేతాలీస్.

సడతేవాన్ [sattēvān] *num.* fifty-seven. సత్తావన.

సడతేసాట్ [sattēsāt] *num.* sixty-seven. సరసత్.

సడతేహత్తర్ [sattēhattar] *num.* seventy-seven. సత్తత్తర.

సడత్యానోవ్ [satyānov] *num.* ninety-seven. సత్తానవే.

సడత్యాన్సి [satyānsī] *num.* eight-seven. సత్తాసీ.

సడత్రా [satrā] *num.* seventeen. సత్తర. పదిహేడు.

సత్రీ [satrī] *n.* umbrella. ఊత్రీ. గొడుగు.

సన్ [san] *n.* festival. పండుగ.

సన్వార్ [sanvār] *n.* Saturday. శనివారము.

సపోట (మర్రా) [sapōṭa (marrā)] *n.* chickoo tree. సపోట (చెట్టు).

సప్పి [sapne] *advl.* quickly. జల్దీ. త్వరగా.
See: వెయ్యో.

సప్-సప్ [sap-sap] *advl.* quickly. జల్దీ-జల్దీ. *See:* వెయ్యో-వెయ్యో.

సప్పూర్ [sappūr] *adj.* lean, thin. సన్నము.

సప్రీ [saprī] *n.* verandah. బరామదా.

సబుడ్ [sabur] *adj.* hard, solid, durable, stiff, firm, strong. గట్టిగ.

సబ్బా [sabbā] *n.* feast, banquet.

సబ్బాల్ [sabbāl] *n.* crowbar. గడ్డపాఠ.

సమ్మీ-కీ- [samjī-kī-] *vt.* 1) to console. 2) to remove misunderstanding.

సమ్మే-మా- [samjē-mā-] *vi.* to be understood.

సమ్మి [samdi] *pron.* all, everything, everybody (nm.). సబ. అన్ని, మొత్తము.

సమ్మిర్ [samdir] *pron.* all, everybody (m.). సబ. అందరు. పెర్సా పేన్దగ సమ్మిర్ మీరే మాంతేర్. Everybody gathers together at the temple (lit. god's place). పెద్ద దేవుని దగ్గర అందరు కలుస్తారు.

సమ్మూర్ [samdur] సముద్రము.

సమ్మూర్ [sammār] *n.* coriander. కొత్తీరి.

సమ్మిస్ [sammis] *num.* ఆరువది.

సరి [sari] *n.* road, path. సకక. దారి, బాట.
 సరి-తాక్- [sari-tāk-] *vi.* to go along the road. బాటసారి.

సరి-సూడ్- [sari-sūd-] *vt.* to wait for, expect (lit. to watch the road).

సరి- [sari-] *vt.* to weave. బుననా. పుజార్కీ టొక్కింగ్ సరియంతేర్. The 'pujari' (Kolams) weave baskets. కొలాములు, గుల్లలు తయారు చేస్తారు.

సరూన్ [sarūn] *n.* funeral pyre. సాతోర్ మయనన్ తడ్డి లావి కీంతేర్ అదేన్ సరూన్ ఇంతేర్. When a dead man is burned that is called a funeral pyre. చనిపోయిన

మనిషిని కాల్పుతారు దానిని సరూన్ అంటారు.

సర్- [sar-] *vi.* to be torn. चीरना.

సరూన్- [sarūs-] *vc.* to tear. चीरना.

సరి-కీ- [sari-kī-] *vt.* to tear, make a way. चीरना.

సర్తా [sartā] *adj.* torn.

సర్కే-మా- [sarkē-mā-] *vi.* to shift.

సర్రి [sarri] *n.* silver neck ornament. మెడకంటి.

సర్వా [sarvā] *n.* the grain that remains in the field after threshing.

సల్లే [sallē] *n.* sacred spear head. దేవ ప్రతిమ.

సవ్- [sav-] *vi.* to curdle, go sour. పాసిపోవడము. గాఢో ఆయి కుస్తి ఆయి యెద్ది గాలుం వెయ్యే సవంతా. In the summer, even rice and 'dhal' go sour quickly. అన్నము కాని, కూర కాని ఎండలలో తొందరగానే పాసి పోతుంది.

సవీ- [savī-] *vi.* to be sour.

సవ్తా [savtā] *adj.* sour (bad taste).

సవ్రి-కీ- [savri-kī-] *vt.* to prepare, get ready. సँवारना.

సవ్రే-మా- [savrē-mā-] *vi.* to be ready.

సవ్వా [savvā] *num.* one and a quarter.

సవ్వాద్ [savvād] *n.* taste. स्वाद. రుచి.

సవ్వి [savvi] *n.* meat. మాంసము. జేవుంతగ ఉంది ఉంది సవ్వి వహ్ని కీతేర్. During a big feast they dish out a piece of meat each. విందు భోజనములో ఒక్కొక్క మాంసం ముక్క వడ్డించారు.

సవ్విస్ [savvis] *num.* twenty-six. छब्बीस.

సవీషి [sīsis] *యాబది.*

సా- [sā-] *vi.* to die. मरना. చావడం.

సాతోర్ [sātōr] *adj.* dead. मृत. మరిణించాడు.

సాంగ్- [sāng-] *vi.* to spread out (plants, etc.), to stretch something. లైలోన్ నోడే బయ్ సాంగంత. Nylon rope stretches a lot. నైలోన్ తాడు బాగా సాగుతుంది. వాపై తేరియా వేలి హిక్క-హక్క సాంగంత. In the field, the 'tediya' vine spreads out all

over. చేనులో దోస కాయ తీగ ఇటు అటు సాగుతుంది.

సాకుర్ [sākūr] *n.* sugar. పంచదార(చక్కెర).

సాక్రీ [sākri] *n.* chain. जंजीर. గొల్సు. హెర్మింగ్ సాక్రీనే దొహంతేర్. They tie the buffaloes with a chain. బజ్జెలను గొలుసులతో కట్టుతారు.

సాటా [sātā] *n.* frame of cart.

సాటి [sāṭi] *ppnl.* for, in order that, for the sake of. लिए. కొరకు.

సాట్ [sāt] *num.* sixty. साठ.

సాడ [sāḍa] *n.* school. स्कूल. బడి, పాఠశాల. కాండిర్ పేకింగ్ కరియన్ సాటి నార్ నాట్ సాడ మంత. In order for boys and girls to learn, there is a school in each village. బాలురు, బాలికలు, చదువుకోవడానికి ఊళ్ళలో పాఠశాలలున్నాయి.

సాతి [sāti] *n.* chest. संदूक. చాతి.

సాదు [sādu] *సజ్జనుడు.*

సాద్- [sād-] *vi.* to fruit. కాయడం.

సాద్రాల్ [sādrāl] *adj.* good, normal, beautiful, handsome.

సాద్రీ [sādrī] *adv.* good, well.

సాద్రే [sādrē] *adj.* lovely, gorgeous, charming, wonderful.

సానల్ [sānal] *n.* corpse, dead man. लाश.

సానే [sānē] *n.* corpse (f.).

సాప [sāpa] *n.* brinjal, egg plant. వంకాయ.

సాపంగ్-మిర్చంగ్ [sāpaṅg-mircaṅg] *n.* vegetables (lit. eggplants-chillies). కూరగాయలు. వొమన్ సాటి హాటుమ్మే సాపంగ్-మిర్చంగ్ తరంతేర్. They take vegetables to the market in order to sell them. అంగడిలో అమ్మడానికి వంకాయలు, మిరపకాయలు తెస్తారు.

సాప్ [sāp] *n.* thorn. काँट. ముల్లు. చెప్పుల్కె కెర్వేకే కాలకున్ సాప్ గండంతంగ్. Without wearing 'chappals' (slippers) thorns will prick your feet. చెప్పులు వేసుకోక పోతే పాదలకి ముల్లు గుచ్చుకుంటాయి.

సాప్-కీ- [sāp-kī-] *vc.* to clean. శబ్దపరుచు.

సాప్-సాపాయ్-కీ- [sāp-sāpāy-kī-] *vt.* to clean up. పరి శుభ్రపరుచుట.

సాప్టే-కీ- [sāpṭi-kī-] *vt.* to catch up with. దొరక పట్టుట.

సాప్టే-మా- [sāpṭē-mā-] *vi.* to be caught up to.

సామన్ [sāman] *n.* goods, materials. सामान.

సామా [sāmā] *n.* sanva corn.

సాయి [sāyi] *n.* ink. स्याही.

సారీ [sārī] *n.* bread. रोटी. రొట్టె.

సారుంగ్ [sāruṅg] *num.* six (nm.). ఆరు.

సార్వీర్ [sārṅvīr] *num.* six (m.). ఆరుగురు.

సార్నీ [sārṅnī] *n.* row, in a line. पंगत. వరుసగ.

సాలీ [sālī] *advt.* annually, once a year. हर साल. ప్రతి సంవత్సరము. సాలీ సాలీ జెండా పోరా మహినా 15 పూస్ మహినా 26 తారికున్ చడికీంతేర్ Every year on the days of August 15 and January 26 the flag is flown. సంవత్సరంలో తేది: 15 ఆగష్టు 26 జనవరి నా జెండాను ఎగురువేస్తారు.

సాలే (మర్రా) [sālē (marrā)] *n.* kind of tree especially used during marriage ceremony. पेड़. *strychnos potatorum*. సాలే మర్రత మర్మిన్గ ముండా ఖోడా కీంతేర్. They use the * tree to make the center pole and horse-shaped beam for a wedding. అందుస చెట్టు కట్టతో పెళ్ళి వీటలు చేస్తారు.

సాలేవాడాల్ [sālēvārāl] *n.* a person of the weaver caste. నేతపనివారు. తొల్లత జమానాతే సాలేవాడాల్ కష్టింగ్ కీందుర్. In olden times the people of the weaver caste used to make clothes. పాత కాలంతో సాలేవారు బట్టలు చేసేవారు.

సాలేవాడే [sālēvārē] *n.* a female person of the weaver caste.

సాలే [sāl] *n.* year. साल. సంవత్సరము.

సావరి (మర్రా) [sāvāri (marrā)] *n.* kind of tree much used for firewood. पेड़.

సావు [sāvu] శ్రీ మంతుడు.

సావ్లి [sāvli] *n.* shadow. छाया. నీడ.

సింగార్ [siṅgār] *n.* tattoo. సింగారం,

పచ్చబొట్టు. గుజ్రాతీనంగ్ బాయిక్ బయ్

సింగార్ కెయ్కొనగ కొహ్యుసీంతంగ్.

Gujarathi ladies get pierced with many

tattoos on their arms. గుజారతి

ఆడవాళ్ళు చేతుల పై ఎక్కువ చుక్క బొట్లు వేసుకుంటాయి.

సిందేర్ [sindēr] *n.* splinter. किरच. బేరంగ్

టెండ్రెకే కెయ్కొనగ సిందేక్ దాంతంగ్.

While removing bamboo strips

splinters go into ones hands. సంరాలు

తీసిటప్పడు చేతులకు గుచ్చుకుంటుంది.

సికాటి [sikāṭi] *n.* darkness. अंधकार. రాత్రి,

చీకటి. నర్కక్ కరంట్ సొత్తేక్ సికాటి ఆంతా.

When the electricity goes off at night,

darkness comes. రాత్రి వేళ్ళలో (విద్యుత్)

కరంట్ పోతే చీకటి అవుతుంది.

సికార్ [sikār] *n.* hunting. వేట.

సికార్-కీ- [sikār-kī-] *vi.* to hunt (work).

సిక్కా [sikkā] *n.* net bag to hang things in.

ఉట్టి.

సిడాయాంగ్ [sirāyāṅg] *n.* east. पूरब. తూర్పు దిక్కు.

సిడోపోరో [siḍōporō] *adv.* one on top of the other, stacked. ఒక్క దాని మీద ఒకటి.

సిడ్కొ- [sirḱ-] *vi.* to sprinkle. చినుకులు వచ్చుట.

సితపడ్ (మర్రా) [sitapar (marrā)] *n.*

custard apple tree. సితాఫలం (చెట్టు).

సితూర్-ఆ- [sitūr-ā-] *vi.* to become cool.

చల్లబడింది.

సితూలీ (మర్రా) [sitūlī (marrā)] *n.* kind of tree. पेड़.

సిత జొమ్మొ [sitta jommō] *n.* soup. పులుసు.

సిత (మర్రా) [sitta (marrā)] *n.* tamarind tree.

పెక. చింత (చెట్టు).

సిత్రీ (మర్రా) [sitri (marrā)] *n.* date palm.

phoenix dactylifera.

సిన్నారీ-కీ- [sinnārī-kī-] *vt.* to kick, flog.

సిన్నూం [sinnūm] *n.* bracelet.

సిబ్బి [sibbi] *n.* large basket for storing grain made of bamboo and mud. గుమ్మి. జొన్నంగ్ సిబ్బితగ నిహ్పా ఇరంతేర్. 'Jowar' is filled in the * and kept (for storage). జొన్నలు గుమ్మిలలో నింపి ఉంచుతారు. *See:* దుల్లే.

సిమ్గా [simgā] *n.* 'holi', the festival when colours are thrown. హోళి.

సియుంగ్ [siyung] *num.* five (nm.). పాँच. ఐదు.

సియేవీర్ [siyvir] *pron.* five (m.). पाँच. ఐదుగురు.

సిరిప్ [sirip] *attr.* only.

సిరుం [sirum] *n.* 'pins and needles', numbness, tingling, prickling. వెల్లె జేల్ ఉత్తెకే కాల్యే సిరుం సాంతంగ్. After sitting for a long time you get pins and needles in your legs. చాల సేపు కూర్చుంటే కాలకు తిమ్మిరి ఎక్కుతాయి.

సిరులీ [sirulī] *n.* cow-itch plant. దూల గోండి.

సిర్డ్యాల్ [sirḍyāl] *adj.* uncontrollable (of animals). కోపంగల.

సిర్నా [sirnā] *n.* cattle-bell. గంట.

సిర్పూట్ (-జాడి) [sirpūt (-jāri)] *n.* kind of grass. घास.

సిర్మూట్ [sirmūt] *adv-ppn.* around, surrounding. के आसपास. చుట్టు. వాట్టె సిర్మూట్ పెన్సిన్ తార్ పాసి మంత. Barbed wire has been put around the field. చేను చుట్టు ఫెనిషింగ్ కంచే చేసి ఉంది.

సిల్కీ [silki] *n.* backbone. వెనుక భాగము.

సిల్పం [silpam] సిల్పం.

సిల్లే (సిల్లే) [sillē (sellē)] *vi.* not to be.

సివోడా [sivōḍā] *n.* peg at side of yoke.

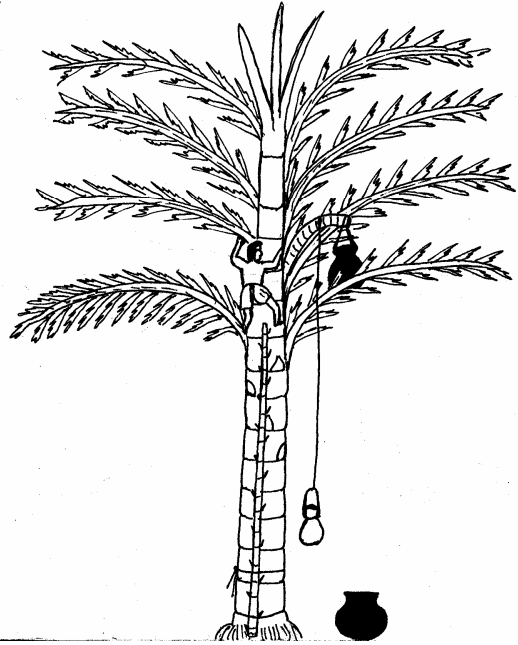
కోందంగ్ పుహాన్ సాటి జువ్వతగ సివోడంగ్ వాటంతేర్. In order to harness bullocks pegs are put into the yoke. ఎడ్లను నడుపుటకు బండికి జాత్తెలు వేస్తారు.

సివ్వి [sivvi] *n.* lip. ఆళు. పెదవి.

సి- [sī-] *vt.* to give, allow (with Inf.).

ఇవ్వు.

సింగ్ [sing] *See:* కోర్.

సిందీ (మర్రా) [sindī (marrā)] *n.* kind of tree from which country liquor is made. పేక. ఈత (చెట్టు).

సిందీ-కల్ [sindī-kal] *n.* kind of liquor.

సిట్టే [sitṭē] *n.* shell of chironji.

సిడో యేర్ [sidō yēr] *n.* yesterday's water.

సిపా [sipā] *num.* fifteen. పదిహేను.

సిపి [sipi] *n.* tailor. దర్జీ. దర్జి. కష్టింగ్ కొటంతోర్ వోన్ సిపి ఇంతేర్. The person who stitches clothes is called a tailor. బట్టలు కుట్టె వారిని దర్జి అంటారు.

సిపి [sipi] *n.* shell. ఆలు చిప్ప.

సియే- [siy-] *vt.* to sweep. ఖాకనా.

కాండిర్- పేకింగ్ ఊర సాడత్ సియేర్ మంతేర్. The students are sweeping their school. అబ్బాయిలు, అమ్మాయిలు వారి యొక్క బడిని ఊడుస్తున్నారు.

సిరా [sirā] *n.* vein. నరము.

సిర్, [sir] *n.* root. శాక. వేర్లు. మరకనంగ్ సిర్, బొమ్మిత్ బూడ్ దాంతంగ్. The roots of trees go below the ground. చెట్టు వేర్లు భూమిలోపలికి వెళ్ళుతాయి.

సీర్₂ [sir] *n.* nit (white louse). పుర్కి సీర్ తల్లదగ మందంతంగ్. The nit (lice-like bug) stays on the head. వేలు తలలో ఉంటాయి.

సీర్కనె-కీ- [sirknē-] *vi.* to sniffle.

సీల్కా [silkā] *n.* brook, rivulet. చిన్నవారు.
See: కుడెడ్.

సీసా [sisā] *n.* bottle. సీసా.

సీసీ [sīsrī] *n.* whistle. సీసీ.

సుకీర్ వార్ [sukir vār] *n.* Friday.
శుక్రవారము.

సుక్ [suk] సుఖము.

సుక్- [suk-] *vt.* to launder. ఉతుకు.

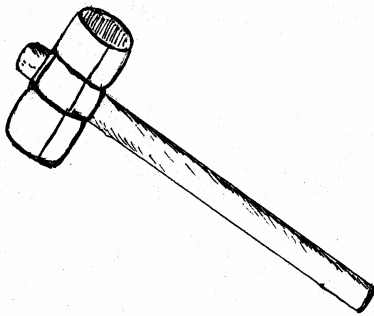
సుక్కూం [sukkūm] *n.* star. సితారా. చుక్కలు, నక్షత్రం.

సుక్కూడ్ [sukūr] *n.* wooden ladle, spoon. అన్నం కలిపే కట్టి. కాస్త కుస్తీ సుక్కూడ్ తావంతేర్. Hot 'dhal' is dished out with a ladle. వేడి కూరను తెడ్డుతో తీస్తారు.

సుజారాంగ్ [sujārāng] *n.* sacrificial animals (pl.). పెర్నా పేన్దగ సుజారాంగ్ (హెర్రేంగ్ ఆయి, హెర్మింగ్ ఆయి) పాంతేర్. At the place (temple) of the great god the kill (sever) sacrificial animals (goats, buffaloes). పెద్ద దేవుని దగ్గర జంతు బల్లలు ఇస్తారు.

సుట్టి-కీ- [sutṭī-kī-] *vt.* to release, leave, quit, give up. విడువు.

సుట్టె-మా- [sutṭē-mā-] *vi.* to escape.

సుత్తె [sutte] *n.* hammer. సుత్తె.

సుత్తి [sutlī] *n.* string, thin rope. తనీ.

సుద్దొ [suddō] *adjl.* good, beautiful. అక్షా.
నీటిగ.

సుద్రి-కీ- [sudrī-kī-] *vt.* to clean, mend, sharpen (an instrument).

సుద్దె-మా- [sudrē-mā-] *vi.* to be well, healthy.

సున్న [sunna] *num.* zero. సున్న.

సుప్లె [suple] *n.* small basket. తొట టొకరీ.
చిన్న గంప.

సుయ్ [suy] *n.* needle or injection.

సుయ్ లింబూ (మర్తా) [suy limbū (marrā)]
n. kind of lemon tree. నిమ్మ (చెట్టు).

సుయ్-పది [suy-padi] *n.* porcupine.
విదుపంది.

సుయ్-కొర్ [suy-kor] *n.* kind of jungle fowl. సుయ్-కొర్దంగ్ బూరంగ్ మున్నె మల్పి మందంతంగ్. The feathers of a jungle fowl are curved back.

సుయ్యల్ [suyyal] *adj.* sharp. కొచ్చగా.

సురూ-కీ- [surū-kī-] *vt.* to start, begin. శుక్ర
కరనా. ప్రారంబించు.

సురూస్- [surūs-] *vt.* to throw, discard.

సుర్- [sur-] *vt.* to bake.

సుర్పాపే [surpāpē] *n.* butterfly. తిత్తలీ.
కొండనాలుక.

సుర్పాప్లె [surpāpre] నీతాకోక చిలుక.

సుర్వెర్తాల్ [survertāl] *n.* mediator of a marriage.

సుర్వే [survē] *n.* a kind of bee that makes its
hive within hollow trees and anthills.

తుమ్మెద. సుర్వేంగ్ పుత్తినగ, మరక్నంగ్ డీబ్రన్గ దొసంతంగ్. The * bees make their homes in anthills and in hollow trees. తేనే పుట్టలలో, చెట్ల తొర్రలలో పెట్టుతుంది.

సులూడి [sulūdī] *n.* bamboo flute. వేణువు.

సులూడి క్రిష్ణన కెయ్దే మందంత. The * is in Krishna's hand. పిల్లలన గ్రోవి కృష్ణుణి చేతిలో ఉంటుంది.

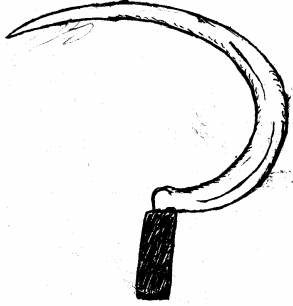
సూడ్- [sūd-] *vt.* to see, look at. దేకనా.

చూచుట. వీర్ పూటుంగ్ సూడ్సేర్ మంతేర్. They are looking at photos. వీరు ఫోటోలు చూస్తున్నారు.

సూపి [sūpē] *n.* small mouse. చిట్టెలుక.

సూప్లి [sūpli] *n.* small winnowing basket.
చిన్న చాట.

సూరే (మర్రా) [sūrē (marrā)] *n.* churni tree, oblique-leaved jujube. పేక. *zizyphus oenoplia.*

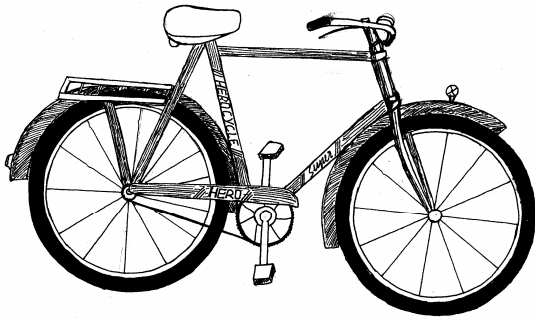

సెట్టే [setṭē] *n.* sickle. हँसिया. కొడవలి. వాష్ట జాడి యెహాన్ సాటి సెట్టే కాం సీంత. A sickle is used for removing field grass. చేనులోని గడ్డి కోయుటకు కొడవలి పని చేస్తుంది.

సెట్ట-సెవ్ [setṭa-sev] *n.* end portion of saree that hangs over the shoulder. కొంగు.

సెట్టా [setṭā] *n.* shoulder. కంఠా. భుజము.

సెన్ [sen] *n.* head of corn, jowar, etc. కంకీ. జొన్న సెన్ మియంత. The 'jowar' head will sprout. జొన్న చేను పంటతో కళకల లాడుతుంది.

సెయ్ కల్ [seykal] *n.* bicycle. సైకిలు.

సెరూలీ (మర్రా) [serūlī (marrā)] *n.* kind of banyan tree without aerial roots.

సెర్కా (మర్రా) [serkā (marrā)] *n.* chironji tree. పేక. మొర్రిచెట్టు.

సెర్కా సీటీ (మీన్) [serkā sītē (mīn)] *n.* kind of fish. పెడ్ల పార్క చేప.

సెర్పూం [serpūm] *n.* sandal. चण्डल. చెప్పలు. యెద్ది గాలుం కాల్యే వేంతంగ్ ఇంజేర్ సెర్పూంక్ కెరంతేర్. In the summer their feet get burnt, so they wear sandals. వేసవిలో కాళ్ళు కాలుతాయి అని చెప్పలు తోడుగుతారు.

సెవ్వేర్ [sevvēr] *n.* gum, sap. బంక. సెర్కా మర్రతగ బయ్ సెవ్వేర్ పెసియంత. Much gum (sap) comes out from a 'serka' tree. బంక చెట్టుకు చాల బంక వెళ్ళుతుంది.

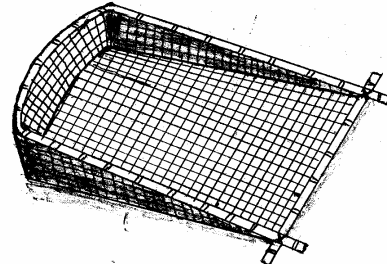
సేకే-మా- [sēkē-mā-] *vi.* to warm oneself.

సేనా [sēnā] *n.* pod (of bean, etc.).

సేటేంగ్ [sētēng] *n.* pubic hair (pl.). ఆతులు.

సేర్కయాల్ [serkyāl] *n.* a man who tends goats and sheep. మేకలు మెపువాడు.

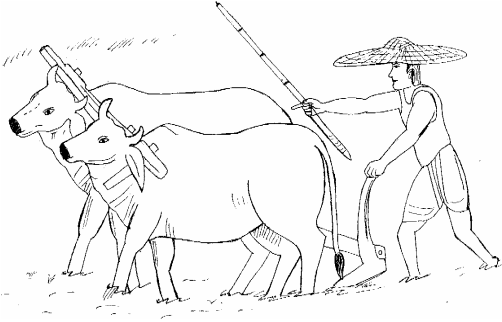
సేద్వా (-జాడి) [sēdvā (-jāri)] *n.* kind of grass. ఘాస. కోందంగ్ సేద్వా జాడిత్ బయ్ తింతంగ్ Bullocks eat very much * grass. ఎడ్లు సేద్వా అనే గడ్డిని బాగా తింటాయి.

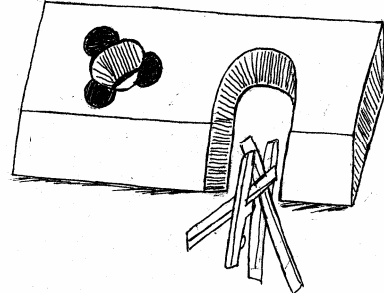
సేతి [sētī] *n.* winnowing basket. చాట. సేతితే పెరేక్ తెహ్పాంతంగ్. They (ladies) clean rice with a winnowing basket. చాట తో బియ్యము చెరుగుతారు.

సేమేడ్ [sēmēr] *n.* mucus of the nose. చీమిడి.

సేరీ (తరాస్) [sērī] *n.* kind of snake. साँप. జెరిపోతుపాము. సేరీ తరాస్ మయన్ సూడ్డకే బయ్ నొడియంత. When the * snake sees a man it goes away quickly. జెరిపోతు పాము మనుషులను చూస్తే పరుగులు తీస్తుంది.

- సేర్ [sēr] *n.* complete plough system including oxen. *ఘన. అరక.*
- సేర్నడు [sērṇḍu] *n.* wife's younger brother. *మరది.*
- సేర్నడాడ్ [sērṇḍār] *n.* wife's younger sister. *మరదలు.*
- సేర్యాడ్ [sēryār] *n.* younger brother's wife.
- సేర్యాడ్-అవ్వల్ [sēryār-avvāl] *n.* step-mother.
- సేలడ్ [sēlāḍ] *n.* younger sister. *బఘన, బఘిన. చెల్లె.*
- సేలడ్-ఇవ్విర్ [sēlāḍ-ivvīr] *n.* brother and sister.
- సేలడ్-మియాడ్ [sēlāḍ-miyār] *n.* young girls.
- సేలా [sēlā] *n.* hand cloth, larger than a handkerchief. *తువ్వలు.*
- సేవ్ట [sēvṭa] *adj.* last.
- సేవ్టోర్ [sēvṭatōr] *n.* youngest brother, last son.
- సేవ్టత [sēvṭata] *n.* youngest sister, last daughter.
- సేవ్యంగ్ [sēvyāṅ] *n.* noodle-like food preparation made from wheat flour. *బాయిక్ సేవ్యంగ్ కీసేర్ మంతంగ్. The ladies are making noodles. స్త్రీ, సేమియాలు చేస్తుతున్నారు.*

- సోద్దెల్ [soddēl] *n.* fireplace. *పొయ్యి.*
- సోనారాల్ [sonārāl] *n.* goldsmith. *సూనార. ఔసాలోడు. ముద్దంగ్, చయిన్క్, పుస్తెంగ్, కింతోర్ వోస్ సోనారాల్ ఇంతేర్. He who makes rings, chains, necklaces is called a goldsmith. మట్టెలు, గోలుసులు, చేసే వారిని ఔసాలోడు అంటారు.*
- సోన్- [son-] *vi.* to go. *జా. పొమ్ము, పో. అద్ సాడతే సోంజేర్మంత. She is going to school. ఆమె బడికి వెళ్ళుచున్నది.*
- సోమర్ [somar] *n.* Monday. *సోమవారము.*
- సోవీ- [sovi-] *See:* సవీ- .
- సోవోర్ [sovōr] *n.* salt. *నమక. ఉప్పు.*
- సోసానీ [sosānī] *n.* 1) thinking. *చింతన.*
అలోచించుట. *See:* సోంచ్-కీ- . 2) advice. *సలాఘ. సలహా.*
- సోంచీతాల్ [sōñcītāl] *n.* panther. *సోంచీతాల్ కేడతే మందంత. The panther lives in the forest. చిరుత పులి అడవిలో ఉంటుంది.*
- సోంచ్-కీ- [sōñc-kī-] *vi.* to think. *సోచనా. అలోచించుట.*
- సోక్- [sōk-] *vi.* to apply, anoint, administer (medicine).
- సోజ్ [sōñ] *n.* anger. *ఘోష. కోపము.*
- సోజాన్-వా- [sōññ-vā-] *vi.* to become angry. *కోపపడాడము.*
- సోటా [sōṭā] *n.* thick rod, stick. *జాగ్లి సొన్నెకే సోటా పియ్యి దాంతేర్. While going to guard they hold a stick and go. చేను కావలి వెళ్ళేవారు దుడ్డు కర్ర పట్టి వెళ్ళుతారు.*
- సోడీ- [sōḍī-] *vi.* to set (sun), go away, disappear, run away. *పోయింది.*
- సోడూస్- [sōḍūs-] *vc.* to drive away.
- సోడ్- [sōḍ-] *vi.* to be sharp.

సోదే [sōdē] *n.* witch-doctor. మంత్రగాడు.
 సోనీ-వోతాడ్ [sōnī-vōtār] *n.* midwife, lady
 that attends to deliveries of babies.
 దాసి.
 సోనే [sōnē] బంగారము.
 సోప్తి [sōpti] *n.* companion. సహాయంగ. నాక్
 సోప్తి నిమ్మె అగయెన్నల్ వా. Be a
 companion to me and come up to
 there. నాకు అందక తోడుగ వస్తావా.
 సోప్యల్, సోప్త [sōptyal, sōpta] *n.* friend.
 స్నేహితుడు.
 సోబా [sōbā] *n.* beauty. బహార. అందం.
 సోబాతా [sōbātā] *adj.* beautiful. సుందర;
 సుందరతా. అందంగ. గులాబి పుజార్ బత

సోబాతా మంత! How beautiful the rose
 (flower) is! గులాబి పువ్వు చాల అందంగా
 ఉంది. మల్ బయ్ సోబాతా మంత. The
 peacock is very beautiful. నెమలి చాల
 అందంగా ఉంది.

సోయరీక్ (సోరిక్) [sōyrik (sōrik)] *n.*
 relationship. సంబంధ.

సోరా [sōrā] *n.* large earthen vessel. తవ్వ.

సోరాయ్ [sōrāy] *n.* a measure. తవ్వ.

సోలా [sōlā] *num.* sixteen. सोलह. పదహారు.

సోసీ-కీ- [sōsī-kī-] *vi.* to ponder, think over.

స్టూల్ [eṣṭūl] *n.* stool. స్టూల్.

హ

హండంగ్ [handang] *n.* testicles. శిన్నము
 కీంద రెండు కోలిలు.
 హందూర్ [handūr] *n.* men from a long way
 away. అక్కడివారు.
 హక్కే [hakkē] *n.* there, thither. उद्దर. అక్కడ.
 హంద [handa] *adv.* from there,
 belonging to there.
 హందల్ [handal] *adv.* from there.
 హజార్ [hajār] *num.* thousand. వెయ్యి.
 హట్ [haṭ] *n.* perseverance, obstinacy.
 హట్టే-మా- [haṭṭē-mā-] *vi.* to become tired.
 అలిసి పోవడము.
 హట్టి [hatti] *See:* యేనీ.
 హనత్-నేటి [hanat-nēṭi] *adv.* day before
 yesterday. నిన్నే సెల్లే హనత్-నేటి సారీ
 వాసి. Sir came, not yesterday, but the
 day before yesterday. నిన్న కాక మొన్న
 ఆచార్యుడు వచ్చి ఉండెను.
 హన్నే(ట్) నేటి [hannē(t) nēṭi] *n.* day before
 yesterday.
 హయ్లాల్ [haylāl] *n.* female buffalo.

హరీ సోన్- [harī son-] *vi.* to elope with a
 man to marry another man while
 having a child.

హర్ [har] *clitic.* each. ప్రత్యేక.

హర్రా [harrā] *n.* room. कमरा. గది.

హల్కాల్ [halkāl] *adj.* light, easy.

హల్కో [halkō] *adj.* light, easy.

హా (హీ, హో) [hā (hē, ho)] *int.* yes. हाँ.

హాక-సీ- [hāka-sī-] *vi.* to shout, call out.

झललाना.

హాటుం [hāṭum] *n.* small fair, bazaar.

అంగడి. హాటుం ఆట్ రోజ్ కున్ ఉంది దియా
 ఉదంతా. The bazaar happens (lit. sits)
 once every week (lit. on the eighth

day). అంగడి వారం రోజులకొక్కసారి ఉంటుంది.

హాబర్ [hābar] *n.* sky. ఆంబర. ఆకాశము.

హారా [hārā] *n.* long basket. *See:* డాలా.

హాలీ-కీ- [hālī-kī-] *vt.* to shake. క్షిణ్ణికనా.

హిందా [hindā] *advl.* belonging to here.

హిందల్ (హిందక్) [hindal (hindak)] *advl.* from here. ఇటునుండి.

హిందక్-హందక్ [hindak-handak] *advl.* from all sides.

హిక్కె [hikke] *adv.* hither, to this place. ఇటు.

హిక్కె-హక్కె [hikke-hakke] *advl.* here and there.

హిక్మాత్ [hikmāt] *n.* contrivance, thought. ఉపాయము.

హిమ్మాత్ [himmāt] *n.* boldness, courage. సాహస. ధైర్యము.

హిరుక్ (మర్రా) [hiruk (marrā)] *n.* gul-mahua tree. పేక. ఇప్ప (చెట్టు). హిరుక్ మర్రా హిరుక్ అర్చి మర్ల పురంగ్ సాదంత. After the 'hiruk' nuts fall, the 'hiruk' tree bears fruit. ఇప్ప చెట్టు ఇప్పపూలు తరావత ఇప్పకాయాలు కాస్తుంది.

హిరుక్-కల్ [hiruk-kal] *n.* kind of liquor.

ఇరుక్ [iruk] *n.* flowers of the gul-mahua tree (nm.pl.). ఇప్ప పూలు.

హిరోడా (మర్రా) [hirōḍā (marrā)] *n.* kind of tree (fruit used for making black dye). పేక. కరక్కాయ. కోక్ల వాతెకే హిరోడా కాయన తోల్ తింతేర్. After getting a cough, they eat the skin of the 'hiroda' nut. దగ్గు అయితే కరక్కాయ కాయ తోలు తింటారు.

హిర్దా [hirdā] *n.* gum, socket of a tooth.

హిర్దూం [hirdūm] *n.* kind of insect that bites and spoils clothes.

హిర్దూలీ (మర్రా) [hirdūlī (marrā)] *n.* kind of tree. సీమ చింత.

హిర్వ (మర్రా) [hirp (marrā)] *See:* ఇర్వ (మర్రా).

హిర్వాల్ [hirvāl] *advl.* green. ఱరా.

హీరా [hīrā] *n.* diamond.

హుండ్డి₁ [huṇḍī] *n.* butter. మఖన. మీగడ.

హుండ్డి₂ [huṇḍī] *n.* collection box used by religious people.

హుండి-కీ- [huṇḍī-kī-] *See:* ఉండి-కీ- .

హుండాం [huṇḍām] *See:* ఉండాం.

హూటాడ్ [hūṭār] *See:* ఉటాడ్.

హూడాంగ్ [hūrāng] *n.* corn or grains or peas of tender and immature ears or pods of great millet which have been parched. అటుకులు.

హూడే (పిట్టే) [hūrē (piṭṭē)] *n.* kind of bird. పక్షి. గోరెంక.

హెర్మీ [hermī] *n.* buffalo. ఖీస. బర్రె. యెద్ది గాలుం యేతగ మీడ్సి హెర్మింగ్ మందంతంగ్. In the summer buffaloes lie sleepily in the water. వేసవి కాలంలో నీటిలో బర్రెలు పడుకుంటాయి.

హెర్రే [herrē] *n.* goat. బకరీ. మేక.

హెల్వ [helva] నీటి ప్రవాహము.

హేండ్వూర్ [hēṇḍūr] *n.* a person who performs human sacrifices. నరహంతకులు. When a large (building) project is embarked on, a human (usually child) sacrifice is sometimes performed.

హేతు [hētu] *n.* remembrance. జ్ఞాపకము.

హేతు-కీ- [hētu-kī-] *vi.* to remember. యాద కరనా. జ్ఞాపకము చెయుట.

Total number of entries: 2572

A

a little	<i>advl.</i> ఇచ్చుక్.	all (whole)	<i>adjl.</i> పూర్.
able (to be)	<i>vi.</i> పర్-.	all (m.)	<i>pron.</i> సమ్మిర్, <i>see:</i> సమ్మి.
abuse	<i>vt.</i> రాంగ్-.	allow	<i>vt.</i> సీ-.
abuse (term of)	<i>n.</i> రాండే (2).	almirah	<i>n.</i> ఆల్మిరీ.
abusive word	<i>n.</i> గాడ్వాస్య ₁ .	alone (nm.)	<i>advl.</i> వొరోయ్, <i>see:</i> వొరోనయ్.
accumulate	<i>vi.</i> ఈర్-.	alone (m.)	<i>advl.</i> వొరోనయ్.
ache	<i>n.</i> దంచ్వాల్ (1).	alphabet	<i>n.</i> ఆకడ.
acquire	<i>vc.</i> పుటూస్-, <i>see:</i> పుట్-.	also	<i>attr.</i> ఉండే; <i>attr.</i> తేర్; <i>attr.</i> బీ; <i>clitic.</i> ఆయి.
across	<i>adv.</i> అడ్డం.	although	<i>corr.</i> తేర్.
active (become)	<i>vi.</i> ఉయాస్-ఆ-.	among	<i>adv-ppn.</i> నడ్డం.
acts of fun	<i>n.</i> చేస్టింగ్.	amongst	<i>post.</i> -తర్స్.
adam's apple	<i>n.</i> గుడుజా.	ample	<i>adjl.</i> ఆంత, <i>see:</i> ఆ-.
adequate	<i>adjl.</i> పుర్తా.	ancestors	<i>n.</i> తాదో-బాబాల్, <i>see:</i> తాదో; <i>n.</i> తొత్తూర్, <i>see:</i> తొత్తోర్.
administer medicine	<i>vi.</i> సోక్-.	ancient times	<i>advl.</i> తొల్లే-జమానాతే, <i>see:</i> తొల్లే.
adulterated (liquid)	<i>adjl.</i> పాతూర్.	and	<i>attr.</i> ఉండే; <i>conj.</i> అని.
advice	<i>n.</i> సొసానీ (2).	and then	<i>advl.</i> మర్ల (2).
advocate	<i>n.</i> వకీలు.	Andhra	<i>n.</i> ఆంధ్రా.
aerial root of banyan tree	<i>n.</i> పారా ₁ .	anger	<i>n.</i> సోజ్.
afraid (to be)	<i>vi.</i> వెరీ-.	angry (to become)	<i>vi.</i> సోజున్-వా-, <i>see:</i> సోజ్.
after	<i>adv.</i> మంజే; <i>adv-ppn.</i> పజ్జ (పెజ్జె).	animal	<i>n.</i> జన్వార్.
afternoon	<i>advl.</i> సోదైక్.	animal bell	<i>n.</i> ఘుంగుర్.
afternoon (in the)	<i>advl.</i> దుపారి.	animal droppings	<i>n.</i> లండ.
afterwards	<i>advl.</i> మర్ల (2).	animal enclosure	<i>n.</i> డొడ్డీ.
again	<i>advl.</i> మర్ల (1).	animal feed (grass)	<i>n.</i> చారో.
agree	<i>vt.</i> కబ్జె-మా-.	animal shelter	<i>n.</i> కొట్కా.
agricultural ceremony	<i>n.</i> నొవోంగ్; <i>n.</i> విద్రీంగ్.	animal (young)	<i>n.</i> పిల్లా.
agricultural implement	<i>n.</i> పాస్; <i>n.</i> విడ్వా.	animals	<i>n.</i> జివ్రాస్.
air	<i>n.</i> వడీ.	animals (for sacrifice)	<i>n.</i> సుజారాంగ్.
alight	<i>vi.</i> రెయ్-.	animal's muzzle	<i>n.</i> ముస్కో.
alive (to be)	<i>vi.</i> పిస్-.	animal's thigh	<i>n.</i> కుర్కీ.
all at once	<i>advl.</i> వర్సోనే.	ankle	<i>n.</i> గొయిట బొక్క; <i>n.</i> ఘొట్టి.
all day long	<i>advl.</i> పీయాల్-పోడ్స్, <i>see:</i> పీయాల్.	ankle bell (small)	<i>n.</i> గార్.
all kinds of —	తీర్-తీర్కనా, <i>see:</i> తీర్.		
all night long	<i>advl.</i> నర్కా-పడింగ్, <i>see:</i> నర్కా.		
all (nm.)	<i>pron.</i> సమ్మి.		

ankle bell (large) *n.* జీలా.
 anklet (bangle) *n.* మాయి.
 anklet (chain) *n.* పాంజోల్.
 announce *vt.* ఇత్రాల్ కీ- .
 annually *advl.* సాశీ.
 anoint *vi.* సోక్- .
 another *pron.* దుస్రో.
 answer *n.* జవాబ్;
vt. జవాబ్-సీ-, *see:* జవాబ్.
 ant *n.* పెత్తే.
 ant (black) *n.* కారి-పెత్తే.
 ant (flying kind) *n.* ఈసుల్.
 anteater *n.* ఉరూం.
 antelope *n.* నీడ్.
 anthill *n.* పుత్తీ.
 anus *n.* ఖిడ్డి;
n. పేండా.
 any (nm.) *pron.* బద్.
 anybody (nm.) *pron.* బద్దే, *see:* బద్.
 anybody (m.) *pron.* బోరే, *see:* బోరే.
 anything *advl.* బతయ్, *see:* బతల్;
pron. బత్తంగ్-పుత్తింగ్.
 anything (nm.) *pron.* బద్దే, *see:* బద్.
 anytime *advl.* బస్మేన్, *see:* బస్మే.
 anywhere *advl.* బగ్గన్, *see:* బగ్గ.
 appear *vi.* దిస్- .
 appear (moon) *vi.* నెలేంజ్ తొహ్తా,
see: తొహ్- .
 apply *vi.* సోక్- ;
vt. దొస్- ;
vt. మిటుస్- .
 area *n.* పట్టి.
 argue *vc.* తెరూస్- .
 argument *n.* జగడ.
 arm *n.* దండ్.

armpit *n.* కూత్తీ.
 around *adv-ppn.* సిర్కూట్.
 arrange (to) *vt.* మాండి-కీ- .
 arrogant person *n.* గాడ్వా₁.
 arrow *n.* కోలా (3);
n. గుంతి-కోలా, *see:* గుంతి;
n. బాన్.
 ascend *vt.* వర్- .
 ash *n.* నీర్.
 ash tree *n.* బిబూత్ (మర్తా).
 ashamed (be) *vi.* లజ్జే-మా.
 ask *vt.* పూసి-కీ- .
 assemble *vi.* రహ్- .
 as....so.... — బహన్ . . . అహన్ . . . ,
see: బహన్.
 astonished (be) *vi.* కుదుర్కన-ఆ- .
 at first *adv-ppn.* పహీలే.
 at night *adv.* నర్కా.
 at the same time *advl.* వరోస్నే.
 attach *vi.* చిప్ టుండ్- ;
vt. దొహ్- ;
vt. లొఫ్టి-కీ- (1).
 attempt *vt.* కోసీస్-కీ- .
 attic *n.* ఆటేరా.
 attorney *n.* వకీలు.
 aunt (maternal) *n.* యాయాల్.
 avoidable (be) *vi.* చుక్- (2).
 awake *adjl.* చేతో;
vt. పాలాన్-కీ- .
 axe *n.* మర్న్.
 axle *n.* ఆస్కుడ్.
 axle bolt *n.* కరంగాడి.
 ayurvedic practitioner *n.* భక్తల్.

B

babul tree *n.* తుమ్మా (మర్తా);
n. బాబూర్ (మర్తా).
 bachelor *n.* కరున్కువరి.
 back (of body) *n.* డెండీ.
 backbone *n.* సిల్కీ.
 backyard *n.* డిడ్డి.

bad *adj.* వాయిట్;
adjl. ఖరాబ్.
 bad person *n.* గాడ్వా₁.
 bag *n.* చంచీ;
n. తయ్తా;
n. పోతే.

bake

bake *vt.* సుర్- .
 bald *adj.* బోడ్కాల్, *see:* బోడి.
 bale out *vt.* రోస్క- .
 ball *n.* గోలా, *see:* గోల్;
n. చేండు.
 balloon *n.* బుగ్గా.
 Balsam pear gourd *n.* కారేలా.
 bamboo fish trap *n.* డుమ్మా.
 bamboo flute *n.* సులూడి.
 bamboo mat (for covering) *n.* రుద్దా.
 bamboo matting *n.* టాటీ (1);
n. పిడ్స్.
 bamboo stick *n.* బెడ్డి.
 bamboo strip (thick) *n.* పక్కీ.
 bamboo strip (thin) *n.* బేరె.
 bamboo (thick) *n.* వెద్దువార్.
 bamboo (thin variety) *n.* రాన్జీ.
 banana *n.* కేరె.
 bandicoot *n.* ఘూసీ.
 bangle *n.* మాయిలు.
 bangle (glass) *n.* గాజ్జీ.
 bangle (thick) *n.* ఖడే.
 Banjara (m.) *n.* లబానాల్.
 Banjara (f.) *n.* లబానీ, *see:* లబానాల్.
 bank *n.* దర్జీ.
 banyan tree *n.* బెరూలీ (మర్తా);
n. వడ్ (మర్తా).
 barber *n.* డాండీస్;
n. మంగాలీ.
 barber's razor *n.* మయ్యూ.
 bare *adj.* లంగ్యల్, *see:* లజ్.
 bark for rope making *n.* మొరోస్.
 bark (to) *vi.* ముహ్పా- .
 bark (tree) *n.* తోల్.
 barley *n.* జవ్-గొహ్కా.
 barrel (of gun) *n.* నడీ.
 barren *adj.* లంగ్యల్, *see:* లజ్.
 barren area *n.* పడిద్.
 barrister *n.* వకీలు.
 basket (kind of) *n.* ఖడ్గ టాటీ;
n. టోప్లీ;
n. డాలా;
n. డుల్లె;
n. మురాడి₂;
n. సిబ్బి;

become cool

n. సూప్లి;
n. సేతీ;
n. హారా.
 basket (small) *n.* అంచె.
 bat (mammal) *n.* కుస్కువీడి.
 bathe *vi, vt.* యేర్-తుంగ్-, *see:* యేర్;
vt. మిహ్- .
 bathroom *n.* ఆబ్దుడి.
 bazaar *n.* జత్తా;
n. హాటుం.
 be (to) *v.* మన్ను.
 bead *n.* మడి.
 bead necklace *n.* చీతాకి.
 beak *n.* తొడ్డి.
 beam *n.* జోతాడ;
n. పాట₂;
n. వాసా;
n. సడా₁.
 beam (main) *n.* ఆడే.
 bean (kind of) *n.* కొర్రీ;
n. చవ్వేర;
n. జాటా.
 bean pod *n.* సేజా.
 bean pods (kind of) *n.* కొర్రీ-సేజాంగ్,
see: కొర్రీ.
 bear *n.* యెడ్డి.
 beard *n.* దాడి.
 beast *n.* డోరియల్.
 beat *vt.* కొహ్కా-₁ (2);
vt. పా- .
 beat (heart) *vi.* డెహ్కా- (3);
vi. ధడ్కె-మా- .
 beater (for hunting) *n.* తాకూస్వాల్,
see: తాక్- .
 beating *n.* మార్.
 beautiful *adj.* చొకొట్ట, *see:* చొకొట్;
adj. సాద్రాల్;
adj. సోబాతా, *see:* సోబా;
adjl. సుద్దో.
 beauty *n.* సోబా.
 because *conj.* -కాడ్కీ;
corr. బారిత్తెకే, *see:* బారి.
 become *vi.* ఆ- .
 become angry *vi.* సోజాన్-వా-, *see:* సోజ్.
 become cool *vi.* సితుర్- ఆ- .

bed *n.* కటూల్.

bee (kind of) *n.* కాడల్-వీసీ, *see:* కాడల్;
n. ముజేరా;
n. సుర్వ.

bee sting *n.* కాటా₁.

beehive *n.* కాడల్;
n. పెరా బొక్కీ;
n. బెరాల.

before *adv-ppn.* పహీలే;
adv-ppn. మున్నె;
adv-ppn. మొదోల్.

beg *vt.* తల్క-.

beggar (m.) *n.* బిచ్చెగాండల్.

beggar (f.) *n.* బిచ్చెగాండే, *see:* బిచ్చెగాండల్.

begin *vt.* ఉగడి-కీ-;
vt. సురూ-కీ-.

beginning *n.* మొదోల్.

behera tree *n.* టహ్కా (మరా).

behind *adv-ppn.* పజ్జ (పజ్జె);
adv-ppn. మరూం.

bel tree *n.* మహ్కా (మరా).

belch *n.* డెర్క.

believe *vt.* యెఖీన్ పీ-.

bell (ankle) *n.* గార్.

bell (brass) *n.* కసాటి.

bell (for animals) *n.* ఘుంగుర్.

bell (kind of) *n.* చిర్నా;
n. రుమ్మ;
n. డుడ్క.

bell (wood) *n.* టాపూర్ (2).

bell (small) *n.* జీలా.

bellybutton *n.* మొడ్.

belonging to here *advl.* హిందా.

belonging to there *advl.* హంద, *see:* హక్కే.

belt *n.* పట్టా.

belt (peacock feather) *n.* మల్-పట్టా,
see: మల్.

bench *n.* కుత్తూల్.

bend *vi.* కొరీ-₃;
vi. వరీ-;
vt. బాగీ-కీ-.

bend (around) *vt.* వరున్-.

Bengal gram *n.* సడాయి.

bent *adj.* బాగ్డియాల;
adj. వాక్టాల.

betel leaf *n.* వీడా-ఆకి, *see:* వీడా (మరా).

betrotal ceremony *n.* లగ్నింగ్.

bhilwa tree *n.* కొహ్కా (మరా).

bicycle *n.* సెయ్కల్.

big *adj.* డగూర్.

big (nm.) *adj.* పెర్నా.

big (m.) *adj.* పెర్నోర్, *see:* పెర్నా.

bind *v.* దోహ.

bind (to) *vt.* దోహ-.

bird (kind of) *n.* ఉస్తీ (పిట్ట);
n. కక్రాజ్ (పిట్ట);
n. కప్ప (పిట్ట);
n. గోపరా (పిట్ట), *see:* గోపరా;
n. జగ్రాస్ (పిట్ట);
n. టవ్వే (పిట్ట);
n. టీటీ (పిట్ట);
n. టోజాల్ (పిట్ట), *see:* టోజాల్;
n. పారేవా (పిట్ట);
n. పిర్పిహూ (పిట్ట);
n. పురాడ్ (పిట్ట);
n. పురాడ్-దేగో (పిట్ట),
see: పురాడ్ (పిట్ట);
n. హూడే (పిట్ట).

bird (part of) *n.* బుద్ధా.

bird (generic) *n.* పిట్ట.

birds (flock) *n.* కర్నా.

birds (generic) *n.* పిట్ట-పురాడ్, *see:* పిట్ట.

birth *n.* జన్మా;
n. పుట్ట్యాల, *see:* పుట్-.

birth (animals, to give) *vt.* వహ్-.

birthmark *n.* మొర్లీ.

bison (?) *n.* ఖేడ-హెర్మి.

bite *vt.* కచ్-;
vt. కస్క-;
vt. కొర్కీ-.

bite off — పల్కీనే కాత్రి-కీ-, *see:* పల్₁.

bitter gourd *n.* తేర్కా.

bitter (in taste) *adj.* కెయూల్,
see: కెయ్-.

bitter (to taste) *vi.* కెయ్-.

black *adjl.* కారి.

black soil *n.* కానార్ తోడి.

black-faced monkey *n.* గడ్డి.

blackish *adj.* కారియాల, *see:* కారి;
adj. మస్తూల్ (2).

blacksmith

blacksmith *n.* ఖాతి.
 blade *n.* పత్తి.
 blade (agricultural) *n.* పాస్.
 blade (razor) *n.* మయ్యూ.
 bland *adj.* చప్పి.
 blanket (decorative) *n.* రుమాల.
 blanket (for indoors) *n.* పాసోడి.
 blanket (for outdoors) *n.* గమ్మి.
 blaze *vi.* పొత్- .
 bless (as in marriage) *vt.* పారా₂.
 blind *adj.* గుడ్డి.
 bloated due to indigestion (be) *vi.*
 ముస్సెర్కా-పి- .
 block *vt.* ముహ్- .
 block (to) *vt.* కోండి-కీ- (1).
 blocked (to be) *vi.* మూర్- .
 blood *n.* నెత్తూర్.
 bloom *n.* యుగా.
 blossom *n.* యుగా.
 blot *n.* టిప్కా.
 blouse *n.* చోరి;
n. జాంపర్.
 blow *n.* మార్.
 blow away *vi.* తూడ్- .
 blow (horn) *vt.* ఉహ్కా- .
 blow nose *vt.* ఈచ్- .
 blowing horn *n.* తుర్రా.
 blue (dark) *adj.* నీడాల.
 blue (light) *adj.* పిల్వాల.
 blurred *adj.* బదూర్- బదూర్.
 board *n.* పాటి.
 boat *n.* రూక;
n. వోడా.
 body *n.* మందోల్.
 boil *vc.* వహ్చు-సి, *see:* వహ్చు- ;
vi. వహ్చు- ;
vt. వహ్చు-కీ-, *see:* వహ్చు- .
 boil (on skin) *n.* పున్;
n. పోడ్.
 boil over while cooking *vi.* ఉస్-₁.
 boiled rice *n.* గాటో.
 boiled water *n.* అట్టా యేర్, *see:* అట్- .
 boiling hot (to be) *vi.* పిడి- .
 boldness *n.* హిమ్మాత్.
 bolt (for axle) *n.* కరంగాడి.

breakfast

bond *vi.* చిప్ టుండ్- .
 bone *n.* బొక్క.
 book *n.* పుస్తక్.
 bore *vt.* కాచ్-₁.
 bore hole *vt.* గద్ది అరూస్-, *see:* గద్ది.
 born (to be) *vi.* పుట్- .
 bosom *n.* దూదో.
 both (nm.) *num.* రండ్.
 bottle *n.* సీసా.
 boundary *n.* ధూరా₁.
 boundary fence *n.* వెలూం.
 bow and arrow (small) *n.* గుంతి.
 bow (of instrument) *n.* ఖూజా.
 bowels *n.* పేండా పొదూర్, *see:* పొదూర్.
 bowl *n.* బోజా.
 bowl (of clay) *n.* వేర్పి.
 boy *n.* కాండి.
 boy (newborn) *n.* మొడ్డల్, *see:* మొడ్.
 boy (son) *n.* పేడాల.
 boys and girls *n.* మర్రి-మియాడ్, *see:* మర్రి.
 bracelet *n.* ఖడే;
n. సిన్నూం.
 Brahmin (nm.) *n.* బోమ్మ, *see:* బోమ్మల్.
 Brahmin (m.) *n.* బోమ్మాల.
 brain *n.* మెదూర్.
 branch of tree *n.* ఖాందా.
 brand (something) *vt.* వెర్స్- .
 brass *adj.* పిత్తుడ్.
 brave *n.* ధిర్య.
 brazier *n.* డోబ్రా (2).
 bread *n.* సారీ.
 bread (kind of) *n.* గోచీ;
n. బూడా.
 breadth *n.* రూండ్.
 break into pieces *vt.* టుక్కే-కీ-, *see:* టుక్కే.
 break off *vt.* ఉరుంగ్- .
 break off (while cutting) *vc.* తివూస్-,
see: తివ్- ;
vi. తివ్- .
 break open *vt.* వోహ- .
 break (snap) *vt.* ఉరూస్- .
 break (snap a rope) *vc.* నమ్-స్-, *see:* నమ్- ;
vi. నమ్- .
 break wind *vi.* పిహ్కా- .
 breakfast *n.* నెహాలీ.

breast

breast *n.* దూదో.
 breathe *vi.* నేన్క్య- .
 brick *n.* ఇట్ట.
 bride *n.* నొవ్వి, *see:* నొవ్రాల్;
n. లాడీ, *see:* లాడ్.
 bride and groom *n.* నొవ్వి-నొవ్రాల్,
see: నొవ్రాల్.
 bridegroom *n.* నొవ్రాల్;
n. లాడాల, *see:* లాడ్.
 bridle *n.* లగం.
 bring *vt.* అరీ-వా-, *see:* అరీ-సొన్డ్-;
vt. తర- .
 bring back *vc.* మలూస్-, *see:* మల్- .
 bring out *vi, vt.* పెసి- .
 brinjal *n.* సాప.
 broken down *vi.* రెప్పె-మా- .
 bronze pitcher *n.* గగ్రా.
 bronze-winged dove *n.* పురాడ్ (పిట్టి).
 brook *n.* సీల్కా.
 broom *n.* కయ్యోర్.
 brother *n.* కోకో.
 brother and sister *n.* సేలడ్-ఇవ్వోర్,
see: సేలడ్.
 brown *adj.* నన్₂.
 brown sugar (coarse) *n.* భేలీ.
 bubble *n.* పొప్పొటా.
 bubble while boiling *vi.* డెవ్కా- (2).
 bucket *n.* పొహ్రా.
 bud of flower *n.* కరియా;
n. ముగ్గీ.
 bud (to) *vt.* కొడ్స్- .
 buffalo *n.* హెర్మీ.
 buffalo (wild) *n.* ఖేడ-హెర్మీ.
 buffalo (m.) *n.* వగార్.
 buffalo (f.) *n.* హయ్లాల్.
 bug *n.* నడ్.
 build *vt.* తెహ్- (3).
 bulb *n.* బుగ్గా.
 bull *n.* కోంద.
 bull calf *n.* కుర్రా.
 bull (consecrated) *n.* భోడూం.
 bullock blanket *n.* ఝూల్.

by themselves

bullock cart *n.* కాసూర్.
 bullock cart (part of) *n.* సివోడా.
 bullock cart (small, for carrying people) *n.*
 చెక్కా.
 bullock cart (with covering) *n.* ఝుడ్పా
 కాసూర్, *see:* ఝుడ్పా.
 bumble bee *n.* మొజేరా.
 bunch (hair) *n.* జూడా.
 bundle *n.* గట్టి;
n. పెండ్యా.
 bundle (of plants) *n.* ఖోడ్₂.
 buried (to be) *vi.* మింజ్- .
 burn *vc.* డుండూస్-, *see:* డుండ్- ;
vc. నిరూస్-, *see:* నిరూ- ;
vc. పొతూస్-, *see:* పొత్- ;
vi. డుండ్- ;
vi. నిరూ- ;
vi. పొత్- .
 burn (to start) *vi.* మాస్- .
 burnt stick *n.* విస్కూడ్.
 burnt (to be) *vi.* కరు- .
 burnt up (to be) *vi.* దుబ్బ-దుబ్బ-ఆ- .
 burrow *vt.* తాడ్- .
 burst *vi.* వోర్- ;
vt. వోహ్- .
 bury *vt.* మిస్- .
 bush *n.* పొదేలా.
 but *advers.* బత్తి;
advers. మతీ.
 butter *n.* వోండి;
n. హుండి₁.
 butterfly *n.* సుర్పాపే.
 buttermilk *vt.* కొరోప్.
 buttock *n.* కూలా.
 buy *vt.* యేత్- .
 buzz *vi.* రోంజ్- .
 by day *adj.* పియాల్.
 by oneself *pron.* తన్వా-తనాయ్, *see:* తన్వా.
 by themselves *pron.* తమ్వ-తమాయ్,
see: తమ్వ.

C

cabbage (leafy) *n.* పాన్ గోబే, *see:* గోబే.
 cabbage (generic) *n.* గోబే.
 cage *n.* పింజ్రా.
 cake (kind of) *n.* గార్కా.
 calculate *vt.* కహ్- .
 calf (of cow) *n.* పియ్య.
 calf (of leg) *n.* పోడీ.
 call *vt.* కేయ- .
 call out *vi.* హాక- సీ- .
 camel *n.* ఉటాడ్.
 cane stick *n.* బెడ్డే.
 capping *n.* ముచ్చుడ్.
 carefully *adv.* ఇసోబ్బె;
adv. జటుమ్మే;
advl. జోక్కే.
 carpenter *n.* వాడే.
 carry away *vt.* వో- .
 carry (in lap, or on shoulder) *vt.* యెత్- .
 carry on head *vt.* తోచ్- .
 carry on shoulder *vt.* కాంజ్- .
 carrying yoke with slings *n.* కావ్వి.
 cart (part of) *n.* చీలా;
n. దాప్పుడ్;
n. నొగ్గ.
 cart (with covering) *n.* రుద్దా కాసూర్,
see: రుద్దా.
 cart (small) *n.* చెక్కా.
 cart (large) *n.* కాసూర్.
 carve *vt.* అస్క- .
 carving tool *n.* బార్పి.
 carving tool (small) *n.* కెయ్ బార్పి,
see: బార్పి.
 carving tool (large) *n.* నిల్లో బార్పి,
see: బార్పి.
 caste *n.* జాతి.
 caste (kind of) *n.* కోమ్మి.
 castor plant *n.* నెరోండా.
 cat *n.* వెర్కడ్.
 catapult *n.* గుల్లెర్.
 catch *vt.* ఆంజ్- .
 catch up *vt.* సాప్టి- కీ- .

catch while falling *vt.* రులీ- కీ- .
 cattle *n.* పియాంగ్-కాల్క్, *see:* పియ్య.
 cattle bell *n.* డుడ్డు.
 cattle bell (small) *n.* జీలా.
 cattle section *n.* కోంద-వాడా, *see:* కోంద.
 cattle shed *n.* గావాడ్.
 cattle-bell *n.* సిర్నా.
 caught (to be, in a trap, by limb) *vi.*
 గుత్త- మా- .
 caught (to be, in a trap, by neck) *vi.* ఉర్- .
 caught up to *vi.* సాప్టి-మా-, *see:* సాప్టి- కీ- .
 cauliflower *n.* పుజోర్ గోబే, *see:* గోబే.
 cause to dance *vt.* యెహ్- .
 cause to drink *vc.* ఉహ్- .
 cause to laugh *vc.* కహ్- .
 cause to remain *vc.* దక్కున్- ;
vt. మయ్యూన్- (1).
 cause to rise *vc.* తేదూన్-, *see:* తేద్- .
 cause to rot *vc.* కడూన్- .
 cause to win *vt.* మయ్యూన్- (2).
 cave *n.* భూయారీ.
 cavity *n.* డొబ్రా (1).
 cement wall *n.* గోడ.
 centipede (black) *n.* తీరూనీ.
 centipede (red) *n.* గొర్రే పుడీ.
 central meeting place *n.* గోవర్దాన్ గోటాం.
 centre (location) *adv-ppn.* నడ్డుం.
 ceremonial instrument *n.* చహూర్.
 ceremony *n.* లగ్నింగ్.
 ceremony (kind of) *n.* నొవోంగ్;
n. విద్రింగ్.
 ceremony (marriage) *n.* మర్మింగ్.
 ceremony (pre-marriage) *n.* ఉటిడ.
 ceremony (wedding related) *vi.*
 ఆడ్వా- సోన్- .
 chaff *n.* కుర్మా.
 chain *n.* సాక్తి.
 chair *n.* కుర్చి.
 chameleon *n.* నెయ్ నొడొంజ్.
 change *vi.* బద్దే-మా-, *see:* బద్ది- కీ- ;
vt. బద్ది- కీ- .

chappal

chappal	<i>n.</i> చెప్పల్; <i>n.</i> సెయ్యం.
charcoal	<i>n.</i> కోర్కె.
charm	<i>n.</i> దుమ్మె.
charming	<i>adj.</i> సాద్రే.
charred	<i>n.</i> విస్కూడ్.
charred (be)	<i>vi.</i> మడూ-.
chase	<i>vt.</i> పూడ్-.
chassis of cart	<i>n.</i> నొగ్గ.
cheek	<i>n.</i> కొర్రె.
cheetah	<i>n.</i> చీతడ.
chest	<i>n.</i> అరీల్; <i>n.</i> సాతీ.
chew	<i>vt.</i> జలూ-.
chew cud	<i>vi.</i> రొహ్కా-.
chicken	<i>n.</i> కొర్ర-పోరి, <i>see:</i> కొర్ర.
chicken nest	<i>n.</i> కొర్ర-గూడా.
chicken pox	<i>n.</i> పొట్టుడి (పోడ్-కుడి), <i>see:</i> పోడ్.
chickoo tree	<i>n.</i> సపోట (మరా).
chickpea (a)	<i>n.</i> సడాయి.
childbirth (room)	<i>n.</i> కొటూడి (1).
children	<i>n.</i> పేకూర్.
children (many)	<i>n.</i> పేకూర్-వేకూర్, <i>see:</i> పేకూర్.
children's noise	<i>n.</i> గల్బలా.
child's father-in-law	<i>n.</i> పారీ ₂ .
chilli flakes	<i>n.</i> మిర్రూట్.
chin	<i>n.</i> తాడ్వా.
chironji tree	<i>n.</i> సెర్కా (మరా).
chisel (big)	<i>n.</i> పొప్పి.
chisel (for rocks)	<i>n.</i> చానల్.
chisel (for wood)	<i>n.</i> కీక్తా.
choice	<i>n.</i> ఆచొనటల్, <i>see:</i> ఆచ్-.
choose	<i>vt.</i> ఆచ్-.
chubby	<i>adj.</i> డొబ్బల్.
churni tree	<i>n.</i> సూరే (మరా).
churning stick	<i>n.</i> టారేల్.
cigar	<i>n.</i> బీడి.
citrus	<i>n.</i> సంతార్ (మరా).
city	<i>n.</i> నగూర్.
clan	<i>n.</i> పాడి ₂ .
clan member (m.)	<i>n.</i> పాడితోర్, <i>see:</i> పాడి ₂ .
clan member (f.)	<i>n.</i> పాడితా, <i>see:</i> పాడి ₂ .
clan priest	<i>n.</i> కటోడల్.

cold (to have a cold)

claw	<i>n.</i> తిడింబ్.
clay bowl	<i>n.</i> వేర్నీ.
clay (dry)	<i>n.</i> తోడి.
clay vessel	<i>n.</i> కోపా.
clean	<i>vc.</i> సాప్-కీ-; <i>vt.</i> ఉటీ-కీ-; <i>vt.</i> సుద్రి-కీ-.
clean (rice)	<i>vt.</i> తీర్-.
clean rice (to)	<i>vt.</i> తెప్పా-.
clean up	<i>vt.</i> సాప్-సాపాయ్-కీ-, <i>see:</i> సాప్-కీ-.
clean water	<i>n.</i> తికల్ యేర్.
cleaned-up place	<i>n.</i> పల్లా.
clear	<i>adjl.</i> రికాం.
clear out	<i>vt.</i> రికాం-కీ-, <i>see:</i> రికాం.
clear with fire	<i>vi.</i> కిస్ డబ్బీ లావీ-కీ-, <i>see:</i> కిస్.
climb	<i>vt.</i> తర్గ-.
climb up/over	<i>vt.</i> వర్-.
close	<i>vi.</i> బంద్-ఆ-, <i>see:</i> బంద్-కీ-; <i>vt.</i> కెహ్-; <i>vt.</i> బంద్-కీ-.
cloth	<i>n.</i> పాజడ.
cloth (clothes to wear)	<i>n.</i> కప్పి.
cloud	<i>n.</i> టెప్పా.
cloudy	<i>adjl.</i> బడూర్-బడూర్.
cloves	<i>n.</i> లమ్నా.
clown (in ritual)	<i>n.</i> గుసాడి.
clump of earth (as in soil)	<i>n.</i> డెప్టా.
coarse flour of millet	<i>n.</i> చెప్పి.
cob of corn	<i>n.</i> బుచ్చి ₁ .
cobbler	<i>n.</i> చంబారాల్.
cobra snake	<i>n.</i> నాగ్-తరాస్.
cockroach	<i>n.</i> కిట్కూర్.
cock's comb	<i>n.</i> కొక్కోర్.
coconut	<i>n.</i> నారేల్.
coconut (part of)	<i>n.</i> ఖోబ్రే.
coconut tree	<i>n.</i> నారేల్ (మరా), <i>see:</i> నారేల్.
coiled (to be)	<i>vi.</i> గీడి-పా-.
coin	<i>n.</i> కొత్త; <i>n.</i> బిల్ల.
cold	<i>n.</i> పీని.
cold season	<i>n.</i> పీని-గాలుం, <i>see:</i> పీని.
cold (to be)	<i>vi.</i> దడుజ-.
cold (to have a cold)	<i>n.</i> పడ్పాంగ్.

cold (water) *adjl.* మురుంగీత.
 collapse *vi.* రుుడే-మా- .
 collapsed *vi.* రెప్పె-మా- .
 collar (metal) *n.* విడ్య.
 collect *vt.* మీరి-కీ- .
 collection *n.* హుండి₂.
 collection (of money) *n.* బుందా.
 colony *n.* వడ్డా.
 colour *n.* రంగ్.
 colourful *adj.* రంగ్-రంగా, *see:* రంగ్.
 comb *n.* కంగా.
 comb (hair) *vt.* ఉడ్-1.
 comb (large) *n.* పడియా.
 come *vi.* వా- .
 come loose (rope) *vi.* రేంగ్- .
 come out *vi, vt.* పెసి- .
 come to mind *vi.* తడి- .
 come together *vi.* గడి- .
 commit a mistake *vi.* చుక్- (1).
 companion *n.* సోప్తి.
 comparison *advl.* దహాన్ . . . అహాన్ . . . ,
see: దహాన్;
advl. దిహాన్ . . . ఇహాన్ . . .
 compensation *n.* డాండ్.
 complaint *n.* పిరాది.
 complete *vt.* పూరో-కీ-, *see:* పూరో.
 completely *adv.* చచ్చోల.
 compost *n.* గొవూర్.
 compound *n.* ఆవారా.
 compound gate *n.* జోపా.
 compound wall *n.* వెలూం.
 console *vt.* సమ్మీ-కీ- (1).
 constrict *vt.* ఆటి-పా- .
 container *n.* డబ్బా.
 container (brass) *n.* చర్వి.
 continue *vi.* మంద- .
 contrivance *n.* హిక్కాత్.
 cook *vc.* వేయూన్-, *see:* వే-;
vi. వే-;
vt. అట్- .
 cooking house *n.* అట్యల్ రోన్, *see:* అట్- .
 cooking vessel *n.* గంజీ.
 cool *adj.* కిన్నాన్;
vt. ఆరూన్- .
 cool (become) *vi.* ఆర్- .

copper *n.* తమ్మ.
 coriander *n.* సమ్మార్.
 corn cob *n.* బుచ్చి₁.
 corn of paddy *n.* గొల్కా.
 corner *n.* కోష్టా.
 corner (for worship) *n.* పేన్-కోష్టా,
see: కోష్టా.
 corpse (m.) *n.* సానల్.
 corpse (f.) *n.* సానె, *see:* సానల్.
 cot *n.* కటూల్.
 cotton *n.* కాపుస్.
 cotton padding *n.* రుయ్.
 cough *vi.* కోక్లా-కీ- .
 count *vt.* కహ్-;
vt. లెక్- .
 counting *n.* ఇసోబ్.
 couple (wedding) *n.* నొవి-నొవ్రాల్,
see: నొవ్రాల్.
 courage *n.* ధిర్య;
n. హిమ్మాత్.
 courtyard *n.* డిడ్డి;
n. రచ్చా.
 cousin *n.* మర్నడూ.
 cover *n.* ముచ్చడ్;
vt. పిహ్-;
vt. ముచ్- .
 cover over (to be) *vi.* మింజ్- .
 covering *n.* చప్రీ.
 cow *n.* మూరా.
 cow calf *n.* పడ్డ.
 cow dung *n.* సడాపి.
 cow dung cake *n.* గొమ్మూరా.
 cow dung (piece) *n.* గొప్ప.
 cow dung solution *n.* సడా₂.
 cowherd *n.* గాయ్కా.
 cow-itch plant *n.* సీరులీ.
 cowpat *n.* గొప్ప.
 cow's urine *n.* హాల్ గొమ్మి.
 cowshed *n.* కొట్కా;
n. మురాడీ₁.
 crab *n.* ఖేక్తే.
 crab shell *n.* టోక్తే (2).
 cradle (a) *n.* ఉకడ్.
 cradle (a baby) *n.* కోరా₁.
 crane bird *n.* టీటీ (పిట్టి).

crawl

crawl	<i>vi.</i> బేంగ్- .
crawl (on stomach)	<i>vi.</i> నొడ్గ్- .
credit (to have something on)	<i>n.</i> ఉదార్.
creep	<i>vi.</i> బేంగ్- .
creeper (kind of)	<i>n.</i> వాగ్చేయ్పు (వేలి); <i>n.</i> వేలి.
crest	<i>n.</i> కొడ్డి.
cricket insect	<i>n.</i> చిరాల్ ² .
cripple (m.)	<i>n.</i> కూటాల్, <i>see:</i> కూట్- .
cripple (f.)	<i>n.</i> కూటి, <i>see:</i> కూట్- .
crocodile	<i>n.</i> మగ్గూర్.
crooked	<i>adj.</i> బాగ్గియాల్; <i>adj.</i> వాక్టాల్.
crop	<i>n.</i> పంట, <i>see:</i> పండ- .
crore	<i>n.</i> టాక.
cross	<i>vt.</i> ఆవ్- ; <i>vt.</i> వర్- .
cross beam	<i>n.</i> దులూల్.
cross-cousin (m.)	<i>n.</i> మర్పొడూ.
crow (a)	<i>n.</i> కాకడ్.
crow (to)	<i>vi.</i> కూస్- .
crowbar	<i>n.</i> సబ్బాల్.
crowd of people	<i>n.</i> మాంది.
crucial	<i>adj.</i> కామ్ప, <i>see:</i> కాం.
crush	<i>vt.</i> ఉస్- .
cry	<i>vi.</i> ఆడ్- .
cry out	<i>vi.</i> కిల్లి- .

dawn

cub (tiger)	<i>n.</i> బీబాట్.
cubit	<i>n.</i> కూటా.
cucumber	<i>n.</i> కాక్కే; <i>n.</i> కుట్టే.
cup (made of leaves)	<i>n.</i> డొప్పొ.
cupboard (metal)	<i>n.</i> ఆల్కూరి.
curdle	<i>vi.</i> సవ్- .
curds	<i>n.</i> దహీ.
cure disease	<i>vt.</i> దురూస్త- కీ- .
curry	<i>n.</i> చూస్.
curry (kind of)	<i>n.</i> కడి.
curry-leaf tree	<i>n.</i> గోడ్ లిం (మర్తా), <i>see:</i> గోడ్.
curved	<i>adj.</i> బాగ్గియాల్; <i>adj.</i> వాక్టాల్.
custard apple tree	<i>n.</i> సితపడ్ (మర్తా).
custom	<i>n.</i> అలవాట్.
cut (down)	<i>vt.</i> నెట్క- .
cut (open)	<i>vt.</i> చీరీ- కీ- .
cut (sawing action)	<i>vt.</i> కొయ్- .
cut (throat)	<i>vt.</i> అస్క- .
cut (up)	<i>vt.</i> రాచ్- .
cut (with teeth/scissors)	<i>vt.</i> కాత్రి- కీ- .
cutting hook	<i>n.</i> కుర్క.
cycle	<i>n.</i> సెయ్కల్.
cylinder	<i>n.</i> గొట్టా.
cylindrical framework	<i>n.</i> గాదే.

D

daily	<i>adv.</i> రోజీ, <i>see:</i> రోజ్.
dam (a)	<i>n.</i> కట్టా; <i>n.</i> తడాయీ.
dam (to)	<i>vt.</i> కోండి- కీ- (1).
dam (small)	<i>n.</i> పాడి ¹ .
damaged	<i>vi.</i> రెప్పె-మా- .
dance (marriage)	<i>n.</i> డెమ్మ.
dance (ritual)	<i>n.</i> ఖాప్రీ; <i>n.</i> డండారి.
dance (to)	<i>vi.</i> యెండ్- .
dancer	<i>n.</i> నాయ్చల్.
dancing (part of)	<i>adv.</i> రులుకుక్కే; <i>n.</i> రుల్కా.
dangle	<i>vi.</i> దొంగ్- దొంగ్- ఆ- .

daring	<i>n.</i> ధిర్య.
dark	<i>adj.</i> ఆతావ్.
dark soil	<i>n.</i> కానార్ తోడి.
darkness	<i>n.</i> సికాటి.
date palm	<i>n.</i> ఉచ్చూటి.
date-palm	<i>n.</i> సిత్రి (మర్తా).
daub	<i>vt.</i> మాచ్- ; <i>vt.</i> మిటుస్- .
daughter	<i>n.</i> మియాడ్.
daughter-in-law	<i>n.</i> కొరీయాడ్.
daughter's husband	<i>n.</i> సడే.
dawn	<i>n.</i> పల్ ² ; <i>vi.</i> ఉజ్జే-మా- ; <i>vi.</i> పల్ వీయ్-, <i>see:</i> పల్ ² ;

	<i>vi.</i> భాయ్-భాయ్-ఆ- ;
	<i>vi.</i> వీయ్- .
day	<i>n.</i> దియ్య; <i>n.</i> దివోస్; <i>n.</i> రోజ్.
day after tomorrow	<i>adv.</i> మన్నే.
day before yesterday	<i>adv.</i> హనత్-నేటి.
day name (comes after)	<i>clitic.</i> నేటి.
day 01 Monday	<i>n.</i> సోమర్.
day 02 Tuesday	<i>n.</i> మంగూర్ వార్.
day 03 Wednesday	<i>n.</i> బుద్వార్.
day 04 Thursday	<i>n.</i> బస్తూర్ వార్.
day 05 Friday	<i>n.</i> సుకిర్ వార్.
day 06 Saturday	<i>n.</i> సన్వార్.
day 07 Sunday	<i>n.</i> అయ్త్ వార్.
day-before-yesterday	<i>n.</i> హన్నే(ట్) నేటి.
daybreak	<i>n.</i> పోడ్-పసినాల్, <i>see:</i> పోడ్.
daylight	<i>adv.</i> కడ్యెడ్డి.
dead	<i>adj.</i> సాతోర్, <i>see:</i> సా- .
dead body	<i>n.</i> కూర్.
dead man	<i>n.</i> సానల్.
dead woman	<i>n.</i> సానే, <i>see:</i> సానల్.
deaf man	<i>n.</i> చెవ్దాల్.
deaf woman	<i>n.</i> చెవ్దీ, <i>see:</i> చెవ్దాల్.
deaf (m.)	<i>adj.</i> బెహ్రియాల్.
deaf (f.)	<i>adj.</i> బెహ్రి, <i>see:</i> బెహ్రియాల్.
debt	<i>n.</i> కర్జ; <i>n.</i> బాకీ.
debtor	<i>n.</i> లంగాల్, <i>see:</i> లంగ్.
decay	<i>vi.</i> సడే-మా- .
deceive	<i>vt.</i> పసీ-కీ- .
deception	<i>n.</i> లప్పంగీ.
decide	<i>vt.</i> పక్కా-కీ- .
decimated (to be)	<i>vi.</i> దోం-దోం-ఆ- .
decompose	<i>vi.</i> కడి- ; <i>vi.</i> సడే-మా- .
deep	<i>adjl.</i> ఖోల్.
deep pool	<i>n.</i> కస్సా.
deep pool in stream	<i>n.</i> డోహో.
deer (kind of)	<i>n.</i> కుర్వ; <i>n.</i> గొర్రే; <i>n.</i> నీడ్; <i>n.</i> మాప్.
defeat	<i>vt.</i> బూడ్-ఆరూస్- .
defecate	<i>vi.</i> పేల్కీ- .

deficiency	<i>n.</i> కమ్మి.
deity (name of a)	<i>n.</i> అవ్వల్ ₂ ; <i>n.</i> ఆకి-పేన్, <i>see:</i> ఆకి; <i>n.</i> కోడల్-పేన్, <i>see:</i> కోడల్; <i>n.</i> జైతూర్; <i>n.</i> పెర్నా పేన్, <i>see:</i> పెర్నా; <i>n.</i> భీమాల; <i>n.</i> మసేమా-పేన్; <i>n.</i> యేత్మా; <i>n.</i> సత్తీపేన్.
delay	<i>n.</i> కోరూం.
delivery lady	<i>n.</i> సోనీ-వోతాడ్.
dense	<i>adj.</i> రుసునూర్.
dent	<i>vt.</i> లెప్పి-కీ- (2).
descend	<i>vi.</i> రెయ్- .
desire	<i>vt.</i> ఇచా-కీ- .
desk	<i>n.</i> బేంచీ.
destroyed (to be)	<i>vi.</i> దోం-దోం-ఆ- .
destruction	<i>n.</i> నుక్కాన్.
dew	<i>n.</i> మచ్.
dhal (kind of)	<i>n.</i> పుడ్పూల్; <i>n.</i> పెసెల్కీ.
dhoti	<i>n.</i> దోత్తె.
diamond	<i>n.</i> హీరా.
die	<i>vi.</i> సా- .
different	<i>adjl.</i> వేగ్రో (వేగోరా).
different (emph)	<i>adjl.</i> వేగ్-వేగ్రో, <i>see:</i> వేగ్రో (వేగోరా).
difficult	<i>adj.</i> కటిన్.
difficulty	<i>n.</i> తక్లీబ్.
difficulty (to face)	<i>vi.</i> పుహ్- ₁ .
dig	<i>vt.</i> కాచ్- ₁ .
digested (to be)	<i>vi.</i> రొక్- .
digger (small)	<i>n.</i> ఖోరా.
dilute	<i>adj.</i> పాతూర్.
dinner	<i>n.</i> నెహాలీ.
direction	<i>n.</i> కోన్.
direction (a)	<i>advl.</i> కాల్-వడ్డా, <i>see:</i> కాల్.
dirt	<i>n.</i> దుబ్బ.
dirt (on skin)	<i>n.</i> మాచ్.
dirty	<i>adj.</i> మస్తూల్ (1).
disabled person (m.)	<i>n.</i> కూటాల్, <i>see:</i> కూట్- .
disabled person (f.)	<i>n.</i> కూటి, <i>see:</i> కూట్- .
disappear	<i>vi.</i> మెయాడ్-ఆ- ;

vi. సోడి- .
 disappointment (to voice) *n.*
 చుక్క-చుక్క-మా- .
 disapprove *n.* కీవ్.
 discard *vt.* సురూస్- .
 discard liquid *vt.* ఉబ్బి-కీ- .
 discovered (to be) *vi.* పుట్- .
 disease (on plants) *n.* నూసి.
 dishonesty *n.* లప్పంగీ.
 dislike *vt.* పాస్కీ- .
 displeased *adj.* నారాజ్.
 dissolve *vi.* అర్గ్- .
 distance of two miles *n.* కోస్.
 distorted *adjl.* బదూర్- బదూర్.
 ditch *n.* నాల్లి.
 dive *vi.* ముడుంగ్-, *see:* ముడ్- .
 dive down *vi.* గప్ ముడుంగ్-, *see:* గప్
 (గప్పి).
 divide *vt.* ఈసాంగ్-వాట్-, *see:* ఈసా;
vt. తూస్- ;
vt. ఫాకి- కీ- .
 division *n.* వాట్నీ .
 do *vt.* కీ- ;
vt. తుంగ్- .
 doctor *n.* వద్దయాలి.
 doctor (local) *n.* భక్తల్.
 dog *n.* నెయ్.
 doll *n.* బొమ్మ.
 donkey *n.* గాడి.
 donor *n.* ధని.
 door (bamboo) *n.* టాటి (2).
 door (wood) *n.* కావడ్.
 dove (kind of) *n.* పురాడ్ (పిట్టి).
 down *advl.* గప్ (గప్పి).
 downwards *advl.* గప్ (గప్పి).
 dowry *n.* పారీ₁.
 doze *vi.* కూర్కీ- .
 drag *vt.* ఉమ్- ;
vt. యెరీ- .
 drag one's feet *advl.* రులులుక్కే .
 dragging tool *n.* గిర్తా.
 drama *n.* కేల్.
 draw a line *vi.* కీర్ ఉం-, *see:* కీర్;
vi. గీతో ఉం-, *see:* గీతో.
 draw (water) *vt.* తెండ- .

drawing *n.* నక్కా.
 dream *vi.* కంజ్కీ- .
 dress *n.* లోహంగా.
 dried *adj.* వత్తా, *see:* వత్- .
 dried stalk (broom) *n.* ఖరేటా.
 dried stalk (fodder) *n.* కడ్బా.
 dried stalk (waste) *n.* కాడీ₁.
 drill *vt.* నారీ- .
 drink *vi, vt.* ఉన్- .
 drink (inf.) *vt.* ఉండన, *see:* ఉన్- .
 drip *vi.* సడ్- .
 drive *vc.* తాకూస్-, *see:* తాక్- ;
vt. పూడ్- .
 drive away *vc.* సోడూస్-, *see:* సోడి- .
 drop (from a tree) *vi.* కుస్- .
 drop (something) *vc.* తుహ్-, *see:* తూర్- ;
vi. తూర్- .
 droppings (animal) *n.* లెండ.
 drown *vi.* డుబే-మా- (1), *see:* డుబీ-కీ- ;
vi. సోజ్- ;
vi. ముడూస్-, *see:* ముడ్- ;
vt. డుబీ-కీ- .
 drug *n.* మత్.
 drugs *n.* గాంజా.
 drum (kind of) *n.* డప్;
n. డప్పి;
n. తుడూం;
n. వెట్టి;
n. సత్తీ-డోల్, *see:* సత్తీపెన్.
 drummer *n.* డోల్క్యాలి, *see:* డోల్.
 drumstick *n.* చడ్డా.
 dry (cook) *vc.* పిడూస్-, *see:* పిడ్- .
 dry (to) *vi.* వత్- .
 dry up *vi.* ఆటే-మా- .
 drying pole (for clothes) *n.* డాబడ్.
 dumb (m.) *adjl.* మూకా.
 dumb (f.) *adjl.* మూకే, *see:* మూకా.
 durable *adj.* సబుడ్.
 during the evening *adv.* నుల్పే.
 dust *n.* డుడూస్;
n. డుర్తా;
n. దుబ్బు.
 dust off *vt.* ఉసుమ్- .
 duty (take guard) *vi.* జాగ్గింగ్-పీ-, *see:* జాగ్గి.
 dwarf *n.* గూనాలి.

dye	<i>n.</i> రంగ్.
dynasty	<i>n.</i> ఖాందాన్.

E

each	<i>clitic.</i> హర్.
eagle	<i>n.</i> దేగో.
ear (sg.)	<i>n.</i> కెవ్వ.
ear (pl.)	<i>n.</i> కెవ్వ, <i>see:</i> కెవ్వ.
earlier	<i>adj.</i> తొత్తోర్; <i>adjl.</i> తొల్లే; <i>adv.</i> నజా; <i>adv-ppn.</i> పహిలే; <i>adv-ppn.</i> మొదోల్.
earlier time (sg.)	<i>advl.</i> తొల్లేతా-జమానాతే, <i>see:</i> జమానా.
early in the morning (emph)	<i>advl.</i> సక్తేన్.
earn	<i>vt.</i> కమ్మయ్-కీ-.
earring	<i>n.</i> చెవ్పాలి.
ear-ring	<i>n.</i> కుడ్కా.
ear-ring (kind of)	<i>n.</i> గంటల్.
ear-ring (with bells)	<i>n.</i> తాడీ.
earth	<i>n.</i> తోడీ.
earthen frying pan	<i>n.</i> తావా.
earthen pot	<i>n.</i> కోపా.
earthen vessel (large)	<i>n.</i> గంగార్.
earthworm	<i>n.</i> నడ్వంజ్.
earwax	<i>n.</i> కొరే-కల్.
east	<i>n.</i> సిడాయింగ్.
easy	<i>adj.</i> హల్కాల్; <i>adjl.</i> హల్కొ.
eat	<i>vt.</i> జేవి-కీ-, <i>see:</i> జేవి; <i>vt.</i> తిన్-.
eating	<i>n.</i> నెహ్రా.
eaves	<i>n.</i> మేడా.
ebony (tree)	<i>n.</i> తుమ్రి (మరా).
edge	<i>n.</i> కాట్.
edible root (kind of)	<i>n.</i> గడ్డా; <i>n.</i> మాటీ.
egg plant	<i>n.</i> సాప.
egg (sg.)	<i>n.</i> మేంజ్.
egg (pl.)	<i>n.</i> మేస్కొ, <i>see:</i> మేంజ్.
eggshell	<i>n.</i> టోక్తే (1).
eight	<i>num.</i> ఆట్.

elbow	<i>n.</i> టొంగీ.
elder brother	<i>n.</i> దాదల్.
elder brother in law	<i>n.</i> తాద్-మురీయాల.
elder brother's wife	<i>n.</i> అజే; <i>n.</i> తజ్జే.
elder sister	<i>n.</i> తక్కా; <i>n.</i> బాయి.
electricity	<i>n.</i> కరెంట్.
elephant	<i>n.</i> యేనీ.
elope when pregnant	<i>vi.</i> హారీ సొన్-.
embankment	<i>n.</i> కట్టా; <i>n.</i> దర్దీ.
embrace	<i>vi.</i> యుమే-మా-; <i>vt.</i> ఆవ్రే-కీ- ₁ ; <i>vt.</i> కల్లీ-.
emerge	<i>vi.</i> వీయ్-; <i>vi, vt.</i> పెసి-.
emphatic particle	<i>attr.</i> తే; <i>attr.</i> బీ.
employment	<i>n.</i> భూతీ.
empty	<i>adjl.</i> రికాం.
empty out	<i>vt.</i> రికాం-కీ-, <i>see:</i> రికాం.
enclosure	<i>n.</i> డొడ్డీ.
end (in the)	<i>adj.</i> ఆకీరి.
end (of rope)	<i>n.</i> జుట్టి (1).
end of saree	<i>n.</i> సెట్ట-సవ్.
end of sword	<i>n.</i> కావ్వా.
end portion of dhoti	<i>n.</i> పద్దూర్.
enough	<i>adj.</i> ఆయర్; <i>adjl.</i> ఆంత, <i>see:</i> ఆ-; <i>adjl.</i> పుర్తా.
enter	<i>vi.</i> నేంగ్-; <i>vi.</i> పొద్-.
enter into	<i>vi.</i> కుప్పే-మా-.
entirely	<i>clitic.</i> పడింగ్.
entrails	<i>n.</i> పొదూర్.
entrance (covered)	<i>n.</i> వోటా.
entwine	<i>vt.</i> నోట్-.

equivalent to English -ful *clitic*. -మేన్,
-మేండ్.
erect (make) *vc*. నిపూస్- (1), *see*: నిప్-
erupt *vi*. బొక్-
escape (to) *vi*. సుట్టి-మా-, *see*: సుట్టి-కీ-
eunuch *n*. బాయ్లాల్.
evaporate *vi*. ఆటే-మా-
even *clitic*. ఆయి.
even now *adv*. అజుక్.
even though *clitic*. -తేర్ (2).
evening (during) *adv*. నుల్వే.
every year *advl*. సాలీ.
everybody (nm.) *pron*. సమ్మి.
everybody (m.) *pron*. సమ్మిర్, *see*: సమ్మి.
everything *pron*. సమ్మి.
evil spirit (kind of) *n*. భోరాడి;
n. వాగాటీ.

excrement (human) *n*. పింగ్.
exhausted (be) *vi*. కట్టేడే-మా-
exhausted (become) *vi*. యుక్కే-మా-
expect *vt*. సరి-సూడ్-, *see*: సరి.
expenditure *n*. కర్న.
experience (to) *vi*. వస్-
express disappointment *int*. అయ్యు.
express surprise *int*. అబ్బా.
expression (of surprise) *int*. అయో.
extinguish *vt*. పిహ్-
extinguished *vi*. పిర్-
eye *n*. కడ్.
eye colour *n*. కాజుడి.
eyeball *n*. గార్.
eyebrow *n*. కడ్-కొండా, *see*: కడ్.
eyelash *n*. మిందీ.

F

face *n*. మొక్కొం.
faeces *n*. పింగ్.
fair (big) *n*. జత్రా.
fair (small) *n*. హాటుం.
fall *vi*. అర్-;
vi. యుడే-మా-
fall (cause to) *vc*. అరూస్-, *see*: అర్-
fall down *vi*. గప్పే అర్-, *see*: గప్ప (గప్పి);
vi. బూడ్-అర్-, *see*: బూడ్.
fall from mouth *vt*. ఉడి-
fall (to) *vi*. కుస్-
falling stone trap *n*. డప్పా.
falsehood *n*. లప్పంగీ.
family (member, f.) *n*. రోత, *see*: రోన్.
family (member, m.) *n*. రోతోర్, *see*: రోన్.
fan *vi*. రేస్క-
fan (air) *vt*. యుడ్ప-
fang *n*. పల్₁.
far *adjl*. లంగ్;
adjl. లక్.
farm *vi*. చెంచీ-కీ-
farmer *n*. కున్నీ;
n. ఖేతి-కీయ్యల్, *see*: ఖేతి
(-బాడి).

farming *n*. ఖేతి (-బాడి).
fart (a) *n*. పిహ్క, *see*: పిహ్క-
fart (to) *vi*. పిహ్క-
fat *adj*. టోసూర్;
adj. డొబ్బల్;
n. కొడ్డింజే.
fat (to become) *vi*. మేందోల్-పి,
see: మేందోల్.
fat (m.) *adj*. పెర్కోర్, *see*: పెర్సా.
father *n*. బాబాల్;
n. బాబో.
father and mother *n*. అవ్వల్-బాబో,
see: అవ్వల్₁.
father and son *n*. మర్రి-ఇవ్వర్, *see*: మర్రి.
father-in-law *n*. మూరీయల్.
father-in-law (of child) *n*. పారీ₂.
fathers elder brother *n*. పేపి.
father's elder brother's wife *n*. పేరి.
father's father *n*. తాదో.
father's mother *n*. ఆజీ.
father's sister *n*. ఆతీ.
father's sister's daughter *n*. మర్నీడాడ్.
father's sister's husband *n*. మామల్.

father's younger brother

father's younger brother *n.* చుడూర్
బాబాల్, *see:* చుడూర్.
father's younger brother's wife *n.* కాకీ,
see: కాకాల్;
n. యాయాల్.
fear *n.* వెరే.
feast *n.* జేపున్, *see:* జేవి;
n. పంగద్;
n. సబ్బా.
feather *n.* బూరా.
feed *vt.* తిహ్- .
feel sorry *vi.* చుక్చుకే- మా- ;
vi. జోహ్లా- మా- (ఝూరే- మా-).
fellow clan member *n.* కుటుమ్బ్యల్.
fellow clan member (m.) *n.* పాడితోర్,
see: పాడి₂.
fellow clan member (f.) *n.* పాడితా,
see: పాడి₂.
felt (to be) *vi.* వస్- .
female (of animal) *adjl.* బొట్టే.
fence *n.* ఆవారా;
n. వెలూం.
fencing wire *n.* పెన్సింగ్ తార్, *see:* తార్.
fenugreek seeds *n.* మేతీంగ్.
festival *n.* సన్.
festival (big) *n.* సడ్.
festival (holi) *n.* సిమ్హా.
festival(kind.of) *n.* ఆకాడి.
fetch *vt.* యేత్- .
fetch (bride) *vi.* ఆడాస్- సోస్- .
fever *n.* యెడ్కి.
fiddle-like (instrument) *n.* కీక్రి.
field *n.* వావూర్.
fifteen *num.* సీప.
fig tree *n.* పాక్తి (మరా).
fig tree (kind of) *n.* తోయా (మరా).
fight *n.* జగడ;
n. వట్టా;
vc. తెరూస్- .
file *n.* చీర్నీ.
fill *n.* నిహ్- ;
vt. వెడి- .
filled (to be) *vi.* పంజ్- .
filter *vt.* గారీ-కీ-, *see:* గార్నీ.
fin (of fish) *n.* మీసేల్.

fish (kind of)

fine particles *n.* బుక్నీ.
finger *n.* బొట్టా.
finger board (of musical instrument) *n.*
పహారా (టహారా).
finger (little) *n.* చిచాల్- బొట్టా.
finger (middle) *n.* డెజాల్ బొట్టా,
see: డెజాల్.
fingernail *n.* తిడింజ్.
finish *vi.* బంద్-ఆ-, *see:* బంద్-కీ- ;
vt. పూరో-కీ-, *see:* పూరో;
vt. బంద్-కీ- ;
vt. మహ్- .
finish off *vt.* మొయ్- .
finished (to be) *vi.* మార్- .
finished work (be) *vi.* చిల్కే- ఆ- .
finishing *adj.* ఆకీరి.
fire *n.* కిస్;
n. తడ్కి.
fire (gun) *vi.* పుకీ-కీ- .
fire (to start) *vi.* మాస్- .
fireplace *n.* డోబ్రా (2);
n. సొద్దేల్.
firewood *n.* యెద్దా కట్టె.
firewood (thick) *n.* కెయ్వా.
firewood (thin) *n.* కట్టె.
firework *n.* పటాకా.
firm *adj.* సబుడ్.
first *adjl.* తొల్లే;
adv-ppn. పహీలే.
fish basket *n.* డూటీ.
fish bone(s) *n.* చాహ్కా- .
fish hook *n.* గరీ.
fish (kind of) *n.* కట్టూడి (మీన్);
n. కుహ్సే (మీన్);
n. కొట్వల్ (మీన్);
n. జత్తే;
n. టప్పీ (మీన్);
n. నారీ (మీన్);
n. పోడ్ (మీన్);
n. బొట్టే;
n. మలంజ్ (మీన్);
n. రుద్దే (మీన్);
n. విచ్చాడ్ (మీన్);
n. సెర్కా సీట్ (మీన్).

fish (kind of, small, sg.) *n.* మడ్కాంజ్ (మడ్కాన్).
 fish (kind of, small, pl.) *n.* మడ్కాన్స్క, *see:* మడ్కాంజ్ (మడ్కాన్).
 fish (generic) *n.* మీన్.
 fisherman *n.* డివ్రల్;
n. భోయల్.
 fisherman's wife *n.* భోయే, *see:* భోయల్.
 fishing net *n.* రూర్.
 fishing rod *n.* లాటీ.
 fist *n.* ముట్టి (1).
 fit in *vt.* దుర్స్- .
 fitting (be) *vi.* జోడే-మా- .
 five *pron.* సియవీర్, *see:* సియుంగ్.
 five (nm.) *num.* సియుంగ్.
 fix *vi.* చిప్ టుండ- .
 flag *n.* జెండా.
 flag god *n.* జెండా-పేన్, *see:* జెండా.
 flame *n.* జార్.
 flame of the forest tree *n.* ముర్ (మరా).
 flash *vc.* మిడ్స్- .
 flashing *adj.* మిచ్చుక్-ముచ్చుక్.
 flat pan *n.* కచ్యూడ్.
 flats *n.* మాడీ.
 flavourless *adj.* చప్పి.
 flesh (piece) *n.* ఖాండూం.
 flint stone *n.* గర్గోటీ-బండా.
 flint (with steel) *n.* జక్కక్.
 flock (birds) *n.* కర్కా.
 flog *vt.* సిన్నారీ-కీ- .
 flood *n.* ఊస.
 flour *n.* పిండి.
 flow *vi.* పోజ్- .
 flower *n.* పుజార్;
vi. బార్-వా- .
 flower (kind of) *n.* జెండా పుజార్.
 flower (of maize) *n.* రేలూ₂.
 flower (to) *vi.* పోయ్-₂.
 flowers (kind of) *n.* ఇరుక్, *see:* హిరుక్ (మరా).
 flute *n.* పోవ్వా;
n. సులూడి.
 fly *n.* డాస్;
n. వీసీ;
vi. పరీ- .

fly up *vi.* తేద్- .
 flying ant *n.* ఈసుల్.
 fodder *n.* పీరి.
 fold *n.* ముప్పా;
vt. జోడీ-కీ- ;
vt. మోక్టా-కీ- .
 fold (a cloth) *vt.* ముడ్డూస్- .
 fold hands (for worship) *vi.* కల్క్-కేర్- ,
see: కాల్.
 folded arms *n.* కోరా₁.
 fontanelle *n.* టారో.
 food (kind of) *n.* ముర్రే;
n. యెంజే;
n. సామా.
 food offering *n.* నివోద్.
 food scraps *n.* కర్కాటా.
 food scraps fed to cattle *n.* డోహూన్ (3).
 foolish *adj.* అడ్మట్యూల్.
 foot (part of) *n.* తడ్-కాల్, *see:* తడ్-కెయ్.
 footprint *n.* కొజ్జి.
 for *ppnl.* లాసి;
ppnl. వాసి;
ppnl. సాటి.
 for that reason *corr.* అదేన్ లాసి,
see: అద్.
 for the sake of *ppnl.* సాటి.
 for this reason *corr.* ఇదేన్ లాసి, *see:* ఇద్.
 ford *vt.* వర్- .
 forehead *n.* కప్పర్.
 forest *n.* ఖేడా.
 forge (implements) *vc.* కొలూస్- .
 forget *vi.* భూల్-మా- ;
vt. మరుంగ్- .
 former *adj.* తొత్తోర్.
 forward *adv-ppn.* మున్నె.
 found *vt.* ఉగడి-కీ- .
 found (to be) *vi.* పుట్- .
 foundation (of house) *n.* దర్దీ.
 founded (to be) *vi.* మోప్-ఆ- .
 four days from now *n.* తాన్ పిర్నే.
 four (nm.) *num.* నాలుంగ్.
 four (m.) *pron.* నాల్వీర్, *see:* నాలుంగ్.
 fowl *n.* కొర్.
 fowl (wild) *n.* సుయ్-కొర్.
 fox *n.* కోయ్లల్.

frame of cart *n.* సాటా.
 frayed rope *n.* జుట్టి (1).
 free *adj.* పుకొట్టే.
 fresh (food or water) *adjl.* తాతే.
 fresh water *n.* తిక్కల యేర్.
 fresh-water shrimp *n.* జత్తే.
 Friday *n.* సుకీర్ వార్.
 fried gram *n.* ముర్రే.
 friend *n.* సోప్ఫల్, సోప్, *see:* సోప్టి.
 friend (m.) *n.* సజ్.
 friend (f.) *n.* సజో, *see:* సజీ.
 frighten *vc.* వెరూస్-, *see:* వెరీ- .
 frighten away animals (stick to) *n.* టాఫూర్
 (1);
n. లిక్కి.
 frill (?) *n.* సెట్ట-సెవ్.
 frog *n.* పెన్సే.
 frog (brown) *n.* నేస్-పన్నె, *see:* నన్.
 from above *adv.* పొరొడల్, *see:* పొర్రొ.
 from all sides *advl.* బేందా-హక్కే, *see:* బేకె;
advl. హిందక్-హందక్,
see: హిందా.
 from here *advl.* హిందల్ (హిందక్),
see: హిందా.
 from here (nm.) *n.* ఇగ్గేటల్, *see:* ఇగ్గే.
 from there *advl.* హంద, *see:* హక్కే;
advl. హందల్, *see:* హక్కే.

from there (m.pl.) distant *n.* హందూర్.
 from there (nm.) *n.* అగటల్.
 from village to village *advl.* నార్-నాటి (-
 నాటిన్), *see:* నార్.
 from where? *adv.* బేందాల్, *see:* బేకె.
 fruit (immature) *n.* చీచే.
 fruit of maize *n.* బుచ్చి.
 fruit (part of) *n.* టోయీ.
 fruit (ripe) *n.* పండి, *see:* పండ- .
 fruit (to bear) *vi.* సాద్- .
 fry *vt.* బొడ్స్- .
 frying pan (earthen) *n.* తావా.
 frying pan (iron) *n.* కచ్చి-తావి;
n. తావీ.
 fuel for fire *n.* గొమ్మరా.
 full grown (nm.) *n.* ముర్తా, *see:* ముర్- .
 full grown (m.) *n.* ముర్తోర్, *see:* ముర్- .
 full moon *n.* పునాక్.
 full (to be) *vi.* నింద- .
 full up (to be) *vi.* పంజ్- .
 fume *n.* పోయా, *see:* పోయ-₁.
 fun *n.* గమ్మత్.
 funeral pyre *n.* సరూన్.
 funnel part of seed drill *n.* చాడే.
 furrow dug along by plough *n.* తాన్.
 furry *adj.* బుర్సాల్.

G

game *n.* కర్స్తి.
 game (kind of) *n.* చిల్కోలాటి;
n. టిస్టి-దాండూ;
n. తొక్కుడ్-బండా.
 Ganges *n.* గంగా.
 garbage *n.* వియ్యార్.
 garden *n.* వాడీ.
 gardening (to do) *vt.* రాకీ-కీ- .
 garlic *n.* లసూన్.
 gate *n.* జోపా.
 gather *vi.* జమే-మా-, *see:* జమ-కీ- ;
vi. రహ్- ;
vt. జమ-కీ- ;
vt. మీరి-కీ- .

gather (together) *vi.* మీరే-మా-,
see: మీరి-కీ- .
 gazelle *n.* గొర్రే.
 generous *adj.* దిల్లార్యల్.
 get *vc.* పుటూస్-, *see:* పుట్- .
 get crowded *vi.* గజ్-బిజే-మా- .
 get down *vi.* రెయ్- .
 get fat *vi.* మేందోల్-పీ, *see:* మేందోల్.
 get lost *vi.* చుక్కే-మా- ;
vi. దవ్-కీ- .
 get ready *vt.* సవ్-కీ- .
 get stuck *vi.* తట్- .
 get up *vi.* తేద్- .
 get wet *vi.* నాంద్- ;

ghee

ghee *vi.* పూర్- .
n. పాల్-నియ, *see:* పాల్.
 gift *n.* అందూన్;
n. అహార్.
 giggle *vi.* ముస్-ముస్-కవ్- .
 ginger *n.* అలం.
 girl *n.* పేడి, *see:* పేడాల.
 girl (daughter) *n.* మియాడ్.
 girl (newborn) *n.* మొడ్డె, *see:* మొడ్.
 girls (young) *n.* సేలడ్-మియాడ్,
see: సేలడ్.
 give *vt.* సీ- .
 give birth to (animal) *vt.* వహ్- .
 give up *vt.* సుట్టి-కీ- .
 glance *vi.* మాడ్క- .
 glance (a) *n.* నద్దూర్.
 glance (to) *vt.* నద్దూర్-కీ-, *see:* నద్దూర్.
 glow worm *n.* మాంజా-పుడి.
 glue *vi.* చిప్ టుండ్- .
 gnaw *vt.* కొర్క- .
 go *vi.* దా- ;
vi. సొన్- .
 go along the road *vi.* సరి-తాక్-, *see:* సరి.
 go off *vi.* కడి- .
 go out *vi, vt.* పెసి- .
 go through narrow space *vi.* కడ్- .
 go up *vt.* వర్- .
 go up (as in waves) *vi.* దహ్- .
 go wrong *vi.* బాహ్కా-మా- .
 goad *n.* తుత్తారి-బెడ్డె, *see:* బెడ్డె.
 goat *n.* బోకుడ్;
n. హారే.
 goat shed *n.* కొటూడి (2).
 god (name of a) *n.* అవ్వల్₂;
n. ఆకి-పేన్, *see:* ఆకి;
n. కోడల్-పేన్, *see:* కోడల్;
n. జైతూర్;
n. పెర్నా పేన్, *see:* పెర్నా;
n. భీమాల్;
n. మసేమా-పేన్;
n. యేత్కా;
n. సత్తిపేన్.
 god (generic) *n.* పేన్.
 goldsmith *n.* సొనారాల్.
 Gond *adjl.* కోయా.

grass (kind of)

Gond (m.) *n.* కోయ్తోర్, *see:* కోయా.
 Gond (f.) *n.* కోయ్తడ్, *see:* కోయా.
 Gondi language *n.* కోయంగ్.
 gone out *vi.* పిర్- .
 good *adj.* అస్సీ;
adj. అస్సాల్;
adj. సాద్రాల్;
adjl. సుద్దో;
adv. సాద్రి;
advl, adjl. చొకోట్.
 good-for-nothing *adj.* డండుగ్.
 good-for-nothing person *n.* డండుల్,
see: డండుగ్.
 goods *n.* సామన్.
 goods (cultivated) *n.* మాల్.
 gore *vt.* కొహ్కా-₂ (1).
 gorgeous *adj.* సాద్రి.
 gossip *n.* చుబూక్-చుబూక్.
 got (to be) *vi.* పావే-మా- .
 gotten (to be) *vi.* పుట్- .
 gourd (Balsam pear) *n.* కారేలా.
 gourd (kind of) *n.* పుర్కా;
n. బోదేలా.
 gourd (sponge) *n.* టోట్కా.
 gourd-bearing tree *n.* కుమూడ్ (మర్తా).
 grain *n.* దాన.
 grain basket *n.* డుల్లే.
 grain (cooked) *n.* గుగ్రి.
 grain (kind of, small) *n.* భాడి.
 grain remaining after threshing *n.* సర్నా.
 grain store *n.* సిబ్బి.
 granddaughter *n.* తబ్మియాడ్,
see: తబ్మరి.
 grandson *n.* తబ్మరి.
 grass *n.* జాడి.
 grass (kind of) *n.* కయ్యెర్-జాడి,
see: కయ్యెర్;
n. కికాలీ (-జాడి);
n. కుందా (-జాడి);
n. గార్కా (జాడి);
n. మోనాడి (-జాడి);
n. చుక్కా (-జాడి);
n. తికాడి (-జాడి);
n. తెర్వీ (జాడి);
n. మల్వా (-జాడి);

grasshopper

	<i>n.</i> మార్వేలి (- జాడి);
	<i>n.</i> సిర్పాట్ (- జాడి);
	<i>n.</i> సేడ్య (- జాడి).
grasshopper	<i>n.</i> ఖోడా ₃ .
grass-pulling tool	<i>n.</i> డవ్రా.
grave	<i>n.</i> వీచ్.
graze	<i>vi.</i> మేయ్- ; <i>vt.</i> మేహ్- .
green	<i>adj.</i> చిలల్; <i>advl.</i> హిర్వల్.
green bean	<i>n.</i> చవ్వేర.
green gram	<i>n.</i> పెసెల్క్.
green (raw)	<i>adj.</i> పహ్నా (2).
greet	<i>vt.</i> కల్లీ- ; <i>vt.</i> దండోస్ కీ-, <i>see:</i> దండ.
greeting	<i>n.</i> దండోస్, <i>see:</i> దండ.
grey-haired (become)	<i>vi.</i> పిడ్చ- .
grind	<i>vt.</i> నోర్- .
grind into paste	<i>vt.</i> కొహ్కా- ₁ (3).
grindstone	<i>n.</i> జత్త.
ground	<i>n.</i> తోడి.
groundnut	<i>n.</i> బుయ్ సేజా.
group	<i>n.</i> మందూడి.
group (cattle)	<i>n.</i> మందా.

hang (meat)

grove	<i>n.</i> గుబ్బ.
grow	<i>vi.</i> బెర్స్- .
grow grey (haired)	<i>vi.</i> పిడ్చ- .
grow (of plants)	<i>vi.</i> ముర్- .
grow up	<i>vi.</i> డగూర్ ఆ-, <i>see:</i> డగూర్.
guard	<i>vt.</i> కేప్- .
guard (take)	<i>vi.</i> జాగ్గీంగ్-పీ-, <i>see:</i> జాగ్గి.
guarding (crops)	<i>n.</i> జాగ్గి.
guava tree	<i>n.</i> జామ్ (మర్రా).
guess	<i>vt.</i> పుంద్- .
guess a riddle	<i>vi.</i> పెందో పుంద్-, <i>see:</i> పెందో.
guest (m.)	<i>n.</i> వెర్తల్.
guest (f.)	<i>n.</i> వెర్తే, <i>see:</i> వెర్తల్.
gul-mahua flowers	<i>n.</i> ఇరుక్, <i>see:</i> హిరుక్ (మర్రా).
gul-mahua tree	<i>n.</i> ఇర్న్ (మర్రా); <i>n.</i> హిరుక్ (మర్రా).
gum	<i>n.</i> సెవ్వర్; <i>n.</i> హిర్డా.
gun	<i>n.</i> భాండే.
gun (part of)	<i>n.</i> ఖోడా ₂ .
gush out	<i>vi.</i> బుడ్క- .

H

habit	<i>n.</i> అలవాట్.
hail	<i>n.</i> కల్- బండా; <i>n.</i> గార్-బండా, <i>see:</i> గార్.
hair	<i>n.</i> కెల్.
hair bunch	<i>n.</i> జుడా.
hair parting	<i>n.</i> భాజీ.
hair (pubic)	<i>n.</i> సేటంగ్.
hair (tuft)	<i>n.</i> జుట్టి (2).
hairy	<i>adj.</i> బుర్నాల్.
half	<i>adjl.</i> అర్దో.
half pound measure	<i>n.</i> చిట్టే.
halter	<i>n.</i> దామ్మి; <i>n.</i> వేసుని.
ham	<i>n.</i> రొండి.
hamlet	<i>n.</i> గూడ.
hammer	<i>n.</i> సుత్తె.
hand	<i>n.</i> కెయ్.

hand cloth	<i>n.</i> సేలా.
hand (of watch)	<i>n.</i> కాటా ₂ (2).
hand (part of)	<i>n.</i> అస్తూరీ- కెయ్; <i>n.</i> తడ్- కెయ్.
handful	<i>n.</i> ముట్టి- మేస్.
handful (of food)	<i>n.</i> బుక్కా.
handkerchief	<i>n.</i> దస్తీ.
handle (harrow)	<i>n.</i> రుమ్మ.
handle (long)	<i>n.</i> డాండ.
handle (plough)	<i>n.</i> పాలె.
handle (round, metal)	<i>n.</i> కడే.
handle (short)	<i>n.</i> ముట్టి (2).
hands (open)	<i>n.</i> కొడోపి.
handsome	<i>adj.</i> సాద్రాల్.
hang	<i>vt.</i> అట్కీ- కీ- .
hang (clothing)	<i>vt.</i> ఖోసీ- కీ- (1).
hang (meat)	<i>vt.</i> టాంగీ- కీ- .

happen

happen	vi. ఆ-
happily	advl. కుసీ-కుసీతే, see: కుసీ; advl. కుసీ-గమత్తే, see: కుసీ.
happiness	n. గమ్మత్.
happy	adj. కుసీ; adj. కుసాల్, see: కుసీ.
hard	adj. ఘట్;
	adj. సబుడ్.
hard interior of stick	n. గాబా.
hare	n. మొల్లోల్.
harness	vt. పుహ్-1.
harrow	n. వకూర్.
harvest	n. పంటా, see: పండ-.
harvest festival	n. బుర్సిక్ (1).
hat	n. టోపి.
hat (of leaves)	n. మోర.
hatch	vt. కార్-.
hatch (bird)	vi. వోహ-.
hatch (eggs)	vt. కారా ఉద్-.
have a meal	vt. జేవి-కీ-, see: జేవి.
hawk	n. దేగో; n. పురాడ్-దేగో (పిట్ట), see: పురాడ్ (పిట్ట).
hay	n. పీరి.
haystack	n. పీరికుప్ప, see: పీరి.
he (prox.)	pron. వేర్.
he (dist.)	pron. వోర్.
head	n. తల్ల.
head (of corn, jowar, etc.)	n. సెన్.
head of household	n. మాల్యూల్.
head pad	n. చుమ్మూర్.
head (soft spot)	n. టారో.
headache	n. తల్ల-నోంతా, see: తల్ల.
headman of village	n. పాట్లాల్.
headman's wife	n. పాట్లీ, see: పాట్లాల్.
healed (be)	vi. మగ్-.
healthy (to be)	vi. సుద్రే-మా-.
heap	n. కుప్ప; n. వాట్టి; vt. కుప్ప-కీ-, see: కుప్ప; vt. రచ్చి-కీ-.
hear	vt. కేంజీ-.
heartbeat	vi. ధడ్యే-మా-.
heat	vi. కాస్-.
heat (make)	vc. కాసుస్-, see: కాస్-.

hole

heel	n. డాకా.
heifer	n. పడ్డ.
height	n. ఉచ.
hem	n. కాట్.
hemp	n. బుయ్యూ.
hen	n. కొర్.
henna	n. మేందీ.
her own (dist.)	pron. తన్వా.
her (prox.)	pron. తేనా.
her (dist.)	pron. తాన.
herd	n. మందా.
herd (tethered together)	n. ధావాన్.
herdsman	n. డోర్కూల్.
herdswoman	n. డోర్కొ, see: డోర్కూల్.
here	adv. ఇగ్గే.
here and there	advl. కబుక్-కిబుక్; advl. హిక్కె-హక్కె, see: హిక్కె.
here (take this)	vt. ఇద్దే.
hereditary musicians of Gonds	n. పటాడి.
hesitation	n. అన్మాన్.
hiccup	vi. యెక్కి-కీ-.
hide	vi. మక్-.
hide (from harm)	vt. చిప్పి-కీ-.
hide one self	vi. కుప్ప-మా-.
hide (skin)	n. తోల్.
hide (something)	vt. మకీ-నీ-, see: మక్-.
high	adj. డెజాల్.
high place	n. బొగ్గా.
high shelves	n. ఆటేరా.
hill	n. గుట్ట.
his own (dist.)	pron. తన్వా.
his (prox.)	pron. వేన.
his (dist.)	pron. వోన.
hit	vt. లెప్పి-కీ- (1).
hit (accidentally)	vt. లాగ్-.
hit against	vi. అప్ప-మా-.
hither	adv. హిక్కె.
hive	n. పెరా బొక్కి; n. బెరాల.
hives (itchy skin)	n. తోల-పుడి.
hoe	vt. కొట్-.
hoist	vt. చడి-కీ-.
hold	vt. పి-.
hold between teeth	vt. కచ్-.
hole	n. గద్ది.

hole (in tree) *n.* డోబ్రా (1);
n. బుల్ల.
holi *n.* సిపూ.
hollow *adv.* ఫోక్రల్.
hollow space *n.* డోబ్రా (1).
holy place *n.* పేన్-గడా, *see:* పేన్.
home *n.* రోస్.
honey *n.* కాడల్-నియ్, *see:* కాడల్.
honeycomb *n.* పెరా బొక్కి;
n. బెరాల.
honey-comb (part of) *n.* నియ్ గడ్డా;
n. పూరీ;
n. యేరీ.
honour *n.* మాన్;
vt. మాన్-మర్యాద-కీ-,
see: మాన్;
vt. మాన్-పాన్ తుంగ్-,
see: మాన్.
hood of cobra *n.* ఫడే.
hoof *n.* కూరీ.
hop *vi.* డయ్- .
hope *vi.* ఆశా-కీ- .
horizontal beam *n.* ఖోడా₁ (2);
n. సడా₁.
horn *n.* కోరీ.
horn (to blow) *n.* తుర్రా.
hornet *n.* కుమ్మో₂.
horse *n.* ఖోడా₁ (1).
horse (kind of) *n.* కోడమావ్.
horse (minature, idol) *n.* ఖోడా₁ (3).
horse-shaped beam *n.* ఖోడా₁ (2).
hot *adj.* కాస్త, *see:* కాస్- .
hot (become) *vi.* కాస్- .
hot coals *n.* జార్.
hot season *n.* ఉన్నోడా;
n. డోకాలూం;
n. యెద్ది-గాలుం, *see:* యెద్ది.

hot water pot *n.* పాంత.
hour *n.* ఘంటా;
n. ఘట్కా.
hours (time) *advl.* నేక్-నెకె, *see:* నేక్- .
house *n.* రోస్.
house foundation *n.* దర్దీ.
house lizard *n.* కుడూర్ డొక్కె, *see:* డొక్కె.
house (multiple levels) *n.* మాడీ.
house (part of) *n.* ముండేల్;
n. మేడా.
how? *advl.* బహాన్.
how many? *pron.* బచ్చోంగ్.
how many? (nm.) *pron.* బచ్చే.
how many?(m.) *pron.* బచ్చీర్.
how much? *pron.* బచ్చోర్.
how so? *adv.* ఇహిన్ బహాన్, *see:* ఇహిన్.
hum *vi.* రోంజ్- .
hump *n.* కేండేర్.
hundred *num.* నూర్;
num. రాసి.
hunger *n.* కరూ.
hunger strikes — కర్ వస్తా, *see:* కరూ.
hunt (game) *vt.* సికార్-కర్స్-, *see:* కర్స్- .
hunt (work) *vi.* సికార్-కీ-, *see:* సికార్.
hunting *n.* సికార్.
hurriedly *adv.* లహ్కా.
hurriedly (work not done well) *adv.*
తజ్జాడ్-మజ్జాడ్.
hurt *int.* అయో;
vi. నో- .
husband *n.* మాడ్సో.
husband and wife *n.* ఆడమాడ్సో.
husband's brother's son *n.* మూరే మర్రి.
husband's mother *n.* పోరాడ్.
husk *n.* పొత్.
hut *n.* గుడ్సే.

I

- I *pron.* నన్ను.
- ice *n.* కల్-బండా.
- idea *n.* వాటీ-
- idle (person) *n.* లండీ.
- idol (horse) *n.* ఖోడా₁ (3).
- if *corr.* ఎకంద;
corr. జర్;
corr. జో;
corr. తే.
- ignite *vi.* పొత్-.
- iguana *n.* ఉరూం.
- immediately *adv.* వెయ్యె.
- immersed (to be) *vi.* ముడ్డ-.
- important *adj.* కామ్మ, *see:* కాం;
adjl. ఖాన్.
- important (m.) *adj.* పెర్సోర్, *see:* పెర్సా.
- imprint (foot) *n.* కొజ్జి.
- imprint (thumb) *n.* అహ్వా-₂.
- impure (liquid) *adj.* పాతూర్.
- in *adv-ppn.* రొప్పొ.
- in earlier times *advl.* తొల్లే-జమానాతే,
see: తొల్లే.
- in front of *adv-ppn.* మున్నె.
- in measured steps *advl.* జోక్నే.
- in order that *ppnl.* సాటి.
- in order to *ppnl.* లాసి.
- in that way *advl.* అహాన్;
advl. దహాన్.
- in the manner *clitic.* ఆప్.
- in the middle (of) *adv-ppn.* నడ్డుం.
- in the morning *advl.* సక్తే.
- in this way *advl.* ఇహిన్.
- in vain (to be) *vi.* బాహ్కా-మా-.
- inauguration *n.* నెంగ్కొకే, *see:* నేంగ్-.
- in-between *adv-ppn.* నడ్డుం.
- incise *vt.* చీరి-కీ-.
- increase *vi.* బడే-మా-, *see:* బడీ-కీ-;
vt. బడీ-కీ-.
- index finger *n.* తొహ్వాల్ బొట్టా.
- Indian cuckoo *n.* కుక్కూ కుమ్మి (పిట్టి).
- Indian horse-radish tree *n.* ముల్గే (మరా).
- infest (fruit or wound) *vi.* పుడి-.
- inhale *vt.* మూస్క-.
- injection *n.* సుయ్.
- ink *n.* సాయి.
- inner room *n.* బీడా.
- insect *n.* పుడి.
- insect bites *n.* పొట్కుడి (పోడ్-కుడి) (2),
see: పోడ్.
- insect (kind of) *n.* కారి-పెత్తె;
n. గొర్రే పుడి;
n. చిరాల₂;
n. చిర్కాల్;
n. తీకూర్;
n. హిర్డూం.
- insect rust on plants *n.* నూసి.
- insert *vt.* దుర్స్-.
- inside *adv-ppn.* రొప్పొ.
- inside (go) *vi.* పొద్-.
- insides *n.* పొదూర్.
- insipid *adj.* చప్పి.
- instance *n.* వకుతే (వక్త).
- instrument (kind of) *n.* సులూడి.
- instrument string *n.* తార్ (3).
- instrument (to play) *vc.* నేకూస్-, *see:* నేక్-.
- insufficient to wear (be) *vi.* ఆకూడ్-ఆ-.
- interest rate *n.* దీడి.
- internal organ (kind of) *n.* గుండూర్
కాయ.
- intestine *n.* కెంజూ.
- iron *n.* కచ్చి.
- iron frying pan *n.* తావీ.
- iron spike *n.* ఆరూ.
- iron-nail *n.* మోలా.
- irritate *vi.* బొక్-.
- is necessary *adj.* పహ్వా.
- is (there) *vi.* మంత.
- it is pleasing *vi.* మందే-వా-, *see:* మందే.
- it (prox.) *pron.* ఇద్.
- it (dist.) *pron.* అద్.
- itch *n.* కరూజ్;
n. గోకూడ్;

its (prox.) *vi.* చోహా- .
pron. తేనా.

its (dist.) *pron.* తాన.

J

jab (accidentally) *vt.* గండ్- .
jagged *adj.* కీడింగ్- గోడింగ్.
jaggery *n.* బేలీ.
jamun tree *n.* లోండి (మరా).
jaw *n.* దాడా.
join *vi.* చిప్ టుండ- ;
vt. కట్- (2);
vt. జోడి- కీ- .
joint (in bamboo) *n.* గన్నె.
joint (of limb) *n.* కిల్పా.

jokes *vi.* చేహా- .
jug *n.* తాలి.
jump *vi.* డెహ్కా- (1);
vi. డయ్- .
jungle *n.* ఖేడా.
jungle cat *n.* ఖడ్యాల.
jungle fly (big) *n.* డాస్.
jungle fowl (kind of) *n.* సుయ్- కొర్.

K

keep *vt.* ఇర్- .
keep person forcibly *vt.* కోండి- కీ- (2).
keep watch *vt.* కేప్- .
kernel of chironji fruit *n.* యెంజే.
key *n.* కున్బీ.
kick (a) *n.* లాత.
kick (to) *vt.* సిన్కారీ- కీ- .
kill *vt.* కతమ్- కీ- ;
vt. జమ్కా- ;
vt. మొయ్- .
kind *n.* జాలి;
n. తీర్.
kindness *n.* మాయా.
king *n.* రాజాల్.
kiss *vt.* బుర్- .
kitchen *n.* అట్వల్ కోనా, *see:* కోనా.
kite *n.* పతంగ్.
kite (bird) *n.* గందాల్.

knead *vt.* పిస్కా- .
knee *n.* టొంగ్రా, *see:* టొంగీ.
kneecap *n.* టొంగీ.
knife (long) *n.* జమియా.
knife (small) *n.* చాకూ.
knife (large) *n.* రూసీ.
knock out *vt.* సంజ్- .
knot *n.* గట్టి.
knot (in wood) *n.* గన్నె.
know *vt.* పుంద్- .
knowledge *n.* రావుక్;
n. వొడ్కి.
known (to be) *vi.* కరే- మా- ;
vi. వొడ్కే-మా-, *see:* వొడ్కి.
Kolam man *n.* పుజారి.
koyal (kind of bird) *n.* పిర్పిహా (పిట్ట).

L

lacker *n.* లక్క.
ladder *n.* కేస్కూడ్ (నీడి).
ladder (part of) *n.* పేవ్.

ladies *n.* బాయిక్, *see:* బాయ్కా.
ladies-finger *n.* బేండి.
ladle *n.* పడి₁;

Lambadi (m.)**like . . . like . . . (prox.)**

n. సుక్కూడ.
 Lambadi (m.) *n.* లబానాల్.
 Lambadi (f.) *n.* లబానీ, *see:* లబానాల్.
 lame *adj.* లేంగ్గాల్.
 lame person (m.) *n.* కూటాల్, *see:* కూట్- .
 lame person (f.) *n.* కూటి, *see:* కూట్- .
 lamp (earthen, oil) *n.* డీవా.
 lamp (kerosene) *n.* చిమ్మి;
n. డివ్వే.
 lampstand *n.* జల్కర;
n. దీసోడ.
 language (in pl.) *n.* గొఱ్ఱి.
 lap *n.* మాండి.
 large bag *n.* పోతే.
 large basket *n.* భివ్డా.
 large drum *n.* డోల్.
 large earthen vessel *n.* సోరా.
 large forest *n.* ఘోందీ (1).
 large green fly *n.* కచ్చి-వీసి, *see:* కచ్చి.
 large slab of stone *n.* చాపా బండా.
 lash *v.* దోహ.
 last *adj.* సేవ్ట;
vi. తగ్- .
 last daughter *n.* సేవ్టత, *see:* సేవ్ట.
 last meal with guests *n.* పోహూన్చార్.
 last son *n.* సేవ్టతోర్, *see:* సేవ్ట.
 last year *adj.* నీరే.
 late (to be) *vi.* ఉసీర్- కీ- ;
vi. కోరూం-కీ-, *see:* కోరూం.
 lateness *n.* కోరూం.
 laugh *vt.* కవ్- .
 launder *vt.* సుక్- .
 lawyer *n.* వకీలు.
 lay down (offering) *vt.* విదుర్క- .
 lay (eggs) *vt.* దోస్- .
 lazy *adj.* ముండి;
adj. లెండార్.
 lazy man *n.* ఆంగున్ కాఘాల్;
n. ఆజ్ఞాస్యాల్.
 lazy (person) *n.* లండీ.
 lead *vc.* తాకూస్-, *see:* తాక్- .
 leaf *n.* ఆకి.
 leaf cup *n.* డొప్పొ.
 leaf for smoking *n.* చుట్టా-ఆకి, *see:* చుట్టా.
 leaf hat *n.* మోర.

leaf plate *n.* కూడీ.
 leak (slowly) *vi.* వడ్- .
 leak (with force) *vi.* వాజ్- .
 lean against *vi.* అల్- .
 lean on *vi.* జీక- సీ- .
 lean on stick *vt.* ఉప్పొ- .
 lean (thin) *adj.* సప్పుర్.
 lean to *n.* ముంగూర్.
 leap *vi.* డయ్- .
 learn *vt.* కరీ- .
 leash *n.* సడా₃.
 leather rope or strap *n.* వార్దీ.
 leave *vt.* సుట్టి- కీ- .
 leech *n.* నారీ (నారూ).
 left *adjl.* డెమ్మా.
 left (hand) *n.* డెమ్మా కెయ్దే, *see:* డెమ్మా.
 left (side) *adj.* డెమ్మా కాక్, *see:* డెమ్మా.
 leg *n.* కార్.
 leg of bed *n.* రావా.
 lemon tree *n.* బిజ్జూరీ (మర్తా);
n. లింబూ (మర్తా);
n. సుయ్ లింబూ (మర్తా).
 lentil (kind of) *n.* తూరింగ్.
 leopard *n.* చీతడ.
 lick *vt.* నాక్- .
 lid *n.* ముచ్చుడ.
 lie (a) *n.* లబాడ.
 lie down *vi.* పట్- .
 lie in coils *vi.* గీడీ- పా- .
 life *n.* ఆవూక్.
 lift *vt.* తాహ్- .
 light (fire) *vc.* నిరూస్-, *see:* నిరూ- ;
vc. పోతూస్-, *see:* పోత్- ;
vi. నిరూ- ;
vi. పోత్- .
 light (from source) *n.* వేడ్డి.
 light (in the) *adv.* కడ్వేడ్డి.
 light (weight) *adj.* హల్కాల్;
adjl. హల్కొ.
 lighter *n.* జక్కక్.
 lightning *n.* మిడ్వవల్.
 like *clitic.* ఆప్;
ppnl. దాత్.
 like . . . like . . . (prox.) *advl.* దిహిన్ . . .
 ఇహిన్ . . .

like . . . like . . . (dist.) *advl.* దహన్ . . .
అహన్ . . ., *see:* దహన్.
like that *adjl.* అదేన్ మోడి.
like this *adjl.* ఇదేన్ మోడి.
like this (type) *adjl.* ఈతాల్.
liking *adj.* కుసీ.
limp *vi.* కూట్- .
line *n.* కీర్;
n. గీతో;
n. పర్కాడా.
line (in a) *n.* సార్పి.
lion *n.* చిహ్నో.
lip *n.* సిప్పి.
liquor (kind of) *n.* తాడి-కల్, *see:* తాడి
(మర్తా);
n. సీందీ-కల్, *see:* సీందీ (మర్తా);
n. హిరుక్-కల్, *see:* హిరుక్
(మర్తా).
liquor maker *n.* కలాడి, *see:* కల్.
liquor (generic) *n.* కల్.
litter *n.* కచ్చా-కాడి;
n. బురుక.
little *adv.* జర్ర-జర్ర.
little finger *n.* చిచ్చాల్ వడ్స్ట్.
little girl *n.* బుచ్చి.
little while *adv.* జులుక్.
live *vi.* జిన్గానీ-కీ-;
vi. నాందే-మా-;
vi. మంద-;
vi. రహా-మా- .
liver *n.* తడాకీ.
living things *n.* జివ్రాన్.
lizard (household) *n.* కుదుర్ డొక్కె,
see: డొక్కె.
lizard (snake-like) *n.* తరాస్ డొక్కె,
see: డొక్కె.
lizard (generic) *n.* డొక్కె.
load *vt.* వొజ్జే-వాట్- .
loan *n.* కర్;
n. బాకీ.
lobe of ear *n.* గుబ్బె.
local cigarette *n.* బీడి.

lock *n.* కుస్టి-డబ్బా, *see:* కుస్టి.
lodging of bridegroom's party *n.* జానూసా.
loft *n.* ఆటేరా.
log *n.* ఖోడ్₁;
n. నాట్.
long *adj.* లంబో;
adjl. లాం.
long basket *n.* హారా.
long festival *n.* సడ్.
long section of a field *n.* వోరీ.
long time ago *advl.* తొల్లేతా-జమానాతే,
see: జమానా.
look (a) *n.* నద్దుర్.
look at *vt.* సూడ్- .
look (to) *vt.* నద్దుర్-కీ-, *see:* నద్దుర్.
loop of snare *n.* పాస.
loose (of rope) *vi.* రేంగ్- .
loosen (something) *vt.* డిల్లల్-కీ- .
loot *vt.* లూటి-కీ- .
loser *n.* లంగాల్, *see:* లంగ్.
loss *n.* భూడే-మా- .
loss (make a) *vi.* డుబే-మా- (2),
see: డుబీ-కీ- .
lotion *n.* మత్.
loudly *advl.* జోరే.
louse *n.* పుర్కి;
n. సీర్₂.
love *n.* మాయ్యా;
n. లాడ్;
vt. లాడ్-కీ-, *see:* లాడ్.
lovely *adj.* సాద్రే.
lover (m.) *n.* లాడాల, *see:* లాడ్.
lover (f.) *n.* లాడి, *see:* లాడ్.
low tone *adv.* కుసాయ్.
lower *vt.* రహా- .
lower abdomen *n.* దాద్రా.
luck *n.* తక్కిర్;
n. నసీబ్.
lunch *n.* నెహాలీ.
lungs *n.* పొప్పోస్.

M

mad person (m.) *n.* పిస్సాల్, *see:* పిసంగ్.
 mad person (f.) *n.* పిస్సె, *see:* పిసంగ్.
 made (to be) *vi.* మాన్- .
 madness *n.* పిసంగ్.
 mahua flowers *n.* డుమ్మేరా (2).
 mahua fruit *n.* గారా.
 main *adjl.* ఖాన్.
 main beam *n.* ఆడే.
 maize *n.* మక్కెంగ్.
 maize (flower) *n.* యెల్లా.
 make a way *vt.* సరి-కీ-, *see:* సర్- .
 make fun of *vt.* డవ్వారింగ్-కీ- .
 make hot *vc.* కాసూన్-, *see:* కాస్- .
 make jokes (during marriage) *vi.* చేహా- .
 make known *vt.* ఇత్రాల్ కీ- .
 make ready *vt.* గడ్డి-కీ- ;
vt. తయారీ-కీ- ;
vt. నివ్వి-కీ-, *see:* నివ్వి-మా- .
 make rope *vt.* నోటి- .
 make use of *vt.* కామున్ రొప్పొ యేత్-,
see: కాం;
vt. పాయద యేత్-, *see:* పాయద;
vt. లావీ-కీ- .
 make wet *vt.* నహా- .
 male (animal) *adj.* గోహ్లాల్.
 man *n.* మయనల్.
 man and woman *n.* వెయ్యె-మయనల్,
see: వెయ్యె.
 man from there *n.* అగాటోర్, *see:* అగ్గ.
 man of Harijan caste *n.* చండూల్.
 man (old) *n.* మాత్రల్.
 man or boy (with contempt) *n.* లేకాల్.
 man who is always with ladies *n.* వెయ్యె-
 జుజ్జాల్ (1), *see:* వెయ్యె.
 man who tends buffaloes *n.* మస్కయూల్.
 man who tends cattle *n.* డోర్కాల్.
 man who tends goats and sheep *n.*
 సెడ్కయూల్.
 man with female complexion *n.* వెయ్యె-
 జుజ్జాల్ (2), *see:* వెయ్యె.
 mango tree *n.* మర్గా (మర్గా).

manner *n.* రీతీ.
 manure *n.* ఖాత్.
 manure basket *n.* ఖడ్గ టాటీ.
 many *adjl.* డాట్;
adjl. బయ్ (బై).
 many coloured *adj.* రంగ్-రంగ్గా,
see: రంగ్.
 margosa (kind of tree) *n.* కవ్వి లిం (మర్గా).
 mark *n.* టిక్కా;
n. బోట్.
 market *n.* జత్రా;
n. హాటుం.
 marking nut tree *n.* కొహ్క (మర్గా).
 marks *n.* పర్కాడా.
 marriage ceremony *n.* మర్మింగ్.
 marriage (day after) *n.* అయిన.
 marriage function (kind of) *n.* ఖాజే;
n. వేర్మాయూ.
 marriage jokes *vi.* చేహా- .
 marriage (second) *n.* పాట్.
 mask *n.* మొకొట.
 mask (religious) *n.* కోడల్.
 massage to relieve pain *vt.* చురీ-కీ- .
 mat *n.* చాస్రా.
 match *n.* కర్స్తీ.
 matchbox *n.* కిస్-డబ్బీ, *see:* కిస్.
 matchstick *n.* కిస్-కోలా, *see:* కిస్.
 materials *n.* సామన్.
 maternal grandfather *n.* అక్కో.
 matter *n.* గొహ్లా.
 matting *n.* టాటీ (1).
 matting (of bamboo) *n.* పిడ్స్.
 mature (nm.) *n.* ముర్గా, *see:* ముర్- .
 mature (m.) *n.* ముర్తోర్, *see:* ముర్- .
 meadow *n.* పల్లా.
 meal *n.* జేవి;
n. నెహాలీ.
 meal (big) *n.* జేవున్, *see:* జేవి.
 meaning *n.* అర్త్.
 meanwhile *adv.* అచ్చోడ్ రొప్పొ, *see:* అచ్చోర్.
 measure *n.* ఖండీ;

n. నాడీ;
vt. కహ్- .
 measure (a kind of) *n.* గాడ్వా₂.
 measure (medium, tall) *n.* అడ్డ.
 measure (small) *n.* చిట్టే.
 measure (large) *n.* పాయలి;
n. సోరాయ్.
 measurement *n.* గహ్.
 measuring stick *n.* బేత్ బెడ్డే.
 meat *n.* సవ్వి.
 meat (piece) *n.* ఖాండూం.
 mediator of marriage *n.* సుర్వెర్తాల్.
 medicinal creeper *n.* వాగ్చేయ్పు (వేలి).
 medicine *n.* మత్.
 medicine man *n.* భక్తల్.
 meet *vi.* బేటె-మా- ;
vt. కట్- .
 melt *vi.* అర్- ;
vi. ఉర్-మా- .
 member of household (m.) *n.* రోతోర్,
see: రోస్.
 member of household (f.) *n.* రోత, *see:* రోస్.
 memory *n.* యాది.
 mend *vt.* సుద్దీ-కీ- .
 menstruation *n.* లజ్.
 menstruation (room) *n.* కొటూడి (1).
 metal collar (agr. implement) *n.* విడ్వా.
 metal pitcher *n.* గార్.
 midday (at) *advl.* దుపారి.
 middle (in the) *adv-ppn.* నడ్డుం.
 middle (occurrence) *adj.* నట్టే.
 midnight *n.* అద్మద్-రాత్నై.
 midwife *n.* సోనీ-వోతాడ్.
 milk *n.* పాల్;
vt. పాల్ పీర్-, *see:* పీర్- .
 millet *n.* జొన్న.
 millet heads fed to animals *n.* కూటార్.
 mind *n.* డోకా.
 mine *pron.* నావ.
 mirror *n.* ఆర్నా.
 mistake *n.* చుక్కీ.
 mix *vt.* మిస్-కీ- .
 mole *n.* మొర్.
 mole (on skin) *n.* కుర్కూం.
 money *n.* కొత్తంగ్, *see:* కొత్త;

n. పెయ్సా;
n. రుప్యంగ్, *see:* రుప్య.
 money collection *n.* హుండీ₂.
 mongoose *n.* ముగూస్.
 monkey (black-faced) *n.* గడ్డీ.
 monsoon *n.* పీర్-గాలుం, *see:* పీర్;
n. ముసూర్.
 monsoon (start of) *n.* మిరూగ్.
 month *n.* మహీనా.
 month 01 (March-April) *n.* చైత్.
 month 02 (April-May) *n.* భావేయ్.
 month 03 (May-June) *n.* బుడ్-భావేయ్.
 month 04 (June-July) *n.* ఆకాడి.
 month 05 (July-August) *n.* పోరా.
 month 06 (August-September) *n.* అకుర్వోక్.
 month 07 (September-October) *n.* దివాడి.
 month 08 (October-November) *n.* కార్తి.
 month 09 (November-December) *n.* సట్టి.
 month 10 (December-January) *n.* పూస్.
 month 11 (January-February) *n.* మహో.
 month 12 (February-March) *n.* ధూరాడి.
 monthly period *n.* లజ్.
 moon *n.* జంగో;
n. నెలేంజ్ (లెలేంజ్).
 moon (appeared) *vi.* నెలేంజ్ తొహ్తా,
see: తోహ్- .
 moon (full) *n.* పునాక్.
 moon (new) *advl.* అవుసుస్ నేటి,
see: ఆవుస్;
n. ఆవుస్.
 moong dhal (kind of lentil) *n.* పెసెల్క్.
 moonlight *adv.* కడ్వేడ్డి.
 more *adjl.* జాస్నా.
 morning *n.* జావాడ్-పోడ్.
 morning (in the) *advl.* సత్తే.
 morsel *n.* గాస్.
 mortar *n.* చహ్కా.
 mosquito *n.* నుల్లే.
 moss *n.* జప్పీ.
 mother *n.* అవ్వల్₁;
n. బెయ్.
 mother and father *n.* బెయ్-బాబాల్,
see: బెయ్.
 mother god *n.* అవ్వల్₂.
 mother in law *n.* పోరాడ్.

mother's brother *n.* మామల్.
 mother's brother's daughter *n.* మూరే
 మర్నడాడ్.
 mother's brother's wife *n.* ఆత్రి.
 mother's elder sister *n.* పేరి.
 mother's elder sister's husband *n.* పేపి.
 mother's mother *n.* కాకో.
 mother's sister *n.* చుడూర్ బెయ్,
see: చుడూర్.
 mother's younger brother *n.* కాకాల్.
 mother's younger sister *n.* కాకీ,
see: కాకాల్;
n. యాయాల్.
 mother's younger sister's husband *n.*
 కాకాల్.
 mount *vt.* తెర్గ్- .
 mountain *n.* మెట్టా.
 mountain path *n.* ధడీ.
 mouse *n.* చిక్కాల్.
 moustache *n.* మీసేల్, *see:* మీసేల్.
 mouth *n.* తొడ్డి.
 much *adjl.* డాట్;
adjl. బయ్ (బై).
 much later *n.* తాన్ పిర్నే.
 mucus (dry, in nose) *n.* కిప్ట్యా.
 mucus (of nose) *n.* సేమేడ్.
 mud (dry) *n.* తోడి.
 mud (liquid) *n.* డెష్టా.

mud (wet) *n.* చిక్లా.
 muddy (almost) *adjl.* పద్నా.
 murder *vt.* ముయ్- .
 muscle *n.* పన్నె.
 mushroom (sg.) *n.* గుహ్.
 mushroom (pl.) *n.* గుహ్కా, *see:* గుహ్.
 musical instrument (kind of) *n.* కర్నాట్;
n. కీక్తి;
n. చొండ్యా;
n. జత్తూర్;
n. టోహ్టుడి;
n. డప్;
n. బోంగా.
 musical instrument (kind of, woodwind) *n.*
 పేప్రి.
 musical instrument (part of) *n.* పహారా
 (టహారా);
n. వారీ.
 musicians of Gonds *n.* పటాడి.
 Muslims *n.* తుడ్కాల్.
 mustard seed *n.* తీక్కా;
n. మోవేర.
 mute (m.) *adjl.* మూకా.
 mute (f.) *adjl.* మూకే, *see:* మూకా.
 muzzle *n.* ముస్కే.
 my *pron.* నావ.

N

nail (finger) *n.* తిడింజ్.
 nail (metal) *n.* కీడా.
 name *n.* పొరోల్.
 naming ceremony *n.* పాచ్చి.
 nape of the neck *n.* గర్దాన్.
 navel *n.* మొడ్.
 near *adv-ppn.* కరుం.
 necessary (to be) *vt.* లాగ్- .
 necklace *n.* దుమ్మె;
n. పోతీ.
 necklace (long) *n.* చీతాకి.
 necklace pendant *n.* పుస్తా.
 needed *adjl.* పష్టా.

needle *n.* సుయ్.
 neem tree *n.* లీం (మర్నా).
 neighbour *n.* రోత్-కారూమ్నోర్, *see:* రోన్.
 neighbourhood *n.* వడ్డా.
 neighbours *n.* కరూమ్నోర్.
 nest *n.* గూడా.
 nest (bees) *n.* కాడల్.
 nest (for chickens) *n.* కొర్- గూడా.
 nest (hole in tree) *n.* బుల్ల.
 net bag *n.* సిక్కా.
 net (large, round) *n.* వాగుడ్.
 never *advl.* బస్కేన్-సెల్లె, *see:* బస్కే.
 new moon *advl.* అవుసున్ నేటి, *see:* ఆవుస్;

new (nm.)

	<i>n.</i> ఆవుస్.
new (nm.)	<i>adj.</i> పూనా.
new (m.)	<i>adj.</i> పూసోర్, <i>see:</i> పూనా.
newborn (m.)	<i>n.</i> మొడ్డల్, <i>see:</i> మొడ్.
newborn (f.)	<i>n.</i> మొడ్డె, <i>see:</i> మొడ్.
news	<i>n.</i> ఖయ్పతే; <i>n.</i> గొష్టా.
next	<i>pron.</i> దుస్తొ.
niche in wall	<i>n.</i> కొనొడా.
night-blind	<i>adj.</i> అంద్రీయల్; <i>adj.</i> అచంద్రల్.
nipple	<i>n.</i> బొం.
nit	<i>n.</i> సీర్ ₂ .
no more!	<i>adj.</i> ఆయర్.
nobody (nm.)	<i>pron.</i> బద్దె-సెల్లె, <i>see:</i> బద్.
nobody (m.)	<i>pron.</i> బోరె-సెల్లె, <i>see:</i> బోర్.
noise	<i>n.</i> గల్బలా; <i>n.</i> లొల్లీ.
noise (make a)	<i>vi.</i> లొల్లీ-కీ-, <i>see:</i> లొల్లీ.
noise (much)	<i>advl.</i> వాజ-గాజతే.
noise-making stick (big)	<i>n.</i> టాపూర్ (1).
noise-making stick (small)	<i>n.</i> లిక్కి.
noodles	<i>n.</i> సేవ్యంగ్.

older sister's husband

noose	<i>n.</i> పాస.
normal	<i>adj.</i> సాద్రాల్.
north	<i>advl.</i> కాల-వడ్డా, <i>see:</i> కాల; <i>n.</i> ఖాలాన్.
nose	<i>n.</i> మొసోర్.
nose mucus (dry)	<i>n.</i> చిప్పి.
nose mucus (wet)	<i>n.</i> సేమ్డ్.
nose ring	<i>n.</i> ముకేరా.
nose stud	<i>n.</i> నల్పి.
not be (to)	<i>vi.</i> సిల్లె (సెల్లె).
not needed	<i>adj.</i> వట్టియ్.
nothing at all	<i>advl.</i> బతయ్-సెల్లె, <i>see:</i> బతల్.
nothing (nm.)	<i>pron.</i> బద్దె-సెల్లె, <i>see:</i> బద్.
now	<i>adv.</i> ఇజే.
now (emph.)	<i>adv.</i> ఇంకే.
nowhere	<i>advl.</i> బగ్గన్-సెల్లె, <i>see:</i> బగ్గ.
numb (become)	<i>vi.</i> ఆక్డె-మా- ₂ ; <i>vt.</i> సంజ్-.
numbness	<i>n.</i> సిరుం.
nuzzle	<i>vt.</i> బుర్-; <i>vt.</i> మూస్క-.

O

oath	<i>n.</i> ఆడా; <i>vi.</i> ఆడా-పి-, <i>see:</i> ఆడా.
oblique-leaved jujube	<i>n.</i> సూరే (మర్రా).
obstinacy	<i>n.</i> హట్.
obstruction	<i>n.</i> పాడి ₁ .
obtained (to be)	<i>vi.</i> పావే-మా-.
occur to mind	<i>vi.</i> తడి-.
occurrence	<i>n.</i> జోక.
O'clock	<i>advl.</i> నేక్-నెకె, <i>see:</i> నేక్-.
of that kind (nm.)	<i>adj.</i> ఆతాల్.
of that kind (m.)	<i>adj.</i> ఆతోర్.
of this kind (nm.)	<i>adjl.</i> ఈతాల్.
of this kind (nm., pl.)	<i>adj.</i> ఈతాంగ్.
of this kind (m.)	<i>adj.</i> ఈతోర్.
of what kind? (nm.)	<i>pron.</i> బాతాల్.
of what kind? (m.)	<i>pron.</i> బాతోర్.
offering (bowl with food)	<i>n.</i> బుర్సిక్ (2).
office	<i>n.</i> కచ్చురి.

oh!	<i>int.</i> అబ్బా.
oil	<i>n.</i> నియ్.
oil cake	<i>n.</i> పీచీ.
oil prepared out of fat	<i>n.</i> కొడ్డివ్జ్ నియ్, <i>see:</i> కొడ్డివ్జ్.
oil tin	<i>n.</i> పీపా.
okra	<i>n.</i> భేండ్.
old	<i>adj.</i> పడానా.
old age	<i>n.</i> వెడిల్పాన్, <i>see:</i> వెడిల్.
old man	<i>adj.</i> తొత్తోర్; <i>n.</i> పడాసోర్, <i>see:</i> పడానా; <i>n.</i> మాత్రల్; <i>n.</i> వెడిల్.
old (of cattle)	<i>adj.</i> డొగ్గి.
old woman	<i>n.</i> తొత్త, <i>see:</i> తొత్తోర్; <i>n.</i> మాతరి, <i>see:</i> మాత్రల్.
older man	<i>adj.</i> పెర్సోర్, <i>see:</i> పెర్సా.
older sister's husband	<i>n.</i> భాలో.

older woman *adj.* పెర్నా.
 oleander *n.* ఘన్నేర్ (మర్తా).
 on *adv-ppn.* పొర్రొ.
 on behalf of *adv.* లాసి;
adv. వాసి.
 on foot *adv.* కాల్యేనే, *see:* కాలే.
 on four sides *adv.* నాలుంగ్ కాక్, *see:* కాక్.
 on that day *adv.* అంటీ.
 on the left hand *adv.* డెమ్మా కెయ్దే,
see: డెమ్మా.
 on the left hand side *adv.* డెమ్మా కాక్,
see: డెమ్మా.
 on the right hand *adv.* తిన్నా కెయ్దే,
see: తిన్నా.
 on the right hand side *adv.* తిన్నా కాక్,
see: తిన్నా.
 on what day *adv.* బంటి.
 once *adv.* ఉంది జోక.
 once again *adv.* ఉండే-మర్ల, *see:* ఉండే.
 one and a quarter (1¼) fraction *num.* సవ్వా.
 one (nm.) *num.* ఉంది.
 one (m.) *num.* వరోర్.

onion *n.* ఉల్లి.
 only *attr.* సిరిప్.
 open *adjl.* ఖుల్లో;
vt. ఉగడీ-కీ-;
vt. తెరి- .
 orange *n.* సంతార్.
 orchard *n.* గుబ్బ.
 ornament *n.* ఖడే.
 ornamental belt *n.* కర్డోడా.
 orphan (female) *n.* పోసటి పోరి, *see:* పోసటి
 పోరల్.
 orphan (male) *n.* పోసటి పోరల్.
 ouch! *int.* అయో.
 our (sg.) *pron.* మావ.
 our (pl.) *pron.* మావంగ్, *see:* మావ.
 outside *adv-ppn.* బహ్రి.
 outstanding *n.* కర్ల;
n. బాకీ.
 overflow *vi.* పోజ్- .
 owl *n.* గుబూడ్.
 owner *n.* మాల్కాల్.

P

'paan' leaf *n.* వీడా-ఆకి, *see:* వీడా (మర్తా).
 'paan' tree *n.* వీడా (మర్తా).
 pad (for bullock) *n.* జోతా.
 padding (cotton) *n.* రుయ్.
 paddy (sg.) *n.* వంజి.
 paddy (pl.) *n.* వంజింగ్, *see:* వంజి.
 pail *n.* తాలి.
 pain *n.* దంచ్చాల్ (1);
n. నోంతా.
 palace *n.* రాజ్-వాడా.
 palanquin *n.* పాల్కీ.
 palm liquor *n.* తాడి-కల్, *see:* తాడి
 (మర్తా).
 palm of hand *n.* అస్సూరి-కెయ్;
n. తడ్-కెయ్.
 pan *n.* కచ్చూడ్.
 pant (to) *vi.* నేన్కీ- .
 panther *n.* సోంచితాల్.
 papaya tree *n.* పొప్పయ్ (మర్తా).

parcel *n.* గట్టి.
 parch (grain) *vc.* పిడూస్-, *see:* పిడ్- .
 parched grain *n.* లహంగ్;
n. హూడాంగ్.
 Pardhan *n.* పటాడి.
 parents *n.* అవ్వల్-బాబో, *see:* అవ్వల్₁;
n. బెయ్-బాబాల్, *see:* బెయ్.
 parrot (big) *n.* రావ్డాలి.
 parrot (generic) *n.* రాగో.
 parrot (small) *n.* డెగ్గల్.
 part *n.* ఈసా.
 partially ripe fruit *n.* డుమ్మేరా (1).
 particles (fine) *n.* బుక్కి.
 partition *n.* గూరే.
 partridge (kind of) *n.* కక్రాంజ్.
 past *adj.* తొత్తోర్.
 pat on back *vi.* చోప్పి-కీ- .
 path *n.* సరి.
 peacock *n.* మల్.

peacock feather belt

peacock feather belt *n.* మల్-పట్టా,
see: మల్.
 pearl *n.* మోతీ.
 peel *vt.* వోడూ-సి- .
 peeled (be) *vi.* వోడూంగ్- .
 peepal tree *n.* ఆలీ (మర్రా).
 peg *n.* కిరూటీ;
n. చీలా.
 peg at side of yoke *n.* సివోడా.
 peg (for snares) *n.* టేడ్డా.
 peg of stringed instrument *n.* కోలా (2).
 pen *n.* పొంటిన్.
 pencil *n.* కెట్ట-పొంటిన్, *see:* పొంటిన్.
 pendant *n.* పుస్తె.
 penis *n.* చూచో.
 people *n.* జస్క్.
 people (pl.) *n.* లోకూర్.
 period *n.* జమానా;
n. లజ్.
 perseverance *n.* హట్.
 person threatening to hit *n.* దంచ్వాల్ (2).
 pesticide *n.* మర్ర.
 pesticide pump *n.* మర్ర-డబ్బా, *see:* మర్ర.
 pestle (stone) *n.* రోబేకాల్.
 pestle (wooden) *n.* రోకాల్.
 petticoat *n.* గొగ్గా.
 phratry *n.* సగ్గా.
 pick up *vt.* పెర్- .
 pick vegetables leaves *vt.* కిచ్- .
 pickles *n.* రాయ్నా.
 piece *n.* ఈసా;
n. టుక్లే.
 piece of chalk *n.* లెక్కన్-కోలా, *see:* కోలా.
 pierce (accidentally) *vt.* గండ్- .
 pierce (for a tattoo) *vt.* కొహ్కా-₂ (2).
 pierce (gore) *vt.* కొహ్కా-₂ (1).
 pierce (poke) *vt.* కొత్- .
 pig *n.* పద్ది.
 pigeon *n.* పారేవా (పిట్టి).
 pigeon hawk *n.* పురాడ్-దేగో (పిట్టి),
see: పురాడ్ (పిట్టి).
 pigeon (kind of) *n.* పోనడ్.
 pill *n.* గోలి.
 pincers *n.* చిష్టా.
 pinch *vt.* కిస్కె- .

plough (part of)

pink powder *n.* గుల్వల్.
 pinky *n.* చిచాల్-బొట్టా.
 pins and needles *n.* సిరుం.
 pip (of fruit) *n.* పెడే.
 pip (of mango) *n.* టోయా.
 pipe (for liquid) *n.* గొట్టా.
 pipe (smoking) *n.* చుట్టా.
 pit *n.* డొడ్డొ.
 pitcher *n.* కూజా.
 place (a) *n.* జాగ.
 place for ceremony *n.* ఖడా.
 place for worship *n.* పేన్-కోష్టా,
see: కోష్టా.
 place things in disordered manner *vt.* రీకా
 బాకా ఇర్-, *see:* రికాం.
 place (to) *vt.* ఉర్స్- .
 place (to this) *adv.* హిక్కె.
 place where a god lives *n.* ఘాందీ (2).
 plain *n.* పల్లా.
 plait (hair) *n.* చెర్చోండా.
 plane (tool) *n.* కర్కోడా.
 plank *n.* పాటి.
 planning *n.* కార్వాయి.
 plant *vt.* ఉర్స్- ;
vt. ఘుసి-కి- .
 plant (kind of) *n.* జెండా పుజార్;
n. నెరోండా.
 plantain *n.* కేరె.
 plantain tree *n.* కేరె (మర్రా), *see:* కేరె.
 plaster *vt.* మాచ్- .
 plate *n.* దెడే.
 plate containing coins *n.* ఆర్తి.
 plate (for eating) *n.* ధడియా.
 plate (weighing scales) *n.* తాగ్గీ.
 plate (large) *n.* పరాత్.
 platform for weddings *n.* బొవ్ల.
 play *vi, vt.* కర్స్- .
 play acting *n.* కేల్.
 play (instrument) *vc.* నేకూస్-, *see:* నేక్- .
 pleasure *n.* మందే.
 plough (a) *n.* నాయ్జాల్.
 plough harness (part of) *n.* జోతా.
 plough (part of) *n.* కుయ్సా;
n. పాలె;
n. సివోడా.

plough (to)

plough (to) *vt.* ఉడ-₂.
 plough (generic) *n.* సేర్.
 pluck *vt.* కొయ- .
 plug *vt.* ముహ్- .
 plum (wild) *n.* రేజా.
 plump *adj.* డొబ్బల్.
 pocket *n.* కీసా.
 pod (of bean) *n.* సేజా.
 point *n.* కొడ్డి.
 point (in game) *n.* పడ్డి₂.
 point out *vt.* తోహ- .
 point where stem joins fruit *n.* టోడ్మా.
 pointer (scales) *n.* కాటా₂ (1).
 pointing finger *n.* తోహ్వల్ బొట్టా.
 poison *n.* విక్.
 poke *vt.* కొత్- .
 pole (for clothes to dry on) *n.* డాజడ్.
 pole (ritual) *n.* కాటీ.
 pole (vertical) *n.* డెరీ.
 polish *n.* లక్క;
vi. చమ్మీ-మా-, *see:* చమ్మి- కీ- ;
vt. చమ్మి- కీ- .
 ponder *vi.* సోసీ- కీ- .
 pop (grain) *vi.* పిడ్- .
 porch *n.* వోటా.
 porcupine *n.* సుయ్-పది.
 porridge (kind of) *n.* అయిన జావ,
see: అయిన;
n. జావ.
 pot (clay, large) *n.* బుడ్డి.
 pot (clay, small) *n.* ఖుండి.
 pot (cooking) *n.* గంజ్.
 pot holder *n.* చుమ్మార్.
 pot (large, for heating water) *n.* పాంత.
 pot (metal, for water) *n.* గడోలా.
 pot (metal, rounded) *n.* కుర్వీ.
 potato *n.* ఆలూ.
 potion *n.* మత్.
 potter *n.* కుమ్మల్.
 potter's wife — కుమ్మో, *see:* కుమ్మల్₁.
 pouch *n.* వోటీ.
 pound *vt.* ఉస్- ;
vt. వాటీ- కీ- .
 pound (in mortar) *vt.* కొహ్కా-₁ (1).
 pour out *vt.* వెడి- .

pulses (kind of)

powder (from worms) *n.* నూడీ.
 powder (red) *n.* కుక్కు.
 powder (red and pink) *n.* కుక్కు గుల్వల్,
see: కుక్కు.
 power *n.* కరెంట్.
 pregnant stomach *n.* పీర్.
 pre-marriage ceremony *n.* ఉటెడ.
 prepare *vt.* తయార్- కీ- ;
vt. నివ్-కీ-, *see:* నివ్- మా- ;
vt. సప్రీ- కీ- .
 press *vt.* అద్దు- .
 press (with great force) *vt.* దాబీ- కీ- .
 previous *adjl.* తొల్లే.
 pre-wedding tradition *n.* సగూడ్.
 prick *vc.* కొటూస్-, *see:* కొత్- .
 prick (accidentally) *vt.* గండ్- .
 pricking *n.* సిరుం.
 priest *n.* కటోడల్;
n. దేవారీ.
 priest's wife *n.* కటోడె, *see:* కటోడల్.
 procure *vc.* పుటూస్-, *see:* పుట్- .
 prod *n.* చాబుక్కే.
 prodding stick *n.* తుత్తారి-బెడ్డే, *see:* బెడ్డే.
 produce (cultivated) *n.* మూల్.
 profit *n.* పాయద.
 progress (be in) *vi.* తాక్- .
 proliferate *vi.* పుడి- .
 proper *adj.* చొకొట్టు, *see:* చొకొట్.
 proper (be) *vi.* జోడే- మా- .
 prostrate oneself *vi.* కల్క్-అర్-, *see:* కాల్.
 protect *vt.* చిప్పీ- కీ- .
 provisions *n.* చందీ.
 pubic hair (pl.) *n.* సేటంగ్.
 pull *vt.* ఉమ్- .
 pull along *vt.* యెరీ- .
 pull down *vt.* వీస్- .
 pull faces *vt.* మారుస్- .
 pull out *vt.* తెర్- .
 pull up *vt.* చడి- కీ- .
 pullet *n.* కొర్-పోజ్, *see:* కొర్;
n. తలూర్ కొర్.
 pulley (on well) pull *n.* గిర్కా.
 pulse (kind of) *n.* తూరింగ్.
 pulses *n.* డారి.
 pulses (kind of) *n.* పెసెల్క్.

pump (for pesticides)**ready (get)**

pump (for pesticides)	<i>n.</i> మర్త-డబ్బా,
	<i>see:</i> మర్త.
pumpkin	<i>n.</i> కొవ్వా.
pus	<i>n.</i> కూలూం.
push	<i>vt.</i> డగ్గీ-కీ-.
push in	<i>vt.</i> దుర్స్-.
push over	<i>vc.</i> కూడూస్-, <i>see:</i> కూడ్-.
push (with fingers)	<i>vt.</i> అహ్- ¹ .
pustule	<i>n.</i> పోడ్.
put	<i>vt.</i> ఇర్-.
put down	<i>vt.</i> దోస్-.
put hands together	<i>vi.</i> ముజ్జూ-కీ- (2).
put in	<i>vt.</i> నేహ్-.

put on	<i>vt.</i> పోండ్-;
	<i>vt.</i> లావ్-కీ-.
put on eye colour	<i>vi.</i> కాజూడి దోస్-,
	<i>see:</i> కాజూడి.
put (seed)	<i>vt.</i> ఉర్స్-.
put sitting	<i>vc.</i> ఉప్పస్-.
put standing	<i>vc.</i> నితూస్-, <i>see:</i> నిత్-;
	<i>vc.</i> నిపూస్- (1), <i>see:</i> నిప్-;
	<i>vc.</i> నిలూస్-, <i>see:</i> నిల్-.
put to sleep	<i>vc.</i> మిండుూస్-, <i>see:</i> మిండ్-.
python	<i>n.</i> మాసూల్.

Q

quail	<i>n.</i> ఉలీ.
quarrel	<i>n.</i> జగడ;
	<i>vc.</i> తెరూస్-;
	<i>vi.</i> గుద్-.
quarter	<i>adjl.</i> పడెమేస్.
queen	<i>n.</i> వేలాడ్.
quench thirst (become)	<i>vi.</i> ఆర్-.
question	<i>vt.</i> పూసి-కీ-.
quickly	<i>adv.</i> వెయ్యె;

	<i>advl.</i> జోరై;
	<i>advl.</i> వెయ్య-వెయ్య, <i>see:</i> వెయ్యె;
	<i>advl.</i> సప్పె;
	<i>advl.</i> సప్-సప్, <i>see:</i> సప్పె.
quiet	<i>adj.</i> దబ్.
quilt	<i>n.</i> బోంతా.
quit	<i>vt.</i> సుట్టి-కీ-.
quiver	<i>n.</i> గొట్టా.

R

rabbit	<i>n.</i> మొల్లోల్.
race	<i>n.</i> ఖాందాన్.
racket	<i>n.</i> గల్బలా.
racket (a)	<i>n.</i> లొల్లీ.
racket (make a)	<i>vi.</i> లొల్లీ-కీ-, <i>see:</i> లొల్లీ.
rafter	<i>n.</i> వాసా.
rain	<i>n.</i> పిర్.
rain drop	<i>n.</i> టేమ్.
rainbow	<i>n.</i> కమర్-పట్టా.
rainwater	<i>n.</i> పిర్-యేర్, <i>see:</i> పిర్.
rainy season	<i>n.</i> పిర్-గాలుం, <i>see:</i> పిర్.
raise	<i>vc.</i> తేదూస్-, <i>see:</i> తేద్-;
	<i>vc.</i> నిపూస్- (1), <i>see:</i> నిప్-;
	<i>vt.</i> తాహ్-;
	<i>vt.</i> పోసి-కీ-.

raise position	<i>vt.</i> తహ్-.
rake	<i>n.</i> దాతడ.
ram	<i>n.</i> యెడ్కా.
rash (skin)	<i>n.</i> తోల-పుడీ.
rat	<i>n.</i> యెల్లి.
rat (kind of large)	<i>n.</i> ఘూసీ.
rate	<i>n.</i> దీడి.
raw	<i>adj.</i> పహ్నా (2).
ray tree	<i>n.</i> పాలూండి (మర్తా).
razor	<i>n.</i> మయూ.
reach	<i>vi.</i> పోంచే-మా-;
	<i>vt.</i> అండ్-;
	<i>vt.</i> యేవ్-.
read	<i>vt.</i> వాచీ-కీ-.
ready (get)	<i>vi.</i> తెగ్గోర్.

ready (to be)

ready (to be) *vi.* తయారీ-ఆ-,
see: తయారీ-కీ-;
vi. నిష్ఠ-మా-;
vi. సప్త-మా-, *see:* సప్త-కీ-.

reap *vt.* కొయ్-.

rear (of bird) *n.* బుడ్డా.

receptacle (of joined hands) *n.* కొడోవ్.

recognize *vt.* ముట్-;
vt. వొడ్కి-ఇర్-, *see:* వొడ్కి.

recognized (to be) *vi.* వొడ్కి-మా-,
see: వొడ్కి.

recollection *n.* యాది.

recurring time *advl.* వక్తూన్-వక్త, *see:* వకుత్ (వక్త).

red *adj.* రగ్గాల్.

red-faced monkey *n.* కోవ్.

reduced to ashes (to be) *vi.*
 దుబ్బ-దుబ్బ-ఆ-.

refuse (rubbish) *n.* వియ్యార్.

region *n.* పట్టి.

relationship *n.* సోయరీక్ (సోరిక్).

release *vt.* సుట్టి-కీ-.

religious observances (pl.) *n.*
 ఆచార-విచార.

remain (to) *vi.* దక్-.

re-marriage *n.* పాట్.

remember *vi.* హేతు-కీ-, *see:* హేతు;
vt. వొడ్కి-ఇర్-, *see:* వొడ్కి.

remembrance *n.* హేతు.

remove *vt.* తెండ-;
vt. వోర్పి-కీ-.

remove misunderstanding *vt.* సమ్మి-కీ- (2).

repent *vi.* చుక్చుకే-మా-;
vi. జోహ్రా-మా- (ఝూరే-మా-).

replete (to be) *vi.* పంజ్-.

reportative ('it is said') *clitic.* అల్లే;
clitic. బెర్రే.

request *vt.* తల్క్-.

resemblance *ppnl.* దాత్.

respect *n.* మాన్.

respectful (to be) *vi.* మానే-మా-, *see:* మాన్.

rest *n.* జోపు;
vi. రొం-.

restrict *vt.* కొండి-కీ- (1).

return *vc.* మలూస్-, *see:* మల్-;

roam

vi. మల్-.

revile *vt.* రాంగ్-.

revive to life *vt.* తెహా- (2).

rheum of eye (dry) *n.* చిష్టి.

rib cage *n.* భర్జాడి.

rice (bolied) *n.* గాటో.

rice (ceremonial) *n.* అక్సీదాంగ్.

rice (scraps) *n.* పస్సర.

rice (uncooked) *n.* పెరేక్.

rich man *n.* ధనవాన్.

riddle *n.* పెందో.

right *adjl.* తిన్నా.

right away *adv.* వెయ్య.

right (hand) *adj.* తిన్నా కెయ్దే,
see: తిన్నా.

right now *adv.* ఇంకే.

right (side) *adj.* తిన్నా కాక్, *see:* తిన్నా.

rim *n.* వేట్.

ring *n.* టిక్లా ముద్ద, *see:* టిక్లా;
n. ముద్ద.

ring finger *n.* ముద్ద బొట్టా, *see:* ముద్ద.

ring-worm *n.* చిరాల్₁.

ripe fruit *n.* పండి, *see:* పండ-.

ripen *vi.* పండ-;
vi. ముర్-.

rise *vi.* తేద్-;
vi. దహా-;
vi. నిష్-.

rise (stand) *vi.* నిల్-.

rise (sun) *vi, vt.* పెసి-.

ritual bamboo pole *n.* కాటి.

ritual bath *n.* ఆజాడస్థాన్.

ritual food server *n.* గడ్యాల.

ritual (kind of) *n.* సగూడ్.

ritual offering *n.* బుర్సిక్ (2).

ritual song *n.* దేనా.

ritual song and dance *n.* డండారి.

ritual stick *n.* చహూర్.

river (deep part) *n.* ధడి.

river (small) *n.* సీల్కా.

river (medium) *n.* కుడెడ్.

river (large) *n.* గంగా.

rivulet *n.* సీల్కా.

road *n.* సరి.

roam *vi.* వెలీ-.

roar	vi. డక్త్రే-మా-
roast	vt. బొడ్స్-
rob	vt. లూటీ-కీ-
rock	n. బండా.
rock (big)	n. కొజోల్ బండా.
rock (kind of)	n. చీచోరా-బండా.
rock pigeon	n. పారేవా (పిట్ట).
rod (thick)	n. సోటా.
rod (threshing)	n. కొట్టల.
rod (medium)	n. బడ్డా.
roll over	vi. కూడ్-
roll up	vt. గుండి-కీ-
rolled up (to be)	vi. గుండే-మా-, see: గుండి-కీ-
roller (bird)	n. టవ్వ (పిట్ట).
roof	n. చప్పి; n. ధాబా; n. ముంగూర్.
roof (part of)	n. మేడా.
room	n. కొటూడి (1); n. కోడా; n. కోనా; n. ఖోలీ; n. హరా.
room (inner)	n. బీడా.
rooster	n. గొగ్గి.
root	n. సీర్.
root (kind of)	n. మాటీ.
rope	n. నోడే.

rope (for bullocks)	n. సడా ₃ .
rope (for tying cattle)	n. దామ్మి.
rope (leather)	n. వార్తి.
rope (thin)	n. సుళ్లీ.
rope (to make)	vt. నోట్-
rosella	n. అంబడి.
rot	vi. సడే-మా-
rotten	vi. కడి-
round	adj. గుండ్రాల్; adj. గోల్యూల్, see: గోల్; adjl. గోల్.
round and round	advl. గర్-గర్.
rouse from sleep	vt. తెహా- (1).
row	n. సార్పి.
row of bulls for threshing paddy	n. పాతీ.
rub 'pan' in palm	vt. ఘోటీ-కీ-
rub with hands	vt. గసీ-కీ-
rubbish	n. కడ్డా-కాడి; n. బురుక; n. వియ్యార్.
ruminant	vi. రొహ్కా-
run	vi. వీత్-; vi. సడే-
run away	vi. సోడి-
Rupee	n. రుప్య.
rushed	adv. లహ్కా.
rust	vi. జంగ్-వ-
rust (on plants)	n. నూసి.

S

sack	n. తయ్వా; n. సోతే.
sacred spear head	n. సల్లే.
sacred thread worn around waist	n. గొందా.
sacred Tulsā tree	n. తుల్సి (మరా).
sacrificer (of humans)	n. హేండ్వార్.
sacrificial animals	n. సుజారాంగ్.
saddle	n. ఖోగ్గి.
sag	vi. వొదాల్-ఆ-
saj tree	n. మర్ (మరా).
saliva	n. జోలీ.
salt	n. సోవోర్.

salute	vi. ముజ్జా-కీ- (1).
salvation	n. పిస్సాడ్, see: పిస్-
samba (m.)	n. డగారీ.
sand	n. ఉస్కె.
sandal	n. చెప్పల్; n. సెర్వాం.
sanva corn	n. సామా.
sap	n. సెవ్వేర్.
sapling	n. పోర్కా.
sapota tree	n. సపోట (మరా).
sari	n. దిక్కి.
sari (part of)	n. ఝేలా ₁ .

satisfied (to be)

share

satisfied (to be) *vi.* పంజ్- .
 Saturday *n.* సన్వార్.
 savage *adj.* బహితాడ్యల్.
 save *vc.* దక్కున్- ;
vc. పిసూస్-, *see:* పిస్- .
 saved (to be) *vi.* పిస్- .
 saving *n.* పిస్మాడ్, *see:* పిస్- .
 say *ppt.* ఇత్తెకే;
vt. ఇన్- ;
vt. ఇన్- .
 scab *n.* కిప్ప.
 scaly pangolin *n.* ఉరూం.
 scar *n.* పూవ్.
 scare away *vt.* వెరే-కీ-, *see:* వెరే.
 scarecrow *n.* బుజ్జేడా.
 scatter *vt.* వాట్- .
 scatter (food) *vt.* విదూర్క్- .
 scatter (seed) *vt.* రీక్- .
 scattered (be) *vi.* రీకా బాకా ఆ-, *see:* రికాం.
 school *n.* సాడ.
 scissors *n.* కత్తెరా.
 scold *vt.* రాంగ్- .
 scoop *vt.* తోర్- .
 scorpion *n.* మిచ్చో.
 scorpion (red) *n.* పండి మిచ్చో, *see:* మిచ్చో.
 scrape *vi.* కొరీ-₁;
vt. తస్క్- ;
vt. రగ్గీ-కీ- .
 scrape off *vt.* కూచ్- .
 scrape up *vt.* ఉడ్స్- .
 scraps *n.* పస్సర.
 scratch *vt.* తాడ్క్- .
 scream *vi.* కిల్లీ- .
 screen (bamboo) *n.* టాటీ (1).
 screw *vt.* పీడి- .
 scruff *vi.* కొరీ-₁.
 search and find *vc.* పుటూస్-, *see:* పుట్- .
 search for *vt.* మహ్కా- .
 season *n.* గాలుం.
 season (curry) *vt.* పొయూస్.
 seasoned vegetables *n.* కుస్తీ.
 seat *n.* కుత్తూల్;
vc. ఉదుస్-, *see:* ఉద్- ;
vc. ఉప్పుస్- .
 second *pron.* దుస్రొ.

second finger *n.* ముద్ద బొట్టా, *see:* ముద్ద.
 secretion (dry) *n.* చిప్పీ.
 secretly *adv.* కుసాయ్.
 section of field *n.* వోపా.
 section of town *n.* వడ్డా.
 see *vt.* సూడ్- .
 seed drill *n.* తిపూస్.
 seed drill (horizontal part of) *n.* ఖోడ్₁.
 seed drill (part of) *n.* కొయ్యా.
 seed (for sowing) *n.* విజ్జా.
 seed (of fruit) *n.* పెడే.
 seed (of 'mahka' fruit) *n.* కొద్దంగ్.
 seed (of mango) *n.* టోయీ.
 seed (of sesame) *n.* నూంగ్.
 seed (of tamarind) *n.* చీచోకా.
 seeder *n.* దోర్పా.
 seeds (cooked) *n.* గుగ్గి.
 seem *vi.* దిస్- .
 seize *vt.* పీ- .
 sell *vt.* వోమ్- .
 send *vt.* రోహ్- .
 separate *adjl.* వేగ్గో (వేగోరా);
adjl. వేగ్-వేగ్గో, *see:* వేగ్గో (వేగోరా);
vt. ఫాకి-కీ- .
 separated (to be) *vi.* ఫాకే-మా-,
see: ఫాకి-కీ- .
 servant *n.* గడ్వాలే.
 service *n.* నావ్కరి.
 sesame seeds *n.* నూంగ్.
 set a trap (to) *vt.* మాండి-కీ- .
 set (of sun) *vi.* డుబే-మా- (1), *see:* డుబీ-కీ- .
 set (sun). go away *vi.* సోడీ- .
 set up *vt.* ఉర్న్- .
 settle *vt.* పక్కా-కీ- .
 seven (nm.) *num.* యేడూంగ్.
 seven (m.) *num.* యేడ్వీర్, *see:* యేడూంగ్.
 sew *vt.* కొట్- .
 shade *n.* దడ్డి.
 shadow *n.* సాల్ఫీ.
 shaft (of tool) *n.* డాండ.
 shake *vi.* మెలీ- ;
vi. మెలూస్-, *see:* మెలీ- ;
vt. హాలీ-కీ- .
 shake off *vt.* రుడీ-కీ- .
 share *vt.* తూస్- .

sharp *adj.* సుయ్యల్.
 sharp (to be) *vi.* సోడ్- .
 sharpen *vt.* మెసీ- .
 sharpen (an instrument) *vt.* సుద్రి- కీ- .
 sharpening stone *n.* మెసెల్-బండా,
see: మెసీ- .
 sharpness *n.* పద్మా¹.
 shave *vt.* కొరి-₂.
 shaven-headed *adj.* బోడి.
 she (prox.) *pron.* ఇద్.
 she (dist.) *pron.* అద్.
 shed (for animals) *n.* కొట్కా.
 shed (for goats) *n.* కొటూడి (2).
 sheep *n.* బేడ్కీ- .
 shell *n.* సీపి.
 shell of chironji *n.* సీటి.
 shell (of crab) *n.* టోక్తే (2).
 shell of mahua flower *n.* కాపే.
 shell (to) *vt.* వోడూ- సీ- .
 shelter *n.* అడాం;
n. మండా.
 shepherd (m.) *n.* గొల్లల్.
 shepherd (f.) *n.* గొల్లె, *see:* గొల్లల్.
 shift *vi.* సర్కే-మా- .
 shine *vc.* మిడ్చి- ;
vi. చమ్మి-మా-, *see:* చమ్మి- కీ- ;
vt. చమ్మి- కీ- .
 shining *adv.* యుగూం- యుగూం.
 shining brightly (beam of light) *adv.*
 టచ్చాంతా.
 shining dimly (beam of light) *adv.*
 టచ్చాయో.
 shirt *n.* ఆంగ్గే.
 shocked *vi.* ధక్కే- ఆ- .
 shoot *n.* మొడ్కా.
 shop *n.* దుకాన్.
 short *adj.* ఆకూడ్.
 short (height) *adj.* టుప్పి.
 short (length) *adj.* లాండి.
 short pants *n.* చోర్నా.
 short steps *advl.* యులుక్కే.
 shorts *n.* చోర్నా.
 shoulder *n.* సెట్టా;
vt. కాంబీ- .
 shoulder bag *n.* యోరీ.

shout *vi.* కల్లా- కీ- ;
vi. హాక- సీ- .
 shove *vt.* అప్పా-₁.
 show *vt.* తోహా- .
 shrimp *n.* జత్తే.
 shrine *n.* పేన్-గడా, *see:* పేన్.
 shrink (as in cloth) *vi.* ఆక్తే-మా-₁.
 shrink (cheeks) *vi.* లోటోన్-సొంద- .
 shrivel up *vi.* చుయ్-ముయ్- ఆ- .
 shrub *n.* జూడ్;
n. పొదేలా.
 shudder *n.* యుడ్డా;
vi. యుడ్డా సీ-, *see:* యుడ్డా.
 shut *vt.* కెహా- .
 shy (be) *vi.* లజ్జే-మా.
 sickle *n.* సెటిడ్.
 sickle (small) *n.* కుర్ప.
 side *n.* కాక్;
n. బాజ్.
 side of drum *n.* ఛాటి.
 sieve *n.* గార్పి;
n. చాడ్పి;
vt. గారీ-కీ-, *see:* గార్పి.
 sift *vt.* తీర్ప- .
 signet ring *n.* టిక్లా ముద్ద, *see:* టిక్లా.
 silent *adj.* దబ్.
 silent (be) *vi.* కున్మూస్ మన్- .
 silk-cotton tree *n.* దూదీ (మరా);
n. వెల్కీ (మరా).
 silver *n.* కూరా.
 silver neck ornament *n.* సర్రి.
 silverfish *n.* కిరక్.
 similar (be) *vi.* జోడే-మా- .
 similar to that *adjl.* అదేన్ మోడి.
 similar to this *adjl.* ఇదేన్ మోడి.
 since *adv-ppn.* పజ్జ (పెజ్జె).
 sing *vt.* వార్- .
 sink *vi.* డుబే-మా- (1), *see:* డుబీ- కీ- ;
vi. వొదాల్- ఆ- ;
vt. డుబీ- కీ- .
 sink down *vi.* గప్ ముడుంగ్-, *see:* గప్
 (గప్పే).
 sister (younger) *n.* సేలడ్.
 sister's daughter *n.* సడే-మియాడ్, *see:* సడే.
 sister's son *n.* సడే-మర్రి, *see:* సడే.

sit *vt.* ఉద్- .
 six (nm.) *num.* సారుంగ్.
 six (m.) *num.* సార్షర్, *see:* సారుంగ్.
 sixty-eight *num.* అడుసాట్.
 skin *n.* తోల్.
 skin (of fruit or animals) *n.* పొట్.
 sky *n.* హాబర్.
 slap *vt.* తాస్టా- పా- .
 slate *n.* పాట్.
 sleep *n.* జోపు;
n. యూప్;
vi. నరుమ్- ;
vi. పట్- ;
vi. మిండ్- .
 sleep (make to) *vc.* మిండుస్- ,
see: మిండ్- .
 slender *adj.* బారిక్.
 slide *vi.* భిసూడ్క- .
 slime (in water, or on stone) *n.* జప్పీ.
 slingshot *n.* గుప్పూడ్.
 slip *vi.* ఘస్టె-మా- ;
vi. భిసూడ్క- .
 slough of snake *n.* కోసి.
 slowly *advl.* జోక్కే;
advl. నేహోర్.
 smack (lips) *vt.* చుక్కా- .
 small *adj.* చుడూర్.
 small basket *n.* సుప్టె.
 small bee-hive *n.* మెస్.
 small copper coin *n.* వెట్టా.
 small drum *n.* గుమేలా;
n. డోల్కీ, *see:* డోల్;
n. పర్తా.
 small earthen pot *n.* టొవ్రి.
 small louse *n.* కారే.
 small mouse *n.* సూప్.
 small piece of cloth *n.* గిందా.
 small spoon *n.* ఫడీ.
 small stone *n.* ఖడాక్.
 small tree *n.* పొదేలా.
 small village *n.* గూడ.
 smallest *adj.* ఇస్సుగుండి.
 smear *vt.* మాచ్- .
 smear floor with cow dung solution *vt.*
 ఉస్- 2.

smear (vermillion) *vt.* మిటుస్- .
 smell *n.* ఘాడీ;
n. వాస్;
vt. వాస్ యేత్- , *see:* వాస్.
 smoke *n.* పోయా, *see:* పోయ్- 1.
 smoke (cigarette) *vi, vt.* ఉస్- .
 smoke (fire) *vi.* పోయ్- 1.
 snail *n.* కొండ బుడ్కూం;
n. బుడ్కూం.
 snake *n.* తరాస్.
 snake (cast skin) *n.* కోసి.
 snake (cobra's hood) *n.* ఫడే.
 snake God *n.* నాగోబాల్.
 snake (kind of) *n.* కట్టియాల్ (తరాస్);
n. దుర్నాగి;
n. నాగ్- తరాస్;
n. పరాడ్ (తరాస్);
n. పొర్కే (తరాస్);
n. మరకొండల్ (తరాస్);
n. మాలుండి (తరాస్);
n. మాసూల్;
n. సీరీ (తరాస్).
 snake lizard *n.* తరాస్ డొక్క, *see:* డొక్క.
 snap (a rope) *vc.* నమ్- , *see:* నమ్- ;
vi. నమ్- .
 snap (break) *vt.* ఉరూస్- .
 snap fingers *vi.* చిట్కీ- కీ- .
 snatch away *vt.* ఉండ్- .
 sneeze *n.* సగూస్;
vi. తుక్కా- .
 sniff *vt.* మూస్క- .
 sniffle *vi.* సీర్కే- కీ- .
 snooze *n.* జోపు.
 snore *vi.* ముడీ- .
 snuff *n.* నస్ 1.
 soaked (to be) *vi.* నాండ్- .
 socket of tooth *n.* హిర్డా.
 (so)ever *attr.* -తేరీ.
 soft *adj.* నరుమ్.
 soft spot (on head) *n.* టారో.
 soil clothes *vt.* గొహ్లా- కీ- .
 soil (dark) *n.* కానార్ తోడి.
 soiled (become) *vi.* గొహ్లా- మా- .
 sole of foot *n.* అస్తూరీ-కాల్,
see: అస్తూరీ-కెయ్;

n. తడ్-కాల్, *see*: తడ్-కెయ్.
 solid *adj.* సబుడ్.
 solve riddle *vt.* పున్- .
 some *adj.* డోడో.
 somebody (nm.) *pron.* బద్దే, *see*: బద్.
 somebody (m.) *pron.* బోరే, *see*: బోర్.
 something *adv.* బతయ్, *see*: బతల్.
 something (nm.) *pron.* బద్దే, *see*: బద్.
 sometimes *adv.* బస్సేన్, *see*: బస్సే;
adv. బస్సే-బస్సే, *see*: బస్సే.
 somewhere *adv.* బగ్గన్, *see*: బగ్గ.
 son *n.* పేడాల;
n. మర్రి.
 song *n.* పాట₁.
 son-in-law *n.* సడే.
 sons and daughters *n.* మర్రి-మియాడ్,
see: మర్రి.
 son's or daughter's mother-in-law *n.*
 పార్యాడ్.
 son's wife *n.* కొరియాడ్.
 sore (swollen) *n.* దదూల్.
 sore (wound) *n.* పున్.
 sorrow *n.* హూర్.
 sort *n.* జాతి;
n. తీర్.
 sound (a) *n.* ఆవాజ్.
 sound (make) *vi.* నేక్- .
 sound (of drum) *n.* సడాంగ్.
 soup *n.* సిత్ర జొమ్మా.
 sour (bad) *adj.* సవ్తా, *see*: సవ్- .
 sour (to be) *vi.* సవ్- , *see*: సవ్- .
 sour (to make) *vi.* సవ్- .
 south *n.* తల్ల-వడ్డా, *see*: తల్ల;
n. తెల్జాడ్.
 sow (by handful) *vt.* రీక్- .
 sow (scatter) *vt.* వాట్- .
 sow seed *vt.* విజ్జా వాట్-, *see*: విజ్జా.
 sow (with seed drill) *vt.* యెద్- .
 span *n.* బిత్తి.
 spare (to) *vt.* మయ్యూస్- (1).
 spared (to be) *vi.* పిస్- .
 spark *n.* జార్;
n. మిస్టూల్.
 sparrow *n.* కొట్క- పిట్టే.
 speak *vt.* వడ్క- .

spear *n.* గొర్కా.
 spider *n.* గొపేరా.
 spill *vi.* తూర్- .
 spill (to) *vc.* తుహ్- , *see*: తూర్- .
 spilt (be) *vi.* యుల్క- ;
vi. తోడ్గ- .
 spine *n.* కేరీ.
 spinster *n.* కరున్కువరి.
 spirit *n.* వడీ.
 spirit (malevolent) *n.* వాగాటీ.
 spirit (of death) *n.* యేం.
 spit *vi.* ఉస్క- .
 spit out *vt.* ఉడీ- .
 spittle *n.* ఉచ్.
 splash *vi.* మిర్- .
 splash (sprinkle) *vi.* సిడ్క- .
 spleen *n.* కట్.
 splint *n.* చీపా.
 splinter *n.* సిందేర్.
 split *vc.* పెయూస్-, *see*: పెయ్- .
 split (to be) *vi.* పెయ్- .
 split up (divide) *vt.* ఈసాంగ్-వాట్-,
see: ఈసా.
 split (wood) *vt.* నెట్క- .
 spoil *vt.* ఖరాబ్-కీ-, *see*: ఖరాబ్.
 spoiled (to be) *vi.* ఖరాబ్-ఆ-, *see*: ఖరాబ్.
 spoilt (become) *vi.* సడే- మా- .
 spoilt (to be) *vi.* పాడ్- ఆ- .
 spoke of wheel (thick) *n.* అరే- కుట్ట.
 spoke of wheel (thin) *n.* కాడీ₂.
 sponge gourd *n.* టోట్కా.
 spoon *n.* చమ్పా.
 spoon (ladle) *n.* సుక్కూడ్.
 spoon out (to) *vt.* తావ్- .
 spot *n.* టిప్పా.
 spot on forehead *n.* టిక్లా;
n. బోట్.
 spot on skin (mole) *n.* కుర్కూం.
 spot (swollen) *n.* దదూల్.
 spouse's elder sister *n.* తజ్జే.
 spouse's younger sister *n.* బియే.
 spread (divide) *vt.* ఫాకి- కీ- .
 spread manure *vi.* ఖాత్ వాట్-, *see*: ఖాత్.
 spread news *vt.* ఖయ్పత్-సీ-,
see: ఖయ్పత్.

spread out (on the ground)

spread out (on the ground) *vt.* పగ్గి-కీ.
 spread out (something flat) *vt.* తార్- .
 spread out (stretch) *vi.* సాంగ్- .
 spread (to be) *vi.* పగ్గి-మా, *see:* పగ్గి-కీ;
vi. ఫాకే-మా-, *see:* ఫాకి-కీ- .
 spring (of water) *n.* జల్.
 spring up *vi.* బుడ్కొ- .
 sprinkle (food) *vt.* విదూర్కొ- .
 sprinkle (liquid) *vi.* సిడ్కొ- .
 sprout (abundant) *vi.* మియ్- .
 sprout (germinate) *vt.* కొడ్కొ- .
 squeeze (in hands) *vt.* పిస్కొ- .
 squeeze out *vt.* పీర్- .
 squeeze (press) *vt.* అద్దు- .
 squeeze (through) *vi.* కడ్- .
 squirrel *n.* వెర్సె.
 stab *vc.* కొటూస్-, *see:* కొట్- .
 stab (accidentally) *vt.* గండ్- .
 stacked *adv.* సిడోపొరో .
 stair *n.* గర్సె.
 stalk *n.* డేండే;
n. మొరొల్.
 stand (stop) *vi.* ఆగ్- .
 stand (to) *vi.* నిల్- .
 stand (up) *vi.* నివ్- .
 standing (to be) *vt.* నిత్- .
 standing (to put) *vc.* నిలూస్-, *see:* నిల్- .
 star *n.* సుక్కూం.
 start *vt.* ఉగడీ-కీ-;
vt. లాగ్-;
vt. సురూ-కీ- .
 start a fire *vi.* మాస్- .
 start of rainy season (in June) *n.* మిరూగ్.
 stay *vi.* మంద్-;
vi. రహా-మా- .
 steal *vt.* కల్-;
vt. లూటి-కీ-;
vt. వోర్సె-కీ- .
 steel *n.* కచ్చి.
 steel (for flint) *n.* కచ్చి-టుకై, *see:* కచ్చి.
 steel tip of plough *n.* కూయ్సా.
 steel (with flint) *n.* జక్కక్.
 steep downward slope *n.* ఉతార్.
 steep upward slope *n.* ధడీ.
 stem *n.* మొడోకా.

stop (wait)

stem joining point *n.* టోడ్కొ.
 step *n.* పాయ్.
 step (of ladder) *n.* పేవే.
 step-mother *n.* సేర్యాడ్-అవ్వల్.
 steps *n.* కేస్కూడ్ (సీడి).
 stick (attach) *vi.* చిప్ టుండ్-;
vi. టుండ్- .
 stick (bamboo) *n.* బెడ్డే.
 stick (cane) *n.* చెడీ.
 stick (firewood) *n.* కట్టే.
 stick (for measuring) *n.* బేట్ బెడ్డే.
 stick (multi-purpose) *n.* దాపి-బెడ్డే,
see: బెడ్డే.
 stick (noise-making, to frighten animals
 away) *n.* టాపూర్ (1);
n. లిక్కి.
 stick (short) *n.* కోలా (1).
 stick (thick) *n.* సోటా.
 stick (threshing) *n.* కొట్టెల.
 stick twisted in rope *n.* కడ్కొ.
 stick (with spike) *n.* ఆరూ-బెడ్డే,
see: ఆరూ;
n. తుత్తారి-బెడ్డే, *see:* బెడ్డే.
 stick (medium) *n.* బడ్గొ.
 stiff *adj.* సబుడ్.
 stilt *n.* ఖోడా⁴.
 sting *vt.* కస్కొ- .
 stolen *adj.* కల్తా, *see:* కల్- .
 stomach *n.* పెట్టి.
 stomach (pregnant) *n.* పీర్.
 stone *n.* బండా.
 stone (for grinding) *n.* జత్త.
 stone (for sharpening) *n.* మెసెల్-బండా,
see: మెసె- .
 stone (of fruit) *n.* టోక్తే (3).
 stone of fruit *n.* టోయీ;
n. పెడే.
 stone (pestle) *n.* రొబేకాల్.
 stool *n.* స్టూల్.
 stoop *vi.* ముడ్కొ- .
 stop (cause to) *vc.* నిపూస్- (2),
see: నివ్- .
 stop (moving) *vt.* ఆపూస్- .
 stop (stand) *vi.* ఆగ్- .
 stop (wait) *vi.* దీరా- .

stopper *n.* ముచ్చడ.
store area above rafters *n.* ఆటోరా.
stork *n.* టోజాల్ (పిట్ట), *see:* టోజాల్;
n. మీన్ టోజాల్ (పిట్ట).
storm *n.* ధుందాడ్.
story *n.* వేసూడి.
straight *adv.* నెం.
straight (down) *adjl.* కసూం.
strain *vt.* గారీ-కీ-, *see:* గార్నీ.
strainer *n.* గార్నీ.
strangle *vt.* ఆటో-పా- .
strap (leather) *n.* వార్తీ.
straw *n.* పీరి.
stream (small) *n.* సీల్కా.
stream (large) *n.* కుడెడ్.
stretch (for something) *vi.* చాహ్- .
stretch (oneself) *vt.* మొక్కో-కీ- .
stretch (something) *vi.* సోంగ్- .
strike *vt.* పా- .
strike target *vt.* ఉడీ-కీ-, *see:* ఉడీ- .
strike with fist *vt.* కుచ్చీ కీ- .
string *n.* సుట్టి.
string (beads, flowers) *vt.* కాచ్-2.
string (of musical instrument) *n.* వారీ.
stringed instrument (kind of) *n.* కర్నాట్;
n. కీక్రీ;
n. జత్తూర్.
stringed instrument (part of) *n.* కోలా (2);
n. ఖూజా.
strip (of bamboo) *n.* పక్కి.
strip (remove) *vt.* వోర్నీ-కీ- .
strip (scrape) *vt.* కూచ్- .
stripe *n.* గీతో.
stroke *n.* ధన్కా.
stroll *vi.* వెలీ- .
strong *adj.* ఘట్;
adj. సబుడ్;
adjl. మజ్బూత్.
strongly *advl.* జోరై.
stubble *n.* కుట్టా.
stuck (be) *vi.* టుండ- .
stumble *vi.* కొద్దా-పా- .
such a *adjl.* ఈతాల్.
suck *vt.* ఉత్- ;
vt. చుహ్కా- ;

vt. తుత్- .
suddenly *advl.* గచ్చే .
suffice *vi.* పురే-మా- .
sufficient *adjl.* పుర్తా.
sufficient (enough) *adj.* ఆయర్.
sufficient (it is) *adjl.* ఆంత, *see:* ఆ- .
sugar *n.* సాకుర్.
sugar (brown) *n.* బేలీ.
sugar cane *n.* ఉచ్ డేండ్, *see:* ఉచ్.
suitable (be) *vi.* జోడే-మా- .
summer *n.* ఉన్నేడా;
n. డోకాలూం;
n. యెద్ది-గాలుం, *see:* యెద్ది.
summon *vt.* కేయ్- .
sun *n.* సోడ్.
sun rise (time of) *n.* దిర్మాన్ సోడ్.
Sunday *n.* అయ్ వారీ.
sunlight *n.* యెద్ది.
sunrise *n.* సోడ్-పెసినాల్, *see:* సోడ్.
supper *n.* నెహోలీ.
supplies *n.* చందీ.
surname *n.* పాడీ2.
surprised (be) *vi.* కుదుర్కన-ఆ- .
surrounding *adv.* నాలుంగ్ కాక్, *see:* కాక్;
adv-ppn. సిర్మాట్.
survive (to) *vi.* దక్- ;
vi. పిస్- .
swallow *vt.* మింగ్- .
swaying while dancing *n.* రుల్కా.
sweat *n.* ఉక్తే.
sweat (to) *vi.* ఉక్తే-మా-, *see:* ఉక్తే.
sweep *vt.* సీయ్- .
sweet *adj.* గోడ్.
sweet (kind of) *n.* డెబ్బా;
n. పురున్ సారీ;
n. యెస్టూర్.
sweet (taste) *vi.* మీనూంగ్- .
swell *vi.* తోయ్- .
swim (animals) *vi.* పోహా-మా- .
swim (humans) *vi.* నడీ- .
swing *vi.* రులై-మా- ;
vi. లోమే-మా-, *see:* లోమే-కీ- ;
vt. ఉంగ్- ;
vt. లోమే-కీ- .
swing (a) *n.* ఉకడ్.

swing cradle *vt.* ఉజ్జ- .
 swollen area *n.* పొక్కు .
 swoon *vi.* చక్కూర్-వా- .
 sword *n.* కచ్చి;

n. జమియా;
n. తలవూర్.
 sword (part of) *n.* కావ్వా.

T

table *n.* టేబుల్;
n. బేంచీ;
n. మేజ్.
 tablet *n.* గోలి.
 tablet (kind of) *n.* ఇంగుమ్.
 tail *n.* తొకొర్.
 tail (of bird) *n.* బుద్దా.
 tailor *n.* సిపి.
 take *vt.* యేత్- .
 take (and go) *vt.* వో- .
 take away *vt.* అరి-సొన్- .
 take care of *vt.* రాక్కి-క్కి- .
 take fright *vi.* వెరే - పి-, *see:* వెరే.
 take oath *vi.* ఆడా-పి-, *see:* ఆడా.
 take off clothing *vc.* కుడూస్- .
 take on shoulder *vt.* యేత్- .
 take out *vt.* తెండ- .
 take out (everything) *vt.* రికాం-క్కి-,
see: రికాం.
 take place *vt.* ఉద్- .
 take pleasure *vi.* మందే-పి-, *see:* మందే.
 take root *vi.* నేండ- .
 take this *vt.* ఇద్దే.
 take to lap *vt.* యేత్- .
 take with *vt.* అరి-సొన్- .
 tale *n.* వేసూడి.
 talk *vt.* వడ్క- .
 talkative *adj.* తోయటల్.
 tall *adj.* డెజుల్.
 tallest *adj.* టొజుల్.
 tamarind seed *n.* చీచోకా.
 tamarind tree *n.* సిత్త (మర్తా).
 tambourine-shaped drum *n.* డప.
 tanner *n.* మాద్ది.
 taste *n.* సవ్వాద్.
 taste sweet *vi.* మిసూంగ్- .
 tasteless *adj.* చప్పి.

tattoo *n.* సింగార్.
 tattoo (pierce) *vt.* కొహ్కా-₂ (2).
 tea *n.* చెహ.
 teach *vc.* కరూస్-, *see:* కరి- .
 teacher *n.* మస్తరల్.
 teak tree *n.* తేక (మర్తా).
 tear *vt.* సరి-క్కి-, *see:* సర్- .
 tear (to) *vc.* సరూస్-, *see:* సర్- .
 teardrop *n.* కాడేల్.
 tease *vt.* చేడి-క్కి- ;
vt. మారుస్- .
 tell *vt.* వెహ- .
 tell a lie *vi.* లబాడ్ వడ్క-, *see:* లబాడ్.
 temple *n.* గుడి;
n. మటం.
 ten *num.* దహ.
 tender *adj.* కొడ్కేలా;
adj. పహ్న (2).
 tender leaf *n.* పాలా.
 term of abuse for women or animals *n.*
 రాండే (2).
 testes *n.* హండంగ్.
 testicles *n.* హండంగ్.
 than *clitic.* -తేర్ (1).
 that *pron.* కీ.
 that day *n.* అంటిత్ రోజ్.
 that (m., dist.) *pron.* వోర్.
 that many (m.) *pron.* అచ్చోర్.
 that many/much (nm.) *pron.* అచ్చోర్.
 that (nm.) *pron.* అద్.
 the one... the other *pron.* బోర్ . . . బోర్ . . . ,
see: బోర్.
 their own *pron.* తమ్వ.
 their (prox.) *pron.* వీర, *see:* వీర్.
 their (dist.) *pron.* ఊర, *see:* ఊర్.
 themselves *pron.* తమ్మా-తమ్ముక్.
 then *adv.* అస్కే.

then (after)

then (after) *advl.* మర్ల (2).
 there *adv-ppn.* అగ్గ.
 there (from) *advl.* హాండ్, *see:* హాక్సే.
 there (to) *n.* హాక్సే.
 therefore *attr.* ఇంజేర్;
corr. అదేన్ లాసి, *see:* అద్;
corr. ఇదేన్ లాసి, *see:* ఇద్.
 these (nm., prox.) *pron.* ఇవ్.
 these (m.) *pron.* ఇవ్వోర్, *see:* ఇవ్;
pron. వీర్.
 they (m., prox.) *pron.* వీర్.
 they (m., dist.) *pron.* ఊర్.
 they (nm., dist.) *pron.* అవ్.
 thick (fat) *adj.* టొసూర్.
 thick (flat things) *adj.* దల్;
adj. రట్.
 thick (of forest) *adj.* ఝుసూర్.
 thief *n.* కల్లె, *see:* కల్- .
 thieve *vt.* లూటి- కీ- .
 thigh *n.* మాండి;
n. రొండి.
 thin (flat things) *adj.* పళ్లె.
 thin (in radius) *adj.* బారిక్.
 thin (lean) *adj.* సప్పుర్.
 thin (liquid) *adj.* పాతూర్.
 think *vi.* తడి- ;
vi. సోంచ్- కీ- .
 think over *vi.* సోసీ- కీ- .
 think poorly of *n.* కీవ్.
 thinking *n.* సొసానీ (1).
 third *adj.* తిస్తో.
 thirsty (be) *vi.* వట్కీ- .
 thirteen *num.* ముద్దా.
 this (m., prox.) *pron.* వేర్.
 this many (m.) *pron.* ఇచ్చోర్.
 this many/much (nm.) *pron.* ఇచ్చోర్.
 this (n) *pron.* ఇద్.
 this year *adv.* ఇయండ.
 thistle *n.* కొర్టె.
 thither *n.* హాక్సే.
 thorn *n.* సాప్.
 thorn bush *n.* కోడా సాప్.
 thorn(s) *n.* చాహ్కా- .
 those (nm.) *pron.* అవ్.
 those (m.) *pron.* ఊర్.

time (occurrence)

thought *n.* చుక్కే మాంది, *see:* మాంది;
n. హిక్మాత్.
 thread *n.* నూల్.
 thread a needle *vt.* కడ్- .
 thread on a screw *n.* కిరెట్కీ.
 threaten *vc.* వెరూస్-, *see:* వెరీ- .
 three days from now *adv.* పిర్నే.
 three (nm.) *num.* మూంద.
 three times *adv.* మూంద్ జోకంగ్, *see:* జోక.
 three (m.) *pron.* మువ్వోర్, *see:* మూంద.
 thresh (lightly) *vt.* ఝుడి- కీ- .
 thresh (with bullocks) *vt.* విస్- .
 threshing floor *n.* ఖడా.
 threshing stick *n.* కొట్టెల.
 threshold *n.* వోటా.
 throat *n.* ఘోటీ.
 throw *vt.* ఫేకీ- కీ- ;
vt. సురూస్- .
 throw (scatter) *vt.* వాట్- .
 thrust *vt.* దుర్స్- .
 thumb *n.* పెర్సా బొట్టా, *see:* పెర్సా.
 thumb imprint *n.* అహ్సా-2.
 thunder *vi.* గర్జే- మా- .
 thunderbolt *n.* తీజ్- బీజ్.
 Thursday *n.* బస్తూర్ వార్.
 thus (that way) *advl.* అహాన్;
advl. దహాన్.
 thus (this way) *advl.* ఇహిన్.
 tick (black, small) *n.* గేచూడి.
 tick (white, large) *n.* ఉడూం.
 tickle *n.* గుల్గుల్;
vt. కూత్తి-కీ-, *see:* కూత్తి;
vt. గుల్గుల్-కీ-, *see:* గుల్గుల్.
 tidy (to) *vt.* మాండి- కీ- .
 tie down *vt.* ఆవ్రి- కీ-2.
 tie (to) *vt.* దోహా- .
 tie together *v.* దోహా.
 tiger *n.* ఖడ్కాల్;
n. డువాలి;
n. బుర్కూల్.
 tiger (young) *n.* బీబాట్.
 tight *adj.* బిర్.
 tile *n.* పిడ్కా.
 time (instance) *n.* వకుత్ (వక్త).
 time (occurrence) *n.* జోక.

time (of day)

time (of day) *n.* ఘట్టా.
 time of sun rise *n.* దిర్మాన్ పోడ్డ.
 time (turn to play) *n.* డావ్.
 time (years earlier) *n.* జమానా.
 tin (for cooking oil) *n.* పీసా.
 tingling *n.* సిరుం.
 tip (of plough) *n.* కూయ్సా.
 tip over *vi.* ముడ్- .
 tired (to be) *vi.* అవీ- ;
 vi. కట్టేడే- మా- ;
 vi. హట్టే- మా- .
 to be *vi.* మంద- .
 to be (by nature) *vi.* ఆ- .
 to climb up *vt.* తెర్గ్- .
 to cover a house *vt.* వేస్- .
 to stay *gerund.* మన్నాడ్, *see:* మంద- .
 to there *n.* హక్కే.
 toad (small, brown) *n.* నన్-పన్నె, *see:* నన్₂.
 tobacco *n.* తమ్ముక్- ఆకి.
 to belch *vi.* డెర్క-కీ-, *see:* డెర్క- .
 to chew cud *vi.* రోహ్క- పా- .
 today *adv.* నేండ్.
 toddy-tapper *n.* కలాడి, *see:* కల్.
 toenail *n.* తిడింజే.
 toilet (to go) *vi.* మయ్దాన్- సొం- .
 tomato *n.* భేబ్రే.
 tomb *n.* వీవ్.
 tomorrow *adv.* నాడి.
 tone *n.* లేంగ్.
 tongs *n.* చిమ్మా.
 tongue *n.* వెంజేర్.
 tonsils *vi.* తొడ్డింగ్-వా-, *see:* తొడ్డి.
 too many *adjl.* జాస్తా.
 too much *adjl.* జాస్తా.
 tool (agricultural) *n.* డవ్రా.
 tool (for carving) *n.* బార్ప్ప.
 tool (for carving, large) *n.* నిల్లో బార్ప్ప,
 see: బార్ప్ప.
 tool (for carving, small) *n.* కెయ్ బార్ప్ప,
 see: బార్ప్ప.
 tool (for gathering soil) *n.* ఖోరా.
 tooth *n.* పల్₁.
 topple over *vi.* కూడ్- .
 torn *adj.* సర్తా, *see:* సర్- .
 torn (to be) *vi.* సర్- .

tree (kind of)

tornado *n.* మాట్యాల్.
 tortoise *n.* కాసో;
 n. తోలే;
 n. మినోడాల్.
 touch *vt.* ఇట్- .
 towel *n.* తువాల్.
 town *n.* నగూర్.
 toy *n.* బొమ్మ.
 track *n.* పర్కాడా.
 train up *vt.* పోసీ- కీ- .
 trample *vt.* జార్- ;
 vt. దివ్ప- .
 transfer liquid *vt.* తోర్- .
 transplant *vt.* వియ్- .
 transplanting *n.* ఉర్వవాల్.
 trap (bird, small animals) *n.* పాస.
 trap (fish) *n.* డుప్పీ;
 n. పాడి₁.
 trap (net) *n.* వాగుడ్.
 trap (rodent) *n.* డప్పా.
 trap (small animals) *n.* చందోడా.
 trash *n.* కడ్డా- కాడి;
 n. బురుక.
 tread down *vt.* దివ్ప- .
 tread on *vt.* జార్- .
 tree *n.* మర్తా.
 tree (kind of) *n.* ఆలీ (మర్తా);
 n. ఇర్ప్ప (మర్తా);
 n. ఉసీర్కా (మర్తా);
 n. కయూర్ (మర్తా);
 n. కవ్వా (మర్తా);
 n. కప్పి లిం (మర్తా);
 n. కుమూడ్ (మర్తా);
 n. కేరె (మర్తా), *see:* కేరె;
 n. కేస్తా (మర్తా);
 n. కొహ్క (మర్తా);
 n. గుంజే (మర్తా);
 n. గోడ్ లిం (మర్తా), *see:* గోడ్;
 n. ఘన్నేర్ (మర్తా);
 n. చిలటీ (మర్తా);
 n. జామ్ (మర్తా);
 n. టహ్క (మర్తా);
 n. డోడెర (మర్తా);
 n. తాడి (మర్తా);
 n. తుమ్మా (మర్తా);

n. తుమ్మి (మరా);
n. తుమ్మి (మరా);
n. తేక (మరా);
n. తోయా (మరా);
n. దూదీ (మరా);
n. ధోబే (మరా);
n. నారేల్ (మరా), *see:* నారేల్;
n. నెల్లీ (మరా);
n. పాక్కి (మరా);
n. పాలూండి (మరా);
n. పీంజ్ (మరా);
n. పొప్పయ్ (మరా);
n. పొర్నే (మరా);
n. పొలేసా (మరా);
n. బాబూర్ (మరా);
n. బాబ్లే (మరా);
n. బిజ్జూరి (మరా);
n. బిబూత్ (మరా);
n. బెరూలీ (మరా);
n. మంగీ (మరా);
n. మర్కా (మరా);
n. మర్ద (మరా);
n. మహ్కా (మరా);
n. మినోడా (మరా);
n. ముర్ (మరా);
n. ముల్గే (మరా);
n. రోమీ (మరా);
n. లింబూ (మరా);
n. లీం (మరా);
n. లేండి (మరా);
n. లేండా (మరా);
n. వడ్ (మరా);
n. వీడా (మరా);
n. వెజూర్ (మరా);
n. వెడ్మా (మరా);
n. వెల్కీ (మరా);
n. సంతార్ (మరా);
n. సపోట (మరా);
n. సాలే (మరా);
n. సావరి (మరా);
n. సితపడ్ (మరా);
n. సితూలీ (మరా);
n. సిత్ర (మరా);
n. సీందీ (మరా);
n. సుయ్ లింబూ (మరా);

n. సూరే (మరా);
n. సెరూలీ (మరా);
n. సెర్కా (మరా);
n. హిరుక్ (మరా);
n. హిరోడా (మరా);
n. హిర్దులీ (మరా).
 tree stump *n.* కుట్టా.
 tree trunk *n.* మొద్.
 trees (collection of) *n.* గుబ్బ.
 trench *n.* నాల్లి.
 trigger of gun *n.* ఖోడా₂.
 trouble maker *n.* గాడ్వా₁.
 troubled (to be) *vi.* పుహ్-₁.
 trough *n.* వోడా.
 true *adj.* ఖరాల.
 trunk (of body) *n.* డెండీ.
 trunk (of tree) *n.* మొద్.
 trustworthy *adj.* భరోస.
 trustworthy (man) *n.* భరోసతోర్,
see: భరోస.
 truth (in question) *n.* కరలే- కీ- కరలే.
 try *vt.* కోసిస్- కీ- .
 tuck in *vt.* ఖోసి- కీ- (2).
 Tuesday *n.* మంగూర్ వార్.
 tuft *n.* జుట్టి (2).
 tumbler *n.* తాలీ.
 tune *n.* పాట₁.
 turban *n.* పట్కా;
n. పాగోటా;
n. రుమాల.
 turmeric *n.* కమ్మ.
 turn *vi.* తిరీ- .
 turn (cause to) *vc.* తిరూస్, *see:* తిరీ- .
 turn over *vi.* మిడుంగ్- ;
vi. మిడున్- , *see:* మిడుంగ్- .
 tusk *n.* పల్₁.
 twenty *num.* ఖండి.
 twig *n.* కాంతి.
 twin (boy) *n.* యేమల్.
 twin (boys) *n.* యేమలిర్, *see:* యేమల్.
 twin (girl) *n.* యేమే, *see:* యేమల్.
 twin (girls) *n.* యేమెక్, *see:* యేమల్.
 twins (boy and girl) *n.* యేమల్-యేమే,
see: యేమల్.
 twist *vt.* ఆటా- పా- ;

twist someone's arm or skin

vt. నోట్- .
twist someone's arm or skin *vt.*
ముగ్గుడి-కీ- (2).
two headed snake *n.* మాలుండీ (తరాస్).

very tired (become)

two (nm.) *num.* రండ్.
two (m.) *pron.* ఇవ్వీర్, *see:* ఇవ్.

U

udder *n.* వోహూ.
umbrella *n.* సత్తీ.
uncle *n.* మామల్.
uncontrollable (of animals) *adj.* సిర్డావల్.
uncover *vt.* వోడూ-సీ- .
uncovered head *n.* డుమాల్.
under *adv-ppn.* బూడ్.
underground water *n.* జల్.
undershirt *n.* రోప్పోడా బనిస్, *see:* రోప్పో.
understood (to be) *vi.* కరే-మా- ;
vi. సమ్మే-మా- .
unless *ppnl.* ముచ్చుక్.
unnecessary *adj.* వట్టియి.
unripe *adj.* కొడ్కేలా;
adj. చిలల్.
unripe fruit *n.* కాయ.
until *clitic.* వేరి;
ppnl. యెవ్వుల్.
up to *clitic.* వేరి;
ppnl. యెవ్వుల్.
upbringing *n.* పత్సార్.
upon *adv-ppn.* పొర్లో.

upper arm bracelet *n.* దండ్-ఖడే,
see: దండ్.
uproot (many things) *vt.* కస్-కస్-తెర్- ,
see: తెర్- .
uproot (with force) *vt.* కస్నీ-తెర్- ,
see: తెర్- .
uproot (generic) *vt.* తెర్- .
urad dhal (kind of lentil) *n.* పుడ్పాల్.
urinate *vt.* ఉడ్కీ- .
urine *n.* ఉల్.
urine (of cow) *n.* పాల్ గొమ్మి.
use *n.* ఉప్పోగ్;
n. పాయేద.
used for (to be) *vt.* కాం అర్- , *see:* కాం;
vt. కాం సీ- , *see:* కాం;
vt. కాం వా- , *see:* కాం.
useful *adj.* కామ్మ, *see:* కాం.
useful (to be) *vi.* పాయేదతే అర్- ,
see: పాయేద.
uvula *n.* పాపే₁.

V

vagabond *n.* లంగాల్, *see:* లంగ్.
vagina *n.* పూడే.
vain (to be in) *vi.* బాహ్కా-మా- .
valley *n.* కోరీ₁;
n. లోడ్డీ.
vegetable (kind of) *n.* టోండ్రీ;
n. టోట్కా.
vegetable plot *n.* వేడా.
vegetables *n.* సాపంగ్-మిర్చంగ్.
vein *n.* సీరా.
verandah *n.* వోటా;

n. వోస్తి;
n. సవీ.
vermilion and pink powder *n.* కుక్కూ
గుల్వల్, *see:* కుక్కూ.
vermilion powder *n.* కుక్కూ.
vertical pole *n.* ముండేల్.
very *adjl.* ఖూబ్;
adjl. బయ్ (బై);
advl. వెల్లె.
very cold *adj.* కిన్నీతా.
very tired (become) *vi.* రుక్కే-మా- .

vessel (bowl-shaped, metal)

vessel (bowl-shaped, metal) *n.* టాటా.
 vessel (earthen) *n.* బుడ్డి.
 vessel (earthen, large) *n.* సోరా.
 vessel (kind of, bronze) *n.* ఝారీ.
 vessel (large, metal, for water) *n.* బిందే.
 vessel (metal, for water) *n.* గడోలా.
 vest *n.* రొప్పోడా బనిన్, *see:* రొప్పో.
 village *n.* నార్.
 village priest *n.* దేవారీ.

webbing for bed

village to village (from) *adv.* నార్-నాటీ (-
 నాటీన్), *see:* నార్.
 villager (nm.) *n.* నాట్య, *see:* నార్.
 villager (m.) *n.* నాట్యోర్, *see:* నార్.
 voice *n.* లోంగ్.
 voice disappointment *n.* చుక్-చుకె-మా-
 vomit *vi.* కక్-
 vulture *n.* డోకూం;
n. రాయాల్.

W

waist *n.* నడీ.
 waist belt *n.* నడీ-పట్టా, *see:* నడీ.
 wait *vi.* దీరా-
 wait for *vt.* సరి-సూడ్-, *see:* సరి.
 wait (guard) *vt.* కేప్-
 wakefulness *n.* చేవ్.
 waken *vt.* పాలాన్-కీ-
 walk *vi.* తాక్-
 wall *n.* గూరే;
n. వెలూం.
 wall (cement) *n.* గోడ.
 wander *vi.* వెలీ-
 wanderer *n.* లంగాల్, *see:* లంగ్.
 want of money *n.* కమ్మి.
 want (to) *vi.* వన్-
 wares (cultivated) *n.* మాల్.
 warm *adj.* కాస్త, *see:* కాన్-
 warm oneself *vi.* సేకే-మా-
 warn (to) *vt.* వెరే-కీ-, *see:* వెరే.
 wash *vi, vt.* యేర్-తుంగ్-, *see:* యేర్;
vt. నోర్-
 wash away *vi.* పోజ్-
 washerman *n.* వర్దాల్.
 washerwoman *n.* వర్దే, *see:* వర్దాల్.
 waste *n.* కడ్డా-కాడ్;
n. బురుక.
 watch *n.* ఘడి.
 watch over *vt.* రాకీ-కీ-
 watching (crops) *n.* జాగ్గి.
 watchman *n.* కోత్రాల్.
 watchman's wife *n.* కోత్రే, *see:* కోత్రాల్.

water *n.* యేర్.
 water (clean) *n.* తికల్ యేర్.
 water for cooking *vc.* అట్వల్ యేర్,
see: అట్-
 water mixed with chaff *n.* డొహూన్ (1).
 water pot (for heating) *n.* పాంత.
 water snail *n.* కొండ బుడ్కూం.
 water (stream) *n.* జల్.
 watermelon *n.* కర్బూజ;
n. కర్బూజే.
 water-snake *n.* పోర్కే (తరాన్).
 watery *adj.* పాతూర్.
 way *n.* రీతీ.
 we (excl.) *pron.* మరట్.
 we (incl.) *pron.* మొమొట్.
 weak (become) *vi.* తగ్గోర్.
 weak (dilute) *adj.* పాతూర్.
 wealth *n.* ధన్.
 wear *vt.* కెర్-;
vt. పోండ్-
 wear out *vi.* అర్-;
vi. వీస్-
 wear well *vi.* తగ్-
 wearied (be) *vi.* టక్కే-మా-
 weave *vt.* సరి-
 weaver caste *n.* కోరీ (కోలీ)₂.
 weaver (m.) *n.* సాలేవాడాల్.
 weaver (f.) *n.* సాలేవాడే, *see:* సాలేవాడాల్.
 web (spider) *n.* తార్ (2).
 webbing for bed *n.* నుల్కా.

wedding gift from groom's family *n.*
పారింగ్-బొడ్డింగ్.
wedding party *n.* పార్టీ.
wedding platform *n.* బోవల్.
Wednesday *n.* బుద్ధవారం.
weed *n.* రొండా;
vt. కుర్చీ-కీ-, *see:* కుర్చీ.
weep *vi.* ఆడ-.
weevil *n.* నూసి.
weigh *vt.* జోకీ-కీ-.
weighing stone *n.* పాస్త్రీ.
well *adv.* సాద్రీ;
advl, adjl. చొకొత్.
well (to be) *vi.* సుద్రే-మా-.
well (water) *n.* కుహి.
west *n.* పరాయింగ్.
wet *adj.* కిన్నాన్;
adj. పహ్న (1);
vt. పుహ్-2.
wet (become) *vi.* నాంద్-;
vi. పూర్-.
wet (soil) *adj.* పద్నా2.
what? *pron.* బత;
pron. బతల్.
what? (n.pl) *pron.* బవ్.
whatever *pron.* బత్తంగ్-పుత్తింగ్.
wheat (pl.) *n.* గొహ్కా.
wheel *n.* గారే.
wheel rim *n.* వేట్.
when *adv.* బంటి.
when? *adv.* బస్కె.
whenever *adv.* కద్దీ.
where? *adv.* బగ్గ;
adv. బేంద్, *see:* బేకె.
where? whither? *adv.* బేకె.
whether *pron.* కీ.
which colour? *pron.* బద్రింగ్ (బద్ రంగ్),
see: బద్.
which? (m.pl.) *pron.* బూర్.
which? (nm.) *pron.* బద్.
which? (n.pl) *pron.* బవ్.
which? (m.) *pron.* బోర్.
whip *n.* చాట్.
whirlpool *n.* బొవ్వి.
whirlwind *n.* మాట్యూల్.

whisker *n.* మీసల్.
whisper *vi.* కుస్-కుస్-వడ్కె-.
whistle *n.* సీస్తి.
white *adj.* దవ్రాల్.
white ant *n.* ఉద్రి.
who? (m.pl.) *pron.* బూర్.
who? (nm.) *pron.* బద్.
who? (n.pl) *pron.* బవ్.
who? (m.) *pron.* బోర్.
whole *adjl.* పూరో;
post. రుడూస్.
whose? (nm.) *pron.* బదెన.
whose? (m.) *pron.* బోన.
why? *advl.* బారి.
wick *n.* వాతి.
widow *n.* రాండే (1).
wife and husband *n.* ఆడమాడ్సె.
wife of cobbler *n.* చంబారే, *see:* చంబారాల్.
wife (sg.) *n.* బాయ్కా;
n. వెయ్లు.
wife (pl.) *n.* బాయిక్, *see:* బాయ్కా.
wife's elder sister *n.* తబోరాడ్.
wife's mother *n.* పోరాడ్.
wife's sister's husband *n.* సగ్గాల్.
wife's younger brother *n.* సెర్నీడు కోకో,
see: కోకో;
n. సేర్నీడు.
wife's younger sister *n.* సేర్నీడాడ్,
see: సేర్నీడు.
wild *adj.* సిర్డ్యూల్.
wild boar *n.* కొరాలి.
wild buffalo *n.* ఖేడ-హెర్మి.
wild horse *n.* కోడమావ్.
wild man *adj.* బహితాడ్యూల్.
wild pigeon *n.* పోనడ్.
wild plum *n.* రేజా.
wild sheep *n.* బేడ్కీ.
wilderness *n.* పడిద్.
win *vt.* మెయ్-.
wind *n.* వడీ.
wind instrument (kind of) *n.* బోంగా.
winding mechanism on well *n.* గిర్కా.
winemaker *n.* కలాడి, *see:* కల్.
wing *n.* మారేల్.
winnow *vt.* తూడూస్-, *see:* తూడ్-.

winnowing basket *n.* సీతీ.
winnowing basket (small) *n.* సూప్తి.
winter *n.* పీని-గాలుం, *see:* పీని.
wipe away *vt.* ఉసుమ్- .
wire *n.* తార (1).
wire (fencing) *n.* పెన్సింగ్ తార, *see:* తార.
wisdom *n.* అక్కాల్.
witch-doctor *n.* సోదే.
with *ppnl.* -తోడో.
with force *advl.* జోరై.
with great pleasure *advl.* ఆనంద్యై - ఆనంద్.
with much noise *advl.* వాజ-గాజతే.
with that *adv.* ఆపే.
with this *adv.* ఈపే.
with which? *pron.* బాపే.
wither *vi.* రుడే-మా- .
without *ppnl.* ముచ్చుక్.
wives *n.* బాయిక్, *see:* బాయోక్.
wolf *n.* గుస్త్రాల్;
n. తడెంజాల్.
woman *n.* వెయ్యో;
n. వోతాడ్.
woman and man *n.* వెయ్యో-మయనల్,
see: వెయ్యో.
woman of Harijan caste *n.* చండ్యో,
see: చండ్యోల్.
woman (old) *n.* మాతరి, *see:* మాత్రల్.
woman who tends cattle *n.* డోర్కె,
see: డోర్కాల్.
woman's underskirt *n.* గెర్డా.
womb *n.* పీర్.
wonderful *adj.* సాద్రే.
wood chips *n.* చెక్కంగ్.
wood from fire *n.* విస్కూడ్.

wood plane (tool) *n.* కర్కోడా.
wooden beam (cross) *n.* దులూల్.
wooden beam (main) *n.* ఆడే.
wooden peg used for snares *n.* టేడ్పా.
wooden pestle *n.* రోకాల్.
wooden tub *n.* డోహూన్ (2).
wood-pecker *n.* టోక్సా వాడే (పిట్టే).
woodwind instrument *n.* పేప్రే.
woodworm *n.* కట్టనూసి.
wool (from tree) *n.* దూదీ.
word *n.* గొప్పి.
work *n.* కాం;
n. కాం-దందా, *see:* కాం;
n. దందా;
n. భూతీ.
work hard *vi.* దుక్-లావీ-కీ- .
worker (m.) *n.* భూయతాల్.
worker (f.) *n.* భూయతే, *see:* భూయతాల్.
worm *n.* పుడి.
worm (glow) *n.* మాంజా-పుడి.
worry *n.* ఘోర్.
worship (act of) *n.* పూజ.
worship (to) *vi.* కల్క్-కేర్-, *see:* కాలే.
worthless (person) *n.* డండూల్,
see: డండగ్.
wound (infected) *n.* పున్.
wrap *vt.* గుండి-కీ- .
wrapped (to be) *vi.* గుండే-మా-,
see: గుండి-కీ- .
wreath *n.* దండెడ.
wring (clothes) *vt.* పీర్- .
wring neck of animal *vt.* ముర్గుడి-కీ- (1).
write *vt.* లోహి-కీ- .

Y

yam *n.* నోస్కా.
yard *n.* వేడా.
yawn (a) *n.* వయ్యూక్.
yawn (to) *vi.* వయ్యూక్-సీ-, *see:* వయ్యూక్.
year *n.* సాల్.
year before last *adj.* పరేండా.
yearly *advl.* సాలీ.

yellow *adj.* కన్కూరీయల్, *see:* కమ్మ;
adj. భోడాల్.
yes *int.* హా (హే, హో).
yesterday *adj.* నిన్నే.
yesterday's water *n.* సీడో యేర్.
yoke (for oxen) *n.* జువ్వా.
yoke (part of) *n.* సివోడా.

you	<i>pron.</i> మీరట్.
you (s.)	<i>pron.</i> నిమ్మె.
you (pl.)	<i>pron.</i> నిమ్మెట్, <i>see:</i> నిమ్మె.
young	<i>adj.</i> కొడకేలా.
young fowl	<i>n.</i> కొర-పోరి, <i>see:</i> కొర.
young girls	<i>n.</i> సేలడ్-మియాడ్, <i>see:</i> సేలడ్.
young (goat or sheep, m.)	<i>n.</i> బోకూడ్ పిల్లా.
young hen (with chicks)	<i>n.</i> తలూర్ కొర.
young hen (without chicks)	<i>n.</i> కొర-పోంజ్, <i>see:</i> కొర.
young man	<i>n.</i> డియార్.
young of animal	<i>n.</i> పిల్లా.
young (of animal)	<i>n.</i> పోరి.
young of buffalo (f.)	<i>n.</i> డుడ్డే.
young of goat or sheep (f.)	<i>n.</i> పాటూం పోరి.

young tiger	<i>n.</i> బీబాట్.
young tree	<i>n.</i> పోర్కా.
young woman	<i>n.</i> డియా, <i>see:</i> డియార్.
younger brother	<i>n.</i> కోకో; <i>n.</i> తమ్ముర్.
younger brother's wife	<i>n.</i> తమ్మున్- కొరియాడ్, <i>see:</i> తమ్ముర్; <i>n.</i> సేర్యాడ్.
younger sister	<i>n.</i> సేలడ్.
younger sister's husband	<i>n.</i> సడే.
youngest brother	<i>n.</i> సేవ్తోర్, <i>see:</i> సేవ్.
youngest sister	<i>n.</i> సేవ్త, <i>see:</i> సేవ్.
your (sg.)	<i>pron.</i> నీవ.
your (pl.)	<i>pron.</i> మీవ.

Z

zero	<i>num.</i> సున్న.
zigzag	<i>adj.</i> కీడింగ్-గోడింగ్.

Numbers

00	<i>num.</i> సున్న.	19	<i>num.</i> ఎక్కునిస్.
01	<i>num.</i> ఉంది.	20	<i>num.</i> వీసా.
02	<i>num.</i> రండ్.	21	<i>num.</i> ఎక్కే వీస్.
03	<i>num.</i> మూండ్.	22	<i>num.</i> బావీస్.
04	<i>num.</i> నాలుంగ్.	23	<i>num.</i> తేవీస్.
05	<i>num.</i> సియుంగ్.	24	<i>num.</i> చొవ్వీస్.
06	<i>num.</i> సారుంగ్.	25	<i>num.</i> పంచీస్.
07	<i>num.</i> యేడూంగ్.	26	<i>num.</i> సవ్వీస్.
08	<i>num.</i> ఆట్.	27	<i>num.</i> సత్తావీస్.
09	<i>num.</i> నొవ్.	28	<i>num.</i> అట్టావీస్.
10	<i>num.</i> దహ.	29	<i>num.</i> ఎక్కున్ తీస్.
11	<i>num.</i> అక్తా.	30	<i>num.</i> తీస్.
12	<i>num.</i> బార.	31	<i>num.</i> ఎత్తీస్.
13	<i>num.</i> తేరా.	32	<i>num.</i> బత్తీస్.
14	<i>num.</i> చొవ్దా.	33	<i>num.</i> తెహ్తీస్.
15	<i>num.</i> పంద్రా.	34	<i>num.</i> చొవ్తీస్.
16	<i>num.</i> సోలా.	35	<i>num.</i> పస్తీస్.
17	<i>num.</i> సత్తా.	36	<i>num.</i> చెహ్తీస్.
18	<i>num.</i> అట్టా.	37	<i>num.</i> సడేతీస్.

38	num. అడతీస్.
39	num. ఎక్కున్ చాలీస్.
40	num. చాలీస్.
41	num. ఎక్ చాడ్.
42	num. బేచాడ్.
43	num. తిరేచాలీస్.
44	num. చెరెచాలీస్.
45	num. పంచే చాలీస్.
46	num. ఛే చాలీస్.
47	num. సత్తేచాలీస్.
48	num. అట్టేచాలీస్.
49	num. ఎక్కున్ పన్నాస్.
50	num. పన్నాస్.
51	num. ఎక్కేవాన్.
52	num. బావన్.
53	num. తిరుపాన్.
54	num. చెరుపాన్.
55	num. పంచావన్.
56	num. ఛెప్పన్.
57	num. సత్తేవాన్.
58	num. అట్టావన్.
59	num. ఎక్కున్ సాట్.
60	num. సాట్.
61	num. ఎక్ సాట్.
62	num. బాసాట్.
63	num. తిరుసాట్.
64	num. చొరు సాట్.
65	num. పంచే సాట్.
66	num. ఛే సాట్.
67	num. సత్తేసాట్.
68	num. అట్టేసాట్.
69	num. ఎక్కున్ సత్తర్.
70	num. సత్తర్.

71	num. ఎక్కత్తర్.
72	num. బ్యాహత్తర్.
73	num. తిరి హత్తర్.
74	num. చొరేహత్తర్.
75	num. పంచే హత్తర్.
76	num. ఛే హత్తర్.
77	num. సత్తేహత్తర్.
78	num. అట్టేహత్తర్.
79	num. ఎక్కున్ అన్సి.
80	num. అసీ.
81	num. ఎక్కే అన్సి.
82	num. బ్యాన్సి.
83	num. త్రెయాన్సి.
84	num. చొరేయాన్సి.
85	num. పంచే అన్సి.
86	num. ఛే అన్సి.
87	num. సత్యాన్సి.
88	num. అట్ట్యాన్సి.
89	num. ఎక్కున్ నొవ్వద్.
90	num. నొవ్వద్.
91	num. ఎక్యా నొవ్.
92	num. బ్యానొవ్.
93	num. త్రేనొవ్.
94	num. చొరే నొవ్.
95	num. పంచానొవ్.
96	num. ఛానొవ్.
97	num. సత్యానొవ్.
98	num. అట్ట్యానొవ్.
99	num. నొవ్వానొవ్.
100	num. నూరీ.
1000	num. హజార్.

Total number of entries: 3448

అ

అంగడి *n.* హాటుం.
 అంగి *n.* ఆంగ్గే.
 అంటే *ppt.* ఇత్తైకే.
 అంట్లు *n.* పస్పర.
 అంతె *pron.* అచ్చోర్.
 అందం *n.* సోబా.
 అందంగ *adj.* సోబాతా, *see:* సోబా.
 అందడము *vt.* అంద్- .
 అందము *adj.* అస్తే.
 అందమైన *adj.* అస్సోల్;
adj. చొక్కొట్ట, *see:* చొక్కొట్.
 అందరి కంటే చిన్నవాడు *adj.* ఇస్సుగుండి.
 అందరు *pron.* సమ్మిర్, *see:* సమ్మి.
 అందె *n.* పాంజోల్.
 అంబలి *n.* జావ.
 అకస్మితుగ *advl.* గచ్చే.
 అక్క *n.* తక్కా;
n. బాయి.
 అక్క కొడుకు *n.* సడే-మర్రీ, *see:* సడే.
 అక్కడ *adv-ppn.* అగ్గ;
n. హక్కే.
 అక్కడనుండి *n.* అగటల్.
 అక్కడివారు *n.* హందూర్.
 అక్కరకురాని *adj.* వట్టియ్.
 అక్కలు *n.* బాయిక్, *see:* బాయిక్.
 అక్షరము *n.* ఆకడ;
n. గీతో.
 అగ్గి *n.* కిస్;
n. తడ్డి.
 అగ్గి పెట్టె *n.* కిస్-డబ్బీ, *see:* కిస్.
 అటుకు *n.* ఆటేరా.
 అటుకులు *n.* హూడాంగ్.
 అటువంటిది *adj.* ఆతాల్.
 అడముగా *adv.* అడ్డం.
 అడవి *n.* ఖేడా.
 అడవి బర్రె *n.* ఖేడ-హెర్మి.
 అడుక్కునేవాడు *n.* బిచ్చెగాండల్.
 అడుగుట *vt.* తల్వ్- .

అతని *pron.* వోన.
 అతను *pron.* వోర్.
 అతిజిహ్వా *n.* పాపే.
 అత్తమ్మ *n.* ఆతీ;
n. పోరాడ్.
 అదృష్టం *n.* తక్కిర్.
 అద్దము *n.* ఆర్కా.
 అనందం *adj.* కుస్సే.
 అనుమానం *n.* అన్నాన్.
 అనుములు *n.* జాటా.
 అనేక రకాలు — తీర్-తీర్కనా, *see:* తీర్.
 అన్న *n.* దాదల్.
 అన్నం కలిపే కట్టె *n.* సుక్కుడ్.
 అన్నము *n.* గాటో.
 అన్ని *pron.* సమ్మి.
 అన్ను *vt.* ఇన్- .
 అప్ప *n.* కర్ణ;
n. దీడి;
n. బాకీ.
 అప్పడు *adv.* అస్సే.
 అబద్ధము *n.* లబాడ్.
 అబ్బా *int.* అబ్బా.
 అమ్మమ్మ *n.* కాకో.
 అమ్మా *n.* అవ్వల్.
 అమ్మాడం *vt.* వోమ్- .
 అయ్యు *int.* అయ్యు.
 అరక *n.* సేర్.
 అరటి *n.* కేరె.
 అరటి (చెట్టు) *n.* కేరె (మర్రా), *see:* కేరె.
 అర్థము *n.* అర్త్.
 అర్థరాత్రి *n.* అద్మద్-రాత్నె.
 అలం గడ్డ *n.* అలం.
 అలవాటు *n.* అలవాట్.
 అలాంటిది *adjl.* అదేన్ మోడి.
 అలిసి పోవడము *vi.* హట్టే-మా- .
 అలోచించుట *n.* సొసాన్ (1);
vi. సోంచ్-కీ- .
 అల్లనరెడు (చెట్టు) *n.* లేండీ (మర్రా).

అల్లరి *n.* లొళ్ళి.
 అల్లరి చెయుట *vi.* లొళ్ళి-కీ-, *see:* లొళ్ళి.
 అల్లుడు *n.* సడే.
 అవసరమైన *adjl.* ఖాస్.

అవి *pron.* అవ్.
 అవ్వండి — ఆమ్మ.

ఆ

ఆంధ్ర *n.* ఆంధ్రా.
 ఆకలి *n.* కరూ.
 ఆకాశము *n.* హాబర్.
 ఆకు *n.* ఆకి;
n. పాలా.
 ఆకుపచ్చ *adj.* చిలల్.
 ఆగింది *vi.* ఆగ్- .
 ఆగు *vi.* దీరా- .
 ఆచార్యుడు *n.* మస్తరల్.
 ఆట *n.* కర్స్టి;
n. కేల్.
 ఆడ దూడ *n.* పడ్డ.
 ఆడది *adjl.* టొట్టే;
n. వెయ్యె.
 ఆడుట *vi, vt.* కర్న్- .
 ఆతులు *n.* సేటంగ్.
 ఆదివారము *n.* అయ్ వార్.
 ఆనాద ఆడ పిల్ల *n.* పోసటి పోరి, *see:* పోసటి పోరల్.
 ఆనాద పిల్లవాడు *n.* పోసటి పోరల్.
 ఆపడము *vt.* ఆపూస్- .

ఆఫీసు *n.* కచ్చురి.
 ఆమెది *pron.* తాన.
 ఆయుధం *n.* దండ.
 ఆరిపోయింది *vi.* పిర్- .
 ఆరు *num.* సారుంగ్.
 ఆరుగురు *num.* సార్వీర్, *see:* సారుంగ్.
 ఆరువది *num.* సమ్మిస్.
 ఆలస్యం *n.* కోరూం.
 ఆలు గడ్డ *n.* ఆలూ.
 ఆలు చిప్ప *n.* సీపి.
 ఆలుగు (చేప) *n.* కుహ్పా (మీన్).
 ఆల్మారి *n.* ఆల్మారి.
 ఆవలించు *n.* వయ్యూక్.
 ఆవలు *n.* మోవేర.
 ఆవు *n.* మూరా.
 ఆవు మూత్రము *n.* పాల్ గొమ్మి.
 ఆవులు *n.* పియాంగ్-కాల్క్, *see:* పియ్య.
 ఆషాడం (జూలై) *n.* ఆకాడి (-మహినా), *see:* ఆకాడి.
 ఆహారము *n.* గాటో.

ఇ

ఇంక *advl.* మర్ల (1).
 ఇంగువ *n.* ఇంగుమ్.
 ఇంటిపేరు *n.* పాడి₂.
 ఇంత *pron.* ఇచ్చోర్.
 ఇంద్రధనుస్సు *n.* కమర్-పట్టా.
 ఇక్కడ *adv.* ఇగ్గే.
 ఇక్కడి నుండి *n.* ఇగ్గేటల్, *see:* ఇగ్గే.
 ఇటు *adv.* హిక్కె.
 ఇటుక *n.* ఇట్కె.

ఇటునుండి *advl.* హిందల్ (హిందక్), *see:* హిందా.
 ఇటువంటిది *adjl.* ఈతాల్.
 ఇతడు *pron.* వేర్.
 ఇతని *pron.* వేన.
 ఇత్తడి *adj.* పిత్తుడ్.
 ఇత్తడితో చేసిన దీపముల సమూహము *n.* జల్కర.
 ఇది *pron.* ఇద్.
 ఇనుప పెనం *n.* కచ్చి-తావి.

ఇనుము *n.* కచ్చి.
 ఇప్ప (చెట్టు) *n.* ఇర్స్ (మరా);
n. హిరుక్ (మరా).
 ఇప్ప పూలు *n.* ఇరుక్, *see:* హిరుక్ (మరా).
 ఇప్పపువ్వు *n.* డుమ్మేరా (1).
 ఇప్పడు *adv.* ఇజే.
 ఇప్పడే *adv.* ఇంకే.
 ఇరువది *num.* ఖండీ.
 ఇరువై *num.* వీసా.
 ఇరున్ *n.* ఆస్కుడ్.

ఇలాంటిది *adjl.* ఇదేన్ మోడి.
 ఇల్లు *n.* రోన్.
 ఇల్లు చుట్టుస్థలము *n.* డిడ్డి.
 ఇవి *pron.* ఇవ్.
 ఇవ్వాల *adv.* నేండ్.
 ఇవ్వు *vt.* సీ- .
 ఇస్తుట *vt.* నోర్- .
 ఇస్తురాయి *n.* జత్త.

ఈ

ఈ సంవత్సరము *adv.* ఇయండ్.
 ఈక *n.* బూరా.
 ఈగ *n.* వీసీ.
 ఈత *vi.* నడి- .

ఈత (చెట్టు) *n.* సీందీ (మరా).
 ఈమెది *pron.* తేనా.

ఉ

ఉంగరము *n.* ముద్దు.
 ఉంచు *vt.* ఇర్- .
 ఉండు *v.* మన్ను.
 ఉచ్చ *n.* ఊల్.
 ఉట్టి *n.* సిక్కా.
 ఉడికింది *vc.* వేయూస్-, *see:* వే- .
 ఉడుకుట *vi.* వే- .
 ఉడుత *n.* వెర్సే.
 ఉతుకు *vt.* సుక్- .
 ఉద్దెర *n.* ఉదార్.
 ఉద్భవం *n.* జన్మా.
 ఉద్యోగము *n.* నావ్కరి.
 ఉన్నది *vi.* మంత.
 ఉపయోగం *n.* ఉప్యోగ్.

ఉపాయము *n.* వాటే- ;
n. హిక్కాత్.
 ఉప్ప *n.* సోవోర్.
 ఉబ్బడము *n.* పొక్కే;
vi. తోయ్- .
 ఉమ్మి *n.* ఊచ్.
 ఉయ్యాల *n.* ఊకడ్.
 ఉర్కుట *vi.* వీత్- .
 ఉల్లిగడ్డ *n.* ఉల్లి.
 ఉష్ణమైన *adj.* కాస్స, *see:* కాస్- .
 ఉసీరి (చెట్టు) *n.* నెల్లీ (మరా).
 ఉసుల్లు *n.* ఈసుల్.

ఊ

ఊదెకొమ్ము *n.* తురా.

ఎ

ఎండ	<i>n.</i> యెద్ది.
ఎండకాలం	<i>n.</i> ఉన్నోడా; <i>n.</i> డోకాలాం; <i>n.</i> యెద్ది-గాలుం, <i>see:</i> యెద్ది.
ఎండిపోవడము	<i>vi.</i> ఆటే-మా- .
ఎండ్రికాయ	<i>n.</i> ఖేక్లే.
ఎంత	<i>pron.</i> బచ్చోర్.
ఎందరు	<i>pron.</i> బచ్చోర్.
ఎందుకు	<i>advl.</i> బారి.
ఎక్కడ	<i>adv.</i> బగ్గ.
ఎక్కడం	<i>vt.</i> వర్- .
ఎక్కడైనా	<i>advl.</i> బగ్గన్, <i>see:</i> బగ్గ.
ఎక్కిళ్ళు	<i>vi.</i> యెక్కి-కీ- .
ఎక్కువ	<i>adjl.</i> జాస్తా; <i>advl.</i> వెల్లే.
ఎగిరింది	<i>vi.</i> పరీ- .
ఎడమ	<i>adjl.</i> డెమ్మా.
ఎత్తు	<i>adj.</i> టోజాల్; <i>adj.</i> డెజాల్.
ఎద్దు	<i>n.</i> కోంద.
ఎద్దులబండి	<i>n.</i> కాసూర్.
ఎనిమిది	<i>num.</i> అన్; <i>num.</i> ఆట్.

ఎనుబది	<i>num.</i> అన్నిన్.
ఎన్బై	<i>num.</i> అసీ.
ఎన్ని	<i>pron.</i> బచ్చోంగ్; <i>pron.</i> బచ్చే.
ఎప్పుడు	<i>adv.</i> బంటి; <i>adv.</i> బస్కె.
ఎప్పుడైనా	<i>adv.</i> కద్దీ.
ఎరుపు	<i>adj.</i> రగ్గాల్.
ఎరువు	<i>n.</i> గొవూర్.
ఎర్రటి తేలు	<i>n.</i> పండి మిచ్చో, <i>see:</i> మిచ్చో.
ఎర్రటి పేగు	<i>n.</i> పేండా పొదూర్, <i>see:</i> పొదూర్.
ఎలుండి	<i>adv.</i> మన్నే; <i>n.</i> తాన్ పిర్నే.
ఎలుక	<i>n.</i> యెల్లి.
ఎలుగుబంటి	<i>n.</i> యెట్టే.
ఎల్లడం	<i>vi, vt.</i> పెసీ- .
ఎల్లపాయ	<i>n.</i> లసూన్.
ఎవరిది	<i>pron.</i> బోన.
ఎవరు	<i>pron.</i> బూర్; <i>pron.</i> బోర్.
ఎవరో ఒకరు	<i>pron.</i> బద్దే, <i>see:</i> బద్; <i>pron.</i> బోరే, <i>see:</i> బోర్.

ఏ

ఏడు	<i>num.</i> యేడూంగ్.
ఏడ్చుట	<i>vi.</i> ఆడ్- .
ఏదుపంది	<i>n.</i> సుయ్-పది.
ఏదో ఒకటి	<i>advl.</i> బతయ్, <i>see:</i> బతల్.

ఏనుగు	<i>n.</i> యేనీ.
ఏమి లేదు	<i>advl.</i> బతయ్-సెల్లె, <i>see:</i> బతల్.
ఏమిటి	<i>pron.</i> బతల్.

ఐ

ఐదు	<i>num.</i> సియుంగ్.
ఐదుగురు	<i>pron.</i> సియ్ వీర్, <i>see:</i> సియుంగ్.

ఒ

ఒంటి	<i>n.</i> ఉటాడ్.	ఒక్కతనే	<i>advl.</i> వొరోనయ్.
ఒకటి	<i>num.</i> ఉంది.	ఒడిసెల	<i>n.</i> గుప్పుడ్.
ఒక్క దాని మీద ఒకటి	<i>adv.</i> సిడోపోరో.	ఒడ్డు	<i>n.</i> దర్దీ.
ఒక్క సారి	<i>adv.</i> ఉంది జోక.	ఒప్పకోవడం	<i>vt.</i> కబ్బె-మా-.
ఒక్కతను	<i>advl.</i> వొరోయ్, <i>see:</i> వొరోనయ్.		

ఓ

ఓకారము — ఊయిల.

ఔ

ఔటు	<i>n.</i> పటాకా.
ఔసాలోడు	<i>n.</i> సొనారాల్.

క

కంక	<i>n.</i> కుర్రా.	కత్తి	<i>n.</i> చాకూ;
కంకి	<i>n.</i> సెన్.		<i>n.</i> జమియా;
కంటిమైల	<i>n.</i> చిప్పీ.		<i>n.</i> రూసీ.
కంఠమణి	<i>n.</i> గుడుబా.	కత్తెర	<i>n.</i> కత్తెరా.
కంఠము	<i>n.</i> లేంగ్.	కథ	<i>n.</i> వేసూడి.
కండరము	<i>n.</i> పన్నె ₁ .	కన్నిళు	<i>n.</i> కాడేల్.
కందులు	<i>n.</i> తూరింగ్.	కన్ను	<i>n.</i> కడ్.
కట్టు	<i>v.</i> దొహ.	కన్ను గూబ	<i>n.</i> గార్.
కట్టుకోవడము	<i>vt.</i> పోండ్-.	కన్ను బొమ్మ	<i>n.</i> కడ్-కొండా, <i>see:</i> కడ్.
కట్టలమోపు	<i>vt.</i> వొజ్జే-వాట్-.	కన్ను రెప్ప	<i>n.</i> మిందీ.
కట్ట	<i>n.</i> కట్టే;	కప్ప	<i>n.</i> పెన్నే.
	<i>n.</i> కెయ్యూ;	కప్పట	<i>vt.</i> ముచే-;
	<i>n.</i> మొద్.		<i>vt.</i> వేస్-.
కడియం	<i>n.</i> మాయ్యు.	కబురు	<i>n.</i> ఖయ్పత్.
కడుగుట	<i>vt.</i> నొర్-.	కమ్మి	<i>n.</i> చాట్.
కడుపు	<i>n.</i> పెట్టి.	కమ్ముల (పిట్ట)	<i>n.</i> కక్రాజ్ (పిట్ట).
కతిరించుట	<i>vt.</i> కాత్రి-కీ-.	కమ్మరి	<i>n.</i> ఖాతి.

కరక్కాయ *n.* హిరోడా (మరా).
 కర్చులు *n.* కర్చు.
 కర్ణము *n.* కెవ్వ.
 కర్పూజా *n.* కర్పూజ్.
 కర్మకాండ — కారున్.
 కల *vi.* కంజ్కీ- .
 కలము *n.* పొంటిన్.
 కలుపు *n.* రోండా.
 కలుసుట *vi.* బేటె-మా- .
 కల్పడము *vt.* మిస్సీ-కీ- .
 కష్టం *adj.* కటిన్;
n. తక్కిబ్.
 కాకర కాయ *n.* కారేలా.
 కాకాయ్య *n.* కాకాల్.
 కాకి *n.* కాకడ్.
 కాటుక *n.* కాజుడి.
 కాయ *n.* కాయ.
 కాయడం *vi.* సాద్- .
 కార్ణము *n.* తడాకీ.
 కార్తికం *n.* కార్తి (-మహినా).
 కార్యము *n.* కార్వాయి.
 కార్యలయము *n.* కచ్చురి.
 కాలు దెబ్బ *n.* లాత.
 కాళ్ళు *n.* కాల.
 కావలీవాడు *n.* కోత్తాల్.
 కీచురాయి *n.* చిర్కాల్.
 కీలు బొక్క *n.* గొయిట బొక్క.
 కుంకుమ *n.* కుక్కూ.
 కుంటి *n.* కూటి, *see:* కూట్- .
 కుంటివాడు *adj.* లేంగ్డాల.
 కుండ *n.* కుర్రీ;
n. బుడ్డీ.
 కుండలు *n.* కోపా.
 కుందేలు *n.* మొల్లోల్.
 కుక్క *n.* నెయ్.
 కుట్టు *vt.* కొట్- .
 కుడి *adjl.* తిన్నా.
 కుడిచేతితో *adj.* తిన్నా కెయ్దే, *see:* తిన్నా.
 కుడుక *n.* ఖోబ్రే.
 కుతంత్రం *n.* డప్పా.
 కుప్ప *n.* కుప్ప.
 కుమారుడు *n.* కాండి;
n. మర్రి.
 కుమారులు *n.* పేకూర్;
n. పేకూర్-వేకూర్, *see:* పేకూర్.

కుమ్మరివాడు *n.* కుమ్మల్.
 కురుచ *adj.* లాండీ.
 కుర్చి *n.* కుర్చి.
 కుర్ప *n.* కుర్ప.
 కులము *n.* జాతి.
 కులము పేరు *adj.* తోయ్టల్.
 కుళీవాడు *n.* భూయ్తాల్.
 కూడ *attr.* తేర్;
attr. బీ.
 కూతురు *n.* పేడి, *see:* పేడాల;
n. మియాడ్.
 కూర *n.* కుస్తీ.
 కూరగాయలు *n.* సాపంగ్-మిర్చంగ్.
 కూర్చో *vt.* ఉద్- .
 కూళిపోయిన *vi.* రెప్ప-మా- .
 కూళి *n.* భూతి.
 కృష్ణ జింక *n.* కుర్చి.
 కొంగ *n.* మీన్ బొజాల్ (పిట్ట).
 కొంగు *n.* సెట్ట-సెవ్.
 కొంచెం నలుపైన *adj.* మస్త్రాల్ (2).
 కొండ *n.* గుట్ట.
 కొండనాలుక *n.* సుర్పాపే.
 కొంత *advl.* ఇచ్చుక్.
 కొచ్చగా *adj.* సుయ్యాల.
 కొట్టము *n.* కొట్కా.
 కొట్టు *vt.* పా- .
 కొడచిలువ *n.* మాసూల్.
 కొడవలి *n.* సెటేడ్.
 కొడుకు *n.* పేడాల.
 కొత్తీరి *n.* సమ్మార్.
 కొదిగ, కొదిగ *adv.* జర్-జర్.
 కొబ్బరి (చెట్టు) *n.* నారేల్ (మరా), *see:* నారేల్.
 కొబ్బరికాయ *n.* నారేల్.
 కొమ్మ *n.* కాంతీ;
n. ఖాందా.
 కొమ్ములు *n.* కొరాల;
n. కోర్.
 కొయ్య *n.* కుట్టా.
 కొరకు *conj.* -కాడ్కీ;
ppnl. లాసి;
ppnl. సాటి.
 కొలామి (జాతి పేరు) *n.* పుజారి.
 కోకిల *n.* పిర్పిహూ (పిట్ట).
 కోటి *n.* టాక.
 కోడపిల్ల *n.* పోరి.

కోడి	n. కొర్.
కోడిపిల్ల	n. కొర్-పోరి, see: కొర్.
కోడిపుంజు	n. గొగ్గి.
కోతి	n. కోవ్.
కోన	n. కొడ్డి.
కోపంగల	adj. నోర్డ్యాల్.
కోపపడాడము	vi. సోజాన్-వా-, see: సోజ్.
కోపము	n. సోజ్.

కోమటోడు	n. కొమ్మి.
కోయ్యడం	vt. కొయ్-.
కోళ్ళగూడు	n. కొర్-గూడా.
కొగిలించుట	vt. చిప్పి-కీ-.
క్రింద	adv-ppn. బూడ్.
క్రోత్త	adj. పూనా.

ఖ

ఖరము	n. కెయ్.
ఖర్జూరము	— ఖజూర్;

n. ఉచ్చూటీ.

గ

గంగాళము	n. గంగార్.
గంజు	n. గంజ్.
గంట	n. కసాటీ;
	n. చిర్నా;
	n. సిర్నా.
గంప	n. టొప్పి.
గజ్జ గజ్జ వణికిండు	vi. తర-తర-ఆ-.
గజ్జ	n. కరూజ్;
	n. గోకూడ్.
గజ్జ	n. గార్.
గట్టగ	adj. సబుడ్;
	adjl. మజ్జూత్.
గడియారము	n. ఘడి.
గడ్డ (దుంప)	n. మాటీ.
గడ్డపార	n. సబ్బాల్.
గడ్డము	n. దాడీ.
గడ్డి	n. జాడి.
గత సంవత్సరము	adj. నీరే.
గది	n. కోడా;
	n. కోనా;
	n. ఖోలీ;
	n. బీడా;
	n. హర్తా.
గది, ఖాళీ ప్రదేశం	n. కొటూడి (1).
గద్యభాగము	n. తాడ్వా.

గబ్బిలము	n. కుస్కువీడే.
గమ్మగ	adj. దబ్.
గర్భము	n. పీర్.
గల్మ తడక	n. జోపా.
గాజు	n. గాజ్జి.
గాడిద	n. గాడి.
గారెలు	n. గార్కా.
గాలి	n. వడీ.
గాలి పటం	n. పతంగ్.
గాలి వాన	n. ధుందాడ్.
గింజ	n. దాన;
	n. పెడే.
గిచ్చుట	vt. కిస్కె-.
గిన్నె	n. ఖోజా.
గుంజ	n. డెరీ;
	n. మేడా;
	n. వాసా.
గుండు	n. గోలా, see: గోల్.
గుట్ట	n. మెట్టా.
గుడ్డిసె	n. గుడ్డి.
గుడ్డి	adj. గుడ్డి.
గుడ్డ	n. ఖిడ్డి;
	n. పేండా.
గుమికూడారు	vi. మీరే-మా-, see: మీరి-కీ-.
గుమ్మడి కాయ	n. కొహ్.

గుమ్మి	n. డాలా;
	n. డుల్లే;
	n. సిబ్బి.
గురువారము	n. బస్తూర్ వార్.
గుర్తు చేసాను	vi. వొడ్కే-మా-, see: వొడ్కి.
గుర్రము	n. ఖోడా ₁ (1).
గుల్ల	n. టోప్లి.
గుహ	n. భూయారీ.
గూట	n. కొట్టెల.
గూడెము	n. గూడ.
గూడ్లగుబ్బ	n. గుబూడ్.
గూనివాడు	n. గూనాల్.
గూబా	n. గుబ్బే.
గెల్చింది	vt. మెయి-.
గొంగాళి	n. గమ్మి.
గొంతుక	n. గుడుజా.
గొడవ	n. జగడ.
గొడుగు	n. సత్రి.
గొడ్డలి	n. మర్స్.

గొడ్డుకారము	n. మిర్యూట్.
గొల్లవాడు	n. గొల్లల్.
గొల్సు	n. సాక్తి.
గోండ్	adjl. కోయా.
గోండి భాష	n. కోయంగ్.
గోకుట	vt. తాడ్క-.
గోదుమలు	n. గుహ్.
గోరి	n. వీచ్.
గోరు	n. తిడింజ్.
గోరెంక	n. హూడే (పిట్ట).
గోళి	n. గోలి.
గోసాయి	n. గుసాడి.
గ్రద్ద	n. గందాల్.
గ్రామ పెద్ద మనిషి	n. పాట్లాల్.
గ్రామదేవత	n. ఆకి-పేస్, see: ఆకి.
గ్రామము	n. నార్.
గుడ్డు	n. మేంజ్.
గుడ్డు	n. మేస్కో, see: మేంజ్.

చ

చంక	n. కూత్తి.
చంద్రుడు	n. జంగ్;
	n. నెలేంజ్ (లెలేంజ్).
చంపు	vt. జమ్మ-.
చంపుట	vt. కతమ్-కి-.
చక్రం	n. గారే.
చదవడము	vt. వాచీ-కి-.
చప్పగా	adj. చప్పి.
చప్పనైన	adj. చప్ప.
చమటకాయ	— ఎర్పె.
చర్మము	n. తోల్.
చలి	n. పీని.
చలికాలము	n. పీని-గాలుం, see: పీని.
చలిమంటవేసేచోటు	n. డోబ్రా (2).
చల్ల	adj. కిన్నాన్.
చల్లటి	adj. కిన్నీతా.
చల్లటి (నీరు)	adjl. మురుంగ్త.
చల్లబడింది	vi. సితూర్-ఆ-.
చల్లరింది	vi. ఆర్-.
చాట	n. సేతీ.
చాతి	n. అరీల్;

	n. సాతీ.
చాలా ఎక్కువ	adjl. ఖూబ్.
చాలు	adj. ఆయర్;
	adjl. ఆంత, see: ఆ-.
చావడం	vi. సా-.
చింత (చెట్టు)	n. సిత్త (మర్తా).
చిక్కి పోవడము	vi. లోటోస్-సొంద్-.
చిక్కుడు	n. కొర్రీ.
చిక్కుడు కాయలు	n. కొర్రీ-సేజాంగ్, see: కొర్రీ.
చిట్టెలుక	n. సూపే.
చినుకులు వచ్చుట	vi. సిడ్క-.
చిన్న ఆడపాప	n. మొడ్డె, see: మొడ్.
చిన్న ఊరు	n. గూడ.
చిన్న ఎద్దుల బండి	n. చెక్కా.
చిన్న గంప	n. అంచె;
	n. సుఫ్లి.
చిన్న బండలు	n. ఖడాక్.
చిన్నచాట	n. సూఫ్లి.
చిన్నది	adj. చుడూర్.
చిన్ననాన్న	n. కాకాల్.

చిన్నమొగపాప *n.* మొడ్డల్, *see:* మొడ్.
 చిన్నమ్మ *n.* కాకీ, *see:* కాకాల్;
n. యాయాల్;
n. యాయాల్.
 చిన్నరోట్ట *n.* గోచీ.
 చిన్నవాగు *n.* సీల్కా.
 చిరుత పులి *n.* బీబాట్.
 చిలుక *n.* రాగో.
 చివరి *adj.* ఆకీరి.
 చీకటి *n.* సికాటి.
 చీపురు *n.* కయ్యోర్.
 చీమ *n.* పెత్తే.
 చీమిడి *n.* సేమేడ్.
 చీర *n.* కప్పి;
n. దిక్కి.
 చీలమండ *n.* ఘొట్టి.
 చుక్క *n.* టిప్పా.
 చుక్కలు *n.* సుక్కూం.
 చుట్ట *n.* చుమ్మూర్.
 చుట్టము *n.* వెర్తల్.
 చుట్టు *adv-ppn.* సిర్మాట్.
 చూచుట *vt.* సూడ్- .
 చూపుము *vt.* తొహ్- .
 చెంప *n.* కొర్రీ.
 చెక్క *n.* పాటి.
 చెక్కలు *n.* చెక్కంగ్.
 చెట్టు *n.* మర్తా.
 చెడిపోయింది *vi.* పాడ్-ఆ- .
 చెడు *adj.* వాయిట్;
adjl. ఖరాబ్.
 చెడుగుపాము *n.* మరకొండల్ (తరాస్).
 చెత్త చెదరము *n.* కడ్డా-కాడి.

చెప్పండి *vt.* వెహ్- .
 చెప్పడము *vt.* పున్- .
 చెప్పలు *n.* సెర్పాం.
 చెమట *n.* ఉక్కే.
 చెమ్మా *n.* చమ్మా.
 చెయుట *vt.* కీ- ;
vt. తుంగ్- .
 చెరువు *n.* తడాయి.
 చెల్లె *n.* సడే-మర్రి, *see:* సడే;
n. సేలడ్.
 చెవి *n.* కెవ్వీ.
 చెవిటిరాలు *adj.* బెహ్లా, *see:* బెహ్లాయాల్.
 చెవిటివాడు *adj.* బెహ్లాయాల్.
 చెవీలోని జీబిలి *n.* కొర-కల్.
 చెవులు *n.* కెవ్వీ, *see:* కెవ్వీ.
 చేతిగుడ్డ *n.* దస్తీ.
 చేతు *n.* కెయ్.
 చేదు *adj.* కెయ్యూల్, *see:* కెయ్- .
 చేను *n.* వాహూర్.
 చేప *n.* నారీ (మీన్);
n. బొట్టే;
n. మీన్.
 చేప పేరు *n.* మలంజ్ (మీన్);
n. విచ్చాడ్ (మీన్).
 చేపలు పట్టేవాళ్ళు *n.* డివల్.
 చేరడము *vi.* పోంచే-మా- .
 చొక్క *n.* ఆంగ్గే.
 చొచ్చుట *vi.* నేంగ్- .
 చొప్ప *n.* కడ్డా.
 చొరడము *vi.* కుప్పే-మా- .

చ

చాయ *n.* చెహ.

జ

జంటచేయుట *vt.* జోడీ-కీ- .
 జంతువుల (గడ్డి) *n.* చారో.

జంతువులు *n.* జన్వార్;
n. జివ్రాస్.

జగడం *n.* వట్టా.
 జడ *n.* చెర్చిండా;
n. జుడా.
 జన్మించుట *n.* పుట్టాల్, *see:* పుట్- .
 జమ చెయడము *vt.* మీరి-కీ- .
 జమ్మి (చెట్టు) *n.* డోడెర (మరా).
 జలము *n.* జల్.
 జవాబు *n.* జవాబ్.
 జాగరణ *n.* జాగ్గి.
 జాతి పేరు — వొందల్.
 జామ (చెట్టు) *n.* జామ్ (మరా).
 జింక *n.* గొర్రే;
n. భేడ్కి.
 జీడి *vt.* కొహ్క-₁ (1).
 జీడి (చెట్టు) *n.* కొహ్క (మరా).
 జీల్లేడు (చెట్టు) *n.* పాలూండ్డి (మరా).
 జుట్టు *n.* జుట్టి (1).

జురుమన *n.* డాండ్.
 జెండా *n.* జెండా.
 జెరిపోతుపాము *n.* సీరీ (తరాస్).
 జెరి *n.* తీరానీ.
 జెల్లా *n.* కట్టూడి (మీన్);
n. కొట్వల్ (మీన్).
 జేబు *n.* కీసా.
 జొత్తె *n.* జోతా.
 జొన్నలు *n.* జొన్న.
 జోరుగా *advl.* జోరై.
 జ్ఞాపకం *n.* యాది;
n. వొడ్కి.
 జ్ఞాపకము *n.* హేతు.
 జ్ఞాపకము చెయుట *vi.* హేతు-కీ-, *see:*
 హేతు.
 జ్వరము *n.* యెడ్కి.

ట

టమాట *n.* భేబ్రే.
 టిక్లా (బొట్టు) *n.* టిక్లా.
 టేకు (చెట్టు) *n.* తేక (మరా).

టోపి *n.* టోపి.

డ

డంక *n.* తుడూం.
 డప్ప *n.* డవ్.
 డబ్బా *n.* డబ్బా;
n. పీపా.

డబ్బులు *n.* కొత్తంగ్, *see:* కొత్త.
 డేగపిట్ట *n.* దేగో.

ఢ

ఢమురు *n.* ఢమ్మి.

త

తండ్రి	<i>n.</i> బాబాల్;		<i>vt.</i> యేత్-
	<i>n.</i> బాబో.	తుక్కు	<i>n.</i> బురుక.
తక్కువ	<i>n.</i> కమ్మి.	తున్ని (చెట్టు)	<i>n.</i> తుమ్మి (మర్తా).
తగిలింది	<i>vt.</i> లాగ్-	తుపాకి	<i>n.</i> భాండే.
తడక	<i>n.</i> టాటీ (1);	తుమ్మ (చెట్టు)	<i>n.</i> తుమ్మా (మర్తా).
	<i>n.</i> పిడ్స్.	తుమ్ము	<i>n.</i> సగూన్.
తడకలు	<i>n.</i> గూరే.	తుమ్మోద	<i>n.</i> కాడల్-వీసీ, <i>see:</i> కాడల్;
తడుచుట	<i>vi.</i> పూర్-		<i>n.</i> సుర్యే.
తనుగు	<i>n.</i> దామ్మి.	తుల్సి (చెట్టు)	<i>n.</i> తుల్సి (మర్తా).
తపాలము	<i>n.</i> టార్.	తువాల	<i>n.</i> తువాల.
తమ్ముడు	<i>n.</i> కోకో;	తువ్వలు	<i>n.</i> సేలా.
	<i>n.</i> తమ్ముర్.	తూర్పు దిక్కు	<i>n.</i> సిడాయింగ్.
తమ్ముని భార్య	<i>n.</i> తమ్మున్-కోరీయాడ్,	తెచ్చుట	<i>vt.</i> తర్-
	<i>see:</i> తమ్ముర్.	తెచ్చుట	<i>vt.</i> తెరీ-
తయారైనది	<i>vi.</i> నిష్టే-మా-	తెలియడం	<i>n.</i> రావుక్.
తరాజు	<i>n.</i> తాగీ.	తెలుపు	<i>adj.</i> దవ్రాల్.
తర్వాత	<i>adv.</i> మంజే;	తెలుసు	<i>vi.</i> కరే-మా-
	<i>advl.</i> మర్ల (2).	తెల్ల వెంట్రుకలు	<i>vi.</i> పిడ్స్-
తల	<i>n.</i> తల్ల.	తేనెటీగ	<i>n.</i> కాడల్-వీసీ, <i>see:</i> కాడల్.
తలుపు	<i>n.</i> కావడ్.	తేనెతట్టు	<i>n.</i> కాడల్;
తల్లి	<i>n.</i> అవ్వల్ ₁ .		<i>n.</i> పూరీ;
తవ్వ	<i>n.</i> సోరా;		<i>vt.</i> యెరీ-
	<i>n.</i> సోరాయ్.	తేనెపట్టు	<i>n.</i> బెరాల.
తవ్వడం	<i>vt.</i> కాచ్-1.	తేనేరు	<i>n.</i> చెహ.
తాంబేలు	<i>n.</i> కాసో;	తేన్ను	<i>n.</i> డెర్క.
	<i>n.</i> మినోడాల.	తేలు	<i>n.</i> మిచ్చ.
తాటి (చెట్టు)	<i>n.</i> తాడి (మర్తా).	తోండ	<i>n.</i> డొక్కె.
తాతయ్య	<i>n.</i> అక్కో.	తోందర	<i>adv.</i> లహ్క.
తాతా(నాయన తండ్రి..)	<i>n.</i> తాదో.	తోందరగా	<i>adv.</i> వెయ్య.
తాలము	<i>n.</i> కున్జి-డబ్బా, <i>see:</i> కున్జి.	తోడ	<i>n.</i> రొండి.
తాలము చేయి	<i>n.</i> కున్జి.	తోడిమె	<i>n.</i> టోడ్మా.
తాలింపువేయి	<i>vt.</i> పోయూస్.	తోడుక్కుంది	<i>vt.</i> కెరీ-
తినుట	<i>vt.</i> తిన్-	తోమ్మిది	<i>num.</i> నోవ్.
తియటి	<i>adj.</i> గోడ్.	తోక	<i>n.</i> తోకోర్.
తియ్యడము	<i>vt.</i> తెండ-;	తోట	<i>n.</i> వాడీ.
	<i>vt.</i> పీర్-	తోటి	<i>post.</i> -తర్క.
తిర్మన్ చెట్టు	<i>n.</i> వెడ్మా (మర్తా).	తోడు	<i>ppnl.</i> -తోడో.
తీగ	<i>vi.</i> వెలీ-	తోడేలు	<i>n.</i> గుస్తాల్;
తీసుకపోవడం	<i>vt.</i> వో-		<i>n.</i> తడెంజాల్.
తీసుకొ	<i>vt.</i> ఇద్దే;	తోలు	<i>n.</i> తోల్.

త్రాగు	<i>vi, vt.</i> ఉన్- ; <i>vt.</i> ఉండన, <i>see:</i> ఉన్- .
త్రాడు	<i>n.</i> నోడే.
త్రాసు	<i>n.</i> తాగ్గి.

త్రోక్కిబండ	<i>n.</i> తోక్కుడ్-బండా.
త్వరగా	<i>advl.</i> సప్పి.

ద

దండ	<i>n.</i> దండెడ.
దండెము	<i>n.</i> డాజుడ్.
దంతము	<i>n.</i> దాడా.
దంతాలు	<i>n.</i> పల్ ₁ .
దంతే (చెట్టు)	<i>n.</i> బాబూర్ (మర్తా).
దగ్గర	<i>adv-ppn.</i> కరుం.
దగ్గరవారు	<i>n.</i> కరూమ్నేర్.
దగ్గు	<i>vi.</i> కోక్లా-కీ- .
దట్టి	<i>n.</i> పట్టా.
దడి	— జామి; <i>n.</i> వెలూం.
దయ్యం	<i>n.</i> భోరాడి.
దరము	<i>n.</i> నూల్.
దర్రి	<i>n.</i> సీపి.
దస్తీ	<i>n.</i> దస్తీ.
దాకా	<i>clitic.</i> వేరి.
దాచుట	<i>vt.</i> మకీ-సీ-, <i>see:</i> మక్- .
దాత	<i>n.</i> ధని.
దారి	<i>n.</i> రీతీ; <i>n.</i> సరి.
దాసి	<i>n.</i> సోసీ- వోతాడ్.
దాహం	<i>vi.</i> వక్క- .
దించు	<i>vt.</i> రెహ్- .
దిగు	<i>vi.</i> రెయ్- .
దినము	<i>n.</i> దివోస్.
దినాలు	— కారున్.
దీని కొరకు	<i>corr.</i> ఇదేన్ లాసి, <i>see:</i> ఇద్.
దీపము	<i>n.</i> చిమ్మి; <i>n.</i> డీవా.
దీపము స్థాండు	<i>n.</i> దీసోడ.
దుకాణము	<i>n.</i> దుకాన్.
దునుకు	<i>vi.</i> డెహ్కా- (1).
దుప్పి	<i>n.</i> కోడమాప్;

	<i>n.</i> డగ్గారీ;
	<i>n.</i> మావ్.
దుమ్ము	<i>n.</i> డుడూస్;
	<i>n.</i> దుబ్బ.
దువ్వెన	<i>n.</i> కంగ్య;
	<i>n.</i> పడీయా.
దూడ	<i>n.</i> పియ్య.
దూరము	<i>adjl.</i> లంగ్.
దూల గోండి	<i>n.</i> సిరులీ.
దూలము	<i>n.</i> జోతాడ;
	<i>n.</i> దులాల.
దూళి	<i>n.</i> డుర్దా.
దృష్టి	<i>n.</i> నద్దూర్.
దేవ ప్రతిమ	<i>n.</i> సల్లే.
దేవుడు	<i>n.</i> పేన్;
	<i>n.</i> మసేమా-పేన్.
దేవుని పేరు	<i>n.</i> యేత్మా;
	<i>n.</i> సత్తీపేన్.
దేవుని స్థలము	<i>n.</i> పేన్-గడా, <i>see:</i> పేన్.
దేశదిమ్మరి	<i>n.</i> లంగాల్, <i>see:</i> లంగ్.
దొంగ	<i>n.</i> కల్లె, <i>see:</i> కల్- .
దొంగిలించుట	<i>vt.</i> లూటి-కీ- .
దొండకాయ	<i>n.</i> టోండ్లీ.
దొడ్డు	<i>adj.</i> టోసూర్;
	<i>adj.</i> డొబ్బల్.
దొరక పట్టుట	<i>vt.</i> సాప్టే-కీ- .
దోమ	<i>n.</i> నుల్లే.
దోవతి	<i>n.</i> దోత్రె.
దోసకాయ	<i>n.</i> కాక్లె;
	<i>n.</i> కుబ్రె;
	<i>n.</i> తేర్యా.

ధ

ధనము *n.* ధన్.
 ధనము గలవాడు *n.* ధనవాన్.
 ధాన్యంలో కప్పు — మాతెర.
 ధైర్యము *n.* ధిర్య;
n. హిమ్మాత్.

ధ్వనించే కట్టెగంట *n.* టాపూర్ (1).
 ధ్వనించె ఇత్తడిగంట *n.* డుడ్డు.
 ధ్వనినించె బొంబు వాయిద్యం *n.*
 టొహ్టుడి.

న

నక్క *n.* కోయ్లల్.
 నక్షత్రం *n.* సుక్కూం.
 నడుచుట *vi.* తాక్- .
 నడుపు *vt.* పూడ్- .
 నడుము *n.* నడీ.
 నడ్డు *adv-ppn.* నడ్డుం.
 నది (గంగా) *n.* గంగా.
 నమస్కారాలు *vi.* ముజ్రా-కీ- (1).
 నమ్మకం *adj.* భరోస.
 నరము *n.* సీరా.
 నరహంతకులు *n.* హేండుూర్.
 నలుపు *adjl.* కారీ.
 నలుపుగ *adj.* కారియాల్, *see:* కారీ.
 నలుబై *num.* చాలీస్.
 నల్ల చేప *n.* మడ్కాంజ్ (మడ్కాస్).
 నల్ల చేపలు *n.* మడ్కాన్క, *see:* మడ్కాంజ్ (మడ్కాస్).
 నల్ల మట్టి *n.* కానార్ తోడీ.
 నల్లగా *adj.* మస్త్రాల్ (1).
 నల్లచీమ *n.* కారి-పెత్తె.
 నల్లపిట్ట *n.* ఊస్రీ (పిట్ట).
 నల్లపూసల మంగల సూత్రం *n.* పోతీ.
 నవ్వు *vt.* కవ్- .
 నవ్వుట *vc.* కవూస్- .
 నష్టపోయిండు *n.* భూడే-మా- .
 నాగలి *n.* నాయ్జాల్.
 నాగలికి అనుకొని ఉండే కట్టె *n.* పాలె.
 నాగు దేవుని పేరు *n.* నాగోబాల్.
 నాగుపాము *n.* నాగ్-తరాస్.
 నాది *pron.* నావ.

నానమ్మ *n.* ఆజీ.
 నారింజ *n.* సంతార్.
 నారిజ చెట్టు *n.* సంతార్ (మర్రా).
 నాలుక *n.* వెంజేర్.
 నాలుగు *num.* నాలుంగ్.
 నిచ్చెన *n.* కేస్కూడ్ (సీడి).
 నిచ్చెన మధ్యనవున్న చెక్క *n.* పేవ్డే.
 నిజం *adj.* ఖరాల్.
 నిజనముగ *adv.* నెం.
 నిజము — కరల్.
 నిద్ర *n.* జోపు;
vi. కూర్కీ- .
 నిద్రపో *vi.* నరుమ్- .
 నిన్న *adj.* నిన్నే.
 నిప్ప *n.* తడి.
 నిమ్మ (చెట్టు) *n.* బిజ్జూరీ (మర్రా);
n. లింబూ (మర్రా);
n. సుయ్ లింబూ (మర్రా).
 నిల్చుండు *vi.* నిల్- .
 నీటి ప్రవాహము — హెల్వ.
 నీటిగ *adjl.* సుద్దో;
n. పల్లా.
 నీడ *n.* దడ్డి;
n. సావ్వి.
 నీది *pron.* నీవ.
 నీరు *n.* యేర్.
 నీలి *adj.* పివ్దాల్.
 నీలి రంగు *adj.* నీడాల్.
 నీళ్ళరేవు — పాస్మాట్.
 నీళ్ళు కాగించేకుండ *n.* పాంత.

నీవు *pron.* నిమ్మె.
 నుదురు *n.* కప్పర్.
 నువులు *n.* నూంగ్.
 నువ్వులపొడి *n.* యెన్జూర్.
 నూనే *n.* నియ్.
 నూసి *n.* నూసి.
 నృత్య బృందము *n.* డండారి.
 నృత్యం *vi.* యెండ్- .
 నృత్యదేవత పేరు *n.* కోడల్.
 నృత్యము *n.* డెమ్మ.
 నృత్యవాయిద్య వస్తువు *n.* వెట్టే.
 నెమలి *n.* మల్.

నెయ్యి *n.* ఫాల్-నియ్, *see:* ఫాల్.
 నెల *n.* మహినా.
 నేతపనివారు *n.* సాలేవాడాల.
 నేను *pron.* నన్న.
 నేర్చుకో *vt.* కరీ- .
 నైవేద్యము *n.* నివోద్.
 నోప్పి *n.* నోతా.
 నోరు *n.* తొడ్డి.
 నౌక *n.* రూక;
n. వోడా.
 న్యాయవాది *n.* వకీలు.

ప

పంచదార(చక్కెర) *n.* సాకుర్.
 పంజరము *n.* పింజ్రా.
 పండబెట్టుట *vc.* మిండువాన్-, *see:* మిండ్- .
 పండుకో *vi.* మిండ్- .
 పండుగ *n.* సన్.
 పండుగ పేరు *n.* ఆకాడి.
 పంది *n.* పద్ది.
 పందికొక్కు *n.* ఘూసీ.
 పందిరి *n.* మండా.
 పంపుము — రోహ.
 పక్షి *n.* పిట్టే.
 పక్షిగూడు *n.* గూడా.
 పక్షిపేరు — చాచ్ గోయిందల్;
 — చోర్చోర్ పిట్టే;
 — మల్సుడుం;
 — రాయిసిడిమాటో;
n. కప్పే (పిట్టే).
 పగలంత *advl.* పీయాల్-పోడ్డ, *see:*
 పీయాల్.
 పగలు *adj.* పీయాల్.
 పగిలింది *vi.* వోర్- .
 పగ్గము — కస్తా.
 పచ్చడి *n.* రాయ్తా.
 పచ్చబొట్టు *n.* సింగార్.
 పచ్చిది *adj.* పహ్న (1).
 పట్టు *vt.* పీ- .
 పట్నాం *n.* నగూర్.
 పడమర *n.* ఫరాయింగ్.

పడ్డది — అర్త.
 పడ్డాడు — అర్తోర్.
 పత్తి *n.* కాపుస్.
 పత్తి దూది *n.* రుయ్.
 పద *vi.* దా- .
 పదకొండు *num.* అక్రా.
 పదమూడు *num.* ముద్దా.
 పదహారు *num.* సట్టా;
num. సోలా.
 పది *num.* దహా.
 పదిహేడు — రేఖ;
num. సత్రా.
 పదిహేను *num.* పంద్రా;
num. సీప.
 పదునెనిమిది — అప్పా.
 పని *n.* కాం.
 పని ఆశ్రద్దాగ చేయుట *adv.* తజ్జాడ్- మజ్జాడ్.
 పన్నెండు *num.* పారండు;
num. బార.
 పప్పు *n.* డారి.
 పరి శుభ్రపరుచుట *vt.* సాప్-సాపాయ్-కీ-,
see: సాప్-కీ- .
 పరికి (చెట్టు) *n.* పొర్కే (మర్తా).
 పరిచయం చెయుట *vt.* పూసి-కీ- .
 పరిచయము *n.* వొడ్కి.
 పలక *n.* పాటి.
 పలుగు *n.* పాస్.
 పల్లం *n.* కోరీ₁.

పల్లెము *n.* ధడియా.
 పశువు *n.* డోరియల్.
 పశువుల కాపరి *n.* గాయ్కా.
 పశువుల పాక *n.* డొడ్డి.
 పశువులపాక *n.* కొట్కా.
 పశువులు మెపువాడు *n.* డోర్కాల్.
 పసుపు *n.* కమ్మ.
 పాట *n.* పాట₁.
 పాటు (2వ పెండ్లి) *n.* పాట్.
 పాఠశాల *n.* సాడ.
 పాడుట *vt.* వార్- .
 పాతది *adj.* పడానా.
 పాస్ గోబే *n.* పాస్ గోబే, *see:* గోబే.
 పాపము — పాప్.
 పాము *n.* తరాస్;
n. దుర్నాగి.
 పాము పొట్ట *n.* పుట్టి.
 పార *n.* కోరా₁.
 పారా *n.* ఖోరా.
 పాలపిట్ట *n.* టవ్వ (పిట్ట).
 పాలు *n.* పాలే.
 పాలు తియ్యడము *vt.* పాల్ పీర్-, *see:* పీర్- .
 పావురము *n.* పారేవా (పిట్ట).
 పాసిపోవడము *vi.* సవ్- .
 పిండి *n.* పిండి.
 పిండి కల్పట *vt.* పిస్క- .
 పిండి (పౌడర్) *n.* బుక్కి.
 పిచ్చితనము *n.* పిసంగ్.
 పిచ్చివాడు *n.* పిస్సాల్, *see:* పిసంగ్.
 పిచ్చుక *n.* కొట్కా- పిట్ట.
 పిట్టల గుంపు *n.* కర్పా.
 పిట్ట *n.* చూన్.
 పిడక *n.* గొమ్మరా.
 పిడికిలి *n.* ముట్టి (1).
 పిడుగు *n.* తీజ్- బీజ్.
 పిర్ర *n.* కూలా.
 పిలుపు *vt.* కేయ్- .
 పిల్ల *n.* పిల్లా.
 పిల్లవాడు *n.* కాండి.
 పిల్లి *n.* వెర్కడ్.
 పిసొడు *n.* పిస్సాల్, *see:* పిసంగ్.
 పీకు *num.* తేరా;
vt. తెర్- .
 పీట *n.* కుత్తూల్.
 పుండు *n.* పున్.

పుక్యము *adj.* పుకొట్.
 పుచ్చ కాయ *n.* కర్పూజ.
 పుటుక *n.* జన్నా.
 పుట్టులు *n.* ముర్రే.
 పురుగు *n.* గొర్రే పుడి;
n. పుడి.
 పురుడు *n.* పాచ్చి.
 పులి *n.* డువాల;
n. బుర్కాల్.
 పులుసు *n.* సిత్త జొమ్మా.
 పుల్ల *n.* కోలా (1).
 పువ్వులు *n.* పుజార్.
 పుష్పం *n.* పూస్ (- మహినా).
 పుస్తకం *n.* పుస్తక్.
 పూకు *n.* పూడే.
 పూజ *n.* పూజ.
 పూజ ముంత *n.* ఝారీ.
 పూజారి *n.* దేవారీ;
n. భక్తల్.
 పూరేడుపిట్ట *n.* ఊటీ.
 పూర్ణిమ *n.* పునాక్.
 పూర్తి *adjl.* పూరో.
 పూర్తిగ *adv.* చచ్చోల;
vt. పూరో-కి-, *see:* పూరో.
 పూర్వం *adjl.* తొల్లే.
 పూర్వము *advl.* తొల్లే-జమానాతే, *see:* తొల్లే.
 పూర్వీకులు *n.* తాదో-బాబాల్, *see:* తాదో;
n. తొత్తూర్, *see:* తొత్తోర్.
 పూల గోబే *n.* పుజార్ గోబే, *see:* గోబే.
 పూలదండ — పుజాంకన హార్.
 పూస్తుంది *vi.* పోయ్- 2.
 పెంకటిల్లు *n.* పిడ్కా.
 పెంచడము *vt.* రాకీ- కీ- .
 పెంజెరపాము — రక్తపింజోర్.
 పెండ్లి *n.* లగ్నింగ్.
 పెండ్లికూతురు *n.* నోవ్రి, *see:* నొవ్రాల్.
 పెండ్లికొడుకు *n.* నొవ్రాల్.
 పెండ్లిలు *n.* మర్నింగ్.
 పెంపకం *n.* పత్సార్.
 పెట్టుకోవడము *vt.* లావీ- కీ- .
 పెద్ద పార్క చేప *n.* సెర్కా సీటీ (మీన్).
 పెదవి *n.* సివ్వి.
 పెద్ద *adj.* డగూర్.
 పెద్ద తేన *n.* పెరా బొక్కి.
 పెద్ద నాన్న *n.* పేపి.

పెద్దది	adj. పెర్నా.
పెద్దమ్మ	n. పేరి.
పెద్దవారు	adj. పెర్నోర్, see: పెర్నా.
పెనం	n. తావా.
పెనము	n. తావీ.
పెన్సిల్	n. కెట్ట-పొంటిన్, see: పొంటిన్.
పెరడు	n. వేడా.
పెరుగు	n. దహీ.
పెసలు	n. పెసెల్క్.
పేగు	n. పొదూర్.
పేడ	n. సడాపి.
పేడ కుప్ప	n. లెండ.
పేడతీసె గంప	— సడాపి సిత్రి.
పేరు	n. పొరోల్.
పేలుక	n. గిందా.
పై నుండి	adv. పొరోడల్, see: పొర్రొ.
పైకప్పలేని ఇల్లు	— టాటర్.
పైన	adv-ppn. పొర్రొ.
పైసలు	n. కొత్త.
పొగ	n. పోయా, see: పోయ్-1.
పొట్టతో ఉన్నది	— గాబ్డిమంత.
పొట్టి	adj. టుప్పి.
పొట్టు	n. పోట్.
పొడుపు కథ	n. పెందో.

పొడువు	adjl. లాం.
పొమ్ము	vi. సోన్-.
పొయ్యి	n. సొద్దల్.
పొర్క	n. పొదేలా.
పొల్లల్	n. పురున్ సారీ.
పో	vi. సోన్-.
పోచమ్మ	n. ఆకి-పేన్, see: ఆకి.
పోచమ్మ దేవత	n. అవ్వల్ ₂ .
పోయింది	vi. సోడీ-.
ప్రక్కకు	— వొర్రె;
	adv-ppn. మరాం.
ప్రజలు	n. జన్స్;
	n. మాంది;
	n. లోకూర్.
ప్రతి సంవత్సరము	advl. సాలీ.
ప్రధాన్ (కులంపేరు)	n. పటాడి.
ప్రపంచము	— దున్యి.
ప్రయత్నము చేయుట	vt. కోసిన్-కీ-.
ప్రారంభించు	vt. సురూ-కీ-.
ప్రేమ	n. లాడ్.
ప్రేమ చూపడం	vt. లాడ్-కీ-, see: లాడ్.
ప్రొద్దున	advl. సక్తే.
ప్రొద్దునే	advl. సక్తేన్.

బ

బంక	n. సెవ్వేర్.
బంగారము	— సోనే.
బంగారు గుండ్లు	— మడింగ్.
బంగ్లా	n. మాడీ.
బంజార మనిషి	n. లబానాల్.
బండ	n. బండా.
బంతి	n. చేండు.
బంతి పువ్వులు	n. జెండా పుజార్.
బంధువులు	n. కుటుమ్బాల్.
బటాని	— వట్టెడ.
బట్ట	n. కప్పి.
బట్టతలగల	adj. బోడ్కాల్, see: బోడీ.
బట్టలు	n. పాజడ్.
బడి	n. సాడ.
బయిట	adv-ppn. బహ్రి.
బర్రె	n. హెర్మీ.

బర్రెబొక్కు	n. డుడ్డే.
బర్రెలు	n. పియాంగ్-కాల్క్, see: పియ్య.
బర్రెలు మెపేవాడు	n. మస్కయాల్.
బలము	— లగు.
బల్ల	n. టేబల్;
	n. బేంచి;
	n. మేజ్.
బల్లి	n. కుదూర్ డొక్క, see: డొక్క.
బల్లెము	n. గొర్కా.
బాలిక	n. పేడి, see: పేడాల.
బాట	n. సరి.
బాటసారి	vi. సరి-తాక్-, see: సరి.
బాణం	n. కోలా (3);
	n. గుంతి-కోలా, see: గుంతి.
బాణము	n. బాన్.
బార్లీ	n. జివ్-గొవ్కా.

బాలుడు	<i>n.</i> కాండి;
	<i>n.</i> పేడార్.
బావ	<i>n.</i> భాటో.
బావి	<i>n.</i> కుహి.
బిందె	<i>n.</i> గగ్రా.
బిందెలుపెట్టె బల్ల	— గడించ.
బిడ్డ కుమారుడు మన్మడు	<i>n.</i> తజ్మరీ.
బిడ్డ కూతురు మన్మరాలు	<i>n.</i> తజ్మియాడ్,
	<i>see:</i> తజ్మరీ.
బియ్యము	<i>n.</i> పెరేక్.
బీడిలు	<i>n.</i> బీడి.
బీరకాయ	<i>n.</i> టోట్కా.
బుడ్డ పరక	<i>n.</i> టప్పీ (మీన్).
బుధవారము	<i>n.</i> బుద్వార్.
బురద	<i>n.</i> చిక్లా;
	<i>n.</i> డెష్టా.
బుర్గు (చెట్టు)	— గుముల్ మర్రా.
బుస్సీ	— బూస్.
బూడిద	<i>n.</i> నీర్.
బూరె	<i>n.</i> పురున్ సారీ.

బెండా కాయ	<i>n.</i> భేండి.
బెదురు	<i>n.</i> బుజ్జేడా.
బెల్లం	<i>n.</i> భేలీ.
బేరెలు	<i>n.</i> బేరె.
బొంతపురుగు	<i>n.</i> నూడి.
బొంద	<i>n.</i> డొడ్డె.
బొంద పెట్టుట	<i>vt.</i> మిస్-.
బొకేనా	<i>n.</i> పొహ్లా.
బొక్క	<i>n.</i> బొక్క.
బొగు	<i>n.</i> కోర్ప.
బొట్టు	<i>n.</i> బొట్.
బొడ్డు	<i>n.</i> మొడ్.
బొప్పాయి (చెట్టు)	<i>n.</i> పొప్పయ్ (మర్రా).
బొమ్మ	<i>n.</i> బొమ్మ.
బొమ్మజెముడు	<i>n.</i> కోడా సాప్.
బొర్రగలవాడు	— డిబ్బల్.
బొడిగుండు	<i>adj.</i> బొడి.
బ్రతికింది	— పిస్తా.
బ్రహ్మానుడు	<i>n.</i> బోష్టాల్.

భ

భయపడుట	<i>vi.</i> కుదుర్కనె-ఆ-.
భయము	<i>n.</i> వెరే.
భర్త	<i>n.</i> మాడ్సో.
భల్లూకము	<i>n.</i> యెడ్డె.
భాగము	<i>n.</i> ఈసా.
భాగలు చేయుట	<i>vt.</i> ఈసాంగ్-వాట్-, <i>see:</i>
	ఈసా.

భార్య	<i>n.</i> బాయోక;
	<i>n.</i> వెయ్యె.
భార్య భర్త	<i>n.</i> ఆడ్మాడ్సో.
భీము దేవుడు	<i>n.</i> భీమాల్.
భుజము	<i>n.</i> సెట్టా.
భూమిలో ధాన్యం ఉంచుసొరంగం	— పేమ్.

మ

మంగల సూత్రం	<i>n.</i> పుస్తె.
మంగలి	<i>n.</i> డాండి.
మంగలోడు	<i>n.</i> మంగాలీ.
మంగలోన కత్తి	<i>n.</i> మయ్యూ.
మంగళవారము	<i>n.</i> మంగూర్ వార్.
మంచము	<i>n.</i> కటూల్.
మంచిగ	<i>advl, adjl.</i> చొకొట్.
మండుట	<i>vi.</i> పొత్-.

మండుతుంది	— పొత్తంత.
మంత్రగాడు	<i>n.</i> సోదే.
మంద	<i>n.</i> మందా.
మందిరం	<i>n.</i> గుడి;
	<i>n.</i> మటం.
మందు	<i>n.</i> మత్.
మక్కలు	<i>n.</i> మక్కెంగ్.
మట్టి	<i>n.</i> తోడి.

మట్టి పల్లెము *n.* వేర్వీ.
 మడుగు *n.* డొహో.
 మణిపూస *n.* మడీ.
 మద్ది (చెట్టు) *n.* మర్ద్ (మర్తా).
 మధ్యవాడు *adj.* నట్టే.
 మధ్యానం *advl.* పోడ్రెక్.
 మధ్యాహ్నం *advl.* దుపారి.
 మనది *pron.* మావ;
pron. మావంగ్, *see:* మావ.
 మనము *pron.* మరట్.
 మనిషి *n.* మయనల్.
 మనుస్సు *n.* డోకా.
 మరదలు *n.* సేర్వ్ డాడ్, *see:* సేర్వ్ డు.
 మరది *n.* సేర్వ్ డు.
 మరల *attr.* ఉండే.
 మరిణించాడు *adj.* సాతోర్, *see:* సా- .
 మరుగు దొడ్లు *vi.* పేల్క్- .
 మర్దలు *n.* బియే.
 మర్ది *n.* సేర్వ్ డు కోకో, *see:* కోకో.
 మర్యాద *n.* మాన్.
 మర్రి చెట్టు *n.* వడ్ (మర్తా).
 మర్వడం *vt.* మరుంగ్- .
 మల్పు *vi.* మల్- .
 మళ్ళా *advl.* మర్ల (1).
 మాంసపు ముక్క *n.* ఖాండూం.
 మాంసము *n.* సవ్వీ.
 మాఘం *n.* మహో (-మహినా).
 మాటలు *n.* గొఱ్ఱి.
 మాట్లాడు *vt.* వడ్క్- .
 మాడింది *vi.* మడూ- .
 మాడిపోని *vi.* కరు- .
 మాదిగ *n.* మాద్గి.
 మానిక *n.* అడ్గి;
n. పాయ్లి.
 మామ *n.* మామల్.
 మామయ్య *n.* మూరీయల్.
 మామిడి కాయ తొక్కు — మర్క బేలంగ్.
 మామిడి (చెట్టు) *n.* మర్కా (మర్తా).
 మాయము *n.* మాయా.
 మాయము అవ్వడం *vi.* మెయాడ్- ఆ- .
 మారేడు (చెట్టు) *n.* మహ్కా (మర్తా).
 మార్గశిర (డిసెంబర్) *n.* సట్టి (-మహినా).
 మార్గశిరమాసం *n.* బుడ్- భావేయ్
 (-మహినా).
 మింగుట *vt.* మింగ్- .

మిగులుతుంది — మెయంత.
 మినుగురు పురుగు *n.* మాంజా- పుడీ.
 మినుములు *n.* పుడ్పాల్.
 మీగడ *n.* వోండి;
n. హుండి₁.
 మీద *adv-ppn.* పొర్రో.
 మీది *pron.* మీవ.
 మీరు *pron.* నిమ్మె;
pron. మిరట్.
 మీసము *n.* మీసేల్.
 మీసాలు *n.* మీసేల్క్, *see:* మీసేల్.
 ముంగీస *n.* ముగూస్.
 ముంజేయి *n.* టోంగి.
 ముంత *n.* తాలి.
 ముందర *adv-ppn.* మున్నె.
 ముక్క *n.* టుక్తే.
 ముక్కు *n.* మొసోర్.
 ముక్కు పుడక *n.* ముకేరా.
 ముక్కుపుడక *n.* లమ్మా.
 ముఖ్య వ్యక్తి — మొక్షల్.
 ముగ్గురు *pron.* మువ్వీర్, *see:* మూంద్.
 ముట్టుట *vt.* ఇట్- .
 ముట్టుడు — విరాడ్.
 ముడి *n.* గట్టి.
 ముద్ద *n.* బుక్కా.
 ముద్దు *vt.* బుర్- .
 ముపై *num.* తీస్.
 ముప్పది — మున్సిస్.
 ముర్కి *adj.* మస్తాల్ (1).
 ముల్ల పొద *n.* కొర్రే.
 ముల్లు *n.* సాప్.
 ముసలమ్మ *n.* మాతరి, *see:* మాత్రల్.
 ముసలయ్య *adj.* తొత్తోర్.
 ముసలి పశువు *adj.* డొగ్గి.
 ముసలివాడు *n.* మాత్రల్.
 ముసలివారు *n.* వెడీల్.
 ముస్కు *n.* ముస్కే.
 ముస్లింవాడు *n.* తుడ్కాల్.
 మూగవాడు *adjl.* మూకా.
 మూడు *num.* మూంద్.
 మూత *n.* ముచ్చడ్.
 మూత్రము *n.* ఊల్.
 మూయుట *vt.* కెహో- .
 మూల *n.* కొడ్డి;
n. కోన్;

	<i>n.</i> కోష్టా.
మెడ	<i>n.</i> ఘోటీ.
మెడకంటె	<i>n.</i> సర్రీ.
మెత్తగ	<i>adj.</i> నరుమ్.
మెదడు	<i>n.</i> మెదూర్.
మెరుసుట	<i>adj.</i> మిచ్చుక్-ముచ్చుక్.
మెరుస్తుంది	<i>vc.</i> మిడ్చు-.
మెల్లగా	<i>advl.</i> జోక్కే; <i>advl.</i> నేహార్.
మెళుకువ	<i>n.</i> చేవ్.
మేక	<i>n.</i> హారే.
మేక పిల్ల	<i>n.</i> పాటూం పోరి.
మేకపోతు	<i>n.</i> బోకుడ్.
మేకపోతు (పిల్ల)	<i>n.</i> బోకూడ్ పిల్లా.
మేకలు	<i>n.</i> పియాంగ్-కాల్క్, <i>see:</i> పియ్య.
మేకలు మెపువాడు	<i>n.</i> సేడ్కయాల.
మేఘం	<i>n.</i> టెప్పా.
మేడి (చెట్టు)	<i>n.</i> తోయా (మర్తా).
మేన మామ కూతురు	<i>n.</i> సజో, <i>see:</i> సజీ.
మేన మామ కొడుకు	<i>n.</i> సజీ.
మేము	<i>pron.</i> మొమొట్.
మేల్కొని	<i>adjl.</i> చేతో.

మైల	<i>n.</i> మాచ్.
మొండి	<i>adj.</i> లాండీ.
మొండితనం	<i>adj.</i> ముండి.
మొండివైకరి	<i>adj.</i> లెండాల.
మొక్క	<i>n.</i> మొరొల్.
మొఖం	<i>n.</i> మొక్కొం.
మొత్తము	<i>pron.</i> సమ్మి.
మొదలు	<i>adv-ppn.</i> పహీల్; <i>n.</i> మొదోల్.
మొద్దు	<i>n.</i> మొద్.
మొర్రిచెట్టు	<i>n.</i> సెర్కా (మర్తా).
మొలత్రాడు	<i>n.</i> గొందా.
మొల్పింది	— పిరుత.
మొల్లలు	<i>n.</i> కీడా.
మొసలి	<i>n.</i> మగూర్.
మొకాలి-కీలు	<i>n.</i> టొంగ్రా, <i>see:</i> టొంగీ.
మొకాలు	<i>n.</i> టొంగ్రా, <i>see:</i> టొంగీ.
మొటర్ సైకిల్	— పట్టటి.
మొదుగు (చెట్టు)	<i>n.</i> ముర్ (మర్తా).
మొసం చేయుట	<i>vt.</i> పసీ-కీ-.

య

యజమాని	<i>n.</i> మాల్యాల.
యాత్ర	<i>n.</i> జత్తా.
యాబది	— సపీష్.
యాభై	<i>num.</i> పన్నాన్.
యాభై ఎనిమిది	<i>num.</i> అట్టావన్.

యుద్ధము	— లడాయి.
యువకుడు	<i>n.</i> డియోర్.
యువతి	<i>n.</i> డియా, <i>see:</i> డియోర్.

ర

రంగు	<i>n.</i> రంగ్.
రంగు రంగుల	<i>adj.</i> రంగ్-రంగా, <i>see:</i> రంగ్.
రంధ్రము	<i>n.</i> గద్ది.
రకాలు	<i>n.</i> తీర్.
రక్తము	<i>n.</i> నెత్తూర్.
రచ్చబండ	<i>n.</i> రొబేకాల్.
రమ్ము	— వర.
రవిక	<i>n.</i> జాంపర్.

రాగము	<i>n.</i> లేంగ్.
రాగి	<i>n.</i> తమ్మ.
రాజు	<i>n.</i> రాజాల్.
రాజ్యము	<i>n.</i> రాజ్-వాడా.
రాణి	<i>n.</i> వేలాడ్.
రాత్రి	<i>adv.</i> నర్కా; <i>n.</i> సికాటి.
రాత్రి కావలి	<i>n.</i> జాగ్గి.

రాబందూ	<i>n.</i> డోకూం; <i>n.</i> రాయాల్.
రామ చిలుక	<i>n.</i> డెగ్గల్; <i>n.</i> రావ్లాల్.
రావాలి	<i>vi.</i> వా-.
రావి (చెట్టు)	<i>n.</i> ఆలీ (మర్రా); <i>n.</i> బెరూలీ (మర్రా).
రుచ్చి	<i>n.</i> సవ్వాద్.
రుతుపవనం	<i>n.</i> ముసూర్.
రుబ్బెరాయి	<i>n.</i> రోబేకాల్.
రుమడ	<i>n.</i> రుమ్మ.
రుమాలులేనివాడు	<i>n.</i> డుమాల్.
రుమ్మలు	<i>n.</i> పట్కా; <i>n.</i> పాగోటా; <i>n.</i> రుమాల్.
రూపాయి	<i>n.</i> రుప్య.
రూపాలు	<i>n.</i> పెయ్సా; <i>n.</i> రుప్యంగ్, <i>see:</i> రుప్య.
రెండు	<i>num.</i> రండ్.

రెండుతలలపాము	<i>n.</i> మాలుండి (తరాస్).
రెండున్నర	— అడిచ్.
రెక్క	<i>n.</i> మారేల్.
రేకులు	— పత్రంగ్.
రేగు పండు	<i>n.</i> రేజా.
రేచీకటి ఆయన	<i>adj.</i> అచంద్రల్.
రేపు	<i>adv.</i> నాడీ.
రోట్టె	<i>n.</i> సారీ.
రోట్టె ముక్కలు బెల్లం	<i>n.</i> మలెద.
రోమ్ము	<i>n.</i> అరీల్; <i>n.</i> బొం.
రొయ్య	<i>n.</i> జుత్తే.
రోకలి	<i>n.</i> రోకాల్.
రోగము	— దుఖ్.
రోజు	<i>n.</i> దియ్య; <i>n.</i> రోజ్.
రోమము	<i>n.</i> బూరా.
రోలు	<i>n.</i> చప్పీ.

ల

లక్క	<i>n.</i> లక్క.
లక్ష	<i>num.</i> వాలకి.
లగ్నము	<i>n.</i> లగ్నింగ్.
లెక్క	<i>n.</i> ఇసోబ్; <i>vt.</i> లెక్-.
లెక్కించుట	<i>vt.</i> కహ్-.
లెమ్ము	<i>vi.</i> తేద్-.
లేగ	<i>n.</i> పియ్య.

లేతగ	<i>adj.</i> కొడ్కేలా.
లేపు	<i>vt.</i> తెహ్- (1).
లైయిన్	<i>n.</i> గీతో.
లోతు	<i>adjl.</i> కసూం; <i>adjl.</i> ఖోల్.
లోపల	<i>adv-ppn.</i> రొప్పో.

వ

వంకరటింకర	<i>adj.</i> కీడింగ్-గోడింగ్.
వంకాయ	<i>n.</i> సాప.
వంగింది	<i>vi.</i> వరీ-.
వంటగది	<i>n.</i> అట్వల్ కోనా, <i>see:</i> కోనా.
వంటచెరకు	<i>n.</i> యెద్దా కట్టె.
వంటశాల	<i>n.</i> అట్వల్ రోస్, <i>see:</i> అట్-.
వండుట	<i>vt.</i> అట్-.
వంద	<i>num.</i> నూర్;

వందనలు	<i>num.</i> రాసి.
వట్టి	<i>vi.</i> ముజ్రా-కీ- (1).
వట్టిగా	<i>adj.</i> లంగ్యల్, <i>see:</i> లజ్.
వట్టిపిట్టె	— వట్టియె.
వట్టి	<i>n.</i> టోక్సా వాడే (పిట్టె).
వత్తి	<i>n.</i> వాలి.
వదిన	<i>n.</i> అజే; <i>n.</i> తజ్జే.

వద్దు — డాండె.
 వధవరాలు *n.* రాండే (1).
 వధువరులకు రాసే పసుపు పిండి *n.* ఊటెడ.
 వధువు *n.* నొవ్వి, *see:* నొవ్రాల్.
 వయస్సు — ఉమర్.
 వరకు *ppnl.* యెవ్నల్.
 వరడు *n.* నొవ్రాల్.
 వరద *n.* ఊస.
 వరి *n.* వంజి;
n. వంజింగ్, *see:* వంజి.
 వరిగడ్డ *n.* పీరికుప్ప, *see:* పీరి.
 వరుసగ *n.* సార్వీ.
 వర్షకాలము *n.* పిర్-గాలుం, *see:* పిర్.
 వర్షము *n.* పిర్.
 వల్ల *n.* వాగుడ్.
 వసారా *n.* వోస్తి.
 వాగు *n.* కుడెడ్.
 వాస *n.* పిర్.
 వాసపాము *n.* నడ్యంజ్.
 వాసపురుగు — కేస్తపుడి.
 వాయిద్య వస్తువు పేరు *n.* గుమేలా.
 వారిది *pron.* ఊర, *see:* ఊర్.
 వారు *pron.* ఊర్.
 వార్త *n.* ఖయ్పత్.
 వార్త చెప్పట *vt.* ఖయ్పత్-సి-, *see:*
 ఖయ్పత్.
 వార్ష *n.* వార్షీ.
 వాసన *n.* ఘాడీ;
n. వాస్.
 వాసము *n.* వాసా.
 వాస్తవమెన *n.* కరలే-కీ-కరల్.
 విడిది గృహము *n.* జానూసా.
 విడువు *vt.* సుట్టి-కీ-
 విత్తనము *n.* విజ్జా.
 విద్యుత్తు *n.* కరెంట్.
 విను *vt.* కేంజ్-
 విమానం *n.* కర్కోడా.
 వియ్యంకు ఆమె *n.* పార్యాడ్.

వియ్యంకుడు *n.* పారీ₁.
 వియ్యంకురాలు *n.* పార్యాక్.
 విల్లు *n.* గుంతి.
 విశ్రాంతి *vi.* రొం-
 విశ్రాంతి (చెట్టు) *n.* రోమీ (మర్తా).
 విషము *n.* విక్.
 విసురుట *vt.* వాట్-
 విస్తరి (ఆకులు) *n.* కూడీ.
 విస్తడము *vt.* ఫేకీ-కీ-
 వీరిది *pron.* వీర, *see:* వీర్.
 వీరు *pron.* వీర్.
 వెంట్రుకలు *n.* కెల్.
 వెండి *n.* కూరా.
 వెడల్పు *n.* రూంద్.
 వెతుకు *vt.* మహ్కా-
 వెదురు *n.* వెద్దూర్.
 వెదురు బద్ద *n.* పక్కి.
 వెదురుకంక *n.* రాన్జీ.
 వెదురుబొంగు *n.* లాటీ.
 వెనుక *adv-ppn.* పజ్జ (పెజ్జె).
 వెనుక భాగము *n.* సిల్కీ.
 వెయ్యి *num.* బాద్;
num. హజార్.
 వెలుతురు *n.* వేడ్కీ.
 వేట *n.* సికార్.
 వేడి *vi.* కాస్-
 వేణువు *n.* సులూడి.
 వేప (చెట్టు) *n.* కవ్వి లిం (మర్తా);
n. లీం (మర్తా).
 వేయుము *vt.* వాట్-
 వేర్లు *n.* సీర్₁.
 వైపు *n.* బాజ్.
 వైశాఖము *n.* భావేయ్ (-మహినా).
 వ్యవసాయం *n.* ఖేతి (-బాడీ).
 వ్యవసాయము చేయువాడు *n.* కున్నీ.
 వ్రాయుము *vt.* లోహి-కీ-
 వ్రేలు *n.* బొట్టా.

శ

శనివారము *n.* సన్వార్.
 శబ్దము *n.* ఆవాజ్;

vi. రోంజ్-
 శబ్దపరుచు *vc.* సాప్-కీ-

శరీర వెనుక భాగము *n.* డెండ్రీ.
 శరీరము *n.* మేందోల్.
 శవము *n.* కూర్.
 శిన్నము కింద రెండు కోలిలు *n.* హండంగ్.
 శుక్రవారము *n.* సుకీర్ వార్.

శుభ్రమైన నీరు *n.* తికల్ యేర్.
 శెనగలు *n.* సడాయి.
 శ్రావణం *n.* పోరా (- మహినా).
 శ్రీ మంతుడు — సావు.

ష

షికారి వస్తువు *n.* చందోడా.

స

సంచి *n.* చంచి;
n. తయూ.
 సంతోషం *advl.* ఆనంద్న - ఆనంద్.
 సంవత్సరము *n.* సాల్.
 సగము *adjl.* అర్దొ.
 సజ్జనుడు — సాదు.
 సడకుడు *n.* సగ్గాల్.
 సన్న జిమ్మ *n.* రుద్దే (మీన్).
 సన్నము *adj.* సప్పుర్.
 సన్నాయి *n.* పేప్రే;
n. బోంగా.
 సపోట (చెట్టు) *n.* సపోట (మర్తా).
 సముద్రము — సమ్మూర్.
 సరాతము *n.* కచ్చూడ్.
 సలహా *n.* సొసాన్ (2).
 సల్ల *vt.* కొరొప్.
 సవురము *n.* చహూర్.
 సహాయం — ఆసర.
 సహాయంగ *n.* సోప్తి.
 సాక్ష్యము — పురవ్.
 సాయంత్రం *adv.* నుల్వే.
 సారాయి *n.* కల్.
 సాలెగూడు *n.* తార్ (2).
 సాలెపురుగు *n.* గొపేరా.
 సింగారం *n.* సింగార్.
 సింహం *n.* చిహో.
 సిగ్గుపడుట *vi.* లజ్జే-మా.
 సితాఫలం (చెట్టు) *n.* సితపడ్ (మర్తా).

సిల్పం — సిల్పం.
 సీతాకోక చిలుక — సుర్పాఫై.
 సీమ చింత *n.* హిర్వాలీ (మర్తా).
 సీసా *n.* సీసా.
 సుఖము — సుక్.
 సుడి *n.* బొవ్రి.
 సుతై *n.* సుతై.
 సున్న *num.* సున్న.
 సున్నము — చున్న.
 సూక్ష్మమైన — నుర్వే.
 సూర్యుడు *n.* పోడ్డే.
 సైకిలు *n.* సెయికల్.
 సొల్లు *n.* జోల్.
 సోమర కాకి *n.* కుక్కూ కుమ్మీ (పిట్టే).
 సోమవారము *n.* సోమర్.
 సోరకాయ — పుర్కా;
n. పుర్కా.
 స్థూల్ *n.* స్థూల్.
 స్థూల్ *n.* వోతాడ్.
 స్త్రీలు, పురుషులు *n.* వెయ్యె-మయ్నల్, *see:*
 వెయ్యె.
 స్థలము *n.* జాగ.
 స్నానం చేయుబండ — పాటబండా.
 స్నానము గది *n.* ఆబ్దుడి.
 స్నానము చేయించుట *vt.* మిహ్-.
 స్పృహితుడు *n.* సోప్తల్, సోప్త, *see:* సోప్తి.

హ

హాల్మోని
హాళి

— పేటి.
n. సిఘా.

Total number of entries: 1366

अ

अँगूठा	<i>n.</i> पेर्सा बोट्टा, <i>see</i> : पेर्सा.	अट्ठानवे	<i>num.</i> अट्ठानोव.
अँगूठी	<i>n.</i> मुद्द.	अट्ठायन	<i>num.</i> अट्ठायन.
अँधेर	<i>adjl.</i> आताप.	अट्ठासी	<i>num.</i> अट्ठान्सी.
अंडा	<i>n.</i> मेंज.	अठहतर	<i>num.</i> अट्ठेहतर.
अंडे	<i>n.</i> मेस्क, <i>see</i> : मेंज.	अठारह	<i>num.</i> अट्ठा.
अंत मे	<i>adjl.</i> आकीरि.	अडतालीस	<i>num.</i> अट्ठेचालीस.
अंधकार	<i>n.</i> सिकाटि.	अडतीस	<i>num.</i> अडतीस.
अंधा	<i>adjl.</i> गुड्डि.	अडसठ	<i>num.</i> अट्ठेसात; <i>num.</i> अडुसाट.
अंबर	<i>n.</i> हाबर.	अड्डा	<i>n.</i> जाग.
अकेला	<i>advl.</i> वीरोनय.	अतः	<i>attr.</i> इंजेर.
अकेली	<i>advl.</i> वीरोय, <i>see</i> : वीरोनय.	अधर	<i>n.</i> सिव्वी.
अगर	<i>corr.</i> ऐकंद; <i>corr.</i> जर; <i>corr.</i> जो; <i>corr.</i> ते.	अध्यापक	<i>n.</i> मस्तरल.
अचानक	<i>advl.</i> गच्चे.	अरे!	<i>int.</i> अब्बा.
अच्छा	<i>adjl.</i> अस्ली; <i>adjl.</i> अस्साल; <i>adjl.</i> सुद्दो; <i>advl, adjl.</i> चोकोट.	अलग	<i>adjl.</i> वेग्रो (वेगोरा); <i>adjl.</i> वेग-वेग्रो, <i>see</i> : वेग्रो (वेगोरा).
अजगर	<i>n.</i> मासूल.	असि	<i>n.</i> तल्वार.
अट्ठाईस	<i>num.</i> अट्ठावीस.	अस्थि	<i>n.</i> बोक़.
		अस्सी	<i>num.</i> असी.

आ

आँख	<i>n.</i> कड.	आदमी	<i>n.</i> मय्नल.
आँगन	<i>n.</i> रच्चा.	आदि रात	<i>n.</i> अद्दद-रात्ते.
आँसू	<i>n.</i> काडेल.	आधा	<i>adjl.</i> अर्दो.
आग	<i>n.</i> किस; <i>n.</i> तड्डि.	आना	<i>vi.</i> वा-.
आज	<i>adv.</i> नेड.	आराधना	<i>n.</i> पूज.
आटा	<i>n.</i> पिंडि.	आलसी	<i>adjl.</i> लेंडाल.
आठ	<i>num.</i> आट.	आलू	<i>n.</i> आलू.
आड़	<i>n.</i> अडां.	आवाज़	<i>n.</i> आवाज़.
आदत	<i>n.</i> अलवाट.		

इ

इंद्र-धनुष	<i>n.</i> कमर-पट्टा.	इक्यानवे	<i>num.</i> ऐक्या नोव.
इकतालीस	<i>num.</i> ऐक चाड.	इक्यावन	<i>num.</i> ऐक्केवान.
इकतीस	<i>num.</i> ऐत्तीस.	इक्यासी	<i>num.</i> ऐक्के अन्सी.
इकसठ	<i>num.</i> ऐक साट.	इस तरह	<i>adjl.</i> इदेन मोडि.
इकहत्तर	<i>num.</i> ऐक्यत्तर.	इस लिये	<i>corr.</i> इदेन लासि, <i>see:</i> इद.
इक्कीस	<i>num.</i> ऐक्के वीस.		

ई

ईक	<i>n.</i> ऊच डेंडे, <i>see:</i> ऊच.
ईश्वर	<i>n.</i> पेन.

उ

ऊँगली	<i>n.</i> बोट्टा.	उनहत्तर	<i>num.</i> ऐक्कून सत्तर.
उछलना	<i>vi.</i> डेहक- (1);	उन्नीस	<i>num.</i> ऐक्कूनिस.
	<i>vi.</i> ढय-.	उन्यासी	<i>num.</i> ऐक्कून अन्सी.
उड़ना	<i>vi.</i> परी-.	उपकार	<i>n.</i> माया.
उतरना	<i>vi.</i> रेय-.	उभारना	<i>vc.</i> तेदूस-, <i>see:</i> तेद-;
उतर	<i>n.</i> जवाब.		<i>vc.</i> निपूस- (1), <i>see:</i> निप-;
उतर देना	<i>vt.</i> जवाब-सी-, <i>see:</i> जवाब.		<i>vt.</i> ताह-.
उद्गर	<i>n.</i> हक्के.	उमड़ना	<i>vi.</i> जमे-मा-, <i>see:</i> जम-की-;
उद्यान	<i>n.</i> वाडी.		<i>vi.</i> रह-;
उनचास	<i>num.</i> ऐक्कून पन्नास.		<i>vt.</i> जम-की-.
उनतालीस	<i>num.</i> ऐक्कून चालीस.	उस तरह	<i>adjl.</i> अदेन मोडि.
उनतीस	<i>num.</i> ऐक्कून तीस.	उस लिये	<i>corr.</i> अदेन लासि, <i>see:</i> अद.
उनसठ	<i>num.</i> ऐक्कून साट.		

ऊ

ऊँघना	<i>vi.</i> कूर्क-.	ऊँटकटारा	<i>n.</i> कोर्टे.
ऊँट	<i>n.</i> उटाड.		

ऋ

ऋतु *n.* गालुं.

ए

एक मात्र *n.* अस्तूरी-काल, *see:* अस्तूरी-केय.
एडी *n.* डाका.

ऐ

ऐठना *vt.* आटा-पा-;
vt. मुर्गुडी-की- (2).

ओ

ओर *n.* काक;
n. कोन.ओला *n.* गार-बंडा, *see:* गार.

औ

और *attr.* उंडे;
conj. अनि.औरत *n.* वोताड.

क

कंधा *n.* सेट्टा.
कंबल *n.* पासोडी.
कचरा *n.* कच्छा-काडि.
कटु *adj.* केय्मूल, *see:* केय-.
कठिनता *n.* तकलीब.
कठ्ठा *adj.* केय्मूल, *see:* केय-.
कड़वाहट *adj.* केय्मूल, *see:* केय-.
कन्या *n.* करुन्कुवरि.कपड़ा *n.* कण्डि;
n. गिंदा;
n. पाडुड.
कबूतर *n.* पारेवा (पिट्टे);
n. पोणड.
कबूलना *vt.* कब्ले-मा-.
कमर *n.* नडी.
कमरा *n.* कोटूडी (1);

	<i>n.</i> कोडा;
	<i>n.</i> कोना;
	<i>n.</i> खोली;
	<i>n.</i> बीडा;
	<i>n.</i> हर्षा.
कमाना	<i>vt.</i> कम्मय-की-.
कर्ज	<i>n.</i> कर्ज;
	<i>n.</i> बाकी.
कर्सी	<i>n.</i> कुर्सी.
कलसा	<i>n.</i> कूजा.
कहना	<i>vt.</i> इन-;
	<i>vt.</i> इन-.
कहानी	<i>n.</i> वेसूडि.
काँट	<i>n.</i> साप.
काटना	<i>vt.</i> अस्क-;
	<i>vt.</i> कात्री-की-.
कान	<i>n.</i> केव्वी.
काफ़ी	<i>adj.</i> आयर;
	<i>adjl.</i> पुर्ता.
काम	<i>n.</i> कां;
	<i>n.</i> कां-दंदा, <i>see:</i> कां;
	<i>n.</i> दंदा.
काला	<i>adj.</i> कारियाल, <i>see:</i> कारी;
	<i>adjl.</i> कारी.
किताब	<i>n.</i> पुस्तक.
किरच	<i>n.</i> सिंदेर.
किसान	<i>n.</i> कुन्बी;

	<i>n.</i> खेति-कीखल, <i>see:</i> खेति (-बाडी).
कीचड़	<i>n.</i> चिक्ला.
कीड़ा	<i>n.</i> पुडी.
कुआँ	<i>n.</i> कुहि.
कुछ	<i>adjl.</i> थोडो.
कुटिल	<i>adj.</i> वाकडाल.
कुत्ता	<i>n.</i> नेय.
कुम्हार	<i>n.</i> कुम्मल.
कूटना	<i>vt.</i> कोहक- ₁ (1);
	<i>vt.</i> वाटी-की-.
के आसपास	<i>adv-ppn.</i> सिर्मूट.
के पीछे	<i>adv-ppn.</i> पज्ज (पेज्जे);
	<i>adv-ppn.</i> मरूं.
के बाहर	<i>adv-ppn.</i> बहि.
के बिना	<i>ppnl.</i> मुच्चुक.
के लिए	<i>ppnl.</i> वासि.
केला	<i>n.</i> केरे.
कैंची	<i>n.</i> कत्तेरा.
कोड़ा	<i>n.</i> चाट.
कोना	<i>n.</i> कोम्टा.
कोमल	<i>adj.</i> नरुम.
कौवा	<i>n.</i> काकड.
क्योंकि	<i>conj.</i> -काङ्की;
	<i>corr.</i> बारित्तेके, <i>see:</i> बारि.
क्रोध	<i>n.</i> सोड.

ख

खड़ा हो	<i>vi.</i> निल-.
खरपतवार	<i>n.</i> रोंडा.
खरा	<i>adj.</i> भरोस.
खसम खाना	<i>vi.</i> आडा-पि-, <i>see:</i> आडा.
खत्म होना	<i>vi.</i> चिल्के-आ-;
	<i>vi.</i> मार-.
खबर	<i>n.</i> खयपत.
खून	<i>n.</i> नेत्तूर.
खासना	<i>vi.</i> कोक्ला-की-.
खाद	<i>n.</i> खात.
खाना, खिलना	<i>vt.</i> जेवि-की-, <i>see:</i> जेवि;
	<i>vt.</i> तिन-.
खाल	<i>n.</i> तोल.

खाली	<i>adjl.</i> रिकां.
खिला	<i>vt.</i> तिह-.
खींचना	<i>vt.</i> उम-;
	<i>vt.</i> ऊंद-.
खीरा	<i>n.</i> काक्डे;
	<i>n.</i> कुब्रे.
खुश	<i>adj.</i> कुसाल, <i>see:</i> कुसी;
	<i>n.</i> गम्मत.
खेत	<i>n.</i> वावूर.
खेती	<i>n.</i> खेति (-बाडी).
खेलना	<i>vi, vt.</i> कर्स-.
खोखला	<i>adv.</i> फोक्राल.
खोदना	<i>vt.</i> काच- ₁ .

खोलना	vt. तेरी-
खोह	n. भूयारी.

ग

गंदा	adj. मसाल (1).
गंध	n. घाडी; n. वास.
गठरी	n. पेंड्या.
गड्ढा	n. नाल्लि.
गणना	n. इसोब.
गधा; गदही	n. गादी.
गरजना	vi. गर्जे-मा-.
गरदन	n. घोटी.
गर्त	n. डोड्डो.
गस जाना	vi. वीस-.
गहरा	adjl. खोल.
गाँव	n. गूड; n. नार.
गांठ, गठरी	n. गट्टि.
गाना	n. पाट ₁ ; vt. वार-.
गाय	n. मूरा.
गाल	n. कोर्वी.
गिद्ध	n. ढोकू;

गिनना	n. रायाल. vt. लेक-.
गिरना	vi. अर-.
गिल्ली डंडा	n. टिप्ली-दांडू.
गुदगुदाना	vt. कूल्ली-की-, see: कूल्ली.
गुदा	n. खिड्डी; n. पेंडा.
गुनगुनाना	vi. रोज-.
गुप-चुप	adv. कुसाय.
गूंगा	adjl. मूका.
गूड	n. भेली.
गेंद	n. गोला, see: गोल; n. चेंडु.
गोखरू	n. कोडा साप.
गोबर	n. गोवर.
गोली	n. गोलि.
ग्यारह	num. अक्रा.
ग्रास	n. गास.

घ

घंटा	n. घंटा.
घडी	n. घडि.
घाटी	n. कोरी ₁ ; n. लोदी.
घास	n. किकाली (-जाडि); n. कुंदा (-जाडि); n. घोनाडी (-जाडि); n. चुक्डा (-जाडि); n. जाडि;

घुटना	n. मल्ला (-जाडि);
घुसना	n. मार्वेलि (-जाडि);
घौसला	n. सिर्पूट (-जाडि);
घोड़ा	n. सेड्वा (-जाडि). n. टोंग्रा, see: टोंगी. vi. नेंग-. n. गूडा. n. खोडा ₁ (1).

च

चक्र	<i>n.</i> गारे.
चट्टान	<i>n.</i> बंडा.
चढना	<i>vt.</i> तर्ग-.
चप्पल	<i>n.</i> चेप्पुल; <i>n.</i> सेरू.
चबाना	<i>vt.</i> जलू-.
चमकना	<i>vc.</i> मिड्च-; <i>vi.</i> चम्के-मा-, <i>see:</i> चम्कि-की-; <i>vt.</i> चम्कि-की-.
चरना	<i>vi.</i> मेय-; <i>vt.</i> मेह-.
चवालीस	<i>num.</i> चेरैचालीस.
चाँद	<i>n.</i> जंगो; <i>n.</i> नेलेंज (लेलेंज).
चाँदनी	<i>adv.</i> कड्वेड्ची.
चाँदी	<i>n.</i> कूरा.
चाटना	<i>vt.</i> नाक-.
चाय, चाय-वाय	<i>n.</i> चेह.
चार	<i>num.</i> नालुंग; <i>pron.</i> नाल्वीर, <i>see:</i> नालुंग.
चालीस	<i>num.</i> चालीस.
चावल	<i>n.</i> पेरैक.
चिंतन	<i>n.</i> सोसानी (1).
चिंता	<i>n.</i> चुक्के मांदि, <i>see:</i> मांदि.
चिपकना	<i>vi.</i> चिप टुंड-; <i>vi.</i> टुंड-.
चिराक	<i>n.</i> चिन्नि; <i>n.</i> डिव्वे.
चीखना	<i>vi.</i> किल्ली-.

चीरना	<i>vc.</i> सरूस-, <i>see:</i> सर-; <i>vi.</i> सर-; <i>vt.</i> सरि-की-, <i>see:</i> सर-.
चुआ	<i>n.</i> येल्लि.
चुनाव	<i>n.</i> आचोन्गटल, <i>see:</i> आच-.
चुभना	<i>vt.</i> गंड-.
चुराना	<i>vt.</i> कल-.
चूना	<i>vi.</i> वड-; <i>vi.</i> वाड-.
चूमना	<i>vt.</i> बुर-.
चूसना	<i>vt.</i> ऊत-; <i>vt.</i> चुहक-; <i>vt.</i> तुत-.
चोगा	<i>adj.</i> लंबो; <i>adjl.</i> लां.
चोर	<i>n.</i> कल्ले, <i>see:</i> कल-.
चोरी	<i>vt.</i> लूटि-की-.
चौंतीस	<i>num.</i> चौव्तीस.
चौंसठ	<i>num.</i> चोरु साट.
चौकी	<i>n.</i> कुत्तूल.
चौकीदार	<i>n.</i> कोल्लाल.
चौदह	<i>num.</i> चौव्दा.
चौबीस	<i>num.</i> चौव्वीस.
चौरानवे	<i>num.</i> चोरे नौव.
चौरासी	<i>num.</i> चोरेयान्सी.
चौवन	<i>num.</i> चेरुपान.
चौहतर	<i>num.</i> चोरेहत्तर.

छ

छडी	<i>n.</i> कोला (1); <i>n.</i> छेडी; <i>n.</i> बड्गा.	छतीस	<i>num.</i> चेहतीस.
छत	<i>n.</i> चप्री; <i>n.</i> धाबा; <i>n.</i> मुंगूर.	छत्री	<i>n.</i> सत्री.
		छप्पन	<i>num.</i> छेप्पन.
		छब्बीस	<i>num.</i> सव्वीस.
		छाया	<i>n.</i> दड्धि; <i>n.</i> साव्वी.

छिटकना	vi. रीका बाका आ-, see: रिकां.
छिपना, छुपना	vi. मक-; vt. चिप्रे-की-; vt. मुच-.
छियानवे	num. छानोव.
छियालीस	num. छे चालीस.
छियासठ	num. छे साट.
छियासी	num. छे अन्सी.
छिलना	vi. वोडूंग-.
छिहत्तर	num. छे हत्तर.
छींकना	vi. तुहक-.

छीलना	vt. चेडि-की-; vt. वोडू-सी-.
छुरी	n. चाकू.
छूना	vt. इट-; vt. लाग-.
छेद	n. गद्दि.
छोटा	adj. चुडूर.
छोटा टोकरी	n. सुप्ले.
छींकना	vt. पोयूस.

ज

जंगल	n. खेडा.
जंगली	adj. बहिताड्याल.
जंतु	n. जित्रास.
जड़	n. सीर ₁ .
जन्म	n. जन्मा; n. पुट्वाल, see: पुट-.
जब	adv. बंटी.
जबकि	adv. कद्दी.
जल गया	vi. डुंड-.
जलना	vi. निरू-.
जलाना	vc. डुंडूस-, see: डुंड-; vc. निरूस-, see: निरू-; vi. करू-.
जल्दी	adv. वेय्ने; advl. सप्रे.
जल्दी-जल्दी	advl. वेय्य-वेय्य, see: वेय्ने; advl. सप-सप, see: सप्रे.
जंजीर	n. साक्री.
जरूरी	adj. पहजे.
जुकाम	n. पीनि.

जा	vi. सोन-.
जाँघ	n. मांडि.
जाति	n. जाति.
जानना	vi. वोडूके-मा-, see: वोडूक; vt. पुंद-.
जीतना	vt. मेय-.
जीना	vi. नांदे-मा-.
जीना; जिलाना	vi. जिन्गानी-की-; vi. रहे-मा-.
जीभ	n. वैजेर.
जीवन	n. आवूक.
जेब	n. कीसा.
जोड़ना	vt. जोडी-की-.
जोतना	vt. उड- ₂ .
जोवार	n. जौन्न.
जौ	n. जव-गोहक.
ज्योति	n. वेडूची.
ज्ञान	n. वोडूक.

झ

झगड़ना	vi. गुद-.
झल्लाना	vi. कल्ला-की-; vi. हाक-सी-.
झाँकना	vi. माडूक-.

झाड़ना	vt. सीय-.
झिंझोड़ना	vi. मेली-; vi. मेलूस-, see: मेली-; vt. हाली-की-.

झूठ, झूठा

झूठ, झूठा *n.* लबाड.
झोंकना *vt.* फेकी-की-;
vt. वाट-.

झोरा *n.* चंचि.
झोला *n.* तय्ला.

तब

ट

टखना *n.* घोट्टी.
टहलना *vi.* वेली-.
टाँग *n.* काल.
टाँगना *vi.* लोमे-मा-, *see:* लोमी-की-;
vt. अट्की-की-;
vt. टांगी-की-;

vt. लोमी-की-.
टुकड़ *n.* टुकड़े.
टोकरी *n.* टोप्ली;
n. डाला.
टोपी *n.* टोपि.

ठ

ठंडा *adjl.* मुरंगत.
ठुंडी *n.* ताड़वा.

ड

डर *n.* वेरे.
डरना *vc.* वेरूस-, *see:* वेरी-.
डुबाना *vi.* मुड-.
डुबाना; डुबोना *vi.* मुडूस-, *see:* मुड-.
डॉक्टर *n.* वय्द्याल.

डोलना *vi.* झूले-मा-;
vt. उड-;
vt. ऊंग-.

ढ

ढकेलना *vt.* ढगली-की-.
ढहना *vi.* झडे-मा-.
ढोना *vt.* वो-.

ढोल का आवाज़ *n.* सडांग.

त

तक *clitic.* वेरि.
तन *n.* मेंदोल.

तनी *n.* सुल्ली.
तब *adv.* अस्के.

तव	<i>pron.</i> नीव; <i>pron.</i> मीव.
तह	<i>n.</i> मुफ्टा.
तानना	<i>vi.</i> चाह-.
तितली	<i>n.</i> सुर्पापे.
तिरपन	<i>num.</i> तिरुपान.
तिरसठ	<i>num.</i> तिरुसाट.
तिरानवे	<i>num.</i> त्रेनोव.
तिरासी	<i>num.</i> त्रेयान्सी.
तिहत्तर	<i>num.</i> तिरि हत्तर.
तिहाई	<i>adj.</i> तिस्रो.
तीन	<i>num.</i> मूंद; <i>pron.</i> मुव्वीर, <i>see:</i> मूंद.
तीर	<i>n.</i> कोला (3).

तीस	<i>num.</i> तीस.
तूफान	<i>n.</i> ऊस.
तेईस	<i>num.</i> तेवीस.
तेरह	<i>num.</i> तेरा.
तेरा	<i>num.</i> मुद्दा.
तेल	<i>n.</i> निय.
तैंतालीस	<i>num.</i> तिरेचालीस.
तैंतीस	<i>num.</i> तेहतीस.
तोड़ना	<i>vc.</i> तिवूस-, <i>see:</i> तिव-; <i>vc.</i> नमीस-, <i>see:</i> नम-; <i>vi.</i> तिव-; <i>vi.</i> नम-; <i>vt.</i> उरूस-.

थ

थकना	<i>vi.</i> अवी-.	<i>vt.</i> उडी-.
थूक	<i>n.</i> ऊच.	
थूकना	<i>vi.</i> उस्क-;	

द

दक्षिण	<i>n.</i> तल्ल-वड्डा, <i>see:</i> तल्ल; <i>n.</i> तेल्लडाड.	दिमाग	<i>n.</i> मेदूर.
दफनाना	<i>vt.</i> मिस-.	दीवार	<i>n.</i> गोड.
दबाना	<i>vt.</i> अद्म-; <i>vt.</i> दाबी-की-.	दुकान	<i>n.</i> दुकान.
दरवाजा	<i>n.</i> कावड.	दुर्बल	<i>vi.</i> तगतोर; <i>vi.</i> तेगतोर.
दर्जी	<i>n.</i> सीपि.	दुर्बुद्धि	<i>adj.</i> अड्मुट्याल.
दर्पण	<i>n.</i> आर्सा.	दुलहन	<i>n.</i> नोत्रि, <i>see:</i> नोत्राल; <i>n.</i> लाडी, <i>see:</i> लाड.
दल	<i>n.</i> मंदूडी.	दुहना	<i>vt.</i> पाल पीर-, <i>see:</i> पीर-.
दस	<i>num.</i> दह.	दूध	<i>n.</i> पाल.
दहाड़ना	<i>vi.</i> डक्रे-मा-.	दूर	<i>adjl.</i> लंग; <i>adjl.</i> लक.
दहेज	<i>n.</i> पारी ₁ .	दूल्हा	<i>n.</i> नोत्राल; <i>n.</i> लाडाल, <i>see:</i> लाड.
दाँत	<i>n.</i> पल ₁ .	दूसरा	<i>pron.</i> दुस्रो.
दाहिना	<i>adjl.</i> तिस्रा.	दृष्टि	<i>n.</i> नद्दूर.
दिखाना	<i>vt.</i> तोह-.	देकना	<i>vt.</i> सूड-.
दिन	<i>n.</i> दिय्य; <i>n.</i> दिवोस; <i>n.</i> रोज.	दो	<i>num.</i> रंड.

दौड़ना

दौड़ना	<i>vi.</i> वीत-; <i>vi.</i> सड-.
--------	-------------------------------------

पचपन

ध

धन	<i>n.</i> धन.	धोबी	<i>n.</i> डुर्डी; <i>n.</i> दुब्ब. <i>n.</i> वर्टाल.
धीरे	<i>advl.</i> जोक्रे; <i>advl.</i> नेहार.		
धुआँ; धूआँ	<i>n.</i> पोया, <i>see:</i> पोय- ₁ .		
धूल	<i>n.</i> डुडूस;		

न

नजदीक	<i>adv-ppn.</i> करं.	नारियल	<i>n.</i> खोब्रे; <i>n.</i> नारेल.
नदी	<i>n.</i> कुडेड.	नाव	<i>n.</i> रूक; <i>n.</i> वोडा.
नपुंसक	<i>n.</i> बायलाल.	नाश	<i>n.</i> नुक्सान.
नब्बे	<i>num.</i> नोव्वद.	निकालना	<i>vt.</i> तेंड-.
नमक	<i>n.</i> सोवोर.	निगलना	<i>vt.</i> मिंग-.
नमस्कार	<i>n.</i> दंडोस, <i>see:</i> दंड.	निचोड़ना	<i>vt.</i> पीर-.
नया	<i>adj.</i> पूना; <i>adj.</i> पूनोर, <i>see:</i> पूना.	निन्यानवे	<i>num.</i> नोव्वानोव.
नर	<i>adj.</i> गोहडाल.	नींद	<i>n.</i> झोप.
नवासी	<i>num.</i> ऐक्कून नोव्वद.	नीला	<i>adj.</i> नीडाल.
नहाना	<i>vi, vt.</i> येर-तुंग-, <i>see:</i> येर.	नोक	<i>n.</i> कोड्डि.
नहाना; नहलाना; नहलवाना	<i>vt.</i> मिह-.	नोचना	<i>vt.</i> ताडक-; <i>vt.</i> वोपी-की-.
नाक	<i>n.</i> मोसोर.	नौकरी	<i>n.</i> नाव्करि; <i>n.</i> भूती.
नाका	<i>n.</i> धूरा ₁ .		
नाग	<i>n.</i> नाग-तरास.		
नाचना, नचना	<i>vi.</i> येद-.		
नाम	<i>n.</i> पोरोल.		

प

पंख	<i>n.</i> मारेल.		<i>n.</i> कप्पे (पिट्टे); <i>n.</i> जग्रास (पिट्टे); <i>n.</i> पिट्टे; <i>n.</i> हूडे (पिट्टे).
पंगत	<i>n.</i> सार्नी.	पक्षियों का झुंड	<i>n.</i> कर्पा.
पंद्रह	<i>num.</i> पंद्रा.	पग	<i>n.</i> पाग्री.
पकड़ना	<i>vt.</i> आंज-; <i>vt.</i> झली-की-; <i>vt.</i> पी-.	पचपन	<i>num.</i> पंचावन.
पक्षी	<i>n.</i> ऊस्री (पिट्टे);		

पचहत्तर	<i>num.</i> पंचे हत्तर.
पचानवे	<i>num.</i> पंचानौव.
पचास	<i>num.</i> पन्नास.
पचासी	<i>num.</i> पंचे अन्सी.
पच्चीस	<i>num.</i> पंचीस.
पछताना	<i>vi.</i> जोहे-मा- (झूरे-मा-).
पटरा	<i>n.</i> पाटि.
पड़ोसी	<i>n.</i> रोट-कारूमोर, <i>see:</i> रोत.
पढना	<i>vt.</i> वाची-की-.
पढाना	<i>vc.</i> करूस-, <i>see:</i> करी-.
पतंग	<i>n.</i> पतंग.
पति	<i>n.</i> माड्सो.
पत्थर	<i>n.</i> खडाक.
पत्नी	<i>n.</i> बाय्को; <i>n.</i> वेय्लो.
पता	<i>n.</i> आकि.
पर	<i>advers.</i> बत्ति; <i>advers.</i> मती.
परवाह	<i>adv.</i> इसोब्रे.
पराँठा	<i>adj.</i> गुड्राल; <i>adj.</i> गोल्याल, <i>see:</i> गोल; <i>adjl.</i> गोल.
पलंग	<i>n.</i> कटूल.
पवन	<i>n.</i> वडी.
पश्चिम	<i>n.</i> फरार्यींग.
पसीना	<i>n.</i> उकडे; <i>vi.</i> उकडे-मा-, <i>see:</i> उकडे.
पहाड़	<i>n.</i> गुट्ट.
पहाड़; पहाड़ी	<i>n.</i> मेट्टा.
पाँच	<i>num.</i> सियुंग; <i>pron.</i> सिय्वीर, <i>see:</i> सियुंग.
पाखाना	<i>vi.</i> पेलक-.
पाना	<i>vc.</i> पुटूस-, <i>see:</i> पुट-.
पानी	<i>n.</i> येर.
पालन-पोषण	<i>n.</i> पत्पार.
पिघलना	<i>vi.</i> अर्ग-.
पिता	<i>n.</i> बाबाल; <i>n.</i> बाबो.
पीटना	<i>vt.</i> पा-.
पीठ	<i>n.</i> ढेंडकी.
पीतल	<i>adj.</i> पित्तुड.
पीना	<i>vt.</i> उंडन, <i>see:</i> उन-.
पीना, पिलना	<i>vi, vt.</i> उन-.
पीला	<i>adj.</i> कन्कूरीयल, <i>see:</i> कम्क; <i>adj.</i> पिब्डाल;

	<i>adj.</i> भोडाल.
पीसना	<i>vt.</i> नोर-.
पुत्र	<i>n.</i> मरिं.
पुत्री	<i>n.</i> मियाड.
पुराना	<i>adj.</i> डोगिंग; <i>adj.</i> पडाना; <i>n.</i> तोत्त, <i>see:</i> तोत्तोर; <i>n.</i> पडानोर, <i>see:</i> पडाना.
पूँछ	<i>n.</i> तोकोर.
पूरब	<i>n.</i> सिडायींग.
पूरा	<i>clitic.</i> -मेन्, -मेंड.
पूर्णतः	<i>adv.</i> चञ्चोल.
पेटी	<i>n.</i> पट्टा.
पेड़	<i>n.</i> आली (मर्रा); <i>n.</i> इर्प (मर्रा); <i>n.</i> कयूर (मर्रा); <i>n.</i> कुमूड (मर्रा); <i>n.</i> कैरे (मर्रा), <i>see:</i> कैरे; <i>n.</i> केस्ला (मर्रा); <i>n.</i> कोहका (मर्रा); <i>n.</i> गुंजे (मर्रा); <i>n.</i> चिलटी (मर्रा); <i>n.</i> टहका (मर्रा); <i>n.</i> तुम्मा (मर्रा); <i>n.</i> तुम्नि (मर्रा); <i>n.</i> तुल्सि (मर्रा); <i>n.</i> तेक (मर्रा); <i>n.</i> तोया (मर्रा); <i>n.</i> धोबे (मर्रा); <i>n.</i> नेल्ली (मर्रा); <i>n.</i> पाक्किड (मर्रा); <i>n.</i> पालूंडी (मर्रा); <i>n.</i> पोप्पय (मर्रा); <i>n.</i> पोलेसा (मर्रा); <i>n.</i> पोर्का; <i>n.</i> बाबूर (मर्रा); <i>n.</i> बाब्डे (मर्रा); <i>n.</i> बिबूत (मर्रा); <i>n.</i> बेरूली (मर्रा); <i>n.</i> मंगी (मर्रा); <i>n.</i> मर्का (मर्रा); <i>n.</i> मर्द (मर्रा); <i>n.</i> मर्रा; <i>n.</i> महका (मर्रा); <i>n.</i> मिनोडा (मर्रा);

	<i>n.</i> मुर (मर्दा);
	<i>n.</i> रौमी (मर्दा);
	<i>n.</i> लेंडी (मर्दा);
	<i>n.</i> वेडूर (मर्दा);
	<i>n.</i> वेडूआ (मर्दा);
	<i>n.</i> साले (मर्दा);
	<i>n.</i> सावरि (मर्दा);
	<i>n.</i> सितूली (मर्दा);
	<i>n.</i> सित्त (मर्दा);
	<i>n.</i> सींदी (मर्दा);
	<i>n.</i> सूरे (मर्दा);
	<i>n.</i> सैर्का (मर्दा);
	<i>n.</i> हिरुक (मर्दा);
	<i>n.</i> हिरोडा (मर्दा).
पेश	<i>adv-ppn.</i> मुन्ने.

पैंतालीस	<i>num.</i> पंचे चालीस.
पैंतीस	<i>num.</i> पस्तीस.
पैंसठ	<i>num.</i> पंचे साट.
पैसा	<i>n.</i> कोत्तंग, <i>see:</i> कोत्त;
	<i>n.</i> पेयसा;
	<i>n.</i> रुप्यंग, <i>see:</i> रुप्य.
पोंछना	<i>vt.</i> उसुम-.
प्यार	<i>n.</i> माय्या;
	<i>n.</i> लाड.
प्रकार	<i>n.</i> तीर.
प्रत्येक	<i>clitic.</i> हर.
प्रभात	<i>n.</i> पल् ² .
प्रयोग	<i>n.</i> उप्योग.

फ

फंदा	<i>n.</i> डप्का.
फसल	<i>n.</i> माल.
फिर	<i>advl.</i> मर्ल (1).
फुसफुसाना	<i>vi.</i> कुस-कुस-वड्क-.
फूल	<i>n.</i> पुडार.

फूलना	<i>vi.</i> पोय- ₂ ;
	<i>vi.</i> बार-वा-.
फैलना	<i>vt.</i> पग्री-की.

ब

बँटवारा	<i>n.</i> वाटनी.
बंदर	<i>n.</i> कोवे.
बंबू	<i>n.</i> रान्जी;
	<i>n.</i> वेद्दूर.
बकरा	<i>n.</i> बोकुड.
बकरी	<i>n.</i> हेरें.
बच गया	<i>vi.</i> दक-.
बचना	<i>vi.</i> पिस-.
बचा	<i>vc.</i> पिसूस-, <i>see:</i> पिस-;
	<i>vt.</i> मय्यूस- (1).
बड़	<i>adj.</i> डगूर.
बड़ा	<i>adj.</i> पेर्सा;
	<i>adj.</i> पेर्सार, <i>see:</i> पेर्सा.
बढ़ई	<i>n.</i> वाडे.
बढ़ना	<i>vi.</i> बडे-मा-, <i>see:</i> बडी-की-;

	<i>vt.</i> बडी-की-.
बत्तीस	<i>num.</i> बत्तीस.
बद	<i>adj.</i> वायिट.
बदलना	<i>vi.</i> बदले-मा-, <i>see:</i> बद्लि-की-;
	<i>vt.</i> बद्लि-की-.
बन गया	<i>vi.</i> मान-.
बयालीस	<i>num.</i> बेचाड.
बयासी	<i>num.</i> ब्यान्सी.
बरतन	<i>n.</i> गंज;
	<i>n.</i> बिंदे.
बरामदा	<i>n.</i> वोस्त्री;
	<i>n.</i> सप्री.
बहतर	<i>num.</i> ब्याहत्तर.
बहन, बहिन	<i>n.</i> सेलड.
बहना	<i>vi.</i> पोड-.

बहरा

बहरा	<i>adj.</i> बेहियाल; <i>adj.</i> बेही, <i>see:</i> बेहियाल.
बहार	<i>n.</i> सोबा.
बहुत	<i>adjl.</i> खूब; <i>adjl.</i> जास्ता; <i>adjl.</i> डाट; <i>adjl.</i> बय (बै); <i>advl.</i> वेल्ले.
बाँसुरी	<i>n.</i> गोट्टा; <i>n.</i> चुट्टा.
बाईस	<i>num.</i> बाविस.
बाघ	<i>n.</i> डुवाल; <i>n.</i> बुर्काल.
बाज़ी	<i>n.</i> चिल्लोलाटी.
बात करना	<i>vt.</i> वड्क-.
बाद	<i>adv.</i> मंजे.
बाद मे	<i>advl.</i> मर्ल (2).
बादल	<i>n.</i> टेप्पा.
बानवे	<i>num.</i> ब्यानोव.
बायाँ	<i>n.</i> माट्याल.
बार, बारा	<i>n.</i> घटका; <i>n.</i> जोक; <i>n.</i> डाव; <i>n.</i> वकुत (वक्त).
बारह	<i>num.</i> बार.
बारिश	<i>n.</i> पिर.
बाल	<i>n.</i> केल.

भौंकना

बालक	<i>n.</i> कांडि; <i>n.</i> पेडाल; <i>n.</i> मोडुल, <i>see:</i> मोड.
बालटी	<i>n.</i> पोह्हा.
बालू	<i>n.</i> उस्के.
बावन	<i>num.</i> बावन.
बासठ	<i>num.</i> बासाट.
बिखेरना	<i>vt.</i> रीका बाका इर-, <i>see:</i> रिकां.
बिगाइना	<i>vt.</i> खराब-की-, <i>see:</i> खराब.
बिच्छू	<i>n.</i> मिच्चो.
बियाबान	<i>n.</i> पडिद.
बिलकुल	<i>clitic.</i> पडिंग.
बीज	<i>n.</i> गुग्री; <i>n.</i> विज्जा.
बीजना	<i>vt.</i> येद-.
बीस	<i>num.</i> वीसा.
बुखार	<i>n.</i> येडिक.
बुढापा	<i>n.</i> वेडील्पान, <i>see:</i> वेडील.
बुद्धि	<i>n.</i> अक्काल.
बुनना	<i>vt.</i> सरि-.
बुरा	<i>adjl.</i> खराब.
बुलाना	<i>vt.</i> केय-.
बेचना	<i>vt.</i> वोम-.
बैठना	<i>vt.</i> उद-.
बोलना	<i>vt.</i> वेह-.

भ

भर	<i>n.</i> निह-.
भरमाना	<i>vt.</i> पसी-की-.
भाँडा	<i>n.</i> कुर्वी; <i>n.</i> खुंडि; <i>n.</i> गडोला.
भाग	<i>n.</i> ईसा; <i>n.</i> पट्टि.
भाला	<i>n.</i> गोर्का.
भालू	<i>n.</i> येडज.
भाषा	<i>n.</i> गोहिट.
भिंडी	<i>n.</i> भेंडी.
भिगोना	<i>vt.</i> पुह-2.
भी	<i>attr.</i> तेर;

	<i>attr.</i> बी; <i>clitic.</i> आयि.
भूख	<i>n.</i> करू.
भूत	<i>n.</i> वागाटी.
भूनना	<i>vt.</i> बोइस-.
भूलना	<i>vi.</i> भूले-मा-; <i>vt.</i> मरुंग-.
भेजना, भिजाना	<i>vt.</i> रोह-.
भेड़िया	<i>n.</i> गुम्राल; <i>n.</i> तडेंजाल.
भैंस	<i>n.</i> हेर्मी.
भोर	<i>n.</i> पोइद-पेसिनाल, <i>see:</i> पोइद.
भौंकना	<i>vi.</i> मुहच-.

म

मंगलसूत्रा	<i>n.</i> पोती.	मिठाई	<i>adj.</i> गोड.
मंदिर	<i>n.</i> गुडि; <i>n.</i> मटं.	मिलना	<i>vi.</i> बेटे-मा-; <i>vt.</i> कट-.
मकर	<i>n.</i> मग्गुर.	मिलाना	<i>vt.</i> मिस्डी-की-.
मकान	<i>n.</i> माडी; <i>n.</i> रोन.	मीचना	<i>vt.</i> केह-.
मक्खन	<i>n.</i> वोंडि; <i>n.</i> हुंडी ₁ .	मुक्ति	<i>n.</i> पिस्माड, <i>see:</i> पिस-.
मछली	<i>n.</i> बोट्टे; <i>n.</i> मलज (मीन); <i>n.</i> मीन.	मुख	<i>n.</i> मोक्को.
मछुआ	<i>n.</i> डित्रल; <i>n.</i> भोयाल.	मुट्ठ	<i>n.</i> मुट्टी (1).
मजबूत	<i>adjl.</i> मज्बूत.	मुडना	<i>vc.</i> तिरूस, <i>see:</i> तिरी-; <i>vi.</i> तिरी-.
मतलब	<i>n.</i> अर्त.	मुरदा मुर्दा	<i>n.</i> कूर.
मरना	<i>vi.</i> सा-.	मुर्गा	<i>n.</i> गोग्डी.
मरोडना	<i>vi.</i> वरी-; <i>vt.</i> बागी-की-.	मुश्किल	<i>adj.</i> कटिन.
मशाल	<i>n.</i> विस्कूड.	मूडना	<i>vt.</i> कोरी- ₂ .
महत्त्वपूर्ण	<i>adj.</i> काम्र, <i>see:</i> कां; <i>adjl.</i> खास.	मृत	<i>adj.</i> सातोर, <i>see:</i> सा-.
महीना	<i>n.</i> महिना.	मेंढक	<i>n.</i> पेन्ने.
माँ	<i>n.</i> बेये.	मेज	<i>n.</i> टेबल; <i>n.</i> बेंचि; <i>n.</i> मेज.
माथा	<i>n.</i> कप्पर.	मेला	<i>n.</i> जत्रा.
मारना	<i>vt.</i> कतम-की-; <i>vt.</i> जक्क-.	मोटा	<i>adj.</i> टोसूर; <i>adj.</i> डोब्ल; <i>adj.</i> दल; <i>adj.</i> रट.
मिट्टी	<i>n.</i> तोडी.	मोती	<i>n.</i> मोती.

य

यद्यपि	<i>corr.</i> तेर.	याद करना	<i>vi.</i> हेतु-की-, <i>see:</i> हेतु.
यह	<i>pron.</i> वेर.		
याद	<i>n.</i> यादि.		

र

रविवार	<i>n.</i> अयत वार.
रसोइया	<i>vc.</i> अटवल येर, <i>see:</i> अट-.
रसोई	<i>n.</i> अटवल कोना, <i>see:</i> कोना.
रस्सी	<i>n.</i> नोडे.
राई	<i>n.</i> तीक्या; <i>n.</i> मोवेर.
राजा	<i>n.</i> राजाल.
रानी	<i>n.</i> वेलाड.
राह	<i>n.</i> रीती.
रुच	<i>adj.</i> कुसी.
रुपया	<i>n.</i> रुप्य.
रूई	<i>n.</i> कापुस.

रूखा	<i>n.</i> पल्ला.
रेंगना	<i>vi.</i> नोडक-.
रोकना	<i>vi.</i> आग-; <i>vt.</i> आपूस-.
रोज	<i>adv.</i> रोजी, <i>see:</i> रोज.
रोटी	<i>n.</i> गोची; <i>n.</i> सारी.
रोना	<i>vi.</i> आड-.
रोपना	<i>vt.</i> उर्स-; <i>vt.</i> घुसी-की-.

ल

लँगडा	<i>adj.</i> लेंगडाल.
लँगडाना	<i>vi.</i> कूट-.
लगना	<i>vi.</i> वस-.
लगाना	<i>vt.</i> दोह-; <i>vt.</i> लेष्टि-की- (1).
लगाम	<i>n.</i> लगं.
लटकना	<i>vi.</i> दोंग-दिंग-आ-.
लट्ठा	<i>n.</i> जोताड; <i>n.</i> वासा.
लडक	<i>n.</i> पेडि, <i>see:</i> पेडाल; <i>n.</i> मोड्डे, <i>see:</i> मोड.
लडना	<i>vc.</i> तेरूस-.
लता	<i>n.</i> वेलि.
लाज	<i>n.</i> मान.
लात	<i>n.</i> लात.
लादना	<i>vt.</i> वोज्जे-वाट-.

लाना	<i>vt.</i> अरी-वा-, <i>see:</i> अरी-सोन्द-; <i>vt.</i> तर-.
लाल	<i>adj.</i> रग्गाल.
लाश	<i>n.</i> सानल.
लिए	<i>ppnl.</i> लासि; <i>ppnl.</i> साटि.
लिखना	<i>vt.</i> लेहि-की-.
लिपटना	<i>vt.</i> गुंडी-की-.
लीक	<i>n.</i> कीर; <i>n.</i> गीतो.
लोग	<i>n.</i> जन्क.
लोहा	<i>n.</i> कच्चि.
लोहार	<i>n.</i> खाति.
लौटना	<i>vc.</i> मलूस-, <i>see:</i> मल-; <i>vi.</i> मल-.

व

वंशी	<i>n.</i> पोव्वा.
वहा	<i>adv-ppn.</i> अग्ग.
विधवा	<i>n.</i> राडे (1).

विनोद	<i>n.</i> मंदे.
विष	<i>n.</i> विक.

श

शहद	<i>n.</i> काडल-निय, <i>see:</i> काडल.
शहर	<i>n.</i> नगूर.
शिकायत	<i>n.</i> पिरादि.

शुरु करना	<i>vt.</i> सुरू-की-.
शुरू	<i>n.</i> मोदोल.

स

सँजोना	<i>vt.</i> मांडि-की-.
सँवारना	<i>vt.</i> सत्रि-की-.
संदूक	<i>n.</i> अरील; <i>n.</i> साती.
संबंध	<i>n.</i> सोग्रीक (सोरिक).
सघन	<i>adj.</i> झुन्जूर.
सच्चा	<i>adj.</i> खराल.
सड़क	<i>n.</i> सरि.
सतहतर	<i>num.</i> सत्तेहतर.
सत्तर	<i>num.</i> सत्तर.
सत्ताईस	<i>num.</i> सत्तावीस.
सत्तानवे	<i>num.</i> सत्यानोव.
सत्तावन	<i>num.</i> सत्तेवान.
सत्तासी	<i>num.</i> सत्यान्सी.
सत्रह	<i>num.</i> सत्रा.
सफ़ेद	<i>adj.</i> दब्राल.
सब	<i>pron.</i> सम्दि; <i>pron.</i> सम्दिर, <i>see:</i> सम्दि.
सरसठ	<i>num.</i> सत्तेसाट.
सलाह	<i>n.</i> सोसानी (2).
ससुर	<i>n.</i> मूरीयाल.
साँड	<i>n.</i> कोद.
साँप	<i>n.</i> तरास; <i>n.</i> सेरी (तरास).
साठ	<i>num.</i> साट.
सात	<i>num.</i> येडूंग.
सान	<i>n.</i> जत्त.
सामान	<i>n.</i> सामन.
सारा	<i>post.</i> झडून.
साल	<i>n.</i> साल.
साहस	<i>n.</i> हिम्मात.

सिंह, शेर	<i>n.</i> चिहो.
सिक्का	<i>n.</i> कोत्त; <i>n.</i> बिल्ल.
सितारा	<i>n.</i> सुक्कू.
सिर	<i>n.</i> तल्ल.
सींग	<i>n.</i> कोर.
सीखना, सिखाना	<i>vt.</i> करी-.
सीठी	<i>n.</i> सीस्त्री.
सीढी	<i>n.</i> केस्कूड (सीडि).
सीधा	<i>adv.</i> नै.
सुंदर; सुंदरता	<i>adj.</i> सोबाता, <i>see:</i> सोबा.
सुअर	<i>n.</i> पद्दि.
सुनार	<i>n.</i> सोनाराल.
सूघना	<i>vt.</i> वास येत-, <i>see:</i> वास.
सूख	<i>adj.</i> वत्ता, <i>see:</i> वत-.
सूखना	<i>vc.</i> पिडूस-, <i>see:</i> पिड-.
सूजना	<i>vi.</i> तोय-.
सूरज	<i>n.</i> पोड्द.
सैंतालीस	<i>num.</i> सत्तेचालीस.
सैंतीस	<i>num.</i> सडेतीस.
सोचना	<i>vi.</i> तडी-; <i>vi.</i> सोँच-की-.
सोना	<i>vi.</i> नरुम-; <i>vi.</i> मिँड-.
सोलह	<i>num.</i> सोला.
स्कूल	<i>n.</i> साड.
स्तन	<i>n.</i> दूदो.
स्याही	<i>n.</i> सायि.
स्वाद	<i>n.</i> सव्वाद.

ह

हँसना	<i>vt.</i> कव-	हाँ	<i>n.</i> सेर.
हँसिया	<i>n.</i> सेटेड.	हाथ	<i>int.</i> हा (हे, हो).
हत्या	<i>vt.</i> मोय-	हाथी	<i>n.</i> केय.
हर साल	<i>advl.</i> साली.	हाथी	<i>n.</i> येनी.
हरा	<i>advl.</i> हिर्वाल.	हिम्मत	<i>n.</i> धिर्य.
हराना	<i>vt.</i> बूड-आरूस-		
हल	<i>n.</i> नायडाल;		

Total number of entries: 731

1. The physical universe

1.1. Sky

హాబర్ *n.* sky. *Tel:* ఆకాశము. *Hin:* ఆंबर.

1.1.1. Objects in the sky

1.1.1.1. Sun

ఉజ్జే-మా- *vi.* to dawn.

దడ్డి *n.* shade. *Tel:* నీడ. *Hin:* छाया.

దిర్మాన్ పోడ్డ్ *n.* the time of sun rise.

పల్₂ *n.* dawn. *Hin:* प्रभात.

పల్ వీయ్- *vi.* to dawn.

పోడ్డ్ *n.* sun. *Tel:* సూర్యుడు. *Hin:* सूरज.

పోడ్డ్-పెసినాల్ *n.* daybreak, sunrise.

Hin: भोर.

భాయ్-భాయ్-ఆ- *vi.* to dawn.

యెద్ది *n.* sunlight. *Tel:* ఎండ.

సాప్ట్ *n.* shadow. *Tel:* నీడ. *Hin:* छाया.

సోడీ- *vi.* to set (sun), go away,
disappear, run away.

Tel: పోయింది.

1.1.1.2. Moon

ఆవున్ *n.* new moon.

అవుసున్ నేటి *advl.* on the day of the
new moon.

జంగో *n.* moon. *Tel:* చంద్రుడు. *Hin:* चाँद.

నెలేంజ్ తోహ్టా *vi.* the moon appeared.

నెలేంజ్ (లెలేంజ్) *n.* moon. *Tel:* చంద్రుడు.

Hin: चाँद.

పునాక్ *n.* full moon. *Tel:* పూర్ణిమ.

1.1.1.3. Star

సుక్మాం *n.* star. *Tel:* చుక్కలు; నక్షత్రం.

Hin: सितारा.

1.1.3. Weather

దడుబ- *vi.* to be cold (of weather),
when the heat recedes.

1.1.3.1. Wind

తూడ్- *vi.* to blow away.

మాట్యూల్ *n.* whirlwind, tornado.

Hin: बायाँ.

వడీ *n.* wind, air, spirit. *Tel:* గాలి.

Hin: पवन.

1.1.3.1.1. Blow air

రుడ్స్- *vt.* to fan air (for a fire, or to
cool someone or thing).

రేస్క్- *vi.* to fan.

1.1.3.2. Cloud

టెప్పా *n.* cloud. *Tel:* మేఘం. *Hin:* बादल.

1.1.3.3. Rain

కమర్-పట్టా *n.* rainbow.

Tel: ఇంద్రధనుస్సు. *Hin:* इंद्र-धनुष.

టీమ్ *n.* rain drop.

పిర్ *n.* rain. *Tel:* వర్షము; వాన.

Hin: बारिश.

పిర్-గాలుం *n.* the rainy season,
monsoon. *Tel:* వర్షకాలము.

పిర్-యేర్ *n.* rainwater.

మచ్ *n.* dew.

మిరూగ్ *n.* start of rainy season (in
June).

ముసూర్ *n.* monsoon. *Tel:* రుతుపవనం.

సత్రి *n.* umbrella. *Tel:* గోడుగు. *Hin:* छात्री.

1.1.3.4. Snow, ice

కల్-బండా *n.* hail stone.

గార్-బండా *n.* hail. *Hin:* ओला.

1.1.3.5. Storm

దుందాడ్ *n.* storm. *Tel:* గాలివాన.

1.1.3.6. Lightning, thunder

గర్జన-మా- *vi.* to thunder. *Hin:* गरजना.

తీజ్-బీజ్ *n.* thunderbolt. *Tel:* పిడుగు.

మిచ్చుక్-ముచ్చుక్ *adj.* flashing.

Tel: మెరుసుట.

మిచ్చు- *vc.* flash of light (as in lightning, or glow worms).

Tel: మెరుస్తుంది. *Hin:* चमकना.

మిచ్చువల్ *n.* lightning.

1.1.3.7. Flood

ఊస *n.* flood. *Tel:* వరద. *Hin:* तूफान.

1.2. World

1.2.1. Land

నేలీ *n.* ground.

1.2.1.1. Mountain

ఉతార్ *n.* mountain path, steep downward slope.

గుట్ట *n.* hill. *Tel:* కొండ. *Hin:* पहाड़.

ధడీ *n.* mountain path, steep upward slope.

మెట్టా *n.* mountain. *Tel:* గుట్ట. *Hin:* पहाड़; पहाड़ी.

1.2.1.3. Plain, plateau

పల్లా *n.* plain, meadow, cleaned-up place. *Tel:* నీటిగ. *Hin:* रूखा.

వాపూర్ *n.* field. *Tel:* చేను. *Hin:* खेत.

1.2.1.4. Valley

కోరీ₁ *n.* valley. *Tel:* పల్లం. *Hin:* घाटी.

లోడ్డీ *n.* valley. *Hin:* घाटी.

1.2.1.5. Underground

కుపి *n.* well. *Tel:* బావి. *Hin:* कुआँ.

గద్ది *n.* hole. *Tel:* రంధ్రము. *Hin:* छेद.

డొడ్డొ *n.* pit. *Tel:* బొంద. *Hin:* गर्त.

నాల్లి *n.* ditch, trench. *Hin:* गड्ढा.

భూయారీ *n.* cave. *Tel:* గుహ. *Hin:* खोह.

1.2.1.6. Ecosystem

ఖేడా *n.* jungle, forest. *Tel:* అడవి.

Hin: जंगल.

ఘాందీ *n.* 1 • large forest.

2 • place where the god 'jangubai' lives.

పడిద్ *n.* wilderness, barren area.

Hin: बियाबान.

1.2.2. Matter

కానార్ తోడీ *n.* dark (black) soil - ideal for growing cotton. *Tel:* నల్ల మట్టి.

1.2.2.1. Soil, dirt

ఉస్కీ *n.* sand. *Hin:* बालू.

చిక్లా *n.* mud (often used in pl.).

Tel: బురద. *Hin:* कीचड़.

డుడూస్ *n.* dust. *Tel:* దుమ్ము. *Hin:* धूल.

డుర్లా *n.* dust. *Tel:* దూళి. *Hin:* धूल.

డెస్లా *n.* clump of earth (as in soil).

తోడీ *n.* dry earth, ground, clay, or mud. *Tel:* మట్టి. *Hin:* मिट्टी.

దుబ్బ *n.* dust, dirt. *Tel:* దుమ్ము. *Hin:* धूल.

పద్నా₂ *adj.* wet soil, almost muddy.

బుక్సీ *n.* fine particles. *Tel:* పిండి (పొడర్).

మాచ్ *n.* dirt on skin. *Tel:* మైల.

1.2.2.2. Rock

కోజాల్ బండా *n.* big rock.

ఖడాక్ *n.* small stone. *Tel:* చిన్న బండలు. *Hin:* पत्थर.

గర్గోటీ-బండా *n.* flint stone.

చాపా బండా *n.* large slab of stone (typically used as a place for bathing or laundry, also used as part of a trap for rats).

చీచోరా-బండా *n.* kind of rock (usually white, sometimes black).

బండా *n.* rock, stone. *Tel:* బండ.
Hin: चट्टान.

1.2.2.3. Metal

కచ్చి *n.* iron, steel, sword.
Tel: ఇనుము. *Hin:* लोहा.

కచ్చి-టుక్కై *n.* steel piece used with flint.

కూరా *n.* silver. *Tel:* వెండి. *Hin:* चाँदी.

జంగ్-పీ- *vi.* to rust.

పిత్తుడ్ *adj.* brass. *Tel:* ఇత్తడి. *Hin:* पीतल.

సీస్ *n.* lead.

1.2.2.4. Mineral

సోవోర్ *n.* salt. *Tel:* ఉప్పు. *Hin:* नमक.

1.2.2.5. Jewel

మోతీ *n.* pearl. *Hin:* मोती.

హీరా *n.* diamond.

1.2.2.6. Solid, liquid, gas

యేర్ *n.* water. *Tel:* నీరు. *Hin:* पानी.

1.2.2.8. Oil

నియ్ *n.* oil. *Tel:* నూనె. *Hin:* तेल.

1.3. Water

అట్టా యేర్ *n.* boiled (cooked) water.

యేర్ *n.* water. *Tel:* నీరు. *Hin:* पानी.

1.3.1. Bodies of water

కస్సా *n.* deep pool.

డొహ్ *n.* deep pool in a stream.
Tel: మడుగు.

1.3.1.3. River

కుడెడ్ *n.* river, large stream. *Tel:* వాగు.
Hin: नदी.

గంగా *n.* Ganges (stream in Utnur Taluk), river. *Tel:* నది (గంగా).

భొవ్వి *n.* whirlpool. *Tel:* సుడి.

సీల్కా *n.* brook, rivulet. *Tel:* చిన్న వాగు.

1.3.1.4. Spring, well

జల్ *n.* underground water (like a spring, or stream). *Tel:* జలము.

బుడ్కై- *vi.* to spring up, gush out.

1.3.2. Movement of water

పొప్పోటా *n.* bubble.

మిర్- *vi.* to splash.

వాజ్- *vi.* to leak profusely. *Hin:* चूना.

సడ్- *vi.* to run, drip. *Hin:* दौड़ना.

సిడ్కై- *vi.* to sprinkle. *Tel:* చినుకులు వచ్చుట.

1.3.2.1. Flow

పోజ్- *vi.* to flow, drown, wash away, overflow. *Hin:* बहना.

1.3.2.2. Pour

తోర్- *vt.* to scoop liquid in order to transfer to a different container.

రోస్కై- *vt.* to bale out.

వడ్- *vi.* to leak. *Hin:* चूना.

వెడీ- *vt.* to pour out.

1.3.3. Wet

నహ్- *vt.* to make wet.

నాంద్- *vi.* to get wet, become wet, to be soaked.

పుహ్-² *vt.* to wet. *Hin:* भिगोना.

పూర్- *vi.* to get wet, be wet.
Tel: తడుచుట.

1.3.3.1. Dry

ఆటే-మా- *vi.* to evaporate, to dry up (river, etc). *Tel:* ఎండిపోవడము.

వత్- *vi.* to dry up, be dry.

1.3.4. Be in water

ముడ్- *vi.* to tip over, be immersed.
Hin: डुबाना.

1.3.6. Water quality

తికల్ యేర్ *n.* clean water. *Tel:* శుభ్రమైన నీరు.

సీడో యేర్ *n.* yesterday's water.

1.4. Living things

ఆవూక్ *n.* life. *Hin:* జీవన.

1.5. Plant

పంటా *n.* crop, harvest.

పుజోర్ *n.* flower. *Tel:* పువ్వులు. *Hin:* ఫూల్.

రోండా *n.* weed. *Tel:* కలుపు.

Hin: ఖరపతవార.

వేలి *n.* kind of creeper. *Hin:* లతా.

1.5.1. Tree

ఆలీ (మరా) *n.* peepal tree. *Tel:* రావి (చెట్టు). *Hin:* పేక.

ఇర్వ (మరా) *n.* gul-mahua tree. *Tel:* ఇప్ప (చెట్టు). *Hin:* పేక.

ఉచ్చాటీ *n.* date palm. *Tel:* ఖర్జూరము.

ఉసీర్కా (మరా) *n.* kind of tree (the roots of which are used for curing snake bite).

కయూర్ (మరా) *n.* kind of tree. *Hin:* పేక.

కష్టా (మరా) *n.* kind of tree.

కష్టీ లిం (మరా) *n.* a variety of margosa the leaves and the bark of which are used in medicine.

Tel: వేప (చెట్టు).

కుమూడ్ (మరా) *n.* gourd-bearing tree.

Hin: పేక.

కేరె (మరా) *n.* plantain tree. *Tel:* అరటి

(చెట్టు). *Hin:* పేక.

కేస్థా (మరా) *n.* kind of tree. *Hin:* పేక.

కొహ్కా (మరా) *n.* bhilwa tree. *Tel:* బీడి

(చెట్టు). *Hin:* పేక.

గుంజే (మరా) *n.* kind of tree. *Hin:* పేక.

గుముల్ మరా *Tel:* బుద్గు (చెట్టు).

గోడ్ లిం (మరా) *n.* curry-leaf tree.

ఘన్నేర్ (మరా) *n.* kind of tree, oleander.

చిలటీ (మరా) *n.* kind of tree. *Hin:* పేక.

జామ్ (మరా) *n.* guava tree. *Tel:* జామ (చెట్టు).

టహ్కా (మరా) *n.* behera tree. *Hin:* పేక.

డోడెర (మరా) *n.* kind of tree. *Tel:* జమ్మి (చెట్టు).

తాడి (మరా) *n.* a very tall palm tree from which country liquor is extracted. *Tel:* తాటి (చెట్టు).

తుమ్మా (మరా) *n.* babul tree. *Tel:* తుమ్మ (చెట్టు). *Hin:* పేక.

తుమ్మి (మరా) *n.* ebony tree. *Tel:* తుమ్మి (చెట్టు). *Hin:* పేక.

తుల్సి (మరా) *n.* sacred Tulsia tree.

Tel: తుల్సి (చెట్టు). *Hin:* పేక.

తేక (మరా) *n.* teak tree. *Tel:* టేకు (చెట్టు).

Hin: పేక.

తోయా (మరా) *n.* glomerous fig tree.

Tel: మేడి (చెట్టు). *Hin:* పేక.

దూదీ (మరా) *n.* silk-cotton tree,

దోబే (మరా) *n.* kind of tree. *Hin:* పేక.

నారేల్ (మరా) *n.* coconut tree. *Tel:* కొబ్బరి (చెట్టు).

నెల్లీ (మరా) *n.* kind of tree. *Tel:* ఉసిరి

(చెట్టు). *Hin:* పేక.

పాక్కి (మరా) *n.* fig tree. *Hin:* పేక.

పాలూండీ (మరా) *n.* ray tree. *Tel:* బీల్లేడు (చెట్టు). *Hin:* పేక.

పీంజ్ (మరా) *n.* kind of tree.

పొప్పాయ్ (మరా) *n.* papaya tree.
Tel: బొప్పాయి (చెట్టు). Hin: ఫెక్.

పొర్కే (మరా) *n.* kind of tree. *Tel: పరికి (చెట్టు).*

పొలేసా (మరా) *n.* kind of tree. *Hin: ఫెక్.*

బాబూర్ (మరా) *n.* babul tree. *Tel: దంతే (చెట్టు). Hin: ఫెక్.*

బాట్టే (మరా) *n.* kind of tree. *Hin: ఫెక్.*

బిజ్జూర్ (మరా) *n.* lemon tree. *Tel: నిమ్మ (చెట్టు).*

బిబూత్ (మరా) *n.* ash tree. *Hin: ఫెక్.*

బెరూలీ (మరా) *n.* the banyan tree.
Tel: రావి (చెట్టు). Hin: ఫెక్.

మంగీ (మరా) *n.* kind of tree. *Hin: ఫెక్.*

మర్కా (మరా) *n.* mango tree.
Tel: మామిడి (చెట్టు). Hin: ఫెక్.

మర్ద్ (మరా) *n.* saj tree. *Tel: మద్ది (చెట్టు). Hin: ఫెక్.*

మరా *n.* tree. *Tel: చెట్టు. Hin: ఫెక్.*

మహ్కా (మరా) *n.* Bengal quince, 'bel' tree. *Tel: మారేడు (చెట్టు). Hin: ఫెక్.*

మినోడా (మరా) *n.* kind of tree. *Hin: ఫెక్.*

ముర్ (మరా) *n.* flame of the forest tree.
Tel: మోదుగు (చెట్టు). Hin: ఫెక్.

ముల్లే (మరా) *n.* Indian horse-radish tree.

రోమీ (మరా) *n.* tree under which people habitually rest on a journey.
Tel: విశ్రాంతి (చెట్టు). Hin: ఫెక్.

లింబూ (మరా) *n.* lemon tree. *Tel: నిమ్మ (చెట్టు).*

లీం (మరా) *n.* 'neem' tree. *Tel: వేప (చెట్టు).*

లేండీ (మరా) *n.* 'jamun' tree.
Tel: అల్లనేరేడు (చెట్టు). Hin: ఫెక్.

లేండ్యా (మరా) *n.* kind of tree similar to eugenia jambolana.

వడ్ (మరా) *n.* banyan tree. *Tel: మర్రి చెట్టు.*

వెజార్ (మరా) *n.* kind of tree. *Hin: ఫెక్.*

వెడ్మా (మరా) *n.* kind of tree. *Tel: తిర్మన్ చెట్టు. Hin: ఫెక్.*

వెల్కీ (మరా) *n.* silk-cotton tree.

సంతార్ (మరా) *n.* kind of citrus tree.
Tel: నారిజ చెట్టు.

సపోట (మరా) *n.* chickoo tree. *Tel: సపోట (చెట్టు).*

సాలే (మరా) *n.* kind of tree especially used during marriage ceremony. *Hin: ఫెక్.*

సావరి (మరా) *n.* kind of tree much used for firewood. *Hin: ఫెక్.*

సితపడ్ (మరా) *n.* custard apple tree.
Tel: సితాఫలం (చెట్టు).

సితూలీ (మరా) *n.* kind of tree. *Hin: ఫెక్.*

సితత్ (మరా) *n.* tamarind tree. *Tel: చింత (చెట్టు). Hin: ఫెక్.*

సిత్రీ (మరా) *n.* date palm.

సీందీ (మరా) *n.* kind of tree from which country liquor is made. *Tel: ఈత (చెట్టు). Hin: ఫెక్.*

సుయ్ లింబూ (మరా) *n.* kind of lemon tree. *Tel: నిమ్మ (చెట్టు).*

సూరే (మరా) *n.* churni tree, oblique-leaved jujube. *Hin: ఫెక్.*

సెరూలీ (మరా) *n.* kind of banyan tree without aerial roots.

సెర్కా (మరా) *n.* chironji tree.
Tel: మొర్రిచెట్టు. Hin: ఫెక్.

హిరుక్ (మరా) *n.* gul-mahua tree.

Tel: ఇప్ప (చెట్టు). Hin: पेड़.

హిరోడా (మరా) *n.* kind of tree (fruit used for making black dye).

Tel: కరక్కాయ. Hin: पेड़.

హిర్దులీ (మరా) *n.* kind of tree. Tel: సీమ చింత.

1.5.2. Bush, shrub

కాపున్ *n.* cotton. Tel: పత్తి. Hin: रुई.

కోడా సాప్ *n.* a thorn bush.

Tel: బొమ్మ జెముడు. Hin: गोखरू.

జుడ్ *n.* shrub.

నెరోండా *n.* castor plant.

సిరులీ *n.* cow-itch plant. Tel: దూల గోండి.

1.5.3. Grass, herb, vines

అంబడి *n.* rosella.

అలూ *n.* potato. Tel: ఆలు గడ్డ. Hin: आलू.

ఉల్లి *n.* onion. Tel: ఉల్లిగడ్డ.

ఊచ్ డేండ్ *n.* sugar cane. Hin: కేक.

కయ్సర్-జాడి *n.* kind of grass used for brooms.

కర్బాజ్ *n.* watermelon. Tel: కర్బూజా.

కార్డ్ *n.* cucumber. Tel: దోసకాయ.

Hin: खीरा.

కికాలీ (-జాడి) *n.* kind of grass. Hin: घास.

కుండా (-జాడి) *n.* kind of grass. Hin: घास.

కుబ్రే *n.* cucumber. Tel: దోసకాయ.

Hin: खीरा.

కొర్లే *n.* thistle. Tel: ముల్ల పొద.

Hin: ऊँटकटारा.

కొర్రీ *n.* bean. Tel: చిక్కుడు.

గార్కా (జాడి) *n.* a kind of grass.

గొల్కా *n.* corn of paddy.

గొమ్కా *n.* wheat (pl.).

గోబే *n.* generic word for cabbage.

ఘానాడి (-జాడి) *n.* kind of grass.

Hin: घास.

చుక్కా (-జాడి) *n.* kind of grass. Hin: घास.

జవ్-గొమ్కా *n.* barley (pl.). Tel: బార్లీ.

Hin: जौ.

జాటా *n.* kind of bean. Tel: అనుములు.

జాడి *n.* grass. Tel: గడ్డి. Hin: घास.

జెండా పుజార్ *n.* kind of flower. Tel: బంతి పువ్వులు.

జొన్న *n.* millet. Tel: జొన్నలు. Hin: जोगार.

తికాడి (-జాడి) *n.* kind of grass from which scented oil is extracted.

తెర్వ (జాడి) *n.* kind of grass, the root of which is a fragrant bulb.

పుర్కా *n.* kind of gourd used for making dishes, spoons, bottles, musical instruments.

Tel: సోరకాయ.

పెరేక్ *n.* rice (pl.). Tel: బియ్యము.

Hin: चावल.

బోదేలా *n.* small wild gourd.

భేండ్ *n.* ladies-finger vegetable (okra). Tel: బెండా కాయ. Hin: भिंडी.

భేట్రే *n.* tomato. Tel: టమాట.

మక్యెంగ్ *n.* maize. Tel: మక్కలు.

మల్వా (-జాడి) *n.* kind of grass. Hin: घास.

మార్వేలీ (-జాడి) *n.* kind of grass.

Hin: घास.

రాన్జీ *n.* bamboo (thin variety).

Tel: వెదురుకంక. Hin: बंखू.

లసూన్ *n.* garlic. Tel: ఎల్లపాయ.

వెద్దూర్ *n.* bamboo (thick variety).

Tel: వెదురు. Hin: बंखू.

సమూర్ *n.* coriander. *Tel:* కొత్తిరి.

సిర్పాట్ (-జాడి) *n.* kind of grass.

Hin: घास.

సేడ్వా (-జాడి) *n.* kind of grass. *Hin:* घास.

1.5.4. Moss, fungus, algae

గుహ్ *n.* mushroom. *Tel:* గోదుమలు.

జప్పీ *n.* kind of green slime in water or on stone, moss.

1.5.5. Parts of a plant

ఆకి *n.* leaf. *Tel:* ఆకు. *Hin:* पत्ता.

కడ్పా *n.* dried stalks of millet, etc used as fodder. *Tel:* చొప్ప.

కరియా *n.* bud of flower.

కాంతి *n.* twig. *Tel:* కొమ్మ.

కాడీ₁ *n.* dried stalk (waste).

కాపె *n.* shell of a mahua flower.

కుర్మా *n.* chaff.

ఖరేటా *n.* dried stalk (used as a broom, or for firewood).

ఖాందా *n.* branch of a tree. *Tel:* కొమ్మ.

గన్నె *n.* knot in wood, joint between sections of bamboo.

గాబా *n.* the hard interior of a stick or tree trunk.

చెడీ *n.* cane stick. *Hin:* छड़ी.

రుగా *n.* bloom, blossom.

ఝేలా₂ *n.* the flower that stands at the top of the maize plant.

టోక్రే *n.* 1 • eggshell.

2 • shell of crab.

3 • stone of fruit.

టోడ్మా *n.* point where stem joins fruit.

Tel: తొడిమె.

టోయా *n.* stone of fruit (used primarily for mangoes).

డేండే *n.* stalk.

తోల్ *n.* skin, hide, bark. *Tel:* తోలు;

చర్మము. *Hin:* खाल.

దూదీ *n.* wool off fruit of 'savri' tree used for fire making with 'cakmak'.

నాట్ *n.* log.

పారా₁ *n.* aerial root of a banyan tree.

పాలా *n.* tender leaf. *Tel:* ఆకు.

పీరి *n.* straw, fodder, hay.

పెడే *n.* seed, stone of fruit (other than mango). *Tel:* గింజ.

పొట్ *n.* skin of fruit, fish, husk.

Tel: పొట్టు.

ముగ్గీ *n.* bud of flower.

మొడోకా *n.* shoot of a seed.

మొద్ *n.* tree trunk. *Tel:* మొద్దు; కట్టే.

మొరొల్ *n.* stalk. *Tel:* మొక్క.

మొరోస్ *n.* bark for rope making.

వాగ్చేయ్పూ (వేలి) *n.* a creeper that is used in curing snake bite.

విజ్జా *n.* seed. *Tel:* విత్తనము. *Hin:* बीज.

సాప్ *n.* thorn. *Tel:* ముల్లు. *Hin:* काँट.

సీట్ *n.* shell of chironji.

సీర్₁ *n.* root. *Tel:* వేర్లు. *Hin:* जड़.

సెస్ *n.* head of corn, jowar, etc.

Tel: కంకీ.

ఇరుక్ *n.* flowers of the gul-mahua tree (nm.pl.). *Tel:* ఇప్పు పూలు.

1.5.6. Growth of plants

కాయ *n.* unripe fruit. *Tel:* కాయ.

కొడ్స్- *vt.* to sprout, bud green.

- చీచే *n.* immature, young fruit, fruit just formed after blossom.
- ఝడే-మా- *vi.* to collapse, wither, fall.
Hin: ढहना.
- డుమ్మరా *n.* 1 • partially ripe fruit.
Tel: ఇప్పపువ్వు.
2 • mahua flowers that have just fallen down from the 'hiruk' tree.
- నేండ్- *vi.* to take root.
- పండ్- *vi.* to ripen.
- పండి *n.* ripe fruit.
- పోయ్-2 *vi.* to flower. *Tel:* పూస్తుంది.
Hin: फूलना.
- పోర్కా *n.* sapling, young tree. *Hin:* पेड़.
- బుచ్చి¹ *n.* fruit of maize.
- బెర్స్- *vi.* to grow.
- మియ్- *vi.* to sprout, become abundant.
- సాంగ్- *vi.* to spread out (plants, etc.), to stretch something.
- సాద్- *vi.* to fruit. *Tel:* కాయడం.
- 1.6. Animal
-
- జన్వార్ *n.* animal. *Tel:* జంతువులు.
- జివ్రాస్ *n.* animals, living things.
Tel: జంతువులు. *Hin:* जंतु.
- ధోర్వాసూర్ *n.* animals (pl.).
- 1.6.1. Types of animals
- 1.6.1.1. Mammal
-
- కుస్కువీడే *n.* bat (nocturnal mouselike mammal). *Tel:* గబ్బిలము.
- 1.6.1.1.1. Primate
-
- కోవ్ *n.* red-faced monkey. *Tel:* కోతి.
Hin: बंदर.
- గడ్డీ *n.* black-faced monkey.
- మూంజ్ *n.* kind of monkey. *Hin:* बंदर.

1.6.1.1.2. Carnivore

-
- కోయ్లల్ *n.* fox. *Tel:* నక్క.
- ఖడ్వాల్ *n.* jungle cat (panther?).
- గుస్త్రాల్ *n.* wolf. *Tel:* తోడేలు. *Hin:* भेड़िया.
- చిహ్ *n.* lion. *Tel:* సింహం. *Hin:* सिंह, शेर.
- చీతడ్ *n.* cheetah, leopard.
- డువాల్ *n.* tiger. *Tel:* పులి. *Hin:* बाघ.
- తడెంజాల్ *n.* wolf. *Tel:* తోడేలు. *Hin:* भेड़िया.
- నెయ్ *n.* dog. *Tel:* కుక్క. *Hin:* कुत्ता.
- బీబాట్ *n.* young tiger. *Tel:* చిరుత పులి.
- బుర్కాల్ *n.* tiger. *Tel:* పులి. *Hin:* बाघ.
- ముగూస్ *n.* mongoose. *Tel:* ముంగీస.
- యెడ్జ్ *n.* bear. *Tel:* భల్లూకము;
ఎలుగుబంటి. *Hin:* भालू.
- వెర్కడ్ *n.* cat. *Tel:* పిల్లి.
- సోంచీతాల్ *n.* panther.
- 1.6.1.1.3. Hoofed animals
-
- ఉటాడ్ *n.* camel. *Tel:* ఒంటి. *Hin:* ऊँट.
- కుర్స్ *n.* deer. *Tel:* కృష్ణ జింక.
- కోడమావ్ *n.* wild horse. *Tel:* దుప్పి.
- ఖోడా¹ *n.* 1 • horse. *Tel:* గుర్రము. *Hin:* घोड़ा.
2 • horizontal horse-shaped beam which sits atop a marriage pole.
3 • miniature earthenware horse used for worship.
- గాదీ *n.* donkey. *Tel:* గాడిద. *Hin:* गधा;
गदही.
- గొర్రే *n.* deer (gazelle?). *Tel:* జింక.
- నాల్ *n.* horseshoe.
- నీడ్ *n.* kind of deer or antelope.
- పద్ది *n.* pig. *Tel:* పంది. *Hin:* सुअर.
- పియ్య *n.* calf of cow. *Tel:* లేగ; దూడ.

- పియాంగ్-కాల్క్ *n.* cattle (pl.).
Tel: ఆవులు; బర్రెలు; మేకలు.
బోకుడ్ *n.* male goat. Tel: మేకపోతు.
Hin: बकरा.
భేడీక్కి *n.* wild sheep. Tel: జింక.
మావ్ *n.* deer. Tel: దుప్పి.
మూరా *n.* cow. Tel: ఆవు. Hin: गाय.
యెడ్కా *n.* ram.
యేనీ *n.* elephant. Tel: ఏనుగు. Hin: हाथी.
హెర్మీ *n.* buffalo. Tel: బర్రె. Hin: भैंस.
హెర్రే *n.* goat. Tel: మేక. Hin: बकरी.

1.6.1.1.4. Rodent

- ఘూసీ *n.* bandicoot, large rat.
Tel: పందికొక్క.
చిక్కాల్ *n.* mouse.
యెల్లి *n.* rat. Tel: ఎలుక. Hin: चूआ.
వెర్చే *n.* squirrel. Tel: ఉడుత.
సుయ్-పది *n.* porcupine. Tel: ఏదుపంది.
సూపే *n.* small mouse. Tel: చిట్టెలుక.

1.6.1.1.6. Anteater, aardvark

- ఉరూం *n.* scaly pangolin, iguana, ant-eater.

1.6.1.2. Bird

- ఊతీ *n.* quail. Tel: పూరేడుపిట్ట.
ఊస్తీ (పిట్ట) *n.* kind of bird. Tel: నల్లపిట్ట.
Hin: पक्षी.
కక్రాంజ్ *n.* kind of partridge.
కక్రాజ్ (పిట్ట) *n.* kind of bird. Tel: కష్టుల (పిట్ట).
కప్పే (పిట్ట) *n.* kind of bird. Tel: పక్షిపేరు.
Hin: पक्षी.
కాకడ్ *n.* crow. Tel: కాకి. Hin: कौवा.
కుక్కూ కుమ్మి (పిట్ట) *n.* Indian cuckoo.
Tel: సోమర కాకి.

- కొట్క-పిట్ట *n.* sparrow. Tel: పిచ్చుక.
కొర్ *n.* hen, fowl. Tel: కోడి.
గందాల్ *n.* kite (bird). Tel: గద్ద.
గుబూడ్ *n.* owl. Tel: గూడ్లగుబ్బ.
గొడ్డీ *n.* rooster. Tel: కోడిపుంజు. Hin: मुर्गा.
గొపేరా (పిట్ట) *n.* common bird.
జగ్రాస్ (పిట్ట) *n.* kind of bird. Hin: पक्षी.
టవ్వే (పిట్ట) *n.* Indian roller bird.
Tel: పాలపిట్ట.
టీటీ (పిట్ట) *n.* crane bird.
టొక్కా వాడే (పిట్ట) *n.* wood-pecker.
Tel: వడ్లపిట్ట.
డెగ్గల్ *n.* parrot. Tel: రామ చిలుక.
డోకూం *n.* vulture. Tel: రాబందూ. Hin: गिद्ध.
దేగో *n.* eagle, hawk. Tel: డేగపిట్ట.
పారేవా (పిట్ట) *n.* rock pigeon, homing pigeon. Tel: పాపురము. Hin: कबूतर.
పిట్ట *n.* bird. Tel: పక్షి. Hin: पक्षी.
పిట్టే-పురాడ్ *n.* the birds (generic term meaning all the birds).
పిర్పిహూ (పిట్ట) *n.* koyal (kind of bird).
Tel: కోకిల.
పురాడ్ (పిట్ట) *n.* bronze-winged dove.
పురాడ్-దేగో (పిట్ట) *n.* pigeon hawk.
పోనడ్ *n.* kind of pigeon that lives in the forest. Hin: कबूतर.
మల్ *n.* peacock. Tel: నెమలి.
మీన్ టొజాల్ (పిట్ట) *n.* stork. Tel: కొంగ.
రాగో *n.* parrot. Tel: చిలుక.
రాయాల్ *n.* vulture. Tel: రాబందూ.
Hin: गिद्ध.
రావ్దాల్ *n.* parrot. Tel: రామ చిలుక.
సుయ్-కొర్ *n.* kind of jungle fowl.

హూడే (పిట్ట) *n.* kind of bird. *Tel:* గోరెంక.

Hin: पक्षी.

1.6.1.3. Reptile

1.6.1.3.1. Snake

కట్టియాల్ (తరాస్) *n.* kind of snake with stripes over the body.

తరాస్ *n.* snake. *Tel:* పాము. *Hin:* साँप.

దుర్నాగి *n.* kind of snake.

Tel: చిన్న శరీరముగల

విషపూరితమైన పాము.

నాగ్-తరాస్ *n.* cobra snake.

Tel: నాగుపాము. *Hin:* नाग.

పరాడ్ (తరాస్) *n.* kind of snake with spots on its body.

పొర్యే (తరాస్) *n.* water-snake.

మరకొండల్ (తరాస్) *n.* kind of snake that lives in trees.

Tel: చెడుగుపాము.

మాలుండీ (తరాస్) *n.* two headed snake.

Tel: రెండుతలలపాము.

మాసూల్ *n.* python. *Tel:* కొడచిలువ.

Hin: अजगर.

సేరీ (తరాస్) *n.* kind of snake.

Tel: జరిపోతుపాము. *Hin:* साँप.

1.6.1.3.2. Lizard

ఉరాం *n.* scaly pangolin, iguana, ant-eater.

డొక్కె *n.* lizard. *Tel:* తొండ.

కుదూర్ డొక్కె *n.* house lizard (usually found within houses). *Tel:* బల్లి.

తరాస్ డొక్కె *n.* snake-like lizard (usually found outdoors, under stones, logs etc.).

నెయ్ నొడోంజ్ *n.* chameleon.

1.6.1.3.3. Turtle

కాసో *n.* tortoise. *Tel:* తాంబేలు.

తోలే *n.* tortoise.

మినోడోల్ *n.* tortoise. *Tel:* తాంబేలు.

1.6.1.3.4. Crocodile

మగ్గూర్ *n.* crocodile. *Tel:* మొసలి.

Hin: मकर.

1.6.1.4. Amphibian

నస్-పన్నె *n.* kind of small brown toad.

పెన్నే *n.* frog. *Tel:* కప్ప. *Hin:* मेंढक.

1.6.1.5. Fish

కట్టూడి (మీన్) *n.* kind of fish. *Tel:* జెల్లా.

కుహ్సా (మీన్) *n.* kind of fish. *Tel:* ఆలుగు (చేప).

కొట్వల్ (మీన్) *n.* kind of fish. *Tel:* జెల్లా.

జత్తే *n.* fresh-water shrimp. *Tel:* రొయ్య.

టప్పీ (మీన్) *n.* kind of fish (flat).

Tel: బుడ్డ పరక.

నారీ (మీన్) *n.* a kind of fish that has a razor-like like back. *Tel:* చేప.

పోడ్డ (మీన్) *n.* kind of fish.

బొట్టే *n.* kind of fish. *Tel:* చేప.

Hin: मछली.

మడ్కాంజ్ (మడ్కాస్) *n.* kind of small fish (sg.). *Tel:* నల్ల చేప.

మడ్కాస్కే *n.* kind of small fish (pl.).

Tel: నల్ల చేపలు.

మలంజ్ (మీన్) *n.* kind of fish. *Tel:* చేప పేరు. *Hin:* मछली.

మీన్ *n.* fish. *Tel:* చేప. *Hin:* मछली.

రుద్దే (మీన్) *n.* kind of fish. *Tel:* సన్న జిమ్మ.

విచ్యాడ్ (మీన్) *n.* a kind of fish. *Tel:* చేప పేరు.

సర్కా సీట్ (మీన్) *n.* kind of fish. *Tel:* పెడ్డ
పార్క చేప.

1.6.1.7. Insect

ఈసుల్ *n.* flying ant. *Tel:* ఉసుల్లు.

ఉడూం *n.* a white, large, tick found
mainly on cattle.

ఉద్రి *n.* white ant.

కచ్చి-వీసి *n.* large green fly.

కట్టనూసి *n.* woodworm.

కారి-పెత్తె *n.* black ant. *Tel:* నల్లచీమ.

కారే *n.* small louse.

కిట్కూర్ *n.* cockroach.

కిరక్ *n.* silverfish, Silver-grey
wingless insect found in houses
feeding on book bindings and
starched clothing.

కుమ్మే₂ *n.* hornet.

ఖోడా₃ *n.* grasshopper.

గేచూడి *n.* a small black tick found on
cattle, particularly buffaloes.

గొర్రే పుడి *n.* kind of centipede (reddish
brown in colour and usually
found in big groups, rarely
alone). *Tel:* పురుగు.

ఘెజేరా *n.* bumble bee.

చిరాల₂ *n.* cricket insect.

చిర్కాల *n.* kind of insect. *Tel:* కీచురాయి.

డాస్ *n.* big jungle fly.

తీకూర్ *n.* kind of fly (wasp, or hornet).

నడ్ *n.* bug.

నుల్లే *n.* mosquito. *Tel:* దోమ.

పుడి *n.* insect, worm. *Tel:* పురుగు.

Hin: कीड़ा.

పుర్కి *n.* louse (lice).

పెత్తే *n.* ant. *Tel:* చీమ.

మాంజా-పుడి *n.* glow worm.

Tel: మినుగురు పురుగు.

మిచ్చో *n.* scorpion. *Tel:* తేలు. *Hin:* बिच्छू.

పండి మిచ్చో *n.* a reddish coloured
scorpion. *Tel:* ఎర్రటి తేలు.

వీసి *n.* fly. *Tel:* ఈగ.

సీర్₂ *n.* nit (white louse).

సుర్పాపే *n.* butterfly. *Tel:* కొండనాలుక.
Hin: तितली.

హిర్డూం *n.* kind of insect that bites and
spoils clothes.

1.6.1.8. Spider

గొపరా *n.* spider. *Tel:* సాలపురుగు.

1.6.1.9. Small animals

కొండ బుడూం *n.* water snail.

ఖేక్షే *n.* crab. *Tel:* ఎండ్రికాయ.

తీరూనీ *n.* a blackish centipede. *Tel:* జెర్రి.

నడ్వంజ్ *n.* earthworm. *Tel:* వానపాము.

నారీ (నారూ) *n.* leech.

బుడూం *n.* snail.

మొల్లోల్ *n.* rabbit, hare. *Tel:* కుందేలు.

1.6.2. Parts of an animal

కుర్కీ *n.* animal's thigh.

కూరీ *n.* hoof.

కేండేర్ *n.* hump.

కొక్కోర్ *n.* cock's comb.

కోర్ *n.* horn. *Tel:* కొమ్ములు. *Hin:* सींग.

కోసి *n.* slough of snake, the skin that
is cast off.

తిడింజ్ *n.* claw, nail. *Tel:* గోరు.

తోకోర్ *n.* tail. *Tel:* తోక. *Hin:* पूँछ.

తోల్ *n.* skin, hide, bark. *Tel:* తోలు;

చర్మము. *Hin:* खाल.

పల్₁ *n.* tooth, tusk, fang. *Tel:* దంతాలు.
Hin: दाँत.

పొత్ *n.* skin of fruit, fish, husk.
Tel: పొట్టు.

వెంజేర్ *n.* tongue. *Tel:* నాలుక. *Hin:* जीभ.

వొహూ *n.* udder.

1.6.2.1. Parts of a bird

తొడ్డి *n.* beak, mouth. *Tel:* నోరు.

బుద్దా *n.* rear, or tail of bird.

బూరా *n.* feather. *Tel:* ఈక, రోమము.

మారేల్ *n.* wing. *Tel:* రెక్క. *Hin:* పंఖ.

మేంజ్ *n.* egg (sg.). *Tel:* గుడ్డు. *Hin:* अंडा.

1.6.2.2. Parts of a reptile

ఫడే *n.* hood of cobra.

1.6.2.5. Parts of small animals

టోక్తే *n.* 1 • eggshell.
2 • shell of crab.
3 • stone of fruit.

1.6.3. Animal life cycle

పిల్లా *n.* young of animal. *Tel:* పిల్ల.

పోరి *n.* young one of animal.
Tel: కొడపిల్ల.

1.6.3.1. Egg

కార్- *vt.* to hatch.

టోక్తే *n.* 1 • eggshell.
2 • shell of crab.
3 • stone of fruit.

డొస్- *vt.* to lay (eggs), put down,
apply.

1.6.4. Animal actions

కాటా₁ *n.* sting of the bee.

కొర్క్- *vt.* to gnaw, bite.

గీడి-పా- *vi.* to lie in coils (snake, rope).

1.6.4.1. Animal movement

పరి- *vi.* to fly. *Tel:* ఎగిరింది. *Hin:* उड़ना.

పోహా-మా- *vi.* to swim (animals).

లాత *n.* a kick. *Tel:* కాలు దెబ్బ. *Hin:* लात.

1.6.4.2. Animal eating

డొహూన్ *n.* 1 • water mixed with chaff,
etc given to animals for
drinking.

2 • a wooden tub for holding
water given to animals.

3 • food scraps fed to cattle.

తిహా- *vt.* to feed. *Hin:* खिला.

మేయ్- *vi.* to graze. *Hin:* चरना.

మేహా- *vt.* to cause to graze. *Hin:* चरना.

రోహ్కా- *vi.* to chew cud; ruminate.

1.6.4.3. Animal sounds

కూస్- *vi.* to crow.

గురే-మా- *vi.* to growl. *Hin:* गुराना.

డక్తే-మా- *vi.* to roar. *Hin:* दहाडना.

నొహ్కా- *vi.* to bellow. *Hin:* रँभाना.

రోంజ్- *vi.* to hum, buzz. *Tel:* శబ్దము.
Hin: गुनगुनाना.

1.6.5. Animal homes

గూడా *n.* nest. *Tel:* పక్షిగూడు. *Hin:* घोंसला.

పుత్తీ *n.* anthill. *Tel:* పాము పొట్ట.

బుల్ల *n.* hole (nest) in a tree used by a
wood-pecker or owl.

1.6.6. Animal group

కర్పా *n.* flock of birds. *Tel:* పిట్టల
గుంపు. *Hin:* पक्षियों का झुंड.

1.6.7. Male and female animals

కుర్రా *n.* bull calf. *Tel:* కంక.

కొరాల్ *n.* wild boar. *Tel:* కొమ్ములు.

కొర్-పోరి *n.* young fowl, chicken.
Tel: కోడిపిల్ల.

కొర్-పోంజ్ *n.* pullet, young hen.

కోంద *n.* bull. *Tel:* ఎద్దు. *Hin:* साँड़.

డగ్గారీ *n.* male samba. *Tel:* దుప్పి.
 దుడ్డే *n.* young of a buffalo.
Tel: బర్రెబొక్క.
 తలూర్ కొర్ర *n.* young hen, pullet.
 పడ్డ *n.* cow calf, heifer. *Tel:* ఆడ దూడ.
 పాటూం పోరి *n.* young of a goat or a
 sheep (f.). *Tel:* మేక పిల్ల.
 బోకుడ్ *n.* male goat. *Tel:* మేకపోతు.
Hin: बकरा.

బోకూడ్ పిల్లా *n.* male young of goat or
 sheep. *Tel:* మేకపోతు (పిల్ల).
 భోదూం *n.* a bull dedicated to the
 temple to be worshipped.
 యెడ్కా *n.* ram.
 వగ్గార్ *n.* male buffalo (m.).
 హయ్యూల్ *n.* female buffalo.

2. Person

2.1. Types of people

అగాటోర్ *n.* man from there.
 ఆంగున్ కాష్టాల్ *n.* lazy man.
 ఆజ్ రాస్యాల *n.* lazy man.
 కాండి *n.* boy. *Tel:* బాలుడు; కుమారుడు;
 పిల్లవాడు. *Hin:* बालक.
 కూటాల్ *n.* lame man, disabled, cripple.
 కూటి *n.* lame woman. *Tel:* కుంటి.
 గాడ్వా¹ *n.* an abusive word for a bad
 person.
 గూనాల్ *n.* dwarf. *Tel:* గూనివాడు.
 చుబూక్-చుబూక్ *n.* a person who
 habitually goes from one house
 to the next gossiping.
 జన్క్ *n.* people (pl.). *Tel:* ప్రజలు.
Hin: लोग.
 జాతి *n.* caste, kind, sort. *Tel:* కులము.
Hin: जाति.
 డండూల్ *n.* good-for-nothing person.
 నాట్న *n.* villager (nm.).
 నాట్నోర్ *n.* villager (m.).

పేడాల *n.* boy, son. *Tel:* కొడుకు; బాలుడు.
Hin: बालक.
 పేడి *n.* girl. *Tel:* కూతురు; బాలిక.
Hin: लड़क.
 బహితాడ్యాల *adj.* wild man, savage,
 thug, terror. *Hin:* जंगली.
 మయనల్ *n.* man. *Tel:* మనిషి. *Hin:* आदमी.
 మొడ్డల్ *n.* newborn boy.
Tel: చిన్న మొగపాప. *Hin:* बालक.
 మొడ్డే *n.* newborn girl. *Tel:* చిన్న
 ఆడపాప. *Hin:* लड़क.
 లండీ *n.* idle person, lazy.
 లేకాల్ *n.* man or boy (used with
 contempt).
 వెయ్యో-జుజ్జాల్ *n.* 1 • a man who is
 always with the ladies.
 2 • a man with a female
 complexion.
 వెయ్యో-జుజ్జాల్ *n.* 1 • a man who is
 always with the ladies.
 2 • a man with a female
 complexion.
 వెర్లే *n.* guest (f.).

వోతాడ్ *n.* woman. *Tel:* స్త్రీ *Hin:* औरत.

సేలడ్-మియాడ్ *n.* young girls.

హిండువార్ *n.* a person who performs human sacrifices.

Tel: నరహంతకులు.

2.2. Body

మేందోల్ *n.* body. *Tel:* శరీరము. *Hin:* तन.

2.2.1. Head

కడ్ *n.* eye. *Tel:* కన్ను. *Hin:* आँख.

కడ్-కొండా *n.* eyebrow. *Tel:* కన్ను బొమ్మ.

కప్పర్ *n.* forehead. *Tel:* నుదురు. *Hin:* माथा.

కెవ్వ *n.* ear. *Tel:* చెవి; కర్ణము. *Hin:* कान.

కొర్వ *n.* cheek. *Tel:* చెంప. *Hin:* गाल.

గర్దాన్ *n.* nape (back of the neck).

గార్ *n.* eyeball. *Tel:* కన్ను గూబ.

గుడుబొ *n.* adam's apple. *Tel:* గొంతుక; కంఠమణి.

గుబ్బే *n.* lobe of the ear. *Tel:* గూబా.

షాటీ *n.* throat. *Tel:* మెడ. *Hin:* गरदन.

చిష్టి *n.* dried rheum of eye, dry nose mucus, dry secretion. *Tel:* కంటిమైల.

తల్ల *n.* head. *Tel:* తల. *Hin:* सिर.

తాడ్వా *n.* chin. *Tel:* గద్వభాగము. *Hin:* रुक्ती.

తోడ్డింగ్-వా- *vi.* the tonsils (pl.) have come.

దాడా *n.* jaw. *Tel:* దంతము.

పల్₁ *n.* tooth, tusk, fang. *Tel:* దంతాలు. *Hin:* दाँत.

పాపే₁ *n.* uvula. *Tel:* అతిజిహ్వా.

మిందీ *n.* eyelash. *Tel:* కన్ను రెప్ప.

మొక్కొం *n.* face. *Tel:* మొఖం. *Hin:* मुख.

మొసోర్ *n.* nose. *Tel:* ముక్కు. *Hin:* नाक.

వెంజేర్ *n.* tongue. *Tel:* నాలుక. *Hin:* जीभ.

వెడేర్ *n.* neck. *Hin:* कंठ.

సివ్వి *n.* lip. *Tel:* పెదవి. *Hin:* अधर.

హిర్డా *n.* gum, socket of a tooth.

2.2.2. Torso

అరీల్ *n.* chest. *Tel:* రొమ్ము; చాతి. *Hin:* संदूक.

కూలా *n.* buttock. *Tel:* పిర్ర.

కేరీ *n.* spine.

ఖిడ్డి *n.* anus. *Tel:* గుద్ద. *Hin:* गुदा.

డెండీ *n.* back, trunk. *Tel:* శరీర వెనుక భాగము. *Hin:* पीठ.

దాద్రా *n.* lower abdomen.

దూడో *n.* breast of woman. *Hin:* स्तन.

నడీ *n.* waist, barrel (of gun). *Tel:* నడుము. *Hin:* कमर.

పీర్ *n.* pregnant stomach, (womb?). *Tel:* గర్భము.

పెట్టి *n.* stomach. *Tel:* కడుపు.

పేండా *n.* anus. *Tel:* గుద్ద. *Hin:* गुदा.

పొప్పోస్ *n.* lungs.

బొం *n.* nipple. *Tel:* రొమ్ము.

భర్దాడీ *n.* rib cage.

మొడ్ *n.* navel, bellybutton. *Tel:* బొడ్డు.

సాతీ *n.* chest. *Tel:* చాతి. *Hin:* संदूक.

సుత్రీ *n.* nipple.

సెట్టా *n.* shoulder. *Tel:* భుజము. *Hin:* कंधा.

2.2.3. Arm, leg

కిల్పా *n.* joint (of limb).

కెయ్ *n.* hand. *Tel:* ఖరము; చేతు. *Hin:* हाथ.

బొట్టా *n.* finger. *Tel:* వ్రేలు. *Hin:* उँगली.

2.2.3.1. Arm

అస్టూరీ-కెయ్ *n.* palm of hand.

కూట్లీ *n.* armpit. *Tel:* చంక.

కొడోప్ *n.* receptacle made by joining both hands.

టోంగీ *n.* elbow, kneecap.
Tel: ముంజేయి.

తడ్-కెయ్ *n.* palm of hand.

దండ్ *n.* arm. *Tel:* ఆయుధం.

మంగట్ *n.* wrist.

ముట్టి *n.* 1 • fist. *Tel:* పిడికిలి. *Hin:* మ్హ్ర.
2 • short handle (of implement, weapon, whip etc.) that can be gripped by the fist.

2.2.3.2. Leg

అస్టూరీ-కాల్ *n.* sole of foot. *Hin:* एक मात्र.

కాల్ *n.* leg. *Tel:* కాళ్ళు. *Hin:* టాంగ్.

గొయిట బొక్క *n.* ankle. *Tel:* కీలు బొక్క.

మొట్టి *n.* ankle. *Tel:* చీలమండ. *Hin:* టఖనా.

టోంగ్రా *n.* knee. *Tel:* మోకాలు; మోకాలి-కీలు. *Hin:* ఘటనా.

డాకా *n.* heel. *Hin:* ఘడి.

తడ్-కాల్ *n.* sole of feet.

ఫరాయా *n.* thigh. *Hin:* జాఁఘ.

ఫోడ్రీ *n.* calf (of leg).

మాండి *n.* thigh, lap. *Hin:* జాఁఘ.

2.2.3.3. Finger, toe

చిచాల్-బొట్టా *n.* little finger.

చిచ్చాల్ వడ్న్స్ *n.* little finger.

తిడింజ్ *n.* claw, nail. *Tel:* గోరు.

తోహ్వల్ బొట్టా *n.* index finger (lit. the finger that shows).

పెర్నా బొట్టా *n.* thumb. *Hin:* ఆంగూఠా.

ముద్ద బొట్టా *n.* ring finger, second finger.

2.2.4. Skin

కుర్కూం *n.* spot on skin.

టిప్పా *n.* spot, blot. *Tel:* చుక్క.

మొర్రో *n.* birthmark(?), mole.

2.2.5. Hair

కెల్ *n.* hair. *Tel:* వెంట్రుకలు. *Hin:* బాల.

జుట్టి *n.* 1 • frayed end of a rope.
Tel: జుట్టు.

2 • the tuft of hair remaining after a head has been shaved.

టారో *n.* fontanelle, the soft or weak spot on a child's head.
Tel: తపాలము.

డాడీ *n.* beard. *Tel:* గడ్డము.

బుర్నాల్ *adj.* furry, covered with hair.

బోడ్కాల్ *adj.* bald. *Tel:* బట్టతలగల.

మీసేల్ *n.* whisker, fin (of fish).
Tel: మీసము.

మీసేల్స్ *n.* moustache. *Tel:* మీసాలు.

సేటేంగ్ *n.* pubic hair (pl.). *Tel:* ఆతులు.

2.2.6. Bone, joint

బొక్క *n.* bone. *Tel:* బొక్క. *Hin:* అస్తి.

సిల్కీ *n.* backbone. *Tel:* వెనుక భాగము.

2.2.7. Flesh

పన్నె¹ *n.* muscle. *Tel:* కండరము.

2.2.8. Internal organs

కట్ *n.* spleen.

కెంజ్కా *n.* intestine.

గుండుూర్ కాయ *n.* internal organ.

తడాకీ *n.* liver. *Tel:* కార్ణము.

పొదుూర్ *n.* insides, entrails. *Tel:* పేగు.

పేండా పొదుూర్ *n.* bowels. *Tel:* ఎర్రటి పేగు.

మెదూర్ *n.* brain. *Tel:* మెదడు. *Hin:* दिमाग.

సీరా *n.* vein. *Tel:* నరము.

2.2.8.1. Male organs

చూచో *n.* penis.

హండంగ్ *n.* testicles. *Tel:* శిన్నము కింద రెండు కోలిలు.

2.2.8.2. Female organs

పీర్ *n.* pregnant stomach, (womb?).
Tel: గర్భము.

పూడే *n.* vagina. *Tel:* పూకు.

2.3. Body functions

కూట్టి-కీ- *vt.* to tickle. *Hin:* गुदगुदाना.

గుల్గుల్ *n.* tickle.

గుల్గుల్-కీ- *vt.* to tickle.

చాహ్- *vi.* to stretch. *Hin:* तानना.

మొక్కో-కీ- *vt.* to stretch oneself.

యెక్కి-కీ- *vi.* to hiccup. *Tel:* ఎక్కిళ్ళు.

వయ్యూక్ *n.* yawn. *Tel:* ఆవలించు.

సిరుం *n.* 'pins and needles', numbness, tingling, prickling.

2.3.1. Functions of the eye

2.3.1.1. Weep

ఆడ్- *vi.* to cry, weep. *Tel:* ఏడ్చుట.
Hin: रोना.

కాడేల్ *n.* tear. *Tel:* కన్నులు. *Hin:* आँसू.

2.3.2. Functions of the ear

కొరె-కల్ *n.* earwax. *Tel:* చెవిలోని జీబిలి.

2.3.3. Functions of the nose

ఈచ్- *vt.* to blow nose.

కిప్ట్యా *n.* mucus crust in nose.

మూస్కో- *vt.* to sniff, nuzzle, inhale.

సగూన్ *n.* sneeze. *Tel:* తుమ్ము.

సీర్స్-నే-కీ- *vi.* to sniffle.

సేమేడ్ *n.* mucus of the nose. *Tel:* చీమిడి.

2.3.4. Functions of the mouth

కచ్- *vt.* to hold between teeth.

కస్కో- *vt.* to bite, sting.

కోక్లా-కీ- *vi.* to cough. *Tel:* దగ్గు. *Hin:* खाँसना.

తువ్కో- *vi.* to sneeze. *Hin:* छींकना.

నాక్- *vt.* to lick. *Hin:* चाटना.

పల్కోనే కాత్రి-కీ- to bite off with the teeth.

బుర్- *vt.* to kiss, nuzzle. *Tel:* ముద్దు.
Hin: चूमना.

మింగ్- *vt.* to swallow. *Tel:* మింగుట.
Hin: निगलना.

వయ్యూక్-సీ- *vi.* to yawn.

2.3.4.1. Spit, saliva

ఉడీ- *vt.* to spit something out (like seeds from fruit etc.), let fall from mouth. *Hin:* थूकना.

ఉస్కో- *vi.* to spit. *Hin:* थूकना.

ఉచ్ *n.* spittle. *Tel:* ఉమ్మి. *Hin:* थूक.

జోల్ *n.* saliva. *Tel:* సొల్లు.

2.3.5. Functions of the heart

ధడే-మా- *vi.* to beat (heart).

2.3.5.1. Bleed, blood

నెత్తూర్ *n.* blood. *Tel:* రక్తము. *Hin:* खून.

2.3.6. Breathe, breath

నేస్కో- *vi.* to breathe, pant.

ముడీ- *vi.* to snore.

2.3.7. Functions of the stomach

కక్- *vi.* to vomit.

కరూ *n.* hunger. *Tel:* ఆకలి. *Hin:* भूख.

ముస్కోర్కా-పీ- *vi.* to be bloated due to indigestion.

రోక్- *vi.* to be digested.

2.3.7.1. Defecate, feces

- ఖాత్ *n.* manure. *Hin:* खाद.
- పిష్కా- *vi.* to break wind, to fart.
- పింగ్ *n.* human excrement.
- పేల్క- *vi.* to defecate. *Tel:* మరుగు దొడ్లు.
Hin: पाखाना.
- మయ్యూన్-సొం- *vi.* to go to toilet (lit. 'field').

2.3.8. Urinate, urine

- ఉడ్క- *vt.* to urinate.
- ఉల్ *n.* urine. *Tel:* మూత్రము; ఉచ్చ.
- వాట్స్ *n.* urine. *Tel:* ఉచ్చ.

2.3.9. Sweat

- ఉడ్కే *n.* sweat. *Tel:* చెమట. *Hin:* पसीना.
- ఉడ్కే-మా- *vi.* to sweat. *Hin:* पसीना.

2.4. The senses

2.4.1. See

- నద్దూర్ *n.* a look, or glance. *Tel:* దృష్టి.
Hin: दृष्टि.
- సూడ్- *vt.* to see, look at. *Tel:* చూచుట.
Hin: देखना.

2.4.1.1. Look

- మాడ్క- *vi.* to glance. *Hin:* झाँकना.

2.4.1.2. Something used to see

- ఆర్నా *n.* mirror. *Tel:* అద్దము. *Hin:* दर्पण.

2.4.2. Hear

- కేంజ్- *vt.* to hear. *Tel:* విను.

2.4.2.1. Sound

- గల్బలా *n.* children's noise, racket.
- నాహూ-పా- *vt.* to resound.
- నేక్- *vi.* to sound.
- లేంగ్ *n.* tone, voice. *Tel:* కంఠము;
రాగము.
- వాజ-గాజతే *advl.* with much noise.

- సడాంగ్ *n.* sound of a drum. *Hin:* ढोल का आवाज़.

2.4.2.2. Types of sounds

- సీస్త్రి *n.* whistle. *Hin:* सीरी.

2.4.3. Taste

- కెయ్- *vi.* to be bitter in taste.
- కెయ్యూల్ *adj.* bitter. *Tel:* చేదు. *Hin:* कट्ट;
कठठा; कड़वाहट.

- మినూంగ్- *vi.* to taste sweet.

- సవ్వాద్ *n.* taste. *Tel:* రుచి. *Hin:* स्वाद.

2.4.4. Smell

- ఘాడీ *n.* smell. *Tel:* వాసన. *Hin:* गंध.
- వాస్ *n.* smell. *Tel:* వాసన. *Hin:* గంధ.
- వాస్ యేత్- *vt.* to smell. *Hin:* सूँघना.

2.4.5. Sense of touch

- ఆక్లే-మా-2 *vi.* to become numb from cold.

- సిరుం *n.* 'pins and needles', numbness, tingling, prickling.

2.5. Body condition

2.5.1. Tired

- అవీ- *vi.* to be tired. *Hin:* थकना.
- కట్టేడే-మా- *vi.* be exhausted, tired.
- రుక్కే-మా- *vi.* to become very tired, exhausted.
- టక్కే-మా- *vi.* to be wearied (as in old persons).
- వీటీ-దెగ్డే-మా- *vi.* to be tired out.
- హట్టే-మా- *vi.* to become tired. *Tel:* అలిసి పోవడము.

2.5.2. Rest

- రోం- *vi.* to rest. *Tel:* విశ్రాంతి.

2.5.4. Weak

- తగ్గోర్ *vi.* to become weak. *Hin:* दुर्बल.

2.6. Healthy

మేందోల్-పీ *vi.* to get fat.

సుద్రే-మా- *vi.* to be well, healthy.

2.6.1. Sick

పడ్డాంగ్ *n.* cold (to have a cold).

2.6.1.1. Recover from sickness

మగ్- *vi.* to be healed (wound).

2.6.2. Disease

2.6.2.2. Skin disease

కూలూం *n.* pus.

చిరాల¹ *n.* ring-worm.

తోల-పుడి *n.* rash, hives.

పున్ *n.* sore, boil, wound. *Tel:* పుండు.

పోడ్ *n.* boil, pustule.

ఫొట్కుడి (పోడ్-కుడి) *n.* 1 • chicken pox.
2 • insect bites.

బొక్- *vi.* to erupt, to irritate.

2.6.3. Injured

కోవ్కా⁻² *vt.* 1 • to gore.

2 • to pierce (when having a tattoo).

ఘావ్ *n.* scar.

2.6.3.2. Poison

విక్ *n.* poison. *Tel:* విషము. *Hin:* విष.

2.6.4. Disabled

2.6.4.1. Crippled

కూటాల్ *n.* lame man, disabled, cripple.

కూటి *n.* lame woman. *Tel:* కుంటి.

లేంగ్గాల్ *adj.* lame. *Tel:* కుంటివాడు.

Hin: लँगड़ा.

2.6.4.3. Blind

గుడ్డి *adj.* blind. *Tel:* గుడ్డి. *Hin:* అంధా.

బదూర్-బదూర్ *adj.* blurred.

2.6.4.5. Deaf

చెవ్లాల్ *n.* deaf man.

చెవ్వి *n.* deaf woman.

బెహ్రియాల్ *adj.* deaf (m.). *Tel:* చెవిటివాడు.

Hin: बहारा.

బెహ్రి *adj.* deaf (f.). *Tel:* చెవిటిరాలు.

Hin: बहारा.

2.6.4.6. Mute

మూకా *adjl.* dumb, mute, person who cannot speak. *Tel:* మూగవాడు.

Hin: गूँगा.

2.6.4.7. Mentally disabled

పిస్సాల్ *n.* mad person (m.).

Tel: పిచ్చివాడు; పిసొడు.

పిస్సె *n.* mad person (f.).

2.6.5. Symptoms of disease

కోక్లా-కీ- *vi.* to cough. *Tel:* దగ్గు. *Hin:* खाँसना.

తువ్కా- *vi.* to sneeze. *Hin:* छींकना.

2.6.5.1. Pain

అయో *int.* expression of surprise, hurt or displeasure, ouch!

తల్ల-నోంతా *n.* headache.

దంచ్వాల్ *n.* 1 • pain, ache.

2 • person threatening to hit.

నో- *vi.* to hurt.

నోంతా *n.* pain. *Tel:* నొప్పి.

2.6.5.2. Fever

యెడ్కి *n.* fever. *Tel:* జ్వరము. *Hin:* बुखार.

2.6.5.3. Swell

తోయ్- *vi.* to swell. *Tel:* ఉబ్బడము.

Hin: सूजना.

దదూల్ *n.* spot that appears after being stung by an insect.

పొక్చె *n.* swollen area. *Tel:* ఉబ్బడము.

2.6.6. Treat disease

కీప్ప *n.* scab. *Tel:* పుండు పైన ఎండిన తోలు.

చీపా *n.* splint.

దురూస్త-కీ- *vt.* to cure a disease.

2.6.6.3. Doctor, nurse

వయ్యాయాల్ *n.* doctor. *Hin:* डॉक्टर.

2.6.6.4. Medicine

గోలి *n.* pill, tablet. *Tel:* గోళి. *Hin:* गोली.

మతీ *n.* medicine, lotion, potion, drug. *Tel:* మందు.

సోక్- *vi.* to apply, anoint, administer (medicine).

2.6.6.7. Traditional medicine

భక్తల్ *n.* medicine man who uses traditional herbal (ayurvedic) medicines. *Tel:* పూజారి.

2.7. Life

2.7.1. Marriage

అందూన్ *n.* gift (of cattle such as cows, goats or buffaloes) for marriage usually from the bride's parents to the couple.

ఖాజే *n.* a function when the relatives of the bridegroom go to the bride's house for presenting her a sari before marriage.

నొవ్రాల్ *n.* bridegroom. *Tel:* వరడు; పెండ్లికోడుకు. *Hin:* दूल्हा.

పాట్ *n.* second marriage. *Tel:* పాటు (2వ పెండ్లి).

బాయో *n.* wife. *Tel:* భార్య. *Hin:* पत्नी.

బాయిక్ *n.* wives, ladies. *Tel:* అక్కలు.

మర్మింగ్ *n.* marriage ceremony. *Tel:* పెండ్లిలు.

మాడ్స్ *n.* husband. *Tel:* భర్త. *Hin:* पति.

మాయ్యా *n.* love. *Hin:* प्यार.

లాడ్ *n.* love. *Tel:* ప్రేమ. *Hin:* प्यार.

లాడ్-కీ- *vt.* to love. *Tel:* ప్రేమ చూపడం.

లాడాల్ *n.* bridegroom, lover (m.).

Hin: दूल्हा.

వెయ్యె *n.* wife, woman. *Tel:* భార్య; ఆడది.

Hin: पत्नी.

వేర్మాయ్యూ *n.* a function for fixing the marriage during which vermilion and an anklet will be given to the bride by the bridegroom's party.

సుర్వెర్వాల్ *n.* mediator of a marriage.

2.7.1.1. Arranging a marriage

ఆర్తి *n.* a plate with a burning oil lamp that contains copper coins, betel nuts, dried coconut kernel, etc offered at the time of settling a marriage.

జానూసా *n.* lodging of bridegroom's party. *Tel:* విడిది గృహము.

పారింగ్-బొడ్డింగ్ *n.* amount (clothes, etc) given to the bride's father by the bridegroom.

పారీ *n.* dowry. *Tel:* వియ్యంకుడు. *Hin:* दहेज.

సగూడ్ *n.* a pre-wedding tradition, ritual or procedure.

2.7.1.2. Wedding

అక్సీదాంగ్ *n.* rice mixed with vermilion thrown at a wedding, or on cattle (e.g. during 'laxmi pooja') in order to bless.

ఆడ్వా-సొన్- *vi.* to go and fetch the bride for the wedding ceremony (lit. don't cry and go).

ఖోడా *n.* 1 • horse. *Tel:* గుర్రము. *Hin:* घोडा.

- 2 • horizontal horse-shaped beam which sits atop a marriage pole.
3 • miniature earthenware horse used for worship.

- చేష్టంగ్ *n.* acts of fun.
చేహ్- *vi.* to make jokes at a marriage.
నొవి *n.* bride. *Tel:* వదువు; పెండ్లికూతురు. *Hin:* దులहन.
నొవి-నొవ్రాల్ *n.* bride and groom, the wedding couple.
పారా₂ *vt.* to bless (as in marriage).
పార్యాక్ *n.* the assembly in which the members of the bride's party and the bridegroom's party sit together during marriage.
Tel: వియ్యంకురాలు.
బోవ్ల *n.* platform for weddings.
లగ్నింగ్ *n.* betrothal ceremony (pl.) involving a time of joking (or spoof negotiating) with the ladies in the bride's party with those in the groom's party.
Tel: లగ్నము; పెండ్లి.
లాడీ *n.* bride, lover (f.). *Hin:* దులहन.

2.7.1.3. Unmarried

- కరున్కువరి *n.* unmarried person (bachelor, spinster). *Hin:* కన్యా.
టూడాల్ *n.* unmarried young man.
టూడీ *n.* unmarried young girl.

2.7.3. Birth

- జన్మా *n.* birth. *Tel:* పుటుక, ఉద్భవం. *Hin:* జన్మ.
నిర్మాన్-ఆ- *vi.* to be born.
పుట్వార్ *n.* birth. *Tel:* జన్మించుట. *Hin:* జన్మ.

- మొడ్డల్ *n.* newborn boy.
Tel: చిన్న మొగపాప. *Hin:* బాలక.

- మొడ్డై *n.* newborn girl. *Tel:* చిన్న ఆడపాప. *Hin:* లడక.

2.7.3.1. Pregnancy

- హారీ సొన్- *vi.* to elope with a man to marry another man while having a child.

2.7.3.2. Give birth

- కొటూడీ *n.* 1 • room, sometimes used to refer to a side room for women in childbirth or menstruation.
Tel: గది, ఖాలీ ప్రదేశం. *Hin:* कमरा.
2 • shed for goats.

2.7.3.2.2. Help to give birth

- సోసీ-వోతాడ్ *n.* midwife, lady that attends to deliveries of babies.
Tel: దాసి.

2.7.3.4. Multiple births

- యేమల్-యేమే *n.* twins (one boy, one girl).

2.7.3.5. Birth ceremony

- పాచ్చీ *n.* naming ceremony.
Tel: పురుడు.

2.7.4. Stage of life

2.7.4.1. Baby

- మొడ్డల్ *n.* newborn boy.
Tel: చిన్న మొగపాప. *Hin:* బాలక.

- మొడ్డై *n.* newborn girl. *Tel:* చిన్న ఆడపాప. *Hin:* లడక.

2.7.4.1.1. Care for a baby

- తిహ్- *vt.* to feed. *Hin:* खिला.
యెత్- *vt.* to take to lap, take on shoulder.

2.7.4.2. Child

- పేకూర్ *n.* children (pl.). *Tel:* కుమారులు.

బుచ్చి² *n.* little girl.

సెలడ్-మియాడ్ *n.* young girls.

2.7.4.2.1. Rear a child

పత్నార్ *n.* upbringing. *Tel:* పెంపకం.

Hin: पालन-पोषण.

2.7.4.3. Youth

డియార్ *n.* young man. *Tel:* యువకుడు.

డియా *n.* young woman. *Tel:* యువతి.

2.7.4.5. Older person

పడానోర్ *n.* old man. *Hin:* पुराना.

మాత్రల్ *n.* old man. *Tel:* ముసలివాడు.

మాతరి *n.* old woman. *Tel:* ముసలమ్మ.

వెడీల్ *n.* old man. *Tel:* ముసలివారు.

వెడీల్పాన్ *n.* old age. *Hin:* बुढ़ापा.

2.7.4.6. Grow, mature

డగూర్ ఆ- *vi.* to grow up.

ముర్- *vi.* to grow, to ripen.

ముర్తా *n.* full grown (nm.).

2.7.5. Male, female

గోహ్లాల్ *adj.* male of animals. *Hin:* नर.

టోట్టే *adj.* female of animal. *Tel:* ఆడది.

మర్రి-మియాడ్ *n.* boys and girls, sons and daughters (pl.).

2.7.5.1. Man

బాయ్లాల్ *n.* eunuch. *Hin:* नपुंसक.

2.7.6. Die

ముడూన్- *vi.* to drown, etc. *Hin:* डुबाना;
डुबोना.

సా- *vi.* to die. *Tel:* చావడం. *Hin:* मरना.

సాతోర్ *adj.* dead. *Tel:* మరిణించాడు.

Hin: मृत.

2.7.6.1. Kill

ఆటి-పా- *vt.* to strangle something (the way a constricting snake kills its prey).

కతమ్-కీ- *vt.* to kill. *Tel:* చంపుట.

Hin: मारना.

జవ్క- *vt.* to kill. *Tel:* చంపు. *Hin:* मारना.

మొయ్- *vt.* to murder, finish off.

Hin: हत्या.

2.7.6.2. Corpse

కూర్ *n.* dead body. *Tel:* శవము.

Hin: मुरदा मुर्दा.

సానల్ *n.* corpse, dead man. *Hin:* लाश.

సాన్ *n.* corpse (f.).

2.7.6.3. Bury

మిన్- *vt.* to bury. *Tel:* బొంద పెట్టుట.

Hin: दफनाना.

2.7.6.4. Grave

వీచ్ *n.* tomb, grave. *Tel:* గోరి.

2.7.6.5. Funeral

సరూన్ *n.* funeral pyre.

2.7.6.6. Mourn

సమ్మి-కీ- *vt.* 1 • to console.

2 • to remove misunderstanding.

3. Language and thought

3.1. Soul, spirit

3.1.1. Personality

తోయ్టల్ *adj.* talkative. *Tel:* కులము పేరు.

3.1.2. Mental state

3.1.2.2. Dazed, confused

ధక్కే-ఆ- *vi.* to be shocked (by bad news, etc).

3.1.2.3. Lose consciousness

చక్కార్-వా- *vi.* to swoon.

తేహా- *vt.* 1 • to rouse from sleep.

Tel: లేపు.

2 • to revive to life.

3 • to build.

సంజ్- *vt.* to become numb, knock out, deadened.

3.2. Mind

డోకా *n.* mind. *Tel:* మనుస్సు.

3.2.1. Think

తడీ- *vi.* to think, occur to mind to come to mind. *Hin:* సోచనా.

చుక్కే మాంది *n.* thought. *Hin:* చింతా.

వాట్- *n.* idea. *Tel:* ఉపాయము.

సొసానీ *n.* 1 • thinking. *Tel:* అలోచించుట.

Hin: చింతన.

2 • advice. *Tel:* సలహా. *Hin:* సలాహ్.

సోంచ్-కీ- *vi.* to think. *Tel:* అలోచించుట.

Hin: సోచనా.

సోసీ-కీ- *vi.* to ponder, think over.

హికాత్ *n.* contrivance, thought.

Tel: ఉపాయము.

3.2.1.1. Investigate

పూసి-కీ- *vt.* to question, ask.

Tel: పరిచయం చెయుట.

3.2.1.4. Imagine

కంజ్కీ- *vi.* to dream. *Tel:* కల.

3.2.1.5. Intelligent

అక్కాల్ *n.* wisdom. *Hin:* బుద్ధి.

3.2.1.6. Stupid

అడ్ముట్ట్యల్ *adj.* foolish. *Hin:* దుర్బుద్ధి.

3.2.2. Learn

కరీ- *vt.* to learn. *Tel:* నేర్చుకో.

Hin: సీఖనా, సిఖనా.

3.2.3. Know

రావుక్ *n.* knowledge. *Tel:* తెలియడం.

పుండ్- *vt.* to know, guess. *Hin:* जानना.

వొడ్కి *n.* knowledge. *Tel:* జ్ఞాపకం;

పరిచయము. *Hin:* ज्ञान.

3.2.3.1. Known, unknown

కరే-మా- *vi.* to be known, understood.

Tel: తెలుసు.

వొడ్కి-మా- *vi.* to be known, recognized.

Tel: గుర్తు చేసాను. *Hin:* जानना.

3.2.4. Understand

సమ్మే-మా- *vi.* to be understood.

3.2.4.1. Misunderstand

సమ్మి-కీ- *vt.* 1 • to console.

2 • to remove misunderstanding.

3.2.4.3. Meaning

అర్త్ *n.* meaning. *Tel:* అర్థము.

Hin: मतलब.

3.2.5. Opinion

3.2.5.1. Believe

నెం- *vt.* to trust.

భరోసా *adj.* trustworthy. *Tel:* నమ్మకం.

Hin: खरा.

యెఖీన్ పీ- *vt.* to believe.

3.2.5.3. Agree

కబ్బె-మా- *vt.* to agree. *Tel:* ఒప్పకోవడం.

Hin: कबूलना.

3.2.6. Remember

ముట్- *vt.* to recognize.

వొడ్కి-ఇర్- *vt.* to remember, recognize.

హేతు-కీ- *vi.* to remember. *Tel:* జ్ఞాపకము

చెయుట. *Hin:* याद करना.

3.2.6.1. Forget

భూలే-మా- *vi.* to forget. *Hin:* भूलना.

మరుంగ్- *vt.* to forget. *Tel:* మర్వడం.

Hin: भूलना.

3.2.7. Expect

3.2.7.1. Hope

ఆశా-కీ- *vi.* to hope.

ఇచా-కీ- *vt.* to desire.

3.2.7.2. Disappointed

చుక్-చుకె-మా- *n.* the noise one makes when disappointed by something, or unexpectedly missing something.

3.2.8. True

కరలే-కీ-కరల్ *n.* to be true or not, to question the truth.

Tel: వాస్తవమెన.

ఖరాల్ *adj.* true. *Tel:* నిజం. *Hin:* सच्चा.

తిన్నా *adjl.* right. *Tel:* కుడి. *Hin:* दाहिना.

3.3. Volition

3.3.2. Request

3.3.2.1. Beg

తల్క్- *vt.* to beg, ask for. *Tel:* అడుగుట.

బిచ్చెగాండల్ *n.* beggar (m.).

Tel: అడుక్కునేవాడు.

3.3.2.3. Give consent

సీ- *vt.* to give, allow (with Inf.).

Tel: ఇప్పు.

3.3.3. Influence

3.3.3.3. Advise

సొసానీ *n.* 1 • thinking. *Tel:* అలోచించుట.

Hin: चिंतन.

2 • advice. *Tel:* సలహా. *Hin:* सलाह.

3.3.3.8. Threaten

వెరూస్- *vc.* to frighten, threaten.

Hin: डरना.

వెరే-కీ- *vt.* to warn, or scare away.

3.3.4. Decide, plan

ఆచ్- *vt.* to choose.

ఆచొన్లటల్ *n.* choose from these.

Hin: चुनाव.

3.3.4.2. Goal

అంద్- *vt.* to reach. *Tel:* అందడము.

పోంచే-మా- *vi.* to reach. *Tel:* చేరడము.

యెవ్- *vt.* to reach.

3.3.4.5. Choose

పక్కా-కీ- *vt.* to decide, settle.

3.3.5. Willing

3.3.5.2. Stubborn

హట్ *n.* perseverance, obstinacy.

3.4. Emotion

వస్- *vi.* to be felt, to experience (hunger, thirst, etc.), to want to.

Hin: लगना.

3.4.1. Positive emotions

3.4.1.1. Like, love

ఆనంద్న-ఆనంద్ *advl.* with great pleasure. *Tel:* సంతోషం.

కుసీ *adj.* liking, happy. *Tel:* అనందం.

Hin: रुच.

మందే *n.* pleasure. *Hin:* विनोद.

మందే-వా- *vi.* it is pleasing.

మాయ్యా *n.* love. *Hin:* प्यार.

లాడ్ *n.* love. *Tel:* ప్రేమ. *Hin:* प्यार.

లాడ్-కీ- *vt.* to love. *Tel:* ప్రేమ చూపడం.

లాడాల్ *n.* bridegroom, lover (m.).

Hin: दूल्हा.

లాడీ *n.* bride, lover (f.). *Hin:* दुल्हन.

3.4.1.2. Happy

కుసాల్ *adj.* happy. *Hin:* खुश.

కుసీ-కుసీతే *advl.* happily.

కుసీ-గమత్నె *advl.* happily.

గమ్మత్ *n.* happiness, fun. *Hin:* खुश.

మందే-పీ- *vi.* to take pleasure.

3.4.1.2.1. Laugh

కవ్వాస్- *vc.* to cause to laugh.

Tel: నవ్వుట.

కవ్- *vt.* to laugh. *Tel:* నవ్వు. *Hin:* हँसना.

ముస్-ముస్-కవ్- *vi.* to giggle.

3.4.1.3. Surprise

కుదుర్కన-ఆ- *vi.* to be surprised.

Tel: భయపడుట.

3.4.2. Negative emotions

3.4.2.3. Dislike, abhor

కీవ్ *n.* disapprove.

పాస్క- *vt.* to dislike.

3.4.2.4. Shy, timid

లజ్జే-మా *vi.* to be shy, ashamed.

Tel: సిగ్గుపడుట.

3.4.2.5. Angry

సోజ్ *n.* anger. *Tel:* కోపము. *Hin:* क्रोध.

సోజాన్-వా- *vi.* to become angry.

Tel: కోపపడాడము.

3.4.2.7. Fear

వెరీ- *vi.* to be afraid.

వెరే *n.* fear. *Tel:* భయము. *Hin:* डर.

వెరే -పీ- *vi.* to take fright.

3.4.2.7.1. Worry

మోర్ *n.* worry, sorrow.

3.5. Communication

3.5.1. Say

ఇత్తైక్ *ppt.* (Ppt of 'to say' used to mark topic or quotation) 'if-say'.

Tel: అంటే.

ఇన్- *vt.* to say. *Tel:* అన్ను. *Hin:* कहना.

ఇన్- *vt.* to say. *Hin:* कहना.

వడ్క- *vt.* to speak, talk. *Tel:* మాట్లాడు.

Hin: बात करना.

వెహ్- *vt.* to tell. *Tel:* చెప్పండి. *Hin:* बोलना.

3.5.1.1. Voice

ఆవాజ్ *n.* sound. *Tel:* శబ్దము. *Hin:* आवाज़.

3.5.1.1.1. Shout

కల్లా-కీ- *vi.* to shout. *Hin:* झल्लाना.

కిల్లీ- *vi.* to scream, cry out. *Hin:* चीखना.

లోల్లీ *n.* noise, racket. *Tel:* అల్లరి.

3.5.1.1.2. Speak quietly

కుస్-కుస్-వడ్క- *vi.* to whisper.

Hin: फुसफुसाना.

3.5.1.1.5. Silent

కుస్మూస్ మన్- *vi.* to be silent.

3.5.1.2. Make speech

3.5.1.2.1. Announce

ఇత్తాల్ కీ- *vt.* to announce, make known.

3.5.1.4. Speak with others

3.5.1.4.1. Call

కేయ్- *vt.* to call, summon. *Tel:* పిలుపు.

Hin: बुलाना.

తోహ్- *vt.* to show, point out.

Tel: చూపుము. *Hin:* दिखाना.

హాక-సీ- *vi.* to shout, call out.

Hin: झल्लाना.

3.5.1.4.2. Greet

కల్లీ- *vt.* to embrace, greet.

దండోస్ *n.* greeting. *Hin:* नमस्कार.

దండోస్ కీ- *vt.* to greet.

ముజ్రా-కీ- *vi.* 1 • to salute. *Tel:* వందనలు;

నమస్కారాలు.

2 • to put hands together to greet someone (not a handshake!).

ముజ్రా-కీ- *vi.* 1 • to salute. *Tel:* వందనలు;

నమస్కారాలు.

2 • to put hands together to greet someone (not a handshake!).

3.5.1.5. Ask

3.5.1.5.1. Answer

జవాబ్ *n.* answer. *Tel:* జవాబు. *Hin:* उत्तर.

జవాబ్-సీ- *vt.* to answer. *Hin:* उत्तर देना.

3.5.2. Report

అల్లే *clitic.* reportative.

బెర్రే *clitic.* reportative.

3.5.2.1. News, message

ఖయపత్ *n.* news. *Tel:* వార్త; కబురు.

Hin: खबर.

ఖయపత్-సీ- *vt.* to spread news. *Tel:* వార్త చెప్పట.

3.5.3. Language

కోయంగ్ *n.* Gondi language. *Tel:* గోండి భాష.

3.5.3.1. Word

గొష్టా *n.* word, news, matter, language (in pl.). *Tel:* మాటలు. *Hin:* भाषा.

3.5.3.3. Name of a thing

పోరోల్ *n.* name. *Tel:* పేరు. *Hin:* नाम.

3.5.4. Verbal tradition

3.5.4.1. Fable, myth

వేసూడి *n.* story, tale. *Tel:* కథ. *Hin:* कहानी.

3.5.4.3. Riddle

పున్- *vt.* to solve a riddle.

Tel: చెప్పడము.

పెందో *n.* riddle. *Tel:* పొడుపు కథ.

పెందో పుంద్- *vi.* to guess a riddle.

3.5.5. Reading and writing

3.5.5.1. Write

పొంటిన్ *n.* pen. *Tel:* కలము.

లొహి-కీ- *vt.* to write. *Tel:* వ్రాయుము.

Hin: लिखना.

సాయి *n.* ink. *Hin:* स्याही.

3.5.5.2. Written material

పుస్తక్ *n.* book. *Tel:* పుస్తకం. *Hin:* किताब.

3.5.5.3. Read

ఇసోబ్ *n.* counting. *Tel:* లెక్క. *Hin:* गणना.

వార్చి-కీ- *vt.* to read. *Tel:* చదవడము.

Hin: पढ़ना.

3.6. Teach

కరూస్- *vc.* to teach. *Hin:* पढ़ाना.

3.6.2. School

లొక్కన్-కోలా *n.* piece of chalk.

సాడ *n.* school. *Tel:* బడి; పాఠశాల.

Hin: स्कूल.

4. Social behavior

4.1. Relationships

అగాటోర్ *n.* man from there.

సోయ్రిక్ (సోరిక్) *n.* relationship.

Hin: संबंध.

4.1.1. Friendship

సజీ *n.* friend (m.). *Tel:* మేన మామ కొడుకు.

సజో *n.* friend (f.). *Tel:* మేన మామ కూతురు.

సోష్టి *n.* companion. *Tel:* సహాయంగ.

సోప్యల్, సోప్త్ *n.* friend. *Tel:* స్నేహితుడు.

4.1.4. Neighbor

కరూమ్నేర్ *n.* neighbours. *Tel:* దగ్గరవారు.

రోత్-కారూమ్నార్ *n.* neighbour.

Hin: पड़ोसी.

వడ్డా *n.* neighbourhood, section of town, colony.

4.1.4.1. Social class

కోష్టి *n.* a Telugu caste name.

Tel: కోమటోడు.

కోరీ (కోరీ) *n.* weaver caste.

చండ్కాల *n.* man of the Harijan caste.

చండ్కె *n.* woman of the Harijan caste.

బోమ్మాల *n.* Brahmin. *Tel:* బ్రహ్మనుడు.

బోమ్మె *n.* female Brahmin.

4.1.5. Unity

హిందా *advl.* belonging to here.

4.1.6. Disunity

సర్తా *adj.* torn.

4.1.6.3. Alone

వొరోనయ్ *advl.* alone (m.). *Tel:* ఒక్కతనే.

Hin: अकेला.

వొరోయ్ *advl.* alone (nm.). *Tel:* ఒక్కతను.

Hin: अकेली.

4.1.8. Show affection

ఆవ్రీ-కీ-1 *vt.* to embrace.

కల్లీ- *vt.* to embrace, greet.

రెయిమే-మా- *vi.* to embrace.

బుర్- *vt.* to kiss, nuzzle. *Tel:* ముద్దు.

Hin: चुम्बना.

4.1.9. Related by kinship

అక్కో *n.* maternal grandfather.

Tel: తాతయ్య.

అజే *n.* elder brother's wife. *Tel:* వదిన.

అవ్వల్ *n.* mother. *Tel:* తల్లి; అమ్మా.

అవ్వల్-బాబో *n.* parents, father and mother (pl.).

అజీ *n.* father's mother. *Tel:* నానమ్మ.

అతీ *n.* father's sister, mother's brother's wife. *Tel:* అత్తమ్మ.

కాకాల్ *n.* father's younger brother, mother's younger sister's husband. *Tel:* కాకాయ్య; చిన్ననాన్న.

కాకీ *n.* father's younger brother's wife, mother's younger sister. *Tel:* చిన్నమ్మ.

కాకో *n.* mother's mother. *Tel:* అమ్మమ్మ.

కొరీయాడ్ *n.* son's wife, daughter-in-law.

కోకో *n.* younger brother, also used as a term of endearment (e.g. father to son). *Tel:* తమ్ముడు.

చుడూర్ బెయ్ *n.* mother's sister.

చుడూర్ బాబాల్ *n.* father's younger brother.

తజోరాడ్ *n.* wife's elder sister.

తమ్మూర్ *n.* younger brother. *Tel:* తమ్ముడు.

తమ్మూన్-కొరీయాడ్ *n.* younger brother's wife. *Tel:* తమ్ముని భార్య.

తాదో *n.* father's father. *Tel:* తాతా(నాయన తండ్రి..).

తాద్-మురీయాల *n.* elder brother in law.

దాదల్ *n.* elder brother. *Tel:* అన్న.

పాడీ *n.* clan, surname. *Tel:* ఇంటిపేరు.

పుత్నూల్ *n.* brother's son.

పుత్నీ *n.* brother's daughter.

- పేపి *n.* fathers elder brother, mother's elder sister's husband. *Tel:* పెద్ద నాన్న.
- పేరి *n.* mother's elder sister, father's elder brother's wife. *Tel:* పెద్దమ్మ.
- పోరాడ్ *n.* mother in law, wife's mother, husband's mother. *Tel:* అత్తమ్మ.
- బందూ *n.* brother (not family members).
- బెయే-బాబాల్ *n.* mother and father, parents.
- భాటో *n.* older sister's husband. *Tel:* బావ.
- మర్నడాడ్ *n.* father's sister's daughter.
- మామల్ *n.* mother's brother, father's sister's husband. *Tel:* మామ.
- మూరే మర్నడాడ్ *n.* mother's brother's daughter.
- యాయాల్ *n.* 1 • mother's younger sister, father's younger brother's wife. *Tel:* చిన్నమ్మ.
- 2 • maternal aunt. *Tel:* చిన్నమ్మ.
- సగ్గాల్ *n.* wife's sister's husband. *Tel:* సడకుడు.
- సడే *n.* daughter's husband. *Tel:* అల్లుడు.
- సడే-మర్రి *n.* sister's son. *Tel:* చెల్లె, అక్క కొడుకు.
- సడే-మియాడ్ *n.* sister's daughter.
- సేర్నడు *n.* wife's younger brother. *Tel:* మరది.
- సేర్నడాడ్ *n.* wife's younger sister. *Tel:* మరదలు.
- సేర్యాడ్ *n.* younger brother's wife.

4.1.9.1. Related by birth

మర్రి-ఇవ్వీర్ *n.* father and son (pl.).

4.1.9.1.1. Grandfather, grandmother

తాదో-బాబాల్ *n.* ancestors (pl.).

Tel: పూర్వీకులు.

తొత్తూర్ *n.* ancestors. *Tel:* పూర్వీకులు.

4.1.9.1.2. Father, mother

బంది *n.* mother. *Hin:* మౌ.

బాబాల్ *n.* father. *Tel:* తండ్రి. *Hin:* పితా.

బాబో *n.* father. *Tel:* తండ్రి. *Hin:* పితా.

బెయే *n.* mother. *Hin:* మౌ.

సేర్యాడ్-అవ్వాల్ *n.* step-mother.

4.1.9.1.3. Brother, sister

తక్కా *n.* elder sister. *Tel:* అక్క.

బాయి *n.* elder sister. *Tel:* అక్క.

సేలడ్ *n.* younger sister. *Tel:* చెల్లె.

Hin: बहिन, बहिन.

సేలడ్-ఇవ్వీర్ *n.* brother and sister.

సేవ్వుతోర్ *n.* youngest brother, last son.

సేవ్వుత *n.* youngest sister, last daughter.

4.1.9.1.4. Son, daughter

మర్రి *n.* son. *Tel:* కుమారుడు. *Hin:* पुत्र.

మియాడ్ *n.* daughter. *Tel:* కూతురు.

Hin: पुत्री.

4.1.9.1.5. Grandson, granddaughter

తబేమరీ *n.* grandson. *Tel:* బిడ్డ కుమారుడు మన్నడు.

తబేమియాడ్ *n.* granddaughter. *Tel:* బిడ్డ కూతురు మన్నరాలు.

4.1.9.1.7. Cousin

మర్నడూ *n.* male cross-cousin.

4.1.9.2. Related by marriage

తబ్బే *n.* spouse's elder sister; elder brother's wife (used only with

reference to second and third persons). *Tel:* వదిన.

పాఠ్యం *n.* son's or daughter's mother-in-law. *Tel:* వియ్యంకు ఆమె.

బియ్యం *n.* spouse's younger sister. *Tel:* మర్దలు.

మూరే మర్రి *n.* husband's brother's son.

4.1.9.2.1. Husband, wife

ఆడమాడొ *n.* husband and wife. *Tel:* భార్య భర్త.

4.1.9.2.2. In-law

మూరీయాల *n.* father-in-law.

Tel: మామయ్య. *Hin:* సస్ర.

4.1.9.3. Widow, widower

రాండే *n.* 1 • widow. *Tel:* వధవరాలు. *Hin:* విధవా.

2 • term of abuse for women or animals.

4.1.9.7. Non-relative

వెర్తల్ *n.* guest (m.). *Tel:* చుట్టము.

4.1.9.8. Family, clan

కుటుమ్యాల *n.* fellow clan member. *Tel:* బంధువులు.

పాడితోర్ *n.* fellow clan member (m.).

పాడితా *n.* fellow clan member (f.).

రోతోర్ *n.* male member of household.

రోత *n.* female member of household.

సగ్గా *n.* phratry (related to the number of gods that are worshipped).

4.1.9.9. Race

ఖాందాన్ *n.* dynasty, race.

4.2. Social activity

4.2.1. Come together (form a group)

గజ్-బిజ్-మా- *vi.* to get crowded.

గోవర్దాన్ గోటాం *n.* place in the centre of a village where people meet (especially for marriages).

4.2.1.2. Encounter

కట్- *vt.* 1 • to meet. *Hin:* मिलना.
2 • to join.

బేటే-మా- *vi.* to meet. *Tel:* కలుసుట. *Hin:* मिलना.

4.2.1.4. Crowd, group

మందూడీ *n.* group. *Hin:* दल.

లోకూర్ *n.* people (pl.). *Tel:* ప్రజలు.

4.2.2. Social event

పొహూన్చార్ *n.* a big meal together before guests leave (last supper).

4.2.2.1. Ceremony

ఊటిడ *n.* a pre-marriage ceremony where turmeric is applied to the bride and groom.

Tel: వధువరులకు రాసే పసుపు పిండి.

గుసాడీ *n.* clown (in rituals, in Dandari festival). *Tel:* గోసాయి.

జెండా *n.* flag. *Tel:* జెండా.

డండారి *n.* Gond ritual song and dance. *Tel:* నృత్య బృందము.

డెమ్మ *n.* kind of dance. *Tel:* నృత్యము.

నొవోంగ్ *n.* kind of agricultural ceremony (pl.).

పంగద్ *n.* feast.

బుర్పిక్ *n.* 1 • harvest festival (during which freshly harvested grain is offered to the ancestors).

2 • during the 'divadi' festival a small pot of rice is prepared with a burning wick which is

placed at the door, and later fed to the animals.

యెండ్- *vi.* to dance. *Tel:* నృత్యం.

Hin: नाचना, नचना.

సన్ *n.* festival. *Tel:* పండుగ.

సబ్బా *n.* feast, banquet.

సిన్హా *n.* 'holi', the festival when colours are thrown. *Tel:* హోళి.

4.2.3. Music

పాట₁ *n.* song, tune. *Tel:* పాట. *Hin:* గానా.

4.2.3.2. Play music

ఉహ్కా- *vt.* to blow (horn).

ఛాటీ *n.* the side of a drum which is beaten by hand (rather than with a drumstick).

జత్తూర్ *n.* kind of stringed musical instrument.

నేకూస్- *vc.* to play (musical instrument).

4.2.3.3. Sing

వార్- *vt.* to sing. *Tel:* పాడుట. *Hin:* గానా.

4.2.3.5. Musical instrument

కర్నాట్ *n.* kind of stringed instrument.

కీక్రీ *n.* 3-stringed violin-like instrument played with bow.

కోలా *n.* 1 • stick. *Tel:* పుల్ల. *Hin:* తక్రీ.
2 • peg of stringed instrument.
3 • arrow. *Tel:* బాణం. *Hin:* తీర.

ఖూజా *n.* bow of stringed instrument.

గుమేలా *n.* small drum. *Tel:* వాయిద్య వస్తువు పేరు.

చడ్డా *n.* drumstick.

చొండ్యా *n.* musical instrument.

జత్తూర్ *n.* kind of stringed musical instrument.

టోహ్టుడి *n.* a musical instrument made of bamboo which is hit with a stick. *Tel:* ధ్వనినిఇచ్చే బొంబు వాయిద్యం.

డప్ *n.* tambourine shaped drum. *Tel:* డప్ప.

డమ్మీ *n.* a small double-sided drum. *Tel:* డమ్మరు.

డోల్ *n.* large drum.

డోల్కీ *n.* small drum.

తార్ *n.* 1 • wire.
2 • web of a spider. *Tel:* సాలెగూడు.

3 • instrument string.

తుడూం *n.* drum. *Tel:* డంక.

తుర్రా *n.* blowing horn. *Tel:* ఊదెకోమ్ము.

పహారా (టహారా) *n.* finger board of musical instrument.

పేప్రీ *n.* kind of woodwind instrument. *Tel:* సన్నాయి.

ఫర్రా *n.* small drum.

బోంగా *n.* kind of wind instrument that produces only one note for accompaniment. *Tel:* సన్నాయి.

వారీ *n.* string (of musical instrument).

వెట్టీ *n.* small drum-like instrument. *Tel:* నృత్యవాయిద్య వస్తువు.

సత్తీ-డోల్ *n.* kind of drum used for dances.

సులూడి *n.* bamboo flute. *Tel:* వేణువు.

4.2.4. Dance

కొరీ-₃ *vi.* to bend while dancing.

నాయ్చల్ *n.* dancer.

యెహ్- *vt.* to cause to dance.

4.2.5. Drama

కేల్ *n.* drama, play acting. *Tel:* ఆట.

4.2.6. Entertainment, recreation

కర్స్- *vi, vt.* to play. *Tel:* ఆడుట.

Hin: खेलना.

4.2.6.1. Game

పడీ₂ *n.* point in a game.

4.2.6.2. Sports

కర్స్తి *n.* game, match. *Tel:* ఆట.

చిల్కోలాటీ *n.* kind of game. *Hin:* बाजी.

టిప్లీ-దాండా *n.* kind of game. *Hin:* गिल्ली
डंडा.

మయ్యూస్- *vt.* 1 • to spare, cause to remain. *Hin:* बचा.

2 • to cause to win.

మెయ్- *vt.* to win. *Tel:* గెల్చింది. *Hin:* जीतना.

4.2.7. Play, fun

ఖోడా₄ *n.* stilt.

గుంతి *n.* small bow and arrow.

Tel: విల్లు.

గోలా *n.* ball. *Tel:* గుండు. *Hin:* गेंद.

చేండు *n.* ball often made out of rags.

Tel: బంతి. *Hin:* गेंद.

తొక్కుడ్-బండా *n.* a children's game.

Tel: త్రోక్కెబండ.

బొమ్మ *n.* toy, doll. *Tel:* బొమ్మ.

4.2.8. Humor

చేహ్- *vi.* to make jokes at a marriage.

డవ్వారింగ్-కీ- *vt.* to make fun of.

4.4. Behavior

4.4.1. Do something good

4.4.1.3. Do good to

మాయా *n.* kindness. *Tel:* మాయము.

Hin: उपकार.

4.4.1.6. Self-controlled

4.4.1.6.2. Social refinement

మానే-మా- *vi.* to be respectful.

4.4.2. Do something bad

4.4.2.2. Feel evil toward

4.4.2.2.1. Think poorly of

కీస్ *n.* disapprove.

4.4.2.2.5. Discontent

పిరాది *n.* complaint. *Hin:* शिकायत.

4.4.2.4. Speak evil of

4.4.2.4.4. Quarrel

గుద్- *vi.* to quarrel. *Hin:* झगड़ना.

4.4.2.4.9. Mock

చేడి-కీ- *vt.* to tease. *Hin:* छीलना.

మారుస్- *vt.* to tease, to pull faces.

4.4.2.5. Dishonest

4.4.2.5.1. Lie, speak untruth

లబాడ్ *n.* a lie. *Tel:* అబద్ధము. *Hin:* झूठ,
झूठा.

లబాడ్ వడ్కీ- *vi.* to tell a lie.

4.4.2.5.2. Deceive

పసీ-కీ- *vt.* to deceive. *Tel:* మోసం చేయుట.

Hin: भरमाना.

లప్పంగీ *n.* falsehood, dishonesty,
deception.

4.4.2.6. Lack self-control

4.4.2.6.2. Make a mistake

చుక్- *vi.* 1 • to commit a mistake.

2 • to be avoidable.

చుక్కి *n.* mistake.

4.5. Prosperity, trouble

4.5.2. Trouble

జిర్-జిర్-కయ్- *vi.* to cause trouble.

తక్కిబ్ *n.* difficulty. *Tel:* కష్టం.
Hin: कठिनता.

పుహ్-₁ 1 • *vt.* to harness.
2 • *vi.* to be troubled, face difficulty.

4.5.2.7. Accident

లెప్పి-కీ- *vt.* 1 • to attach, hit. *Hin:* लगाना.
2 • to dent.

4.5.3. Respond to trouble

4.5.3.1. Courage

ధిర్య *n.* courage, daring, brave.
Tel: ధైర్యము. *Hin:* हिम्मत.

మసూర్ *adjl.* brave.

హిమ్మాత్ *n.* boldness, courage.
Tel: ధైర్యము. *Hin:* साहस.

4.5.3.3. Avoid trouble

చుక్- *vi.* 1 • to commit a mistake.
2 • to be avoidable.

4.5.4. Respond to someone in trouble

4.5.4.4. Save from trouble

దక్కూన్- *vc.* to cause to remain, save.
పిన్- *vi.* to be saved, spared, be alive,
survive. *Hin:* बचना.

పిసూన్- *vc.* to save. *Hin:* बचा.

పిస్సూడ్ *n.* salvation, saving. *Hin:* मुक्ति.

సుట్టే-మా- *vi.* to escape.

4.5.4.5. Defend from danger

కేప్- *vt.* to guard, keep watch, wait.

కోల్లాల్ *n.* watchman. *Tel:* కావలివాడు.
Hin: चौकीदार.

కోత్తే *n.* watchman's wife.

చిప్పి-కీ- *vt.* to hide from harm, protect
(in the way a mother hen hides

her chicks under her feathers).

Tel: కౌగిలించుట. *Hin:* छिपना, छुपना.

జాగ్గింగ్-పీ- *vi.* to take spells of guard
duty over crops.

4.5.5. Chance

తక్కిర్ *n.* luck. *Tel:* అదృష్టం.

నసీబ్ *n.* luck.

4.6. Government

4.6.1. Person in authority

పాట్లాల్ *n.* headman of village. *Tel:* గ్రామ
పెద్ద మనిషి.

పాట్లీ *n.* headman's wife.

4.6.1.1. Supreme authority

రాజుల్ *n.* king. *Tel:* రాజు. *Hin:* राजा.

4.6.1.2. King's family

వేలాడ్ *n.* queen. *Tel:* రాణి. *Hin:* रानी.

4.6.4. Authority

4.6.4.3. Appoint, delegate

ముక్తాడ్-కీ- *vt.* to appoint.

4.6.4.5. Lead

4.6.4.5.1. Discipline, train

పోసీ-కీ- *vt.* to train up (a child), raise
(horses, etc.).

4.6.5. Command

4.6.5.5. Restrain

కోండ్-కీ- *vt.* 1 • to block off, or restrict.
2 • to keep a person forcibly.

4.6.8. Submit to authority

4.6.8.2. Honor

మాన్ *n.* honour, respect. *Tel:* మర్యాద.
Hin: लाज.

మాన్-మర్యాద-కీ- *vt.* to honour.

మాన్-పాన్ తుంగ్- *vt.* to honour.

4.6.9. Region

ఆంధ్రా *n.* Andhra. *Tel:* ఆంధ్ర.

4.6.9.2. City

నగూర్ *n.* city, town. *Tel:* పట్నం.

Hin: शहर.

4.6.9.4. Community

కోయా *adjl.* Gond. *Tel:* గోండి.

గూడ *n.* small village, hamlet.

Tel: చిన్న ఊరు; గూడెము. *Hin:* गाँव.

నార్ *n.* village. *Tel:* గ్రామము. *Hin:* गाँव.

4.7. Law

4.7.5. Legal process

4.7.5.5. Take oath

ఆడా *n.* oath.

4.7.7. Punish

సిన్నారీ-కీ- *vt.* to kick, flog.

4.7.7.2. Fine

డాండ్ *n.* compensation. *Tel:* జరుమన.

4.7.7.3. Imprison

కోండ్-కీ- *vt.* 1 • to block off, or restrict.

2 • to keep a person forcibly.

4.8. Strife

4.8.1. Fight

జగడ *n.* fight, argument, quarrel.

Tel: గొడవ.

తెరూస్- *vc.* to fight, quarrel. *Hin:* लड़ना.

దంచ్చాల్ *n.* 1 • pain, ache.

2 • person threatening to hit.

రాండే *n.* 1 • widow. *Tel:* వధవరాలు.

Hin: विधवा.

2 • term of abuse for women or animals.

వట్టా *n.* fight. *Tel:* జగడం.

4.8.2. Defend from attack

4.8.2.4. Set free

సుట్టి-కీ- *vt.* to release, leave, quit, give up. *Tel:* విడుపు.

4.8.3. Peace

4.8.3.1. Rebuke

రాంగ్- *vt.* to abuse, scold, revile.

Tel: తిట్టుట, దూషించుట.

4.8.3.6. Repent

చుక్చుకే-మా- *vi.* to repent, feel sorry.

జోహ్-మా- (ఝూరే-మా-) *vi.* to feel sorry, repent. *Hin:* पछताना.

4.8.4. War

4.8.4.1. Defeat

బూడ్-ఆరూస్- *vt.* to defeat. *Hin:* हराणा.

4.8.4.3. Lose

భూడే-మా- *n.* loss. *Tel:* నష్టపోయిండు.

4.8.4.7. Casualty

4.8.4.7.1. Survive

దక్- *vi.* to remain, survive, be spared. *Hin:* बच गया.

4.8.4.9. Weapon, Shoot

కాష్టా *n.* end of a sword.

కోలా *n.* 1 • stick. *Tel:* పుల్ల. *Hin:* छड़ी.

2 • peg of stringed instrument.

3 • arrow. *Tel:* బాణం. *Hin:* तीर.

ఖోడా² *n.* trigger of gun.

గొర్కా *n.* spear. *Tel:* బల్లెము. *Hin:* भाला.

తల్వార్ *n.* sword. *Hin:* असि.

పుకీ-కీ- *vi.* to fire (gun).

భాండే *n.* gun. *Tel:* తుపాకీ.

4.9. Religion

4.9.1. God

అవ్వల్² *n.* the mother god, smallpox goddess. *Tel:* పోచమ్మ దేవత.

ఆకి-పేన్ *n.* one of the Gond gods, the that stays in the centre of a village. *Tel:* గ్రామదేవత, పోచమ్మ.

కోడల్-పేన్ *n.* one of the Gond gods.

జైతూర్ *n.* minor Gond god.
 నాగోబాల్ *n.* a snake God worshipped by Gonds; a temple of this God is in Keslapur which is situated at about 30 kilometres from Utanoor. *Tel:* నాగు దేవుని పేరు.

పెన్యా పేన్ *n.* one of the Gond gods, the big god.

పేన్ *n.* god. *Tel:* దేవుడు. *Hin:* కేశవ.

భీమాల్ *n.* name of one of the Gond gods. *Tel:* భీము దేవుడు.

మసేమా-పేన్ *n.* one of the Gond gods. *Tel:* దేవుడు.

యేత్మా *n.* a Gond god, deity. *Tel:* దేవుని పేరు.

సత్తిపేన్ *n.* one of the gods. *Tel:* దేవుని పేరు.

4.9.3. Supernatural power

4.9.3.1. Benevolent supernatural power

4.9.3.1.2. Bless

మిటున్- *vt.* to apply (rice, or vermilion) in order to bless.

4.9.3.2. Malevolent supernatural power

భోరాడీ *n.* evil spirit. *Tel:* దయ్యం.

యేం *n.* spirit of death.

వాగాటీ *n.* an evil spirit which stays on trees and captures animals (it is believed that the hair of an animal killed by a tiger becomes this spirit). *Hin:* భూ.

4.9.5. Practice religion

అక్సీదాంగ్ *n.* rice mixed with vermilion thrown at a wedding, or on cattle (e.g. during 'laxmi pooja') in order to bless.

కుక్కు *n.* vermilion powder (used to apply a mark on the forehead). *Tel:* కుంకుమ.

కుక్కు గుల్వల్ *n.* vermilion and pink powders used for worship.

ఖోడా₁ *n.* 1 • horse. *Tel:* గుర్రము. *Hin:* घोडा.
 2 • horizontal horse-shaped beam which sits atop a marriage pole.
 3 • miniature earthenware horse used for worship.

గుల్వల్ *n.* pink powder used for worship.

గొందా *n.* sacred thread worn around waist. *Tel:* మొలత్రాడు.

జెండా-పేన్ *n.* flag god.

దేనా *n.* ritual song.

బొట్ *n.* red spot on forehead. *Tel:* బొట్టు.

4.9.5.3. Worship

కల్క్-అర్- *vi.* to prostrate oneself.

కల్క్-కేర్- *vi.* to worship (by folding hands and touching forehead).

పేన్-కోష్టా *n.* corner set aside for worship.

పూజ *n.* worship. *Tel:* పూజ. *Hin:* आराधना.

సడ్ *n.* a festival which lasts for several days.

4.9.5.4. Perform religious ceremony

ఆజాడస్థాన్ *n.* ritual bath.

ఆచార్-విచార్ *n.* religious observances (pl.).

ఖాస్తీ *n.* ritual dance while putting a god back in place after a festival.

మలెద *n.* *Tel:* రొట్టె ముక్కలు బెల్లం.

విద్రీంగ్ *n.* agricultural festival which takes place before sowing (pl.).

4.9.5.5. Make offering, sacrifice

నివోద్ *n.* food offering. *Tel:* వైవేద్యము.

విదూర్క్- *vt.* to lay down (offering), scatter.

సుజారాంగ్ *n.* sacrificial animals (pl.).

4.9.7. Religious organization

4.9.7.1. Religious person

కటోడాల్ *n.* clan priest.

కటోడె *n.* priest's wife.

గడ్యాల్ *n.* servant, ritual food server.

దేవారీ *n.* village priest. *Tel:* పూజారి.

4.9.7.3. Islam

తుడ్కూల్ *n.* Muslims. *Tel:* ముస్లింవాడు.

4.9.8. Religious object, artifact

కాటీ *n.* a decorated ritual bamboo pole used during worship of the great god.

కోడల్ *n.* religious mask. *Tel:* నృత్యదేవత పేరు.

గార్గ *n.* sacred brass ankle bell.
Tel: గజ్జె.

చవుంగ్ *n.* altar. *Tel:* బలిపీఠం.

చహూర్ *n.* ceremonial fly-whisk with long hair or strips of cloth ties to one end (used for giving blessing). *Tel:* సవురము.

టోప్రీ *n.* small earthen pot which is used to make a lamp 'diva' for 'pooja'.

దుమ్మే *n.* necklace for religious purposes (c.f. prayer beads).

మొకొట *n.* mask.

సల్లే *n.* sacred spear head. *Tel:* దేవ ప్రతిమ.

4.9.8.2. Place of worship

గుడి *n.* temple. *Tel:* మందిరం. *Hin:* मंदिर.

ధడీ *n.* place at a river where there is always water (used for immersing idols).

పేస్-గడా *n.* holy place, place where god is kept. *Tel:* దేవుని స్థలము.

మటం *n.* temple. *Tel:* మందిరం. *Hin:* मंदिर.

5. Home

5.1. Rooms of a house

అటోరా *n.* attic, store area above rafters of house, loft. *Tel:* అటుకు.

కొటూడీ *n.* 1 • room, sometimes used to refer to a side room for women in childbirth or menstruation.
Tel: గది, ఖాళీ ప్రదేశం. *Hin:* कमरा.

2 • shed for goats.

కోడా *n.* room. *Tel:* గది. *Hin:* कमरा.

కోనా *n.* room. *Tel:* గది. *Hin:* कमरा.

ఖోలీ *n.* room. *Tel:* గది. *Hin:* कमरा.

గర్నే *n.* stair.

బీడా *n.* inner room. *Tel:* గది. *Hin:* कमरा.

మాడీ *n.* house (with multiple levels).

Tel: బంగ్లా. *Hin:* मकान.

రోస్ *n.* house, home. *Tel:* ఇల్లు.

Hin: मकान.

వోటా *n.* verandah, porch, threshold, covered entrance area of a house.

వోస్త్రి *n.* verandah. *Tel:* వసారా.

Hin: बरामदा.

సస్త్రి *n.* verandah. *Hin:* बरामदा.

హారా *n.* room. *Tel:* గది. *Hin:* कमरा.

5.1.1. Outside of a house

అట్వల్ రోస్ *n.* cooking house.

Tel: వంటశాల.

ఆబ్దుడీ *n.* bathroom. *Tel:* స్నానము గది.

ఆవారా *n.* fence or compound.

గాదే *n.* cylindrical framework of bamboo or sticks.

గోడ *n.* cement wall. *Hin:* दीवार.

జోపా *n.* compound gate. *Tel:* గల్మ తడక.

డిడ్డి *n.* backyard. *Tel:* ఇల్లు చుట్టుస్థలము.

బస్త్రి *adv-ppn.* outside. *Tel:* బయట.

Hin: के बाहर.

రచ్చా *n.* courtyard. *Hin:* आँगन.

5.1.2. Personal plot, property

మాల్యూల్ *n.* head of household, owner.

Tel: యజమాని.

వెలూం *n.* compound wall or fence.

Tel: దడి.

వేడా *n.* yard of a house, or small plot of land near to the house for growing vegetables etc.

Tel: పెరడు.

5.1.3. Furniture

5.1.3.1. Table

టేబల్ *n.* table. *Tel:* బల్ల. *Hin:* मेज़.

5.1.3.2. Chair

ఊకడ్ *n.* swing, cradle. *Tel:* ఉయ్యాల.

కుత్తూల్ *n.* bench, seat. *Tel:* పీట. *Hin:* चौकी.

కుర్చి *n.* chair. *Tel:* కుర్చి. *Hin:* कर्सी.

5.1.3.3. Bed

కటూల్ *n.* bed, cot. *Tel:* మంచము.

Hin: पलंग.

చాప్రా *n.* mat.

రావా *n.* leg of a bed.

పాసోడీ *n.* blanket. *Hin:* कंबल.

బోంతా *n.* quilt.

5.1.4. Household tools

కయ్యోర్ *n.* broom. *Tel:* చీపురు.

కుస్త్రి *n.* key. *Tel:* తాలము చేయి.

కుస్త్రి-డబ్బా *n.* lock (lit. key container).

Tel: తాలము.

కేస్కూడ్ (సీడి) *n.* ladder, steps.

Tel: నిచ్చెన. *Hin:* सीढ़ी.

గగ్రా *n.* bronze pitcher. *Tel:* బిందె.

గడోలా *n.* kind of small metal (steel, bronze) pot or vessel. *Hin:* भाँडा.

గార్తీ *n.* metal pitcher.

గొట్టా *n.* pipe (for liquid), quiver, cylinder. *Hin:* बाँसुरी.

చర్వీ *n.* brass container for liquids.

చాకూ *n.* small knife. *Tel:* కత్తి. *Hin:* छुरी.

చుమ్మూర్ *n.* head pad (for carrying pots). *Tel:* చుట్ట.

ఝూరీ *n.* kind of bronze vessel.

Tel: పూజ ముంత.

టారేల్ *n.* churning stick.

- డబ్బా *n.* container. *Tel:* డబ్బా.
- డాజర్డ్ *n.* a horizontal pole used to hang clothes on while drying.
Tel: దండెము.
- డాలా *n.* basket. *Tel:* గుమ్మి. *Hin:* टोकरी.
- డీవా *n.* earthen oil lamp. *Tel:* దీపము.
- తయ్యా *n.* bag. *Tel:* సంచి. *Hin:* झोला.
- తార్ *n.* 1 • wire.
2 • web of a spider.
Tel: సాలెగూడు.
3 • instrument string.
- దీసోడ *n.* lampstand. *Tel:* దీపము స్థాండు.
- పక్కి *n.* bamboo strip. *Tel:* వెదురు బద్ద.
- పత్తి *n.* blade.
- పేన్డ్ *n.* step of a ladder. *Tel:* నిచ్చెన మధ్యనవున్న చెక్క.
- పొహ్రా *n.* bucket. *Tel:* బొకేనా. *Hin:* बालटी.
- బుడ్డి *n.* clay pot, earthen vessel, dish-shaped hollow. *Tel:* కుండ.
- రూసి *n.* large knife. *Tel:* కత్తి.
- సత్రీ *n.* umbrella. *Tel:* గొడుగు. *Hin:* छात्री.

5.1.5. Household decorations

బుగ్గా *n.* balloon, bulb.

5.2. Food

భాడి *n.* a small grain.

5.2.1. Food preparation

అట్- *vt.* to cook. *Tel:* వండుట.

అట్వల్ యేర్ *vc.* water for cooking.

Hin: रसोइया.

కాసూస్- *vc.* to make hot.

డెబ్బా *n.* sweet made from water and cooked rice.

పిడి- *vi.* to be boiling hot.

పోయూస్ *vt.* to season (curry).

Tel: తాలింపువేయు. *Hin:* छाँकना.

వే- *vi.* to cook. *Tel:* ఉడుకుట.

వేయూస్- *vc.* to cook. *Tel:* ఉడికింది.

5.2.1.1. Methods of cooking

ఊస్-1 *vi.* to boil over while cooking.

గాటో *n.* boiled rice. *Tel:* అన్నము, ఆహారము.

పిడూస్- *vc.* to dry, parch (grain).

Hin: सूखना.

బొడ్స్- *vt.* to roast, fry. *Hin:* भूनना.

వహ్చ- *vi.* to boil.

వహ్చ-సీ *vc.* to boil.

వహ్చ-కీ- *vt.* to boil.

సవ్- *vi.* to curdle, go sour.

Tel: పాసిపోవడము.

సుర్- *vt.* to bake.

5.2.1.2. Steps in food preparation

తెహ్చ- *vt.* to clean rice or lentils using an open-ended basket.

మిస్తీ-కీ- *vt.* to mix. *Tel:* కల్పడము.

Hin: मिलाना.

5.2.1.2.2. Remove shell, skin

వొడూంగ్- *vi.* to be peeled. *Hin:* छिलना.

వోడూ-సీ- *vt.* to peel or remove the shell or cover of food items (boiled eggs, beans, peas, corn, bananas, peanuts, etc.).

Hin: छीलना.

5.2.1.2.3. Pound in mortar and pestle

కొహ్చ-1 *vt.* 1 • to pound (in a mortar).

Tel: బీడి. *Hin:* कूटना.

2 • to beat (stalks of millet wheat, etc. with a stick so that the seeds fall off).

3 • to grind into a paste.

చప్పా n. mortar for grinding spices.
Tel: రోలు.

రొబేకాల్ n. stone pestle. Tel: రచ్చబండ;
రుబ్బెరాయి.

రోకాల్ n. wooden pestle. Tel: రోకలి.

వాటీ-కీ- vt. to pound. Hin: कूटना.

5.2.1.2.4. Grind flour

జత్త n. stone for grinding flour.
Tel: ఇసురాయి. Hin: सान.

పిండి n. flour. Tel: పిండి. Hin: आटा.

5.2.1.4. Cooking utensils

కచ్చాడ్ n. flat pan for bread making.
Tel: సరాతము.

కుర్ప n. pot. Tel: కుండ. Hin: भाँडा.

కోపా n. earthen pot, clay vessel.
Tel: కుండలు.

ఖుండి n. kind of small clay pot.
Hin: भाँडा.

గంజ్ n. cooking vessel. Tel: గంజు.
Hin: बरतन.

గార్నీ n. strainer, sieve.

చాడీ n. sieve.

చివ్టా n. pincers, tongs.

డోబ్రా n. 1 • a hollow space or cavity
that birds, and insects can live
in.

2 • fireplace, brazier.

Tel: చలిమంటవేసేచోటు.

తావా n. earthen frying pan. Tel: పెనం.

తావీ n. iron frying pan. Tel: పెనము.

పడి₁ n. ladle.

సుక్కూడ్ n. wooden ladle, spoon.
Tel: అన్నం కలిపే కట్టె.

5.2.1.5. Food storage

డుల్లే n. grain store. Tel: గుమ్మి.

పీపా n. square-shaped cooking oil
tin. Tel: డబ్బా.

మురాడీ₂ n. a large basket for storing
paddy.

సిబ్బి n. large basket for storing grain
made of bamboo and mud.
Tel: గుమ్మి.

5.2.1.6. Serve food

డొప్పొ n. cup or bowl made of leaves.

తావ్- vt. to dish up, spoon out.

పడి₁ n. ladle.

వేర్నీ n. bowl made of clay. Tel: మట్టి
పల్లెము.

5.2.2. Eat

జలూ- vt. to chew. Hin: चबाना.

జేవి-కీ- vt. to eat, have a meal. Hin: खाना,
खिलना.

తిన్- vt. to eat. Tel: తినుట. Hin: खानా,
खिलना.

5.2.2.1. Meal

జేవి n. meal.

నెహాలీ n. meal - breakfast, lunch or
dinner.

నెస్త్రీ n. eating.

5.2.2.4. Taste of food

డెర్క n. belch. Tel: తేన్ను.

డెర్క-కీ- vi. to belch.

మినూంగ్- vi. to taste sweet.

సవీ- vi. to be sour.

సవ్తా adj. sour (bad taste).

5.2.2.5. Hungry, thirsty

కర్ వస్తా hunger strikes.

వక్కీ- vi. to be thirsty. Tel: దాహం.

5.2.2.7. Drink

ఉన్- *vi, vt.* to drink, smoke (cigarette). *Tel:* త్రాగు. *Hin:* पीना, पिलना.

ఊత్- *vt.* to suck. *Hin:* चूसना.

చుమ్కా- *vt.* to suck, smack ones' lips. *Hin:* चूसना.

తుత్- *vt.* to suck. *Hin:* चूसना.

5.2.2.8. Eating utensil

కూడీ *n.* leaf plate. *Tel:* విస్తరి (ఆకులు).

బోజా *n.* bowl. *Tel:* గిన్నె.

చమ్పా *n.* spoon. *Tel:* చెమ్పా.

తాలి *n.* pail, jug, tumbler. *Tel:* ముంత.

దెడే *n.* plate.

ధడియా *n.* plate for eating from. *Tel:* పల్లెము.

ఫడీ *n.* small spoon.

5.2.3. Types of food

కడీ *n.* curry made with ground channa.

ఋడూం *n.* kind of dumpling.

గుగ్గీ *n.* cooked (boiled) seeds or grain. *Hin:* बीज.

ముర్రే *n.* fried gram. *Tel:* పుట్నలు.

హూడాంగ్ *n.* corn or grains or peas of tender and immature ears or pods of great millet which have been parched. *Tel:* అటుకులు.

5.2.3.1. Food from plants

కారేలా *n.* the gourd Balsam pear. *Tel:* కాకర కాయ.

కుస్తీ *n.* seasoned vegetables. *Tel:* కూర.

కొర్రీ-సేజాంగ్ *n.* bean pods. *Tel:* చిక్కుడు కాయలు.

గారా *n.* mahua fruit.

పాన్ గోబే *n.* cabbage (leafy). *Tel:* పాన్ గోబే.

పుజార్ గోబే *n.* cauliflower. *Tel:* పూల గోబే.

చవ్వేర *n.* kind of short green bean.

డుమ్మేరా *n.* 1 • partially ripe fruit.

Tel: ఇప్పపువ్వు.

2 • mahua flowers that have just fallen down from the 'hiruk' tree.

తేర్యా *n.* bitter gourd (looks somewhat like a cucumber). *Tel:* దోసకాయ.

మిర్రూట్ *n.* chilli (pounded into flakes). *Tel:* గొడ్డుకారము.

మేతీంగ్ *n.* fenugreek seeds.

సాప *n.* brinjal, egg plant. *Tel:* వంకాయ.

సేజా *n.* pod (of bean, etc.).

5.2.3.1.1. Food from seeds

కొద్దంగ్ *n.* the seeds of the 'mahka' fruit which can be eaten.

బోబ్రే *n.* inner white part of coconut. *Tel:* కుడుక. *Hin:* नारियल.

గార్కా *n.* a kind of cake prepared out of black gram. *Tel:* గారెలు.

చీచోకా *n.* seed of tamarind.

చెప్లీ *n.* coarse flour of millet.

డారి *n.* pulses. *Tel:* పప్పు.

తీక్యా *n.* mustard seed. *Hin:* राई.

తూరింగ్ *n.* kind of lentil, pulse. *Tel:* కందులు.

నారేల్ *n.* coconut. *Tel:* కొబ్బరికాయ. *Hin:* नारियल.

నూంగ్ *n.* sesame. *Tel:* నువులు.

పీచీ *n.* oil cake.

పుడ్డాల్ *n.* urad dhal (kind of lentil).

Tel: మినుములు.

పురున్ సారీ *n.* kind of sweetmeat.

Tel: బూరె, పొల్లెల్.

పెసెల్క్ *n.* moong dhal (kind of lentil),
green gram pulse (pl.).

Tel: పెసలు.

బుయ్ సేజా *n.* groundnut.

బూడా *n.* bread prepared with ghee.

మోవేర *n.* mustard seed. *Tel:* ఆవలు.

Hin: రాళ్.

యెంజే *n.* kernel of chironji fruit.

యెస్టూర్ *n.* sweet preparation made by
pounding 'jaggery' and sesame
seeds together. *Tel:* నువ్వులపొడి.

లహేంగ్ *n.* parched grain.

సడాయి *n.* the chickpea, Bengal gram,
'channa'. *Tel:* శెనగలు.

సామా *n.* sanva corn.

సేవ్యంగ్ *n.* noodle-like food preparation
made from wheat flour.

5.2.3.1.2. Food from fruit

రేజా *n.* wild plum. *Tel:* రేగు పండు.

సంతార్ *n.* orange. *Tel:* నారింజ.

5.2.3.1.3. Food from vegetables

కొస్త్రా *n.* pumpkin. *Tel:* గుమ్మడి కాయ.

టోండ్రీ *n.* tondla vegetable.

Tel: దొండకాయ.

టోట్రా *n.* turai vegetable, sponge
gourd. *Tel:* బీరకాయ.

సాపంగ్-మిర్చంగ్ *n.* vegetables (lit.
eggplants-chillies).

Tel: కూరగాయలు.

5.2.3.1.4. Food from leaves

భేలీ *n.* jaggery, coarse brown sugar.

Tel: బెల్లం. *Hin:* గ్లౌక్.

5.2.3.1.5. Food from roots

కమ్మ *n.* turmeric. *Tel:* పసుపు.

గడ్డా *n.* kind of edible root.

సోస్కా *n.* yam.

మాటీ *n.* kind of edible root from the
forest. *Tel:* గడ్డ (దుంప).

5.2.3.2. Food from animals

కాడల్-నియ్ *n.* honey. *Hin:* शहद.

మేంజ్ *n.* egg (sg.). *Tel:* గుడ్డు. *Hin:* अंड.

మేస్క్ *n.* egg (pl.). *Tel:* గుడ్లు. *Hin:* अंडे.

5.2.3.2.1. Meat

ఖాండూం *n.* piece of flesh, chunk of
meat. *Tel:* మాంసపు ముక్క.

సవ్వి *n.* meat. *Tel:* మాంసము.

5.2.3.2.2. Milk products

దహీ *n.* curds. *Tel:* పెరుగు.

పాల్ *n.* milk. *Tel:* పాలు. *Hin:* दूध.

పాల్-నియ్ *n.* ghee. *Tel:* నెయ్యి.

వోండి *n.* butter. *Tel:* మీగడ. *Hin:* मक्खन.

5.2.3.3. Cooking ingredients

5.2.3.3.1. Sugar

భేలీ *n.* jaggery, coarse brown sugar.

Tel: బెల్లం. *Hin:* గ్లౌక్.

సాకుర్ *n.* sugar. *Tel:* పంచదార(చక్కెర).

5.2.3.3.3. Spice

కమ్మ *n.* turmeric. *Tel:* పసుపు.

లమ్నా *n.* cloves. *Tel:* ముక్కుపుడక.

5.2.3.3.4. Leaven

పీటా *n.* yeast.

5.2.3.3.5. Cooking oil

కొడ్డీంజ్ నియ్ *n.* oil prepared out of fat.

5.2.3.4. Prepared food

అయిన జావ *n.* porridge which is made on the first day after marriage and given to the 'avval' goddess.

గోచీ *n.* kind of small round bread.
Tel: చిన్న రొట్టె. *Hin:* రోటి.

చూన్ *n.* chickpea curry. *Tel:* పిట్ట.

జావ *n.* kind of porridge. *Tel:* అంబలి.

పురున్ సారీ *n.* kind of sweetmeat.
Tel: బూరె, పొల్లెల్.

సారీ *n.* bread. *Tel:* రొట్టె. *Hin:* రోటి.

5.2.3.6. Beverages

చెహ *n.* tea. *Tel:* తేనెరు, ఛాయ. *Hin:* चाय, चाय-वाय.

5.2.3.7. Alcoholic beverages

కల్ *n.* liquor, wine. *Tel:* సారాయి.

తాడి-కల్ *n.* palm liquor.

సీందీ-కల్ *n.* kind of liquor.

హిరుక్-కల్ *n.* kind of liquor.

5.2.4. Tobacco

చుట్టా *n.* pipe. *Hin:* बाँसुरी.

చుట్టా-ఆకి *n.* leaf for smoking used to wrap tobacco in.

తమ్ముక్-ఆకి *n.* tobacco leaf.

నస్, *n.* snuff.

బీడీ *n.* cigar, 'bidi', local cigarette.
Tel: బీడీలు.

5.2.5. Narcotic

గాంజా *n.* a drug.

వీడా-ఆకి *n.* betel, 'paan' leaf.

హాపూ *n.* opium.

5.3. Clothing

కప్పి *n.* cloth (as in clothes to wear).
Tel: బట్ట, చీర. *Hin:* कपड़ा.

చెప్పల్ *n.* sandal. *Hin:* चप्पल.

తువాల్ *n.* towel. *Tel:* తువాల.

దస్తీ *n.* handkerchief. *Tel:* దస్తీ, చేతిగుడ్డ.

నడీ-పట్టా *n.* waist belt.

మోర *n.* leaf hat.

లొహంగా *n.* dress.

సెర్పూం *n.* sandal. *Tel:* చెప్పలు. *Hin:* चप्पल.

సేలా *n.* hand cloth, larger than a handkerchief. *Tel:* తువ్వాల.

5.3.1. Men's clothing

ఆంగ్డీ *n.* shirt. *Tel:* అంగి, చొక్క.

చోర్పా *n.* short pants, shorts.

దోత్రె *n.* 'dhoti' (cloth worn by males, wrapped around waist).
Tel: దోవతి.

పట్కా *n.* turban with a 'train' of cloth at the back, worn only by men.
Tel: రుమ్మలు.

పట్టా *n.* belt. *Tel:* దట్టి. *Hin:* పేటీ.

పద్దుర్ *n.* end portion of a dhoti.

పాగోటా *n.* turban with a 'train' of cloth at the back, worn only by men.
Tel: రుమ్మలు.

రుమాల్ *n.* turban. *Tel:* రుమ్మలు.

రోప్పోడా బనిస్ *n.* undershirt, vest.

5.3.2. Women's clothing

గొగ్గా *n.* woman's underskirt.

చోరి *n.* blouse.

యేలా *n.* the free end of a woman's sari which is worn over the shoulder and wrapped around the back.

దిక్కి *n.* sari tied in such a way (between legs) that enables

ladies to work more
comfortably. *Tel:* చీర.

5.3.3. Traditional clothing

టోపి *n.* hat. *Tel:* టోపి. *Hin:* टोपी.

5.3.4. Clothes for special occasions

కర్డోడా *n.* ornamental belt.

మల్-పట్టా *n.* peacock feather belt.

5.3.6. Parts of clothing

కాట్ *n.* hem of cloth.

కీసా *n.* pocket. *Tel:* జేబు. *Hin:* जेब.

వోటీ *n.* pouch (usually for collecting
cotton) formed by tucking cloth
it in at the waist and folding the
other half upwards.

5.3.7. Wear clothing

కుడూస్- *vc.* to take off (draped
clothing).

కెర్- *vt.* to wear (not said of draped
things). *Tel:* తొడుక్కొంది.

ఖోసీ-కీ- *vt.* 1• to hang clothing, rope, or
bag on something.
2• to tuck in clothing (like the
end portion of a 'sari' or 'dhoti').

పోండ్- *vt.* to put on, wear, (draped
clothes such as dhoti).

Tel: కట్టుకోవడము.

5.4. Adornment

కాచ్-2 *vt.* to string (as beads, flowers).

కొహ్కా-2 *vt.* 1• to gore.

2• to pierce (when having a
tattoo).

టిక్లా *n.* forehead mark. *Tel:* టిక్లా (బొట్టు).

సింగార్ *n.* tattoo. *Tel:* సింగారం; పచ్చబొట్టు.

5.4.1. Jewelry

కంతీ *n.* silver neck ornament.

కుడ్కా *n.* ear-ring.

ఖడే *n.* ornament for arm or ankle.

గంటల్ *n.* ear-ring.

గాజ్లీ *n.* bangle. *Tel:* గాజు.

ఘడి *n.* a watch, timepiece.

Tel: గడియారము. *Hin:* घड़ी.

చీతాకి *n.* bead necklace (long).

చెవ్పాలి *n.* earring worn on the top of
the ear (in contrast to those that
hang below).

టిక్లా ముద్ద *n.* signet ring.

తాడీ *n.* ear-ring with bells.

దండ్-ఖడే *n.* upper arm bracelet.

దుమ్మీ *n.* necklace for religious
purposes (c.f. prayer beads).

నత్నీ *n.* nose stud.

పాంజోల్ *n.* anklet (chain). *Tel:* అందె.

పుస్తె *n.* pendant of necklace.

Tel: మంగల సూత్రం.

పొవూర్ *n.* bead.

పోతీ *n.* necklace of married woman.

Tel: నల్లపూసల మంగల సూత్రం.

Hin: मंगलसूत्र.

బాజోబేన్ *n.* upper arm bangle.

మడీ *n.* bead of a necklace.

Tel: మణిపూస.

మార్బు *n.* bangle, anklet (worn by
married ladies). *Tel:* కడియం.

ముకేరా *n.* nose ring. *Tel:* ముక్కు పుడక.

ముద్ద *n.* ring. *Tel:* ఉంగరము. *Hin:* अँगूठी.

సరీ *n.* silver neck ornament.

Tel: మెడకంటి.

సిన్నూం *n.* bracelet.

5.4.2. Cosmetics

కాజుడి *n.* eye colour. *Tel:* కాటుక.

కాజుడి దొన్- *vi.* to put on eye colour.

మేందీ *n.* henna.

5.4.3. Caring for hair

ఉడ్-1 *vt.* to comb (hair).

కంగా *n.* comb. *Tel:* దువ్వెన.

జుడా *n.* bunch of hair. *Tel:* జడ.

పడీయా *n.* comb (large, double-sided, used by ladies). *Tel:* దువ్వెన.

పిడ్స్- *vi.* to grow grey (haired). *Tel:* తెల్ల వెంటుకలు.

భాజీ *n.* hair parting.

5.4.3.2. Plaiting hair

చెర్పొండా *n.* plait of hair. *Tel:* జడ.

5.4.3.5. Cutting hair

కత్తెరా *n.* scissors. *Tel:* కత్తెర. *Hin:* కేచీ.

డాండీ *n.* barber. *Tel:* మంగలి.

మంగాలీ *n.* barber. *Tel:* మంగలోడు.

మయ్జూ *n.* barber's razor, blade. *Tel:* మంగలోన కత్తి.

5.4.3.6. Shave

కోరీ-2 *vt.* to shave. *Hin:* శ్కేనా.

మయ్జూ *n.* barber's razor, blade. *Tel:* మంగలోన కత్తి.

5.5. Fire

కిన్ *n.* fire. *Tel:* అగ్గి. *Hin:* ఆగ.

తడ్డి *n.* fire. *Tel:* అగ్గి. *Hin:* ఆగ.

పటాకా *n.* firework. *Tel:* బెటు.

పొత్- *vi.* to fan into flame, light, blaze, burn. *Tel:* మండుట.

పొతూన్- *vc.* to light, burn.

5.5.1. Light a fire

కిన్-డబ్బీ *n.* matchbox. *Tel:* అగ్గి పెట్టె.

జక్కక్ *n.* lighter (usually using flint and steel together).

పొలాదీ *n.* steel for firemaking.

పొలాదిత టుక్డే *n.* steel for firemaking.

మిస్టూల్ *n.* spark.

5.5.3. Extinguish a fire

పిర్- *vi.* to have gone out (a fire is extinguished, or seeds sprouted). *Tel:* ఆరిపోయింది.

పిహ్- *vt.* to extinguish, (to cover?).

5.5.4. What fires do

కరు- *vi.* to be burnt. *Tel:* మాడిపోని. *Hin:* జలనా.

డుండ్- *vi.* to burn. *Hin:* జల గయా.

డుండున్- *vc.* to burn. *Hin:* జలనా.

దుబ్బ-దుబ్బ-ఆ- *vi.* to be completely burnt up, reduced to ashes.

నిరూ- *vi.* to burn, light. *Hin:* జలనా.

నిరూన్- *vc.* to burn, light. *Hin:* జలనా.

మడూ- *vi.* to be charred (for example food at the bottom of a cooking vessel). *Tel:* మాడింది.

వెర్స్- *vt.* to brand.

సేకే-మా- *vi.* to warm oneself.

5.5.5. What fires produce

జూర్ *n.* flame, spark, hot coals.

నీర్ *n.* ash. *Tel:* బూడిద.

పోయ్-1 *vi.* to smoke (fire).

పోయా *n.* smoke, fume. *Tel:* పొగ. *Hin:* ధూఆ; ధూఆ.

విస్కూడ్ *n.* charred wood, a partly burned stick from the fireplace, or a stick still burning.

Hin: మశాల.

5.5.6. Fuel

కట్ట *n.* stick (for firewood etc.).

Tel: కట్ట.

కెయ్యూ *n.* thick or long piece of firewood. *Tel:* కట్ట.

కోర్స్ *n.* charcoal. *Tel:* బొగ్గు.

గొమ్మారా *n.* cow dung cake (used as a fuel for burning). *Tel:* పిడక.

యెద్దా కట్ట *n.* firewood. *Tel:* వంటచెరకు.

5.5.7. Fireplace

సొద్దల్ *n.* fireplace. *Tel:* పొయ్యి.

5.6. Cleaning

ఉటీ-కీ- *vt.* to clean.

తస్క- *vt.* to scrape.

నోర్- *vt.* to wash (not used for washing clothes). *Tel:* కడుగుట.

రగ్గీ-కీ- *vt.* to scrape.

5.6.1. Clean, dirty

ఊస్-2 *vt.* to smear floor with cow dung solution.

గొట్టా-కీ- *vt.* to soil clothes (by sitting in mud etc.).

గొట్టా-మా- *vi.* to become soiled.

చమ్మి-కీ- *vt.* to shine, polish.

Hin: चमकना.

చమ్మి-మా- *vi.* to shine, polish.

Hin: चमकना.

సడా2 *n.* cow dung mixed with water (used to keep courtyards looking clean).

సాప్-కీ- *vc.* to clean. *Tel:* శబ్దపరుచు.

సాప్-సాపాయ్-కీ- *vt.* to clean up. *Tel:* పరి శుభ్రపరుచుట.

5.6.2. Bathe

మిహ్- *vt.* to bathe. *Tel:* స్నానము

చేయించుట. *Hin:* नहाना; नहलाना; नहलवाना.

యేర్-తుంగ్- *vi, vt.* to bathe, wash.

Hin: नहाना.

5.6.4. Wash clothes

వీర్- *vt.* to wring (clothes).

వర్దే *n.* washerwoman.

సుక్- *vt.* to launder. *Tel:* ఉతుకు.

5.6.5. Sweep, rake

సీయ్- *vt.* to sweep. *Hin:* झाड़ना.

5.6.6. Wipe, erase

ఉసుమ్- *vt.* to wipe away, dust off.

Hin: पोंछना.

5.7. Sleep

కూర్క్- *vi.* to doze. *Tel:* నిద్ర. *Hin:* रूँघना.

యూప్ *n.* sleep. *Hin:* नींद.

నరుమ్- *vi.* to sleep. *Tel:* నిద్రపో. *Hin:* सोना.

మిండ్- *vi.* to sleep. *Tel:* పండుకో. *Hin:* सोना.

5.7.1. Go to sleep

మిండాస్- *vc.* to put to sleep.

Tel: పండుబెట్టుట.

5.7.3. Wake up

చేతో *adjl.* awake. *Tel:* మేల్కొని.

చేవ్ *n.* wakefulness. *Tel:* మెళుకువ.

తెహ్- *vt.* 1 • to rouse from sleep.

Tel: లేపు.

2 • to revive to life.

3 • to build.

పాలాస్-కీ- *vt.* to waken.

5.9. Live, stay

జిన్నానీ-కీ- *vi.* to live. *Hin:* जीना; जिलाना.

నాందే-మా- *vi.* to live. *Hin:* जीना.

రహా-మా- vi. to live, stay. *Hin:* जीना;

जिलाना.

6. Work and occupation

6.1. Work

కాం n. work. *Tel:* పని. *Hin:* काम.

కాం-దందా n. work. *Hin:* काम.

దందా n. work. *Hin:* काम.

6.1.1. Worker

భూయతాల్ n. worker (m.).

Tel: కులీవాడు.

భూయతే n. worker (f.).

6.1.1.2. Expert

మస్తరల్ n. teacher. *Tel:* ఆచార్యుడు.

Hin: अध्यापक.

6.1.2. Method

రీతీ n. way, manner. *Tel:* దారి. *Hin:* राह.

6.1.2.1. Try

కోసిన్-కీ- vt. to attempt. *Tel:* ప్రయత్నము చేయుట.

6.1.2.2. Use

ఉప్యోగ్ n. use. *Tel:* ఉపయోగం. *Hin:* प्रयोग.

కామున్ రొప్వో యేత్- vt. to make use of.

పాయద యేత్- vt. to make use of.

లావ్-కీ- vt. to make use of, put on.

Tel: పెట్టుకోవడము.

6.1.2.2.1. Available

పావ్-మా- vi. to be got, be obtained.

6.1.2.3. Work well

6.1.2.3.1. Work hard

దుక్-లావ్-కీ- vi. to work hard.

6.1.2.3.5. Power, force

జోరై advl. with force, loudly, strongly, quickly. *Tel:* జోరుగా.

6.1.2.3.8. Complete, finish

చిల్కే-ఆ- vi. to be finished (work).

Hin: खत्म होना.

మార్- vi. to be finished. *Hin:* खत्म होना.

6.1.2.4. Work poorly

6.1.2.4.3. Lazy

ముండి adj. lazy. *Tel:* మొండితనం.

లొండాల్ adj. lazy. *Tel:* మొండివైకరి.

Hin: आलसी.

6.1.2.5. Plan

6.1.2.5.1. Arrange an event

ముక్రాడ్-ఆ- vi. to be arranged.

Hin: सजना.

6.1.2.6. Prepare

తయార్-కీ- vt. to make ready.

తయార్-ఆ- vi. to be ready.

తెగ్గోర్ vi. to get ready. *Hin:* दुर्बल.

నిష్టే-మా- vi. to be ready. *Tel:* తయారైనది.

నిష్టే-కీ- vt. to make ready.

రచ్చూక్-కీ- vt. to prepare. *Hin:* सँवारना.

సచ్చి-కీ- vt. to prepare, get ready.

Hin: सँवारना.

సచ్చే-మా- vi. to be ready.

6.1.3. Difficult, impossible

కటిన్ adj. difficult. *Tel:* కష్టం.

Hin: मुश्किल.

6.2. Agriculture

ఖేతి (-బాడీ) n. farming. *Tel:* వ్యవసాయం.

Hin: खेती.

గుట్ట n. grove, orchard, collection of cultivated trees.

చెంచీ-కీ- *vi.* to farm.

6.2.1. Growing crops

ఘుసీ-కీ- *vt.* to plant. *Hin:* रोपना.

6.2.1.1. Growing grain

వంజి *n.* paddy (sg.). *Tel:* వరి.

వంజింగ్ *n.* paddy (pl.) (used mostly in the plural form). *Tel:* వరి.

6.2.1.3. Growing flowers

బార్-వా- *vi.* to flower. *Hin:* फूलना.

వాడీ *n.* garden. *Tel:* తోట. *Hin:* उद्यान.

6.2.2. Land preparation

కిన్ డబ్బీ లావ్-కీ- *vi.* to clear jungle or a field using fire.

కుర్పీ-కీ- *vt.* to weed.

వోపా *n.* section of a field.

6.2.2.2. Plow a field

ఉడ్-2 *vt.* to plough. *Hin:* जोतना.

కాచ్-1 *vt.* to dig, bore. *Tel:* తవ్వడం. *Hin:* खोदना.

వకూర్ *n.* harrow.

వోరీ *n.* long section of a field, aisle, (when planting cotton, the field is divided into sections by planting single rows of other crops such as lentils).

6.2.2.3. Fertilize a field

ఖాత్ వాట్- *vi.* to spread manure.

మర్ర *n.* insecticide, pesticide.

సడాపి *n.* cow dung. *Tel:* పేడ.

6.2.3. Plant a field

ఉర్స్- *vt.* to plant, place, put, set up. *Hin:* रोपना.

ఉర్స్వాల్ *n.* transplanting.

యెద్- *vt.* to sow, (with drill, not by scattering). *Hin:* बीजना.

వాట్- *vt.* to throw, sow, scatter.

Tel: విసురుట; వేయుము.

Hin: झोंकना.

విజ్జా వాట్- *vt.* to sow seed.

వియ్- *vt.* to transplant.

సార్నీ *n.* row, in a line. *Tel:* వరుసగ.

Hin: पंगत.

6.2.4. Tend a field

కోత్లాల్ *n.* watchman. *Tel:* కావలివాడు.

Hin: चौकीदार.

కోత్తే *n.* watchman's wife.

గుప్పుడ్ *n.* slingshot. *Tel:* ఒడిసెల.

జాగ్గి *n.* watching or guarding of crops. *Tel:* రాత్రి కావలి; జాగరణ.

టాపూర్ *n.* 1 • stick used for making noise to frighten away animals from crops. *Tel:* ధ్వనించే కట్టగంట. 2 • cow bell made of wood.

బుజ్జేడా *n.* scarecrow. *Tel:* బెదురు.

రాకీ-కీ- *vt.* to do the gardening, to watch over, take care of (young plants etc.). *Tel:* పెంచడము.

లిక్కి *n.* noise-making stick on snare.

6.2.4.1. Cut grass

కుర్పీ-కీ- *vt.* to weed.

కోయ్- *vt.* to cut (with sawing action), reap, pluck. *Tel:* కోయ్యడం.

సెట్డ్ *n.* sickle. *Tel:* కొడవలి. *Hin:* हँसिया.

6.2.5. Harvest

కిచ్- *vt.* pick vegetables leaves.

కుట్టా *n.* stubble (dried stem of maize, millet, etc.), tree stump. *Tel:* కోయ్య.

పాతీ *n.* row of bulls for threshing paddy.

6.2.5.2. Uproot plants

కన్నె-తెర్- *vt.* to uproot something.

6.2.5.4. Gather wild plants

పెండ్య *n.* bundle of grass (tied together). *Hin:* గఠరీ.

6.2.5.5. Plant product

బుయ్యూ *n.* hemp.

మాల్ *n.* produce, cultivated goods, wares. *Hin:* फसल.

సెప్పర్ *n.* gum, sap. *Tel:* బంక.

6.2.6. Process harvest

కొవ్కొ-1 *vt.* 1 • to pound (in a mortar).

Tel: బీడి. *Hin:* कूटना.

2 • to beat (stalks of millet wheat, etc. with a stick so that the seeds fall off).

3 • to grind into a paste.

6.2.6.1. Winnow grain

సీతీ *n.* winnowing basket. *Tel:* చాట.

6.2.6.3. Thresh

ఉస్- *vt.* pound, crush.

కొట్టెల *n.* threshing stick shaped like a cricket bat. *Tel:* గూటె.

ఖడా *n.* threshing floor, special surface for ceremony.

విస్- *vt.* to thresh (with bullocks).

సర్వా *n.* the grain that remains in the field after threshing.

6.2.6.4. Store the harvest

డీండ్యా *n.* storage basket.

6.2.7. Farm workers

కున్నీ *n.* farmer. *Tel:* వ్యవసాయము చేయువాడు. *Hin:* किसान.

ఖేతి-కీయ్యల్ *n.* farmer. *Hin:* किसान.

6.2.8. Agricultural tools

ఆరూ *n.* iron spike at the end of a driving stick.

ఆరూ-బెడ్డే *n.* stick with an iron spike, goad.

కుర్ప *n.* cutting hook, small sickle. *Tel:* కుర్పె.

కూయ్సా *n.* steel tip of plough.

కొయ్యా *n.* part of seed drill (tipun).

ఖోడ్¹ *n.* log, horizontal part of seed drill to which the tubes are attached.

ఖోరా *n.* small digger, tool for gathering up soil. *Tel:* పారా.

గిర్రా *n.* framework of branches used for dragging loads along the ground and for breaking in (training) young bullocks to pull a plough.

చాట్ *n.* whip. *Tel:* కమ్మి. *Hin:* कोडा.

చాడే *n.* funnel part of seed drill.

జోతా *n.* a pad which is tied around the neck of a bullock for plowing. *Tel:* జొత్తె.

డవ్రా *n.* grass-pulling tool attached to bullocks like a plough.

తార్ *n.* 1 • wire.

2 • web of a spider.

Tel: సాలెగూడు.

3 • instrument string.

పెన్సింగ్ తార్ *n.* fencing wire (usually barbed).

తిప్పున్ *n.* seed drill.

దాతడ *n.* rake.

దోర్నా *n.* seeder.

- నాయ్జాల్ *n.* plough, ploughshare.
Tel: నాగలి. *Hin:* हल.
- పాలె *n.* stick which is attached to the plough in order to hold it at a higher level. *Tel:* నాగలికి అనుకొని ఉండే కట్టే.
- పాస్ *n.* blade of agricultural implement. *Tel:* పలుగు.
- బడ్డా *n.* medium thickness stick, rod.
Hin: छड़ी.
- బెడ్డే *n.* bamboo stick.
- తుత్తారి-బెడ్డే *n.* a spiked bamboo stick used for urging bullocks forward.
- మర్ర-డబ్బా *n.* back-mounted pesticide pump.
- మర్స్ *n.* axe. *Tel:* గొడ్డలి.
- విడ్యా *n.* metal collar to attach the blade of an agricultural implement.
- సబ్బాల్ *n.* crowbar. *Tel:* గడ్డపార.
- సాప్తీ *n.* part of plough harness.
- సెరూం *n.* iron-pointed stick for removing mud from tools.
Tel: కుర్చె.
- సేర్ *n.* complete plough system including oxen. *Tel:* అరక. *Hin:* हल.
- సోటా *n.* thick rod, stick.
- 6.3. Animal husbandry**
-
- కొటూడీ *n.* 1 • room, sometimes used to refer to a side room for women in childbirth or menstruation.
Tel: గది, ఖాళీ ప్రదేశం. *Hin:* कमरा.
2 • shed for goats.
- ముస్కే *n.* animal's muzzle. *Tel:* ముస్కె.

వహ్- *vt.* to give birth to (animal).

6.3.1. Domesticated animal

- ఉహ్- *vc.* to cause to drink, water (animals).
- డొహూన్ *n.* 1 • water mixed with chaff, etc given to animals for drinking.
2 • a wooden tub for holding water given to animals.
3 • food scraps fed to cattle.
- డొహూన్ *n.* 1 • water mixed with chaff, etc given to animals for drinking.
2 • a wooden tub for holding water given to animals.
3 • food scraps fed to cattle.
- ధావాన్ *n.* herd of cattle tethered together by rope.
- వేసుని *n.* halter (rope for leading or tying bullocks).
- సడా₃ *n.* leash, rope for controlling bullocks.
- సివోడా *n.* peg at side of yoke.
- 6.3.1.1. Cattle**
-
- కూటార్ *n.* millet heads fed to animals.
- కొట్కా *n.* cowshed. *Tel:* కొట్టము; పశువులపాక.
- గావాడ్ *n.* cattle shed.
- గాస్ *n.* morsel, food given to cattle during festival (a small taste).
Hin: आस.
- పియాంగ్-కాల్క్ *n.* cattle (pl.).
Tel: ఆవులు; బర్రెలు; మేకలు.
- మందా *n.* herd, group of cattle or sheep. *Tel:* మంద.

మురాడీ¹ *n.* cowshed.

రోహ్కా- *vi.* to chew cud; ruminant.

సిర్నా *n.* cattle-bell. *Tel:* గంట.

6.3.1.4. Pig

కొరాల *n.* wild boar. *Tel:* కొమ్ములు.

6.3.1.5. Dog

ముహ్వా- *vi.* to bark. *Hin:* भौंकना.

6.3.1.7. Beast of burden

జువ్వా *n.* yoke (for oxen).

పుహ్-¹ *vt.* to harness.

2 • vi. to be troubled, face difficulty.

లగం *n.* bridle. *Hin:* लगाम.

6.3.2. Tend herds in fields

కసాటీ *n.* brass animal bell. *Tel:* గంట.

కోంద-వాడా *n.* cattle section or division.

గమ్మి *n.* thick (usually black) blanket, used by shepherds to shelter from rain and cold. *Tel:* గొంగాళి.

గాయ్కా *n.* cowherd. *Tel:* పశువుల కాపరి.

గొల్లల్ *n.* shepherd (m.). *Tel:* గొల్లవాడు.

గొల్లే *n.* shepherd (f.).

ఘుంగుర్ *n.* small spherical animal bell usually made of brass.

చారో *n.* animal feed (grass, hay, etc). *Tel:* జంతువుల (గడ్డి).

చిర్నా *n.* kind of bell. *Tel:* గంట.

జీలా *n.* small cattle bell used on the necks of cattle, but also tied to the waist or ankles for ceremonial dancing.

ఝుమ్కా *n.* bell (often used on heads of cattle).

డుడ్కా *n.* cattle bell. *Tel:* ధ్వనిఇచ్చే ఇత్తడిగంట.

డోర్కాల్ *n.* man who tends cattle.

Tel: పశువులు మెపువాడు.

డోర్కె *n.* woman who tends cattle.

మస్కొయాల *n.* a man who tends buffaloes. *Tel:* బర్రెలు మెపేవాడు.

సెడ్కొయాల *n.* a man who tends goats and sheep. *Tel:* మేకలు మెపువాడు.

6.3.3. Milk

కొరోప్ *vt.* buttermilk. *Tel:* సల్ల.

పాల్ పీర్- *vt.* to milk. *Tel:* పాలు తియ్యడము. *Hin:* दूहना.

6.3.6. Poultry raising

కారా ఉద్- *vt.* to hatch (eggs).

కొర్-గూడా *n.* chicken nest - for hens to lay and hatch their eggs.

Tel: కోళ్ళగూడు.

దొస్- *vt.* to lay (eggs), put down, apply.

వోహ్- *1 • vi.* to hatch (of young bird). *2 • vt.* to burst, break open.

6.3.6.1. Chicken

గొగ్గీ *n.* rooster. *Tel:* కోడిపుంజు. *Hin:* मुर्गा.

6.4. Hunt and fish

సికార్ *n.* hunting. *Tel:* వేట.

6.4.1. Hunt

సికార్-కర్న్- *vt.* to hunt (game).

ఖోడా² *n.* trigger of gun.

గుంటి *n.* small bow and arrow.

Tel: విల్లు.

తాకూస్వాల్ *n.* beater (when hunting).

సగ్గీ *n.* method of catching rabbits by using fire to dazzle them.

సికార్-కీ- *vi.* to hunt (work).

6.4.1.1. Track an animal

కొజ్జి *n.* footprint.

పర్కాడా *n.* track, marks, line.

6.4.2. Trap

కాచ్-1 *vt.* to dig, bore. *Tel:* తవ్వడం.
Hin: खोदना.

చందోడా *n.* kind of trap for catching small animals (rabbits, pigs, deer, etc.). *Tel:* పికారి వస్తువు.

టేడ్డా *n.* wooden peg used for snares.

డుప్పీ *n.* bamboo fish trap.

పాస *n.* loop of snare, trap, noose.

వారుడ్ *n.* large round net for catching animals. *Tel:* వల్ల.

6.4.3. Hunting birds

గుల్లేర్ *n.* catapult.

6.4.4. Beekeeping

కాటా¹ *n.* sting of the bee.

కాడల్ *n.* bee hive (nest). *Tel:* తేనెతట్టు.

కాడల్-వీసీ *n.* bee that lives in the bee hive (nest). *Tel:* తేనెటీగ, తుమ్మెద.

నియ్ గడ్డా *n.* part of the honey-comb where the honey is.

పూరీ *n.* part of the honey-comb where the honey is. *Tel:* తేనెతట్టు.

పెరా బొక్కీ *n.* honeycomb of large bees.
Tel: పెద్ద తేనె.

బెరాల *n.* honeycomb of large bees.
Tel: తేనెపట్టు.

మెస్ *n.* small bee-hive.

యేరీ *n.* dry part of the honey-comb where there is no honey.

సుర్వే *n.* a kind of bee that makes its hive within hollow trees and anthills. *Tel:* తుమ్మెద.

6.4.5. Fishing

గరీ *n.* fish hook.

రూర్ *n.* fishing net.

డివ్రల్ *n.* fisherman. *Tel:* చేపలు
పట్టేవాళ్ళు. *Hin:* मछुआ.

డూటీ *n.* fish basket.

పాడీ¹ *n.* obstruction (dam), used to trap fish.

భోయాల *n.* fisherman. *Hin:* मछुआ.

భోయే *n.* fisherman's wife.

లాటీ *n.* fishing rod. *Tel:* వెదురుబొంగు.

6.4.6. Things done to animals

ఉర్- *vi.* to be caught (in a trap) usually by the neck.

గుతే-మా- *vi.* to be caught (in a trap) usually by a limb.

డప్పా *n.* falling stone trap (used to kill small animals such as rats and birds). *Tel:* కుతంత్రం. *Hin:* फंदा.

పింజ్రా *n.* cage. *Tel:* పంజరము.

పోసీ-కీ- *vt.* to train up (a child), raise (horses, etc.).

6.5. Working with buildings

మాచ్- *vt.* to plaster, smear, daub.

వాడే *n.* carpenter. *Hin:* बढ्क.

6.5.1. Building

6.5.1.1. Types of houses

గుడ్సే *n.* hut. *Tel:* గుడిసె.

డొడ్డీ *n.* open-roofed enclosure for animals. *Tel:* పశువుల పాక.

మండా *n.* shelter. *Tel:* పందిరి.

రాజ్-వాడా *n.* palace. *Tel:* రాజ్యము.

రోస్ *n.* house, home. *Tel:* ఇల్లు.
Hin: मकान.

6.5.2. Parts of a building

- ఆడే** *n.* main horizontal wooden beam to support the roof of a dwelling.
- కొనొడా** *n.* niche in wall.
- గూరే** *n.* wall or partition usually of mud with wooden pillars for reinforcement. *Tel:* ఇంటిచుట్టు కట్టిన తడకలు.
- జోతాడ** *n.* beam. *Tel:* దూలము. *Hin:* लट्ठा.
- దులాల** *n.* wooden cross beam of house. *Tel:* దూలము.
- పాటి** *n.* board, plank, slate. *Tel:* చెక్క; పలక. *Hin:* पट्टा.
- ముండేల్** *n.* vertical pole (with a pointed end to attach the cross beam 'patti') used for the side of a house.
- వాసా** *n.* rafter, each of the sloping beams forming the framework of a roof. *Tel:* గుంజ; వాసము. *Hin:* लट्ठा.
- సడా** *n.* the horizontal beam(s) of wood used to hold up the eaves of a house, or shelter (such as a marriage shelter).

6.5.2.2. Roof

- చస్త్రీ** *n.* roof, covering. *Hin:* छत.
- ధాబా** *n.* roof. *Hin:* छत.
- ముంగూర్** *n.* roof, lean to. *Hin:* छत.
- మేడా** *n.* eaves of roof. *Tel:* గుంజ.

6.5.2.4. Door

- కావడ్** *n.* door made of wood. *Tel:* తలుపు. *Hin:* दरवाजा.

6.5.2.6. Foundation

- కాచ్-1** *vt.* to dig, bore. *Tel:* తవ్వడం. *Hin:* खोदना.

6.5.3. Building materials

- ఇట్కే** *n.* brick. *Tel:* ఇటుక.
- కీడా** *n.* nail (for carpentry etc.). *Tel:* మొల్లలు.
- చెక్కంగ్** *n.* wood chips (pl.). *Tel:* చెక్కలు.
- రుద్దా** *n.* bamboo mat.
- టాటీ** *n.* 1 • bamboo matting used for walls. *Tel:* తడక.
2 • door made of bamboo matting.
- డెరీ** *n.* pole (vertical). *Tel:* గుంజ.
- పిడ్కా** *n.* tile. *Tel:* పెంకటిల్లు.
- పిడ్ప్** *n.* bamboo matting. *Tel:* తడక.
- మోలా** *n.* iron-nail.

6.5.4. Infrastructure

6.5.4.1. Road

- సరి** *n.* road, path. *Tel:* దారి; బాట. *Hin:* सड़क.

6.5.4.2. Boundary

- ధూరా** *n.* boundary. *Hin:* नाका.

6.6. Occupations

- కలాడీ** *n.* winemaker.
- కుమ్మల్** *n.* potter. *Tel:* కుమ్మరివాడు. *Hin:* कुम्हार.
- ఖాలి** *n.* blacksmith. *Tel:* కమ్మరి. *Hin:* लोहार.
- చంబారాల్** *n.* cobbler.
- డివ్రల్** *n.* fisherman. *Tel:* చేపలు పట్టేవాళ్ళు. *Hin:* मछुआ.
- భోయాల** *n.* fisherman. *Hin:* मछुआ.
- మాడ్గీ** *n.* tanner (person who tans animal hides). *Tel:* మాదిగ.

సీపి *n.* tailor. *Tel:* దర్జీ. *Hin:* దర్జీ.
సోదే *n.* witch-doctor. *Tel:* మంత్రగాడు.

6.6.1. Working with cloth

కడ- 1 • *vi.* to go through narrow space.
2 • *vt.* to thread a needle.
కొట్- *vt.* to poke, sew, pierce, hoe.
Tel: కుట్టు.
నుల్కా *n.* webbing for bed.
నూల్ *n.* thread. *Tel:* దరము.
వీనీ-కీ- *vt.* to weave. *Hin:* బుననా.
సరి- *vt.* to weave. *Hin:* బుననా.
సాలేవాడాలీ *n.* a person of the weaver caste. *Tel:* నేతపనివారు.
సాలేవాడే *n.* a female person of the weaver caste.

సీపి *n.* tailor. *Tel:* దర్జీ. *Hin:* దర్జీ.

6.6.1.1. Cloth

గిందా *n.* small piece of cloth.
Tel: పేలుక. *Hin:* కపడా.
పాజడ్ *n.* cloth. *Tel:* బట్టలు. *Hin:* కపడా.

6.6.2. Working with minerals

6.6.2.3. Working with metal

కొలూస్- *vc.* to forge (implements).
ఖాతి *n.* blacksmith. *Tel:* కమ్మరి.
Hin: లోహార.
డాకాలీ *n.* anvil. *Tel:* దాగిలి.
సొనారాలీ *n.* goldsmith. *Tel:* ఔసాలోడు.
Hin: సునార.

6.6.2.4. Working with clay

కుమ్మల్¹ *n.* potter. *Tel:* కుమ్మరివాడు.
Hin: కుమ్హార.

కుమ్మే *n.* potter's wife.

6.6.2.7. Working with stone

చానల్ *n.* chisel for use with rocks.

6.6.3. Working with wood

కర్కోడా *n.* plane. *Tel:* విమానం.
కిరెట్క్ *n.* thread on a screw.
కీక్రా *n.* chisel for cutting wood.
చీర్నీ *n.* file.
పరాత్ *n.* plate (large).
పీడీ- *vt.* to screw.
బార్చీ *n.* carving tool used primarily for on wood.

మెసెల్-బండా *n.* sharpening stone.

వాడే *n.* carpenter. *Hin:* బడే.

సుత్తై *n.* hammer. *Tel:* సుత్తై.

6.6.3.1. Lumbering

నెట్క్- *vt.* to cut down (a tree, or grass), split (wood).

6.6.3.2. Wood

సిందేర్ *n.* splinter. *Hin:* కిరచ.

6.6.4. Crafts

6.6.4.2. Basket weaving

టోస్టి *n.* basket. *Tel:* గుల్ల; గంప.
Hin: టోకరీ.
సుప్పె *n.* small basket. *Tel:* చిన్న గంప.
Hin: ఊటా టోకరీ.

6.6.4.3. Working with leather

చంబారాలీ *n.* cobbler.
చంబారే *n.* wife of cobbler.
మాద్గీ *n.* tanner (person who tans animal hides). *Tel:* మాదిగ.
రెంపా *n.* cobbler's stand.

6.6.5. Art

నక్నా *n.* drawing.

6.6.5.1. Draw, paint

కీర్ ఉం- *vi.* to draw a line.
గీతో ఉం- *vi.* to draw a line.

6.6.7. Working with water

కాచ్-1 *vt.* to dig, bore. *Tel:* తవ్వడం.
Hin: खोदना.

వర్షాల్ *n.* washerman. *Hin:* धोबी.

6.6.7.2. Conveying water

కూజా *n.* pitcher. *Hin:* कलसा.

రీంగా *n.* pitcher. *Hin:* कलसा.

6.6.7.3. Controlling water

తడాయీ *n.* dam. *Tel:* చెరువు.

6.7. Tool

6.7.1. Cutting tool

చానల్ *n.* chisel for use with rocks.

పోహ్పా *n.* big chisel.

6.7.2. Pounding tool

రోకాల్ *n.* wooden pestle. *Tel:* రోకలి.

6.7.4. Carrying tool

కావ్డీ *n.* carrying yoke with slings at each end for carrying things.

6.7.7. Container

ఖడ్గ టాటీ *n.* large basket for transporting manure by bullock cart.

గంగార్ *n.* large earthen vessel.
Tel: గంగాళము.

గగ్రా *n.* bronze pitcher. *Tel:* బిందె.

టాటా *n.* vessel made of metal sheeting.

బిందే *n.* vessel. *Hin:* बरतन.

బివ్డా *n.* large basket.

సోరా *n.* large earthen vessel. *Tel:* తవ్వ.

హారా *n.* long basket.

6.7.7.1. Bag

చంచీ *n.* bag. *Tel:* సంచీ. *Hin:* झोरा.

యోరీ *n.* shoulder bag.

పోతే *n.* large bag.

సిక్కా *n.* net bag to hang things in.
Tel: ఉట్టి.

6.7.8. Parts of tools

డాండ *n.* handle, shaft (of tool such as an axe, or digger).

ముట్టి *n.* 1 • fist. *Tel:* పిడికిలి. *Hin:* मुठ.
2 • short handle (of implement, weapon, whip etc.) that can be gripped by the fist.

6.8. Finance

6.8.1. Have wealth

6.8.1.1. Possess

తమ్వ *pron.* their own.

6.8.1.2. Have sufficient

పురే-మా- *vi.* to suffice.

6.8.1.4. Wealthy

ధనవాన్ *n.* rich man. *Tel:* ధనము
గలవాడు.

6.8.1.5. Have insufficient

ఆకూడ్-ఆ- *vi.* to be insufficient to wear.

ఆయర్ *adj.* it is enough, (no more!).
Tel: చాలు. *Hin:* काफी.

కమ్మి *n.* deficiency, want of money.
Tel: తక్కువ.

6.8.2. Accumulate wealth

ధన్ *n.* wealth (often specifically meaning 'wealth in cattle').
Tel: ధనము. *Hin:* धन.

6.8.2.2. Make profit

కమ్మయ్-కీ- *vt.* to earn. *Hin:* कमाना.

పాయ్ద *n.* profit, use.

6.8.3. Share wealth

6.8.3.1. Give, donate

అందూన్ *n.* gift (of cattle such as cows, goats or buffaloes) for marriage

usually from the bride's parents to the couple.

అహార *n.* gift (of things excluding cattle, such as clothes and household items) for weddings or housewarming ceremonies.

6.8.3.4. Beggar

బిచ్చెగాండే *n.* beggar (f.).

6.8.4. Financial transactions

6.8.4.1. Buy

చందీ *n.* provisions, supplies.

సామన్ *n.* goods, materials. *Hin:* सामान.

6.8.4.2. Sell

వోమ్- *vt.* to sell. *Tel:* అమ్మాడం. *Hin:* बेचना.

6.8.4.7. Spend

కర్న *n.* expenditure. *Tel:* కర్నలు.

6.8.4.8. Store, marketplace

హాటుం *n.* small fair, bazaar. *Tel:* అంగడి.

6.8.6. Money

కొత్త *n.* coin. *Tel:* పైసలు. *Hin:* सिक्का.

కొత్తంగ్ *n.* money. *Tel:* డబ్బులు. *Hin:* पैसा.

పెయ్సా *n.* money. *Tel:* రూపాలు. *Hin:* पैसा.

ఫరా *n.* a small copper coin.

బిల్ల *n.* coin. *Hin:* सिक्का.

రుప్పంగ్ *n.* money (pl.). *Tel:* రూపాలు. *Hin:* पैसा.

వెట్టా *n.* a small copper coin.

6.8.9. Dishonest financial practices

6.8.9.1. Steal

కల్- *vt.* to steal. *Hin:* चुराना.

కల్ల *n.* thief. *Tel:* దొంగ. *Hin:* चोर.

లూటీ-కీ- *vt.* to loot, rob, steal, thieve. *Tel:* దొంగిలించుట. *Hin:* चोरी.

వోర్ప్-కీ- *vt.* to remove or strip something without permission, steal. *Hin:* नोचना.

6.8.9.5. Take by force

ఊండ్- *vt.* to snatch something away. *Hin:* खीचना.

6.9. Business organization

దుకాన్ *n.* shop. *Tel:* దుకాణము. *Hin:* दुकान.

6.9.2. Labor

భూతీ *n.* employment, work. *Tel:* కూళ్ళి. *Hin:* नौकरी.

6.9.3. Marketing

జత్తా *n.* travelling fair, market, bazaar. *Tel:* యాత్ర. *Hin:* मेला.

7. Physical actions

7.1. Posture

7.1.1. Stand

నితూన్- *vc.* to put standing.

నిలూన్- *vc.* to put standing, to stop.

7.1.2. Sit

ఉద్- *vt.* to sit, take place. *Tel:* కూర్చో. *Hin:* बैठना.

ఉదున్- *vc.* to seat.

ఉప్పన్- *vc.* to seat, put sitting.

7.1.3. Lie down

పట్- *vi.* to lie down, sleep.

7.1.6. Lean

అల్జ్- *vi.* to lean against.

ఉవ్చ- *vt.* to lean heavily on a stick as an old man does.

జీక-సీ- *vi.* to lean on.

7.1.8. Bend down

ముడ్స్- *vi.* to stoop.

7.1.9. Move a part of the body

కొరీ-₃ *vi.* to bend while dancing.

కోరా₁ *n.* folded arms (in order to cradle a baby). *Tel:* పాఠ.

యుల్కా *n.* swaying movement (hips) while dancing.

బాగీ-కీ- *vt.* to bend. *Hin:* మరోకనా.

వరీ- *vi.* to bend. *Tel:* వంగింది.
Hin: మరోకనా.

7.2. Move

7.2.1. Manner of movement

రుడ్డా *n.* shudder.

7.2.1.1. Walk

కాల్కనీ *advl.* on foot.

జార్- *vt.* to trample, tread on.

తాక్- *vi.* to walk, be in progress.
Tel: నడుచుట.

దివ్స్- *vt.* to tread down, trample.

పాయరీ *n.* step. *Hin:* పగ.

వెలీ- *vi.* to stroll, roam, wander.
Tel: తీగ. *Hin:* తరలనా.

7.2.1.2. Run

వీత్- *vi.* to run. *Tel:* ఉరుకుట. *Hin:* దౌకనా.

7.2.1.3. Crawl

నొడ్కీ- *vi.* to crawl (on stomach).
Hin: రేగనా.

బేంగ్- *vi.* to creep, crawl.

7.2.1.4. Jump

డెవ్కా- *vi.* 1 • to jump. *Tel:* దునుకు.
Hin: కుతలనా.

2 • to bubble while boiling.

3 • to beat (as in a person's heart or pulse).

డయ్- *vi.* to jump, leap, hop.

Hin: కుతలనా.

7.2.1.5. Move quickly

7.2.1.5.1. Move slowly

ఉమ్- *vt.* to pull, drag. *Hin:* ఖీచనా.

కొరీ-₁ *vi.* to scuff (scrape) along the ground.

యెరీ- *vt.* to drag, pull along.

Tel: తేనెతట్టు.

7.2.1.6. Move purposefully

7.2.1.6.1. Wander

లంగాల్ *n.* vagabond, wanderer, someone unable to pay back a loan, loser. *Tel:* దేశదిమ్మరి.

7.2.1.8. Walk with difficulty

కూట్- *vi.* to limp, be lame. *Hin:* లగ్గకనా.

కూటాల్ *n.* lame man, disabled, cripple.

కూటి *n.* lame woman. *Tel:* కుంటి.

కొడ్డా-పా- *vi.* to stumble.

7.2.1.8.1. Slip, slide

ఘస్తే-మా- *vi.* to slip.

బిసూడ్కీ- *vi.* to slip, slide.

7.2.2. Move in a direction

కాక్ *n.* side. *Hin:* ఆర.

కోన్ *n.* direction. *Tel:* మూల. *Hin:* ఆర.

గప్ (గప్పి) *advl.* down(wards).

సరి-తాక్- *vi.* to go along the road.
Tel: బాటసారి.

7.2.2.3. Move sideways

యులుక్కే *advl.* in short steps, dragging one's feet (in dancing).

7.2.2.4. Move up

తర్గ్- *vt.* to climb. *Hin:* చడనా.

తెర్గ్- *vt.* to climb up, mount.

- తేదీ- *vi.* to rise, get up, fly up.
Tel: లేముక్క.
- దహ్- *vi.* to rise, go up (as in waves).
- నిష్- *vi.* to rise, to stand up.
- నిల్- *vi.* to stand, to rise. Tel: నిల్చుండు.
Hin: खड़ा हो.

7.2.2.5. Move down

- గప్పి అర్- *vi.* to fall down.
- డుబీ-కీ- *vt.* to sink, drown.
- డుబే-మా- *vi.* 1 • to sink, drown, set (of sun).
2 • to make a loss (either on an investment, or a loan to someone).

- బూడ్-అర్- *vi.* to fall down.
- రెయ్- *vi.* to descend (from a mountain), alight (from a vehicle). Tel: దిగు. Hin: उतरना.
- వొదాల్-ఆ- *vi.* to sag (mattress, or woven surface, basket, etc.), sink.

7.2.2.6. Turn

- తిరి- *vi.* to turn. Hin: मुड़ना.
- తిరూస్ *vc.* to cause to turn. Hin: मुड़ना.

7.2.2.7. Move in a circle

- గర్-గర్ *advl.* round and round.

7.2.2.8. Move back and forth

- ఉబ్- *vt.* to swing a cradle. Hin: डोलना.
- ఊంగ్- *vt.* to swing. Hin: डोलना.
- ఝడి-కీ- *vt.* to shake off (dust from clothes, or fruit from tree), thresh lightly.
- ఝడ్డా సీ- *vi.* to shudder (animals have to do this before they can be sacrificed).

- ఝూల్-మా- *vi.* to swing. Hin: डोलना.
- మెలీ- *vi.* to shake. Hin: झिंझोड़ना.
- మెలూస్- *vi.* to shake. Hin: झिंझोड़ना.
- లోమీ-కీ- *vt.* to swing. Hin: टाँगना.
- లోమీ-మా- *vi.* to swing. Hin: टाँगना.
- హాలీ-కీ- *vt.* to shake. Hin: झिंझोड़ना.

7.2.3. Move toward something

- అర్- *vi.* to fall. Hin: गिरना.
- కుస్- *vi.* to fall, or drop (leaves, or fruit etc.).
- చడి-కీ- *vt.* to hoist (a flag), pull something up.

7.2.3.2. Go

- దా- *vi.* to go. Tel: పద.
- సొన్- *vi.* to go. Tel: పొమ్ము; పో. Hin: जा.

7.2.3.2.1. Come

- వా- *vi.* to come. Tel: రావాలి. Hin: आना.

7.2.3.3. Leave

7.2.3.3.1. Arrive

- పోంచే-మా- *vi.* to reach. Tel: చేరడము.

- యెవ్- *vt.* to reach.

7.2.3.4. Move in

- నేంగ్- *vi.* to enter. Tel: చొచ్చుట.
Hin: घुसना.

7.2.3.4.1. Move out

- పెసి- *vi, vt.* to go out, come out, bring out, emerge, rise (sun).
Tel: ఎల్లడం.

- వీయ్- *vi.* to dawn, emerge.

7.2.3.5. Move past, over, through

- ఆవ్- *vt.* to cross.
- వర్- *vt.* to cross, ford, climb up/over, ascend, go up. Tel: ఎక్కడం.
- సాప్టి-కీ- *vt.* to catch up with. Tel: దొరక పట్టుట.

7.2.3.6. Return

మల్- *vi.* to return. *Tel:* మల్పు.
Hin: लौटना.

7.2.5. Flee, pursue

పూడ్- *vt.* 1 • drive. *Tel:* నడుపు.
2 • to chase.

7.2.5.1. Chase away

సోడూస్- *vc.* to drive away.

7.2.6. Travel

7.2.6.1. Travel by land

అరే-కుట్ట *n.* spoke of a wheel.

కుయాల *n.* spoke of wheel.

7.2.6.1.1. Vehicle

కిరూటీ *n.* metal peg used on the end of
the bullock cart wheel to keep
the axle on.

తాకూస్- *vc.* to drive, to lead.

పూడ్- *vt.* 1 • drive. *Tel:* నడుపు.
2 • to chase.

సాటా *n.* frame of cart.

సెయ్కల్ *n.* bicycle. *Tel:* సైకిలు.

7.2.6.2. Travel by water

7.2.6.2.1. Boat

రూక *n.* boat. *Tel:* నౌక. *Hin:* नाव.

వోడా *n.* boat, trough. *Tel:* నౌక. *Hin:* नाव.

7.2.6.2.2. Swim

నడీ- *vi.* to swim (humans). *Tel:* ఈత.

7.2.6.2.3. Dive

గప్ ముడుంగ్- *vi.* to dive down, sink
down.

ముడుంగ్- *vi.* to dive.

7.2.7. Not moving

7.2.7.1. Stop moving

ఆగ్- *vi.* to stop, stand. *Tel:* ఆగింది.
Hin: रोकना.

ఆపూస్- *vt.* to stop. *Tel:* ఆపడము.
Hin: रोकना.

ఈర్- *vi.* to accumulate.

7.2.7.2. Stay, remain

దక్- *vi.* to remain, survive, be
spared. *Hin:* बच गया.

మన్మాడ్ *gerund.* to stay.

మయ్యూస్- *vt.* 1 • to spare, cause to
remain. *Hin:* बचा.
2 • to cause to win.

7.2.7.3. Wait

అన్మాన్ *n.* hesitation. *Tel:* అనుమానం.

దీరా- *vi.* to wait a while, or stop.
Tel: ఆగు.

సరి-సూడ్- *vt.* to wait for, expect (lit. to
watch the road).

7.2.8. Lose your way

చుక్కే-మా- *vi.* to get lost.

దవ్డి-కీ- *vi.* to get lost.

7.2.9. Send someone

రోహ్- *vt.* to send. *Hin:* भेजना, भिजाना.

7.3. Move something

సర్కే-మా- *vi.* to shift.

7.3.1. Carry

కాంబ్- *vt.* to shoulder, carry on
shoulder.

తోచ్- *vt.* to carry on head.

వో- *vt.* to carry away, take and go.
Tel: తీసుకపోవడం. *Hin:* ढोना.

7.3.1.1. Throw

ఫేకీ-కీ- *vt.* to throw. *Tel:* విస్తడము.
Hin: झोंकना.

వాట్- *vt.* to throw, sow, scatter.
Tel: విసురుట, వేయుము.
Hin: झोंकना.

సురూస్- *vt.* to throw, discard.

7.3.1.2. Catch

ఆంజ్- *vt.* to catch. *Hin:* पकड़ना.

యులీ-కీ- *vt.* to catch (something) while if falls down. *Hin:* पकड़ना.

పీ- *vt.* to hold, seize. *Tel:* పట్టు.
Hin: पकड़ना.

7.3.1.4. Knock over

యుల్కీ- *vi.* to be spilt.

తోడ్- *vi.* to be spilt.

ముడ్- *vi.* to tip over, be immersed.
Hin: डुबाना.

7.3.2. Move something in a direction

అరూస్- *vc.* to cause to fall.

7.3.2.4. Lift

డిజ్- *vi.* to stand erect.

తహ్- *vt.* to raise the position something.

తాహ్- *vt.* to raise, lift. *Hin:* उभारना.

తేదూస్- *vc.* to raise, cause to rise.
Hin: उभारना.

నిపూస్- *vc.* 1 • to raise, put standing, to make erect. *Hin:* उभारना.
2 • to cause to stop (a moving vehicle).

7.3.2.4.1. Hang

అట్కీ-కీ- *vt.* to hang. *Hin:* टाँगना.

కడ్- 1 • *vi.* to go through narrow space.
2 • *vt.* to thread a needle.

ఖోసీ-కీ- *vt.* 1 • to hang clothing, rope, or bag on something.
2 • to tuck in clothing (like the end portion of a 'sari' or 'dhoti').

టాంగీ-కీ- *vt.* to hang meat (a sheep or goat in order cut it up into pieces). *Hin:* टाँगना.

దొంగ్-దింగ్-ఆ- *vi.* to dangle. *Hin:* लटकना.

7.3.2.5. Lower something

రెహ్- *vt.* to lower. *Tel:* దించు.

7.3.2.6. Put in

దుర్న్- *vt.* to insert, push in, fit in, to thrust.

నేహ్- *vt.* to put in.

7.3.2.7. Take something out of something

తూర్- *vi.* to spill, drop.

తుహ్- *vc.* to cause to spill, drop.

తెండ్- *vt.* to take out, remove, draw (water). *Tel:* తియ్యడము.
Hin: निकालना.

తెర్- *vt.* to pull out, uproot. *Tel:* పీకు.

రికాం-కీ- *vt.* to empty out, clear out, take out everything.

7.3.2.8. Pull

ఉమ్- *vt.* to pull, drag. *Hin:* खीचना.

కొరి-1 *vi.* to scuff (scrape) along the ground.

గిర్కా *n.* winding mechanism on well.

యెర్- *vt.* to drag, pull along.
Tel: తేనెతట్టు.

వీస్- *vt.* to pull down.

7.3.2.9. Push

కూడ్- *vi.* to roll over, topple over.

కూడూస్- *vc.* to push over.

గడ్కీ-కీ- *vt.* to pack into a small space (too many people on a bus, or too many clothes into a trunk).

చాబుక్నే *n.* a prod or poke.

డగ్గీ-కీ- vt. to push. *Hin:* డకెలనా.

పిస్కు- vt. knead, squeeze. *Tel:* పిండి కల్పట.

వీర్- vt. to squeeze out.
Tel: తియ్యడము. *Hin:* నిచొకనా.

7.3.3. Take somewhere

అరీ-వా- vt. to bring. *Hin:* లానా.

తర్- vt. to bring. *Tel:* తెచ్చట. *Hin:* లానా.

7.3.3.1. Take something from somewhere

అరీ-సొన్డ్- vt. to take away, take with.

7.3.3.2. Return something

మలూస్- vc. to return, bring back.

Hin: లౌటనా.

7.3.3.5. Receive

పుటూస్- vc. to get, acquire, procure, search and find.

Tel: సంపాదించుట, ఆర్జించుట.

Hin: పానా.

7.3.3.6. Distribute

తూస్- vt. to share, divide.

7.3.4. Handle something

7.3.4.1. Touch

ఇట్- vt. to touch. *Tel:* ముట్టుట. *Hin:* త్తనా.

7.3.4.2. Pick up

పెర్- vt. pick up.

యేత్- vt. to take, buy, fetch. *Tel:* తీసుకో.

7.3.4.3. Put down

ఇర్- vt. to put, keep. *Tel:* ఉంచు.

7.3.4.4. Hold

యేత్- vt. to take to lap, take on shoulder.

7.3.4.5. Actions of the hand

కరూజ్ n. itch. *Tel:* గజ్జి.

కిన్క- vt. to pinch. *Tel:* గిచ్చుట.

గసీ-కీ- vt. to rub with hands.

గోకూడ్ n. itch. *Tel:* గజ్జి.

హెటీ-కీ- vt. to rub 'pan' in palm.

చిట్కీ-కీ- vi. to snap fingers.

చురీ-కీ- vt. to massage to relieve pain.

చోష్టి-కీ- vi. to pat on the back.

చోహ్- vi. to itch.

తాడ్క- vt. to scratch. *Tel:* గోకుట.
Hin: నొచనా.

ధన్కా n. stroke.

7.3.5. Turn something

మిడుంగ్- vi. to turn over.

మిడూస్- vi. to turn over.

7.3.6. Open

తెరీ- vt. to open. *Tel:* తెర్చుట.
Hin: ఖొలనా.

7.3.6.1. Shut, close

కెహ్- vt. to shut, close. *Tel:* మూయుట.
Hin: మీచనా.

7.3.6.2. Block, dam up

కట్టా n. embankment, dam.

కోండీ-కీ- vt. 1 • to block off, or restrict.
2 • to keep a person forcibly.

దర్దీ n. bank, embankment, house foundation. *Tel:* ఒడ్డు.

ముహ్- vt. to block, plug.

మూర్- vi. to be blocked.

7.3.7. Cover

ముచ్- vt. to cover. *Tel:* కప్పట.
Hin: త్రిపనా, త్రిపనా.

వేస్- vt. to cover a house (e.g. with thatch, tiles, or corrugated sheets). *Tel:* కప్పట.

7.3.8. Transportation

కరంగాడి *n.* metal pin or bolt fitted to a cart to prevent the axle slipping.

కాసూర్ *n.* bullock cart. *Tel:* ఎద్దులబండి.

ఖోరీ *n.* saddle.

గారే *n.* wheel. *Tel:* చక్రం. *Hin:* चक्र.

చీలా *n.* peg for keeping wheel on the axle.

చెక్కా *n.* small bullock cart for carrying people. *Tel:* చిన్న ఎద్దుల బండి.

ఝడ్పా కాసూర్ *n.* bullock cart with a bamboo mat covering.

ఝూల్ *n.* decorative bullock blanket on which patterns are embroidered.

దాప్పుడ్ *n.* part of cart holding body to axle.

నొగ్గ *n.* part of the chassis of a bullock cart (main length-wise piece of wood; two are required for each cart).

ఫడాస్ *n.* circular part of wheel.

వేట్ *n.* outer-most metal rim of a bullock cart wheel.

7.3.9. Keep something

7.3.9.2. Throw away

ఉబ్బి-కీ- *vt.* to discard liquid (by pushing over container).

7.4. Arrange, organize

మాండి-కీ- *vt.* to arrange, tidy, set (trap).
Hin: सँजोना.

మాస్- *vi.* to start a fire, get a fire going.

రీకా బాకా ఇర్- *vt.* to place things in a disordered manner. *Hin:* बिखेरना.

7.4.1. Gather

ఉడ్స్- *vt.* to scrape up.

కుప్ప *n.* heap. *Tel:* కుప్ప.

కుప్ప-కీ- *vt.* to heap.

జమ-కీ- *vt.* to gather. *Hin:* उमड़ना.

జమే-మా- *vi.* to gather. *Hin:* उमड़ना.

బూందా *n.* collection, girls or ladies collect money from others in the village in a cloth.

మీరి-కీ- *vt.* to gather, collect. *Tel:* జమ చెయడము.

మీరే-మా- *vi.* to gather. *Tel:* గుమికూడారు.

రచ్చీ-కీ- *vt.* to heap.

రహ్- *vi.* to gather, assemble.

Hin: उमड़ना.

వాట్నీ *n.* division, heap. *Hin:* बँटवारा.

హుండి₂ *n.* collection box used by religious people.

7.4.1.1. Separate, scatter

గారీ-కీ- *vt.* to strain, sieve, filter.

తార్- *vt.* to spread something out (blanket, paper, etc.).

తీర్స్- *vt.* to sift, removing small stones from rice.

పగ్రి-కీ *vt.* to spread out on the ground.

Hin: फैलना.

పగ్రి-మా *vi.* to be spread.

ఫాకే-మా- *vi.* to be spread, separated.

రీకా బాకా ఆ- *vi.* to be scattered.

Hin: छिटकना.

రీక్- *vt.* to scatter.

వార్ట్- vt. to throw, sow, scatter.

Tel: విసురుట; వేయుము.

Hin: झोंकना.

7.4.2. Join

కట్- vt. 1 • to meet. Hin: मिलना.

2 • to join.

చిప్ టుండ్- vi. to stick, fix, join, bond, attach, glue. Hin: चिपकना.

టుండ్- vi. to stick, be stuck (to clothing). Hin: चिपकना.

దొహ్- vt. to tie, attach, bind. Hin: लगाना.

7.4.2.4. Remove part of something

ఉరుంగ్- vt. to break off.

కూచ్- vt. to scrape off, strip.

7.4.4. Tie

ఆవ్రి-కీ-2 vt. to tie down.

కడ్చా n. stick twisted in rope or string for bringing two things together (for example in tightening a drum).

గట్టి n. knot, bundle, clump, parcel (usually bound together in a piece of cloth). Tel: ముడి.

Hin: गांठ, गठरी.

7.4.4.2. Rope, string

జుట్టి n. 1 • frayed end of a rope.

Tel: జుట్టు.

2 • the tuft of hair remaining after a head has been shaved.

దామ్మీ n. rope for leading or tying up cattle (halter). Tel: తనుగు.

నోడే n. rope. Tel: త్రాడు. Hin: रस्सी.

బేరె n. thin strip of bamboo used for tying things. Tel: బేరెలు.

వార్టీ n. leather rope or strap.

Tel: వార్ప.

సాక్రీ n. chain. Tel: గొల్సు. Hin: जंजीर.

సుల్లీ n. string, thin rope. Hin: तनी.

7.4.4.5. Wrap

గుండ్-కీ- vt. to wrap, roll up.

Hin: लिपटना.

7.5. Hide

కుప్పే-మా- vi. to enter into something to hide one self. Tel: చొరడము.

మక్- vi. to hide. Hin: छिपना, छुपना.

మక్-సీ- vt. to hide something.

Tel: దాచుట.

మింజ్- vi. to be covered over, buried, immersed.

7.5.1. Search

మహ్కా- vt. to search for. Tel: వెతుకు.

7.5.2. Find

పుక్- vi. to be gotten, born, found, discovered.

7.6. Physical impact

7.6.1. Hit

అప్టే-మా- vi. to hit against.

ఉడీ-కీ- vt. to strike a target (with a bullet, stone, marble).

కుచ్చీ కీ- vt. to strike with the fist (not necessarily 'to punch').

తాప్లా-పా- vt. to slap.

పా- vt. to beat, strike. Tel: కొట్టు.

Hin: पीटना.

మార్ n. blow, beating.

లొప్పి-కీ- vt. 1 • to attach, hit. Hin: लगाना.

2 • to dent.

లొప్పి-కీ- vt. 1 • to attach, hit. Hin: लगाना.

2 • to dent.

7.6.5. Press

అద్దు- *vt.* to press, squeeze. *Hin:* దబానా.

దాబీ-కీ- *vt.* to press with great force.

Hin: దబానా.

7.6.6. Rub

చమ్మి-కీ- *vt.* to shine, polish.

Hin: చమకనా.

చమ్మే-మా- *vi.* to shine, polish.

Hin: చమకనా.

7.6.7. Grind

కొహ్కా-¹ *vt.* 1 • to pound (in a mortar).

Tel: బీడి. *Hin:* క్షుటనా.

2 • to beat (stalks of millet wheat, etc. with a stick so that the seeds fall off).

3 • to grind into a paste.

నోర్- *vt.* to grind. *Tel:* ఇస్సుట. *Hin:* పీసనా.

7.7. Divide into pieces

ఈసాంగ్-వాట్- *vt.* to split up, divide.

Tel: భాగలు చేయుట.

పెయ్- *vi.* to be split.

పెయూస్- *vc.* to split.

7.7.1. Break

ఉరూస్- *vt.* to break, or snap. *Hin:* తొడనా.

టుక్లే-కీ- *vt.* to break into pieces.

తివ్- *vi.* to break off while cutting.

Hin: తొడనా.

తివూస్- *vc.* to break off while cutting.

Hin: తొడనా.

నమ్- *vi.* to break, be broken, snap a rope. *Hin:* తొడనా.

నమీస్- *vc.* to break. *Hin:* తొడనా.

పిడ్- *vi.* to pop (grain).

వొహ్- 1 • *vi.* to hatch (of young bird).

2 • *vt.* to burst, break open.

వోర్- *vi.* to burst. *Tel:* పగిలింది.

7.7.3. Cut

అస్య్- *vt.* to cut, carve, cut throat (as in sacrifice). *Hin:* కాటనా.

కాత్రి-కీ- *vt.* to cut with teeth or scissors.

Tel: కతిరించుట. *Hin:* కాటనా.

చీరీ-కీ- *vt.* to cut open, incise.

రాచ్- *vt.* to cut by striking (with an axe).

7.7.4. Tear, rip

సర్- *vi.* to be torn. *Hin:* చీరనా.

సరూస్- *vc.* to tear. *Hin:* చీరనా.

సరి-కీ- *vt.* to tear, make a way.

Hin: చీరనా.

7.7.5. Make hole, opening

కొట్- *vt.* to poke, sew, pierce, hoe.

Tel: కుట్టు.

కొటూస్- *vc.* to prick, stab.

గండ్- *vt.* to pierce, prick, stab, become embedded (thorn). *Hin:* చుభనా.

గద్ది అరూస్- *vt.* to bore hole.

నారీ- *vt.* to drill.

7.7.6. Dig

కాచ్-¹ *vt.* to dig, bore. *Tel:* తవ్వడం.

Hin: ఖొదనా.

తాడ్- *vt.* to burrow.

7.7.7. Damage

అర్గ్- *vi.* to melt, dissolve, wear out.

Hin: పిఘలనా.

7.7.9. Destroy

ఖరాబ్-కీ- *vt.* to spoil. *Hin:* బిగాడనా.

ఖరాబ్-ఆ- *vi.* to be spoiled.

దోం-దోం-ఆ- *vi.* to be completely destroyed.

సుక్సాన్ *n.* destruction. *Hin:* నాశ.

7.8. Repair

సుద్రీ-కీ- *vt.* to clean, mend, sharpen (an instrument).

8. States

8.1. Quantity

8.1.1. Count

ఇసోబ్ *n.* counting. *Tel:* లెక్క. *Hin:* गणना.

కహ్- *vt.* to calculate, count, measure.
Tel: లెక్కించుట.

లెక్- *vt.* to count. *Tel:* లెక్క. *Hin:* गिना.

8.1.1.5. Divide

పడెమేన్ *adjl.* quarter.

ఫాకి-కీ- *vt.* to divide, separate, spread.

8.1.2. Number

8.1.2.1. Cardinal numbers

Refer to Numbers section on page 138

8.1.2.2. Ordinal numbers

తోల్లే *adjl.* first, previous, earlier.
Tel: పూర్వం.

దుస్రొ *pron.* second, another, next.
Hin: दूसरा.

పహీలే *adv-ppn.* first, at first, earlier, before. *Tel:* మొదలు.

8.1.2.3. Number of times

ఉంది జోక *adv.* once. *Tel:* ఒక్క సారి.

8.1.2.6. Fraction

అర్దొ *adjl.* half. *Tel:* సగము. *Hin:* आधा.

సవ్వా *num.* one and a quarter.

8.1.2.7. Sequence

మర్ద *advl.* 1 • again. *Tel:* ఇంక; మళ్ళా.
Hin: फिर.

2 • afterwards. *Tel:* తర్వాత. *Hin:* बाद
मे.

8.1.3. Many

ఇచ్చోర్ *pron.* this much, this many
(nm.). *Tel:* ఇంత.

ఇచ్చీర్ *pron.* this many (m.).

8.1.4. More

8.1.4.2. Increase

బడీ-కీ- *vt.* to increase. *Hin:* बढ़ना.

బడే-మా- *vi.* to increase. *Hin:* बढ़ना.

8.1.5. All

తీర్-తీర్కనా *all kinds of.* *Tel:* అనేక
రకాలు.

సమ్మి *pron.* all, everything, everybody
(nm.). *Tel:* అన్ని; మొత్తము.
Hin: सब.

సమ్మిర్ *pron.* all, everybody (m.).
Tel: అందరు. *Hin:* सब.

హార్ *clitic.* each. *Hin:* प्रत्येक.

8.1.5.6. Only

సిరిప్ *attr.* only.

8.1.6. Whole

రుడూన్ *post.* whole. *Hin:* सारा.

8.1.6.1. Part

ఈసా *n.* part, piece. *Tel:* భాగము.
Hin: भाग.

టుక్కే *n.* piece. *Tel:* ముక్క. *Hin:* टुकड़.

8.1.7. Much, little

అచ్చోర్ *pron.* that much, that many
(nm.). *Tel:* అంతె.

అచ్చీర్ *pron.* that many (m.).

చుడూర్ *adj.* small. *Tel:* చిన్నది. *Hin:* छोटा.

జాస్తా *adj.* more, too much, too many.

Tel: ఎక్కువ. *Hin:* बहुत.

డాట్ *adj.* much, many. *Hin:* बहुत.

థోడో *adj.* some. *Hin:* कुछ.

దిల్దార్యాల్ *adj.* generous.

పంజ్- *vi.* to be replete, satisfied, filled, full up.

బయ్ (బై) *adj.* much, many. *Hin:* बहुत.

8.1.8. Degree

-తేర్ *clitic.* 1 • than.

2 • even though (used after a past or negative conditional form).

యెప్పల్ *ppnl.* up to, until. *Tel:* వరకు.

వేరి *clitic.* up to, until. *Tel:* దాకా.

Hin: तक.

8.1.8.1. Completely

చచ్చోల *adv.* completely. *Tel:* పూర్తిగ.

Hin: पूर्णतः.

8.2. Measure

అద్దీ *n.* a measure. *Tel:* మానిక.

కహ్- *vt.* to calculate, count, measure.

Tel: లెక్కించుట.

ఖండీ 1 • *num.* twenty of something (used particularly for animals).

Tel: ఇరువది.

2 • *n.* a measure.

గాడ్వా² *n.* a measure.

నాడే *n.* a measure.

బేత్ బెడ్డే *n.* measuring stick made of bamboo.

8.2.1. Weight

జోకీ-కీ- *vt.* to weigh.

పాస్తీ *n.* weighing stone.

8.2.1.2. Light in weight

హల్కాల్ *adj.* light, easy.

హల్కో *adj.* light, easy.

8.2.2. Length

కూటా *n.* cubit (the length of one's forearm).

రూంద్ *n.* breadth. *Tel:* వెడల్పు.

8.2.2.2. Short

ఆకూడ్ *adj.* short.

టుప్పి *adj.* short in height. *Tel:* పొట్టి.

లాండీ *adj.* short in length. *Tel:* మొండి; కురుచ.

8.2.2.3. Tall

ఊచ *n.* height.

టోజాల్ *adj.* tallest. *Tel:* ఎత్తు.

డెజాల్ *adj.* tall, high. *Tel:* ఎత్తు.

8.2.3. Area

గహీ *n.* measurement for the foundation of a house.

పట్టి *n.* area, region. *Hin:* भाग.

8.2.4. Volume

చిట్ట *n.* half pound (approx.) measure.

పాయ్లి *n.* measure for measuring grain. *Tel:* మానిక.

పిడ్కో *n.* handful.

బుక్కా *n.* handful (of food). *Tel:* ముద్ద.

ముట్టీ-మేన్ *n.* handful.

సోరాయ్ *n.* a measure. *Tel:* తవ్వ.

8.2.4.1. Big

డగూర్ *adj.* big. *Tel:* పెద్ద. *Hin:* बड़.

పెరోర్ *adj.* older man, big, fat, important (m.). *Tel:* పెద్దవారు.

Hin: बड़ा.

బడీ-కీ- *vt.* to increase. *Hin:* बढ़ना.

బడే-మా- *vi.* to increase. *Hin:* बढ़ना.

8.2.4.4. Get smaller

ఆక్లే-మా-₁ *vi.* to shrink (as in cloth).

చుయ్-ముయ్-ఆ- *vi.* to shrivel up.

లోటోస్-సొండ్- *vi.* to shrink (cheeks).

Tel: చిక్కి పోవడము.

8.2.4.5. Fat, thick

కొడ్వీంజ్ *n.* fat.

8.2.4.6. Thin

పల్లో *adj.* thin (used for flat things).

8.2.4.7. Full

నిండ్- *vi.* to be full.

8.2.4.8. Empty

లంగాల్ *adj.* bare, barren. *Tel:* వట్టి.

8.2.5. Fit, size

వరుస్- *vt.* to bend something around in order to fit it to something.

8.2.5.1. Tight, loose

డిల్లల్-కీ- *vt.* to loosen something that is tight.

రేంగ్- *vi.* to come loose (rope).

8.2.5.2. Wedged in, stuck

తట్- *vi.* to get stuck (choke on food, or clothing gets caught on a protruding object).

8.3. Quality

బాతాల్ *pron.* of what kind? (nm.).

బాతోర్ *pron.* of what kind? (m.).

8.3.1. Shape

చడీ-కీ- *vt.* to mold, form, knead.

చడే-మా- *vi.* to form (e.g. cloud).

8.3.1.2. Line

కీర్ *n.* line. *Hin:* लीक.

గీతో *n.* line. *Tel:* అక్షరము; లైయిన్.

Hin: लीक.

8.3.1.4. Horizontal

8.3.1.4.1. Vertical

నిత్- *vt.* to be standing.

8.3.1.4.2. Leaning, sloping

ఉతార్ *n.* mountain path, steep downward slope.

ధడీ *n.* mountain path, steep upward slope.

8.3.1.5. Bent

జోడి-కీ- *vt.* to join, fold. *Tel:* జంటచేయుట.

Hin: जोड़ना.

ముడ్డాస్- *vt.* to fold (a cloth).

ముష్టా *n.* fold. *Hin:* तह.

మోక్టా-కీ- *vt.* to fold.

8.3.1.5.1. Rolled up

గుండే-మా- *vi.* to be wrapped, rolled up.

8.3.1.5.2. Twist, wring

ఆటా-పా- *vt.* to twist something.

Hin: ऐठना.

గీడి-పా- *vi.* to lie in coils (snake, rope).

నోట్- *vt.* to make rope by twisting, entwine.

వీర్- *vt.* to wring (clothes).

ముర్గుడీ-కీ- *vt.* 1 • to wring the neck of an animal.

2 • to twist someone's arm or skin. *Hin:* ऐठना.

ముర్గుడీ-కీ- *vt.* 1 • to wring the neck of an animal.

2 • to twist someone's arm or skin. *Hin:* ऐठना.

8.3.1.6. Round

కొర్కూ-కీ- *vt.* to make into a ball.

8.3.2. Texture

8.3.2.3. Sharp

పద్మా¹ *n.* sharpness.

సోడ్- *vi.* to be sharp.

8.3.2.3.1. Pointed

కొడ్డి *n.* point, crest. *Tel:* కోస; మూల.
Hin: नोक.

చాహ్కా- *n.* thorn(s), fishbone(s) (same word is used for s. and pl.).

8.3.2.3.2. Sharpen

మెసీ- *vt.* to sharpen.

8.3.2.7. Furrow

తాన్ *n.* furrow dug along by the plough.

8.3.3. Light

8.3.3.1. Shine

8.3.3.1.1. Light source

చిమ్మి *n.* kerosene lamp. *Tel:* దీపము.
Hin: चिराक.

డివ్వే *n.* kerosene lamp. *Hin:* चिराक.

మిచ్చుక్-ముచ్చుక్ *adj.* flashing.
Tel: మెరుసుట.

మిడ్డ- *vc.* flash of light (as in lightning, or glow worms).
Tel: మెరుస్తుంది. *Hin:* चमकना.

వేడ్డి *n.* light (from fire, lamp, sun, etc.). *Tel:* వెలుతురు. *Hin:* ज्योति.

8.3.3.1.2. Bright

కడ్వేడ్డి *adv.* in the light, broad daylight. *Hin:* चाँदनी.

8.3.3.2. Dark

సికాటి *n.* darkness. *Tel:* రాత్రి; చీకటి.
Hin: अंधकार.

8.3.3.3. Color

బద్దంగ్ (బద్ రంగ్) *pron.* which colour?

మస్త్రాల్ *adj.* 1 • dirty. *Tel:* మురికి; నల్లగా.
Hin: गंदा.

2 • blackish. *Tel:* కొంచెం నలుపైన.

హిర్వాల్ *advl.* green. *Hin:* हरा.

8.3.3.3.6. Add color, dye

రంగ్ *n.* colour, dye. *Tel:* రంగు.

8.3.3.5. Appear

పిర్- *vi.* to have gone out (a fire is extinguished, or seeds sprouted). *Tel:* ఆరిపోయింది.

మెయాడ్-ఆ- *vi.* to disappear.
Tel: మాయము అవ్వడం.

8.3.4. Temperature

8.3.4.4. Change temperature

ఆరూస్- *vt.* to cool.

ఆర్- *vi.* to become cool, quench thirst. *Tel:* చల్లరింది.

ఉగ్గే-మా- *vi.* to melt.

కాస్- *vi.* to heat, become hot, to be boiled. *Tel:* వేడి.

సితూర్-ఆ- *vi.* to become cool.
Tel: చల్లబడింది.

8.3.5. Decay

కడి- *vi.* to become rotten, decompose, to go off.

కడూస్- *vc.* to cause to rot.

కర్కూటా *n.* scraps of food left on a plate for several days (get stuck on and dry).

నూడి *n.* the powder that is produced by woodworms in wood or weevils in food.
Tel: బొంతపురుగు.

పుడి- *vi.* to proliferate, infest (insects in fruit, or wound on an animal).

వీన్- *vi.* to wear out. *Hin:* गस जाना.

సడే-మా- *vi.* to rot, decay, decompose, become spoilt.

8.3.5.1. Eaten by rust, insects

నూసి *n.* insect rust on plants, weevil.
Tel: నూసి.

8.3.5.3. Garbage

కడ్డా-కాడి *n.* rubbish, waste, litter, trash.
Tel: చెత్త చెదరము. *Hin:* कचरा.

బురుక *n.* small pieces of trash, rubbish, or waste. *Tel:* తుక్కు.

వియ్యార్ *n.* rubbish, garbage, refuse.

8.3.5.4. Preserve

రాయ్తూ *n.* pickles. *Tel:* పచ్చడి.

8.3.6. Class

తీర్ *n.* kind, sort. *Tel:* రకాలు. *Hin:* प्रकार.

తీర్-తీర్కనా *n.* all kinds of. *Tel:* అనేక రకాలు.

8.3.6.2. Compare

తాగ్గీ *n.* plate used in weighing scales.
Tel: తరాజు, త్రాసు.

బహాన్ . . . అహాన్ . . . as....so....

8.3.6.2.2. Like, similar

ఆప్ *clitic.* like, in the manner.

దహాన్ . . . అహాన్ . . . *advl.* like . . . like . . .

దాత్ *ppnl.* like, resemblance.

దిహిన్ . . . ఇహిన్ . . . *advl.* like this.

8.3.8. Good

అస్సీ *adj.* good. *Tel:* అందము.
Hin: अच्छा.

అస్సాల్ *adj.* good. *Tel:* అందమైన.
Hin: अच्छा.

చొకొట్ *advl, adjl.* good, well. *Tel:* మంచిగ.
Hin: अच्छा.

సాద్రాల్ *adj.* good, normal, beautiful, handsome.

సుద్దో *adjl.* good, beautiful. *Tel:* నీటిగ.
Hin: अच्छा.

8.3.8.5. Important

కామ్మ *adj.* important, crucial, useful.
Hin: महत्त्वपूर्ण.

ఖాస్ *adjl.* important, main.
Tel: అవసరమైన. *Hin:* महत्त्वपूर्ण.

8.3.8.7. Suitable

జోడే-మా- *vi.* to be suitable, similar, fitting, proper.

8.3.8.9. Value

కాం అర్- *vt.* to be used (or be useful) for.

కాం సీ- *vt.* to be used (or be useful) for.

కాం వా- *vt.* to be used (or be useful) for.

పాయ్దతే అర్- *vi.* to be useful.

8.3.9. Appearance

8.3.9.1. Beautiful, ugly

సోబా *n.* beauty. *Tel:* అందం. *Hin:* बहार.

సోబాతా *adj.* beautiful. *Tel:* అందంగ.
Hin: सुंदर; सुंदरता.

8.4. Time

ఘట్కా *n.* time, hour. *Hin:* बार, बारा.

జోక *n.* time, occurrence. *Hin:* बार, बारा.

వకుత్ (వక్త్) *n.* instance, time. *Hin:* बार, बारा.

8.4.1. Period of time

ఘంటా *n.* hour. *Hin:* घंटा.

జమానా *n.* period, time.

- దియ్య *n. day. Tel: రోజు. Hin: दिन.*
- దివోస్ *n. day. Tel: దినము. Hin: दिन.*
- నేటి *clitic. used after the name of a day.*
- పడింగ్ *clitic. entirely (occurs only after the word 'narka' night).
Hin: बिलकुल.*
- మహినా *n. month. Tel: నెల. Hin: महीना.*
- రోజ్ *n. day. Tel: రోజు. Hin: दिन.*
- సాల్ *n. year. Tel: సంవత్సరము.
Hin: साल.*

8.4.1.2. Day

- పియూల్-పోడ్డ్ *advl. all day long.
Tel: పగలంత.*

- రోజీ *adv. daily. Hin: रोज़.*

8.4.1.2.1. Days relative to each other

- తాన్ పిర్నే *n. four days from now, (or possibly even later). Tel: ఎలుండి.*
- నాడీ *adv. tomorrow. Tel: రేపు.*
- నిన్నే *adj. yesterday. Tel: నిన్న.*
- నేండ్ *adv. today. Tel: ఇవ్వాల. Hin: आज.*
- పిర్నే *adv. three days from now.*

8.4.1.3. Week

8.4.1.3.1. Days of the week

- సోమర్ *n. Monday. Tel: సోమవారము.*
- మంగూర్ వార్ *n. Tuesday.
Tel: మంగళవారము.*
- బుద్వార్ *n. Wednesday. Tel: బుధవారము.*
- బస్తూర్ వార్ *n. Thursday.
Tel: గురువారము.*
- సుకిర్ వార్ *n. Friday. Tel: శుక్రవారము.*
- సన్వార్ *n. Saturday. Tel: శనివారము.*
- అయ్త్ వార్ *n. Sunday. Tel: ఆదివారము.*

8.4.1.4. Month

8.4.1.4.1. Months of the year

- చైత్ (-మహినా) *n. month 1
(March-April).*
- భావేయ్ (-మహినా) *n. month 2
(April-May). Tel: వైశాఖము.*
- బుడ్-భావేయ్ (-మహినా) *n. month 3
(May-June). Tel: మార్గశిరమాసం.*
- ఆకాడి (-మహినా) *n. month 4
(June-July). Tel: ఆషాఢం (జూలై).*
- పోరా (-మహినా) *n. month 5
(July-August). Tel: శ్రావణం.*
- అకుర్వోక్ (-మహినా) *n. month 6
(August-September).*
- దివాడి (-మహినా) *n. month 7
(September-October).*
- కార్తి (-మహినా) *n. month 8
(October-November). Tel: కార్తీకం.*
- సట్టి (-మహినా) *n. month 09
(November-December).
Tel: మార్గశిర (డిసెంబర్).*
- పూస్ (-మహినా) *n. month 10
(December-January). Tel: పుష్యం.*
- మహో (-మహినా) *n. month 11
(January-February). Tel: మాఘం.*
- ధూరాడి (-మహినా) *n. month 12
(February-March).*

8.4.1.5. Season

- ఉన్నోడా *n. the hot season, summer.
Tel: ఎండకాలం.*
- గాలుం *n. season. Hin: ऋतु.*
- ఢోకాలూం *n. the hot season, summer.
Tel: ఎండకాలం.*
- పిర్-గాలుం *n. the rainy season,
monsoon. Tel: వర్షకాలము.*

పీని-గాలుం *n.* the cold season, winter.

Tel: చలికాలము.

యెద్ది-గాలుం *n.* the hot season, summer.

Tel: ఎండకాలం.

8.4.1.6. Year

ఇయండ్ *adv.* this year. *Tel:* ఈ సంవత్సరము.

నీరే *adj.* last year. *Tel:* గత సంవత్సరము.

సాశీ *adv.* annually, once a year.

Tel: ప్రతి సంవత్సరము. *Hin:* हर साल.

8.4.2. Time of the day

దుపారి *adv.* at midday, in the afternoon. *Tel:* మధ్యాహ్నం.

8.4.2.2. Dawn

ఉజ్జే-మా- *vi.* to dawn.

దిర్మాన్ పోడ్డ *n.* the time of sun rise.

పల్ వీయ్- *vi.* to dawn.

భాయ్-భాయ్-ఆ- *vi.* to dawn.

8.4.2.3. Morning

జావాడ్డ-పోడ్డ *n.* morning, before 9 O'clock.

సక్తే *adv.* in the morning. *Tel:* ప్రొద్దున.

సక్తేన్ *adv.* early in the morning (emph). *Tel:* ప్రొద్దునే.

8.4.2.5. Afternoon

పోదైక్ *adv.* afternoon. *Tel:* మధ్యానం.

8.4.2.8. Night

నర్కా-పడింగ్ *adv.* all night long.

సికాటి *n.* darkness. *Tel:* రాత్రి చీకటి.

Hin: अंधकार.

8.4.3. Indefinite time

అస్కే *adv.* then. *Tel:* అప్పుడు. *Hin:* तब.

బంటి *adv.* on what day? when.

Tel: ఎప్పుడు. *Hin:* जब.

బస్కేన్ *adv.* anytime, sometimes.

మర్ల *adv.* 1 • again. *Tel:* ఇంక, మళ్ళా.

Hin: फिर.

2 • afterwards. *Tel:* తర్వాత. *Hin:* बाद

में.

8.4.4. Telling time

8.4.4.2. Timepieces

ఘడి *n.* a watch, timepiece.

Tel: గడియారము. *Hin:* घड़ी.

8.4.5. Relative time

అంటిత్ రోజ్ *n.* that day.

తోల్లేతా-జమానాతే *adv.* at an earlier time, a long time ago.

మొదోల్ 1 • *n.* beginning. *Tel:* మొదలు.

Hin: शुरू.

2 • *adv-ppn.* earlier, before.

వరోస్నే *adv.* at the same time, all at once.

హన్నే (ట్) నేటి *n.* day before yesterday.

8.4.5.1. Temporal sequence

అని *conj.* and. *Hin:* और.

ఉండే *attr.* and, also. *Tel:* మరల. *Hin:* और.

8.4.5.1.3. Happen after

మంజే *adv.* after. *Tel:* తర్వాత. *Hin:* बाद.

8.4.5.2. Temporal order

8.4.5.2.1. Happen first

మొదోల్ 1 • *n.* beginning. *Tel:* మొదలు.

Hin: शुरू.

2 • *adv-ppn.* earlier, before.

8.4.5.3. Punctuality

8.4.5.3.3. Late

ఉసీర్-కీ- *vi.* to be late.

కోరూం *n.* lateness, delay. *Tel:* ఆలస్యం.

కోరూం-కీ- *vi.* to be late.

8.4.6. Aspectual time

8.4.6.1. Begin

ఉగడి-కీ- *vt.* to found, begin, start, open.

డావ్ *n.* time or turn to cast or play.

Hin: बार, बारा.

మోప్-ఆ- *vi.* to be founded.

లాగ్- *vt.* to touch, be necessary, start.

Tel: తగిలింది. *Hin:* छूना.

సుయా-కీ- *vt.* to start, begin.

Tel: ప్రారంభించు. *Hin:* शुरू करना.

8.4.6.1.1. Stop, end

పూరో-కీ- *vt.* to complete, finish.

Tel: పూర్తిగ.

బంద్-కీ- *vt.* to close, finish.

బంద్-ఆ- *vi.* to close, finish.

మహ్- *vt.* to finish.

8.4.6.2. Past

తొత్తోర్ *adj.* past, former, earlier, old man. *Tel:* ముసలయ్య.

8.4.6.3. Present

ఇంకే *adv.* right now. *Tel:* ఇప్పుడే.

ఇజే *adv.* now. *Tel:* ఇప్పుడు.

8.4.6.4. Future

8.4.6.4.1. Soon

వెయ్యో *adv.* immediately, right away, quickly. *Tel:* తొందరగా. *Hin:* जल्दी.

వెయ్య-వెయ్య *advl.* quickly. *Hin:* जल्दी-जल्दी.

సప్పి *advl.* quickly. *Tel:* త్వరగా.

Hin: जल्दी.

సప్-సప్ *advl.* quickly. *Hin:* जल्दी-जल्दी.

8.4.6.4.4. Until

యెవ్వుల్ *ppnl.* up to, until. *Tel:* వరకు.

వేరి *clitic.* up to, until. *Tel:* దాకా.

Hin: तक.

8.4.6.4.5. Immediate

వెయ్యో *adv.* immediately, right away, quickly. *Tel:* తొందరగా. *Hin:* जल्दी.

8.4.6.5. Age

8.4.6.5.2. Old

తొత్త *n.* old woman. *Hin:* पुराना.

తొల్లే-జమానాతే *advl.* in earlier or ancient times. *Tel:* పూర్వము.

8.4.6.6. Once

8.4.6.6.1. Again

ఉండే-మర్ల *advl.* once again.

8.4.6.6.2. Sometimes

బస్సే-బస్సే *advl.* sometimes.

8.4.6.6.5. Every time

కద్దీ *adv.* whenever. *Tel:* ఎప్పుడైనా. *Hin:* जबकि.

వక్తూన్-వక్తీ *advl.* recurring time.

8.4.6.6.6. Never

బస్సేన్-సెల్లె *advl.* never.

8.4.7. Take time

8.4.7.1. Continue, endure

తగ్- *vi.* to last, wear well.

8.4.7.6. Sudden

గచ్చే *advl.* suddenly. *Tel:* అకస్మితుగ. *Hin:* अचानक.

8.4.8. Speed

8.4.8.1. Quick

లహ్కా *adv.* hurriedly. *Tel:* తొందర.

8.4.8.2. Slow

జోక్కే *advl.* slowly, carefully, in measured steps. *Tel:* మెల్లగా. *Hin:* धीरे.

నేహార్ *advl.* slowly. *Tel:* మెల్లగా. *Hin:* धीरे.

8.5. Location

జాగ *n.* place. *Tel:* స్థలము. *Hin:* अड्डा.

8.5.1. Here

ఇగ్గే *adv.* here. *Tel:* ఇక్కడ.

హిక్కె *adv.* hither, to this place.

Tel: ఇటు.

8.5.1.1. In front of

8.5.1.1.1. Behind

పజ్జ (పెజ్జె) *adv-ppn.* behind, after, since.

Tel: వెనుక. *Hin:* के पीछे.

మరూం *adv-ppn.* behind. *Tel:* ప్రక్కకు.

Hin: के पीछे.

8.5.1.2. Beside

8.5.1.2.1. Around

నాలుంగ్ కాక్ *adv.* on (all) four sides.

8.5.1.2.2. Between

-తర్నో *post.* amongst. *Tel:* తోటి.

నడ్డుం *adv-ppn.* centre in terms of location, in between, among, in the middle (of). *Tel:* నడ్డు.

8.5.1.3. On

పోర్రో *adv-ppn.* on, upon. *Tel:* పైన, మీద.

8.5.1.3.1. Under, below

బూడ్ *adv-ppn.* under, underneath.

Tel: క్రింద.

8.5.1.4. High

బొగ్గా *n.* high place.

8.5.1.5. Inside

పోద్- *vi.* to go inside, enter.

రోప్పో *adv-ppn.* in, inside. *Tel:* లోపల.

8.5.1.6. Distance

కోస్ *n.* a distance of two miles.

బిత్తి *n.* span.

8.5.1.6.3. Near

కరుం *adv-ppn.* near. *Tel:* దగ్గర.

Hin: नजदीक.

సాప్పి-కీ- *vt.* to catch up with. *Tel:* దొరక పట్టుట.

సాప్పి-మా- *vi.* to be caught up to.

సిర్మాట్ *adv-ppn.* around, surrounding.

Tel: చుట్టు. *Hin:* के आसपास.

8.5.1.6.4. Far

లంగ్ *adjl.* far. *Tel:* దూరము. *Hin:* दूर.

లక్ *adjl.* far. *Hin:* दूर.

8.5.1.9. Indefinite location

అగ్గ *adv-ppn.* there. *Tel:* అక్కడ. *Hin:* वहां.

కబుక్-కిబుక్ *advl.* here and there.

బగ్గన్ *advl.* anywhere, somewhere.

Tel: ఎక్కడైనా.

బగ్గన్-సెల్లె *advl.* nowhere.

హక్కె *n.* there, thither. *Tel:* అక్కడ.

Hin: उधर.

హిక్కె-హక్కె *advl.* here and there.

8.5.2. Direction

నాలుంగ్ కాక్ *adv.* on (all) four sides.

8.5.2.1. From, to

నార్-నాటీ (-నాటీన్) *advl.* from village to village,

హంద *advl.* from there, belonging to there.

హందల్ *advl.* from there.

హిందల్ (హిందక్) *advl.* from here.

Tel: ఇటునుండి.

8.5.2.3. North, south, east, west

ఖాలాన్ *n.* north.

తెల్జాడ్ *n.* south. *Hin:* दक्षिण.

ఫరాయింగ్ *n.* west. *Tel:* పడమర.

Hin: पश्चिम.

సిడాయింగ్ *n.* east. *Tel:* తూర్పు దిక్కు.

Hin: पूरब.

8.5.2.4. Right, left

డెమ్మా *adjl.* left. *Tel:* ఎడమ.

డెమ్మా కెయ్దే *n.* on the left hand.

డెమ్మా కాక్ *adj.* on the left hand side.

తిన్నా కెయ్దే *adj.* on the right hand.

Tel: కుడిచేతితో.

తిన్నా కాక్ *adj.* on the right hand side.

8.5.4. Vicinity

8.5.4.1. Occupy an area

నిహ్- *n.* to fill. *Hin:* भर.

వొజ్జే-వాట్- *vt.* to load. *Tel:* కట్టెలమోపు.

Hin: लादना.

8.5.5. Spatial relations

పెరేకా *n.* back. *Tel:* మెడ వెన్క భాగం.

Hin: पीठ.

బేందా-హక్కే *advl.* from all sides.

మున్నె *adv-ppn.* forward, before, in front of. *Tel:* ముందర. *Hin:* पेश.

హిందక్-హందక్ *advl.* from all sides.

8.6. Parts of things

ఆస్కుడ్ *n.* axle. *Tel:* ఇర్పు.

కడే *n.* handle (round, usually attached to large cooking vessels).

కోమ్మ *n.* corner. *Tel:* మూల. *Hin:* कोना.

రుమ్మ *n.* handle. *Tel:* రుమడ.

9. Grammar and discourse

9.1. General words

9.1.1. Be

మంద్- *vi.* to be, live, stay, continue.

9.1.1.1. Become, change state

బద్ది-కీ- *vt.* to change. *Hin:* बदलना.

బద్దే-మా- *vi.* to change. *Hin:* बदलना.

మాన్- *vi.* to be made. *Hin:* बन गया.

సామిల్-ఆ- *vi.* to change. *Hin:* बदलना.

9.1.2. Do

ఉయ్యార్-ఆ- *vi.* to become active.

కీ- *vt.* to do. *Tel:* చెయుట.

తుంగ్- *vt.* to do. *Tel:* చెయుట.

9.1.2.1. Happen

మాంది *n.* crowd of people, big affair.

Tel: ప్రజలు.

9.1.5. General adverbs

అహన్ *advl.* in that way, thus.

ఇహిన్ *advl.* thus, in this way.

దహన్ *advl.* thus, in that way.

9.2. Part of speech

9.2.1. Adjectives

అంద్రియల్ *adj.* night-blind.

అచంద్రల్ *adj.* night-blind. *Tel:* రేచీకటి ఆయన.

ఆంత *adjl.* to be enough, sufficient, ample. *Tel:* చాలు.

ఆతాప్ *adjl.* dark. *Hin:* अँधेर.

ఆతాల్ *adj.* of that kind (nm.).

Tel: అటువంటిది.

ఆతోర్ *adj.* of that kind (m.).

ఈతాంగ్ *adj.* of this kind (nm., pl.).

ఈతాల్ *adjl.* like this, such a, of this kind (nm.). *Tel:* ఇటువంటిది.

ఈతోర్ *adj.* of this kind (m.).

కన్మూరీయల్ *adj.* yellow. *Hin:* पीला.

కల్తా *adj.* stolen.

కసూం *adjl.* straight (down). *Tel:* లోతు.

కారీ *adjl.* black. *Tel:* నలుపు. *Hin:* काला.

కారియాల్ *adj.* blackish. *Tel:* నలుపుగ.
Hin: काला.

కాస్త *adj.* hot, warm. *Tel:* ఉష్ణమైన.

కిన్నాస్ *adj.* wet, cool. *Tel:* చల్ల.

కిన్నీతా *adj.* very cold. *Tel:* చల్లటి.

కొడ్కేలా *adj.* tender, young, unripe.
Tel: లేతగ.

ఖరాబ్ *adjl.* bad. *Tel:* చెడు. *Hin:* बुरा.

ఖుల్లో *adjl.* open.

ఖోల్ *adjl.* deep. *Tel:* లోతు. *Hin:* गहरा.

గుండ్రాల్ *adj.* round. *Hin:* पराँठा.

గోడ్ *adj.* sweet. *Tel:* తియటి. *Hin:* मिठाई.

గోల్ *adjl.* round. *Hin:* पराँठा.

గోల్యల్ *adj.* round. *Hin:* पराँठा.

ఘట్ *adj.* hard, strong.

చిలల్ *adj.* unripe, green. *Tel:* ఆకుపచ్చ.

ఝుస్టూర్ *adj.* dense, thick (of forest).
Hin: सघन.

టోసూర్ *adj.* thick, fat. *Tel:* దొడ్డు. *Hin:* मोटा.

డుమాల్ *n.* uncovered head.
Tel: రుమాలులేనివాడు.

డొగ్గి *adj.* old (of cattle). *Tel:* ముసలి
పశువు. *Hin:* पुराना.

డొబ్బల్ *adj.* fat, plump, chubby.
Tel: దొడ్డు. *Hin:* मोटा.

తాతో *adjl.* fresh food or water (not
used for fruit).

తిస్త్రో *adj.* third. *Hin:* तिहाई.

దబ్ *adj.* quiet, silent. *Tel:* గమ్ముగ.

దల్ *adj.* thick (used for flat things).
Hin: मोटा.

దవ్రాల్ *adj.* white. *Tel:* తెలుపు. *Hin:* सफ़ेद.

నట్వే *adj.* middle in terms of order of
occurrence. *Tel:* మధ్యవాడు.

నరుమ్ *adj.* soft. *Tel:* మెత్తగ. *Hin:* कोमल.

నస్₂ *adj.* brown (the colour of snuff).

నారాబ్ *adj.* displeased.

నీడాల్ *adj.* dark blue. *Tel:* నీలి రంగు.
Hin: नीला.

పడానా *adj.* old. *Tel:* పాతది. *Hin:* पुराना.

పద్నా₂ *adj.* wet soil, almost muddy.

పరేండా *adj.* year before last.

పహ్నా *adj.* 1 • wet. *Tel:* పచ్చిది.
2 • raw, green, tender.

పహ్నా *adj.* 1 • wet. *Tel:* పచ్చిది.
2 • raw, green, tender.

పాతూర్ *adj.* thin, dilute, watery, weak,
adulterated, impure.

పియాల్ *adj.* by day. *Tel:* పగలు.

పిల్దాల్ *adj.* light blue. *Tel:* నీలి. *Hin:* पीला.

పీని *n.* cold. *Tel:* చలి. *Hin:* ज़ुकाम.

పుర్తా *adjl.* sufficient, enough,
adequate. *Hin:* काफ़ी.

పూనా *adj.* new (nm.). *Tel:* క్రొత్త. *Hin:* नया.

పూనోర్ *adj.* new (m.). *Hin:* नया.

పూరో *adjl.* all, the whole. *Tel:* పూర్తి.

బాగ్డీయాల్ *adj.* curved, bent, slightly
crooked.

బారిక్ *adj.* thin (used for long objects
such as pipes, sticks, finger,
people, but not flat objects such
as paper or cloth).

బిర్ *adj.* tight.

బోడీ *adj.* shaven-headed.
Tel: బోడిగుండు.

బోడాల్ *adj.* yellow. *Hin:* पीला.

- మజ్బూత్ *adjl.* strong. *Tel:* గట్టిగ.
Hin: मजबूत.
- మురుంగ్త *adjl.* cold (water). *Tel:* చల్లటి
(నీరు). *Hin:* ठंडा.
- ముర్తోర్ *n.* full grown (m.).
- రంగ్-రంగా *adj.* many coloured.
Tel: రంగు రంగుల.
- రగ్గాల్ *adj.* red. *Tel:* ఎరుపు. *Hin:* लाल.
- రట్ *adj.* thick (used for flat things).
Hin: मोटा.
- రికాం *adjl.* empty, clear. *Hin:* खाली.
- లంబో *adj.* long. *Hin:* चोगा.
- లాం *adjl.* long. *Tel:* పొడువు. *Hin:* चोगा.
- వత్తా *adj.* dry, dried. *Hin:* सूख.
- వాక్డాల్ *adj.* crooked, bent. *Hin:* कुटिल.
- వాయిట్ *adj.* bad. *Tel:* చెడు. *Hin:* बद्.
- వేగ్రో (వేగోరా) *adjl.* separate, different.
Hin: अलग.
- వేగ్-వేగ్రో *adjl.* separate, different
(emph). *Hin:* अलग.
- సప్పుార్ *adj.* lean, thin. *Tel:* సన్నము.
- సబుడ్ *adj.* hard, solid, durable, stiff,
firm, strong. *Tel:* గట్టిగ.
- సాద్రే *adj.* lovely, gorgeous, charming,
wonderful,
- సిర్డ్యల్ *adj.* uncontrollable (of
animals). *Tel:* కోపంగల.
- సుయ్యల్ *adj.* sharp. *Tel:* కొచ్చగా.

9.2.2. Adverbs

- అంటి *adv.* on that day.
- అచ్చోడ్ రొప్పో *adv.* meanwhile.
- అజుక్ *adv.* even now.
- ఇగ్గేటల్ *n.* someone (nm.) or something
from here. *Tel:* ఇక్కడి నుండి.

- ఇసోబ్బై *adv.* carefully. *Hin:* परवाह.
- ఇహిన్ బహన్ *adv.* how so?
- కుసాయ్ *adv.* in a low tone, secretly.
Hin: गुप-चुप.
- జటుమ్మే *adv.* carefully.
- ఝుగూం-ఝుగూం *adv.* onomatopoeic
word for glittering, (cat's eyes
reflecting, stars shining).
- టచ్చాంతా *adv.* shining brightly (beam
of light).
- టచ్చాయో *adv.* shining dimly (beam of
light).
- తజ్జాడ్-మజ్జాడ్ *adv.* hurriedly (work not
done well). *Tel:* పని ఆత్తద్దాగ
చేయుట.
- నజా *adv.* earlier.
- నర్కా *adv.* at night. *Tel:* రాత్రి.
- నుల్వే *adv.* during the evening, after
the sun has set. *Tel:* సాయంత్రం.
- నెం *adv.* straight. *Tel:* నిజనముగ.
Hin: सीधा.
- ఫోక్రాల్ *adv.* hollow. *Hin:* खोखला.
- మన్నే *adv.* day after tomorrow.
Tel: ఎలుండి.
- సాద్రీ *adv.* good, well.
- హనట్-నేటి *adv.* day before yesterday.

9.2.3. Pronouns

- అద్ *pron.* she, it, that (nm.).
- అవ్ *pron.* they, those (nm.). *Tel:* అవి.
- ఇద్ *pron.* she, it, this (n). *Tel:* ఇది.
- ఇవ్ *pron.* these (nm.). *Tel:* ఇవి.
- ఇవ్వేర్ *pron.* these two men.
- ఊర్ *pron.* they, those (m.). *Tel:* వారు.
- ఊర *pron.* their (dist.). *Tel:* వారిది.

తాన	<i>pron.</i> her, its. <i>Tel:</i> ఆమెది.
తేనా	<i>pron.</i> her, its. <i>Tel:</i> ఈమెది.
నన్ను	<i>pron.</i> I. <i>Tel:</i> నేను.
నావ	<i>pron.</i> my, mine. <i>Tel:</i> నాది.
నిమ్మో	<i>pron.</i> you (s.). <i>Tel:</i> మీరు; నీవు.
నిమ్మోట్	<i>pron.</i> you (pl.).
నీవ	<i>pron.</i> your (sg.). <i>Tel:</i> నీది. <i>Hin:</i> त्व.
మరట్	<i>pron.</i> we (excl.). <i>Tel:</i> మనము.
మావ	<i>pron.</i> our (sg.). <i>Tel:</i> మనది.
మావంగ్	<i>pron.</i> our (pl.). <i>Tel:</i> మనది.
మిరట్	<i>pron.</i> you. <i>Tel:</i> మీరు.
మీవ	<i>pron.</i> your (pl.). <i>Tel:</i> మీది. <i>Hin:</i> त्व.
మువ్వీర్	<i>pron.</i> three (m.). <i>Tel:</i> ముగ్గురు. <i>Hin:</i> तीन.
మొమొట్	<i>pron.</i> we (incl.). <i>Tel:</i> మేము.
వీర్	<i>pron.</i> they, these (m.). <i>Tel:</i> వీరు.
వీర	<i>pron.</i> their (prox.). <i>Tel:</i> వీరిది.
వేన	<i>pron.</i> his (prox.). <i>Tel:</i> ఇతని.
వేర్	<i>pron.</i> he, this (m.) referring to someone near by. <i>Tel:</i> ఇతడు. <i>Hin:</i> यह.
వోన	<i>pron.</i> his (dist.). <i>Tel:</i> అతని.
వోర్	<i>pron.</i> he that (m.). <i>Tel:</i> అతను.

9.2.3.1. Reflexive pronouns

తనా-తనాయ్	<i>pron.</i> by oneself.
తమ్మో-తమ్మొక్	<i>pron.</i> reflective pronoun - themselves.
తమ్మ-తమ్మాయ్	<i>pron.</i> by themselves.

9.2.3.2. Indefinite pronouns

బచ్చోంగ్	<i>pron.</i> how many? <i>Tel:</i> ఎన్ని.
బతయ్	<i>advl.</i> anything, something. <i>Tel:</i> ఏదో ఒకటి.

బతయ్-సెల్లె *advl.* nothing at all. *Tel:* ఏమి
లేదు.

బద్దే *pron.* anybody (nm.) anything,
somebody (nm.) something.
Tel: ఎవరో ఒకరు.

బద్దే-సెల్లె *pron.* nobody (nm.) nothing.

బోరే *pron.* anybody (m.), somebody
(m.). *Tel:* ఎవరో ఒకరు.

బోరే-సెల్లె *pron.* nobody (m.).

9.2.3.3. Relative pronouns

బద్ *pron.* which, any, who (nm.).

9.2.3.4. Question words

బగ్గ *adv.* where? *Tel:* ఎక్కడ.

బచ్చోర్ *pron.* how much? *Tel:* ఎంత.

బచ్చే *pron.* how many? (nm.).
Tel: ఎన్ని.

బచ్చీర్ *pron.* how many?(m.).
Tel: ఎందరు.

బత *pron.* what?

బతల్ *pron.* what? *Tel:* ఏమిటి.

బదెన *pron.* whose? (nm.).

బద్దంగ్ (బద్ రంగ్) *pron.* which colour?

బవ్ *pron.* which, who, what.

బస్క *adv.* when? *Tel:* ఎప్పుడు.

బహాన్ *advl.* how?

బాపి *pron.* with which?

బారి *advl.* why? *Tel:* ఎందుకు.

బూర్ *pron.* who? which? (m.pl.).
Tel: ఎవరు.

బేకె *adv.* where? whither?

బేంద్ *adv.* where?, in which side?

బేందాల్ *adv.* from where?

బోన *pron.* whose? (m.). *Tel:* ఎవరిది.

బోర్ *pron.* who, which (m.). *Tel:* ఎవరు.

9.2.3.6. Personally

తనా *pron.* his own, her own.

9.2.5. Conjunctions

అయి *clitic.* even, also. *Hin:* भी.

-కాడీ *conj.* because (used after a past adj). *Tel:* కొరకు. *Hin:* क्योंकि.

9.2.6. Particles

తే *attr.* emphatic particle.

9.3. Propositions

9.3.1. Event propositions

9.3.1.7. Event--process

ఆ- *vi.* to become, happen, be (by nature).

9.3.5. Attribution

9.3.5.2. Intensity of an attribute

ఇచ్చుక్ *advl.* a little. *Tel:* కొంత.

ఖూబ్ *adjl.* very. *Tel:* చాలా ఎక్కువ.
Hin: बहुत.

జర్ర-జర్ర *adv.* a little. *Tel:* కొదిగ, కొదిగ.

జులుక్ *adv.* a little while.

ఫార్ *advl.* very, much. *Tel:* చాల.
Hin: बहुत.

బయ్ (బై) *adjl.* much, many. *Hin:* बहुत.

వెల్లె *advl.* very. *Tel:* ఎక్కువ. *Hin:* बहुत.

9.4. Semantic constituents related to verbs

9.4.3. Moods

9.4.3.1. Epistemic moods

9.4.3.1.1. Possible

పర్- *vi.* to be able.

ఫార్-కామ్పూర్ *adj.* able, capable, useful.
Tel: శక్తిగల, సామర్థ్యముగల.
Hin: सामर्थी.

9.4.3.2. Imperative

9.4.3.2.2. Necessary

పష్టా *adj.* is necessary, needed.
Hin: जरूरी.

లాగ్- *vt.* to touch, be necessary, start.
Tel: తగిలింది. *Hin:* छूना.

వట్టియ్ *adj.* unnecessary, not needed.
Tel: అక్కరకురాని.

9.4.3.4. Conditional sentences

ఎకంద *corr.* if. *Hin:* अगर.

జర్ *corr.* if. *Hin:* अगर.

జో *corr.* if. *Hin:* अगर.

తే *corr.* if. *Hin:* अगर.

9.4.3.5. Adverbial clauses

తేర్ *corr.* although. *Hin:* यद्यपि.

-తేర్ *clitic.* 1 • than.
2 • even though (used after a past or negative conditional form).

9.4.3.8. Seem

దిస్- *vi.* to appear, seem.

9.4.5. Affirmation

హ్ (హే, హొ) *int.* yes. *Hin:* हाँ.

9.4.5.1. Negation

సిల్లే (సిల్లే) *vi.* not to be.

9.5. Case

9.5.2. Semantically similar events

9.5.2.1. Collectivity

9.5.2.1.1. Accompaniment

ఆపే *adv.* with that.

ఈపే *adv.* with this.

-తోడొ *ppnl.* with. *Tel:* తోడు.

9.5.2.5. Quantity of an event

మూంద్ జోకంగ్ *adv.* three times.

9.5.2.7. Duplication

తేర్ *attr.* also. *Tel:* కూడ. *Hin:* भी.

బీ *attr.* also, emphatic particle.
Tel: కూడ. *Hin:* भी.

9.5.3. Enabling propositions

9.5.3.6. Representative

లాసి *ppnl.* for, in order to, on behalf of. *Tel:* కొరకు. *Hin:* लिए.

సాటి *ppnl.* for, in order that, for the sake of. *Tel:* కొరకు. *Hin:* लिए.

9.6. Logical relations

9.6.1. Coordinate relations

9.6.1.5. Contrast

బట్టి *advers.* but. *Hin:* पर.

మఱి *advers.* but. *Hin:* पर.

9.6.1.6. Dissociation

ముచ్చుక్ *ppnl.* without. *Hin:* के बिना.

9.6.2. Dependency relations

9.6.2.5. Cause, reason

బారితైకే *corr.* because, (lit. 'if say why').
Hin: क्योंकि.

9.6.2.6. Result

అదేన్ లాసి *corr.* therefore. *Hin:* उस लिये.

ఇంజేర్ *attr.* therefore. *Hin:* अतः.

ఇదేన్ లాసి *corr.* therefore. *Tel:* దీని కొరకు.
Hin: इस लिये.

9.6.2.6.1. Without result

బాహ్కా-మా- *vi.* to go wrong, be in vain.

9.7. Proper nouns

గంగా *n.* Ganges (stream in Utnur Taluk), river. *Tel:* నది (గంగా).

9.7.1. Personal names

9.7.1.4. Tribal names

కోయ్తోర్ *n.* Gond man.

కోయ్తడే *n.* Gond woman.

పటాడి *n.* the Pardhan caste, hereditary musician of Gonds. *Tel:* ప్రధాన్ (కులంపేరు).

పుజారి *n.* Kolam man. *Tel:* కొలామి (జాతి పేరు).

లబానాల్ *n.* Lambadi man. *Tel:* బంజార మనిషి.

లబానే *n.* Lambadi woman.